

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**OSMANLI İMPARATORLUK DÖNEMİ RESİM SANATINDA
TÜRK GİYİM-KUŞAMI (1600-1700)**

DOKTORA TEZİ

I.CİLT

**Hazırlayan
Ö.Hakan Çetin**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Hakkı ACUN**

Ankara-2008

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**OSMANLI İMPARATORLUK DÖNEMİ RESİM SANATINDA
TÜRK GİYİM-KUŞAMI (1600-1700)**

DOKTORA TEZİ

I.CİLT

**Hazırlayan
Ö.Hakan Çetin**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Hakkı ACUN**

Ankara-2008

ONAY

Ökkeş Hakan Çetin'e ait *Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Resim Sanatında Türk-Giyim-Kuşamı(1600-1700)* isimli bu çalışma, 08.05.2008 tarihinde yapılan savunma sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı(Danışman)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖNSÖZ

Kıyafet ve kuşam başka bir deyişle giysi ve giysi donanımları, insanlığın tarihiyle birlikte örtünme ve doğal şartlardan korunma dürtüsüyle onun en temel gereksinimlerinden biri olmuştur. İlk zamanlarda yukarıdaki gerekçelerle örtünen insanoğlu, zamanla kıyafet veya giysi adı verilen bu bilinçli örtünmeyi, bazı kültürlerin ulusal kimliklerini vurgulayacak biçimde farklılıklar yaratarak geliştirmişlerdir. Öyle ki bazı topluluklar giysileri ile rahatlıkla ayırt edilebilir olmuştur. Zamanla kültürel bir niteliğe bürünen kıyafet, çağımızda büyük paraların döndüğü bir endüstri halini almıştır. Ve milletlerin oluşum, gelişim süreçleri olduğu gibi kıyafet tarihinin de bir süreci ve gelişimi bulunmaktadır.

Zengin bir sanat geçmişi bulunan Türk kültürünün bir parçası da resim sanatıdır. Her sanat dalında kendi farklılığını ortaya koyan Türkler, resim sanatında da tarihsel belgeleyicilik niteliği ile çevre kültürlerden farklı olabilmeyi başarmıştır. İşte kıyafet albümlerinde yer alan bir grup betimlemede ait olduğu dönemin giyim-kuşam tarihini görsel bir belgeleyicilikle yansıtmayı amaçlamış ve bunu başarmıştır. Bu çalışmada, görsel kaynaklara dayanarak 17.yüzyıl boyunca Türk giyim tarihinin gelişim süreci, giysilerin tür, model, kesim, malzeme ve süsleme gibi nesnel nitelikleri belirlenmeye, belgelenmeye ve ulaşılan veriler ışığında bazı özelliklerinin ortaya konulmasına çaba harcanacaktır. Bu yolla resimlerdeki giysilerin farklı bir bakış açısıyla analizlerinin yapılması amaçlanmıştır.

Çalışmamız sırasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof.Dr. Hakkı Acun, Prof. Dr. Hatice Örcün Barışta ve Prof.Dr.Halit Çal ile sevgili eşim Ayşin Çetin başta olmak üzere, bilgisayar çizimleri ve grafik düzenlemeler için Nesrin Aydoğan, Serim Soylu ve Nilgün Hamaloğlu' ya, desteklerinden dolayı meslektaşlarım Yrd.Doç.Dr. Muhammed Görür, Yrd.Doç.Dr. Nurşen Özkul Fındık, Yrd.Doç.Dr. Dr. Murat Çerkez, Öğrt. Gör. Burak Tarlakazan, Arş. Gör. Candaş Keskin, Arş. Gör. Dr. H.Kamil Biçici, Arş. Gör. Esra Yıldız, Arş. Gör. Sevinç Uzanç, Uzman Dr. Didem Ulualp ve Arş. Gör. Neslihan İlknur Koç'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
Kısaltmalar.....	iv
Fotoğraf Listesi.....	v
Çizim Listesi.....	xvi
GİRİŞ	1
Adı.....	1
Konusu.....	1
Amacı.....	1
Önemi.....	2
Yöntem.....	9
Kapsam ve Sınırlılıklar.....	11
BİRİNCİ BÖLÜM	
17.YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ ÖNCESİ TÜRK GİYİM-KUŞAMINA GENEL BİR BAKIŞ	13
1.1. Anadolu Öncesi Türk Giyimi	13
1.2. Anadolu Selçuklu Giyim-Kuşamı.....	17
1.3. Beylikler Dönemi Giyim -Kuşamı.....	24
İKİNCİ BÖLÜM	
GÖRSEL KAYNAKLARDA OSMANLI GİYİM- KUŞAMI	26
2.1. Giyim-Kuşam Resimlerinin İlk Örnekleri: Portre ve Tarih Resimciliği (15-16.yüzyıl)	26
2.2. 16.Yüzyıl Giyim-Kuşam Resimleri.....	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YAZILI KAYNAKLARDA 17.YÜZYIL OSMANLI GİYİM-KUŞAMI İLE İLGİLİ BİLGİLER	62
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
GÜNÜMÜZE ULAŞAN MADDİ KÜLTÜR ÜRÜNLERİ KAPSAMINDAKİ OSMANLI GİYİM-KUŞAMI	79
4.1. 17. Yüzyıla Ait Giysiler ve Kumaş Parçaları.....	79
4.2. Osmanlı Seramiklerindeki Tasvirlerde Görülen Giysiler.....	86
BEŞİNCİ BÖLÜM	
17.YÜZYILOSMANLI RESİM SANATINDA GİYİM-KUŞAM(KATALOG)....	
ÖRNEK NO. 1-154	89
II.CİLT(KATALOG ÖRNEK NO. 155-212)	529
ALTINCI BÖLÜM	
DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA	771
6.1.Görselin Sağladığı Bilgiler.....	771
6.1.1. Görsellerin Sağlandığı Kaynaklarla İlgili Bilgiler.....	777
6.1.2. Giysilerin Türleri.....	777
6.1.3. Giysilerin Modelleri(Beden).....	796
6.1.4. Giysilerin Beden Kesimleri.....	801
6.1.5. Giysilerin Kol Kesimleri.....	803
6.1.6. Giysilerin Yaka Kesimleri.....	806
6.1.7. Giysilerde Kullanılan Malzemeler.....	808
6.1.7.1. Giysilerin Ana Yapım Malzemeleri.....	808
6.1.7.2. Giysilerin Astarlama Malzemeleri.....	812

6.1.7.3. Giysilerde Kullanılan Yardımcı Malzemeler.....	813
6.1.8. Giysilerde Görülen Süslemeler.....	815
6.1.8.1. Süsleme Gereçleri.....	815
6.1.8.2. Süslemelerde Uygulanan Teknikler.....	815
6.1.8.3. Süslemelerde Görülen Konular.....	815
6.1.8.4. Süslemelerde Kullanılan Biçimlendirmeler.....	819
6.1.9. Beden Giysisi İle Bütünleşen Parçalar.....	819
6.1.9.1. Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar.....	819
6.1.9.2. Beden Giysisini Tamamlayan Parçalar.....	822
6.1.10. Başa Giyilenler.....	823
6.1.10.1. Başa Giyilenlerin Türleri, Süslemeleri ve Kullanılan Malzemeler.....	823
6.1.11. Ayağa Giyilenler.....	838
6.1.11.1. Ayağa Giyilenlerin Türleri, Süslemeleri ve Kullanılan Malzemeler.....	838
6.2. Görsellerin Osmanlı Sosyal Yaşantısı İle İlgili Yansıttıkları.....	842
6.3. Osmanlı Topraklarındaki Gayri Müslimlerin Giyim Özellikleri.....	849
6.4. Resimlerin Günümüze Ulaşmış Nesnelere İlgili Bağlantıları.....	852
6.5. Resimlerdeki At Koşumları	861
6.6. Avrupalı Sanatçıların Çizimlerinde Osmanlı Giyim-Kuşamı.....	863
6.7. Resimlerdeki Giyim-Kuşam Özelliklerinin Çağdaş Olan Çevre Kültürlerdeki Örneklerle Karşılaştırılması.....	868
YEDİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ.....	891
KAYNAKÇA.....	908
FOTOĞRAFLAR.....	933
ÇİZİMLER.....	1024
TABLolar VE GRAFİKLER.....	1056
TÜRKÇE ÖZET.....	1066
ABSTRACT.....	1067

KISALTMALAR

B.	: Bağdat.
BBCA.	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio.
Bkz.	: Bakınız.
BL.	: British Library.
BM.	: British Museum.
Ç.	: Çizim.
Çev.	: Çeviren.
ETNMS Scotland.	: Edinburgh Trustees of the National Museums of
F.	: Fotoğraf.
FMNB.	: Floransa, Museo Nazionale dell Bargello.
Fol.	: Folio.
H.	: Hazine.
Haz.	: Hazırlayan.
İDM.	: İstanbul Deniz Müzesi
İÜK.	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi.
K.	: Karatay.
KBL.	: Karlsruhe Badische Landesbibliothek.
MKAÉ.	: Millet Kütüphanesi Ali Emiri Bölümü.
NM.	: Nordiska Museet.
NYMMA.	: New York, Metropolitan Museum of Art.
PBN.	: Paris Bibliothéque Nationale.
Pl.	: Plate.
R.	: Revan.
RA.	: Ralamb Albümü.
Res.	: Resim.
s.	: Sayfa.
SHM	: Sadberk Hanım Müzesi.
TİEM.	: Türk ve İslâm Eserleri Müzesi.
TSMK.	: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.
VMC.	: Venedik, Museo Correr.
VBNM.	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
WFGA.	: Washington, Freer Gallery of Art.
y.	: Yaprak.

Fotoğraflar Listesi

- F.1. Elinde nar tutan genç adam, Akşehir Taş Eserler Müzesi, Karamağralı 1992'den.
 F.2. Kitap okuyan genç, Akşehir Taş Eserler Müzesi, Karamağralı 1992'den.
 F.3. Gergef işleyen kadın, Akşehir Taş Eserler Müzesi, Karamağralı 1992'den.
 F.4. Şahinle avlanan atlı, Konya Taş Eserleri Müzesi, Karamağralı 1992'den.
 F.5. Şahinli avcı, Çinili Köşk Müzesi, Arık 2000'den.
 F.6. Çocuğunu seven adam, Konya Taş Eserleri Müzesi, Karamağralı 1992'den.
 F.7. Bağdaş kuran adam, Konya Karatay Müzesi, Öney 1992'den.
 F.8. Elinde nar tutan genç, Konya İnce Minareli Müzesi, Barışta 1999'dan.
 F.9. Çiçek tutan kadın, Kubad Abad çinisi, Arık 2000'den.
 F.10. Bağdaş kurmuş kadın, Kubad Abad çinisi, Arık 2000'den.
 F.11. Aslan avcısı, TIEM Katalogu 2002'den.
 F.12. Şahinle avlanan atlı, TIEM Katalogu 2002'den.
 F.13. Gülşah düşmanla savaşıyor, Varka ile Gülşah, TSMK.H.841, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
 F.14. Otomata yazmasından bir minyatür, Öney 1992'den.
 F.15. I. Bayezid'in Cülusu, Ahmedî İskendernâmesi, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
 F.16. Eyüp ve Salman hükümdarın huzurunda, Katib-i Külliyyatı, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
 F.17. Fatih madalyonu, Oxford Ashmolean Museum Departman of Western Art, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.18. Fatih madalyonu, Constanza Ferrara, Oxford Ashmolean Museum Heberden Coin Room, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.19. Fatih madalyonu, Oxford Ashmolean Museum Heberden Coin Room, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.20. Fatih portresi, muhtemelen Sinan Bey, TSMK. H.2153, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.21. Gül koklayan Fatih, muhtemelen Şiblizade, TSMK.H.2153, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.22. Bağdaş kurmuş yeniçeri, BM, Atıl 1973'den.
 F.23. Elinde tabak tutan kadın, FBN, Atıl 1973'den.
 F.24. Uzun cüppeli adam, Paris Cabinet des Dessins du Musee du Louvre, Atıl 1973'ten.
 F.25. Oturan musavvir, WFGA, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
 F.26. Bahram'ın aslanı öldürüp tahta oturması, TSMK. H.781, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
 F.27. Sevgiliyle buluşma, TSMK,R. 804, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
 F.28. II. Selim'in portresi, Nigari, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.29. Fatih Sultan Mehmed, TSMK, H.1563, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.30. III. Mehmed'in Arz odasında elçi kabulü, J. Baptiste Van Mour, İrepoğlu 2003'den.
 F.31. Çelebi Mehmed, TSMK. B.408, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.32. Fatih Sultan Mehmed, KBL, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.33. Kanuni Sultan Süleyman, KBL, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.34. II. Osman ve Ahmed Nakşi, TSMK. H.1263, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.35. II. Osman at sırtında, TSMK. H.2124, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.36. II. Bayezid elinde altın küre ile, VBNM, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.37. Sağ alt köşede I.Ahmed, Tercümei Miftah Cifru'l Câmi, İÜK, T.6624, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.38. On üç Osmanlı padişahı, TSMK. B.375, Padişahın Portresi 2000'den.
 F.39. II.Osman,BL, Padişahın Portresi 2000'den.

- F.40.** El fakir Süleyman imzalı sultan portresi, ETNMS 1888, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.41.** IV.Mehmed at sırtında, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.42.** IV.Mehmed ve has odalılar, İÜK. T.9365, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.43.** Kanuni Sultan Süleyman, VGM, No.4, Silsilenâme tıpkı basım'dan.
- F.44.** IV.Mehmed, VGM. No.4, Silsilename tıpkı basım'dan.
- F.45.** II. Selim, Haase 1995'ten.
- F.46.** Kemha kumaş parçası, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.47.** Kemha kumaş, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.48.** Veziriazam, Haase 1995'ten.
- F.49.** At sırtında iki kapıcıbaşı, Haase 1995'ten.
- F.50.** Sipahi, Haase 1995'ten.
- F.51.** Yeniçeri, Haase 1995'ten.
- F.52.** Veziriazâm ve cüceler, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.53.** Vezir ağaları, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.54.** I.Ahmed'in kaftanı, TSM. 13/267, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.55.** I. Ahmed'in kaftanı, TSM.13/265, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.56.** I. Ahmed'in kaftanı, TSM.13/266, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.57.** I. Ahmed'in kaftanı, TSM. 13/268, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.58.** II.Osman'ın kaftanı, TSM.13/365, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.59.** II.Osman'ın kaftanı, TSM.13/584, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.60.** II. Osman, Tercüme-i Şehname, Upsala University Library, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
- F.61.** III. Murad'ın çocukluk kaftanı, TSM 13/443, Tezcan 2006'dan.
- F.62.** Kemhadan yapılmış çocuk kaftanı, TSM 13/267, Tezcan 2006'dan.
- F.63.** IV. Murad'ın oğlu Alaaddin'in takkesi, TSM 13/435, Tezcan 2006'dan.
- F.64.** IV. Murad'ın çocukluk takkesi, TSM 13/436, Tezcan 2006'dan.
- F.65.** IV.Murad'ın tören kaftanı, TSM.13/408, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.66.** I. İbrahim'in kaftanı, TSM.13/484, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.67.** Hanzâde Sultanın iç kaftanı, TSM. 13/294, Tezcan 1998-99'dan.
- F.68.** Yüksek kadın başlığı, Çağlarboyu Anadolu'da kadın 1993'ten.
- F.69.** IV.Murad'ın kızı Kaya İsmihân Sultan'a ait entari, Tezcan 1998-99'dan.
- F.70.** IV.Murad'ın kızı Kaya İsmihân Sultan'a ait başlık, Tezcan 1998-99'dan.
- F.71.** 17. yüzyılın başına atfedilen kaftan, TSM. 13/9, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.72.** III.Süleyman'ın kaftanı, TSM.13/512, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.73.** III.Süleyman'ın kaftanı, TSM.13/514, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.74.** II. Ahmed'in kaftanı, TSM. 13/525, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.75.** II. Ahmed'in kaftanı, TSM. 13/522, Topkapı Textiles 1986'dan.
- F.76.** Dügümlü ejder motifli kumaş parçası, Krakov Müzesi, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.77.** Çatma kumaş parçası, TSM. 13/1460, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.78.** Osmanlı kadife ve çatma kumaş, minder, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.79.** Çatma duvar askısı, Krakov Müzesi, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.80.** 17. yy. ipek Osmanlı kumaşı, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.81.** 1600-10 civarı, Metropolitan Museum of Art, N.Atasoy, J.Raby 1989'dan.
- F.82.** 1600 civarı tabak, Spink & Son Londra, N.Atasoy, J.Raby 1989'dan.
- F.83.** İznik polikrom tabak, 1650-75, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.84.** 1625 civarı tabak, Magdalen Collage Oxford, N.Atasoy, J.Raby 1989'dan.
- F.85.** Genç aşıklar, tabak, J. Acheroff Collection, N.Atasoy, J.Raby 1989'dan.
- F.86.** I. Ahmed, BL.
- F.87.** I. Ahmed, Metropolitan Museum of Art.

- F.88.** Necati ve öğrencisi, MKAE, And 2002'den.
- F.89.** Ali Şir Nevai, MKAE, And 2002'den.
- F.90.** Portakal ve yelpaze tutan kadın, BL.
- F.91.** Mendil tutan kadın, BL.
- F.92.** Portakal ve yelpaze tutan kadın, BL.
- F.93.** Portakal ve yelpaze tutan kadın, BL.
- F.94.** Çiçek ve yelpaze tutan kadın, BL.
- F.95.** Yelpazeli ve nalınlı kadın, BL.
- F.96.** Elma ve yelpaze tutan kadın, BL.
- F.97.** Karanfil tutan kadın, BL.
- F.98.** Mevlevi dervişi, BL.
- F.99.** Mevlevi dervişi, Halili Koleksiyonu, Roger 2002'den.
- F.100.** Mevlevi dervişi, BL.
- F.101.** Şahin tutan genç adam, BL.
- F.102.** Solak, BL.
- F.103.** Genç adam, Halili Koleksiyonu, Roger 2002'den.
- F.104.** Genç adam ve şeyh, Halili Koleksiyonu, Roger 2002'den.
- F.105.** Genç adam, Halili Koleksiyonu, Roger 2002'den.
- F.106.** Atlı genç, Halili Koleksiyonu, Roger 2002'den.
- F.107.** Genç kadın, TSMK. H. 2135, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
- F.108.** Gül tutan genç kadın, İstanbul Rahmi Koç Müzesi, Gürtuna 1999'tan.
- F.109.** Ud çalan kadın, Tuhfet-el Mülük ve I-Selatin, TSMK. H. 415, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
- F.110.** Bahçede kadınlar, I.Ahmed Albümü, TSMK.B.408, Atasoy 2002'den.
- F.111.** Nalınlı kadın, BM, Mundy Albümü, Atasoy 2002'den.
- F.112.** Uçkurunu tutan kadın, BM, Mundy Albümü, Atasoy 2002'den.
- F.113.** Kadeh tutan kadın, BM, Mundy Albümü, Atasoy 2002'den.
- F.114.** Yelpazeli kadın, BM, Mundy Albümü, Atasoy 2002'den.
- F.115.** Nar tutan kadın, BM, Mundy Albümü, Atasoy 2002'den.
- F.116.** III. Mehmed'in meclisi, TSMK.H.889.
- F.117.** II.Osman tahtta, İÜK. T.9365, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.118.** Subaşı, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.119.** Davulcu, Soheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.120.** Sultan I. Ahmed tahtta, Paşanname, BL.
- F.121.** İki sevgili, TSMK.H.2162, Stchoukine 1971'den.
- F.121a.** İki sevgili konulu minyatürden ayrıntı(Sarığına çiçek örgü takmış genç adam).
- F.122.** Nalınlı genç kadın, TSMK.H.2162, Stchoukine 1971'den.
- F.122a.** Nalınlı genç hanım konulu minyatürden ayrıntı(Nalınlı).
- F.123.** Şehzadeler kır meclisinde, TSMK. H. 2133-34, And 2004'den.
- F.124.** Şehzade avlanıyor konulu minyatür, TSMK.H.2135, Stchoukine 1971'den.
- F.125.** Sevgililer, TSMK.H.2168, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
- F.126.** II. Osman, TSMK. H. 2132, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.127.** III. Mehmed at sırtında, TSMK.H. 2132, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.128.** IV. Murad, TSMK.H.2134, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.129.** Sultan İbrahim at sırtında, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.129.** Solak(Sultan İbrahim at sırtında minyatüründen ayrıntı).
- F.130.** Tülbent oğlanı, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.131.** Peşkiroğlanı, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.132.** Bölükbaşı, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.

- F.133. Kandilci, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.134. İbrikoğlanı, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.135. Hasekiağa, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.136. Hünkâr kayığı sağ hamlacısı, Varşova Biblioteka Naradowa, BOZ. 165, Naradowa CD'sinden.
- F.137. Sultan İbrahim tahtta, İDMK. 2380, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.138. Haseki kadın, İDMK. 2380, Gürtuna 1971'den.
- F.139. Deli Hüseyin Paşa, İDMK. 2380, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
- F.140. Nalınlı kadın, Sotheby's 1991'den.
- F.141. Nakılcıbaşı, Bodleian Library, Sotheby's 17 Ekim 1997'den.
- F.142. Çavuşbaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.143. IV. Mehmed tahtta, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.144. Silaharağa, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.145. Bayraktar, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.146. Haseki sultan, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.147. Sokak giysili kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.148. Nalınlı kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.149. Sokak giysili kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.150. Tütün içen kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.151. Şarap içen kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.152. Meyve taşıyan adam, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.153. Cezalandırılmış tüccar, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.154. Yumurta satıcısı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.155. Serdengeçti, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.156. Cellat, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.157. Divan sakası, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.158. Saka, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.159. Avcı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.160. Berber, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.161. Halaçcı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.162. Baltacı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.163. Yeniçeri, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.164. Beylik çoban, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.165. Paşa, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.166. Rumeli Beyi, Ralamb Albümü Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.167. Bostancıbaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.168. Bostancı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.169. Bostancı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.170. Acemioğlanlar kahyası, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.171. Aşçı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.172. Dilsiz, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.173. Cebeci, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.174. Kapıağası, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.175. İstanbullu genç adam, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.176. Nakib'ül Eşraf. Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.177. Haznedar, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.178. Saray doğancısı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.179. Mısır çavuşu, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.180. Çeşneci, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.181. Sultanın seyisi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.182. Cellat, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.183. Çavuşbaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.

- F.184. Çeşnicibaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.185. Kapıcı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.186. Şatır, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.187. Doğancıbaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.188. Cüce, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.189. Şerbetçi (Yeniçeri çorbacısı), Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.190. Yeniçeri teşrifatçısı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.191. Hamlacı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.192. Has odanın içoğlanı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.193. İçoğlanı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.194. Hekim içoğlanı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.195. Yayabaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.196. Yeniçeri softası, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.197. Yeniçeri imamı (Duacı), Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.198. Yeniçeri, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.199. Yeniçeri, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.200. Süvari İçoğlanı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.201. Mısır yeniçerisi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.202. Gelin, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.203. Yeniçeriağası, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.204. Kazasker, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.205. Kahya kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.206. Levent, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.207. Zurnacı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.208. Çalparalı kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.209. Kanun çalan kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.210. Muhtesib, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.211. Peyk, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.212. Peyk, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.213. Dilsiz, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.214. Seyis, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.215. Rumeli çavuşu, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.216. Rumeli beylerbeyi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.217. Saray bekçisi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.218. Samsoncu, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.219. Sipahi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.220. Kahire Sipahisi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.221. Subaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.222. Saraççibaşı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.223. Solak, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.224. Solak, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.225. Saray hamalı, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.226. Topçu, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.227. Vezir-i tüfekçi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.228. Kahve tepsisi taşıyan kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.229. Dümbelek çalan kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.230. Çocuğu ile hamama giden kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.231. Kaseli kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.232. Çalparalı kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
 F.233. Su taşıyan acemioğlan, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.

- F.234.** Müftü, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
F.235. Mevlevi dervişi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
F.236. Kalenderi dervişi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
F.237. Şeyh efendi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
F.238. Tef çalan kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.239. Sokak kıyafetli kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.240. Valide sultan, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.241. Asilzâde kadın, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.242. Çalparalı kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.243. Ayna tutan kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.244. Saz çalan kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.245. Cezalandırılan kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.246. Cüce, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.247. Cüce, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.248. Kahya kadın, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.249. Haseki sultan, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.250. Acemioğlanlar kahyası ve acemioğlan, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.251. Saray baş muhafızı ve yardımcısı, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.252. Bostancıbaşı ve bostancı, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.253. Yeniçeriağası ve acemioğlan, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.254. Hamamdaki genç adam, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.255. Yemişçi, Bologna Albümü, BBCA, Coco 1987'den.
F.256. Kanuni Sultan Süleyman, Correr Albümü, VMC, Coco 1987'den.
F.257. II.Bayezid, Correr Albümü, VMC, Coco 1987'den.
F.258. I.Selim, Correr Albümü, VMC, Coco 1987'den.
F.259. III.Murad, Correr Albümü, VMC, Coco 1987'den.
F.260. II. Selim, Correr Albümü, VMC, Coco 1987'den.
F.261. Fatih Sultan Mehmed, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
F.262. Köle seçen başkentli adam, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.263. Sünnet çocuğu, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
F.264. III. Süleyman, PBN.Od.7-4, PBN.
F.265. Has odalılar, PBN.Od.6-4, PBN.
F.266. Tülbentağası, PBN.Od.6-4, PBN.
F.267. Kapıcılar kethüdası, PBN.Od.6-4, PBN.
F.268. Sarayağası, PBN.Od.6-4, PBN.
F.269. İç haznedar, PBN.Od.6-4, PBN.
F.270. Zülüflü baltacı, PBN.Od.6-4, PBN.
F.271. Çavuşbaşı, PBN.Od.7-4, PBN.
F.272. Kapıcılar kethüdası, PBN.Od.7-4, PBN.
F.273. Aşçı, PBN.Od.7-4, PBN.
F.274. Vezir-i azâm, PBN.Od.7-4, PBN.
F.275. Rumeli çavuşu, PBN.Od.7-4, PBN.
F.276. Badanacı, PBN. Od.6-4, PBN.
F.277. Haseki sultan,PBN.Od.6-4, PBN.
F.278. Haseki sultan,PBN.Od.7-4, PBN.
F.279. Yelpazeli kadın,PBN.Od.6-4, PBN.
F.280. Buhurdanlık tutan kadın, PBN. Od.7-4, PBN.
F.281. Gül tutan kadın,PBN.Od.7-4, PBN.
F.282. Yün eğiren kadın,PBN.Od.6-4, PBN.
F.283. Sokak giysili kadın, PBN.Od.6-4, PBN.
F.284. Bağlama çalan kadın (Fasıl heyeti konulu minyatürden), PBN.Od.6-4, PBN.

- F.285.** Derviş, PBN. Od.7-4, PBN.
- F.286.** Post üzerinde oturan derviş, PBN. Od.7-4, PBN.
- F.287.** Kalenderi dervîşı, PBN. Od.7-4, PBN.
- F.288.** Kalenderi dervîşı, PBN. Od.7-4, PBN.
- F.289.** Bektaşı dervîşı,PBN. Od.7-4, PBN.
- F.290.** Kalenderi dervîşı,PBN. Od.7-4, PBN.
- F.291.** Kalenderi dervîşı,PBN. Od.7-4, PBN.
- F.292.** Sünnet yatağı, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
- F.293.** Çocuğuyla hamam giden kadın, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
- F.294.** Kayık sefası yapan hanımlar, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
- F.295.** Hamamda genç adam, Marciana Albümü, VBNM, Coco 1987'den.
- F.296.** Kurna başındaki genç hanım, Bologna Albümü,BBCA, Coco 1987'den.
- F.297.** Bir hanın dışı, VMC, Cicogna 1971(MCCCXLVIII), Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'ten.
- F.298.** Bir hanın içi, VMC, Cicogna 1971(MCCCXLVIII), Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'ten.
- F.299.** Avrat pazarı, VMC, Cicogna 1971(MCCCXLVIII), Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'ten.
- F.300.**Yahudilerin çalıştırdığı iki dükkan, VMC, Cicogna 1971(MCCCXLVIII), Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'ten.
- F.301.** At pazarı, VMC, Cicogna 1971(MCCCXLVIII), Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'ten.
- F.302.** Kırdada kitap okuyan ve çamaşır yıkayan genç medreseliler, TSM.B.408, And 2004'ten.
- F.303.** Hırsızlar evli bir çiftin evini soyuyorlar, Humayunnâme, TSMK.H.843,And 2004'ten.
- F.304.** Kahvehane, Dublin Chester Beatty Library, MS.439.
- F.305.** Çalpara satan yahudi, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.306.** Yahudi erkek, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.307.** Yahudi kadın, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.308.** Rum kadını, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.309.** Başkentli hanım, 17.yy. ikinci yarısı, TSMK. H.2132/4, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
- F.310.** Ermeni kadını, Mundy Albümü, BM, 1974-6-17-013, y. 56b, Gürtuna 1999'tan.
- F.311.** Ermeni patriği, PBN, Od. 7-4, y.60, 1688 tarihli.
- F.312.** Ermeni patriği, PBN, Od. 6-4, y.37, 1688 tarihli.
- F.313.** Ermeni, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.314.** Macar, Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
- F.315.** Haçova Savaşı'nda sultan ordusun başında, Nadir-i Divanı, TSMK. H.889,y.7a, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
- F.316.** Doğulu kadın, 1682 civarı, Ptuj Bölge Müzesi, G.884, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmajı 2006'dan.
- F.317.** Doğulu kadın, 1682 civarı, Ptuj Bölge Müzesi, G.885, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmajı 2006'dan.
- F.318.** Sultan I.Ahmed'in karısı Evemenia, 17.yy, Gravür, Varşova Ulusal Müzesi, Gr.Ob.N.1993, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.319.** Raks eden kadın, 1682 civarı, Ptuj Bölge Müzesi, G.885, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmajı 2006'dan.
- F.320.** Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, 1683 sonrası, yağlıboya, Viyana Şehir Müzesi, 31.033, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.321.** II. Osman'ın portresi, çizgili kağıt üzerine oymabaskı, Czartoryski Müzesi, envanter no. MNK-XV-R.6805, Savaş ve Barış 1999'dan.

- F.322.** At sırtında sadrazam, 1678 tarihli, Varşova Ulusal Kütüphanesi, XVII.4.3169, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.323.** Silahlar ve İbrikar Ağa, 1678 tarihli, Varşova Ulusal Kütüphanesi, XVII.4.2359, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.324.** Sipahi, 1682 civarı, Ptuj Bölge Müzesi, G.862s, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmaji 2006'dan.
- F.325.** Elçi, Venedikli ressam, 17.yy. ikinci yarısı, yağlıboya, Porec Bölge Müzesi, M.KP.1680, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmaji 2006'dan.
- F.326.** Tercüman Thomas Tarsia'nın portresi, 1681 tarihli, yağlıboya, 17. Yüzyıl Avrupasında Türk İmaji 2006'dan.
- F.327.** Sadak, Poznari Ulusal Müzesi, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.328.** Siyer-i Nebi'den bir sahne, TİEM, envanter no. 1974, 17. yüzyıl ortaları, TİEM Katalogu 2002' den.
- F.329.** Osmanlı yay muhafazaları, FMNB, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.330.** Karabel tipi kılıç ve kını, Kornik Kütüphanesi, PAN, envanter no. MK.2051, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.331.** Osmanlı kılıç ve kını, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.332.** Osmanlı şeşberi, Splendors of the Otoman Sultans 1992'den.
- F.333.** Osmanlı şeşberi, Wilanow Sarayı Müzesi, envanter no. 509, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.334.** Osmanlı topuzu, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.335.** Osmanlı güzü, Czartoryski Müzesi, envanter no. 425, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.336.** Çakmaklı tüfekler, 17. yüzyıl, İstanbul Askeri Müzesi, Askeri Müze Military Museum Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı 1993'ten.
- F.337.** Cebecibaşı ve acemioğlanlar, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.338.** Sadrazam ve vezirler, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.339.** Osmanlı tören kalkanı, 17. yüzyıl, Varşova Polonya Ordu Müzesi, envanter no. 24317x, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.340.** Osmanlı tören kalkanı, Poznari Ulusal Müzesi, envanter no. Rm.2147, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.341.** Dügümlü ejder motifli çini, SHM. 4197-HK 1134, Sadberk Hanım Müzesi Türk Çini ve Seramikleri 1991'den.
- F.342.** Tören kalkanı, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-380, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.343.** Peyk taşı, Varşova Polonya Ordu Müzesi, envanter no. 850x, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.344.** Peyk taşı, Tombak, TSM. 1468, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-380, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.345.** Peykbaşı ve peykler, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.346.** Samsoncular, 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb... 2006'dan.
- F.347.** Sorguç yuvası, 1683 öncesi, Viyana Savaşı ganimeti, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-890-1, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.348.** Zırh gömlek, Krakov Ulusal Müzesi, envanter no. V.4391, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.349.** IV.Murad portresinde kolçak, VGM. Silsilenâme, Silsilenâme tıpkı basım.
- F.350.** Osmanlı kolçağı, 1648-49, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-295, Savaş ve Barış 1999'dan.

- F.351.** Koşum takımı, Krakov Ulusal Müzesi, envanter no. V.79/1-4, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.352.** Cebrail ve çoban, Siyer-i Nebi, TİEM, envanter no. 1974, 17. yüzyıl ortaları, TİEM Katalogu 2002' den.
- F.353.** Koşum takımı, FMNB, M.1263,1264,1265, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.354.** Eyer, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-534, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.355.** Eyer, Poznari Ulusal Müzesi, envanter no. Rw.1131-2, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.356.** Üzengi, Czartoryski Müzesi envanter no. XIV-536ab, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.357.** Tavus kuşu kuyruğu motifli kumaş parçası, Krakov Ulusal Müzesi, envanter no. XIX-10331, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.358.** Barutluk, 17.yy. ikinci yarısı, FMNB, Bg.M.1447, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.359.** Barutluk, 17.yy. ilk yarısı, FMNB, Bg.R.179, Medicilerden Savoylara 2003-04'den.
- F.360.** Üç Tophane lülesi ve kehribarlı çubuk, 19.yy., Portakal Müzayedesi 1993'den.
- F.361.** Gümüş zarflar, Sultan Abdülaziz tuğralı, 19.yy. ikinci yarısı, Portakal Müzayedesi 1993'den.
- F.362.** Yandan mürekkep kutulu divit kutusu, III.Ahmed tuğralı, Sotheby's Ekim 1997'den.
- F.363.** Hattat, TSMK.H.2169. And 2004'den.
- F.364.** 17. yüzyıl kemerleri, TİEM, envanter no. 508, 509, 513,TİEM Katalogu 2002' den.
- F.365.** Kemer tokası, 17.yy. başı, Portakal Müzayedesi Mayıs 1993'den.
- F.366.** Ok ucu plakalı kemer, 17.yy., TİEM, envanter no. 506,TİEM Katalogu 2002' den.
- F.367.** IV.Mehmed tahtta, İÜK, T.9365,y. 18a, Padişahın Portresi 2000'den.
- F.368.** Yakut küpe, TSM. 2/3537, Topkapı a Versailles 1999'dan.
- F.369.** Kristal küpe, TSM. 2/7535, Topkapı a Versailles 1999'dan.
- F.370.** Mevlevi dervişler, Taeschner Albümü, Atasoy 2000'den.
- F.371.** Nakkare, Tarnow Bölge Müzesi, MT-A-S2496, Savaş ve Barış 1999'dan.
- F.372.** Örgü çiçek, Özel Koleksiyon, Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993'ten.
- F.373.** Saz çalan adam, Boston, Museum of Fine Art, Okada 1992'den.
- F.374.** Yaşlı adam, Freer Library, 1630-40 tarihli.
- F.375.** İp eğiren adam, Rıza-i Abbasi, Freer Library, 1633 tarihli.
- F.376.** Yıldız çiçeği tutan beyaz giysili adam, Paris Musee Guimet,1565-70,Okada 1992'den.
- F.377.** Yeşil kıyafetli kadın, Faruk Bey imzalı, 1610-15, San Diego Museum of Art, Okada 1992'den.
- F.378.** Rubab çalan genç hanım, Muhammed Cafer imzalı, 17. yy. başları, Canby 1993'ten.
- F.379.** Tahta oturan adam, Rıza-i Abbasi, 17. yy başı, Canby 1993'ten.
- F.380.** Tüfeğini dolduran adam, TSMK. H.2165,y.54b, 17. yüzyıl, Swietochowski 2000'den.
- F.380a.** Tüfeğini dolduran adam minyatüründen ayrıntı, TSMK. H.2165,y.54b, 17. yüzyıl, Swietochowski 2000'den.
- F.381.** Prens Hürrem, Abu'l Hasan imzalı, 1616-17, Londra,Victoria and Albert Museum, Okada 1992'den.
- F.382.** Majlisi'nin portresi, 1670-80, Freer Library. Okada 1992'den.
- F.383.** Oturan soylu, 1660, Freer Library. Okada 1992'den.

- F.384.** Tahta oturan saraylı, Gulam imzalı, 1600-1604, Los Angles County Museum of Art, Okada 1992'den.
- F.385.** Dua edenler, Abdullah Hasan imzalı, Baltimore Walters Art Gallery, W.668,y.37, Okada 1992.
- F.386.** Şarap dolduran adam, Rıza-i Abbasi, Freer Library,17.yy. ortaları.
- F.387.** İçki ikram edilen adam, Smithsonian Collection, 1658-59.
- F.388.** Yeşil kıyafetli genç, Freer Library, 1600-1610. Isfahan.
- F.389.** Genç soylu, Arthur M.Sacker Museum Harvard University, 1935,y.27, 17.yüzyıl başları, Grabar 2000'den.
- F.390.** Sarıklı genç hanım, Muhammed Kasım imzalı, 1640'lar, Sotheby's 15 October 1997'den.
- F.391.** Kalpaklı Rus, TSMK. H.2155,y.20a,17. yy. başları, Adamova 2000'den.
- F.392.** Rus elçisi, TSMK.H.2155,y.19b, 17.yy. başları, Adamova 2000'den.
- F.393.** Avrupalı iki küçük kızın portresi, Hermitage Museum,1640'lar.
- F.394.** 19. yüzyıl Avrupa seramik tabağında 17. yy. kostümlü kadın tasviri, Hermitage Museum, 1874-80.
- F.395.** Fransız giysisi doublette, 1620 tarihli, Fletcher Fund Koleksiyonu, 1889(1989,196).
- F.396.** Avrupalı kadın portresi, Fletcher Fund Koleksiyonu, 1935(35.89.2), 16.yy. sonları.
- F.397.** Avrupalı kadın portresi, Friedsam Collection, 1931(32.10), 16.yy. sonları.
- F.398.** Avrupalı genç adam portresi, 16.yy. sonları.
- F.399.** Bastonlu genç Avrupalı, Isaac Oliver tarafından yapılmıştır, 17. yy. başları,Strong 1983'den.
- F.400.** Melon şapkalı kadın, Nicholas Hilliard tarafından yapılmıştır, 17. yy. başları,Strong 1983'den.
- F.401.** Lady Masque,Isaac Oliver tarafından yapılmıştır, 1609c., Strong 1983'den.
- F.402.** Genç kız, Vermeer, 17.yy. ortaları, Schnerder 1994'ten.
- F.403.** Genç adam, Rubens, 1597, New York Metropolitan Museum of Art, Jack and Belle Linsky Collection, Rubens 1989'dan.
- F.404.** Marchesa Brigida'nın portresi, Rubens, Washington National Gallery of Art, Samuel H.Kress Collection, Rubens 1989'dan.
- F.405.** Fransız kadın ayakkabısı, 17.yy. 1906(06.1344 a,b).
- F.406.** Portekizli genç adam, Rıza-i Abbasi, 1630, Roger Fund 1955.
- F.407.** Kitap okuyan yaşlı adam, 1610-15, Boston Museum of Fine Art 14.663, Beach 1978'den.
- F.408.** Parşömen tutan genç kadın, Prens Sadettin Ağa Han Koleksiyonu, Ir.M.91.
- F.408a.** Parşömen tutan genç kadın resminden ayrıntı.
- F.409.** Rüstem hamam çıkışında beyaz fili öldürüyor, 1620, Upsala Üniversitesi Kütüphanesi, Celing 1,y.69b.
- F.410.** Safavi dönemi halısında insan figürleri, 16. yy. sonları, 1952(52.20.11).
- F.411.** Safavi prensi, Muhammed Harravi imzalı, Freer Library. 16.yy. sonları.
- F.412.** Vazo taşıyan kadın, Muhammed Muhsin, Freer Library, 1649 tarihli.
- F.413.** Yelpazeli kadın, Aga Rıza imzalı, 1590'lar, Freer Gallery of Art.
- F.414.** Yelpazeli kadın, TSMK.B.408,y.16a, 17. yy. başları, Mahir 2004'den.
- F.415.** Şarap ikram eden Safavi kadını, 17. yüzyıl, Freer Library.
- F.416.** Tütün içen kadın, TSMK. H.2137,y.21b, Swietochowski 2000'den.
- F.417.** Kırdan uzanmış genç hanım , Mir Afsal Tuni imzalı, 1640'lar, BM.1930-4-12-02, Canby 1993'ten.
- F.418.** Kitap okuyan genç kadın, TSMK.H.2165,y. 54b, Persian Painting 2000'den.
- F.419.** Beyaz çiçek tutan kadın, New York Hans Peter Kraus Collection, H.7, Persian Painting 2000'den.

- F.420.** Şah Büyük Abbas'ın elçilik heyetini kabulünde dans edenler, İsfahan Çihili Sütun Sarayı freskosu, 1650'ler, İslâm Sanatı ve Mimarisi tarihsizden.
- F.421.** Diz çökmüş genç kâtip, Mir Seyid Ali, Los Angles County Museum, Okada 1993'ten.
- F.422.** İki genç aşık, Boston Museum of Fine Art, 14.595.
- F.422a.** Sarığına çiçek takmış genç adam (İki genç aşık minyatüründen ayrıntı).
- F.422b.** Genç kadın (İki genç aşık minyatüründen ayrıntı).
- F.423.** Küçük bir çocuğun elinden tutan yaşlı adam, Sadıki, 17.yy. başları, Dublin, Chester Beatty Library (Stchoukine 1964).
- F.423a.** Küçük bir çocuğun elinden tutan yaşlı adam minyatüründen ayrıntı, Sadıki, 17.yy. başları, Dublin, Chester Beatty Library (Stchoukine 1964).
- F.424.** Kürk şapkalı kız, Rıza-i Abbasi, 1602-03, Hermitage Museum.
- F.425.** Kitap okuyan genç, 17.yy. ilk çeyreği, Freer Library.
- F.426.** Gürcü, Sotheby's 17 October 1997'den.
- F.427.** Kova taşıyan adam, 1640c., Freer Library.
- F.428.** Tütün içen derviş ve genç adam, Muhammed Muhsin, Freer Library.
- F.429.** Şah Abbas ve içki dolduran saki, 1638, Freer Library.
- F.430.** Şarap dolduran genç kadın, Rıza-i Abbasi, 1639, Freer Library.
- F.431.** Genç aşıklar, 1630, Freer Library.
- F.432.** Elinde içki kasesi tutan kadın, Mu'in Musavvir, 1648, Halili Koleksiyonu MSS 1000.2, Heaven on Earth 2004'ten.
- F.433.** Kırdan oturan iki sevgili ve hizmetçisi, 1697, Kazvin, Hermitage Müzesi VP 893, Heaven on Earth 2004'ten.
- F.434.** Elinde şahin tutan genç, Kazvin, Freer Library.
- F.435.** Derviş, Basavaran imzalı, Paris Musee Guimet, Okada 1992'den.
- F.436.** Bektaşî dervişi, BM.Sloane 5238,y.90, Sinemoğlu 1996'dan.
- F.437.** Yaşlı derviş, Faruk Bey imzalı, 1615, Londra Victoria and Albert Museum, Okada 1992'den.
- F.438.** Yaşlı adam, Faruk Bey imzalı, 1615, Londra Victoria and Albert Museum, Okada 1992'den.
- F.439.** Sadi Çinli rahip kılığında bir manastırı ziyaret ediyor, TSMK.H.1703, y.6b, 1614-16, Bağcı ve Diğerleri 2006'dan.
- 440.** Rüstem yaralanmış Sohrab'ın yanında, Mu'in Musavvir, 1649, Canby 1993'ten.

Çizimler Listesi

- Ç.1. Çavuşbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.2. Silah tarağa, Ralamb Albümü.
- Ç.3. Bayraktar, Ralamb Albümü.
- Ç.4. Şerbetçi, Ralamb Albümü.
- Ç.5. Nalınlı genç hanım, Ralamb Albümü.
- Ç.6. Sokak kıyafetli kadın, Ralamb Albümü.
- Ç.7. Tütün içen kadın, Ralamb Albümü.
- Ç.8. Kadeh tutan kadın, Ralamb Albümü.
- Ç.9. Yemişçi, Ralamb Albümü.
- Ç.10. Acemioğlan, Ralamb Albümü.
- Ç.11. Yumurtacı, Ralamb Albümü.
- Ç.12. Serdengeçti, Ralamb Albümü.
- Ç.13. Kazıklı cellat, Ralamb Albümü.
- Ç.14. Divan sakası, Ralamb Albümü.
- Ç.15. Saka, Ralamb Albümü.
- Ç.16. Ermeni, Ralamb Albümü.
- Ç.17. Ermeni kadını, Ralamb Albümü.
- Ç.18. Avcı, Ralamb Albümü.
- Ç.19. Halaççı, Ralamb Albümü.
- Ç.20. Baltacı, Ralamb Albümü.
- Ç.21. Tüfeğini dolduran yeniçeri.
- Ç.22. Gürcü, Ralamb Albümü.
- Ç.23. Beylik çoban, Ralamb Albümü.
- Ç.24. Üç tuğlu paşa, Ralamb Albümü.
- Ç.25. Bostancıbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.26. Bostancı, Ralamb Albümü.
- Ç.27. Bostancı, Ralamb Albümü.
- Ç.28. Acemioğlan kahyası, Ralamb Albümü.
- Ç.29. Aşçı, Ralamb Albümü.
- Ç.30. Dilsiz, Ralamb Albümü.
- Ç.31. Cebeci, Ralamb Albümü.
- Ç.32. İstanbullu asilzâde, Ralamb Albümü.
- Ç.33. Kâtip Efendi, Ralamb Albümü.
- Ç.34. Haznedarbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.35. Doğancıbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.36. Mısır çavuşu, Ralamb Albümü.
- Ç.37. Çeşneci, Ralamb Albümü.
- Ç.38. Sultan Seyisi, Ralamb Albümü.
- Ç.39. Sicimli cellat, Ralamb Albümü.
- Ç.40. Çavuşbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.41. Çeşnicibaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.42. Kapıcıbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.43. Şatır, Ralamb Albümü.
- Ç.44. Doğancıbaşı, Ralamb Albümü.
- Ç.45. Saray cücesi, Ralamb Albümü.
- Ç.46. Şerbetçi, Ralamb Albümü.
- Ç.47. Tatar, Ralamb Albümü.
- Ç.48. Rum kızı, Ralamb Albümü.
- Ç.49. Sokak giysili kadın, Ralamb Albümü.
- Ç.50. Yeniçeri çorbacısı, Ralamb Albümü.

- Ç.51. Hamlacı, Ralamb Albümü.
 Ç.52. Hasodanın içoğlanı, Ralamb Albümü.
 Ç.53. İçoğlan, Ralamb Albümü.
 Ç.54. Yahudi, Ralamb Albümü.
 Ç.55. Hekim, içoğlanların doktoru, Ralamb Albümü.
 Ç.56. Yayabaşı, Ralamb Albümü.
 Ç.57. Yeniçeri softası, Ralamb Albümü.
 Ç.58. Yeniçeri imamı, Ralamb Albümü.
 Ç.59. Yeniçeri, Ralamb Albümü.
 Ç.60. Yeniçeri, Ralamb Albümü.
 Ç.61. Mısır yeniçerisi, Ralamb Albümü.
 Ç.62. Ermeni kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.63. Gayrimüslim kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.64. Sokak kıyafetli gayrimüslim kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.65. Yahudi, Ralamb Albümü.
 Ç.66. Yeniçeri çorbacısı, Ralamb Albümü.
 Ç.67. Sokak kıyafetli Rum kadını, Ralamb Albümü.
 Ç.68. Kazasker, Ralamb Albümü.
 Ç.69. Gürcü, Ralamb Albümü.
 Ç.70. Ermeni, Ralamb Albümü.
 Ç.71. Levent, Ralamb Albümü.
 Ç.72. Zurnacı, Ralamb Albümü.
 Ç.73. Çalparalı kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.74. Muhtesib, Ralamb Albümü.
 Ç.75. Dilsiz, Ralamb Albümü.
 Ç.76. Peyk, Ralamb Albümü.
 Ç.77. Peyk, Ralamb Albümü.
 Ç.78. Safavi asilzadesi, Ralamb Albümü.
 Ç.79. Safavi sipahisi, Ralamb Albümü.
 Ç.80. Safavi kadını, Ralamb Albümü.
 Ç.81. Seyis, Ralamb Albümü.
 Ç.82. Rumeli çavuşu, Ralamb Albümü.
 Ç.83. Saray bekçisi, Ralamb Albümü.
 Ç.84. Samsoncu, Ralamb Albümü.
 Ç.85. Sipahi, Ralamb Albümü.
 Ç.86. Kahire sipahisi, Ralamb Albümü.
 Ç.87. Subaşı, Ralamb Albümü.
 Ç.88. Saraççıbaşı, Ralamb Albümü.
 Ç.89. Solak, Ralamb Albümü.
 Ç.90. Solak, Ralamb Albümü.
 Ç.91. Hamal, Ralamb Albümü.
 Ç.92. Tatar, Ralamb Albümü.
 Ç.93. Tatar Hanı, Ralamb Albümü.
 Ç.94. Topçu, Ralamb Albümü.
 Ç.95. Macar, Ralamb Albümü.
 Ç.96. Macar, Ralamb Albümü.
 Ç.97. Vezir-i Tüfekçi, Ralamb Albümü.
 Ç.98. Lehistanlı, Ralamb Albümü.
 Ç.99. Kahve tepsisi taşıyan kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.100. Çocuğu ile hamam giden kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.101. Kaseli kadın, Ralamb Albümü.
 Ç.102. Çalparalı kadın, Ralamb Albümü.

- Ç.103. Kazan taşıyan acemioğlan, Ralamb Albümü.
 Ç.104. Müftü, Ralamb Albümü.
 Ç.105. Kalenderi dervişi, Ralamb Albümü.
 Ç.106. Şeyh Efendi, Ralamb Albümü.
 Ç.107. Ayağa giyilenler.
 Ç.108. Erkek başlıkları.
 Ç.109. Kadın başlıkları.
 Ç.110. Kemer ve kuşaklar.
 Ç.111. Ölçeksiz taslak model çizimleri.
 Ç.111a. "O" yakalı, kolsuz, sahte kollu ve kürk astarlı kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111b. Pelerin biçimi yakalı, geniş kollu kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111c. "U" yakalı, uzun kollu kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111d. Uzun kollu hırka taslak model çizimi.
 Ç.111e. "O" yakalı, uzun kollu uzun üstlük taslak model çizimi.
 Ç.111f. Kısa kollu, cepli, eteği yırtmaçlı ve kürk astarlı kadın hırkası taslak model çizimi.
 Ç.111g. Sivri yakalı, uzun kollu, uzun üstlük taslak model çizimi.
 Ç.111h. Şömizye yakalı, kısa kollu kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111i. "V" yakalı, cepli, kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111j. "U" yakalı, uzun kol ağızları dışa katlanmış kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111k. "V" yakalı, uzun kollu kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111l. İç gömlek taslak model çizimi.
 Ç.111m. Kolsuz, sahte kollu, kürk astarlı kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111n. Hakim yakalı, kısa kollu kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111o. Hakim yakalı, çaprastlı uzun üstlük taslak model çizimi.
 Ç.111ö. Geniş kürk yakalı, kolsuz, sahte kollu, ön orta kenarları kürk kaplı kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111p. Ayaklı yakalı ve çaprastlı kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111r. "O" yakalı, kol ağızları geniş, kürk astarlı kaftan taslak model çizimi.
 Ç.111s. Sivri yakalı, kısa kollu mintan taslak model çizimi.
 Ç.111t. Hakim yakalı, uzun kol ağızları dilli kadın entarisi taslak model çizimi.
 Ç.111u. Kürk yakalı, kolsuz, sahte kollu, cepli ve kürk astarlı kapaniçe taslak model çizimi.

GİRİŞ

Adı:

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Resim Sanatında Türk Giyim-Kuşamı(1600-1700).

Konusu:

1600-1700 tarihleri arasındaki yüz yıllık süreç içerisinde minyatür, yağlıboya, guaj, suluboya, gravür ve diğer baskı teknikleri ile yapılmış görsellere dayanarak, bu zaman dilimindeki Osmanlı İmparatorluk Dönemi Türk giyim-kuşamını bilimsel bir sistematikle belgelemek ve niteliklerini belirlemek çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Amacı :

Osmanlı İmparatorluğunun Klasik Dönemin bir zaman dilimi olan 1600-1700 yılları arasındaki Türk giyim kuşam çeşitlendirmelerini alan terminolojisine eğilerek ve ilgili görselden bir tür çizgisel alıntı yaparak oluşturulan modeli yansıtan, biçimi krokisel bir yaklaşımla gösteren taslak model çizimleriyle destekleyerek belgelemek ve bunların daha sonraki yüzyıllardaki sürekliliğini sorgulamak , geleneksel niteliğe kavuşan parçaları ayıklamak,

Böylece şimdiye dek eğilinmemiş bir bakış açısıyla görsel ve yazılı kaynakları irdeleyerek Batıda 18.yüzyılda gelişen Türkeri modasındaki 17.yüzyıl izlerini gün ışığına çıkarmak,

18.yüzyılda uluslararası platforma ulaşmış Türk giyim kuşamını besleyen kaynakları büyüteç altına yatırarak nakkaşların resimledikleri minyatürlerde bir formül gibi gizli kalmış ayrıntı (detay) süsleme vb. gibi tamlamalarla ifade edilen pek çok sanatçıya esin kaynağı olmuş görsellerin analizini yapmak , Türk giyim tarihine bu zaman dilimine ait sağlıklı bir veri tabanı oluşturmak ,

1600-1700 yılları arasına tarihlendirilen ve yurt içi, yurt dışı müze ve koleksiyonlarda günümüze çok fazla sayıda ulaşmamış giyim- kuşam örneklerinin

sağladığı bilgileri başka deyişle bu maddi kültür verileriyle ilgili bilgileri görsel ve yazılı kaynaklara başvurarak tamamlamak,

Günümüze ulaşan nesnel örnekler ile yazılı kaynaklar ve yazılı anlatımlarla desteklenen ilgili devre ait görsel belgeleri bilimsel bir sistematikle sorgulayarak bir analiz yapmak,

Görsel ve yazılı belgelerin sağlıklı bir sonuca ulaşmada nedenli yeterli olacağını bunlar yardımıyla ulaşacağımız analiz sonuçlarındaki verilerle ne tür bulgulara ulaşacağımızı ortaya koymak,

Bu dönem giyim-kuşam tarzının Osmanlı İmparatorluk Dönemi içerisindeki yeri, gelişim süreci, bir önceki ve bir sonraki dönemlerle bağlantıları, tüm tarihi süreç içerisinde kendine has nitelikler veya farklılıklar gösterip göstermediği belgelenmeye çalışmak ,

Bu yolla ulaşılan sonuçla yaralanılan yazılı kaynakların ve görsellerin ne oranda sağlıklı olduğunu belirlemek ve alandaki terminoloji problemlerine çözüm yolları aramaktır.

Önemi :

Bilindiği gibi Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk sanatının diğer dalları gibi giyim kuşamı da büyük bir zenginlik arz etmektedir. Pek çok yerli ve yabancı sanatçıya, yazara konu olmuş Türklerin estetik beğenisi ve yaşam biçimlerini yansıtan bu giyim kuşam çeşitlemeleri, yazarlar tarafından kaleme alınarak ressamlar aracılığıyla betimlenerek kaydedilmiştir.18 yüzyılda Türkeri modasıyla uluslararası düzeye ulaşan Türk giyim kuşamı geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Çeşitli bakış açılarıyla bu konuya eğilinmiş ve birçok yayın hazırlanmıştır.

Ancak bu yayınlardaki giyim ve kuşamın ayrıntılarıyla ilgili bilgi ve görsellere bir bütünlük içinde bakılmamış bunların türleri , nasıl giyildiği , modelleri , biçimleri , kesimleri bütün yapım malzemeleri , dikiş ve süsleme özellikleri üzerinde detaylı bir biçimde durulmamıştır. Sanat tarihçi , tekniker , tekstilci vb. gibi konuya ilgi duyanların arasında kalan bu alanın sorunları bir problem durumuna dönüşmüş ve

yeni orijinal bir araştırmayı zorunlu kılmıştır. Giyim kuşam konusunda gözlenen bu probleme 21. yüzyılda çağdaş bir bakış açısıyla eğilme zamanı gelmiştir. Aşağıda özet olarak sunulacak yayın taraması böyle bir görüşü desteklemekte, bu alandaki bilimsel boşluğa işaret etmekte ve bu araştırmanın konusunun ne oranda orijinal bir çalışma teması olacağını göstermektedir.

Osmanlı İmparatorluk Dönemi görsel belgelerini(Minyatür, el yazması, albüm resmi, gravür vb.) konu alan çalışmalar incelendiğinde, yayın sayısının çokluğuna rağmen adı geçen çalışmaların daha çok Türk Resim Sanatı içerisindeki yerlerini belirlemeye yönelik olduğu görölmektedir. Özellikle 17. yüzyılda yaygınlaşan albüm çizimlerinin bir grubu Osmanlı sultanlarını, maiyetini, saray yaşayanlarını, halktan kişiler ve hatta imparatorluk sınırlarında yaşayan gayrimüslimleri dahi göstermektedir. “Gravür de Mode,” “Dress Book”, “Costume Album” gibi isimlerle bilinen ve ölkemizde kıyafet albümleri olarak nitelendirilen bu görselleri içeren çalışmalar özellikle yabancılardan siparişleri üzerine çizilmiş tanıtım amaçlı resimlerdir. Resim niteliğinden çok Osmanlı Döneminde insanların nasıl giyindiklerini gösteren bu çizimler minyatürle ilgili çalışan sanat tarihçilerin ilgisini çekmiş ve albümlerdeki bazı resimler seçilerek yayınlanmıştır.

Bu yayınlardan birisi Nurhan Atasoy(1986)'a aittir. Atasoy, Kıyafetnâme geleneğinin doğu ve gelişimi hakkında bilgi vermekle kalmaz, çoğu yurt dışında bulunan bu eserlerin nerede bulunduğu, envanter numaraları ve resim sayılarını da verir. Ancak resimlerdeki kıyafetlerin ait oldukları devrin geleneksel giyimi hakkında bilgi verdiğini belirtmekle yetinir. Atasoy'un (2001), Walter Denny, L. Mackie ve H. Tezcan'la hazırladıkları İpek, Osmanlı Dokuma Sanatı adlı kitabı ise Osmanlı kumaş sanatının ulaştığı noktayı göstermesi açısından önemlidir. Çok sayıda dokuma örneğinin fotoğraflarının verildiği kitap Osmanlı kumaşının zengin dünyasının yansıtmaktadır.

Metin And bu tür resimleri üreten sanatçı grubunun Saray dışında üretim yaptığına işaret ederek, tüm araştırmacıların katıldığı bir isimlendirmede bulunarak bunları “Çarşı ressamaları” olarak niteler(1985:40-45) ve bu sanatçı grubunun eserleri hakkında çok sayıda yayın hazırlar. Ancak tasvirlerin giyimleri hakkında detaya girmez.

17. yüzyılda üretildiği bilinen bu albümleri tanıtıcı yayınlardan biri Zajackowski(1963)'ye aittir. “Les Costumes Turks” adını taşıyan makalede Varşova Devlet Kitaplığı'nda bulunan yüz adet resim bulunan bir kıyafet albümü hakkında bilgi vermiştir. Franz Taeschner(1925)'in aynı isimle anılan albümü, IV.Mehmed devri İstanbul'unun sosyal hayatını neredeyse tüm yönleriyle (sünnet yatağı, düğün alayı, kahvehâne, cenaze, hamama giden kadınlar vb.) göz önüne sermektedir.

Aynı döneme ait Paris Biblioteque Nationale'de yer alan iki benzer albüm hakkında bilgi veren Ünver(1958), sadece bir albümün resimlerini siyah-beyaz yayınlamış, resimleri listelemiş, tasvirlerin 270 yıl öncesi her sınıf ve mezhepten kişilerin bir geçit töreni gibi karşımıza çıktığına değinmiştir. Eserin küçük bir bölümünde “Resimlerin Renkleri Hakkında Birkaç Not” başlığı altında bazı giysilerin altın rengi olduğundan bahsetmiş, bazı figürlerin ise sadece giysilerinin türlerini belirtmiştir. Burada da başlık, esvap, külâh gibi genel ifadeler kullanmayı yeğlemiştir.

Nermin Sinemoğlu(1996) British Museum'da bulunan 1618 tarihli bir başka albümdeki görseller hakkında bilgi vermektedir. Sinemoğlu değişik tipleri gösteren bu çizimlerin bazılarını kısa bilgiler halinde aktarırken, sarık, kaftan, terlik, kavuk gibi giysi türlerinin isimlerini vermiş, ancak kıyafetin genellikle en üste giyilen parçasını isimlendirmekle yetinmiştir. Bazılarının astarlarını da tanımlamış (kürk astarlı, kırmızı renkli gibi), ama süsleme özellikleri ve modellerine girmemiştir. Yine özellikle yabancı bilim adamlarının kullandığı tunik gibi o döneme ait bir Türk kıyafetinin karşılığı olamayacak terimler kullandığı görülmektedir. Sinemoğlu'nun (1996: 179) kıyafetleri tanımlarken de bazı hatalar yaptığı görülmektedir. Örneğin, albümdeki Görkçüyü anlatırken başındaki diyagonal sıralı sarığa bere, altına giydiği diz çakşırını da kısa pantolon olarak tanımlamaktadır. Yine dar paçalı uzun donları pantolon olarak nitelediği görülmektedir. Albümün 43 numarasında bulunan solak askerinin mest-pabucunu çizme olarak nitelemektedir (Sinemoğlu, 1996: 178). Listelediği 122 resmin sadece yirmi yedisinin resmini yayınlamıştır.

Nermin Sinemoğlu'nun çalışmasına benzer nitelikte iki çalışma ise Tadeusz Majda tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalar, Naradowa Albümü'ndeki tasvirlerin yanına eklediği metinlerde kıyafetlerin türlerini isim olarak belirttiği CD'si ve katalogumuzda müzenin web sayfasından alarak kullandığımız Ralamb Albümü'ndeki tasvirlerin üzerinde bulunan giysi türleri ile ilgili açıklamalarda

bulunduğu “ The Ralamb’ın Türk Kıyafetleri Albümü” başlıklı kitap içi bölümdür. Majda’nın(2006: 196-265) bu çalışmasında da tıpkı Sinemoğlu’nun makalesinde olduğu gibi giysi türlerinin model ve kesim özellikleri verilmediği görülmektedir. Resimlerin yanındaki açıklamalar incelendiğinde tür isimlerinde de yanlışlıklar yapıldığı ve aynı biçimdeki giysi veya başlık türüne başka figürlerde farklı isimler verildiği görülmektedir. Belirlenen bu çelişiklere katalogdaki örnekler tanımlanırken, görselle ilgili bilgiler kısmında değinilecektir. Yalnız yukarıdaki üç çalışmada da açıkça görüldüğü gibi, bu çalışmalar mevcut görsellerin belgelenmesi açısından çok önemlidir. Figürlerin giysi özelliklerinin (model ve kesim) tanımlanması ve türlerin isimlendirilmesindeki çelişki ve eksikler, görsellere ve dönemin yazılı belgelerine dayanarak ve bunlar arasındaki bağlar ortaya konarak bir kıyafet atlası çıkarma çalışmasının, kapsamlı bir araştırma ile gerçekleştirilmesinin çok önemli olduğunu göstermektedir.

Güner İnal’ın(1984) tek figürlü albüm resimlerinden örnekler verdiği makalesinde 17. yüzyılın hemen başına tarihlenen I.Ahmed Albümü’ndeki resimlerden de örnekler bulunmaktadır. İnal, kadın kıyafetlerini tanımlarken bazı başlık isimlerini Nurhan Atasoy’dan aldığını belirtir ve yine giysi türlerinin isimlerini vererek kısa açıklamalar da bulunur. Entari için elbise terimini tercih eder. Giyim-kuşam hakkında belirgin bir analize gitmez, figürleri açıklarken sadece tür isimlerini belirlemekle yetinir.

Günsel Renda(1998) 17. yüzyılın ikinci yarısına ait bir grup kıyafet albümünü tanıttığı makalesinde başta İstanbul Deniz Müzesi’ndeki örnek olmak üzere Berlin Albümü ve Venedik Coreer Museum’daki çizimlerin benzerliklerine dikkat çekmiş, giyim-kuşam detayına girmemiştir. Renda’nın bu çalışması özellikle 17.yüzyılın son çeyreğine tarihlenen bir grup kıyafet albümünün bulunduğu müze ve koleksiyonların isimlerini vermesinin yanı sıra birbirleri ile bağlantılarını ortaya konması açısından da çok önemlidir.

Mahir(1998)’in aynı kitapta yer alan makalesinde ise benzer albümlere göre daha büyük boyutta çizilen bazı resimlerin hikaye anlatanlarca dinleyenlere göstermek için kullanıldığını vurgulamış, araştırmacı da bu figürlerin giysilerine değinmemiştir. Çalışmamızın kapsamında yer alacak olan çok sayıdaki görsel bu kıyafet albümlerinde bulunacaktır. Ancak görüldüğü üzere bu albümlerin veya

içerdikleri resimler hakkında yayınlar yapılmasına rağmen, tasvirlerdeki giyim-kuşam özelliklerinin analizinden çok resimsel nitelikleri ve üslup özellikleri göz önünde bulundurularak değerlendirmelere gidilmiştir. Bu görsellerdeki giysiler yüzeysel bilgilerle aktarılmıştır.

Türk giyim tarihi hakkında günümüze ulaşmış maddi kültür varlıkları üzerine yapılan çalışmalarda bulunmaktadır. H.Örcün Barışta, Türk Giyim-Kuşam Tarihi ve İşleme Sanatı hakkında çok sayıda yayınlara bu çalışmalara öncülük etmiştir. Barışta'nın (1993a) İstanbul Harbiye Askeri Müzesi'ndeki Türk İşlemelerini değerlendirdiği makalesinde yabancı seyyahların Türk giyim-kuşamı ile ilgili ilk elden verdikleri anlatımları aktarmış, müzede sergilenen mehter kıyafetlerinin türleri ve zengin işlemleri hakkında detaylı bilgiler sunmuştur. Saka ve yeniçeri kıyafetlerinin üzerindeki süsleme tekniklerini de aktarmıştır. Barışta(1985) başka bir çalışmasında giysi türlerini ve onları süsleyen işlemlerin teknik, konu, renk, kompozisyon, biçimlendirme özelliklerini detaylı anlatımlarla aktarmıştır. Araştırmacının Revue du Musee de l'Homme için yayınladığı diğer bir çalışmasında 16. ve 17. yüzyıllarda yabancıların beğenisini kazanarak sıkça resmedilmiş hamama giden kadınlar ve hamam sahnelerinin de vurguladığı Türk temizlik kültürünün bir parçası olan banyo malzemeleri ve üzerindeki işlemler üzerine bilgiler verilmiştir(1981). Makalede peştamal, takunya, baş, boy, omuz havlularının resimlerini yayınlamıştır. Barışta(1993b) 19-20. yüzyıl Balkanlar ve Anadolu'daki zengin işleme örneklerini sunduğu çalışmasında bu devir işlemlerinin ev, çarşı ve saray olmak üzere üç merkezdeki yaygın üretimine dikkât çekerek, tören, festival, askeri ve düğün giysilerinin özellikle kaliteli malzeme ve ustalığın simgesi olan saray atölyelerinde koordineli çalışmalarla üretildiğini, halkında bunlardan kopuk olmadığını vurgu yaparak devrin üretim ve pazar özelliklerini ortaya koymaktadır. H.Örcün Barışta(1986) Balkanlarla ilişkili Türk işlemlerini naklettiği makalesinde evrensel konu isimlendirmelerinde (Hayvan teması için zoomorfik, insan için antropomorfik, bitki için phytomorfik) terimlerini kullanarak, bu alanlardaki genç araştırmacıların uluslararası tanımlamalar kullanmalarına önderlik etmiştir. Bu bildiri de halk giyiminden bir Kayseri-Afşar yeleğini giyim dünyasına kazandırmıştır. Araştırmacının özellikle giysiler üzerinde uygulanan süslemeleri teknik, malzeme, biçim, kompozisyon özellikleriyle analiz ettiği çok sayıdaki yayını, Türk giyim-kuşam kültürünün zenginliğini bilimsel bir sistematikle aktarması bakımından önemlidir (1983, 1993c). Barışta, Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve

Terminolojisinden Örnekler, Ankara 2001 adlı kitabında bazı giysi türlerinin de çizimlerinin bulunduğu çizimli bir sözlük hazırlamıştır (2001:136-147). Yine Erdem Dergisi'nde yayınlanan "Burdur Çeltikçi Arvallı' dan Damat Giyimi" adlı çalışmasında damat göyneğinin model çizimi bulunmaktadır (1996b, C.9, S.26, s. 491-497).

Hülya Tezcan, Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki kaftanların bir grubunu çeşitli makalelerle tanıtmış ve yayınlarında bunlarda kullanılan kumaşlara ağırlık vermiştir. Bursa 'da ki ipek dokumacılığıyla ilgili yayını da(1997) bunlardan biridir. Yine araştırmacının Saray nakkaşhanesinde erken devir resim programına göre hazırlanmış kumaşlarla ilgili makalesi(1995) ve Atlaslar Atlası, Pamuklu, Yün ve İpek Koleksiyonu (1993) adlı yayınları giysinin temel malzemesi kumaşlar hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır.

Hülya Tezcan'ın 2006 yılında yayınladığı Children of the Ottoman Seraglio adlı yayını, Topkapı Sarayı Müzesi'nde korunan şehzade ve padişah kızlarının giysilerinden örnekler sunmaktadır. Minyatürlerle desteklenen çalışma ilk kez yayınlanan çok sayıda çocuk kaftanı, entarisi, takkesi ve sahte kollar gibi giysi öğeleri ile orijinal bir başvuru kitabı niteliğindedir. Ancak, giysilerin model özelliklerinden çok kumaş ve bunlarda kullanılan süsleme malzemeleri ağırlıkla aktarılmaktadır.

Şerife Özüdoğru ise saraya ait kaftanların ön bedenleri üzerinde yer alan kolan dokumalarına eğilmiştir. Benzer bir durum Selma Delibaş için söz konusudur. Delibaş(1988), Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan bir sultan çeyizi ve süslemelerinden oluşan bir grubunu tanıtmıştır.

Tez çalışmasının özellikle Türk giyim tarihi ile ilgili kısımlarında yararlanacağımız Osmanlı öncesine ait bilgileri Barışta'nın Selçuklu Dönemi işlemlerini ele aldığı makalesi (1994) ile yine aynı araştırmacının *Divan-ü Lügat-it Türk'te* yer alan ifadelerden yola çıkarak, bürümcük, eteklik böz(bez), uçkur, kars (koyun yününden yapılan elbise), kolan gibi giyim unsurlarını eski isimleriyle aktardığı makalesinde bulmaktayız. Yine Osmanlı öncesi Anadolu Türk giyimi ile ilgili bilgiler, Nurhan Atasoy'un Selçuklu kıyafetleri ile ilgili makalesi(1971) ile Mehmet Önder(1973) ve Zeki Oral(1962)'in bu konularla ilgili yayınlarında yer almaktadır.

Özden Süslü'nün *Tasvirlerle Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri* isimli kitabı, hazırlamak istediğimiz çalışmayla, görsel belgelerin evreni oluşturması bakımından benzerlik gösterir. Yalnız araştırmacı giysilerin model ve süsleme özelliklerini veren ayrıntılı bir analize gitmemiş, Selçuklu giyimini genel hatlarıyla incelemiştir.

Osmanlı İmparatorluğu ordu teşkilatı ve kıyafetlerini, Resimli Tarih Mecmuasındaki bir dizi yayınlara ele alan Mithat Sertoğlu, konu ile ilgili bilgileri bir tarihçi gözüyle nakletmiştir(1955,1956a,1956b,1956c,1956d,1956e). Nurettin Sevin'in *On üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihini* incelediği kitabı(1990) , Kumbaracıları tarihsiz basılan *Serpuşlar* adlı çalışması ile Ekrem Koçu'nun (1967) *Türk Giyim Kuşam Sözlüğü* adlı kitapları bu konu ile ilgili emek verilmiş danışma kitapları olmasına rağmen bilgilerin (özellikle tür isimlerinde) nereden alındığına dair kaynak gösterilmemesi nedeniyle bilimsel bir sistematikte hazırlanmadıkları görülmektedir. Bu tür alıntı verilmeksizin yapılan çalışmaların sayısı oldukça çoktur.

Osmanlı giyim tarihi ile ilgili çalışmaların sınırlı olması son dönemlerde bu konuya bir eğilimin doğmasına sebebiyet vermiş, ancak sanat tarihçilerce yapılan bu tür çalışmalar daha çok günümüze ulaşabilmiş maddi kültür varlıkları esas alınmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Sanat tarihi disiplini dışında özellikle giyimciler tarafından yapılan çalışmalarında bilimsel olmaktan çok uzak olduğu ve sadece ulaşabildikleri sınırlı sayıdaki görseller yardımıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmalar daki sınırlı veriler sentezinde yanlış yapılması sonucunu doğurmaktadır. Örneğin; 1997 yılında üç değerli bilim adamı tarafından hazırlanan Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri (M. Sevüktekin Apak, F.Onat Gündüz ve F.Öztürk Eray,1997) adlı çalışmada suluboya ile yapılmış çizimlerin varsa hangi orijinal örneklerden kopya edilerek yapıldığı aktarılmamakta ve sayfa 103'teki 17. yüzyıl çarşaf örneği, sayfa 102'deki 18. yüzyıl ferace örnekleri gibi çizimler dönemin görselleri ile uyum sağlamamaktadır. 17. yüzyıl giyim özellikleri olarak aktarılan bilgiler de eksik ve yetersizdir. Sadberk Hanım Müzesi'nde bulunan env. No. 1555/K. 245 1556/K. 246 no lu entari ve kürk kaplı kaftan, bu kitapta şekil 130' ta gedikli cariyelerin giydiği kürklü kaftan olarak tanımlanmıştır. Benzer çalışmalardan birisi de Sevgi Gürtuna'nın (1999) Osmanlı Kadın Giysisi adlı kitabıdır. Sanat Tarihi lisans eğitimi almayan araştırmacı doktorasını Sanat Tarihi Bilim Dalında Osmanlı Kadın Giysisi konusu üzerine yapmış ve bu çalışmasını yayınlamıştır. Kitapta çok sayıda minyatür, gravür ve yağlıboya resim örneği verilmektedir. Ancak, 17. yüzyıl Osmanlı kadın giyimi

hakkında bilgi verirken örnekleri sınırlı sayıda tuttuğu görülmektedir. Yine bu bölümde örnekleme için kullandığı Ptuj Müzesi'ndeki Doğulu Kadın tasvirlerini anlatırken bunlardaki bazı unsurların Türk kadınının giyim kuşamı ile örtüşmediğine hiç deyinilmemiş, fakat bunların daha çok düşsel anlatımlar olduğunu vurgulanmıştır. Ancak, çalışmanın bilimsel bir nitelik taşıdığı da görülmektedir.

Yukarıda sadece bir kısmını verebildiğimiz çalışmalarda da görüldüğü üzere burada çok zengin bir geçmişi olan Türk giyim kuşamı kopuk kopuk bilgilerle ele alınmış , eklettik bir tavırla fotoğrafları yayınlanmış ancak kronolojik bir sistematiğe bütününe bakılmamış, yüzyıl yüzyıl özellikleri belirlenememiştir. Başka deyişle 17. yüzyıl giyim-kuşam tarihi ile ilgili çalışmalar tamamlanamamıştır. Sistematiğe ve bilimsel bir sorgulama ile analizler yapıp, elde edilen verilerin, günümüze ulaşmış nesnel örnekler ve yazılı anlatımlarla da(Seyahatnâme, vekainâme, ruznâme, anonim tarihler, hatıralar vb.) desteklenmesiyle bu konudaki boşluk doldurulamamıştır. Bu araştırmada bahsedilen bu eksiklik bilimsel bir yöntem izleyerek giderilmeye çalışılacaktır.

Yöntemi :

Yukarıda belirttiğimiz amaçlara ulaşmaya yönelik kapsamlı bir yayın, araştırma ve çalışmanın günümüze değin hazırlanmamış olması, bilim adamlarının ve konuya ilgi duyan teknikerlerin belli bir evren belirleyerek bu evrenden örneklem seçerek, bu örnekleme tek tek ele alıp, bir analiz yapmak yoluyla giyim kuşam açısından bir bilgi bankası başka deyişle veri tabanı oluşturmadığı için önce verilere ulaşmak gerektiği düşüncesiyle bir gözlem fişi tasarlamak gereği ortaya çıkmıştır. Bu veri tabanından sağlanacak bulgular aracılığıyla sağlıklı sonuca ulaşabilmek için öncelikle bu gözlem fişinin çok yönlü olması üzerinde durulmuştur. Sayıca çok az sayıda olan bu döneme ait nesnel kültür varlıkları dönemin bütünü ile ilgili detaylı bilgi vermeyeceği için görsel ve yazılı kaynaklardaki bilgi ve betimlemelere eğilinmesi zorunlu olmuştur. Ancak daha önce giysiler hakkında hazırlanan yayınlarda çoğu envanter numarasız ve ait olduğu müze belirtilmeden fotoğrafı yayınlanmış giyim ve kuşamın boyutu genellikle sadece boy veya en olarak belirtilmiş olduğundan yaka, kol, kol ağzı, bel, omuz, paça, ağ ölçüleri olmaksızın ölçekli bir model çizimi yapmanın çok zor olacağı görülmüştür. Başlıkların, kemerlerin ve ayak giysilerinin ayrıca çizimi yapılarak türler arasındaki farkların kolaylıkla algılanabilmesine yardımcı olunması amaçlanmıştır.

Böylelikle bu giyim öğelerini kendi içinde sınıflamakta kolaylaşacaktır. Yukarıda sıralanan nedenler doğrultusunda ve görsel ve yazılı kaynaklardan sağlanan verilerin hangi görselden alındığı görselle ilgili envanter bilgilerinden sonra bu görselin üzerindeki giysinin tür, biçim, süsleme teknik ve malzeme özelliklerinin açılacak alt başlıklardaki maddelerle detaylı incelenmesi ve belirlenen nitelikler ayrı ayrı kaydedilmesi için gözlem fişi hazırlanmıştır(Bkz.Ekler). Bu yolla görselde yer alan giyim ve kuşamın özelliklerinin saptanmasına olanak sağlanmıştır. Giysilerin resimlerdeki renk yoğunluğundan arındırılarak daha kolay algılanacağı düşünülmüş ve bu amaçla elimizde bütünü bulunan Ralamb Albümü' ndeki tasvirlerin yüz ve el gibi vücut çizgileri ayıklanarak sadece giysilerin kenar çizgileriyle aktarıldığı bilgisayar çizimleri hazırlanmıştır (Bkz.Çizimler). Böylece çizimlerle giyim kuşamın çizgisel bir anlatımla betimlemesi yoluna gidilmiştir. Ralamb Albümü'ndeki figürlerin tam sayıda olması bu çizimlerin diğer örneklerdeki giysi türlerini de karşılamasını sağlamıştır. Çizimler kısmında erkek ve kadın başlıkları, ayak giysileri ve kuşandıkları kemer ve kayış türleri ayrı olarak gruplandırılmıştır. Bazı modellerin taslak çizimleri hazırlanırken Jennifer Scarce'nin bazı yayınlarında kullandığı, giysinin ön ve arkasının kuşbakışı bir açılımla birlikte verildiği teknik (Tıpkı bir mimari birimin plan çiziminin onu kolaylıkla tanımlanmasına olanak verdiği düşüncesiyle eş tutularak) benimsenmiştir. Bu teknik, giysi ön beden kenarlarında yapılan bazı teknik çizim unsurları ile daha da zenginleştirilerek kullanılmıştır. Bu çizgisel değerlendirmenin yanı sıra gözlem fişinde bulunan sorgulama maddeleri yardımıyla yazılı kaynaklardan da bilgi aktarımı sağlanarak giyim kuşam türleri , bunlarda kullanılan malzeme, model ve süsleme özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Tezin büyük zorluklarından birini giysi türlerinin isimlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu isimlendirmelerde o döneme ait tarih, edebiyat, seyahatname ve bazı minyatürlerin üzerine yazılmış küçük tanımlardaki bilgiler kullanılmaya çalışılmıştır. Ancak buradaki bilgilerin tüm türleri karşılayamadığı görülmüştür. Bu durumlarda bilimselliğe aykırı düşmeden görünen nesnenin bilinen nesnelere olan biçimsel özelliklerinin benzerliklerinden yararlanılarak tanımlamaları yapılmış ancak tür isimleri genellikle giyen kişinin adı ile tanımlanmıştır (Hamlacı serpuşu, topçu serpuşu, Rumeli beyi serpuşu, doğancı serpuşu gibi). Terminolojideki büyük çelişkiler bulunduğu için bazı terimlerin seçilişinde büyük güçlüklerle karşılaşmış, bu çalışmada özellikle hiç kullanılmayan yada yeterince açık olmayan terimlerle ifade edilenler için bazı yeni tamlamalarda oluşturulmuştur.

Bazı tasvirlerde sanatçı tarafından çizgi ve renk kullanılarak kumaşın dokusunun aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir. Gözlem fişinde incelenen bu örneklerdeki *kullanılan ana malzeme* maddesi, resime dayanarak bu saptamaların yapılmasının yanıltıcı olabileceği de göz önünde tutularak, seraser, gezi, atlas, soft izlenimi vermektedir ifadeleri ile doldurulmuştur. Özellikle birçok tasvirde altın yaldız kullanılarak, metal iplikli seraser kumaş dokusu verilmeye çalışıldığı da belirtilmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sağlıklı bir sonuca ulaşabilmek için görsel ve yazılı kaynaklardan sağlanan bilgilerin yanı sıra günümüze ulaşabilmiş az sayıdaki nesnel maddi kültür varlıkları ile olan benzerlikleri de sorgulanarak bu gözlem fişlerindeki bilgi ve çizimlerle bütünleştirilmiştir. Bu arada nesnel maddi kültür varlıklarının tez kapsamında değerlendirilmesinde ayrı bir gözlem fişi hazırlanması da gerekebilir düşüncesiyle günümüze ulaşan giyim kuşam örnekleri yazılı kaynaklardan taranmıştır.

Gözlem fişindeki bilimsel bir sistematiğe hazırlanacak sorgulama maddeleri doğrultusunda oluşturulacak döküm tabloları ile senteze gidilmiştir. Alfabetik bir dizinle oluşturulan döküm tablolarından yola çıkarak bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır. Gözlem fişlerinde belirlenen nitelikler bu tablolara işlenerek veriler yerlerine oturtulmuş ve analiz yapılan görsellerdeki figürün tür, model, kesim, yaka, kol, malzeme ve süsleme özellikleri buraya işlenmiştir. Bu yolla katalog bölümündeki gözlem fişleri ile örneklerin niteliklerini belirlemek için hazırlanan maddelerdeki bilgilerden grafiksel bir anlatıma geçilmiş ve gözlem fişlerindeki veriler tablolarda belirtilmiştir(Bkz.Ekler). Gerek gözlem fişleri gerek tablolar, üzerinde çalışma yaptığımız görsel yayınlarla sınırlı olup, iznim olmadan hiçbir şekilde alıntı yapılamaz. Döküm tabloları değerlendirmeyi oluşturan maddeler için tek tek hazırlanarak kullanılmış ancak çarşaf listelerin sayıca çokluğu sebebiyle örneklerin işaretlenmediği sadece sınıflandırmanın yapıldığı ve ana bilgilerin verildiği başlık kısmının gösterildiği bu tablolar, boş bir gözlem fişi ve grafiklerle birlikte ekler kısmında sunulmuştur.

Kapsam ve Sınırlılıklar:

1600-1700 yılları arasına tarihlendirilen Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk giyim-kuşamı ile ilgili ulaşılan birçoğu yayınlanmış resim örnekleri, internet erişim

olanakları ve müzelerle yapılan elektronik yazışmalar sonucu temin edilen örnekler ve bunları destekler nitelikteki yazılı anlatımlarla sınırlıdır. İlgili yasalar doğrultusunda müzelerin verdiği izinler kapsamında inceleme olanağı bulduğumuz maddi kültür varlıkları olan giyim-kuşam parçaları da tezin değerlendirmesindeki temel destekleyicilerdendir. Başka deyişle tezin evreni yayınlar ve görsellere ulaşılabilirlikle belirlenmiş ve kapsam bu bağlamda sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

17.YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ ÖNCESİ TÜRK GİYİM-KUŞAMINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Anadolu Öncesi Türk Giyimi

Anadolu öncesi Türk giyim kuşamı hakkında günümüze ulaşmış yeterli sayıda bilgi bulunmamaktadır. Orta Asya coğrafyasında yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan bazı parçalar eski Türklerin giyim özellikleri ile ilgili fikir vermektedir. Noyun Ula Kazılarında ortaya çıkarılan elbise, saç örgüleri ve çizme gibi giyim parçaları Hunların nasıl giyindikleri hakkında sınırlı bilgiler vermektedir. M.Ö. II. ve I. yüzyıllara tarihlendirilen Büyük Hun Devletine ait Pazırık Kurganlarındaki keçeden yapılmış çoraplar ve uzun elbise parçaları Anadolu öncesi Türk giyim-kuşamında bu giysi türlerinin kullanıldığını göstermektedir (Öğel, 1962:57-59; 63-65; Kurban, 1993:55). Noyun Ula Kazılarında Hunlulara ait olduğu düşünülen ipekli ve yünlü kumaş kalıntıları bulunmuştur. Bu kumaşlar, insan figürleri ve çintemani olarak bilinen (Bkz. Barışta 2002 :18, Barışta bu motifi Timur'un bayrağına dayandırarak Timur beneği olarak adlandırmaktadır) üç top motifleri işlenerek bezenmişlerdir (Diyarbakirli,1972:3). İnsan figürlü kumaşlar Osmanlı giysi kumaşlarında görülmemekle birlikte bu tür dokumalar daha çok Safavi dönemi örneklerinde karşımıza çıkmaktadır.

Hun erkeklerinin en alta bir don, onun üzerine de kumaş veya deriden yapılan bir tür pantolon giydikleri bilinmektedir. Hunlular üst giysilerinin İçlerine içlik veya gömlek giyerlerdi. Gömlekleri içeri sokmazlardı. Bu gömlekler hakim yakalıydı. En üste giyilen giyim parçası ise kaftandı. Ayaklarına ise yün çorabın üstüne keçe veya deriden yapılmış çizme veya bot giyerlerdi(Çoruhlu, 2007:139). Hun sanatına ait buluntuların yer aldığı Isık Kurganı'nda çıkartılan parçalardan biri, erken devirlerden beri Türklerin savaşta korunmak için zırh gömlek giydiklerini göstermektedir. Yaşar Çoruhlu (2007:108, çizim 33) bu kurganda bulunan bir prensin zırh gömleğinin restitüsyon çizimini yayınlamıştır.

630 Hsuan-Tsang adlı bir Çinlinin verdiği bilgiye göre Türk hakanı sırmalarla süslü bir çadırda otururdu. Subayları ise işlemeli elbiseler giyerlerdi (Aslanapa,

1955:13). Bir başka Çinli tarihçi Song Yuan'ın aktardığı bilgiye göre Eflatit (Akhunlular) hükümdarları işlemelerle süslü elbiseler giymekteydiler (Aslanapa, 1955:13).

Uygur duvar resimleri ile Bilge Kaan ve Költigin anıt mezarlarındaki kadın ve erkek heykelleri de Orta Asya Türk giyimi hakkında bilgi vermektedir. Göktürk heykellerinde ve Uygur duvar resimlerinde figürlerin diz hizasında veya topuklara kadar uzanan , bir tarafa doğru diyagonal kapanan ön tarafları kuşakla kapatılan, dik veya devrik yakalı kaftanlar giydikleri görülmektedir. Ögel'e(1985:51) göre dik yakalar gerçekte Çin giyim tarzının bir yansımasıdır. Göktürk döneminde Kırgız kadınlarının yün şayaktan ve Çin ipeklisinden yapılmış kaftanlar giydikleri bilinmektedir (Süslü,1989:59). Bir başka değerlendirmeye göre Göktürklerin üste giydiği kıyafetler, kadınlar ve erkeklerde de uzun kaftanlar biçimindeydi. Erkek kaftanları sol taraf üste gelecek biçimde kadın kaftanları ise sağ ön üste gelecek biçimde kapatılmaktaydı. Giysilerin yakaları ise günümüz ceket yakalarını hatırlatacak biçimde dışa doğru belirgin şekilde katlanmaktaydı. Başlarına börk adı verilen bir tür serpuş takıp, ayaklarına deri veya keçeden yapılmış çizmeler giyerlerdi (Salman,2006:22).

Eski Türklerin üstlük ve kaftanları genel olarak *çapan* veya *çekrek* olarak adlandırdıkları, bunların yünden yapılmışlarının daha çok köle ve hizmetçiler tarafından giyildiği yine bunlara da *çekrek kapa* adı verildiği bilinmektedir (Ögel,1985:8). Kırgızlar ise kalın pamuk astarlı kaftanlar için *kemsel* veya *kamsal* sözcüğünü kullanırlardı (Ögel,1985:7). Uygurlar da ceket ve hırka giyerler ve bunlara *çekrek* adını verirlerdi.

Orta Asya Türkleri eteklerini süslemek amacı ile 17. yüzyılda bazı müzisyen ve dansçı kadınların giydikleri farbalalı eteklere benzeyen ayrı bir etek daha dikiyorlardı. Öte yandan Uygur erkeklerinin çiçek motifleri ile süslü etekleri, Türklerin çiçek sevgisinin giysilerde kullanılan dokumalara da yansıdığını göstermektedir. Uygurlarda takkelere doppa, siperlikli serpuşlara kalpak, kürk kenarlılara ise tumak denirdi (Kasimiy 1996: 17-25). Tüm bu serpuş türleri model farklılıklarına rağmen 17. yüzyıl Türk giyim kuşamında da kullanılmıştır.

Ögel'in(1985:103) belirttiğine göre Hunlardan önce Çin'de pantolon giyilmezdi. Atlı birliklerin oluşturulması ile pantolon zorunlu bir giysi parçası olmuştur. İnce ve

ketenden yapılmış geniş şalvarları giymeyi tercih eden Türkler, bu alt giyim ögesini seyahat ve savaş ile günlük olmak üzere iki farklı amaç için giyerlerdi. Savaş ve yolculuk sırasında kullandıkları deriden, günlük hayatta kullandıkları ise dokumadan yapılırdı (Ögel,1985:115). Kalpaklardan *dikan kalpağı* biçim olarak Osmanlılarda cebeci ve topçuların kullandığı serpuşla benzerlik göstermektedir (Bkz. Kasimiy 1996, resim 8.1). Kasimiy (1996:73) Uygurların ayak giyimlerinin lata paypak denilen kalın kumaşlardan, keçelerden ve deriden yapıldığını belirtmektedir.

Türklerin tarih boyunca belki de giymeyi en çok giydikleri ayak giysileri çizmeler olmuştur. İyi bir çizme hem gün içinde hem de savaş ve av gibi dayanıklılık gerektiren işlerde büyük bir gereksinimdi. Zaten Türklerin at binme kültürü bu ayak giysisini bir bakıma zorunlu kılmaktaydı. Çizmeler genellikle deriden veya keçeden yapılmaktaydı. Görüldüğü gibi iki malzemede de dayanıklılık esastı. Ögel'in (1985:115) aktarımına göre kırmızı renkteki kemer ve çizme bir hükümlerlik göstergesiydi. Eski Türk yazıtlarında yer alan " Anı kızıl etüğünden bildiler ki Sultanlar adeti kızıl etük giymektedir" sözünden de bu anlaşılmaktadır. Özden Süslü (1989:167) ise eski Türklerin ayaklarına çedik, edik, başmak, çarık ve salman adlarını verdikleri ayakkabı türlerini giydikleri söylemektedir.

Orta Asya Türk giyim geleneğinde üst giysinin önünü örtmeye yarayan kayışlar ve kemerler kullanılırdı. Bu kemerlerin rengi çoğunlukla kırmızı olurdu. Altın kemer ise çoğunlukla hükümdarların belini süslemekteydi. Kayışın üzerinin metal plakalarla süslendiği kemerler ise Uygurlardan Avarlara kadar olan geniş bir Türk coğrafyasında severek kullanılmaktaydı (Ögel, 1962:157). Göktürklerde kemerlere süs asılması yaygın bir gelenektir. Göktürkler devrinde ateş yakmak için kullanılan çakmak taşı ve kav konulan deri veya kumaştan yapılmış çantaların da kemerlere asıldığı bilinmektedir(Ögel 1962:157).

Anadolu öncesi Türk giyiminde başlıklarda çoğunlukla hayvan postu kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra keçeden yapılmış külâhlar üzerine bez sarmakta yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Baş örtüsü ise bürünmek kelimesinden gelmektedir. Bürüncük bütün Orta Asya'da kullanılmıştır. Osmanlılarda daha çok başlıklara takılan süslü kuş tüyleri anlamındaki sorguç kelimesi de eski Türkçe'de kadın baş örtüsü anlamında kullanılmıştır. Yine Osmanlı kadın baş tuvaletinin önemli bir parçası olan hotoz da Türklerin *kotoz* geleneğinin bir devamıdır(Ögel, 1985:221).

Hoço'daki Uygur duvar fresklerinde kadınların yüksek topuzlarının üzerine şeker külâhı benzeri *boğtak* adı verilen bir tür başlık takarlardı(Süslü,1989:152). Süslünün sivri külâh olarak tanımladığı başlıklar bogtağlardan farklı bir tür terpuş olmalıdır. Çünkü, Moğollar ve İlhanlılarda 17. yüzyıldaki Osmanlı kadın başlıklarından ortasından boğumlanarak yassı tepe kısmına doğru genişleyen yüksek bir tür başlığın benzerlerine bogtağ adı verildiği bilinmektedir (Bogtağ resmi için bkz. Cengiz Han ve Mirasçıları,2006: 16-17). Hun Türkleri ise yaşmak giyerlerdi. Yaşmak, 17. yüzyıl kadın sokak giyiminin de değişmez bir parçasıdır.

Uzun ve örülmüş saçlar Çin kaynaklarınca Türklere özgü bir özellik olarak vurgulanmıştır(Atasoy, 1971: 137). Altay Dağları'ndaki Göktürk heykellerinde bulunan saç örgüleri tek sıra iken, Kırgız Bölgesi'ndeki heykel kalıntılarında iki sıra örgülü saçlar görülmektedir(Ögel,1962:158-170). Eski Türk kadınlarının saçlarına kaşbastı taktıkları da bilinmektedir.

Eski Türkler, elbise ve çadırlarını işleme teknikleri kullanarak süslerlerdi. Hunların zincir işini, Göktürklerin ise kordon tutturma ve metal plaka aplikeyi kullandıkları, Uygurların sırma iğnesini bildikleri kurgan kazılarında günümüze ulaşmış elbise kalıntıları ve duvar resimlerinden anlaşılmaktadır(Barıştı,1984:6,8,9).

Türklerin Anadolu'ya ayak basmalarından hemen önce kaleme alınmış olan Yusuf Has Hacib'in ünlü eseri Kutadgu Bilig'de de Türklerin giyim kuşam tarihi ile ilgili önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu eserdeki giyim-kuşam isimlerinin geçtiği öğütlerin bazıları şunlardır: Beylerin başında tuğ tokası olur (Hacib 1994:26), herkes üzerine bir şey giyer, fakat akıllı insan hil'at ile değil, aslında değerlidir (Hacib 1994:32), başı ne kadar büyürse o kadar büyük börk giyer (Hacib 1994:41), Oğlu Ay-Toldı için ölüm aşısı yaptı ; fakirlere gümüş ve ipekli kumaşlar dağıttı (Hacib 1994:121), at koşum ve zırhlar kıpkırmızı olur (Hacib 1994:177), Dinle, aslı sırmalı ipek gibi temiz ve kıymetli olan der (Hacib 1994:234). Dünyayı dolaşan bu satıcılar olmasaydı, kara samur kürkü ne zaman giyerdin (Hacib 1994:320), zanaat erbapları demirci, ayakkabıcı, derici, cilâcı, boyacıdır (Hacib 1994:322), insanlar ipekli ve sırma elbiseler giyerler (Hacib 1994:345), Rûmi kızı zülüflerini çözerek, yüzünü örttü, her taraf siyah zülûf rengini aldı (Hacib 1994:352), gökyüzü üzerine geçirdiği siyah gömleği yırttı; peçesini kaldırdı (Hacib 1994: 358), Dünya ızdırap içinde, tekrar dul elbisesini giydi (Hacib 1994: 363), tûzi ve rûmi kumaşları gibi dünyanın nâdide şeyleri sana gelir (Hacib

1994:385), bazısı hem mal, hem şeref ister, bir de unvan, hilât ve nüfuz peşindedir (Hacib 1994:395). Görüldüğü üzere bu metinlerde bazı giysi türlerinin isimleri ile kumaşların cinsleri belirtilmektedir. Gökyüzünün siyahlığını dul elbisesine benzeterek, siyah rengin bir matem rengi olduğuna vurgu yapılmıştır.

Göktürk heykellerindeki veriler insanların bozkır tipi kaftanlar ile pantolon, çizme ve bunların içine de içlik giydiklerini göstermektedir. Elbiselerinde rütbeyi gösterdiği için önemli bir kuşam malzemesi olduğu anlaşılan kemerler de bulunurdu. Bunlar madeni plakalı ve tokalı kemerlerdi(Çoruhlu,2007:211). Eğer Çoruhlu' nun belirttiği gibi eski Türklerde kemerler bir unvan belirtisi olarak kullanılıyor ise bunun 17. yüzyıl Osmanlı giyim-kuşamında yerini başlık ve serpuşlara bıraktığı anlaşılmaktadır.

Anadolu öncesi Türk giyiminde kaftan, gömlek, içlik, pantolon, çizme gibi giysi türlerinin kullanıldığı, bunların üzerine kuşanılan kemerlere genellikle kama, kılıç veya hançer gibi savaş malzemelerinin asıldığı görülmektedir. Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda Osmanlı Türk giyiminde görülen zülüflü başlıkların, hotozların ve yaşmakların eski Türk kültürünün devamı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

1.2. Anadolu Selçuklu Giyim-Kuşamı

Günümüze ulaşmış sınırlı sayıda veri olması Anadolu Selçuklu giyim-kuşam parçaları içinde söz konusudur. Bu döneme ait taş, çini ve minyatürlerde görülen tasvirlerin üzerinde bulunan kıyafet unsurları ve birkaç dokuma örneği ile sınırlı bir bilgiye sahip olduğumuz görülmektedir.

Anadolu Selçuklu Türklerinin üst giyimlerindeki en bilindik giysi türü kaftanlardır. Bu giysi türü önü açık, diz kapağına veya topuklara kadar uzun kesimlidir. Türklerin giydikleri kıyafetler hakkında önemli bilgiler sunan kaynaklardan birisi de Divan-ı Lügat-it Türk' dür. Bu eserde yazılanlara göre eski Türklerde elbiseye genel olarak *ton*, dış elbiseye ise *taş ton* (Divan-ı Lügat-it Türk, 1939: III: 137-152), her türlü giysiye de *kethgü* veya *esük* adı verilmekteydi (Divan-ı Lügat-it Türk,1939, I: 430-472).

Selçuklularda kaftan ve hırkaların ortak özellikleri kollarında tiraz adı verilen şeritlerin bulunmasıdır. Bu kıyafetlerin çoğunun yaka, kol ve etek kenarlarında da süsleme amaçlı şeritler bulunduğu görülmektedir. Konya Karatay Müzesi'nde bulunan, 1302 envanter no lu yıldız çini üzerinde soldan sağa doğru kapanan şal yakalı üstlük giymiş bir figür, dönemin erkek üst giyimi hakkında bir fikir vermektedir (Barışta,1995: 160). Yine aynı müzede sergilenen 1275 ve 1548 no lu örneklerde ki gerdanlık ve küpe takmış figürler de kadın giyimindeki aksesuar kullanımını örneklemektedir (Barışta,1995: 160). Türkoğlu (1994:38), Selçuklu kadınlarının iç gömlek, cepken ile en üste dolama ve kaftan giydiklerinden söz etmektedir. Kadınlar, giysilerini kaşbastılar, bilezikler, küpeler ve halhallarla süslemekteydiler. Kaşbastıların İskender'in yardımı ile bir soyluluk ifadesini gösteren bir baş süsü olarak Doğu kültüründen Batı kültürüne geçtiği söylenmektedir (Berker 1973:9-13). Bu etkileşim 15. yüzyılda tersine bir şekil alarak Batıdan Doğuya kadın baş süsü olarak dönmüştür.

Anadolu Selçuklu kadın ve erkek giyimi hakkında bilgi veren malzemelerin başında Akşehir Taş Eserler Müzesi'nde yer alan mezar taşları ve bunların üzerinde bulunan figürler gelmektedir. Bu tasvirlerden biri elinde nar tutan bağdaş kurmuş genç konu edilmektedir (Karamağralı,1992,resim 11; Bkz.F.1). Figürün görülebildiği kadarıyla sarık türü başlığı büyük oranda tahrip edilmiştir. Genç adam, sağdan sola doğru kapanan bir kaftan giymektedir. Yakasız kaftanın açık olan ön ortası sol tarafa doğru diyagonal olarak kapanmakta ve sanki boynun altındaki tek bir düğme ile kapanan yaka görüntüsü oluşturulmaktadır. Kaftanın ön orta kenarları ve kısa kol ağızlarının kenarlarına şerit geçirildiği görülmektedir. Bağdaş kurduğu için ayak giysisi görülmemektedir.

Akşehir Taş Eserler Müzesi' ndeki başka bir taşın üzerinde, bu kez baş kısmı tamamen tahrip edilmiş, dizleri üzerinde oturan ve önündeki rahlenin üzerindeki kitabı okurken tasvirlenmiş genç bir erkek figürü bu dönemde giyilen bir üst giysisi hakkında fikir vermektedir (Karamağralı,1992, resim 14; Bkz.F.2). Genç erkek soldan sağa doğru koltuk altından kapanan ve ceket yakalarına benzeyen bir yaka kesimi bulunan, uzun bir kaftan giymektedir. Kaftan uzun kolludur ve kollarının pazı hizasında geniş bir yatay şerit (tiraz) bulunmaktadır. Belinde kuşak olduğu görülmez ancak katlanma izi bulunması bir kemer veya kuşağa işaret etmektedir. Ayak giysisi

yine görünmemektedir. Tasvirdeki konu da Osmanlı ve İslâm minyatür sanatında da çok kullanılacak bir temadır.

Akşehir Taş Müzesi'nde bulunan mezar taşlarından birinde gergef işleyen genç bir hanım tasvir edilmektedir (Karamağralı,1992, resim 13; Barışta, 1999, res. 8). Bu kez başlık belirgindir ve dönemin kadın başlıkları için çok güzel bir örnektir (Bkz.F.3). Başlık Orta Asya 'da kullanılan börkleri hatırlatmaktadır. Tepesi yarım yuvarlak sonlanan silindirik başlığın başa oturan kısmının kenarları yanlardan dışa doğru hafifçe eğilerek sonlanan enli bir kenarlık ile tamamlanmaktadır. Başlığın arkasından enseye doğru bir örtünün sarktığı görülmektedir. Örtü çenenin altından geçirilerek başı sarmaktadır. Genç kadın, uzun kollu,önü açık ve şal yakalı bir üstlük giymiştir. Yakası ve uzunluğu ile Osmanlı dönemi feracelerini anımsatmaktadır. Giysinin ön orta kenarlarına şerit geçirildiği de görülmektedir. Bu örneğin çok benzeri yine Akşehir'deki Nasreddün Hoca Mezarlığında bulunmaktadır. Akşehir Müzesi'ndeki örnek 1336 tarihlidir (Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, 1993, s. 218, C 34). Kadın figürü benzer bir başlıkla gösterilmiştir.

Konya'daki Taş Eserler Müzesi'ndeki şahinle avlanan genç atlı figürünün büyük kısmı tahrip olmasına rağmen şişkin bir sarık giydiği anlaşılmaktadır (Karamağralı,1992, resim 7). Atlı figürün üste giydiği kaftanı, taşın bu bölümü çok aşındığı için net olarak anlaşılamamakla birlikte beline sardığı ortası fiyonk biçimi bağlanmış kuşağı dikkati çekmektedir (Bkz.F.4). Yırtıcı kuşu tutmak için giydiği eldiven de giysiyi tamamlayan bir unsurdur. Beline kuşandığı kılıcı ve az çok belirgin olan at koşumları da bu dönem için belge niteliği taşımaktadır. Uçları sivri ağızlı eldivenler 16 ve 17. yüzyıl av sahnelerinde sıklıkla görülmektedir. Yine ortası fiyonk şeklinde bağlanmış kuşak örnekleri katalogdaki bazı örneklerin belinde de kullanılmıştır.

Elinde tuttuğu şahinle avlanan atlı figürünün bir benzeri, İstanbul Çinili Köşk Müzesi'nde korunan ve Konya Alâeddin Sarayı buluntuları arasında yer alan minai tekniğinde yapılmış bir duvar çinisi örneğinde de karşımıza çıkmaktadır(Öney 1992,s. 129, resim 83; Bkz. F.5). Genç atlı, üzerine desenli dokumadan, uzun kolları tirazlı bir kaftan giymektedir. Elinde ağız kenarlarında yatay bir süsleme şeridi bulunan, mavi bir eldiven takılıdır. Büyük bir kısmı tahrip olmasına rağmen uzun konçlu mavi bir

çizme giydiği görölmektedir. Başında ise ince, uzun tepelikli bir miğfer (tolga) bulunmaktadır. Tepelikli tolgalar katalogdaki sipahi örneğinde de görölecektir.

Yine Konya Taş Eserleri Müzesinde muhafaza edilen Ahi Ahmet şah'a ait bir şahide taşı, ayaklı iskemleye oturmuş elinde şahin tutan bir adam ile çenesini şefkatle okşadığı genç bir çocuk tasviri ile bezenmiştir(Bkz.F.6). Sakalı adam başına sadece küçük bir kısmı görölebilen sarık türü bir başlık takmaktadır. Üstüne uzun kollu, pazı kısımları tirazlı, önü açık, geniş yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir kaftan giymektedir. Tiraz, üstlüğün kısa kollu gibi görünmesini yol açmakta sanki içine uzun kollu bir iç giysisi giymiş gibi durmaktadır. Yaşlı adam ağız kısımları aşağıya doğru sivri kesilmiş bir eldiven giymiş ve bu elinde yırtıcı bir kuş tutmaktadır. Belinde ortasını yine fiyonk benzeri düğümlediği bir kuşak bulunmaktadır. Erkek figürünün çenesini okşadığı çocuk, hafifçe sivri tepe kısmından yanlara doğru eğilen, başa oturan kısmın çevresinde yatay bir şerit bulunan bir tür takke giymektedir. Başlık, 17. yüzyıldaki çocuk takkelerinden daha geniş bir formdadır. Çocuğın giysisi uzun kolları tirazlı, ön ortası soldan sağa doğru kapanan, ayak bileklerine kadar uzun bir kaftandır. Kaftanın ön orta kenarlarına düşey şeritler geçirdiği görölmektedir. Her iki figürün ayaklarında çizme bulunmaktadır. Bir eliyle belindeki kuşağı tutan çocuk diğer eliyle karşısındaki yaşlı adamın kuşağını tutmaktadır. Sanatçının taşın üzerine, karşılıklı duran iki figür arasındaki sevgi ve şefkat içeren ilişkiyi yansıtmaya çalıştığı görölmektedir. Ayrıca çocuk giyimi ile büyük giyimi arasında, başlıkların dışındaki büyük benzerlik Türk giyiminin karakteristik özelliklerinden biridir.

Beyşehir Kubadabat Sarayı'nda bulunmuş sıratlı tekniğindeki bazı duvar çinisi örneklerinde de o dönemin kıyafetlerini taşıyan figürler bulunmaktadır. Bunlardan birisi Konya Karatay Müzesi'nde korunmaktadır (Öney,1992, s.123, resim72). Örnekte bağdaş kurmuş bir erkek figürü görölmektedir (Bkz.F.7). Figür, horasani tarzda bir başlık takmaktadır. Üzerine "O" yakalı, önü açık, ön ortasının kenarlarına düşey şeritler geçirilmiş, uzun kollu, pazı kısımları tirazlı, ayak bileklerine kadar uzun bir kaftan giymektedir. Kaftanın kol ağızları dardır ve yatay süsleme şeritlerinin burayı da çevrelediği görölmektedir. Giysi, irili ufaklı damla benzeri daire motiflerinin süslediği bir dokumadan yapılmıştır.

Figürlü çini örneklerinden birisi de Konya İnce Minareli Müzesi'nde bulunmaktadır (Barışta 1999: 9, fotoğraf.7). Bağdaş kurmuş tipik gösterimi ile

muhtemelen bir kadına ait tasvir üzerindeki giysinin applike ile yapılmış süslemeleriyle dikkat çekmektedir (Barışta 1999:9). Kadın, “O” yakalı, önü açık, ön ortalarının kenarlarına ince şeritler geçirilmiş, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir üst giysisi ile tasvir edilmiştir (Bkz.F.8).

Beyşehir Kubad Abad Kazılarında ele geçirilen figürlü çini parçaları aynı zamanda Selçuklu dönemi giyim kuşamının da görsel belgeleridir. Sıratlı tekniğindeki çinilerde çoğu bağdaş kurmuş figürler kolları tirazlı, önü açık ve uzun kollu kaftanlarla tasvir edilmişlerdir. Kıyafetlerin kumaşlarının çoğunda iç içe geçmiş daire motifleri dikkati çekmektedir. Bunlar applike, baskı tekniği ile yapılmış motifler olmalıdır. Çoğunun başında İlhanlı ve Moğol başlıklarını hatırlatan yukarıya doğru siperlikli serpuşlar varken, bazılarında ise sarık ve üç dilimli tepeliği bulunan başlıklar gözlenmektedir. Arık (2000: 136), tirazlı üstlükleri kaftan olarak nitelemektedir. Bunların beneklerle, çizgilerle ve soyut çiçeklerle bezeli olduğundan bahsetmektedir.

Büyük Saray Kazılarında ele geçirilen sır altı tekniğindeki çini parçasında genç bir kadın figürü bağdaş kurmaktadır (Arık, 2000:136-37; Bkz. F.9). Sağ elinde çiçek tutan figür, sağdan sola doğru diyagonal kapanan, tirazlarla süslü uzun kollu, yakasız, ön ortalarının kenarları şeritli ve ayak bileklerine kadar uzun bir üstlük (kaftan) giymektedir. Kaftanın üzeri applike izlenimi veren, ortaları koyu renk dolgulu, dış kenarları siyah konturlu, beyaz daire veya benek motifleri ile bezelidir. Genç kadın, ortasında tepeliği bulunan, ön tarafından yukarıya doğru kıvrılmış, uzun bir siperliği olan, börk benzeri bir başlık takmaktadır.

Karatay Müzesi’ndeki Kubad Abad, Büyük Saray Kazılarında bulunan kare bir duvar çinisinde, bağdaş kurmuş genç bir kadın her iki elinde iri yapraklı bir bitki tutmaktadır (Bkz. F.10). Figürün üzerinde yollu dokumadan yapılmış, “O” yakalı, uzun kollu, kol ağızları farklı kesilmiş, belinde kuşak sarılı, uzun bir üstlük bulunmaktadır. Başında ise üç dilimli bir tür başlık görülmektedir. Kubad Abad çinileri Selçuklu kadın baş giyiminin zenginliğine işaret etmektedir. Örneğin; bu çinilerde peçeli ve yaşmaklı kadınlar ile başlarındaki başlıkları bir tülbentle boyun kısmından sararak tutturan kadın figürleri de bulunmaktadır (Resimler için bkz. Arık 2000: 144-45). Yine bu çinilerden bazılarında takma yakalı giysiler giymiş, değişik başlıkları bulunan Avrupalı görünümünde figürlerde vardır (Bkz.Arık 2000: 146). Arık (2000:150) tasvirlerdeki giysilerin çeşitliliğini Selçukluların kozmopolit toplum yapısına bağlamaktadır.

Türk İslâm Eserleri Müzesi'nde (Env.No: 1754) bulunan kalıplama tekniğinde yapılmış silindir bir toprak kapta avlanan bir avcı tasvir edilmiştir (TİEM 2002: 135). Tasvir de elinde palaya benzer kesici bir alet tutan avcı, tunik biçimi kısa kollu ve diz kapağı seviyesinde kesilen eteği bulunan bir üstlük giymiştir. Tasvirde esas dikkati çeken şey elbisenin kumaşındaki çintemani (Üç top veya Moğol beneği) motifleridir (Bkz. F.11). Figürün belinde içi boş, küçük dairelerin birleşmesi ile yapılan bir de kemer bulunmaktadır. Bu tür daire biçimi kuşak tokaları, 17. yüzyıl erkek ve kadın giyimindeki bazı örneklerde de görülecektir.

13. yüzyılın sonu 14. yüzyılın başına ait tunç bir şamdanda dilimli madalyon içerisinde resimlenmiş, elinde şahin tutan atlı avcı tasviri de bu döneme ait giysi türlerini göstermektedir (TİEM. Envanter no. 114). Avcı, tirazların bulunduğu kısa kollu ve ayak bilekleri uzunluğunda, "O" yakalı, soldan sağa doğru kapanan, ön ortasının kenarlarına geniş bir harç geçirilmiş bir kaftan giymektedir. Figürün belinde geniş bir kuşak bulunmaktadır (Bkz. F.12). Kaftan ön orta kenarlarına geniş bir şerit dikilmesi, katalogdaki giysi örneklerinde pek kullanılmayan bir teknik olarak dikkati çekmektedir.

13.yüzyılın başına tarihlendirilen Varka ve Gülşah albümündeki (TSMK. H. 841) resimlerde tirazlı uzun kollu, önü açık, dizin hemen altından sonlanan uzun giysiler görülmektedir. Tasvirlerin çoğu sarıktır. Miğferli ve kısa külahlı figürler de gözlenmektedir. Atlı figürler çizmelidir. Özellikle bazı kadın figürlerinin bol paçalı şalvarlar giydiği anlaşılmaktadır. Resimlerden birinde Gülşah başında kulak siperlikli bir miğferle at üzerinde savaşırken gösterilmiştir. Miğferin kulak siperliğinin kenarları altın rengi metal iplik şeritlerle süslüdür. Üstünde uzun kollu, tirazlı, diz seviyesinde bir üstlük bulunmaktadır. Ancak önemli ayrıntı bunun üzerine giydiği mavi renk zırhıdır. Ayağında uzun konçlu kahverengi bir çizme bulunmaktadır (Bkz. F.13).

Artuklu dönemi giysilerini örneklemesi açısından değerli bir resimli yazma da El Cezeri'nin *Otomata*'sıdır (Öney,1992:179, resim 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130). TSM, III.Ahmed Kütüphanesi'nde 3472 no ile kayıtlı, 1206 yıllarına ait eser de figürlerin çoğu sarıktır. Bazıları Moğol başlıklarını anımsatan siperlikli serpuşlar, bazıları da Selçuklu taçları ile gösterilmişlerdir. Üst giyimler genellikle tirazlı, önü açık, ön orta kenarları şeritli, diz altında sonlanan bilindik kaftan modeli şeklindedir.

Kollarında tiraz bulunan giysiler uzun veya kısa kolludur. Ayaklarında çizme bulunmaktadır. Çalgılı bir saati gösteren minyatürde (TSM,III.Ahmed Kütüphanesi, 3472, y. 88b) musiki yapan figür grubunun üst kısımlarında, elindeki çarpana ile dans eden yarı çıplak figürün üstüne diz hizasından kesilmiş bir don giymesi ilginç bir ayrıntıdır (Bkz. F.14). O dönemin bir iç giyim ögesi görselde belgelenmektedir.

Nurhan Atasoy (1971:141) Anadolu Selçuklularında elbiselerin pamukludan, yün-ipek karışımından, yünden, keçeden veya deve tüyünden yapıldığını belirtmektedir. Kürkte sıklıkla kullanılan bir malzemedir. Kürk kullanımı 17. yüzyıl Türk giyim kültüründe de çok yaygındır.

Anadolu Selçuklularında da tıpkı Osmanlılardaki gibi onurlandırmak için hediye edilen giysi türü Hil'attir. Fazlun'un hükümdarlığını korumak için 1068 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'a verdiği hediyeler arasında altın ve gümüş iplikle işlenmiş her cinsten elbiseler de bulunmaktaydı (Köymen 1966:84-86). Yine 1121 tarihinde Halife tarafından kabul edilen Sultan Mahmud ve kardeşi Mesud'a da hil'at giydirilmiştir. Sultan Mahmud'a yedi hil'atın giydirilmesi de sultana gösterilen hürmet ve itibarın bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Köymen 1966: 45-46).

Türklerde kemer kıyafetin hem görsel hem de işlevsel bir parçasıydı. Tokalı kemerlerde altın, gümüş ve değerli süs taşları da kullanılırdı. Süslü'ye (1989:173) göre kayıştaki toka sayısı bir rütbe işaretidir. Kemerlerin dışında kuşaklarda bir kuşam malzemesiydi. Bunlarda ipek veya şaldan yapılmaktaydı. Osmanlı kıyafetlerinde hükümdarların genellikle murassa kemerler taktığı görülse de Şemailnâme örneklerinin bir çoğunda olduğu gibi ortası düğümlü sade kuşakları da görülmektedir.

Oral (1962:17), Türklerin *Lavata* adı verilen bir çeşit boyun atkısı kullandıklarına işaret etmektedir. Lavata omuza atılan şal veya peşkir olarak ta nitelendirilebilir. Osmanlı örneklerinde özellikle din adamlarının boyunlarına beyaz bir dokuma attıkları görülmektedir.

Selçuklu eserlerinde hükümdarların başlarına börk veya sarıktan başka bir tür taç giydikleri de görülmektedir. Değişik tipte başlıklar kullanmış Selçuklu sultanları çoğunlukla yüksek başlıklar takarlarken tasvir edilmişlerdir. Ayrıca, sultanların

“Keykubâdi Tac” adı verilen , çoğunlukla keçeden yapılmış üç dilimli bir başlığı da giydiği belirtilmektedir (Önder 1974:6). Destanlar, 13-14.yy. da börklerin kırmızı olduğundan bahsetmektedir (Atasoy 1971: 138). Sümer ise Anadolu’da ak börkün takılmasını gelenek haline getirenin Denizli Beyi Mehmed Bey olduğunu söylemektedir (1967: 398). Selçuknâmelere göre üsküf kadınların da giydiği bir tür takkidir (Oral 1962: 18). Genellikle askerlerin börk adı verilen başlıkları keçe veya çuhadan yapılmaktaydı. Kadınların başlıklarını kaşbastılarla süslemeleri ise Orta Asya geleneğinin bir devamı olarak görülmektedir (Atasoy 1971:138). Selçuklu kadınlarının bol ve açık sayılabilecek kıyafetler giydiği de söylenebilir (Atasoy 1971:150). Kaşbastılarla süslü baş giyimi Osmanlı kadın kıyafetinde de sıklıkla görülmektedir. Özellikle 18. yüzyılın başında Levni tarafından resimlenen kadın figürlerinde kaşbastısını bağlayan genç hanımlarında konu edildiği görülmektedir.

1.3. Beylikler Dönemi Giyim-Kuşamı

Anadolu Beylikler Devri giyim kuşamı hakkında günümüze ulaşabilmiş bilgi yok denecek kadar az ve sınırlıdır. Mevcut bilgilerin büyük çoğunluğu İbn Batuta ve Marco Polo gibi gezginlerin anlattıklarından ibarettir. Barışta bir yayınında Marco Polo’nun özellikle kırmızı *crimson* ipek dokumaların güzelliğinden bahsettiğini vurgulamaktadır(1984:13).

14. yüzyılda Anadolu’yu dolaşan seyyahlardan İbn Batuta, kıyafetler ve kullanılan kumaşlar hakkında kısa bilgiler aktarmaktadır. Batuta, Anadolu insanından “Dünyanın en güzel insanları ve en temiz kıyafetli halkı burada yaşar” diye bahsetmektedir (Batuta 2000, Cilt I,s. 400). Batuta (2000, Cilt I: 405), Antalya’da bir tekkedeki mecliste gördüğü delikanlılardan bahsederken, bunların sırtlarına kaba (kaban), ayaklarına mest, başlarına ise yün bir takke üzerine bir arşın uzunluğunda iki parmak genişliğinde uzun serpuşlar taktıklarını söylemektedir. Bu yiğitlerin toplandıkları zaman serpuşlarını çıkartıp, *Zerdani* cinsinden ince ve şeffaf, sarı renk ipekten yapılmış güzel bir takke veya buna benzer bir şeyi başlarında bıraktıklarından bahsetmektedir (Batuta,2000,Cilt I,s. 405). I.Ahmed Albümü’ nde çamaşır yıkayan genç medreselileri konu eden bir minyatürde de, gençler sarıklarını çıkarıp bir kenara koymuşlardır (Bkz.F.302). Başlarında ise sarığın altına giydikleri kırmızı küçük takkeler bulunmaktadır. Batuta’ nın anlatımından bir iç mekanda bile başın açık bırakılmadığı görülmektedir. Bu geleneğin uzantısı evinin içinde yatmaya hazırlanan

bir adamın evinin soyulmasını konu eden bir Osmanlı minyatüründe de karşımıza çıkmaktadır (Bkz.F.303)

Seyyah, Lâdik yöresini anlatırken buradaki pamuğun kalitesinden ve iyi eğrilmesi sebebiyle daha uzun ömürlü olduğundan ve dünyada benzeri olmayan bir tür altın işlemeli pamuk elbiselerin burada dokunduğundan söz etmektedir (Batuta,2000,Cilt I: 408). Batuta bu dokuma işinde Hıristiyan nüfusun çokluğu nedeniyle daha çok Rum kadınların çalıştığını ve sultana vergi ödediklerini, Rum erkeklerin beyaz ve kırmızı renkte uzun külâhlar, kadınların ise koca sarıklarla dolaştıklarından bahsetmektedir (Batuta, 2000,Cilt I : 408). Batuta Erzincan'da da Erzencânî adı verilen nefis kumaşlar dokunduğunu anlatmaktadır (Batuta, 2000, Cilt I: 418). Batuta Birgi'de Muhyiddin adlı bir medrese hocasından bahsederken üzerinde altın işlemelerle süslü ağır ve geniş bir elbise bulunduğunu nakletmektedir (Batuta,2000,Cilt I: 419). Bu giysi bir tür cüppe olmalıdır. Seyyah Anadolu şehirlerini gezerken kendisine ve maiyetindekilere sunulan hediyeler arasında değerli kumaşlardan yapılmış kıyafetler bulunduğundan da bahsetmektedir. Osmanlılarda da elçilere ve onların heyetlerinde bulunanlara elbise hediye edilmesinin eski bir Türk geleneği olduğu anlaşılmaktadır. Batuta, Aydınolu Mehmed Bey'in oğlu Ömer Bey'in de kendisine kemhadan iki kat elbise hediye ettiğini de anlatır. Seyyah kemhanın Bağdat, Nişabur ve Çin'de dokunan bir tür kumaş olduğunu vurgulamaktadır (Batuta, 2000, Cilt I: 425). Bergama hükümdarı Yahşi Han'ın kendisine *Kudusî* adı verilen aba gibi sert bir kumaştan yapılmış bir elbise hediye ettiğinden de söz etmektedir(Batuta 2000, Cilt I: 427,428).

Anadolu Beylikler Dönemi kadınlarının genellikle bürümcükten yapılmış entariler giydiği bilinmektedir (Aşa 1993: 68). İbn Batuta 'da Ömer Bey'in Şeyh İzzeddin'e bürümcükten hazırlanmış elbiseler gönderdiğinden de söz etmektedir (İbn Batuta 1983: 38). Bir tür bükülmüş iplikten yapılan bu dokuma türü Osmanlı dönemi kadın giysilerinde özellikle de iç gömlelerde kullanılmıştır. Aşa (1993:68), Beylikler Döneminden itibaren uzun kollu üstlüklerin koltuk altlarındaki yırtmaçlarından kollarını çıkartıp, uzun kollu yenlerini arkaya atmanın moda olduğunu söylemektedir. Giysi, kolluksuz ve sahte kollu kaftan olmalıdır.

15. yüzyılda kadınların ve özellikle de gelinlerin erkeklerdeki horasani başlığa benzer bir başlık taktıkları da bilinmektedir (Aşa 1993:15). Dönemin gelin kıyafeti bir

külâhın tepe kısmına elmas iğne ile tutturulmuş, telli, pullu bir duvak ile kıymetli süs taşlarıyla bezeli, kırmızı renk kaftandan oluşmaktaydı. Bunun altına yanları yırtmaçlı yine kırmızı renk bir entari giyilmekteydi. En altta işlemeli bir çakşır bulunurdu. Entarinin önü murassa bir kemerle kapatılmaktaydı (Aşa 1993: 68-69). Aşanın bu tanımı hangi görsel veya yazılı belgeye dayanarak yaptığı bilinmez ama tanımlamalar doğruysa katalogda gördüğümüz gelin örneğindeki gelinliğe çok benzediği görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GÖRSEL KAYNAKLARDA OSMANLI GİYİM KUŞAMI

2.1. Giyim-Kuşam Resimlerinin Öncüleri: Portre ve Tarih Resimciliği (15.-16.Yüzyıl)

Osmanlı minyatür sanatı, kendine özgü niteliklerini tüm açıklığı ile bünyesinde barındıran bir süsleme sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kendine özgülük, özellikle tarihsel olgunun işlendiği, resimli tarih kitabı olarak kabul edebileceğimiz el yazmalarında bütün netliği ile görülmektedir. Günümüze ulaşan örnek sayısının az olması sebebiyle tam anlamıyla netleşmeyen erken devir örneklerinde bile tarihsel sürecin belgelenmesine yönelik bir isteğin olduğunu söylemek mümkündür. Yüzün yanı sıra yapıldıkları dönemlerin giyim-kuşam modasını yansıtmaları sebebiyle Osmanlı kıyafet resimciliğinin öncüsü kabul edebileceğimiz Osmanlı portreciliği de, tüm dünyanın merak ettiği bir imparatorluğun yöneticilerinin fizyonomik özellikleri ve giyimlerinin belgelenmesi ile farklı bir nitelik göstermektedir. Bu bölümde çok sayıda yayınlara tanıtılan Osmanlı portre ve tarihi resim geleneği örnekleri kısa bir derleme yoluyla hatırlanacak, fakat bu makalelerde pek tanımlanmayan figürlerdeki kıyafet özellikleri katalogdaki benzerlerine de göndermelerde bulunularak aktarılacaktır.

1460 civarı resimlenmiş olan Ahmedî İskendernâme'si (VBNM, Cod.Or. XC(57)) erken devir Osmanlı saray giyim kuşamından örnekleri de bulunduran resimlerle doludur. Örneğin; I. Bayezid'in cülusunu gösteren sahnede (y. 240b-241a) sultan, yere konmuş büyük bir minderin üzerinde yarı bağdaş kurmuş vaziyettedir. Etrafındaki hizmetli ve askerlerin kiminde kırmızı kiminde ise beyaz renkte, yatırtmalı ve alın kısımları metal iplik şeritli keçe üsküfler bulunmaktadır. Bu keçe başlıkların yatırtmalarının ucu bir erken devir özelliği olarak sivri sonlanmaktadır. Üstlüklerin

hepsi ön kısımları açık ve ön ortalarına dikilmiş düğmelerle kapatılabilir niteliktedir. Ancak yine devir özelliği olsa gerek yakalar hep devrik ve geniştir (Bkz.F.15).

Neredeyse aynı tarihlerde hazırlandığı düşünülen Kâtibi'nin Külliyyâtı'nda benzer giyimli insan figürleri bulunmaktadır. Eyüp ve Salman adlı iki genci genç bir hükümdarın huzurunda gösteren resimde dizleri üzerinde çökmüş iki gencin arkasında ayakta duran muhtemelen hükümdarın silahtarlarından biri , omzuna attığı kakum kürk astarlı kaftanı ve bele kadar ipek iplikli düğmeli izlenimi veren iç giysisi ile dikkati çekmektedir (TSM.R.989, y.229b-230a). Yine kendilerine has yatırması kısa, başa giyilen kısmının çevresi metal iplik şeritli bir keçe üsküf takmaktadır. Resimdeki bazı erkek figürleri ise erken devir başlıklarından dilimli takkeler üzerine diyagonal sarılmış sarıklar takmaktadırlar. Giysiler yine devrik yakalıdır (Bkz.F.16).

Batı kültürüne ilgisini bildiğimiz Fatih Sultan Mehmed'in patronajı ile önderlik ettiği portre resimciliği, aynı zaman da o dönemin kıyafetlerine de ışık tutuyordu. Sultanın İstanbul'a davet ettiği ünlü İtalyan ressam Gentile Bellini'nin 1479-80 yılları arasında başkente yaptığı çalışmalar arasında sultanın portresi de bulunmaktadır. Osmanlı sultanlarını gösteren portre resimlere öncülük yapacak bu tasvir, Londra National Gallery'de bulunmaktadır. Günümüzde yapılan sanat tarihi çalışmalarında sanatçıların farklı olabileceği öne sürülen Fatih portreleri, padişahın giyim-kuşamı hakkında da bilgi vermektedir. Yüz hatlarını aslı ile benzetmeye çalışan sanatçıların kıyafetlerde de aynı özen ve gerçekçiliğin peşinde oldukları görülebilir.

Fatih Sultan Mehmed'in portresinin bulunduğu çok sayıda madalyon yapılmıştır. Bunlardan ilkinin iki versiyonu vardır. Birisi Oxford Ashmolean Museum'da diğeri Viyana'da bulunmaktadır (Raby 1987: 173). Oxford'takinin önyüzündeki Sultan genç gösterilmiştir. İçine ön tarafı boncuk düğmelerle düğümlenmiş, halim yakalı bir iç kaftan, üstüne ise geniş yakalı bir kaftan giydiği görülmektedir (Bkz.F.17). Kaftanın yakası katalogdaki bazı kadın kaftanları ile beylik çoban figürünün kaftanındaki ile çok benzerdir. İçine giydiği iç kaftanının (Raby' e göre cüppe) hakim yakası katalogdaki bir çok örnekte görülmekte olsa da öne doğru kısalan yaka kesimi yanlış aktarılmış gibidir. Karabacek (1918:13)'e göre Fatih'in üstündeki bu giysi otantiktir. Hatta canlı modelden bakılarak çizilmiş olmalıdır. Ancak başlığın ikna edici görünümünden uzak olduğunu da belirtmektedir. Madalyondaki tasvire bakıldığında başlığın hükümdarın ihtişamıyla uyummadığı fark edilir. Sultan

gençtir ve sanki şehzadelik dönemini yansıtmaktadır. Başlık tepe kısmına doğru daralan konik bir külâh ve onun etrafına sarılmış üç sıra sarıktan ibarettir. Daha çok halkın kullandığı başlıklara benzemektedir.

Fatih Sultan Mehmed'in portre sanatına duyduğu ilgi birden ortaya çıkmış bir merak değildi elbet. Sultanın Manisa' daki şehzadelik yılları ve Edirne'deki ilk padişahlık yıllarında İtalyanlarla kurduğu ilişkiler sırasında, Batı dünyası ve sanatı hakkında bilgiler edindiği bilinmektedir. Fatih Sultan Mehmed'in 1461 tarihindeki resimsel amaçlı ilk girişimi, Rimini'li bir tüccar aracılığıyla olmuş, sultanın Sigismondo Pandolfo Malatesta'dan göndermesini istediği portre ressamı olarak ünlenen Matteo de Pasti'nin elinde sultana iletmek üzere bir mektup ve askerlik sanatını anlatan " De re Militari "adlı kitabın kopyası ile Venedikliler tarafından Kandiye'de yakalanmasıyla bu ilk girişim başarısızlığa uğramıştır (Bkz. Babinger 1953: 70; Atıl 1973: 108; Andaloro 1980: 190; Raby 1987: 175). Matteo'nun tam olarak bilinmese de Fatih'in madalyonunu yaptığı söylenmektedir (Bkz.Atıl 1973: 108).

İstanbul'a sultanın davetlisi olarak geldiği bilinen bir diğer portre ustası Constanza Ferrara'dır. Sanatçı tarafından yapılmış Fatih madalyonunun iki versiyonundan birinin kopyası 1478 tarihlidir. Bu yüzden Constanza'nın İstanbul'da 1478-1481 tarihleri arasında bulunduğu söylenebilir (Bkz.Atıl 1973: 109; Raby 1987: 176). Washington National Gallery of Art, Samuel H.Kress Collection'da bulunan bu madalyonun bir yüzünde büst halinde gösterilmiş II.Mehmed, yorgun bakışlı yaşlı bir fiziksel görünüme sahiptir (Bkz.F.18). Gözünün kenarındaki çizgi bunu açıkça göstermektedir. Sultan bu tasvirinde, içine soldan sağa doğru kapattığı bir iç kaftanı, bunun üstüne de yakası omuzlara doğru genişleyen bir üst kaftanı giymiştir. Başında dilimli tepeliği olan bir külâh ve onun üzerine geniş sarık sıralarının diyagonal sarıldığı bir tür sarık giymiştir. Madalyonun diğer yüzünde ise at üzerindeki sultanın tüm kıyafeti görülebilmektedir. Kuyruğu düğümlü atından seferde olabileceği izlenimi veren Fatih Sultan Mehmed, bir elinde kılıcını tutmaktadır. Sultan yine şişkin görünümlü bir sarık giymiştir. Geniş yakalı kaftanı kısa koludur ve içine giydiği bilek kısımları büzgülü iç kaftanı görülmektedir. Kaftanın takma kolları dahi işlenmiştir.

Fatih Sultan Mehmed'in madalyon ve portreleri söz konusu olduğunda bir başka önemli isim Gentile Bellini'dir. Genç Padişah, Venedik'ten iyi bir heykeltıraş ve

bronz dökümcüsü talep etmiştir. Arşiv belgelerinde her ne kadar ismi belirtilmese de bu görevi kabul eden Gentile Bellini olur (Bkz. Raby 1987: 180). Bellini, 29 Ağustosta İstanbul'a gelir ve saraya bugün tam olarak bilinmeyen çok sayıda süsleme yapar. Bellini'nin sultanı yansıttığı madalyonu ise 1480'nin ilk yarısına tarihlenmektedir (Raby 1987:180). Bellini'nin madalyonun da sultan içine yine soldan sağa doğru kapanan bir iç kaftanı giymiştir. Onun üzerine giydiği, yakası omuzlara doğru genişleyen, geniş devrik ve muhtemelen kürk kaplı üst kaftanının önü açıktır. Kollarında bitkisel bezemeli işlemleri göze çarpmaktadır (Bkz. F.19). Sultan, çenesi oldukça sivri ve sakallı gösterilmiştir. Bu kumaş desenleri Türk dokumalarında görülmeyen motiflerden hazırlanmıştır. Başındaki başlık, tepe kısmı dilimli bir külâhlın etrafına geniş dilimler halinde diyagonal sarılmış bir tür sarıktır.

Topkapı Sarayı'nda bulunan çok sayıdaki Fatih portreleri erken dönem sultan giysilerini göstermesi açısından da değerlidir. Özellikle Fatih albümü olarak da anılan H. 2153 no'lu albümde yer alan Fatih portreleri, sultanın patronaj kimliği hakkında da bilgi vermektedir. Tahsin Öz(1993: 26)'e göre zaten hiçbir imparatorun hatta çağdaşı hükümdarların dahi bu denli çok ve çeşitte portre ve madalyonu bulunmamaktadır. Fatih bu niteliği ile çok sayıda madalyonu bulunan İskenderi anımsatmaktadır.

Bu resimlerin en tanınmışlarından birisi kuşkusuz madalyonundaki benzerlikten dolayı Constanza Ferrara'ya atfedilenidir. Ancak desendeki hatalardan dolayı bir eskizden kopya edildiği, bu resmin imzalı madalyonun sahibi Constanza tarafından değil de muhtemelen İtalyan tarzı çalışan ve Fatih tarafından seçilerek 1980'de Venedik'e temsilci olarak yollandığı bilinen Sinan Bey Tarafından yapılmış olabileceği de öne sürülmektedir (Raby 2000a:70). Resimde, Sultan orta yaşlarda gösterilmiştir. Fatih Sultan Mehmed, kollarının bilek kısımları üst üste kat yapmış, yeşil bir iç kaftanı giymiştir. Dikkatli bakıldığında iç kaftanın astarının kırmızı olduğu çenesinin altındaki küçük bir ayrıntıdan görülebilir. Bunun altına giydiği beyaz yakalı bir iç gömleğin küçük bir kısmının da verilmesi minyatür sanatçılarındaki detaycılığı anımsatmaktadır. İç kaftanı düğmesiz ve soldan sağa doğru kapatılmıştır. Yeşil renk genelde ulema ve din adamlarının giysilerinde kullanılan bir renk olarak karşımıza çıkmaktadır. Fatih, en üste omuza doğru genişleyen devrik, kürk yakalı, kapaniçe tarzında, kahverengi bir kaftan giymiştir. Başında madalyonlarda da gösterilen kırmızı renkte dilimli tepelikli bir takkenin üzerine geniş dilimler halinde diyagonal sıralı sarılmış, ön kısmı çapraz görünen, beyaz bir sarık bulunmaktadır (Bkz.F.20). Bağcı

(1999: 115), Osmanlı sultan resimlerinde bu kimliğin en belirgin özelliğinin türban (sarık) tipi olduğunu vurgulamaktadır. Bilinen kaynaklara göre Sultan II.Mehmed'in tepelikli soğanvari bir örfi sarığı tercih ettiği ve bunun da ulema sınıfına mahsus olduğundan söz edilmektedir (Bağcı 1999:115). Ancak bu sarık soğanvari olmaktan çok horasani adı verilen Orta Asya kökenli bir tür sarık tipi olmalıdır.

Fatih Sultan Mehmed'in çok bilinen bir başka tasviri Nakkaş Sinan Bey'e ait olduğu söylenen resimdir (Bkz.F.21). Sinan Bey, Venedik'li ressam Mastori Pavli'nin öğrencisi olarak bilinir (Cunbur 1982: 119; Arık 1988: 3; Aslanapa 1996:19; Aslanapa 1986:856). Ancak Raby(2000:69) bu İtalyan sanatçının adını tam olarak vermez. Sinan'ın ve öğrencisi Şiblize'nin Ragusa'lı ve Dalmaçya'lı iki sanatçı tarafından eğitildiğini belirtmektedir (Raby 2000a:69). Fatih'in bağdaş kurarak oturmuş, bir elinde mendil diğer elinde gül tutan ifadesi Doğulu bir anlatımına işaret etmektedir. Gül İrepoğlu da (2000:28) portrenin veriliş biçiminin Timurlu ikonografi geleneğinin bir yansıması olarak vurgulamaktadır. Ancak yüzdeki ifadesellik, sakaldaki gölgelemeler ve özellikle mendildeki kıvrımlarla başarıyla verilmiş hacimsellik, çizimin Batı resim sanatı izleri de taşıdığını göstermektedir. Bu Sinan Bey'in sarayda çalışan Avrupalı ressamlardan etkilendiğinin bir kanıtı olarak yorumlanmaktadır. Bu denli başarılı yüz ifadesine rağmen vücuttaki orantısızlık, sanatçının yeteneğinden çok, geleneksel Osmanlı resim çizgisine bağlı kalma isteğiyle açıklanmıştır. Zira gölge ve çizgideki başarısı orantıda da kendini rahatlıkla gösterebilirdi. Bu sentez Fatih'in saray nakkaşhanesinin de ulaştığı noktayı bize göstermektedir. Necipoğlu(2000: 28) iğreti olarak nitelendirdiği bu orantısızlığı (Bellini taklidi yüz tasviri ile beden arasındaki uyumsuzluğu) sanatçının İtalyan ve İran portreciliğinin dışında bir Osmanlı portre taslağı oluşturma çabasına yormaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi son yıllarda yapılan araştırmalarda imzasız olan Fatih çizimlerinin sanatçıların kimliği hakkında farklı iddialarda bulunmaktadır. Raby(2000:70) bu çizimin Sinan Bey'e değil de onun öğrencisi olarak bildiğimiz Şiblize Ahmed'e ait olabileceğini öne sürmektedir. Çağman(2000:170,172)'da Şemailname'de de Fatih Sultan Mehmed'in benzer gösteriminin bu olasılığı kuvvetlendirdiğini vurgulamaktadır. Sadi Bayram(1994) tarafından yayınlanan Vakıflar Arşivi'ndeki Fatih portresinin dikkatlice gözlemlendiğinde Sinan Bey'e atfedilen bu portre resimle bağlantılı olduğunun açıkça görülebileceği düşüncesindeyiz. Sultan bu resimde de (TSM.H.2153, y.10a) benzer şekilde giyinmiştir. Ancak, resmin bütün

vücudu yansıması sebebiyle beline bağladığı ortası düğümlü kuşağı da görülmektedir. Sahte kollu kaftanın japone kısa kol ağzlarının içe doğru “V” biçimi kesimi, katalogdaki tek bir örnekte görülebilmektedir (Bkz.F. 236). Batılı bir sanatçıdan resim eğitimi aldığı söylenen Sinan Bey’in şibih yazmada (portre çizme) üstat olduğu bilinen Bursa’lı Şiblizâde Ahmed Çelebi adında birde öğrenci yetiştirdiği bilinmektedir (Anafarta 1966: 7). Gelibolu’lu Mustafa Ali Şiblizâde Ahmed’in şibih yazmada Anadolu nakkaşlarının arasında en iyisi olduğunu da vurgulamaktadır (Cunbur 1982 : 119).

Gentile Bellini’nin 17.yüzyıl ve sonrası yaygınlaşacak Türk tiplerini gösterir tek yaprak çizimlerinden birkaç örnek Londra British Museum ve Frankfurt Stadelsches Kunstinstitut da bulunmaktadır(Bkz. F.22-23). Bu örnekler 16 yüzyılda başlayıp 17. yüzyılda artarak devam edecek, Avrupalı sanatçıların bu tür Türk kıyafetli resimlerin ilk örneklerindedir. Aslında bunlar bir çeşit oryantalist çalışmalardır. Londra British Museum’da no.W/P 73’e kayıtlı bağdaş kurmuş yeniçeri ve W/P 74 ‘teki yine bağdaş kurmuş elinde küçük bir tabak tutan kadın resimleri portre niteliğinden çok Osmanlı tiplerini tanıtmaya amaçlı çizimlerdir. Üzerlerinde taşıdıkları kıyafetler de 15. yüzyılın giyim kuşamı hakkında fikirler vermektedir.

Yeniçeri börkten daha çok üsküfü andıran başlığıyla dikkati çeker. Kolsuz ve yakalı, palto izlenimi veren dolaması önden düğmelidir. Giysinin kısa kollarının omuz kısmından arkaya doğru sarkan kolluklar(sahte kol) bulunmaktadır. Bunun içine giydiği entarinin kolları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Tirkeşi, yayı ve kılıcı asker kimliğini tanımlamaktadır. Kıyafete dikkatlice bakıldığında küçük bir ayrıntı dikkati çekmektedir. Yeniçerinin ayağına giydiği pabucun işlemeli tabanı görülmektedir (Bkz. F.22). Oysa katalogda kullandığımız örneklerdeki hiçbir ayakkabının derisinde bu tür bir süsleme görülmez. Mürekkep kalemle yapılmış bu çizimler Bellini’ye atfedilir ve İstanbul’da yapmış olduğu düşünülür (Atıl 1973: 112). Çizimlerin bazılarında kıyafet parçalarından çıkartılan okların uçlarına yazılan küçük notlarla giysi ile ilgili açıklamalar yapıldığı görülmektedir (Bkz. F.23). Bağdaş kuran kadının başlığı ilginçtir. Tepe kısmına doğru çok incelen huni benzeri bir külâh ve başa oturan kısmının çevresine ensesinden taylasanı süzülen işlemeli bir tülbent sarılmasıyla oluşturulmuş bir başlık türüdür. Külâhın altına sıkıştırılmış uç kısımları püsküllü örtüsü başlığı tamamlamaktadır. Kolları büzgülü entarisi boylamasına çizgili

bir kumaştandır. Ön tarafı göğüs hizasından düğmelidir. Derin “V” yakası biri ince, iki sıra kolye ile süslenmiştir (Bkz.F.23).

Mürekkep kalemle yapılmış bu desen çizimlerinden birisi oldukça ilginçtir. Paris Cabinet des Dessins du Musee du Louvre’de no.4653 kayıtlı resim bir ayağı hafif öne doğru atılmış, üstüne giydiği kaftandan (Semavi Eyice’nin tabiriyle cübbe) elleri görülmeyen ancak yanlardan belindeki kuşağı tuttuğu anlaşılabilir figür, tam karşıya bakar, bir ayağını öne doğru uzatmış poz verir vaziyette resimlenmiştir (Bkz. F.24). Üstündeki palto benzeri üst kaftanı, yuvarlak yakalı ve çene hizasından beline kadar düğmelidir. İçine giydiği boyuna çizgili uzun üstlüğü göstermek istercesine önü açık bırakılmıştır. Hakim yakalı üstlük boyundan bel kısmına kadar düğmelerle kapatılmaktadır. Beline kalın bir kuşak sarılmıştır. Başında da diyagonal sıralı, geniş bir sarık bulunmaktadır. Ayaklarında ucu burun kısmından yukarı doğru kavisli bir pabuç bulunur. İtalya’daki bu tasvirlerin Cem Sultan’ı gösterdiği ileri sürülür (Eyice 1973: 31, 36-37). Eyice(1973: 31)’nin de belirttiği üzere başında özellikle 16. yüzyılda çok kullanılan, 15. yüzyılın sonlarında da karşılaştığımız gerçeğe tamamen uygun destarlı büyük beyaz bir sarığı bulunduğunu belirtmektedir. Bizce sarık yine de bir Avrupalının fazlaca abarttığı yüksek bir başlık biçiminde gösterilmiştir.

15. yüzyılın sonlarına doğru Bellini tarafından yapıldığı yazılı olan bir başka yağlı boya tablo da İsviçreli tarihçi Rudolf Tschudi tarafından Basel’de bir evde bulunmuştur (Eyice 1973: 23). Tabloda karşılıklı bakışan iki sarıklı figür görülmektedir. Figürlerden birinin Fatih olduğu hemen anlaşılabilir birlikte diğerinin kimliği ile ilgili değişik düşünceler bulunmaktadır. Fatih dilimli tepeliği görülen sarıklı bir kavuk takmıştır. Kaftanı kürk yakalıdır. Karşısındaki genç erkek figürünün başlığı daha farklıdır. Soğanvari bir ovalliğe sahip başlığın tepe kısmına doğru bir sıra daha kalın bir sarık sarılmıştır. Tepe kısmında tüylerden oluşan sorgucu bulunur. Kaftanı işlemelidir. Ön kısmı metal iplikli düğme ile kapatılmış, düz renk bir iç kaftanı giymiştir. Tablodaki yazıda Fatih’in oğlu olduğu bildirilmesine rağmen Cem Sultanı betimlediği de söylenmektedir (Eyice 1973: 24, Capellen 1983: 212).

Aynı tarihlere ait portre niteliği gösteren bir tasvir, Freer Gallery of Art’ta bulunan “portre çizen genç” tasviridir (Bkz.F.25). Aslında Osmanlı giyim tarzını yansıtan giyimi ile elinde tuttuğu kağıda suret çizen figür, Türk nakkaşlarının da portre çizimine olan ilgilerinin görsel bir belgesidir. Genç musavvir, kol ağızları dar iç

entaris ve göğüs hizasından düğmelenmiş, geniş yakalı bitkisel bezemeli kumaştan, kısa kollu bir kaftan giymiştir. Kol ağzlarının düz kesildiği görülmektedir. Üst kaftanı yakasından ve göğüs hizasından ikişer altın rengi düğme ile iliklenmektedir. Belindeki Trablus işi renkli kuşağı giysiyi tamamlamaktadır. Kumaşların kalitesi ve gösterişli giyim tarzı musavvirden daha çok bir saray mensubunun resimlenmiş olabileceğini akla getirmektedir. Bağdaş kuruşu tam profilden ve çok başarıyla verilmiştir. Beline sardığı rengarenk kuşak ve içine soktuğu mendil başarılı bir hacimsellikle verilmiştir. Behzad'ın resimlemiş olduğu ileri sürülen tasvir kimilerince sürgündeki genç Osmanlı Sultanı Cem'i göstermektedir (Eyice 1973, resim 7).

Avrupalı hükümdarlardan bazılarının Osmanlı Sarayı'na kendi portrelerini yolladıkları da bilinmektedir. Örneğin; 1492 yılında Francesco II. Gonzaga'nın elçisi aracılığıyla II.Bayezid'a portresini gönderdiği bilinmektedir (Necipoğlu 2000a:29). Elçi Becagut, vezirlere portrenin hediye den ziyade sultana muhatabını fiziksel olarak tanıması için gönderdiğini bildirmiştir (Necipoğlu 2000a:29). Osmanlılarla Batılı devletler arasında diplomatik temaslar sırasında portre nitelikli bazı resimler hediye amaçlı sunulmuştur. Barbaros' ta meslektaşı Orsini'ye bir portre dizisi sunmuş, yine Kanuni Sultan Süleyman'da bir portresini Paolo Giovio'ya göndermiştir (Raby 2000b:160). Portreleri hediye amaçlı gönderenler sadece Batılılar değildir. Safevi Mirzalarının da 16. yüzyıldan itibaren bazı portre resimleri saraya yolladıkları bilinmektedir (Necipoğlu 2000a:30).

16.yy. hemen başına tarihlenen Nizami'nin yazdığı Hamse'nin (TSM. H.781) resimleri çok değişik bir tarzla resimlenmiştir. Daha çok Avrupa resimlerini hatırlatan tasvirlerin ya Batılı bir sanatçı ya da Şiblizâde gibi Batılı ressamlardan eğitim aldığı düşünülen yerli bir sanatçı tarafından yapıldığı ileri sürülmektedir (Bağcı ve Diğerleri,2006:52). Bahram'ın iki aslanla mücadelesini gösteren resimde zırhlı sipahi ve atlı figürleri sanki bir yüzyıl sonraki kıyafet resimlerinin prototipleri niteliğindedir (Bkz. F.26). Seyisinin atını getirdiği miğferli ve zırh gömleklikli Bahram, kollarındaki kolçaklar ve dizlerindeki dizçeklerle dönemin atlı askerlerinin giyimini göstermektedir. Kolçaklar ve dizçekler 17. yüzyıldaki sipahilerde de görülecektir. Etraftaki tüy takılı, yatırtmalı ve metal iplik şeritli kırmızı ve beyaz keçe üsküfler giymiş atlı figürleri de başlıkların hacimsel aktarımları ile çok değerli görsellerdir.

16. yüzyılın ortalarına doğru resimlenen eserlerden biri de Ali Şir Nevâî'nin Divân'ıdır. TSM, R.804 no ile kayıtlı eser (Bağcı, Çağman ve Diğerleri, 2006: 56-57) dönemin kadın ve erkek giysileri hakkında bilgi edinmemize yardımcı olmaktadır. Yaprak 145b'de sevgiliyle buluşma konulu resimde kadınları başlarını, başın her iki yanından iki uçlu çatal görünümü verecek biçimde sarkan beyaz dokumalarla örttükleri görülmektedir. Bu tür baş örtüleri katalogdaki birkaç örnekte de görülmektedir. Giysiler genellikle "O" yakalıdır. Önü açık entariler, ön ortalarına dikilmiş genellikle altın yaldız düğmelerle bele kadar kapanmaktadır. Erkek figürleri ise Safavi batonlarını hatırlatan ancak çok daha büyük ve yüksek, tepeleri yarım yuvarlak sonlanan, dilimli gövdeli külâhlar üzerine yan tarafları çapraz görünecek biçimde düz beyaz dokumalarla sarılmış yüksek sarıklar takmaktadırlar. Osmanlı Resim Sanatı adlı kitapta (2006:57) kalın taçlar diye nitelediği bu külâhların üzerleri altın yaldızla süslenmektedir (Bağcı, Çağman ve Diğerleri 2006:57). Erkekler önleri açık, "O" yakalı, bele kadar önden kapatılabilir, takma kolları da bulunan uzun üstlükler giymektedir. Kumaşların kimi düz kimi de metal iplik (altın yaldız) kullanılarak yapılmış bitkisel motiflerle süslüdür (Bkz.F.27).

Nigari lakaplı Haydar Reis'in (1494-1574) Kanuni Sultan Süleyman, II.Selim ve Barbaros Hayrettin Paşanın da aralarında bulunduğu portre resimleri (Aslanapa1986:862) bu tür çalışmaların Fatih Sultan Mehmed döneminden sonra da artarak devam ettiğini göstermektedir. İtalyan tarihçi ve koleksiyoner Paolo Giovio(1483-1552) dönemin nüfuslu kişilerini de kullanarak içinde Osmanlı sultanlarının da bulunduğu zengin bir portre koleksiyonu oluşturmuştur. Öyle ki 1570'lerde Tobias Stimmer'in bu diziden yaptığı tahta baskı kopyalar sultanların yaşamlarının aktarıldığı Elogia(Basel, 1575-96) ve Vite(Basel, 1578) adıyla kitap olarak yayınlamışlardır (Berksoy 1999: 143, Necipoğlu 2000a:36, Majer 1990:102-104). 1579 yılında hazırlanan Kıyafetü'l İnsaniyye fi Şemali'l Osmaniye adlı eserin hazırlanışında Sokullu Mehmed Paşa'nın elçiler aracılığıyla Avrupa'dan istettiği kaynak eserler arasında bunlarında bulunduğu düşünülmektedir.

Tobias Stimmer'in tahta baskı çizimleri ise daha önce söylediğimiz gibi Elogia ve Vite adıyla basılır. Vite'de on bir sultanın biyografisi bulunmaktadır (Majer 1995:443). Sultanların dördü dışa dönük geniş yakalı kaftanlarla ve bunun içine giydikleri iç kaftanlarıyla gösterilmişlerdir. Başlıklar çoğunda değişiktir. Fatih Sultan Mehmed yine gül koklarken resimlenmiştir. Sultan kürk yakalı bir kaftan giymiştir.

Yakasız iç kaftanı ise ön kısmından iliklidir. I.Mehmed'in bebek yakalı entarisi Osmanlı tarzını yansıtmaz. Zira hem Süleymannâme(TSM.H.1517)görülen hem de Topkapı Sarayı'nda saklanan elbiselerin çoğu yakasızken bu kitaplarda yakalı olarak gösterilmişlerdir (Berksoy 1999: 148).

Nigâri mahlasını kullanan Haydar Reis'in resimdeki ustalığı Hasan Çelebi'nin Fatih Kütüphanesi N.4050'da kayıtlı (1613 tarihli) Tezkiretüşşuarası'nda şöyle aktarılır (Ünver 1946:5):

Zamanın varak nakkaşı ve ressamı Nigari, Behzat'ın eli kadar üstattı
Öyle ki Manii kağıda resmettiği güzel sureti görse Çin sureti gibi hayran olurdu. Ve Çin resim atölyesi ve siyah kalemle yaptığı örneği incelese put resmi gibi cansız olup hayretten duvara dayanıp ama olurdu.
Boylu poslu sevgili çizse hemen edalı yürürdü. Ve parlak bir gülü nakletse bülbüller her tarafta ağlayıp inlerdi.

İşte suret yani portre çiziminde bu denli üstat olan Nigâri'nin özellikle II.Selim'i gösteren tasviri, sultanın kıyafetini yansıtmaya açısından oldukça başarılıdır. Hükümdarın kaftanındaki çiçek motifleri ile birleştirilen madalyon desenleri 16. yüzyıl sonu 17. başındaki bir çok kumaş deseninde de görülmektedir(Bkz.F.57, 77, 80). Nigari'nin özellikle yüzlerde yansıttığı ifadesellik onun ne kadar iyi bir gözlemci olduğunu da göstermektedir. Kıyafetteki ayrıntıcılıkta da bunun izi görülebilir. II.Selim elinde yayı ile gösterilmiştir. Sultanın başında geniş bir örfe bulunur. Sarık, üç tane tüy ve iki sorguça süslüdür. Üstüne giydiği geometrik ve bitkisel bezemeli kaftanın sadece yay tuttuğu tarafını giymiştir. Diğer tarafından ise tamamen farklı bir bitkisel bezeme ile süslü iç kaftanı görülmektedir. Kaftanda kullandığı renklerde altın ve gümüş iplikler kullanılarak motiflerin yapıldığı anlaşılabilir (Bkz.F.28). Nigari'nin Barbaros Hayrettin Paşa(TSM.H.1234,y.9) ve Kanuni(TSM.H. 2134,y.8)'yi gösteren portreleri de sanatçının yüz ifadesindeki başarısı kadar kıyafetlerdeki ayrıntıcı üslubu göstermesi açısından da kayda değerdir. Barbaros'un büst biçimindeki profilden gösteriminin batı etkisi gösterdiği vurgulanmaktadır (Çağman-Tanırdı 1979: 56; Atasoy-Çağman 1974:38; Stchoukine 1966: 66).

Klasik Osmanlı resim üslubuna damgasını vuran nakkaşlardan biri kuşkusuz Osman'dır. Nakkaş Osman'ın resimlediği Kıyafetü'l İnsaniyye fi Şemail el-Osmaniyye içerik ve resimleri bakımından bir ilktir. Padişahlar albümü (Atasoy 1972: 2) olarak da adlandırılan bu albümde on iki padişahın resmi bulunmaktadır. Albüm III.Murad için hazırlanarak 1579 yılında sultana takdim edilmiştir. Eserin yazarı Şehnameci Seyyid Lokman Aşûri giriş sayılabilecek bölümde eserin yapılış nedeni olarak sultanların

şemallerinin bir arada bulunmamasından dolayı çekilen sıkıntıyı gösterir. Seyyid Lokman resimlerin yapımında görevlendirdiği Nakkaş Osman'la birlikte daha önce yapılan portreleri araştırmaya başlamış, bulamadıkları portreler için de Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'dan rica ederek diplomatik yollarla Batılı sanatçılardan temin edilmesini sağlamışlardır (Çağman-Tanıncı 1979: 60; Çağman 1999: 200; Atasoy-Çağman 1974:38; Reyhanlı 1987: 458; Kütükoğlu,1991:47). Sokullu Mehmed Paşa'nın Venedik Balyosu Barbarigo ile 28 Haziran 1578 tarihinde yapmış olduğu görüşmede Venedik'te Osmanlı hanedanlarını gösteren portreler olduğunu bildiğini ve bunları temin etmek istediği bilinmektedir (Raby 2000b: 150). Sokullu Barbarigo'nun portreler hakkındaki bilgisi olmadığına inanmayarak Haham Solomon'un katibine Osmanlı sultanları ve paşalarının portrelerinin bulunmasıyla ilgili isteğini belirtmiştir (Raby 2000b:150). Barbarigo sonraları senatoya yazdığı bir raporda balyosun eski sultanların portrelerinin İstanbul'da da hayalden yapılabileceği, hatta Sokullu'nun bazı padişah portrelerinin onları görmüş olan kişilerin onaylarıyla da benzer olmak kaydıyla çizilebileceğini ve bunu yeterli bulduğunu da belirtmiştir(Raby 2000b:151). Barbarigo'nun ısrarlı girişimleri sonucu senato sultan portrelerinin bulunması için emreder ve 05 Eylül 1579 da İstanbul'a gönderilmek üzere bir kalyona yüklenir. Raby'nin(2000b:151) bildirdiğine göre Sokullu'nun öldürülmesinden önce (12 Ekim 1579) resimler saraya ulaşmış olmalıdır.

Genç İtalyan ressam Veronese atfedilen fakat onun ekolünü yansıtan bir grup sanatçının birlikte resimlediği anlaşılan portre dizisine Veronese dizisi adı verilmiştir. 16. yüzyılda yapılan bu serideki resimlerin büyük bir bölümü 1579'dan beri Topkapı Sarayı'ndadır (Raby 2000b:152). Bu döneme ait tam dizi ise 1636'da Wittelsbach ailesinin elinde bulunduğu bilinen ve Münih'te korunan dizidir(Raby 2000b:152).

Veronese dizisindeki portreler özellikle yüz betimlemelerinde çok ifadeseldir. Fatih Sultan Mehmed, II.Bayezid ve Kanuni'nin yüzleri tamamen profildendir. Diğerleri çoğu zaman kafaları hafif yukarıya doğru bakar vaziyette resimlenmişlerdir. Osman Gazi, Orhan Gazi, I.Murad ve Yıldırım Bayezid'in serpuşlarında taş kakmalı, altın ve inci dizili sorguçlar bulunmaktadır. Sarıkların çoğunun tipleri Nakkaş Osman'ın Şemalnamesindekileri hatırlatır. İlk dört padişahın Nakkaş Osman'daki diyagonal sıralı çapraz sarılmış sarığı, Veronese'de armûdi görünüşlüdür. Ancak serpuşların en farklısı kuşkusuz ki Yavuz Selime ait olanıdır. Veronese'deki sultanın sarığı hasır örgü biçiminde sarılmış kırmızı tepeliklidir. Veronese dizisinde kaftanlar

genellikle yakasızdır. Kanuni'nin seraser izlenimi veren kaftanın geniş olmayan bir yakası vardır. Oysa Nakkaş Osman'ın sultan kaftanlarının bir çoğu yakalı ve kürk kaplıdır. Ancak, her iki sanatçının da resimlediği üst giysilerde bitkisel bezeme ağırlıktadır. Sultan III.Murad'ın kaftanı inci dizileriyle süslüdür.

Seyyid Lokman'ın sultan portrelerinin yer aldığı Kıyafetü'l İnsaniye... dönersek, ünlü şehnameci eserinde önce İlm-i Feraset (İnsanların görünüşlerine bakarak mizaç ve karakterlerini okuma ilmi) hakkında bilgi vermiştir. Bu ilmi kıyafet, riyafet ve İyafet olmak üzere üçe ayırmıştır. İnsanın kıyafetinden mesleğini ve sözde Müslüman görülenlerin nasıl ayırt edilebileceğini anlatmıştır. Bu anlatım kıyafet ressamlarının figürlerin kolaylıkla tanımlanması için neden belirli nesnelere ve giysi türlerini kullandıklarını da açıklamaktadır.

Kendinden önce Avrupa'da oluşturulmuş birçok sultan portre dizisine rağmen Şemailname kendisinden sonra yapılacak çok sayıda çalışmaya kaynak olmayı başarabilmiştir. Çizimlerin gerçeğe uygun olmasındaki gayretleri her sultanın elbisesi, görünüşlerinin eski tarihlerde yazılmış sultanların tanımlamalarıyla da karşılaştırmalarından anlaşılabilir. Giyim-kuşamdaki ayrıntıları tarihi metinlerden ve özellikle Hoca Saadettin'in anlatımlarından çıkarmışlardır (Çağman 2000:165; Reyhanlı 1987:471). Lokman Aşuri sultanların hayatları ve iktidarları hakkında bilgi verdikten sonra görünüşlerini tarif etmektedir. Burada sultanların giyimi ile ilgili bazı bilgiler verilmiş ve giyime getirdiği yenilikler de vurgulanmıştır. Örneğin; Sultan Orhan anlatılırken sarığının içine deri kaplı takke giydiğinden bahsedilmiş, ilk defa askerlerine ak börk giydirdiği vurgulanmıştır. Sultan I.Murad'ın askerlerin başlıklarını kırmızı ve beyaz olarak değiştirdiği, Yıldırım Bayezid'in ilk defa askerlerine üsküf ve sınıflarına göre ayrı ayrı üniforma giydirdiği, Fatih'in sarığının dedesi Sultan Mehmed'inkine benzediği, Sultan Bayezid'in elbisesinin eski usul bol ve yakalı, sarığının da babası gibi hoca sarığına benzer biçimde yuvarlak olduğu, Yavuz Selim'in taylasanlı Selimi sarık giydiği, Kanuni Sultan Süleyman devrinde pek çok sarıkçı dükkanın ortaya çıktığı ve kendisinin de mücevveze giydiği, II.Süleyman'ın elbisesinin İranlılarınkine benzediği ve altın tel karışık olduğu anlatılmıştır (Atasoy 1972: 3-14).

Şemailnâme'de bulunan sultan portrelerindeki giysilerde de ince ayrıntılar saklıdır. Örneğin I.Mehmed ve Fatih Sultan Mehmed'in kaftan yaka ve astarları

H.Örcün Barışta (2002: 20)' nın adlandırdığı üzere Timur beneği de denilen çintemanilerle ile süslüdür. Tahsin Öz'ün kısa kollu iç kaftanı olarak belirttiği Topkapı Müzesi'nde saklanan kadifeden yapılmış giysisinde Çin bulutlarının yanı sıra çintemani motifi de gözlenmektedir (Öz 1993: 18). Jean-Paul Roux(1990:899)'da çintemani motifinin özellikle debdebeli kumaşlarda kullanıldığına vurgu yaparak, I.Selim,II.Bayezıd ve II.Murad'ın kaftanlarının birbirini tekrarlayan çintemanilerle bezeli olduğunu belirtmiştir.

Kıyafetü'l İnsaniyye...nin çok sayıda kopyası yapılmıştır. Bunların en güzelleri Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H.1563 ve İstanbul Üniversite Kütüphanesi'nde T.6087 ile kayıtlı olanlarıdır. Yurt dışındaki özel koleksiyonlarda da örnekleri bulunur. Örneğin; İngiltere'deki bir özel koleksiyonda 1600'ler civarında yapıldığı tahmin edilen Lokman'ın eserinden iki örnek yer almaktadır (Grube, 1982: 200).

Fatih Sultan Mehmed'i gösteren bir tasvirde (TSM. H. 1563, y.379), sultan bağdaş kurmuş vaziyettedir. Bir elinde mendil vardır. II.Mehmed bitkisel bezemeler ve geometrik desenlerin iç içe girdiği , kolsuz, önü açık, astarı, omuz kısmı ve kol ağızları beyaz kürk kaplı, sırta doğru devrik yakalı bir kaftan giymiştir. Kaftanın astarını oluşturan beyaz kürk siyah noktalarla süslenmektedir. Bu giysinin çok benzeri Correr Albümü' ndeki Fatih Sultan Mehmed tasvirinde de görülmektedir. Katalogda yer verdiğimiz bu örnek 17. yüzyıl çarşı ressamının dahi bu tür bir örneği görüp kopya ettiğini göstermektedir. Hükümdarın Anadolu parsı kürkünden yapılmış bu kaftanı da bahsettiğimiz örnekte de aynen kullanılmıştır. Kaftanların bir grubunda astarların dahi işlemelerle bezendiği örneklerde bilinmektedir (Barışta 1999:215). Sultanın içine giydiği iç kaftanı da yine geometrik desenlerin ortasına yerleştirilmiş çiçek motifleri ile süslüdür. Belinde ortası düğümlü açık yeşil bir kuşak bulunur. Başlığı, Fatih'in diğer resim ve madalyonlarında gördüğümüz başlıklara benzer. Dilimli tepeliği görülen koyu mavi takkesinin etrafına geniş dilimler halinde örfi tarzda beyaz sarık sarılmıştır (Bkz.F.29).

Tülay Reyhanlı(1987: 457) III.Murat portrelerinden birini açıklarken Sultanın elinde mendiliyle "tören" kıyafetleri içinde resimlendiğinden bahsetmektedir. Reyhanlı (1987:457) kıyafeti açıklarken bazı tanımlamalarda da bulunmaktadır. Sultan yakasız, kısa kollu, bitkisel bezemeli bir kaftan giymiştir. Kaftanın astarı kürk kaplıdır. III.Murad, kaftanının içine bele kadar uzanan, kolları dirseğin hemen üzerinden

kesilen bir gömlek giymiştir. Gömleğin önü ilikli ve ön kısmında metal iplik şeritler bulunmaktadır. Gömleğin kol ağızlarından bunun altına giydiği iç kaftanının kolları görülmektedir. Sultan, tepesinde kırmızı bir tepelik bulunan beyaz renk bir mücevveze giymiştir. Tepesine püsküllü, tüylü ve yelpaze olmak üzere üç değişik sorguç takmıştır (Bkz. Reyhanlı,1987, resim 12). Tülay Reyhanlı “kapaniçe” adı verilen bir üst giysiden daha bahseder. Bu kürk ceketlerin kadife ile kaplı olduğunu ve kaftanla birlikte kullanılabildiğini vurgular. Oysa kapaniçe ceketten çok kaftan kesimi gösteren bir tür giysidir. Bunun Kırım hanlarına özgü bir giyim ögesi olduğu ve Osmanlı sultanının huzuruna çıkarken giydiklerini aktarmaktadır. Ancak kapaniçe daha çok samur kürkün kullanıldığı bir Türk üstlüğüdür. 17. yüzyılın sonlarına ait bir anonim tarihte bile kapaniçe tabir olunan samur kürk diye tanımlanmaktadır. Reyhanlı'nın tören kapaniçesinin tilki kürkünden olduğunu söylemesi de bu ilk el bilgiye gör çelişkili görülmektedir. Ayrıca özel törenlerde saray kapaniçesinin davetlileri karşılamak üzere büyük vezirler tarafından da giyildiği bilinmektedir.

Padişahın huzuruna kabul edilen yabancı ülke temsilcileri ve onların heyetindekilerin de (hatta çevirmenler) hil'at giydirilerek huzura kabul edildikleri görülmektedir. Bu kıyafet, Osmanlı tören geleneğinin bir parçası olarak karşımıza çıkar. Tarihi konulu minyatürler, vakayinâmeler ve yabancıların hatıra kitaplarındaki anlatımlarda, hil'at giydirilmesi vurgulu bir anlatımla nakledilir. Hil'at adı verilen bir tür merasim kaftanını sultanın veya sadrazamın huzuruna çıkan elçilere de giydirildiğini gösterir yağlı boya resimlerde bulunur. Jean Baptiste Van Mour'un “ Sultan III.Ahmed'in elçi kabulünü” gösteren resim örneğinde bu açıkça görülmektedir (Bkz.F.31).

III.Murad'ı at üzerinde gösteren tasvirlerden (Viyana National Biblioteka ,Cod.Vindob.8626) birinde sultanın üzerine giydiği kürk yakalı ve astarlı kaftanın omzundan sarkan kolluklardan birini tutarak yürüyen solak figürü dikkati çekmektedir (Bkz. Reyhanlı 1983, resim 45). Böylelikle kapaniçelerin sırtlarından sarkan bu takma kolların bir işlevi daha gözlenmiş olur. Sultanı içine giydiği entarisi ve atının koşum takımları yine göz alıcıdır.

Sultanların aynı yıllarda yapılmış tuval resimlerinde kıyafetin ayrıntılarını daha net görme şansına sahibiz. Topkapı Sarayı Koleksiyonu'nda saklanan bir diğer III.Murad portresinde Reyhanlı(1987:473)'nın da vurguladığı üzere Osmanlı giyim

tarzıyla uyuşmayan ögelere de rastlamaktayız. Bir mücevherli boyunlukla dik durması sağlanmış fıfır yakalı bir gömlek ve kahverengi sarığı bildiğimiz giyim tarzından farklıdır (Bkz.Reyhanlı, 1987,res.20). Bu tür yorumlar sultanı birebir görüp çizme şansı bulamayan sanatçıların kendine özgü katkıları olmalıdır. Sultanın kürklü kaftanın içine giydiği iç kaftanın düğmeleri de mücevherdir. Ortasında iri bir taş bulunan dört yapraklı çiçek görünümündeki düğmeler bir merasim giysisi izlenimi yaratmaktadır. Düğmelerin bir benzerinin çok daha çizgisel bir aktarımla TSM.H.2134, y.1a'daki IV.Murad portresindeki entaride verildiği görülmektedir. Ancak bu tür düğmeler katalogdaki hiçbir örnekte bulunmaz.

Şehnameci Lokman Aşûri on büyük çalışma ile Klasik Osmanlı Resim Sanatına yön vermiştir. Tarih-i Sultan Süleyman(1578-79), Şehname-i Selim Han(1580-81), Şehname-i Al-i Osman(1590-91), Zübdetü't Tevarih(1583) adlı çalışmaları şehnameden çok dünya tarihidir. Osmanlı hanedanlığı Adem ve Havva'ya kadar dayandırılmıştır. İki bölümlü Hünernâme(1584-1588), Şehinşahnâme(1581-82,1592-96) ve tabi ki yukarıda bahsettiğimiz Kıyafetü'l İnsaniyye fi Şemail-i Osmaniyye adlı eserlerinden o dönemdeki Topkapı Sarayı mimarisi, sanatı ve saray çevresi giyim kuşamı hakkında bilgi edinmekteyiz (Necipoğlu 1992: 165,166 ; Çağman-Tanıncı 1979:59).

Nakkaş Osman'ın resimlediği Zübdetü't Tevarih'lerden Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde 1973 kayıt no ile korunanında on iki sultan tasviri bulunmaktadır. Sultanların giysileri ve özellikle sarık biçimleri metinde anlatılanların aynısıdır (Çağman 2000:172). Bazı kıyafetlerin etek kısımları volanlar şeklinde verilmiştir. Şemailname örneklerinin çoğunda görülen bu volanlar Gardner Museum'daki "genç katip" tiplemesinin etek ve kuşağında yer alan kıvrımların çok daha çizgiseli olmalıdır. Sultanlar yine Şemailnâme'deki gibi Bursa kemerli bir niş içerisinde bağdaş kurmuş biçimde tasvir edilmişlerdir. Elllerinde kimi zaman karakterleri ile özdeşleştirilen objeler bulunmaktadır. Çelebi Mehmed ve Fatih gül tutarken, Yıldırım'ın elinde karanfil bulunmaktadır. Eserinin takdim edildiği Sultan III.Murad kitap tutkusunun bir yansıması olarak elinde kitap tutmaktadır. Tüm sultanlar tek gösterilirken III.Murad'ın arkasında ayakta durur vaziyette silahtarı ve ibriktarı ve karşısında duran genç bir figürle birlikte resimlenmiştir. Kaftanların hepsi kolsuz ve sahte kolludur (takma kol). Osman Gazi, Orhan Gazi, I.Murad (Hüdavendiğar), I.Bayezid (Yıldırım), I.Mehmed (Çelebi), II.Murad, II.Mehmed (Fatih), II.Bayezid, I.Selim (Yavuz) ve II.Selim'in

kaftanları yakalıdır. Yalnız I.Süleyman (Kanuni) ve III.Murad'ın ki yakasızdır. Çoğunun yaka ve astarı kürk kaplı kaftanlardan yalnız biri uzun kolludur (Orhan Gazi). Özellikle Nakkaş Osman Veronese serisi gibi bazı Batı kökenli sultan çizimlerindeki kıyafet ve başlıkların gerçeği tam olarak yansıtmadığını fark etmiş olmalıdır. Çağman (2000:172,174)

Nakkaş Osman'ın özellikle kaftan kumaşlarındaki desenlerin resimlenmesinde ait olduğu devrin beğenisini yansıtmaya özen gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunun 14 ve 15. yüzyıl sultanlarının İtalyan ve Timurlu desenleri taşıyan kumaşlardan dikilmiş kaftanlardan kolaylıkla anlaşılabilirdiğinden söz etmektedir. Resimlerdeki motiflerden bazılarının 16. yüzyılda Venedik'te Osmanlıların kullanımı için dokunan kumaş desenlerini benzediği de görülmektedir (Çağman 2000:174).

Zübdetü't Tevarih'in 15 Nisan 1586' da hazırlanmış kopyalarından TSM.H.1321 no lu silsilename de on iki adet padişah portresi bulunmaktadır. Hükümdar figürlerinin bellerinde kemer bulunan bir iç kaftanı üzerine kısa kollu, desenli bir üst kaftanı giydikleri ve başlarına taç taktıkları görülmektedir (Renda 1973: 455). Peygamberin öğütlerini dinlemeyen münkirler ise kaftan ya da diz altından boğumlu pantolon giymektedir (Renda 1973: 455). Diz altından boğumlu pantolondan kasıt diz çakşırı olmalıdır.

İçinde portre niteliği taşıyan resimler bulunan bir grup eser de Silsilename'lerdir. Silsilenamelerin dışında Zübdet'üt Tevarih (Renda 1991; Renda 1977b) ve Subhatu'l Ahbar başlığı altında hazırlanmış el yazmaları, hükümdar ve dini şahsiyetlerin soylarını gösteren metin ve resimler içermektedir. Bu tip eserlerin üretimi özellikle 16. yüzyılın sonları ile 17. yüzyılın başlarında artarak devam etmiştir (Renda 1984: 181). Büyük çoğunluğunda madalyonlar içine portreler resimlenmiştir. Ankara Etnografya Müzesi'nde yer alan 8457 no'lu silsilename de Selçuklu ve Osmanlı Sultanları geleneksel tarzda resimlenmiştir. Sultanlar bağdaş kurmuş, sırtlarındaki yastıklara dayanır vaziyette gösterilirler (Renda 1984: 184). Sekiz Sultanın portresi bulunmaktadır. Sarık biçimleri ve sorguç şekilleri bile geleneksel örneklerle benzerlikler göstermektedir. Abbasi büyükleri ise siyah sarıkla resimlenmişlerdir (Renda 1984: 184).

Silsilename, Zübdetü't Tevarih veya Subhatu'l Ahbar adları ile anılan bu tip eserlerin Türkçe olan ikinci bölümlerinde küçük madalyonlar içinde sultan portreleri yer alır. Bunlardan bir grubu Mevlevi dergahlarında oluşan üslubun yansımalarını gösterir (Çağman 1979: 651- 677). Zübdetü't Tevarih yazmasının ilk nüshası yukarıda da belirtildiği üzere 1583 tarihlidir ve T.İ.E.M 1973 no ile kayıtlıdır. İkinci kopya 1586 tarihlidir ve Silsilename adıyla TSMK.H.1321 no ile kayıtlıdır. Son nüsha Chester Beatty 'de bulunmaktadır ve tarih olarak 1583 tarihi görülmektedir. Topkapı ve Türk-İslam Eserleri'ndeki nüshalarda kırk , Chester Beatty'de ise kırk beş minyatür bulunur. Yazmalarda yer alan padişah portrelerinde prototip olarak Kıyafetü'l İnsaniyye'nin... kullanıldığı gözlenebilir. Üç nüshada da sultanların kıyafetlerinin nakledilmesinde bazı ufak farklılıklar ve ayrıntılar bulunmaktadır. Örneğin; Chester Beatty'deki II.Selim tasvirinde diğer şemailnâme örneklerinden farklı bir fizyonomi uygulanmıştır. Kaftanı da farklıdır (Renda 1991: 493,494). II.Selim diğer portre örneklerinden farklı olarak kahverengi, yakası ve ön kısmında işleme bulunmayan, önü açık, geniş yakalı bir kaftan giymiştir (Renda 1991: 494). 17. yüzyıldaki Correr Cicogna 1971 örneğinde ise kaftanı yine sade olup, kakum kürk astarlıdır. Giysinin yakası da "O" yakadır.

Hünername (1584-1588) minyatürlerindeki (Çağman-Atasoy1979 : 60-61; Öz, 1938:167) sultanları tahtlarında gösteren tasvirler kalabalık figür kompozisyonlarının içinden, figürler tek tek çekilip alındığında birer portre özelliği taşıdığı gözlenebilir. Tarihi konuların işlendiği el yazmaları da özellikle sefer sırasında Osmanlı sultanı ve ordusunun giyim-kuşamı hakkında aydınlatıcı görsel değerler taşımaktadırlar. Sultanlar sadece sefer, taht, merasim ve av kıyafetleriyle nakledilmezler. 16.yüzyıl eserlerinden Nüzhetü'l Esrar yazmasındaki Kanuni Sultan Süleyman'ın cenazesinin Belgrad'ta oğlu II.Selim tarafından teslim alınması sahnesinde olduğu gibi bir tür matem kıyafeti ile de resimlenebilir. II.Selim'in kıyafeti metinde de "Libas-ı matem miski atlâs came ve siyah çuka Selimi nimtene" şeklinde aktarılır (Selânikî 1989:50). Türkçesi "Matem puşidesi, mis gibi siyah atlastan elbise ve siyah çuka, selimi gömlek" şeklindedir. Siyahı tek başına matem rengi olarak nitelemek yerine, koyu renklerin bu törenlerde kullanıldığını belirtmek daha doğru olacaktır. Zaten siyah rengin dışında farklı renklerde kaftanların da cenaze törenlerinde giyildiği görülmektedir. Örneğin; III.Murad babasının cenazesinde mor butraki kadife (Ertuğ, 1999:154), III.Mehmed'te yine babasının cenazesi defnedilirken siyaha yakın bir renk olan sürmai kadife giymiştir (Kütükoğlu, 1983:362). Bağcı (1996:165) renklerle

yapılan bu sembolik anlatımın Osmanlı resim sanatında 16.yüzyıl boyunca görüldüğünü hatta 17. yüzyılın başlarına kadar devam ettiğini belirtmektedir. Cenaze törenlerini gösteren çok sayıda resim örneğinde koyu renklerin çekilen acı ve yası simgeler nitelikte koyu renklerin ağırlıkta olduğu kıyafetleri taşıyan figürlerle vurgulandığı görülmektedir. Metinlerdeki siyah libaslar, libas-ı matem, siyah çuka, miski atlas , uzun yenlü siyah çaprastlı nimtene, mor atlas dolama gibi kıyafetin rengine dikkat çeken ibarelerde, resimsel anlatım dilini destekler niteliktedir. Ancak siyah rengin tıpkı kırmızı renkte olduğu gibi kullanılmasının sünnet olduğunu belirten kaynaklarda bulunmaktadır. Müslümanların Mekke'nin fethi günü sevinçli olduklarını belirtmek için siyah sarık sarındıkları da belirtilmektedir (Yahya Ağâh 2002:33,34).

Banu Mahir (2000b: 91-98) elinde "altın küre" tutan I.Osman'dan III.Murad'a kadar on iki Osmanlı padişahının portrelerini tanıtırken, kıyafetleri hakkında da kısa tanımlamalarda bulunmuştur. I.Ahmed Albümü olarak tanınan TSM. B.408'e kayıtlı albümün içinde yer alan bu portrelerin kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Mahir'in (2000b:92), III.Murad'ın saltanatının(1574-1595) ikinci yarısında yapılmış olabileceği düşündüğü bu resimler, Kıyafetü'l İnsaniyye fi Şemai'l Osmaniyye'yi örnek olarak yapılan tasvirlerden olmalıdır. Banu Mahir sultanların kaftanlarının içine giydiği iç giysiyi entari olarak tanımlamaktadır. Ancak muhtemelen bunlar birer iç kaftanı olmalıdır. Bu albümde ki Sultan I.Mehmed(Çelebi) yakası kürklü bir kaftan giymiştir (TSM.B.408,y.32a). İçinde çok stilize çiçek motiflerinin altın yaldızla işlendiği mavi renk bir iç kaftanı görülmektedir. Sultan, kaftanının sadece bir kolunu giymiştir (Bkz. F. 31). Bu albümde yer alan bazı portrelerde de (I.Mehmed ve Fatih Sultan Mehmed) Osmanlı sultanları kaftanlarının bir kollarını giymemiş şekilde resimlenmişlerdir. Hatta Yavuz Sultan Selim yakası kürklü kaftanını tamamıyla omzuna atmış ve iki elinde de küre tutar vaziyette gösterilmiştir. Kaftanların çoğu kolsuz ve sahte kollukludur. İçlerine giydikleri kaftanlarda metal ipliklerde kullanılmıştır. Sultan Orhan, I.Murad, Yıldırım Bayezıd, I.Mehmed ve Sultan II. Murad'ın başlarında alın kısımlarında börk gibi üçgenimsi alınlıklar oluşturan, diyagonal sarık sıralı sarıklar giymişlerdir. Fatih'in tepesi görülen takkesinin yüzeyi yine dilimli olup etrafına geniş şeritler halinde sarık sıraları sarılmıştır. Bu başlık Fatih'in portre ve madalyonlarında da gördüğümüz cinstendir. Yavuz Sultan Selim ve II.Selim'in ki "selimi" kavuktur. Yavuz'unkinde bir, II.Selim'in başlığında ise iki sorguç takılıdır. Kanuni Sultan Süleyman'ın ki ise örfi mücevvedir (Resim için bkz.Bağcı, 2000b:272, resim50). Bu tanımlamalardan da görüleceği gibi sultanların giysileri

daha önce bahsettiğimiz tasvirlerle de büyük benzerlikler göstermektedir. Ancak, Sultan II.Selim'in kaftan yakası diğerlerinden biraz farklıdır. Sultanın kaftan yakası omuzlarına doğru uzanmaktadır ve Çin bulutlarına benzeyen motiflerin bulunduğu bir kumaştan dikilmiştir.

Çin bulutu motifinin 16. yüzyılda Moğol düğümünün değişik bir biçimi olan güllü ejder formuna dönüşerek kullanıldığı bilinmektedir (Barışta 1998:53). Yine bu motiflerin Kanuni'nin merasim mendili, şehzadesinin kaftanında da kullanıldığı ve Kanuni devri için tipik bir motif halini aldığı görülmektedir (Barışta 1998:53).Topkapı Sarayı Müzesi'nde 13/738 numarası ile korunan Şehzade Mehmed'in kaftanının yakasında da Çin bulutları ve Moğol benekleri (çintemani) işleme ile verilmiştir (Barışta 1999:25, resim 25). II.Selim'in kaftanının ön kenarları da aynı bezemenin yer aldığı geniş bir şeritle geçilmiştir. Diğer sultanların kaftan yakaları kürkle kaplanmıştır.

Elinde altın küre ile resimlenmiş sultan portrelerinin yer aldığı eksik bir resim dizisi de Venedik Marciana Kütüphanesi'ndeki Cod.It.IV,491(5578) kayıtlıdır(Mahir 2000a:300). Avrupalı gezginler için hazırlanmış olduğu belirtilen bir kıyafet albümünün içinde yer alan bu portrelerde İtalyanca ve Osmanlıca açıklamalar bulunur(Mahir 2000a:301). Bu portrelerden bazıları tez çalışmasının katalog kısmında ele alınacaktır.

1595-1600 yılları arasında hazırlanmış olduğu düşünülen Silsilenamelerden bugün için on iki tanesinin varlığı bilinmektedir (Bağcı 2000a:188). Yazmalarda yer alan sultan tasvirleri Nakkaş Osman geleneğini izlemekle birlikte, bazı nüshaların ketebelerinde adı geçen ve Bağdat'ta çalıştığı bilinen kâtip adlarından da anlaşılacağı üzere Bağdat nakkaşhanesinin üslup özelliklerini de bünyelerinde bulundurdukları belirtilmektedir (Bağcı 2000a:188). Bu silsilenamelerden birisi Karlsruhe Badische Landesbibliothek, Hs. Rastatt 201 numara ile kayıtlıdır. Yazmada sultanlar bağdaş kurar vaziyette madalyonlar içerisine yerleştirilmişlerdir. Sarıklarının ve kaftanlarının etek kısımlarının küçük bir bölümü madalyonun dışına taşırılmıştır. Sultanların giysileri kendinden önce yapılan diğer tasvirlerle benzerlikler taşır. Hepsi önu açık , kısa kollu ve takma kolları bulunan kaftanlar giymişlerdir. İlk sultanlar (Osman Gazi ve I.Bayezid gibi) takkelerinin büyük bir bölümünü açıktan bırakan çapraz sarılmış sarıklar takmışlardır. Fatih ve Çelebi Mehmed'in kaftanları kürk

kaplıdır. Fatih'in başında dilimli yeşil tepeliği görülen beyaz bir ulema sarığı görülmektedir (Bkz.F.32). Fatih'in özellikle Türk nakkaşlar tarafından yapılmış portrelerinde yeşil takkeli örfi ve çoğunlukla gül tutarken resmedilmesi, peygamberin İstanbul'un fethiyle ilgili hadisi ile bağlantılıdır. Kıyafet albümlerinde özellikle peygamber soyundan gelenlerin başı Nakib'ül Eşraflarında benzer şekilde yeşil sarıkla gösterildikleri bilinmektedir.

Sultanın kaftanı üzerine altın yaldızla stilize kuğu motifleri yapılan, koyu mavi renkte bir dokumadandır. Kandil motifine de benzerlik gösteren bu stilize kuğu desenleri özellikle sultan kıyafetlerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; TSM.H.1563, y.37k' daki Sultan II.Selim tasvirinde kolsuz üst kaftanının yaka ve ön orta kenarlarına geçirilmiş harçta, yine Zübdetü't-Tevarih'teki II.Selimin üst kaftanın kumaş deseninde (TİEM,1973,y.38k), VGM.No.4,181, y.19b'deki Silsilenamedeki Kanuni Sultan Süleyman'ın iç kaftanının kumaşında, PBN. Od.6-4'teki Musavvir Hüseyin tarafından resimlenmiş III.Ahmed'in giydiği iç kaftanında stilize kuğu motifleri bulunmaktadır. Fatih' in burada İçine giydiği kahverengi iç kaftanı ise uzun kollu ve göğüs kısımları belindeki kuşağa kadar altın rengi metal iplik şeritlidir (çapraştı). Ellerinde tuttıkları işlemeli mendiller kıyafetin tamamlayıcısı, saltanat ve sultan imgesinin göstergesidir.

Topkapı Sarayı Hazinesi'nde hanedana ait, çok sayıda bu tip mendil sergilenmektedir. TSM. 31/1473 envanter numaralı mendil Hürrem Sultan'a aittir. Hesap işi ajur ve sarma teknikleri ile biçimlendirilmiş yıldız çiçekleriyle süslü (Barışta 1981:4, foto.6.) mendil kullanım amacından öte estetik görseelliğin de önemsendiğini örneklerden birisidir. Aynı müzede TSM. 31/62 envanter numarası ile korunan başka bir mendil örneğinde kullanıldığı bitkisel bezeme ile karşılaşmaktayız (Resim için bkz. Barışta 1981:8, foto.11). Şehzade Mehmed'e ait olduğu bilinen ipek iplik kullanılmış keten mendil de, stilize kuzu ve kuş motifleri bulunmaktadır. 16. yüzyıl mendilinde ki kuş motiflerinin daha farklı örneklerinin aynı dönemde resimlenmiş sultan tasvirlerindeki kaftanların desenlerinde görülmesi tesadüf olmamalıdır. Karlsruhe'deki silsilenamede de açıkça görüldüğü üzere bazı sultanlar artık fizyonomilerinin yanı sıra kendine özgü kıyafetleriyle de ayırt edilebilmektedir. Dolayısıyla kıyafet kendisini giyen kişiye özgün bir hal almaktadır.

Örneğin; bu yazmada da Kanuni Sultan Süleyman her iki kulak hizasından yukarıya doğru genişleyerek yükselen sarığının tepe kısmında baklava dilimi küçük bir parça bulunan, kırmızı tepelikli mücevvesiyle kendine has bir giysi ile gösterilmiştir. Sultanın kıyafeti de diğer birçok resimde görüldüğü gibi kendine has nitelikler taşır. Kısa kollu kaftanının altına giydiği pembe iç kaftanı dirseklerinin hemen üzerinden içe doğru oyularak kesildiği için dıştan sivri gibi görülmektedir. Bunun altına giydiği iç giysisi uzun kollu ve kırmızıdır (Bkz.F. 33). Tasvirdeki giysilerin model ve kesim özellikleri katalogdaki örneklere çok benzemektedir.

Osmanlı işleme sanatının en güzel örneklerinden birisi, üzerinde III.Mehmed'in portresinin de bulunmasıyla portre resmi niteliği kazanmaktadır. 16. yüzyıla tarihlendirilen örnek Urfa Müzesi'nde bulunur (Resim ve uygulanan teknikler için bkz. Barışta 1981:25, foto.36). İpek ve sim kullanılarak kum iğnesi ile yapılmış yastıkta madalyon içerisine yerleştirilmiş sultan tasviri dikkat çekicidir. Sultan, minyatür örneklerindeki benzerleri gibi göğüs kısımları çaprazlı, önü açık, kolsuz ve sahte kollu bir kaftan giymiştir. Kaftanın yakaları ve astarı kürk kaplıdır. Kaftan pembe, mavi, sarı ve sarı simle renklendirilmiştir (Barışta 1981:25). Başında, üç sorguçlu bir mücevveze bulunmaktadır.

Osmanlı resim sanatının bir başka ustası Nakşi'dir. Taşköprülüzade'nin 1558 yılına kadar İmparatorlukta yaşamış şair, bilim adamı ve din adamlarının hayat hikayesini aktardığı Tercüme-i Şaka 'ik-i Nu'maniyye (TSM. H.1263)'sinin resimlerini de Nakşi yapmıştır (1622 tarihli). Metinlerde anlatılan kişilerden kırk dokuzunun portresini de yapmıştır. Ancak beyaz renk sarıkların vücuda oranla çok iri yapıldığı görülmektedir (Atıl 1978:110 ; Tanındı 1996: 56). TSM. H. 1263'deki "Taşköprülüzade'nin hazırlamış olduğu kitabı sultana takdimini" gösteren resimde de bu iri figür anlayışı görülmektedir. Sultanla karşısındaki şehnamecinin kaftanlarındaki kadife izlenimi veren boyama tekniği, Nakşi'nin renk kullanımındaki başarısını da göstermektedir. Resimde elinde tespih ve muhtemelen Kuran tutan II.Osman, kadife izlenimi veren önü açık, kolsuz, sahte kolları bulunan ve kürk astarlı bir kaftan giymiştir. İçine giydiği yeşil renkteki iç kaftanı ise bele kadar altın rengi düğmelerle kapatılabilir özelliktedir (Bkz.F.34). Sanatçının resimlerinde Avrupalı figürlere de rastlanır. Batılıların tipleri ve geleneksel kıyafetlerinin Nakşi'nin ilgisini çektiği söylenmektedir (Atıl 1978:105).

Nakşi, Şaka'ik-i Nu'maniyye'de Osmanlı sultanlarıyla birlikte alimlerin ve tebaasını da kıyafetleriyle resimlemiştir. Kıyafetlerin mesleklerine ve rütbelerine göre farklı olduğu görülmektedir. Süheyl Ünver, Nakşi'nin resim üslubunu anlatırken kıyafetler hakkında da bilgiler vermektedir. Kıyafetlerin üzerindeki altın rengi işlemelerin yönetici veya saraylı sınıfı gösterdiğini söylemektedir. Hükümdarlar da zaten sırmalı elbiselerle resimlenmişlerdir. Alimlerin elbiselerini biniş olarak isimlendirmektedir. Hakikaten de birçok figürün üstünde katalogdaki hekim tasvirinde olduğu gibi geniş kol ağızlı ve bol kesimli benzer kıyafetler bulunmaktadır. Kıyafetin bir iç mintan (gömlek) ve örme veya dokumadan bir boyun atkısıyla tamamlandığını belirtmekte, ayakkabıların ise 17.yüzyılda giydiklerimizin güzel bir örneği olduğunu vurgulamaktadır (Ünver 1969: 27). Yine alimlerin elbise formlarının aynı olmasına rağmen renklerdeki farklılığı giyen kişinin kendi zevkiyle alakalı olduğunu da belirtmiştir (Ünver 1969: 27). Alimlerin sarıkları genelde beyaz renktedir. Bazen yeşilde yapmıştır. Sarıkların sarıldığı külâh veya takkeler kırmızı veya dilimli yeşil renktedir. Ünver (1969: 29) biniş hakkında bilgi verirken, Fatih'in emriyle kabul edilen bu giysinin İmparatorluğun sonlarına kadar giyildiğini de söylemektedir.

Şehname-i Nadiri'deki (TSM.H.1124) Sultan II.Osman'ı Hotin Seferi'nde Ordusuyla İstanbul'a dönerken gösteren çift sayfa minyatürde (53b-54a) Osmanlı ordusu mensuplarının giyim kuşamı hakkında da bazı ince detayları görmek mümkündür. At koşumlarından sultanın başına takmış olduğu mücevherli ve altın rengi zincirli sorgucuna kadar saltanatın görkeminin Nakşi tarafından titizlikle nakledildiğini söyleyebiliriz. Öyle ki bu ayrıntıcılık solakların ellerinde tuttukları yayların üzerindeki altın yaldızla yapılmış küçük süslemelerde dahi kendisini göstermektedir. Sultanın her iki yanındaki süpürge sorguçlu üsküfleri ile yürüyen solakbaşlarından birinin kırmızı renk donunun üzerine giydiği, şeffaf eteğindeki küçük bir ayrıntı dikkat çekicidir (Bkz.F.35). Etekteki metal iplikli iki ince, düşey şeride, yine aynı renkte metal iplikle (altın yaldız) zikzak motifleri işlenmiştir. Bu küçük ayrıntıda Osmanlı ordusunun düzen ve güç unsurlarının dışında kendine özgü ve özenli bir giyim tarzının da bulunduğu görülmektedir. Solakbaşlarının üsküflerinde bulunan süpürge sorguçların hemen yanına takılmış siyah püsküllü sorguçların tüy rengi, sultanın ki ile benzerlik gösterir. Sultanın önünde yürüyen bir grup solak erinde de benzer türde sorguç bulunur. Ama bunların rengi sanatçı tarafından griye kaçan bir soluklukla verilmiştir. Bu renk vurgusu iki solakbaşının rütbesini ve sultanın maiyetindeki yerlerini vurguluyor olmalıdır. Benzer tül etekli, süpürge sorguçlu solak kıyafetini

daha erken tarihli yazmalardan 1558 tarihli Süleymannâme (TSM.H.1517)'deki Kanuni Sultan Süleyman'ı sefere giderken gösteren bir minyatür ile 1588 tarihli Hünernâme'deki Kanuni'nin Irak seferi sırasında Bağdat'taki İmam Hüseyin Türbesi'ni ziyaretini gösteren resimdeki solak tasvirlerinde de görmekteyiz (Resimler için bkz.Tanıdı 1989, 24. ve 27.). Bu örneklerin sayısı çoğaltılabilir.

17. yüzyılın ortalarından itibaren Batı ülkeleriyle olan diplomatik ilişkiler yoğunlaşmıştır. Seferlerle ekonomisini ayakta tutan İmparatorluk alışık olmadığı askeri başarısızlıklarla tanışınca en azından mevcut topraklarını anlaşmalarla korumaya çalışır. Bu durumda anlaşmazlıkların çoğunu diplomatik temaslarla çözmeye yoluna gidilmiştir. Avrupalılar ise karşılarındaki her zaman büyük bir korkuyla takip ettikleri saygın düşmanlarını tanımak ve meraklarını gidermek için elçilik heyetlerinin içine dahil ettikleri sanatçı ve koleksiyonerlerle İstanbul izlenimlerini yansıtan çizimler temin ederler. Sultan ve tebaasının portre çizimlerinin de yer aldığı çok sayıda resim yapılır ve bu çizimler Batıda çok rağbet görür. Özellikle seyyahların memleketlerine dönerken beraberinde götürdükleri bu çizimleri kendileri çizdiği gibi İstanbul'da varlığını kolaylıkla tahmin edebileceğimiz bir grup musavvir tarafından da sipariş üzerine yapıldığı tahmin edilebilir. Talep çoğaldıkça üretilen eserin içeriği, kalitesi hatta boyutunda dahi bazı değişiklikler olacağı da bir gerçektir. Tek yaprak çizimlerin üretimindeki artış ve bunların bir arada toplandığı albümlerin yaygınlaşması, Osmanlı klasik resim anlayışın değişim işaretleri olarak ta görülebilir.

Kanuni döneminde başlayan, tek sayfa minyatür resimlerin bir araya getirildiği albüm (murakka) yapımının III.Murad(1574-1595), III.Mehmed(1595-1603) dönemlerinde de sürdüğü ve nihayet I.Ahmed(1603-1617) devrinde güzel örnekleri olan resimli bir kitap sanatı halini aldığı görülmektedir (Mahir 1999: 172). Yine bu çoğu zaman seçilerek bir araya getirilen hat, tezhip, resim örneklerinin bulunduğu murakkaların ilk örneklerinin Timurluların saray atölyelerinde hazırlandığı, sonraları Türkmen ve Safevi saraylarında gelişerek devam ettiği söylenmektedir (Mahir 2002:401). Bu tür albüm yapıcılığının Osmanlı saray nakkaşhanesinde beğenilerek uygulanan bir kitap sanatı halini almasında ganimet veya hediye yoluyla elde edilen Timurlu, Türkmen ve Safevi albümlerinin etkisi tartışılmaz. Özellikle içinde bazı portre resimler bulunduran "Fatih Albümü" örneğindeki gibi bu derleme tasvirlerin tarih ve kökenlerinin belirlenmesinde de farklı görüşler ortaya konulabilmektedir.

I.Ahmed, I.Mustafa, II.Osman, IV.Murad ve I.İbrahim devirlerinde bu tür portre resim üretiminin önemli bir farklılık ve gelişme göstermeksizin devam ettiği görülmektedir (Mahir 2000c:298). Oysa I.Ahmed'in çok genç yaşta tahtta çıkmasına karşın onun patronajlığında önemli sayılabilecek eserlerin yapıldığını biliyoruz. Hoca Saadeddin Efendi'nin Tac'üt Tevarih'i, Tercüme-i Miftah Cifr el-Cami ve Falnâme bu devir resim sanatı örnekleridir. Yine Sultanın Kalender Paşa'ya murakkalar hazırlattığı da bilinmektedir (Mahir 2000b: 298; Atasoy-Çağman 1974:65-66; Çağman-Tanıdı 1979:74). Kalender Paşa' da devrin meşhur vassale ustası olarak ön plana çıkmıştır (Mahir 2000a: 300).

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde B.408 no ile kayıtlı I.Ahmed Albümü'nde (Kalender Paşa'nın hazırladığı) karşımıza çıkan bir dizi sultan portresinin 17. yüzyılın başına atfedilen bir başka örneği, Venedik Marciana Kütüphanesi'nde Cod.It.IV,491(5578) no ile korunmaktadır (Mahir 2000a:300). Kıyafet albümünün içine eklenmiş resimlerde hükümdarların bazıları ellerinde "kızıl elma" tutarlar. Sultan II.Bayezid'ı gösteren tasvirde olduğu gibi. Bayezid tasvirde beyaz sakallıdır. Kaftan yakalarının ise ilginç bir kesimi bulunmaktadır. Kaftanın omuzlarına doğru yayılan yakalarının sırta doğru sarkan ve omuzlarda apolet gibi duran bir kesimi bulunmaktadır (Bkz.F.36). Kaftanın bu yakası kürk kaplı olmasının dışında Topkapı Sarayındaki bir kaftana oldukça benzer (Bkz.F.65). Kollarını omzun hemen altından yanlara açılmış kol açıklıklarından geçirmiştir. Omzun yan kısımlarına sahte kollar eklenmiştir. Aslında bu Kaftanın göğüs kısımları altın rengi çaprastlarla süslüdür. Sultan II.Bayezid ulema sarığı ile resimlenmiştir.

Sultan I.Ahmed döneminde yapılmış sultan portrelerinin bulunduğu başka bir örnek, İstanbul Üniversite Kitaplığı'nda T.6624 no ile kayıtlı Tercüme-i Miftah Cifru'l Cami'nin bir nüshasıdır. Eserin y.163b'sindeki tasvirde Nakkaş Osman'ın prototiplerini takip eder üslupta, sekiz Osmanlı sultanı kemerli bir form içinde bağdaş kurmuş vaziyette resimlenmişlerdir (Bkz.F.37). I.Ahmed "civan padişah" lakabına uygun olarak çok genç gösterilmiştir. Sultanlar üstlerine önleri açık, kürk yakalı, kolsuz ve sahte kollu kaftanlar, içlerine ise kolları uzun ve dar kollu iç kaftanları giymişlerdir. Bu entarilerden bazılarında seraser kumaş dokusu, yatay atılmış metal iplik izlenimi yaratan altın yaldız çizgilerle ustaca verilmiştir.

Tercüme-i Miftah Cifru'l Cami'nin III.Mehmed için hazırlanmış, 1600' ler civarında yapılmış, başka bir nüshasında aynı sayfada birlikte resimlenmiş on üç sultan tasviri yer alır. Sultanların oturuş biçimleri Nakkaş Osman'ın protiplerini takip eder. Ancak çoğunluğu ellerinde bir şey tutmaz. Bazıları kaftanlarının bir kollarını giymiş diğerini omuzlarına atmış şekilde resmedilmiştir. Kaftanlar ve içlerine giydikleri iç giysileri düz dokumadan ve tek renktir. Sadece kaftanlarının göğüs kısımları altın rengi metal iplik çaprastlarla süslüdür. Kaftanların tümünün yakası ve astarı kürk kaplıdır. Bazılarında cep bulunmaktadır (Bkz.F.38).

Nakşi'ye atfedilen resimlerden birisi de at üzerinde genç sultan II.Osman'ı gösteren çizimdir (BL.Or.2709,y.3). Sultan, yakası ve astarı kürklü, kısa kollu, desensiz bir kumaştan kaftan giymiştir. Kısa kolların içten oyularak kesimi katalogdaki çok sayıda örnekte bulunduğu gibi günümüze ulaşmış giysi örneklerinde görülmektedir (Bkz.F.59, 62, 67). Sultanın içine giydiği yeşil renkteki iç kaftanı, ipek iplik düğmeli ve göğüs kısımları belindeki murassa kuşağa kadar metal (altın yıldız) iplikle yapılmış çaprastlarla süslüdür. Belinde çift tokalı murassa bir kemer takılıdır. Başındaki beyaz mücevveze sarıkta, iki adet altın yuvalı siyah tüy sorguç bulunmaktadır. Sanatçının ayrıntıcı anlatımı at koşumundaki detaylarda da kendisini gösterir. Zaten gözleme dayalı bu incelik ve titiz resim dili ile resim Nakşi'ye atfedilmektedir (Bkz.F.39).

17. yüzyılın başlarına tarihlendirilen bir minyatürde Sultan I.Ahmed'i tahtında oturmaktadır. Edinburgh Trustees of the National Museum of Scotland, 1888.88, y.11a kayıtlı tasvir El fakir Süleyman imzalıdır. Sultan küçük siyah benekleri olan muhtemelen kakum kürkten yapılmış astarlı, kısa kollu bir kaftan giymiştir. Göğüs kısmı bel hizasına kadar altın rengi çaprastlarla süslüdür. Bunun altına giydiği yine altın iplikler kullanılarak dokunmuş turkuvaz renkli, seraser iç kaftanı bele kadar iri düğmelerle kapatılmıştır. Belindeki, büyük boyutlu çiçek biçimi plakaların birleştirilmesi ile yapılmış, altın, yakut ve yeşim taşları ile süslü, murassa bir kemer kıyafeti tamamlamaktadır. Başında altın yuvaların ucuna takılmış yeşim taşlarının süslediği çift tüy sorguçlu beyaz bir selimi bulunmaktadır (Bkz.F. 40). Belindeki kemere sıkıştırdığı yine değerli süs taşlarıyla bezeli, altın hançeri kıyafeti donatmaktadır.

Osmanlı hükümdarlarının resimlerinde en belirgin özellikler göstereni kuşkusuz farklı serpuş ve giyimiyle IV.Murad' tır. TSM. H.2134, y.1a'da bulunan ve 17. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen bir resimde sultan at üzerinde görülmektedir (Bkz.F.128). Banu Mahir(2000a:330)'in Sultanın "Arap cengaveri kıyafetiyle" gösterilmiş diye vurguladığı giysisinde, kaftanın yerini kırmızı bir pelerin almıştır. Kuşkusuz pelerin sultanı çölün kum fırtınaları ve sıcağından korumak için giyilmiş olmalıdır. İç kaftanı belindeki dairesel motiflerle süslü kemerine kadar iliklidir. Düğmeler oldukça büyüktür. Sultanın başlığı bir Arap cengaverine ait gibidir. Kulak siperlikli bir tolga üzerine çapraz sarılmış taylasanlı bir destardan ibarettir. Tolga tepeliğine takılmış tek tüy sorguç ile mücevher yuvalı iki yelpaze sorguçla süslenmektedir.

Sultan IV. Murad'ın Bağdat seferi sırasında giydiği taylasanlı tolga ve pelerinli gösterimi, hükümdarın sonraki tasvirlerinde de tekrarlanarak hükümdara özgü bir nitelik kazanacaktır. Aslında bu tür bir başlığın sadece Bağdat seferi sırasında IV. Murad'a mahsus olarak kullanılmadığı, sonraki dönemlerde de bazı hükümdarların başında ve sefer sırasında kullanıldığı anlaşılmaktadır. 17. yüzyılın sonlarındaki olayları anlatan bir anonim tarihte Sultan II. Mustafa' nın tolga üzerine yeşil şal sardığı, murassa sorguç takıp, zırh ve kolçak kuşandığından bahsedilmektedir. Şaldan kasıt, destar türü bir dokuma olmalıdır(Özcan 2002:113). Sultanın selimi kavuklu ve saray içindeki günlük giysileri içindeki gösterimleri (Örnek TSM.H.2148, y.11b) Osmanlı nakkaşlarının sadece belirli kalıpları sürekli tekrarlamadıklarını da ortaya koymaktadır. 17.yüzyılın ortalarına tarihlendirilen bu resimde sultan, tahtında müzisyenleri dinlemektedir. Elindeki kadehiyle keyifli bir anındadır ama tek kolunu giymeyip omzuna attığı kaftanı ve elinde tuttuğu işlemeli mendiliyle yine de Şemailnâme örneklerindeki hükümdar olgusu içerisinde aktarılmıştır. Sultanın hizmetindeki peykler "altın bir tası" andıran, metal görünümlü zülüflü başlıkları ile saygı içinde beklemektedirler. Bellerindeki metal iplikten yapılmış izlenimi veren, geniş kuşaklar dikkat çekicidir.

Sultan İbrahim'i gösteren resimlerde de benzer şemalar tekrarlandığı görülmektedir. Sultan, çoğu hükümdar portrelerinde olduğu gibi, Biblioteka Narodowa Boz.165,y.1b'deki tasvirde de at üzerinde gösterilmiştir (Bkz.F.129). Sultanın üstüne giydiği yakasız kaftanı kolsuz, sırtından sahte kollar sarkan, önü açık ve kürk astarlıdır. Göğüs kısmı çaprastlı olan kaftanın kolluğu, sanki dirsek kısmının hemen

altından bir büzgüyle ağız kısmına doğru genişliyor izlenimi yaratır. Bu durumda katalogdaki hiçbir sahte kol örneğinde uygulanmayan farklı bir teknik görülmektedir.

17. yüzyıl ortalarından itibaren bu devir sanatçıları farklı bir alıcı grubuna yönelmişler ve sipariş üzerine çizilen kıyafet ve portre resimlerinin piyasasını oluşturmuşlardır. Bu eğilimde sarayın büyük boyutta el yazması talebinde bulunmamasının da payı olmalıdır. Görüldüğü gibi işveren değişmeye başlamıştır.Yönetici sınıfın üstlendiği sanat hamiliği etkisi azaltmıştır. Ancak IV.Mehmed'in saltanatında Silsilename gibi el yazması üretiminin devam etmesi ancak sultanın özel talebi üzerine bu tür üretimlerin yapıldığının da bir göstergesidir (Mahir 2000a: 307). Öte yandan çarşıda dükkanı bulunan bir grup sanatçının "gösterim amaçlı resimler" yaptığı da bilinmektedir (Mahir 1998: 125). Bu resimler daha kolay algılanabilmesi açısından büyük boyutludur. Dükkanlardaki sergenlerin üzerine dizilen tasvirler talep üzerine seçilir ve fal açılarak anlatılırdı. Bunu sadece falı açılan kişinin dinlemediği, dükkanın önünden geçen kişilerinde bu anlatıma katıldıklarını düşünmek mümkündür. O kalabalığın içinden resmin kolayca takip edilmesini sağlamak içinde bunların büyük boyutta tasarlandığı düşünülebilir. 1672-73 yılları arasında İstanbul'da bulunmuş olan Antoine Galland İstanbul izlenimlerini naklettiği günlüğünde bir bedestende İskender romanlarını dört veya beş akçe karşılığında okuyan bazı kitapçıların varlığından söz etmektedir (Galland 1949: 210).

1650'li yıllara tarihlenen anonim bir IV.Mehmed tasvirinde sultan çocuk yaştaadır. Berlin Staatliche Museen zu Berlin, Kunstbibliothek'te OZ 52, y.1b'de kayıtlı resimde hükümdar tahtında oturmaktadır. Yakasız, kolsuz , sahte kolluklu pembe kaftanı, siyah kürk astarlıdır. Kaftan metal iplikle işlenmiş izlenimi veren bitkisel bezemelerle süslüdür. Hükümdar bunun altına uzun kollu turuncu bir iç giysisi giymiştir. Başında yüksek selimi bir başlık bulunur. Başlık iki sorguçla süslenmiştir (Resim için bkz. Padişahın Portresi... 2000, 350). IV.Mehmed'in çocuk yaştaki gösterimlerinin daha çok yabancı müşterilerin siparişi sonucu yapılan kıyafet albümlerinde bulunduğu görülmektedir (Majer 1999:350).

17. yüzyılın ikinci yarısında genç yaştaki IV. Mehmed' in değişik tekniklerle yapılmış çok sayıda resmi bulunmaktadır. Baltazar Moncornet'in oymabaskısı (1652 tarihli) sultanı bir madalyon içerisinde büst görünümüne resimlemiştir. Bu örnek o kadar benimsenmiştir ki sonraları ufak tefek farklılıklarla benzerleri de yapılmıştır (Majer

1999:351). Hükümdar kürk yakalı ve astarlı, atlas izlenimi veren bir kaftan giymektedir. Kaftanın yakası iri taşlı bir broşla kapatılmıştır. İçine giydiği uzun kollu kaftanın kol ağızları kürklüdür. Kaftanın yaka kısmından bir broşla kapatılması minyatürlerde rastlamadığımız bir ayrıntıdır. Baltazar'ın kendi katkısı olmalıdır. Zira sultanın başlığı ve sorguçları da resim örnekleri ile uyuzmaz.

Topkapı Sarayı Koleksiyonu'nda 1652 civarına tarihlenen bir yağlıboya resimde Baltazar'ın tiplmesi aynen yansıtılmış fakat bu kez genç Osmanlı sultanı at üzerinde resimlenmiştir (TSM., 17/622). Kıyafet aynıdır. Atlas izlenimi veren kaftanı pembedir. Topuklu çizmesi de net bir şekilde görülmektedir. Ancak başına giydiği kısa bir kavuk minyatür örneklerinin hiçbirinde bulunmayan farklı bir başlıktır. Daha çok geç dönem sultan başlıklarını hatırlatmaktadır (Bkz. F.41). Sultanı arkasında yayını ve kılıcını tutan silahtarlarıyla birlikte tahtında otururken gösteren resimde (İ.Ü.K., T.9365, y.18a) kaftanı yağlı boya resimdeki gibi pembe renktir. Yakası, japone kol ağızları ve astarı kürk kaplıdır. Yakada süslü broş yoktur ama bütün göğüs kısmı kıymetli taşların bulunduğu çaprazlarla süslüdür. Başında üç sorguçlu selimi bir kavuk bulunmaktadır (Bkz. F.42). Silahtarların bir çok örnekte gördüğümüz kartal kanatlı kırmızı üstlükler yerine, yine bu model de mor ve yeşil üstlükler giydikleri görülmektedir. Hakim yakalı kısa kollu mor üstlük, belindeki altın rengi geniş kemere kadar metal iplikli çaprazlarla kapatılmıştır. Kartal kanatlı üstlüğün eteği, diz kapağı hizasına kadar yırtmaçlıdır. Sırt kısmındaki kolluklar (takma veya sahte kol) kaftanlarda gözlemediğimizden farklıdır. Daha çok salta ve cepkenlerde gördüğümüz cinsten geniş, yassı ve düz ağızlıdır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığı Arşivi'nde yer alan 1683 tarihli Silsilename portre geleneğinde resimlerin bulunduğu bir tür soy ağacıdır (1872 demirbaş no. K.No.4.181 fihrist no.). 2000 yılında tıpkı basımının yapıldığı silsilename Musavvir Hüseyin tarafından resimlenmiştir. Altın yaldızlı madalyonlar içerisine bağdaş kurar vaziyette yerleştirilmiş Osmanlı sultanları, on dokuz tanedir. Osman Gazi'den başlar, IV.Mehmed'te sona erer. İlk üç sultan (Orhan Gazi, I.Murad, I.Bayezid) şemailnâmelerde de görüldüğü üzere büyük geniş bir kavuğun üzerine alın kısmı çapraz görünen, diyagonal sıralı sarıklar giymişlerdir. Kaftan yakaları dönemin özelliği olarak omuzlarda apolete benzeyip, sırtta doğru sarmaktadır.

I. Mehmed'ten itibaren başlık ve kaftanlardaki değişiklik fark edilebilir. Kaftanlar kürk yakalı ve sahte kolluklu olmaya başlar. Fatih'in gül kokladığı klasik gösterimi kıyafetinde de aynen devam eder. Dikkatli bakıldığında özellikle kaftanının altına giydiği sarı renk iç kaftanın kollarındaki drapelerin veriliş, başlık biçimi ve kaftanı Sinan Bey'e atfedilen ancak son dönemlerde Şiblizade Ahmed'inde yapmış olabileceği söylenen resmine çok benzediği fark edilmektedir (Fotoğraflar için Bkz. Silsilename, 36 ve Padişahın Portresi, 82). Öyle ki sultanın giydiği soluk mavi kaftan burada koyu mavidir. Sinan Bey'e atfedilen kaftanın aynı renk kumaştan gül benzeri düğmeleri varken, silsilename örneğinde düğmeler altın sarısı renkte metal ipliklidir. Sinan Bey'e atfedilen Fatih portresinde sultanın hardal sarısı iç kaftanının kol ağızlarına turuncu renk şeritler dikilmişken silsilenamedeki bu şeritler kırmızı renktedir. Ressamın Topkapı'daki örneği incelediği muhakkaktır. Majer(1999:464) de bu benzerliğe dikkat çekmiş ve vezir-iazâmın maiyetinde olmanın avantajı ile saraydaki her iki örneği de görmüş olmasının muhtemel olduğunu belirtmiştir. Ancak Zübdetü't Tevarih (T.İ.E.M.1973) ve Şemailnâme'deki (TSM.H.1563) Fatih kıyafetlerinin desen, renk ve model olarak bu silsilenamedeki ile farklılıkları da bulunmaktadır. Sanatçıların bu tür eserleri hazırlarken farklı örneklere göz attıkları muhtemeldir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki Silsilename'de yer alan Kanuni Sultan Süleyman tasvirinde de (VGM,K.No.4,181,y.19b) sultanın kürk kaplı, kolsuz ve sırt kısmından sahte kollar sarkan, koyu mavi kaftanının altına giydiği pembe iç kaftanı, altın iplikle yapıldığı düşünülen stilize kuş (ördek veya kuğu) figürü ile süslüdür. Giysi belindeki altın rengi kemere kadar altın rengi metal iplikli çaprastlarla kapanmaktadır (Bkz.F.43). Y.19a' da en üstte tasvir edilen II. Murad'ın yeşil renkteki iç kaftanında da kandil benzeri bu stilize kuş figürü bulunmaktadır. Silsilenamede en son IV. Mehmed'in resmi bulunmaktadır (VGM.K.No.4,181,y.21a). Osmanlı hükümdarı tahtında otururken gösterilmiştir (Bkz. F.44). Musavvir Hüseyin, sultanın üzerindeki kaftanda şemse motiflerinin arasındaki boşlukları, fırçayla oluşturduğu küçük noktalarla mücevher izlenimi yaratan bir renk cümbüşüne çevirmiştir. Kaftandaki bu özgün renklendirme sanatçının ustalığının yanı sıra titiz işçiliğini de göstermektedir. Sultanın yüzeyi dilimli pembe takkesinin üzerine sarılmış beyaz kâtibî sarığına takılı çift yelpaze sorgucun, birleştiği noktadan aşağıya doğru sarkan, taş kakmalı sarkıt da bu özgün ve ayrıntıcı anlatımın bir parçasıdır. Vakıflar Arşivindeki silsilenâmedeki padişah tasvirlerinde kaftan kumaşları çoğunlukla desenlidir. Bu desenler şal deseni,

gül çiçeği, stilize Çin bulutları, şemse motifi ve kandil benzeri stilize kuş motiflerinden oluşturmaktadır. Bu motiflerle yapılan tasvir renklendirmeleri katalogda yer verdiğimiz 1688 tarihli PBN Od. 6-4, 7-4 envanter numaralı albüm resimlerinde de aynen kullanılmıştır. Bu durum Ünver tarafından belirtilmemiş bir tespiti yapmamızı sağlar. Bizce Hüseyin İstanbulî PBN albümlerinin de nakkaşı olabilir.

1691 tarihinden sonra kardeşi Süleyman'ın yerine tahta geçmiş olan Sultan II.Ahmed'in de Sultan IV.Mehmed'te olduğu gibi Avrupalı sanatçılar tarafından yapılmış baskı resimleri vardır. Bu resimlerde sultanlar daha çok fantastik başlık ve kıyafetlerle gösterilmişlerdir.

17. yüzyılın son padişahı Sultan II.Mustafa'dır(1695-1703). Sultanın madalyon içine yerleştirilmiş bağdaş kuran görüntüsü Topkapı Sarayı Müzesi'nde A.3110, y.17a'da saklanmaktadır (Majer 2000:373). Silsilename'de yer alan resimde sultan astarı, kol ağızları ve yakası kürk kaplı kahverengi bir kaftan giymiştir. Kaftanın önü açıktır ve göğüs kısmında metal iplikli çapraz bulunmaktadır. İçine kol ağızları kat yapmış, belindeki murassa kemere kadar altun rengi düğmelerle kapatılabilen, yeşil bir iç kaftanı giymiştir. Belindeki altın rengi kemer yakutlarla süslüdür. Sultanın kafasında alın kısmı çapraz görülecek biçimde sarılmış, tepesi düz, kâtibî bir sarık bulunmaktadır. Renda (2003:50) bu başlığın 17. yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaştığını ve 18. yüzyılda sıklıkla kullanıldığını belirtmektedir. Bu tespitin 18. yüzyıl için belirtilen kısmı doğru olmakla birlikte 17. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış kıyafet albümlerinin hiçbirinde kâtibî başlıklı sultan figürü bulunmadığı görülmektedir. Bu başlık daha çok 17. yüzyılın son çeyreğinde yapılan bazı saray örneklerinde karşımıza çıkmaktadır. Alın kısmında oluşan çapraz görünümlü bölüme murassalı yelpaze bir tek sorguç takılmıştır (Resim için bkz. Padişahın Portresi, 373). Özdemir Nutku (1987:59) IV. Mehmed'in şehzadelerinin sünnet düğününü (1675) John Covel'in günlüğündeki anlatımlarla aktarırken, Şehzade Mustafa'nın sünnet alayında gösterişsiz bir sarık giydiğini (Belki de bu tip yüksek olmayan kâtibî sarıktan söz ediyor olmalıdır) ancak sarığın sol tarafına tek bir sorguç ve bunun altında da kırk kıratlık bir pırlanta taktığından söz etmektedir. Covel günlüğünde sünnet alayında gördüğü başlıkları da resimleyip kimlere ait olduğunu not etmiştir (Bkz.Nutku, 1987, Resim 9a).

2.2. 16.Yüzyıl Giyim-Kuşam Resimleri

Sadece bir kısmının birebir gözleme dayanarak çizildiğini tahmin ettiğimiz Osmanlı kıyafetlerini gösterir resimlerin, yüzyıllarca süren gelişimi takip edildiğinde küçük değişiklikler, eklemeler ve farklılıklara rağmen devamlılık ve bütünlük gösterdiği söylenebilir. Bu çizimlerin genellikle kopyalanarak üretilmesi tasvirlerden yansıyan belirgin bir kıyafet tarzının oluşmasına sebebiyet vermiştir. Resimsel niteliklerinden çok birer giyim albümü olarak öne çıkan bu çizimler, Avrupa için merak edilen Türk olgusunun kağıda dökülmüş yansımalarıdır.

16.yüzyıl seyahatnameleri kıyafet tanımlamaları açısından önemli kaynaklardır. Giyim-kuşam tarihini belgelemesi açısından bunların en dikkate değerleri Melchior Lorichs ve Nicolas de Nicolay'ın eserleridir (Reyhanlı, 1983: 70; Atasoy 1986: 16,17). Roma Elçilik heyetine katılarak beş yıl süreyle İstanbul'da kalma fırsatına ulaşmış Lorichs, çok farklı yönleriyle Osmanlı askeri ve toplumsal yapısı hakkında gözlemlerde bulunmuştur. Maiyetinde olduğu Ogier de Busbeq'inde kişisel ilişkilerinden faydalandığı varsayılınca bir çok çiziminin görsel gerçekçiliği de önem kazanmaktadır. Hatta Kanuni'nin bir portresini dahi yaptığı söylenmektedir (Atasoy, 1986:17). Lorichs'in çizimleri arasında tek figür halinde sipahi ve yeniçeri gibi askeri sınıftan resimlerin yanı sıra halk sınıfından karakterlerin de tanıtıcı resimleri bulunmaktadır (Atasoy, 1986: 17).

Birçok sanatçının desen kitabı olarak kendine örnek aldığı çizimlerin bulunduğu bir başka eserde Nicolas de Nicolay'ın *Les Quatre Premiers Livres dese Navigations et Peregrinations Orientales...*Lyon,Guillaume Rouille, 1568 tarihli eseridir. Eseri süsleyen gravürlerde yer alan çoğu tasvir defalarca kopyalanmıştır. Bunlar arasında en beğenileni hamama giden Türk kadınıdır (Atasoy, 1986:17). Nicolay'ın çizdiği Türk kadını ile yeniçeriye gösteren iki resim de sanatçının tek figürlü çizimleri arasındadır (Reyhanlı, 1983:158-159). Nicolay, Türk kadınına başında fesi andıran kısa bir takkenin alın kısmına sarılmış ve çene altından düğümlemiş değişik bir başlıkla göstermiştir. Kadın figürü, çiçek desenli, kısa kollu bir hırkanın ceplerine ellerini sokmuş şekilde tasvir edilmiştir. Hırkanın etekleri yırtmaçlıdır. Sokak kıyafeti olmadığı bellidir. Başlığının altından sarkan saçları dahi gözükmemektedir. Elinde uzun sopasıyla gösterilmiş yeniçerinin börkü ise tepesine taktığı iki uzun tüyle biraz abartılı bir anlatıma sahiptir. Bu tip tanıtıcı resim albümlerinin hazırlanmasında Elçilik

heyetlerinin mahiyetinde İstanbul'a gelen çizerlerin rolü tartışılmaz. Ancak çizimlerine bazı kişisel yorumlar kattıkları da göz ardı edilmemelidir.

16. Yüzyılda Osmanlı toplumunun giyim tarzı hakkındaki bilgiler sadece görsel belgelerden elde edilmemektedir. Yazılı anlatımlarda da önemli ayrıntılar bulunduğu görülmektedir. Reyhanlı (1983:70)'nın belirttiği üzere bu kapsamlı anlatımlardan biri F.Moryson'a ait olanıdır. Moryson, Osmanlı giyim-kuşamı hakkında bazı tanımlamalarda da bulunmaktadır. Örneğin; erkeklerin başlarına kırmızı, içi küçük çemberlerle desteklenen takkeler taktığını bunların üzerine de yuvarlak , ince beyaz ketenden bez (sarık) sardıklarını belirtmiş ve bunlara Türkçe tülbent veya salma denildiğinden bahsetmiştir (Reyhanlı, 1983:70). Bu tür isimlendirmelerde yabancıların bazı tanımlamaları yanlış kullanabileceğini de göz önünde tutulmalıdır. Ne olursa olsun bu tanımlamalar da en az çizimler kadar önemlidir. Moryson bazı asker figürlerinin kıyafetleri hakkında da bilgi vermektedir. Askerlerin sarıklarındaki bazı işaretlerin rütbelerini gösterdiğinden söz etmektedir. Acemioğlanların piramit biçimli, değişik renklerde hafif kumaştan başlıklar taktığını, yeniçerilerin ise yukarıda anlattığı tülbentten (sarık olmalı) taktığını fakat şehir dışında "zer külâh" giydiklerini belirtmektedir (Reyhanlı, 1983:70). Yeniçerilerin sefer sırasında börk adı da verilen ensesine doğru uzanan keçe bir külâh taktığı bilinmektedir. Moryson bunların alın kısımlarındaki metal iplikli üsküf adı verilen şeritten dolayı bunları zer külâh olarak nitelemiş olmalıdır. Şehirde dolaşırken sarıkta taktıkları bilgisi ise bu anlatımdaki önemli vurgulardan biridir. Moryson' un piramide benzettiği başlıklar da Acemioğlanların külâhları olmalıdır.

Moryson kadın giyimi hakkında da şunları nakleder: Kadınların kıyafetlerindeki kumaş daha ince ve hafiftir. Bilekleri ve etekleri ipek iplikle işlemelidir. Uzun mantolarının yakaları boyunları görülecek şekildedir. Mantodan kastettiği ise ferace olmalıdır. Moryson'un anlatımlarındaki esas tespit, katalogdaki bir çok örnekte de görüleceği üzere kadın ve erkek giyiminin kumaş ve model olarak birbirine benzer nitelikte oluşudur (Reyhanlı, 1983:73).

Ogier Ghislain de Busbecq'in 1605 yılında basılan Turkish Letters Busbekii Legationis Turcicae Epistolae Quattuor adlı kitabının, 1744 yılında İngilizce çevrilen nüshasında kadınların insanlara ancak ipek ve pamukludan yapılmış peçelerin ardından bakabildiklerini bildirmektedir (Busbecq, 2005:86). Busbecq (2005:83)

Türklerin özellikle soğuk havadan çekindiklerini, yaz aylarında bile üç kat giyindiklerinden bahsetmektedir. İçlerine giydikleri gömlek adı verilen giysinin kaba iplikten dokunmuş olduğunu belirtmektedir. Buraya kadar olan aktarımlar da gerçek payı olduğu resimlerden de anlaşılmaktadır.

Ogier Busbecq, Sipahileri anlatırken şunları nakletmektedir:

Sipahiler Kapadokya, Suriye veya başka cins soylu atların üzerinde, gümüş ve altın pullarla ve kıymetli taşlarla işlenmiş örtüleri ve koşum takımları ile pek muhteşem bir manzaraydı. Ya sırmalı ve gümüş işlemeli ya ipek veya atlas ya da en azından en iyi kalite kırmızı, mor veya nefli kumaşlardan yapılmış kıyafetleri içinde pek göz alıcıydılar. Atlarının her iki yanında birine yayını diğerine oklarını koydukları Bâbil işi harikulâde birer kılıf asılıydı. Sol kolunda üzeri süslü bir kalkan taşıyordu. Sağ ellerinde genellikle yeşile boyanmış hafif bir mızrak diğer ellerinde ise kavisli bir kılıçları bulunmaktaydı (Busbecq 2005:102). Başlarında en iyi pamukludan yapılmış beyaz bir başlık vardır. Bunun ortasında pembe renkli ipekten bir tepelik yükselmektedir. Başlıklarını çoğu zaman siyah tüylerle süslerler (Busbecq 2005:103).

Busbecq' in sipahi giysisini tanımlarken anlattığı başlık daha çok sefer dışındaki kıyafetini yansıtır olmalıdır. Kuşandığı silahlar katalogda kullandığımız sipahi örneğindeki çok benzemekle birlikte sefer sırasında bunların başlarına kulaklık siperlikli tolgalar taktığı anlaşılmaktadır.

Busbecq, sipahilerden sonra yeniçerilerin alaydaki geçişlerini anlatmaktadır. Bunların misket tüfeklerden başka bir şey taşımadıklarını belirtmektedir. Busbecq şöyle devam eder:

Kıyafetlerinde dikkati çeken bir şey bulunmamaktadır. Ne bir kopça ne bir yırtmaç. Kıyafetleri çok yıpranmıştır. Tek süsleri sorguçlar, gösterişli tüyler ve benzeri şeylerdir. Hele arkalarından gelen kıdemli yeniçeriler alınlarına taktıkları sorguçlarla bir ormanı anımsatmaktadırlar (Busbecq, 2005: 103).

Busbecq'in 1555 lerde kaleme aldığı ve 1605 yılında basılan mektupları 17. yüzyıldan yaklaşık yarım asır önceki Osmanlı giyim tarihi hakkında bilgiler sunmaya devam eder. Bu anlatımlarda Türklerin başlarında ipek kumaşlardan kat kat dolanarak hazırlanmış kar beyaz sarıkların bulunduğu, her tarafta altın, gümüş, mor renkli, ipek ve atlas kumaşlardan rengarenk kıyafetler olduğu aktarılmaktadır (Busbecq, 2005:51). Rengarenk kumaşların kullanılması 17. yüzyıl boyunca da görülecektir.

Busbecq (2005:120), esirlerin saraya getirilişini anlatırken gülünç görünmeleri için zırhlarının ters bir şekilde giydirildiğinden de söz etmektedir. Bu kıyafetlerin değişik bir amaç için kullanılabileceğini de göstermektedir. Aslında katalogda görülen prangalı bir mahkumunda komik görünmesi için tuhaf giysi ve başlıklarla gezdirilmesi bunun bir gelenek olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

Yabancı sanatçıların başkent sokaklarında rahatlıkla dolaşarak istediği her şeyin resmini çizebildiklerini düşünemeyiz. Kadınları da ancak feraceli sokak kıyafetiyle gözlemleyebileceklerini tahmin etmekte mümkündür. Öyleyse yapılan anlatım ve çizimlerin çoğunda sanatçının hayal gücünün de ön plana çıktığı söylenebilir. Tabii çoğu çizimi ülkelerine döndüklerinde veya İstanbul'da konakladıkları yerlerde zihinlerinde tutabildikleri kadarıyla yaptıkları da belirtilmektedir (Atasoy, 1986:17).

Bu dönemde yazılmış şiirler de giyim-kuşam unsurlarının farklı anlamlar yüklenerek aktarıldığı belgelerdir. Devrin ünlü şairi Nev'î (1533/34-1599) nin divanı çok sayıda kumaş çeşidi ve giyim öğesinin isimlerini vermektedir. Nejat Sefercioğlu (2001)'nin tahlilini yaptığı divanda kumaş türleri olarak atlâs, dîbâ, bâğdâdî, kemhâ, semmûr, aksâde, basmanın isimleri verilmiştir (Sefercioğlu, 2001:112). Atlâsın nakışsız özelliği aşığın saf ve temiz yüreğini benzetilmiştir. Değerli kumaşlardan dibâ ve atlâsın üst düzey kişilerce tercih edildiği için bir anlamda vazifeyi de temsil ettiği söylenmektedir.

Örneğin; Nev'î 'nin divanında bu nitelik:

Bir rast gelür hil'at idi her boya şimdi

Kûteh biçilür atlas u dîbâ-yı vazîfe

dizeleriyle aktarılmıştır (Sefercioğlu, 2001:112).

1572-73 tarihli III.Murad'ın adıyla anılan bir albüm Viyana'da Österreichische National Bibliothek'de Cod.mixt.313 kayıt numarasıyla korunmaktadır. Albümde çok sayıda tek figürlü resimler de mevcuttur (Duda, 1980: 228).

1579 öncesine tarihlenen bir kıyafet albümü de Wolfenbüttel Kütüphanesi'ndedir (Haase, 1995: 225). On dört adet Osmanlı minyatüründe iki tip figür görülmektedir. Birincisi yönetici sınıfını gösteren figürler, diğeri daha öncede

resimlenen çok popüler tiplerdir. II.Selimi bağdaş kurarak oturmuş vaziyette gösteren resimde sultanın arkasında silahtarı ve ibriktarı görülmektedir (Bkz.F.45). Haase (1995: 226)'ye göre kağıda yapıştırıldığı fark edilmeyen portre karakterli resim, daha öncekilere benzemez. Boş olan giriş sayfasına sonradan eklenmiş olduğuna inanılır. Resimde sultan, dönemin cilt kapaklarında da görebileceğimiz şemse motiflerinin her iki tarafını sararak, ortada madalyon gibi bırakıldığı geniş, koyu bantların baklava dilimi görünüş oluşturduğu geometrik bezemeli, kolsuz bir kaftan giymiştir. Benzer bir deseni FMNB 'de env. No. 2514C kaydı ile saklanan (Medicilerden Savoylara..., 2003-04: 163) kemha bir kumaş parasında da görmekteyiz. 1540-50 lere tarihlenen kumaşta şemseler kaydırılarak kırmızı zemine yerleştirilmişler, aralarda kalan boşluklar yine baklava dilimi gibi görünmektedir (Bkz.F.46). Kumaşta altın yıldız klapdan kullanılmıştır. Yine FMNB env. No. 257 F ile korunan Bursa veya İstanbul yapımı kemha kumaş parçası, iç içe iki şemsenin zemine kaydırılarak yerleştirilmesi ile desenlendirilmiştir (Bkz.F.47). Bu biçimlendirme ve desende daha bir çok kumaş örneği bulmak mümkündür. Haase(1995:226) bu üst giyimi koyu renklerin kullanıldığı II.Selim döneminde giyilen tipik bir kapaniçe olarak yorumlar. Ancak kapaniçelerdeki kürk astarlar görülmez. Dikkatli incelendiğinde dizinin hemen yanından iki adet kolluğun sarktığı görülebilir. Kaftanın altına kısa kollu bir iç kaftanı, onun altına da kolları bilek kısımlarında kat yapan bir uzun bir entari giymiş olmalıdır. II.Selim'in başında mücevveler ve tek sorguçlu bir sarık bulunur. Yavuz'un başlığı daha çok Safavi batonlarını anımsatan soğanvari bir biçimdedir. Sultanın arkasında ayak duran iki hizmetkar ise göğüs kısımları çaprastlı, kolsuz birer üstlük giymiş, başlarında da alın kısımlarında geniş metal iplik bantlar bulunan üsküfler bulunmaktadır. Özellikle silahtar figürlerinde gördüğümüz bu geleneksel giyim tarzının aynısı ibriktar figüründe de kullanılmıştır.

Wolfenbüttel Albümü'nde y.1'deki veziriazâm'da sultanın üzerindeki çok benzer bir kıyafetle resimlenmiştir (Bkz.F.48). Bu tasvirde vezir üstüne giydiği kısa kollu, önü açık kaftanın kumaşındaki süslemeler II.Selim'in kaftanı ile neredeyse aynıdır. Ancak II.Selim'in giydiği kaftanın kolları omuz kısımlarından, vezirin ki ise dirseklerinin hemen üstünden kesilmiştir. Etekleri her iki yanından yırtmaçlıdır. Yine vezirin kaftanında sahte kollar bulunmaz. Büyük vezir bunun içine kolları uzun, bilek kısımlarında kat yapan uzun kollu, yine etekleri yırtmaçlı ve gözlenebildiği kadarıyla Çin bulutları ile süslü bir iç giysisi giymiştir. II.Selim'in kaftanında da gördüğümüz, baklava dilimli madalyonlar içine yerleştirilmiş şemselerin yer aldığı süsleme

kompozisyonunun benzerlerini bu dönemde yapılmış bir çok minyatürlerde görmekteyiz.

Haase (1995:225) Bremen Kitaplığı'nda yer alan daha erken tarihli başka bir albümden de bahsetmektedir. 1574 tarihli bu albüm, Hollandalı ressam Lambert de Vos 'un sersinin kopya baskıdır. Lambert'te bir elçilik heyetiyle birlikte İstanbul'a geldiği bilinmektedir. Daha resimsel nitelikli çizimlerin yapıldığı bu eserde 104 resim bulunmaktadır. Bu resimlerin birinde at üzerinde iki kapıcıbaşı (Berlin Albümü, y.8) görülmektedir. Kapıcıbaşlarından birisinin üzerine giydiği kaftanda yine şemseyi andıran oval madalyon motifleri dikkati çekmektedir. At sırtındaki figürler kol ağızları dirseğin altından kesilen önü açık, "O" yakalı kaftanlar giymişlerdir. Her ikisinde başında mücevveze bulunmaktadır (Bkz.F.49).

Wolfenbüttel Albümü'nde yer alan sipahi tasviri (y.5) de 17. yüzyıl örnekleri ile benzerlikler göstermektedir (Bkz.F.50). Sipahi tek tuğlu, kulaklıkları bir miğfer takmaktadır. Kısa kollu üstlüğünün altına uzun kollu bir iç giysisi giymiştir. Kollarındaki kolçaklar kıyafeti tamamlamaktadır. Katalogdaki sipahi örneğinde ise zırh gömleği olduğu görülmektedir. Aynı albümdeki yeniçeri tasviri de (y.4) 16.yy. son çeyreğindeki bir Osmanlı yaya askerinin kıyafetini belgelemektedir (Bkz.F.51). Yeniçeri tüylük kısmı bulunan, alın kısmı metal iplik şeritli bir yeniçeri keçesi takmaktadır. Üzerine önü açık, bele kadar kapatılabilen, uzun etek uçlarını kuşağına soktuğu bir dolama giymektedir. Altına giydiği uzun donu ve pabuçları da görülmektedir.

1588 tarihli bir başka eserde Oxford Bodleian Library'de Or.430 kayıt numarasıyla bulunmaktadır. III.Murad'ın at üzerinde bir resminin de bulunduğu albüm, altmış iki resimlidir. Osmanlı topraklarında yaşayan çok değişik sınıftan insanları geleneksel kıyafetleri ile gösterilmektedir (Skilliter, 1977).

Viyana National Bibliothek'de 16.yüzyılın ikinci yarısına ait tek resimlerin toplandığı üç adet albüm bulunmaktadır. Cod.Vindob 3325 no ile kayıtlı olanı 1574, Cod.Vindob 8615 no ile kayıtlı olanı 1586 ve Cod. Vindob 8626 ile kayıtlı olanı ise 1590 tarihlidir (Atasoy 1986:18). Bunlardan birinin kopyası Kudüs Meyer Memorial Library'de, 1587 tarihli bir diğer kopyası da Veste Koburg Koleksiyonu'nda bulunur.

Dublin Chester Beatty'de MS 439 kayıt no ile saklanan bir başka albüm içinde bulunduğu bazı gnl yaşam (janr) konulu resimler ile dikkati çekmektedir. 16. yüzyıl sonu 17.yüzyıl başına ait olduğu tahmin edilen albümde, I.Ahmed Albümü'ndeki kahvehane konulu minyatürde olduğu gibi bazı farklı tasvirlerle İstanbul halkının günlük yaşantısından kesitler sunulmakta, dolayısıyla halkın sokaktaki günlük giyim-kuşamı hakkında da ip uçları yansıtmaktadır.

16.yüzyıl kıyafet resimlerinden bahsederken Rubens'e atfedilen karakalem desenler de göz ardı edilmemelidir. British Museum'da Dept. of Prtats and Drawings'de korunan bu çizimlerde bazı kıyafetlerin kenarlarında açıklamalar bulunmaktadır. Osmanlı kadın giyimlerini gösteren tasvirlerin yer aldığı bir sayfa bulunmaktadır. Bu dönem Batılı sanatęıların çok severek işlediği bir tema olan hamama giden kadın resminin de yer aldığı sayfada, Osmanlı kadını hem sokak hem de saray kıyafeti içerisinde gösterilmiştir. Özellikle başlıklar dikkate değerdir.

16.yüzyılın sonlarına ait başka bir albüm Kassel'de Landesbibl. MS. Hist. 4-31 no ile kayıtlıdır. Dresten'de de 1582 tarihli bir kıyafet albümü bulunmaktadır (Saechsische Landesbibl. MS.Dresd.I). Grldğu gibi 16.yüzyıl kıyafetleri hakkında bilgi edinebileceğimiz resimler ve bunların yer aldığı albümlerin sayısı, burada hepsinden örnek veremeyeceğimiz kadar ęoktur. Ancak albümlerde bulunan bu resimlerin Osmanlı resim tarihindeki yerleri kronolojik ve resimsel ağıdan değerlendirildiği halde Osmanlı giyim-kuşam tarihi içindeki yerlerinin saptandığı ve özeliklerinin ortaya konulduğu ęalıřmalar neredeyse yoktur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YAZILI KAYNAKLARDA 17.YÜZYIL OSMANLI GİYİM-KUŞAMI İLE İLGİLİ BİLGİLER.

Bu döneme ait yayınlanmış (Yücel, 1992) bir es'ar defteri bir ęok giysi türü ile kumaş isimlerini vermesi bakımından en az görsel belgeler kadar aydınlatıcıdır. Zira resimlerin tanımlanmasında değişik isimlendirmelerin kullanıldığı bilinmektedir. 1640 tarihli bu defter sadece Osmanlı piyasasında dolaşan ürünlerin fiyatlarını vermekle kalmayıp yukarıda da belirttiğimiz gibi kıyafeti oluşturan öğelerin isimlerini bazen de bunların kimler tarafından giyildiğini bildirmesi açısından önem taşımaktadır. Bir tür üst giysisi türü olan dolmanın, sipahi dolaması ve divan dolaması adları ile anıldıkları

(Yücel, 1992:49), bostancıların diz çakşırlarının çuha, kemha , kırmızı londura çuhası gibi kumaşlardan yapıldığını, seraserlerin üzerinde bulunan çınar yaprağı, kollu nar , ay , münakkaş tavus kuyruğu, gül, yeşil-al yapraklı, fıstıklı dolaşma yapraklı, mavi ve sürmai çiçekli, gonca güllü, mavi ve beyaz satranç nakışlardan ve bunların fiyatlarından da bahsedilmektedir (Yücel, 1992:46,47).

Çuha renklerinin kırmızı, erguvani, benefş (menekşe rengi) , yeşil, mavi, nefli, siyah , mor, koyu kahverengi ve tarçını olduğunu bu defterdeki aktarılanlardan öğrenebiliyoruz. 1640 tarihli es'ar defterinde bazı kumaşların nerede yapılmış olduğu hakkında da bilgi sunulmaktadır. Örneğin; Frengi kırmızı kadife, Frengi kırmızı, al, mor ve erguvani atlası, Frengi ağır telli mor dibası, Frengi nakışlı, telli dibası, Frengi taraklı münakkaş (işlemeli) atlas, Venedik heft (yedi) renk telli kadifesi ile sade nakışlı kadifesi, Filorentin nakışlı al ve beyaz atlas, yedi renk Acem dibası, Sakız'ın kırmızı boyalı atlası ile al ve mor kemhası, Osmanlı pazarında ticareti yapılan kumaşlardandır. Bunların dışında Halep, Hindistan, Bağdat, Şam ve buralardan getirilen kumaşlarında adı geçmektedir (Yücel 1992: 42-45).

Es'ar defteri 17.yüzyılın ikinci çeyreğinde başkent pazarında alıcı bulan yerli kumaşlardan da söz etmektedir. İstanbul'un al kemhası, İstanbul serengi, İstanbul ve Bursa'nın kırmızı al ve mor kadifeleri, İstanbul telli ve nakışlı kadifesi, İstanbul telli dibası, Bursa'nın telli iki yüzlü haresi ve yine Bursa taftasının özellikle Venedik ve Frengi kumaşlardan daha uzuca satıldığını görmekteyiz (Yücel, 1992:43-45). Telli ifadesinden kasıt metal iplik dokumalar olmalıdır. Hint ve Şam kumaşlarının hepsinden yüksek ücrete alıcı bulunduğu, bu kumaşların ne kadar kıymetli olduğunu göstermektedir.

1526 tarihinden sonra Topkapı Sarayında dokuma atölyelerinin kurulduğu bilinmekle beraber özellikle bu tarihten sonra Bursa'dan hem usta dokumacı hem de ipek talebinde bulunduğu anlaşılmaktadır (Tezcan, 1997: 51). Ehl-i hiref teşkilatının bünyesinde dokuma sanatıyla ilgili de bölükler bulunmaktaydı. Bunlar arsında kemhacılar, kadifeciler ve abacılar da vardı (Tezcan, 1995:321). 16 .yüzyılda Bursa'da dokunan kumaşlar arasında atlas, kermesut, kutnu, sandal, bürümcük ve abaninin de bulunduğu söylenmektedir (Tezcan, 1997:53). Ancak tüm bunların arasında en önemlisi kadifedir. 16.yüzyılın ikinci yarısından itibaren metal iplikle (altın ve gümüş telle) dokunan ve saray tarafından çok rağbet gören seraser kumaşın

dokunmasında Bursa'dan da usta talebinde bulunulduğu belgelerden anlaşılmaktadır (Tezcan, 1997:322). Sırmakeşliğinde, bu talepleri karşılamak için önemli bir zanaat kolu olarak 17. yüzyılın ortalarında daha da geliştiği de anlaşılmaktadır (Sahiloğlu,1969).

Defterde sorguç fiyatları hakkında bilgi verilirken nitelikleri ile kimler tarafından takıldığı da aktarılmaktadır. Devekuşu ablağının (şakak kısmı) çavuşlara mahsus olduğu, üç lâleli sırmalı telsiz sorgucu Beylerbeyi ve gazilerin taktığını, otuz bir taneli haydari sorgucu alay çavuşlarının taktığını ve turna teli sorgucunda tımar erbabına mahsus olduğu bildirilmektedir (Yücel, 1992:97,98). Karkaradan sırça taşlı, gümüş dipli sorgucun diğerlerine göre çok yüksek bir fiyata satıldığını anlıyoruz. Sorguç olarak turna, balıkçıl kuşu, şahin ve devekuşu tüyelerinin kullanıldığını görmekteyiz. Bunlar arasında da en değerlisinin turna teli olduğu anlaşılmaktadır. Ertuğ (1999:87) İran Şahı I.Tahmasb'ın cülûs tebriki için elçisi Tokmak Han'la III.Murad'a gönderdiği hediyeler arasında on bin balıkçıl teli olduğunu aktarmaktadır. Şehinşahnâme I deki III.Murad'ın Safavi elçisini kabulünü gösteren resimde (41b, 42a) değerli kumaşlarında bulunduğu hediyelerin arasında bir figürün elinde dört adet yelpaze sorguç tuttuğu da görülmektedir (Resimler için bkz. Ertuğ,1999:85). Osmanlı kaftanı ile kendi özgün kıyafetlerinin üzeri kapatılarak sultanın huzuruna çıkartılan elçi ve heyetindekilerin kaftanlarının (Hil'at olmalı) altından uzun kollu entarileri görülebilmektedir. Sanatçı bu Safavi entarilerinin Osmanlılardan farklı olarak soldan sağa doğru kapanır şekilde resmetmiştir. Uzun batonlu soğanvari sarıklarıyla hemen ayırt edilen bu figürler ve entarilerindeki bu belirgin ayrıntı sanatçının gözlemsel gerçekçiliği ile verilmiştir (Resim için bkz. Ertuğ,1999: 84).

17.yüzyıl ilk yarısında ayağa giyilenlerin sarı çizme, pabuç, mest ve terlik olduğunu, kırmızı renk pabucun sarıdan, siyah renk olanında kırmızıdan ucuza satıldığını görülmektedir (Yücel, 1992:82). Yine çizmelerin astarlısının astarsızına göre biraz fazla bir fiyata satıldığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı kültürü, sanatı ve toplumsal yaşayışı söz konusu olduğunda Evliya Çelebi'nin seyahatnamesindeki anlatılanların da çok kıymetli bilgiler içerdiği görülmektedir. Seyahatname incelendiğinde özellikle giyim-kuşam kültürü hakkında da önemli sayılabilecek anlatımlara rastlamaktayız. Evliya Çelebi İstanbul esnafları hakkında bilgiler verirken giysi öğeleri ve bunların yapımında kullanılan malzemelerin

isimlerini ve türlerini aktarmaktadır. Böylelikle, 17. yüzyılda kullanılan giysilerinin bazılarının isimlerini öğrenmekteyiz. Örneğin; bir zamanlar siyah meşin feraceleri, nakışlı zencefleri, başlarına taktıkları üsküf keçeleri, bellerine sardıkları sırmalı peştamalları ve siyah çizmeleri ile yeniçeri odalarının aşçıların semiz koyunların etlerini getirdiklerini (Evliya Çelebi, I. Kitap, 1996, s. 244), yeniçerilerin hem keçe hem de üsküf taktıklarını (Evliya Çelebi, I. Kitap, 1996, s. 284), Saray-ı Has'da bulunan büyük oda ve küçük oda gılmanlarının hepsinin çuhadan yapılmış dolamalar giydiklerini (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 280) anlatmaktadır. Acemioğlanların başlarına acebe- lika mutarraş keçe külâhları taktığı, Arka Sakalarının siyah meşin dolama libaslar giyip, başlarına ciga teller taktıklarından da söz etmektedir (Evliya Çelebi, I. Kitap, 1996, s. 221 ve 231).

Evliya Çelebi bazı başlık türlerinden de isimlerini vermektedir. Mücevveze, selimi, kallavi, perişâni, kûbadi, azâmi ve kâtibi sarıklar bunlardan bazılarıdır (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 293). Bu ifadeden selimi ve mücevvezenin farklı başlık tipleri olduğu sonucunu çıkarabiliriz. 18. yüzyılın sonlarında yazılmış anonim bir tarihte geçen “ veziriazâm, şeyhülislâm, kaymakam, nişancı ve nakübü'l eşraf erkan-ı devlet yolu boyunca başlarında mücevveze ve selimi ile yürüdüler, böyle vakitlerde mücevveze ve selimi giyilmedi” gibi anlatımlarda bu sonucu desteklemektedir. Bugüne kadar hiçbir yayında devlet görevlilerinin başındaki kavukların selimi olarak tanımlanmadığı da görülmektedir. Bunlar kolay bir yolla hep mücevveze olarak adlandırılmıştır.

Çelebi, kırmızı keçeden tülbent börkleri, burma sarık, kuka ve bostancı külâhı gibi başlık türlerinden de seyahatnamesinde bahsetmektedir (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 25, 54,284). Evliya, ayağa giyilen giysi öğelerinin türlerini de paşmak, pabuç, çizme, postal, yemeni, elvan pabuçlar, tomaklar ve terlikler olarak nitelemektedir (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 286). Terliklerin elvan elvan meşin ve sahtianla süslendiği aktarılmaktadır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Mahmud Paşa Çarşısı'ndaki Rum kürkçüleri anlatırken bunların başka bir alay olduklarını, kürkleri ters giyip, başlarına ayı postları ile kaplı külâhlar takıp, yine çeşitli postlardan çakşırlar giydiklerini belirtmektedir. Bu postların kaplan, aslan ve kurt postları olduğu anlatılmaktadır (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 282). Seyahatnamede sincap ve samur kürklerinin her sene Moskova'dan

getirildiğinden de söz edilmektedir. Yine kürkçülerin samur paçası, sansar, sincap, kakûm, ördek boğazı, kuğu kafası, tilki boynu, özellikle beyaz Moskova tilkisi kürklerini dükkanlarında bulundurduklarından da bahsedilmektedir (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 282).

Evliya Çelebi, gömlekçilerin dükkanlarını İstanbul, Drama, Şerefçe, Kalamata ve Trabzon gömlekleri ile süslediklerini anlatıp, bunların dikişsiz dokunmuş hayal bezden olduklarını söylemektedir (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996,s. 281). Hayal bezden ne kast edildiği tam olarak anlaşılacakla birlikte bunların son derece ince dokunmuş şeffaf görünümlü gömlekleri kastettiği düşünülebilir.

Seyahatnamede anlatılan bir grup kuşam ögesi de sorguçlardır. Eserde, bu esnaf grubuna ait 40 dükkan ve bunlarda çalışan 80 kişi olduğu vurgulandıktan sonra turna telleri, balıkçıl telleri, tavus telleri ve Habeş Tavuğu yeleklerinin sorguç olarak kullanıldığından söz edilmektedir (Evliya Çelebi, I. Kitap, 1996, s. 278-79). Sorguççular anlatılırken kuka süpürgeleri ve yeniçeri çorbacısı sorguçları gibi ifadelerle takıldıkları bazı başlık türlerinden de bahsedilmektedir.

Evliya Çelebi, çarşıda bulunan 20 dükkanda bezler, makrameler, çarşafklar, peşkirler ve yastıklar üzerine siyah kalemlerle nakışlar yapıldığını ve kadınların hatta Evliya Çelebi'nin annesinin bile bu örnekleri kullanarak nakış yaptığını belirtmesi ilginç bir detaydır (Evliya Çelebi, I.Kitap, 1996, s. 293). Bunlar günümüzde yazma denilen bir tür teknikte hazırlanan giysi ve mefruşat parçaları olmalıdır.

Evliya Çelebi'nin giyim tarihi ile ilgili verdiği bilgiler İstanbul ile sınırlı değildir. Gezgin, Bitlis'e uğradığında kadınların giyimini İstanbul'a kıyasla oldukça kapalı bulur ve bu duruma şaşırır (Kafadar, 1993: 198).

Osmanlı başkentini gezerek kendileri için büyük merak uyandıran bir toplumsal hayat hakkında notlar tutan yabancı seyyahlardan birisi de Fransız Du Loir'dir . 1665 yılında Paris'te basılan *Les Voyages du Sieur Du Loir* adlı kitap, Osmanlı kültürü hakkında önemli bilgiler içermektedir. Kitapta gezginin 1639 tarihinde başkentte bulunarak Osmanlı giyim- kuşamı hakkında tuttuğu bazı notlar da bulunmaktadır. Kadınların dışarıda başlarını, alınlarını da örten, gözlerinin dahi zor görüldüğü peçe ve bir tür beyaz dokuma (yaşmak olmalıdır) ile kapattıklarından söz etmektedir.

Kıyafet albümlerindeki sokak kıyafetleri bu anlatımları doğrular niteliktedir. Üstlerine ise kol yenleri çok uzun üstlükler giydiklerini belirtmektedir (Gürtuna, 1999: 21). Bu kıyafette bir tür palto olan ferace olmalıdır.

III.Mehmed (1595-1603) döneminde İngiltere Kraliçesi tarafından İstanbul'a gönderilen Thomas Dallam'ın saray kadınlarının giyimi hakkında anlattıkları da yüzyılın başına ait bazı giyim türlerinden bahsetmesi açısından ilgi çekicidir. Dallam, genç kadınların tenlerini gösterecek kadar ince şalvarlarının üzerine küçük kırmızı cepkenler giydiklerinden, bazılarının ayaklarında ise 10-12 cm. yüksekliğinde kalın tabanlı ayakkabılar bulunduğu söz etmektedir. Kalın tabanlı ayakkabılar nalınlar olmalıdır. Baş tuvaleti hakkında da bilgiler sunan İngiliz gezgin, kadınların başlarındaki küçük şapkalardan uçları incilerle süslü saçlarının döküldüğünü anlatmaktadır. Thomas Dallam, kadınların boyunlarını ve kulaklarını ise inciden yapılmış kolye ve küpelerin süslediğinden de bahsetmektedir (Tezcan, 1998-99: 66). Katalogda yer alan bir çok kadın tasvirinde sarkıt küpeler ve inci kolyelerin aksesuar olarak kullanıldığı görülmektedir.

Aralık 1655 tarihinde İstanbul'da olan Fransız seyyah Jean Thevenot' unda Osmanlı giyim- kuşamıyla ilgili bazı bilgiler aktardığı görülmektedir. Seyyah, kadın ve erkek giyimindeki benzerliklere değinirken kadınların tıpkı erkeklerdeki ferace benzeri bir üst giyim ile sokağa çıktıklarından bahsetmekte ve yine erkeklerle benzer tipte ayakkabılar giydiklerinden söz etmektedir. Ayrıca kadınların sokakta gezerken altın yaldızlı kartondan yüksek bir başlık taktıklarını belirtmektedir (Thevenot, 1978: 105-108). Bir çok minyatürde görülen altın yaldız boyalı konik başlıklar seyyahın bahsettiği türden olmalıdır.

17. yüzyıl giyim – kuşamı hakkında ilk elden bilgiler sunan yabancı tanıklardan biri 1657-58 tarihlerinde İsveç Kralı Carl X Gustaf'ın elçisi Claes Ralamb'dır. 14 Mayıs 1657'de İstanbul'a gelerek Balat'taki Boğdan Sarayı'nda konaklayan elçinin günlüğü Osmanlı toplumsal yaşantısı hakkında notlar içermektedir (Adahl, 2006: 10,14).

Ralamb'ın İstanbul'daki aktarımlarından en kayda değer olanı, kuşkusuz IV. Mehmed'in Alay-ı Hûmayun'undaki saray halkını gösteren yirmi adet yağlıboya resimdir. Resimlerden on beşi Stockholm Nordiska Museet'te korunmakla birlikte

Ralamb aile vakfına aittir. Diğer beş resim ise 1988 tarihinde yine Nordiska Museet tarafından satın alınmıştır (Adahl,2006: 14). Bir bütünün parçaları halindeki tabloların sinematografik bir yaklaşımla aktarıldığı görülmektedir. Belirli figürlerin üzerlerine yazılan rakamların, resimlerin altında açıklama olarak verildiği tablolarda, görsel belgenin yazı ile desteklendiği görülmektedir (Bkz.F.52,53). Böylece figürleri tanımlayabildiğimiz için bir alay geçişinde hangi görevlilerin nasıl giyindikleri hakkında bilgi edinmekteyiz . Resimlerdeki tipler ve giyim kuşamları yine aynı elçi tarafından İstanbul'da sipariş sonucu aldığı düşünülen 121 resimli bir kıyafet albümündeki tiplerle büyük oranda benzerlik göstermektedir. Albüm bugün İsveç Kraliyet Kütüphanesi' nde bulunmaktadır.

Avrupalı sanatçıların sefer alaylarını bu resimlerdeki gibi uzun şeritler halinde resmetmeleri, 16. yüzyıldan itibaren görülmektedir (Atasoy,2006: 42). Ressamın arka plana çizdiği cami ve benzeri binalar gerçekle pek örtüşmeyen daha çok bir şehir silueti oluşturmak için yapılmış çizimlerdir. Atasoy'a (2006:46) göre salt gözlemin dışında resimler tamamlanırken sanatçı tarafından halktan birinden yardım aldığı da düşünülebilir.

İsveç Kralının elçisi günlüğünde alayı hümayunu naklederken bazı giysi türleri hakkında da bilgiler vermektedir. Örneğin; zırh kuşanmış topçu piyadelerinin başlarına yeşil başlık (kalafat) giydikleri, leopar postu kuşanmış birkaç yüz yeniçerinin 4 tuğlu yeniçeri ağasını izlediklerini, saray aşçıların siyah deri giyip, gümüş kuşak kuşandıklarını, doğancılardan üç köşeli başlıklar taktıkları bu günlükte bulunan giyim tarihi ile ilgili bilgilerdir (Avcı Mehmed'in Alay-ı Hümayunu,2006: 52).

Anlatımlar bunlarla sınırlı değildir. Ralamb günlüğünde kıyafetlerin çoğunluğunun o dönemdeki adlarını yazmak yerine biçimsel olarak tanımlamasını vermektedir. Sarıklarının arkalarına gri sorguçlar takılmış çok sayıda çavuştan, kenarları samur kürklü, altın işlemeli kaftanlar giymiş cücelerden, gümüş başlıklar giymiş iki yöneticiden ve yine gümüş başlıklar takmış üzerlerine kısa kaftanlar ve beyaz ince görünümlü gömlekler giymiş, ellerinde oklar tutan hizmetkârlardan bahsetmektedir. Bu şeffaf gömleklili yay tutan hizmetkârlar solaklar olmalıdır.

Ralamb, alaydaki padişahı ise şöyle anlatmaktadır:

At sırtında altın işlemeli kaftan giymiş, kavuğuna siyah balıkçıl tüylerinden yapılmış, biri

alınının üstüne diğeri sağ tarafına yerleştirilmiş iki sorguç takmıştı Padişah. Padişahın bindiği ata baştan başa elmaslarla bezeli, göz kamaştırıcı bir örtü örtülmüştü.

Görüldüğü gibi sultan, saltanatının ihtişamına yakışır bir giyim içerisinde ve atının koşumları da bu gösterişin bir parçasıdır.

Ralamb'ın günlüğü zülüflü üçgen başlıklar takmış, kırmızı kaftanlı iç oğlanları, mehter takımı ve padişaha ait altı atın çektiği kırmızı örtülü arabasını anlatımı ile devam etmektedir. Üçgen başlıklar acemioğlan külâhlarıdır. Görüldüğü üzere bir çok giysi ögesinin tanımlamaları gerek bu yağlı boya tablolarında resimlenenlerle gerekse 17. yüzyılda yapılmış diğer kıyafet resimlerinin çoğu ile örtüşmektedir.

1672-73 yılları İstanbul'una ait günlük hatıraların yer aldığı Antoine Galland'ın günlüğünde de kıyafetler hakkında bazı notlara rastlanmaktadır. Bu anlatımlarda Osmanlı giyim-kuşamı ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır: Çavuşlar asa ve mücevvezeleri, çeşitli renklerdeki saten kaftanları ile kapıcıbaşlarını ederlerdi (Galland 1998,I.Cilt,s.93). Çorbacı adı verilen subaylar üzerlerine değişik renkte kadife ceketler (dolama olmalıdır) giyip başlarına farklı bir sorguç bulunan kavuklar giymekteydi (Galland 1998,I.Cilt,s.93). Sultanın önünde yürüyen on veya on iki solak, değişik renklerde saten hırkalar giyip, başlarına çorbacılarınkine benzeyen, büyük sorguçlu kavuklar takarlardı (Galland 1998,I.Cilt,s.93). Musahip Paşa'nın koyu kırmızı kadife giymiş, aynı nizamla yürüyen sekiz veya on şatırı bulunmaktaydı (Galland 1998,I.Cilt,s.94).

Galland'ın anılarında merasim alaylarını anlatırken kıyafetleri özenle betimlediği görülmektedir. Galland, bir yay ve oklarla dolu kubur taşıyan peyklerin küçük balıkçıl tüyü ile süslü sorguçlu, gümüş birer serpuş taktıklarından bahsetmektedir (Galland 1998,I.Cilt,s.94). Galland, peyklerin kendilerine özgü metal taslarından bahsediyor olmalıdır.

Antoine Galland padişahı şu şekilde anlatır:

Kendisini ağır ağır taşıyan fevkalade güzel gümüş rengi bir ata binmişti
İki şatır da beyaz satenden gayet güzel hırkasının yenlerini çevirmiş
bulduklarından, içine kaplanmış güzel samurla üzerlerinde altın ve
gümüş işlemeli ve mücevherden büyük kopçaları olan eteği görünüyordu.
İç samur kaplı başka bir etekliği ve onun altında yeşil renkte bir hırkası
vardı. Geçen yıl gördüğüm sarığı gibi, alınının üzerinde fevkalade irilikte
bir firuze ile bağlanmış tüyler ve her iki tarafta birer tutam balıkçıl tüyü

vardı (Galland 1998,I.Cilt,s.95).

Galland'ın günlüğünde Osmanlı sultanı ve ordusunun sefere gitmek için Edirne'den ayrılışını naklettiği kısımlar, sultan ve ordunun sefer kıyafetlerini tanımlaması açısından önemli bilgiler içermektedir. Gördüğü alayı hayret verici olarak niteleyen Galland, bunun hayatı boyunca gördüğü en güzel şey olduğunu belirtmektedir. Galland'a göre her heyetin başında ata binmiş tuğ taşıyan iki atlı bulunmaktaydı. Piyade heyetleri beş yüz Hıristiyandan (devşirme acemioğlanları) oluşmaktaydı. Bunların başında da şayaktan birer külâh bulunmaktaydı. Üzerlerine aynı şayaktan yarım kollu, iç gömlekleri dirseklerinin üzerine kadar kıvrılmış ceketleri (dolama olmalıdır), aynı renkte birer potur ile hafif kunduralar giymişlerdi. Sadrazamın heyetindeki ağaların sırtlarında birer zırh mevcuttu. Vezirin yanındakilerde ise kılıç, yay ve oklarla dolu ve sırma işlemeli kuburluk ile güzel cilâlanmış bakırdan birer kalkan tutmaktaydılar. Atlarının sağrısında ise birer kaplan veya pars derisi bulunmaktaydı (Galland 1998,I.Cilt,s.118,119). Galland'ın bahsettiği pars derisi bizim katalogda kullandığımız Anadolu parsi tanımlamasını destekler niteliktedir. Vezirlerin demirden veya işlemeli zırhları, demir kenarları (siperlikleri) yanaklarına vuran miğfer ve üzerine yaka ve omuzlarına kadar sarkan yeşil, kırmızı veya sarı satenden sarıklar (destar veya şal olmalıdır) sarmışlardı (Galland 1998,I.Cilt,s.119). Galland'ın tasvir ettiği bu başlık, katalogda sefer kıyafetleri ile gösterilmiş sipahi ile IV. Murad'ın İran seferinde giydiği başlığın bir benzeri olmalıdır.

Sefere çıkan padişah ise kürklü bir kalın hırka giymişti (Kürk kaplı kısa kaftan olmalıdır). İnce çelikten zırh ceketi vardı. Bilekleri ve pantolonu aynı madenden zırhlıydı. Ajur örtüsü bulunmayan bir tozluk giymişti. Kafasını iyi gösteren geleneksel sarığı yoktu. Başında yuvarlak, çelikten ve gümüşten yapılmış bir miğfer bulunmaktaydı. Bu serpuşa küçük yeşil bir sarık sarılmıştı. Bu haliyle Romalı İmparatorların defne dallarından yapıp, taktıkları taçlara benziyordu (Galland 1998,I.Cilt,s.126). Galland'ın bu anlatımlarında bazı giysi türlerinin isimleri yanlış verilmiş olabilir ancak dönemin resimleri ile karşılaştırıldığında tasvirlerdeki doğruluk payının oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

17. yüzyılın son çeyreğinde İstanbul'da bulunan Hollandalı seyyah Corneille Le Bruyn, kadın başlıklarının çizimlerini yapmıştır. Kadınların sokakta ferace giydiklerini, kışın ise soğuktan korunmak için çuhadan Sibiryâ samuru kürk kaplı

hırka ya da manto giydiklerinden söz etmektedir (Gürtuna,1999: 22). Le Bruyn, *Voyage au Levant I-II*, Paris. 1975 tarihli kitabında kadın başlıklarının çizimlerini kendisinin yaptığından söz etse de çizdiği başlıklar arasında oldukça abartılı betimlemeler bulunduğu görülmektedir (Resimler için bkz. Gürtuna, 1999, res. 78,79). Seyyah, kadınların baş giyimlerini anlatırken bunları Tarpous yani terpuş olarak tanımlar. Bunların başa çeşitli renklerdeki altın ve gümüş kakmalı mendillerle tutturulduklarından söz etmektedir. Seyyahın mendil dediği çeşitli renklerdeki kaşbastılar olmalıdır. Yine hotoz olarak tanımladığı baş tuvaletinin ağır bir görünümü olduğundan da söz etmektedir (Gürtuna, 1999:25).

1699'ta İstanbul'u ziyaret eden Fransız La Motraye, *Voyages du Sieur de la Motraye en Europe, en Asie en Afrique* adlı eserinde kemerlerinin, terpuşlarının, gerdanlıklarının, bilezikleri göz alıcılığı bulduğunu belirtmektedir. Üst giyim ögesi olarak feracenin adını veren seyyah bunların çok kıymetli kumaşlardan yapıldığını da belirtmektedir (Gürtuna, 1999: 26).

Seyyahlar ve elçilerin aktarımların yanı sıra dönemin tarihçilerinin anlattıkları da giyim tarihine ışık tutmaktadır. Dönemin önemli tarihçilerinden Naima Efendi daha çok tarihi olaylara değinmekle birlikte, satır aralarında vurguladığı bazı anlatımlarla 17. yüzyıl giyim kuşamı ile ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Örneğin; Sultan Mehmed'in cenazesini anlatırken, vezirlerin, ulemaların ve büyüklerin derhal siyah şemleleri (sarıklar) başlarına sardıklarından ve şemlesi olmayanların da birer siyah serbent (başta sarılan bir tür dokuma) getirtip, sarıklarına tutturduklarını anlatmaktadır. Naima, padişahın bile Valide-i mükerreme ile görüşüp, siyah şemle ve matem elbiseleri giydiğini söylemektedir. Bu anlatımlar bir tür matem ve yas giyiminin varlığını göstermektedir (Naima Tarihi, 1968, I.Cilt, 2.Fasikül, s. 105 ve 4. Fasikül, s. 388). Serpil Bağcı' da (1996: 166), 17.yüzyıl başlarında tamamlanan ve Hz. Muhammed'in yaşamını anlatan Dariri'nin Siyer-i Nebi isimli eserinin resimli nüshalarından TSMK. H.1223, y. 414a 'da yer alan, peygamberin ölümünü konu alan bir tasvirde, cenazenin başında ağlaşan yakınlarının mavi, mor ve yeşil tonlarındaki giysilerle resimlendiklerini belirterek, bu renklerin matem ve yasa vurgu yapan renkler olduğunu söylemektedir.

Fındıklılı Silahtâr Mehmed Ağa'nın Nusretnâme'sinde de sadrazamlara verilen hilatların çoğunun beyaz renkte olup, gümüşten dokunmuş seraserden yapılmış gibi

görüldüğünden söz etmektedir (Silahdar Fındıklılı, 1962, 2.Cilt,s. 34). Nusretname'de 21 Mart 1695'te yeni atanan Şeyhülislâma içi samur kürklü beyaz softan bir giysi verildiği, sadrazama ise kürklü bir üstlük ve tören giysisi hediye edildiği belirtilmektedir. Yine 1693 yılında Sadrazam orduların başına geçtiğinde kendisine uzun kollu seraserden yapılmış bir elbise ile iki takım mücevherli çaprazlar ve kırmızı bir şalvarın da hediye olarak verildiği anlatılmaktadır(Silahdar Fındıklılı, 1962, 2.Cilt,s. 34). Kırmızı şalvar ve seraser kaftanlar 17. yüzyıl minyatürlerinde de görülmektedir.

17. yüzyıl son çeyreğindeki tarihi olayları anlatan anonim bir tarihte ihsan olundu, tebliğ olundu, tanzim edildiler, terk olundu gibi fillerle anlatılan giyinmeyle ilgili cümlelerden, giyim kuşamın bazı kurallara bağlı yapıldığı, giyinmenin sadece örtünmek olmadığı, aynı zamanda bir unvan göstergesi de olduğu anlaşılmaktadır. Zira giysi birine ödüllendirilmek için de sunulmaktadır. Devlet görevlilerinin bir makama atandığında, bir göreve gönderildiğinde veya bir başarısında değerli kumaşlar ve giysilerle ödüllendirildiği görülmektedir.

Anonim tarihte bir çok giysi türünün dönem içinde ne tür isimlerle adlandırıldıkları da anlaşılmaktadır. Giysilerde kullanılan malzemelerden de yer yer bahsedilmektedir. Giyim kuşama ilgili anonim tarihte yer alan bilgilerin bazıları şöyledir:

16 Ocak 1702 tarihinde veziriazamın gelenek olduğu üzere Kubbe altındaki divana kabaniçe elbisesiyle katıldığından söz edilmektedir (Özcan,2002:199). Özcan'ın kitabında bulunan "hünkarımız kabaniçe tabir olunan semmur libâs ile Davud Paşa Sahrasına hareket etti" cümlesinden kabaniçenin samur kürkten yapılmış bir giysi türü olduğunu anlayabiliriz (2002:140).

İmam-ı Şehriyârı Salih Efendi'ye samur kürk ihsan buyrulduğu ve sabah İskenderiye Karyesi'nden Edirne'ye doğru hareket edilip, şatırlara kadife ve çuhadan pakça libaslar verildiğinden bahsedilmektedir (Özcan,2002:172).

Şehzade efendinin bir teşrifinde veziriazamın selimi ve erken kürkü, nakibüleşraf, kadiasker, şehir imamı ve şehzadenin hocası örfleri ve kürkleri ile defterdar, reis efendi, çavuşbaşı ve dergah-ı hümayun ağaları ise selimi ve

mücevvezeleri ile şehzadeyi alkışlayarak karşılamışlardır. Şehzadenin başına sorguç takip, İstanbul dibâsından murassa kerrake giydirmişlerdir. Bu alay ile etraflarına altın ve gümüş saçarak otağ-ı hümayuna geldiklerinde silahtar ağa, çuhadar ağa ve rikâpdar ağa sarıkları ve kakum serhaddi ile kapı ağası ve Hasoda başı ile haznedarbaşı ağalar selimi ile katılıp, önlerince yürümüşlerdir (Özcan,2002:147). Bu anlatımlardan da görüldüğü üzere resmi törenlerde sarayın önde gelen idarecileri selimi veya mücevveze sarıklar ve kürklerle törende hazır bulunmaktaydılar. Örfinin ise din adamlarının yanı sıra lâlaların da kullandığı bir tür başlık olduğu anlaşılmaktadır. Özcan'ın çevirdiği anonim tarihte Veziriazamların kallâvi, ulemanın örfi ve divan erkanının ise mücevveze ve selimi giydikleri de belirtilmektedir (Özcan, 2002:140).

Anonim tarihte Kaptan Mehmed Paşa'nın vezirliği ile ilgili 25 aralık 1704 ' tarihli bir bilgide veziriazamın eskiden Divan-ı Hümayuna mücevveze ile gittikleri Sulatan Mustafa asrında ise kallâvi giymenin kanun olduğu belirtilmektedir. Kallâvinin ucunda gelenek üzere tel bulunurken, dört tarafı baştan başa tel edilip, veziriazamında bazen sarı bazen de beyaz telli kallâvi ile divana geldiğinden bahsedilmektedir (Özcan, 2002: 291). Bu bilgi kallâvi giymenin Sultan II.Mustafa (1695-1703) zamanında kanuna bağlandığını göstermesi açısından önemlidir. Zaten 1720'ler civarında yapılmış Levni'nin resimlediği Vehbi Surnamesi' nde de sadrazamın kallâvili olduğu görülmektedir (TSM.A. 3594,y. 20b-21a; resim için bkz. İrepoğlu, 1999:127).

Hünkârın teşrifinde de benzer bir durum söz konusuydu. Padişah, harem-i hümayundan şalla kaplı erkân kürkü ile çıktığında, çuhadar ve hassa peyki rikâpları, bostancıbaşı ve mirâhûr ağalar, kapıcılar kethüdası atının önünde yürür, şeyhülislâm efendi örfi, sadrazam selimi ve erkân kürkü ile otağı hümayun kapısında beklerlerdi. Anonim tarihteki bu teşrif ve kabul sahneleri betimlenirken, törenlerde hazır bulunan yöneticilerin başlıkları ve giyimlerine vurgular yapılması tören kıyafetlerinin huzura kabul edilmelerde çok önemli olduğunu ve belirli kurallara göre giyinildiğini göstermektedir.

Anonim Osmanlı tarihinde yer alan, bir elçinin ağırlanması ve divana getirilmesi olayının aktarılmasında da giyim türleri hakkında bilgi sunulduğu görülmektedir. Nemçe elçisinin başkente gelişi sırasında çavuşbaşı ağalar, onun

hizmetine verilen çavuşan ile sipahi ağası, selimi ve ferace kürkleri ile alay halinde, Edirne Kapısı'ndan İstanbul'a girmişlerdir. Elçi, Fener Kapısı'ndan taşraya çıkartılıp, Kağıthane'de dolaştırılmış ve Galata'daki bir konağa yerleştirilmiştir (Özcan, 2002 :142). Bu anlatımda ferace türü bir kürkün varlığı anlaşılmaktadır. Ferace kürkten kasıt enseye doğru sarkan ferace yakasına benzer yakası bulunan bir kürkmüdür? Tam olarak anlaşılamaz.

Elçinin, şabanı şerifin yirmi yedinci günü gelenek olduğu üzere toplanan divana yine gösterişli bir alay eşliğinde getirildiği anlaşılmaktadır. Vezirlerin yönetimindeki alayda başlarına üsküf takmış onbinlerce yeniçeri, solak ve peyk bulunmaktaydı. Çavuş başı ve çavuşun elçiyi davet edip, kubbe altındaki iskemleye oturtmaları ile kabul töreni devam etmektedir. Bir çok kabul sahnesinde resimlenen iskemleye oturmuş figürler, bu yazılı anlatımı destekleyen görseller olmalıdır.

17. yüzyılın sonlarındaki tarihi ve siyasi olayları aktaran bu yazılı belgede Osmanlı topraklarında yaşayan kefer ve Yahudilerin sarı mest, pabuç ve kırmızı çuhadan yapılmış kalpak ve Tatar kalpağı ile Müslümanlara has libâslar giymeyip, siyah çuhadan kalpak ve şapka giymeleri tembih edildiği de belirtilmektedir (Özcan,2002:176).

IV.Mehmed'in 1680 tarihli kanunnamesinde giyimle ilgili esnafların uyması gereken kurallar şu şekilde belirtilmiştir:

1. Terzilerin diktikleri yünlü ve pamuklu kaftanlar bir beden iki etek boyundan meydana gelsin.
2. Ayakkabı tamircileri sığır derisi ve keçi derisi kullansınlar.
3. Aba satıcıları sık ve iyi dokunmuş bir iş satsınlar.
4. Çuka kaftanlar kemerle çevrenmiş olsun. Çuka kaftanların ve etekliklerin bir parmak dikişi olsun. Düğmesiz kaftan satılmasın. Çukadan, pamukludan veya bezden yapılmış erkek kaftanının bir bedeni ve iki eteği olsun.
5. Astar sekiz arşından az olmasın.
6. Gömleklerin kol ağızları örfe uygun genişlikte olsun.
7. Altın iplik veya altın kadife kötü ve gevşek olmasın.
8. Külâh sarık ve küçük külâh iyi kumaştan dikilsin, sarığın astarı tutkalla yapıştırılmasın. İyi dikilsin.

9. Erguvan ve kırmızı çizmelerin en iyisi 26 akçeye satılsın. Şirvani terliklerin en iyisi 20 akçeye, kaba deriden yapılmış terliklerin en iyi cinsi ise 23 akçeye satılsın. Kadın çizmeleri özenle yapılsın ve en iyisi 25 akçeyi geçmesin. Yeniçeri pabuçları dışındakilerin en iyisi 10 akçeyi geçmesin (Mantran 1990, I: 313, 317, 318, 319). Kanunnâme de külâhların içinin astarlı olduğu ve bunların tutkalla yapışanlarında bulunmasına rağmen iyi dikilmeleri gerektiği bildirilmiştir. Yine astarın az olmaması gerektiği de emredilmiştir.

17. yüzyıl Osmanlı divan şiirlerinde de giyim-kuşam türleri ve kumaş isimlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Bu şiirlerde kumaş cinslerinden atlas, cânfes, dibâ, kemha, çuha, iskarlat (Venedik çuhası), londrin (Bir tür İngiliz kumaşı), serâser, zerbâft, hâreli, keten, pamuklu, kirpas (astarlık bez), alacanın isimleri geçmektedir.

Osmanlı divan şiirlerde rastlanan giyim-kuşam isimlerine örneklemeler yapmak gerekirse; şair Nedim'in aşağıdaki dizelerinde

Unutturdu bana serv-i revânı dün gülistanda

Efendüm bir uzun boylu yeşil atlaslı afet var

uzun boylu güzel kızın yeşil atlas giydiğine vurgu yapılmaktadır. Yine Nedim'in bir başka şiirinde; *Giymiş ol rûh-ı musavver kırmızı cânfes kaba* ifadeleri ile taftayı anımsatan bir tür ipekli kumaştan (Pakalın 1993a:258) bahsetmektedir. Nedim'e ait bir başka mısradaki *Güllü diba giydün amma korkarım azar ider* ifadeleriyle gül desenli diba cinsi bir kumaşın varlığından söz edilmektedir (Öztekin 2004:350). Kami ise *Tenezzül itdi bahası çiçekli dibanun* dizeleri ile çiçekli diba kumaşın fiyatının düştüğünü belirtmektedir (Öztekin, 2004:351).

Hevâyi'nin aşağıdaki beytinde hem kutnu kumaşından hem de kapama adı verilen bir tür üst giyim ögesinden söz edilmektedir (Öztekin, 2004:352).

Vay nene yetmez mi senün kutni kapama aceba

Turmaz idersun göricek atlas u dibaya tama

Pakalın (1993b: 333) kutnû kumaşından kadınların önü açık, yanları yırtmaçlı ve astarlı entariler yaptıklarını belirtmektedir. Yine bu kumaşın ipekli, kalın ve eni dar olduğundan bahsetmektedir.

Divan şiirlerinde sıkça kullanılan kumaş isimlerinden birisi de Koçu'nun (1967:153) altın ve gümüş teller kullanılarak yapılan daha çok kaftanlık kumaş, Pakalın'ın (1993b:241) ise bir çeşit ipekli kadife kumaş olarak tanımladığı kemhadır.

Arapça kökenli aba, kalın ve yünlü bir kumaş cinsidir (Koçu 1967: 7). Hevâyi'nin aşağıdaki beytinde İmroz tiftiğinin aba haline getirilerek çorap yapıldığı anlatılmakta ve kalçın adı verilen bir ayak giysisi çeşidinden de söz edilmektedir (Öztekin, 2004:354).

*Ne haddi var ki ola ayağuna her kalçın
Abay-ı tiftik-i İmroz gerek çorab sana*

Pakalın (1993a:384), çuha veya çukanın yünden yapılmış bir cins kumaş olduğunu belirtmektedir. Hevâyi'nin bir şiirindeki mısradan *Arnavudlar giydiler beylik çuka kapudı hep* denilerek çuhadan yapılmış bir üstlük olan kaputdan da söz edilmektedir.

Iskarlat adı verilen Venedik çuhasının da giysilerde kullanıldığı bilinmektedir. Pakalın (1993a) Venedik çuhasın parlak olduğunu ve Kapukulu ocaklarında bunların elbiselik olarak kullanıldığını söylemektedir. Hevâyi'nin bir gazelinde yağmurluk için iskarlat çuhasının kullanıldığı belirtilmektedir (Öztekin, 2004:357).

*Ne lazım Londrin almak bulunur çuka iskarlat
Eger yağmurluk eylersen gerekdür çuha iskarlat*

Yine aynı şairin bir beytinde iskarlatın kavuk içinde kullanıldığı anlaşılmaktadır:

*Ararken hırdavat içre bir eski pârecik buldum
Meger kavukluk için koymuşum sandûka iskarlat.*

Zer-baft adı verilen altın tellerle dokunmuş bir çeşit sırmalı kumaş (Pakalın, 1993c:653), divan şiirlerinde geçen bir başka kumaş adıdır. Vâli'nin bir mısrasında *Kaba-yı zerd-i zer-beftin giyince dliberi mahbub* diyerek dilberin zer-beft ten yapılmış sarı bir elbise giydiğinden söz edilmektedir.

Şair Tecelli bir beyitinde(G57) :

*Ma'i çiçekli hâre etekliklern giyipüp
Teklif ider nezâket ile âsumâne raks*

diyerek raks eden güzelin mavi çiçekli hâreli kumaştan eteğine vurgu yapmaktadır. Yine bir 17. yüzyıl şairi Neşâti (K3-46) :

Giyindi nâz gül- gün etekliğini gülün ifadesi ile bir eteklikten söz etmektedir.

Osmanlı kumaşlarının en değerlilerinden birisi altın ve gümüş işlemeli, kürk ve hil'atlerde kullanılması makul bir kumaş türü olan seraserdir (Pakalın 1993c:175-176). Şair Tırsî aşağıdaki beyitte tahta silerken kullanılacak bez, sünger çeşitlerine göre ne kadar kötü ise seraser de kaftan yapımı için o kadar uygundur diyerek seraserin kalitesini belirtmektedir (Öztekin, 2004:362).

Eger tahta silersen bez fenâdur nev-i süngerden

Eger kaftan yaparsan kendüne yapdur serâserden.

Koçu'ya (1967:157) göre astarlık bir bez olan kirpas, ham bez, pamuk ve keten bezi anlamındadır (Pakalın, 1993b:283). Şair Vâli, *Baha da atlas u kirpas-ı kem-baha bir mi* sözleri ile atlas ile kirpasın değer olarak bir olmadığını vurgulamaktadır.

Minyatürlerde iç gömlekler çokça görülmektedir. Şiirlerde gömlek anlamında pirehen kelimesinin de kullanıldığı anlaşılmaktadır. Hazık'ın şiirlerinden birinin mısrasında *keten bezinden itse o meh-pâre pîrehen* denilmektedir (Öztekin, 2004:364). Böylece gömlek yapımında keteninde malzeme olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı divan şiirlerinde çok sayıda giysi türünün ve bazı yardımcı malzemelerin adı da verilmektedir. Bunlar fino fes, civan kaşı destâr, destâr-ı hünkârî, levendâne kesim destâr, burmalı destâr, civân kaşı sarık, Türkmâne sarık, destâr-ı horasâni, örfi, cevherli tac, barata, kuka, nikap (peçe), çenber, kaşbastı, mintan, yelek, hırka, kuşak, kemer, libas, çakşır, fistan, kabâ, kaftan, hil'at-ı şahâne, biniş, kapama, şalvar, iç gömlek, gecelik, etek, pirehen(gömlek), dülbent, kontoş, ferace, samur kürk, sâde, çorap, çarık, kalçın, pabuç, yemeni, çarık, düğme, sırma düğme olarak sıralanabilir. Şiirlerde kimi zaman bunların kimler tarafından giyildikleri de belirtilir. Örneğin, Hevâyî bir şiirinde :

Sarup bozuk düzen sarık başına Türkmâne

Seferde kollukcuda segban gösterür kendin

diyerek, yeniçeri ocağı ortalarından sekbanların Türkmâne sarık doladıklarından bahsetmektedir (Öztekin, 2004:380). Şair Rahmi, *Çoğaldı şimdi İstanbulda destâr-ı*

horasanî (Öztekin, 2004:381) diyerek bir dönem İstanbul'unda horasani sarığının çok moda olduğuna vurgu yapmaktadır.

Bostancı baratası, topçu baratası, hâseki baratası gibi giyenlerin adıyla anılan, çuhadan yapılma, ucu kıvrık külâh (Pakalın, 1993a:159), Sertoğlu'na (1986:34) göre mukavva üzerine tutkalla kırmızı çuha yapıştırılarak yapılan, bostancılar, kapıcılar ve baltacıların giydiği üst tarafı yana veya geriye yatan bir tür başlıktır. İlhâmi'nin bir şiirinde *Başında al baratasın eğmiş o meh bir yanına* (Öztekin, 2004:383) ifadeleri de baratanın bir yana doğru eğilerek takılan bir başlık olduğunu göstermektedir.

Hevâyi, *Başlarına kuka giyüp çorbacılar yayan gelür* mısrasında çorbacı adı verilen yeniçeri ocağı subaylarının kuka giydiklerinden söz etmektedir. Kuka, ağız tarafında kimi zaman metal iplik şerit bulunmayan, tüylüğüne turna teli takılan, süpürge sorguçsuz bir tür keçe başlık olarak tanımlanmaktadır (Uzunçarşılı, 1984).

Nedim, *Nikâb ile göremezken biz anı va-hayfa* diyerek nikâb adı verilen siyah ve şeffaf kumaştan yapılan (Koçu, 1967:181-182) bir peçe yüzünden sevgilinin yüzünü göremediğinden bahsetmektedir. Yine Nedim, *Başunda dün dahı bağılydı kırmızı çenber* diyerek terpuşlarını tutturdıkları bir tür kırmızı yemeniden söz etmektedir.

Divan şiirlerinde yalnızca kumaş ve giysi türlerinin adları geçmez, bazı şiirlerde düğme, kemer, kaşbastı gibi kuşam öğelerinden de bahsedilir. Sabit, *Düşünce nâfuna zerrin kemer beli boşanır* (G94) mısrasında altın bir kemerin beldeki giysiyi tuttuğundan bahsetmektedir. Sabit'in bir başka gazelinde (G262) hem kontoş adı verilen bir üst giysisinden hem de onun billur düğmesinden söz etmektedir. Billur düğmeden cam bir düğme kastediliyor olmalıdır.

Semmûr kontoşunda o billûr tüğmesi

Benzer şu nemce kim çıka zir-i sehâptan.

Rehâyi ise;

Sırma tüğme câme-i ser- hayle iddükte hırâm(Nazm/2) mısrasında câme kumaş üzerindeki bir sırma düğmeden bahsetmektedir.

Bu şiirlerin bazılarında sarığa çiçek takmak gibi o dönemin beğenilerinin de belirtildiği görülmektedir. Örneğin; şair Mezâki; *Bir goncamı var gûşe-i destara*

münâsip (G23) mısrasında destarın köşesine takılan bir gül goncasından söz etmektedir. Hevâyi ise *Kıra çıktıkça çadır çiçeğiyle sarığın zeyn it*
Uzun saplı gelincik yoncalar tirfiller sarkıt diyerek sarığın çeşit çeşit çiçekler ve bitkilerle süslenmesi gerektiğini söylemektedir.

Şiirlerde pirehen adı verilen bir tür gömlekten de bahsedilmektedir. Şair Sâbit'in kasidesinde(K 1/12) *Meger kim üstine telli pullu bir pirehen çekti* mısrasında pul işlemeli bir gömlekten söz edilmektedir. Aynı şair başka bir gazalde *her şam mümessek gicelik pîrehen ister* diyerek pirehenin gecede giyilen bir tür giysi olduğuna işaret etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜNÜMÜZE ULAŞAN BAZI MADDİ KÜLTÜR ÜRÜNLERİ KAPSAMINDAKİ OSMANLI GİYİM-KUŞAMI.

4.1. 17. Yüzyıla Ait Giysiler ve Kumaş Parçaları

Osmanlı giyim kuşam özelliklerini belirlerken yazılı ve görsel kaynaklardaki bilgilerin gerçeğe uygunluklarını belirleyecek en önemli belgeler kuşkusuz ki günümüze ulaşabilen maddi kültür örnekleridir. Osmanlı giyim kültürünün parçaları olan bu öğeler kaftanlar, entariler, başlıklar, ayakkabılar, kemerler, kaşbastılar vs. olarak günümüze ulaşabilmiştir. Sayısal anlamda çok yeterli olmasa da tarihin o dönemlerinin gerçek tanıkları ve belgeleridir.

Topkapı Sarayı Hazinesi'nde korunarak günümüze ulaşmış kaftanlar giyim türlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu giysi örnekleri dönemin giysi modellerini yansıtmakla birlikte, kesim teknikleri, kumaş türleri ve kumaşlarda görülen motif özellikleri hakkında da bilgiler aktarmaktadır. Saray hazinesinde saklanan bu giysiler saray giyiminin zenginliği hakkında da fikir vermektedir. Çoğu ipekli kumaşlardan yapılmış giysilerde altın ve gümüş iplikler de kullanılmıştır. Kumaş desenlerini oluşturan bitkisel ağırlıklı motif seçimlerinin yanı sıra çintemani, hilâl, Çin bulutu, üçgen, eşkenar dörtgen vb. çok değişik süsleme öğelerinin de kullanıldığı zengin bir bezeme programının var olduğu görülmektedir.

I.Ahmed'e (1603-17) atfedilen kısa kollu çocuk kaftanı bu örneklerden birisidir (TSM.13/267). Kaftanın kısa kolları gövdeye omuz hizasından dikilmiştir. Bel

hizasından peşlerle yanlara doğru genişletildiği görülmektedir. Etek yanlarında iki adet küçük yırtmaç bulunmaktadır. Koyu kırmızı ipekli kaftanın yüzeyi, dalgalı biçimde düşey olarak yerleştirilmiş, dikenli gövdesi bulunan, kalın dallara dolanan, kenarları mavi konturlu, iri yaprak motifleri ile süslenmiştir. Bu yaprakların çevresine sekiz yapraklı çiçek ve lale motifleri yerleştirilmiştir (Bkz. F. 54).

I.Ahmed'le ilişkilendirilen bir diğer kaftan uzun kolludur (TSM.13/837). Altın brokarlı kırmızı kadife kumaştan yapılmış tören kaftanın kumaşı dizayn olarak 16.-17. yüzyıl Venedik kumaşlarını hatırlatmakla birlikte daha çok dönemin İspanyol kumaşlarının taklidi gibidir (Topkapı Textiles, 1986:153). Kaftanın geniş sivri yakası yeşil satendendir. Giysinin ön ortasının bele yakın bir seviyeye kadar aynı kumaştan sarılmış düğmelerle kapanabildiği görülmektedir. Giysinin ön ortası sol tarafa doğru kapanan, bel hizasından eteğe doğru hafif diyagonal kesimlidir.

Sultan I.Ahmed'e atfedilen 113 cm. uzunluğunda genç kaftanı serâser kumaştandır (TSM.13/265). Kaftan kısa kolludur. Bel hizasından yanlara doğru peşlerle genişletildiği görülmektedir. Peş ve kol dikiş izleri fark edilebilmektedir. Kumaşın yüzeyi hilâl motiflerinin içine yerleştirilmiş stilize çiçek motifleri ile bezenmektedir (Bkz.F.55).

I.Ahmed Türbesi'nde bulunmuş bir diğer genç kaftanının (TSM. 13/266) boyu 89 cm. dir (Cox 1914, resim 61). Kaftan yine kısa kolludur. Bel hizasından yanlara doğru peşlerle genişletilmiştir. Peşlerin gövdeye dikildiği yerlerin üst kısımları dışa doğru hafifçe kavislidir. Koyu kırmızı kumaşın yüzeyi, üst tarafları lâle alt tarafları stilize palmet motifleri ile biten madalyonlarla süslenmiştir. Madalyonların içlerine altın yıldızdan iri birer kozalak motifi yerleştirildiği görülmektedir. Kozalak motiflerinin kenarlarını stilize edilmiş lâle ve karanfil motifleri çevrelemektedir (Bkz.F.56).

TSM. 13/268 envanter numarası ile kayıtlı kısa kollu bir kaftan benzer bir kumaş deseni ile karşımıza çıkmaktadır. 71.5 cm. boyundaki kaftan, I.Ahmed türbesinde bulunmuştur (Topkapı Textiles,1986: 154; Topkapı a Versailles 1999:232). Kısa kollu kaftanın kol ağızları içe doğru hafifçe kavisli kesilmiştir. Kaftan bel hizasından yanlara doğru genişlemektedir. Ancak bu kez peş parçalarını gövdeye dikerek genişletmek yerine kumaş, bel hizasından yanlara doğru kavislice kesilerek etek kısmına doğru genişletilmiştir. Dikişler yan taraftadır. Ayrıca etek yanlarına iki

adet küçük yırtmaç açılmıştır. Kumaş yüzeyi birbirine bitişik oval madalyonlara bölünmüştür. Madalyonların içerisi iri palmetlerle doldurulmuştur. Palmetlerin etrafı 16.yüzyıl sonunun tipik motifi solcan yapraklı stilize lâle motifleri ile çevrenmektedir (Bkz.F.57).

II.Osman'a ait üzerinde kan lekesi bulunan kaftan (TSM. 13/365), 148 cm. uzunluğundadır (Öz, 1951, resim XLIV). Lâme veya altın kumaştan yapılmış giysinin yüzeyi, işleme tekniği ile yapılmış, stilize hançer yaprakları içerisine yerleştirilmiş küçük lâle ve bahar çiçekleri motifleriyle bezenmiştir. Uzun giysi, belin biraz üstünden gövdenin yanlarına atılmış peşlerle eteklere doğru genişlemektedir (Bkz. F.58).

II.Osman'ın(1618-22) başka bir kaftanın (TSM. 13/584) kısa kolludur. Kaftanın kırmızı yüzeyini, düşey ekseninde "S" biçimi kıvrılan kalın dal motiflerinden çıkan haşhaş ve kozalak deseni süslemektedir (Bkz. F.59). Dönemin beğenilen bir deseni olduğu anlaşılan kıvrımlı kalın dalın etrafında oluşturulan bu kompozisyonun çok benzerine Sultan II.Osman'ı Topkapı Sarayında gösteren 1620 tarihli bir minyatürdeki (Tercüme-i Şehname , Upsala University Library, Celsing 1, y. 1b,2a) revakların altındaki bir kapının kumaştan yapılmış örtüsünde rastlamamız (Bkz.F.60), resim ve günümüze ulaşmış maddi kültür ögesi arasındaki benzerliği göstermesi açısından ilginç bir örnektir.

Topkapı Sarayı'nda korunan uzun kollu tören kaftanlarından birisi de Sultan IV.Murad'a aittir (TSM. 13/839). Kaftanın daha çok cüppeyi andıran bir kesimi bulunmaktadır. Uzun kollu kaftanın kolları, kol ağızlarına doğru daralmaktadır. Kaftan geniş devrik yakalıdır. Yakası kırmızı satendendir. Yakanın altından görülebildiği kadarıyla astarı koyu mavidir. Kumaşın İtalyan veya İspanyol yapımı olduğu düşünülmektedir (Topkapı Textiles, 1986: 154).

Sultan Murad'ın çocukluk yıllarına ait kaftan,TSM 13/443 no ile kayıtlıdır (Tezcan, 2006: 255). İpek ve klapdanın birlikte kullanıldığı gezi kumaştan yapılmış giysi, hakim yakalı, önü açık bele kadar gümüş iplik sarılmış beş adet düğme ile kapatılabilir, peşlerle yanlara doğru genişleyen, uzun kol ağızları dilli bir modeldir. Kol ağızlarındaki küçük yırtmaçlar da düğmelerle iliklenebilir özelliktedir (Bkz. F.61).

17. yüzyıla ait diğer bir çocuk kaftanı TSM 13/267 envanter numaralıdır (Tezcan 2006: 244). Kemhadan yapılmış giysi, “O” yakalı, önü açık, bele kadar çaprastlarla kapatılabilir, kol ağzları içten oyularak kesilmiş kısa kollu, peşlerle yanlara doğru genişleyen ve cep açıklıkları bulunan bir modeldir (Bkz.F.62). Çaprastlar kolan dokumadandır. Kumaş yüzeyi, dolaşma nakış adı verilen (Tezcan 2006:245), dikenleri bulunan “S” biçimi kıvrılarak düşey ekseninde yerleştirilmiş kalın bir dal ve onun üzerine gelecek biçimde sağ ve sola doğru sıralı yerleştirilmiş şemseyi andıran iri yaprak motifleri ve yine bunların arasına serpiştirilmiş lâle, krizantem gibi çiçek motiflerinden oluşan bir kompozisyonla süslüdür.

Topkapı Sarayı’nda korunan Osmanlı şehzade ve sultanlarına ait giyim unsurlarından bazıları da takkelerdir. Baş giysisi olan takkeler gece yatarken kullanıldığı gibi gündüz giyimini de birer parçasıdır. Bu başlıklardan birisi günlük kullanım için yapılmış, IV.Murad’ın şehzadesi Alaaddin’e ait takkedir (Bkz.F.63). Satenden başlığın başa giyilen kısmından yukarıya doğru silindirik yükselen gövdesi yorgan dikişi gibi yatay şeritlere bölünmüş, tepe kısmı ise külâh gibi konik sonlanmaktadır. İç kısmı ise kaliteli beyaz pamuktan astarlıdır (Tezcan 2006: 229, F. 193). IV. Murad’ın çocukluğuna ait diğer bir takke de (TSM 13/436) seraser kumaştan yapılmıştır. Başa oturan kısmından itibaren yukarıya doğru daralan silindirik formdaki fazla yüksek olmayan takkenin tepesi düz sonlanmaktadır (Bkz.F.64).

Topkapı Sarayında korunan sultanlara ait giysilerin en güzel örneklerinden biri yine Sultan IV.Murad’a(1623-40) ait olan uzun kollu bir tören kaftanıdır(TSM. 13/408). Kaftanın dışa dönük bir yakası bulunmaktadır (Topkapı Textiles 1986; Topkapı a Versailles 1999:94,p.48)). 155 cm. boyundaki giysi yan kısımlarına eklenen peşlerle eteğe doğru genişlemektedir. Altın brokarlı koyu kırmızı saten kumaşın yüzeyi bazılarının buda dudağı bazılarının ise leopar beneği dediği fakat daha çok minyatürlerdeki Çin bulutlarına benzeyen motiflerin aralarına yerleştirilmiş, çintemani motiflerinin birbirlerini tekrarı ile oluşturulmuş bir süsleme ile bezenmektedir (Bkz. F. 65).

17. yüzyıldan günümüze ulaşabilmiş saray giysilerinden birisi de yine Topkapı Sarayı Müzesi’nde korunan Sultan İbrahim’e(1640-48) ait kısa kollu kaftandır (TSM.13/489). Gümüş ve sarı ipek iplik sarılarak hazırlanmış bir kumaştan yapılmış giysinin yüzeyi, kaydırılarak yerleştirilmiş oval madalyonlar arasına vazodan çıkan gül

goncası ve karanfil çiçekleri ile bezenmektedir (Bkz. F.66). 150 cm. boyundaki kaftan “U” yakalıdır. Kaftan peşlerle eteğe doğru genişlemektedir. Ön tarafı bele kadar çapraştıdır.

Topkapı Sarayı Müzesi’nde sadece padişahların kıyafetleri günümüze ulaşmamıştır. Müzede günümüze kalabilmiş bazı şehzade ve sultan kıyafetleri de bulunmaktadır. TSM.13/294 envanter no lu ipekli gezi kumaşından yapılmış gül kurusu iç kaftanı I.Ahmed’in kızı Hanzâde Sultan’a aittir (Bkz. Tezcan, 1998-99: 63; Çağlarboyu Anadolu’da Kadın, 1993:263, C 123). Küçük hakim yakalı kaftanın, içten oyularak kesilmiş kısa kollu, ön ortası bele kadar düğme ve ilikler yardımı ile kapatılabilen, peşlerle yanlara doğru genişleyen uzun bir modeli bulunmaktadır (Bkz. F.67).

Hanzâde Sultan’a(öl.1650) ait sade telle dokunmuş seraser kumaştan yapılmış (Bkz.Tezcan,1998-99: 62; Çağlarboyu Anadolu’da Kadın,1993:263, C 122) yüksek konik başlık dönemin kadın başlıklarına güzel bir örnektir. Başlığın kumaş parçalarının birbirine diyagonal biçimde dikilmesi ile hazırlandığı görülmektedir (Bkz.F.68). Bu yüksek başlığın benzerleri katalogdaki birçok örnekte bulunduğu gibi kataloga koymadığımız bu döneme ait bazı minyatürlü yazmalardaki kadın figürlerinin başında da görülmektedir. Süleymaniye Kütüphanesi Hafid Efendi 139 envanter numarası ile kayıtlı Ahvâl-i Kıyâmet yazmasındaki cennetteki köşklerin içinde gösterilmiş genç hanımların başında da çok benzer altın yaldızlı uzun başlıklar dikkati çekmektedir (Resim için bkz. And 2007:264).

Topkapı Sarayı Müzesi’nde 13/751 envanter numarası ile korunan ipekli kumaştan yapılmış bir entari de IV.Murad’ın kızı Kaya İsmihan Sultan’a(1632-1659) aittir (Bkz. Tezcan,1998-99:67; Çağlarboyu Anadolu’da Kadın,1993:265,C 125). Giysi, atlas üzerine damask dokulu, çiçek buketi desenli sarı-bej renkte ipekli bir dokumadan dikilmiştir (Bkz. Çağlarboyu Anadolu’da Kadın,1993:265). Küçük dik yakalı giysi, ön ortası çok iri ipek iplik düğmelerle kapatılabilen, kolları içten oyularak kesilmiş, peşli bir modeldir (Bkz.F.69).

Seraser kumaştan yapılmış yüksek başlık yine IV.Murad’ın kızı Kaya İsmihan Sultan’a aittir (TSM, 13/791). Stilize bitki desenli kumaşın içi mavi renkte ince bir pamuklu kumaşla astarlıdır. Başlığın dik durması için kumaşın üzerine özel bir apre

uygulanmıştır (Bkz.Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, 1993:265 ve Tezcan 1998-99:56). Başlığın biçimi dönemin ortalarının kadın başlığı modasını yansıtmaları açısından resimsel örneklerle büyük benzerlikler göstermektedir (Bkz.F.70).

Yanlışlıkla Fatih Sultan Mehmed'e atfedilen uzun kollu merasim kaftanı(TSM.13/9) ise seraser kumaştandır (Topkapı Textiles,1986: 155). Kenar konturları testere dişi biçimi olan büyük oval madalyonlar içerisine yelpazeye benzeyen çok stilize karanfil motifleri yerleştirilmiştir. "V" yakalı kaftanın omuz hizasına açılmış iki kol açıklığından başka iki adet uzun,dar ve ince takma kollar bulunduğu görülmektedir. 159.5cm. uzunluğundaki kaftanın ön tarafı sağdan sola doğru verev biçimde kapanmaktadır. Yakanın hemen altında iki adet düğme göze çarpmaktadır (Bkz. F. 71).

17. yüzyılın sonlarına doğru tahta çıkmış III.Süleyman'a(1687-91) atfedilen uzun kollu tören kaftanı yine seraser kumaştan yapılmıştır (TSM.13/512). Kaftan, belin biraz üstünden itibaren yanlara eklenmiş peşlerle eteğe doğru genişletilmektedir. Eteğin her iki yan kenarlarına küçük yırtmaçlar açıldığı görülmektedir. Kaftanın yüzeyini birbirine paralel yerleştirilmiş, açık mavi yatay şeritler süslemektedir (Bkz. F.72).

II.Süleyman'a ait olduğu sanılan diğer bir kaftan koyu kırmızı satendir. Altın iplik sarılarak yapılmış, hilâl motiflerinden çıkan solcan yapraklı stilize lâle motiflerinin kumaşa applike ve kordon atma teknikleriyle uygulandığı (Barışta,1981:26; Barışta 1999,f.48; Topkapı a Versailles 1999:97,p.52; Sözen,1998:192) dikkat çekici bir örnektir (TSM.13/514). Hilâl veya yarım ay motifleri, tavus kuşu kuyruğu beneklerini de hatırlatmaktadır. Peşlerle yanlara doğru genişletilmiş kısa kollu kaftanda cep açıklığı ve küçük yırtmaçları görülmektedir (Bkz.F.73).

Osmanlı tahtında iki sene gibi çok kısa bir süreliğine kalabilmiş II.Ahmed'e(1691-93) ait olduğu düşünülen tören kaftanı dönemin kadın kıyafetlerinde de kullanıldığı görülen dilli kol ağzları ile farklı bir saltanat giysisidir (TSM. 13/525). Kumaşın yüzeyi yine kendi renginden yapılmış küçük kır çiçeği motifleri ile bezenmektedir (Bkz.F.74). Peşlerle yanlara doğru genişletilmiş kaftan, hakim yakalıdır. Yakadan bel hizasına kadar ipek iplik düğme ve iliklerle kapatılabilir özelliktedir. Kaftanın ön kısmının yine sağdan sola doğru verev kapandığı

görülmektedir. Omuzdan kol ağızlarına doğru daralan kollarının, ağız kısımlarının iç taraflarına yine ipek iplik düğmelerle kapatılabilen yırtmaçlar açılmıştır.

Topkapı Sarayı'nda bulunan ve II.Ahmed'e atfedilen diğer bir kısa kollu kaftan (TSM. 13/522) bu kez kumaş üzerine yapılmış baskı tekniği ile dikkati çekmektedir (Topkapı a Versailles 1999:98,p.53). Fildişi satenden yapılmış kaftanın üzerine baskı tekniği ile içleri çintemani motifleri ile doldurulmuş, daire biçimi kahverengi madalyon motifleri yapılmıştır. Kaftanın kısa kollarının ağız kısımları bu kez içten oyularak kesilmiş ve böylece dışa gelen kenarlarına sivri bir görüntü verilmiştir. Kaftan, kırmızı satenle astarlanmıştır (Bkz.F.75). Yana eklenen peşler bu kez bel hizasına kavis yapmadan aşağıya doğru eğik biçimde eklenmiştir. Bel hizasının sol tarafına küçük bir cep açıldığı görülmektedir.

On yedinci yüzyıldan günümüze ulaşabilmiş kumaş parçaları da belgesel bir niteliğe sahiptir. Örneklerdeki motif kullanımı ve kompozisyonlar dönemin dokuma sanatı hakkında fikir vermektedir.

16.yy. sonu - 17. yy. başına tarihlendirilen ipek, altın, gümüş kılabdandan kumaş parçası, Krakov Müzesi'nde env.no. XIX. 10068 ile korunmaktadır (Savaş ve Barış 1999:126). Kumaş parçasında yer alan düğümlü ejder motifinin benzerlerinin kıyafet albümlerinde çok stilize edilmiş biçimlerinin dalgalı çizgiler şeklinde resmedildiği görülmektedir (Bkz.F. 76).

17. yüzyıl kumaşlarında sevilerek uygulandığı anlaşılan kompozisyonlardan birisi kalın dallardan madalyonlar oluşturularak bunlarının içlerinin çoğunlukla şemse ve çiçek motifleri ile dolgulandırılmasıdır. TSM. 13/1460 numaralı çatma kadife kumaş örneği de benzer bir kompozisyonu taşımaktadır. Kalın kıvrım dallar birleşerek elips madalyonlar oluşturmuş, bunların içleri yelpaze karanfillerle doldurulmuştur. Yelpaze karanfillerin tam ortasında altı yapraklı çiçek motifleri bulunmaktadır. Bu motifin etrafı da çok küçük lâle, karanfil ve nergis çiçekleri ile bezelidir (Bkz. F.77).

Dönemin kumaşlarında solcan yapraklı yelpaze karanfillerinde çokça kullanıldığı görülmektedir. Sotheby's kataloglarından birinde yayınlanan kırmızı renkteki Osmanlı kadife ve çatması minder için kullanılmıştır (Sotheby's, Ekim 1997:225). İstanbul veya Bursa'da üretildiği tahmin edilen kumaş parçasında solcan

yapraklı iri yelpaze karanfiller kumaş yüzeyine kaydırılarak yerleştirilmişlerdir (Bkz.F.78).

Motif, kompozisyon ve biçimlendirme olarak benzer bir örnekte çatma duvar askısıdır. Krakov Ulusal Müzesi'nde env. no. XIX-4525 ile bulunan ipek, altın ve gümüş iplik kullanılarak yapılmış çatma kadife kumaş, altın ve gümüş klapdanla dokunmuştur (Bkz.F.79).

17.yüzyıldan bir başka güzel örnekte ipek bir kumaş parçasıdır. Kırmızı zeminli kumaş, hançer yapraklarının bir birlerine beyaz renkte haşhaş motifleriyle bağlanarak oluşturduğu madalyonların ortasına, lâle çiçekleri yerleştirilmesi ile hazırlanmış bir kompozisyon ile bezelidir (Bkz.F.80).

4.2. Osmanlı Seramiklerindeki Tasvirlerde Görülen Giysiler

Osmanlı sanatından günümüze ulaşmış seramiklerin bir grubunda da Osmanlı resim sanatındaki tek veya çift figürlü tasvirler birer kıyafet resmi niteliği göstermektedir. Daha çok 18.yy Kütahya seramiklerini süsleyen bu tasvirlerden az sayıdaki örnek 17.yy. aittir. Bu tasvirlerdeki giysim-kuşam özellikleri bunların tarihlendirilmesinde yardımcı olmaktadır.

Metropolitan Museum of Art'taki env. no. 67.178.1 ile korunan seramik tabak 1600-1610 civarlarına tarihlenmektedir. Seraser kumaştan küçük bir takke (fino fes) giymiş genç hanım tef çalmaktadır. Başlık tipi yüzyılın başlarına aittir. Üzerine giydiği "O" yakalı, önü açık, kol ağızları içten oyularak kesilmiş ve kısa kollu entari, ayak bileklerine kadar uzundur (Bkz.F.81). Benzer başlıklı bir kadın tasvirini gösteren tabak ise Atina'daki Benaki Müzesinde bulunmaktadır. Genç hanım kısa kollu, önü açık, bele kadar kapatılabilen uzun bir giysi giymektedir.Saçı belik halinde diz hizasına kadar uzundur (Resim için bkz. Öz,tarihsiz: Pl. LXXV, 144).

Londra'daki Spink&Son'da bulunan tabak 1600 civarına tarihlendirilmektedir (Atasoy-Raby, 1989,res.782). Zemini çiçeklerle süslü seramik tabağın tam ortasında ayakta duran genç bir hanım figürü bulunmaktadır. Başına puanteli kumaştan küçük bir takke (Fino fes) giymiş genç hanımın üzerinde "O" yakalı, bele kadar düğmelerle

kapatılabilen, kısa kollu ve ayak bileklerine kadar uzun bir entari bulunmaktadır. Belindeki kuşağa soktuğu uzun etek uçlarından iç kenarlarına genişçe, beyaz bir harç dikildiği görülmektedir. İçine lacivert renkte, kol ağzları sivri dillerle süslü ve uzun kollu kalça hizasında bir hırka giydiği anlaşılmaktadır. Hırkanın altında kırmızı bir şalvar bulunmaktadır. Ancak bilek kısımlarında lacivert renkte muhtemelen kısa bir tozluk olduğu görülmektedir. Ayağında sivri kalkık burunlu kırmızı terlikler vardır. Giysinin tarihlemeye yardımcı olan ögesi yüzyılın ilk çeyreğinde çok görülen savatlı paftalarla süslü sarkıtılarak bağlanmış kuşağıdır (Bkz.F. 82). Bu tür kuşak katalogdaki BL.Or. 2709 envanter nolu albümdeki bazı kadın figürlerinde de görülecektir.

Sotheby's kataloglarından birinde yayınlanmış (Sotheby's Ekim 1997,res.45) İznik polikrom tabak 1650-75 tarihlidir. Tabağın ortasındaki genç hanım bu kez farklı bir tarzda giyinmiştir. Üstte, hakim yakalı, kısa kollu, ön ortasında boynun hemen altına dikilen üçerli sırma düğme ile kapatılabilen, bel hizasında kesilmiş bir hırka giymiştir. Altına giydiği yeşil entarisinin önü kapalı gibidir. En alta giydiği şalvarı puanteli kumaştandır. Ayağında yine kırmızı renkte konçsuz ve topuksuz bir pabuç bulunmaktadır. Genç hanımın başlığı yukarıya doğru hafifçe genişleyen yüksek bir başlıktır (Bkz. F.83).

Oxford Magdalen Collage'de bulunan seramik tabakta elinde gürz tutan bir erkek figürü muhtemelen bir Osmanlı paşasını gösteriyor olmalıdır. Bağdaş kurma tarzı da değişiktir. Bir ayağını altına alarak oturan figür, kısa kollu, "V" yakalı, açık önü çiçek biçimi düğmelerle kapatılabilen, kalça seviyesinde bir üstlülle gösterilmiştir. Düğmelerin benzeri çiçek desenleri, Selçuklu çinilerindeki bağdaş kurmuş bazı figürlerin elbiselerindeki aplikeleri anımsatan biçimde, bu üstlüğün kollarını da süslemektedir. İçine uzun kollu bir iç giysisi giydiği anlaşılmaktadır. En alta nefti renkte, ağ kesimli bir şalvar giydiği görülmektedir. Ayağında uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuz bir çizme bulunmaktadır. Başındaki sarık, 17.yüzyıl minyatürlerinde sıkça gördüğümüz yan tarafı körük gibi görünen çift sorguçlu bir selimi olmalıdır. Ancak minyatürlerden farklı olarak daha hacimsel resimlenmiştir. Tasvirdeki kıyafetin en dikkat çeken parçası kuşkusuz çiçek biçimde paftaları olan kuşaktır. Bu da devrin beğenilerinden biri olmalıdır (Bkz.F.84). Tabak 1625 civarına tarihlendirilmektedir (Atasoy-Raby, 1989,res.781).

Seramik tabaklardaki bazı örneklerde Venedik Albümleri'ndeki gibi ikili figür gruplarına da rastlanmaktadır. J. Acheroff Koleksiyonundaki tabakta ayakta duran iki genç sevgili resimlenmiştir. Genç kadın kol ağzları bol kesimli, kısa kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir entari giymiştir. İçine giydiği kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapmış, renkli bir iç gömlek dikkati çekmektedir. Kafasında desenli kumaştan fes benzeri, küçük bir takke bulunmaktadır. Bir elinde kapalı bir yelpaze tutan figürün belinde ortası çiçek tokalı kuşak bulunmaktadır. Ayakkabılarının konç kesimi yine bu dönemde bazı örneklerde gördüğümüz gibi "V" biçimindedir.

Genç sevgilisine solcan yapraklı lâle uzatan erkek figürü en üste kısa kollu, önü açık bir kaftan giymiştir. İçine giydiği iç gömleği yine renkli ve kol ağzları yine üst üste kat yapmaktadır. Bacaklarını saran dar paçalı uzun bir don giydiği görülmektedir. Ayağında konçsuz, sivri burunlu bu kez topuklu bir pabuç bulunmaktadır. Başında şişkin bir sarık vardır (Bkz.F.85).

Görüldüğü gibi farklı bir malzeme üzerinde resmedilmiş kıyafet figürleriyle katalogdaki minyatür örneklerdeki giyim- kuşam özellikleri arasında büyük benzerlikler görülmektedir. Bu örnekler tek figürlü kıyafet resimlerinin bir çok sanat kolunda beğeni ile uygulandığının da bir göstergesi olmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

17. YÜZYIL OSMANLI RESİM SANATINDA GİYİM-KUŞAM(KATALOG)

ÖRNEK NO: 1.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 86.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, 4b.
Tarihi	: 1600.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Muhtemelen Sultan I.Ahmed.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yakası iliklenebilir, kolsuz, sırttan sarkan sahte kolları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısımına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kol ağızları, yaka ve takma kol ağızlarında kürk kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---

-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu,"O" yakalı, önü açık, bel kısmına kadar kapatılabilir ve ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Bele kadar açık önü, yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kolları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmış bir modeldir.
-Yaka Kesimi	: Görülmemekle birlikte "O" Yakalı olmalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Düğme kullanılmıştır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Renkli iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Geometrik bezeme (Puanteler).
-Renk	: Açık kahverengi üzerine çok daha açık bir kahve tonuyla renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Puantelerin zemine kaydırılarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	:
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---

- **Paça Kesimi** : Bol paçalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- **Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- **Süsleme Gereci** : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır
- **Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- **Konu** : Çin bulutu (Kozmik bezeme).
- **Renk** : Turuncu zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Motifler zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Lacivert renk kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde beyaz bir mendil tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- **Türü** : Selimi.
- **Modeli** : Gövdesi dışı doğru şişkin, yarım yuvarlak tepesi bulunan yüksek ve büyük bir kavuktur.
- **Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- **Süslemesi** : Birisi yelpaze biçimi iki siyah tüy sorguyla süslüdür.
- i- Ayağa Giyilen** : ---
- **Türü** : Pabuç.
- **Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---
- j- Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:**

Kanuni tasvirlerindeki şişkin gövdeli kavukları hatırlatır, sorguçlarla süslü başlığı, değerli kumaşlardan yapılmış kıyafeti ve elinde tuttuğu mendili ile kimliği kolaylıkla anlaşılabilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Rumi motifleri ve süslü halkar paspartusu ile Tebriz'de yapıldığı ileri sürülen resim, özellikle atın ve figürün duruş şekli ile Nakşi'nin at üzerindeki padişah betimlemelerine çok benzemektedir. Özellikle değerli ss taşları ile bezeli at koşumları ve eyer örtüsündeki ince ve titiz işçilikte resmin Nakşi tarafından yapılmış olabileceği görüşünü destekler niteliktedir.

ÖRNEK NO: 2.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 87.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm Resmi.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: New York, Metropolitan Museum .
Envanter No / Yaprak No	: 1944(44.30).
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan I.Ahmed.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı,kolsuz, sahte kolları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalı.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Yakasında, takma kol ağızlarında ve astarında siyah kürk kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli iplikler kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuştur.
-Konu	: Beş yapraklı yıldız çiçekleri

ve yaprak motifleri ile bezenmiştir (Bitkisel bezeme).

-Renk : Füme yeşili bir zemin üzerine kırmızı renkle renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Antinaturalist.

-Kompozisyon : Ortası, siyah noktalı kırmızı renk beş yapraklı yıldız çiçeklerinin etrafına çarkıfelek şeklinde dört adet, kenarları siyah konturlu solcan yapraklar biçimindeki motifler, zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysin Türü : İç kaftanı.

b-Giysin Modeli : Uzun kollu, "O" yakalı, önü açık, bel kısmına kadar ilikli ve kolları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmış bir modeldir.

- Beden Kesimi : Bele kadar açık önü, yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur.

-Yaka Kesimi : "O" yakalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Altın rengi düğme.

- Astarlama Malzemesi : Füme yeşili kumaş turuncu bir dokuma ile astarlanmıştır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci : ---

- Uygulanan Teknik : ---

- Konu : ---

-Renk : ---

-Biçimlendirme : ---

-Kompozisyon : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysin Modeli :

- Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde altın rengi kalın bir kemer bulunmaktadır. Kemerde, muhtemelen kazıma tekniği ile palmet,rumi, dört kollu yıldız ve beş yapraklı iri çiçek motifleri yapılmış olduğu görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Mücevveze.

-Modeli : Yan tarafında körüğü

andıran kalın silmeli, tepesine doğru genişleyen, yanlara doğru hafifçe şişkin, tepe kısmında yarım yuvarlak bir tülbent parçası bulunan, kırmızı tepelikli, yüksek bir kavuktur. Bir yanına siyah tüy bir sorguç takıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : Siyah tüy sorguçla süslüdür.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Mücevveze adı verilen kırmızı tepelikli yüksek kavuğu ve kıymetli kumaşlardan yapılmış fakat işlemeli altın rengi kemer ve sırma düğmeleri dışında oldukça sade görünümlü kıyafeti ve kemerli bir iç mekan içerisindeki bağdaş kurarak gösterimi sultan olgusunu yansıtmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Nakkaşhâne dışı (çarşı sanatçıları) ressamlarının padişah tasvirlerinden farklılaşarak, Kıyafetü'l İnsaniye fi Şemail'i Osmaniye prototipinin uzantısı bir üslupla resimlendiği görülmektedir. İç mekan

tasarımı, yastık ve halının ince ve detaylı işlenişi ile sultanın duruş biçimi, saray nakkaşhânesindeki bir sanatçı tarafından resimlenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

ÖRNEK NO: 3.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 88.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Meşâirü'ş- Şûarâ.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Millet Kütüphanesi Ali Emiri
Bölümü	.
Envanter No / Yaprak No	: MKAE. 772.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç adam (Necati, konulu
	minyatürden ayrıntı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Genç erkek(muhtemelen öğrenci).
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, uzun kollu, çaprazlarla bele kadar kapatılabilen, dizin biraz altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı aynı renk kumaştandır.
-Yardımcı Malzemeler	: Giysinin ön kısmında kırmızı iplikte yapılmış çaprazlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Koyu kırmızı iplik.
-Uygulanan Teknik	: ---

-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giysinin Modeli	: Kuşağının hemen altından çok az bir kısmı görülebilen giysi, önü açık ve kalça hizasında bir model olmalıdır.
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Don.
b-Giysinin Modeli	:
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Dar paçalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortası düğümlü, lacivert bir kuşak bağlamıştır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Omzunda yollu dokumadan bir peşkir bulunmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Takke.
-Modeli	: Başında namaz takkelerini

andıran, başa oturan kısmın kenarları ince, mavi şeritli, yarım yuvarlak formda bir başlık bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: Görülmemektedir.
- Modeli	: ---
- Yapım Malzemesi	: ---
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Yakasından itibaren çok sayıda çapraştı açık bıraktığı bir uzun üstlük giymiş genç adam, hocasına bir tutam çiçek sunarken resimlenmiştir. Takkesi ile genç bir öğrenciyi anımsatmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Baharların açtığı, selvilerin bulunduğu doğa parçasının önünde küçük bir yer dokumasının üstünde diz çökmüş figür Necati'dir. Necati, önü açık, çapraştı, kolsuz ve takma kolları bulunan bir kaftan giymiştir. Kaftanın sahte kol ağzlarının altın rengi metal iplikle işlenmiş olması katalogdaki örneklerde bulunmayan ilginç bir detaydır. Ünlü şair, kolunun altına aldığı rûmi desenli bir yastığa yaslanmaktadır (Resim için bkz. And, 2004: 169).

Meşâirü'ş Şuara'nın benzeri nitelikte ancak bu kez Osmanlı alimlerinin biyografilerini içeren resimli bir yazma da, 17. yüzyılın başlarında hazırlanmış olan Eş-Şakâiku'n- Nu'mâniyye fi Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye'dir. Taşköprülüzâde tarafından yazılmış eser 10 tabakadan oluşmaktadır. Taşköprülüzâde eserinin mukaddimesinde birçok büyük alimin vefat tarihini bilmediği için kitabı Osmanlı sultanlarının tertibine göre sıraladığını belirtmektedir(Taşköprülüzâde 2007:15). Hayatları hakkında bilgi verilen bazı ilim adamlarının portre tarzında tek yaprak tasvirlerinin yapıldığı bu yazmadaki resimler nitelik ve üslup olarak Meşâirü'ş Şuara'daki örneklerle benzerlik taşımaktadır.

ÖRNEK NO: 4.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 89.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Meşâirü'ş- şûarâ.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Millet Kütüphanesi Ali Emiri
Bölümü	.
Envanter No / Yaprak No	: MKAE. 772.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Ali Şîr Nevâi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Şair.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu, ön beden sağa doğru uzayıp, koltuk altından kapanan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır. Yakasına ince bir şerit geçirildiği fark edilmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülebilen giysi
uzun kollu bir entari olmalıdır.	
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	:
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortası düğümlü, iki sıra sardığı kuşağının uçları kırmızı iplik şeritlidir.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Belindeki kuşağa bir mendil sıkıştırdığı görülmektedir.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Horasani sarık.
-Modeli	: Başında, içindeki takkeye bir sıra düşey sıralar halinde sarılmış ve bunlara diyagonal gelecek biçimde kalın bir sarık şeridi dolanmış, taylasanlı, yanlara doğru hafifçe şişkin, genişçe bir sarıktır. Taylasanın uçları yatay kırmızı şeritlerle süslüdür.
-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	: ---

- Türü** : Pabuç.
- Modeli : Konçsuz, sivri kalkık
burunlu ve topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Yakası farklı kapanan bir üst giysisi giydiği görölmektedir. Başlığı da horasani tarzdadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, elinde altın yaldız köşebentli kitap tutan ünlü şairi, arka planda duran öğrencileri ile birlikte göstermiştir. Öğrencilerin ve şairin başlığı Selçuklu dönemi başlıklarını hatırlatmaktadır.

ÖRNEK NO: 5.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 39.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 3a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: II. Osman.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yakası iliklenebilir, kısa kollu, ayak bileklerine kadar uzun, etek yanlarında iki küçük yırtmaç bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kol ağızları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---
-Renk	: ---

-Biçimlendirme : ---

-Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : İç kaftanı.

b-Giysinin Modeli : Uzun kollu,"O" yakalı, önü açık, bel kısmına kadar çaprazlı ve kolları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmış bir modeldir.

- Beden Kesimi : Belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur.

-Yaka Kesimi : Görülmemekle birlikte "O" yakalı olmalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Çaprazlar kullanılmıştır.

d- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gereci : Altın rengi metal iplik.

- Uygulanan Teknik : Kumaşa sonradan dikilmiş olmalıdır.

- Konu : Geometrik bezeme (Yatay şeritler).

-Renk : Altın iplikle yapılmış olmalıdır.

-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon : Çaprazlar, giysinin ön kısmına bel hizasına kadar karşılıklı yatay şeritler halinde, birbirlerine düşey düzlemde paralel gelecek biçimde yerleştirilmişlerdir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli :

- Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Uygulanan Teknik** : ---
- Konu** : ---
- Renk** : ---
- Biçimlendirme** : ---
- Kompozisyon** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Değerli süs taşları ile bezeli murassa kemer taktığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde beyaz bir mendil tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, yan kısmı körüklü gibi görülen yüksek bir kavuktur.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : Birisi yelpaze biçimi iki siyah tüy sorguçla süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuklu bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Yüksek kavuğu, kıymetli kumaşlardan yapıldığı anlaşılan kıyafetleri ile doru bir ata binmiş sultan, elinde saltanat simgesi bir mendil tutmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, padişahı “Civan sultan” imajı vererek resimlemiştir. British Library envanterinde 1600’lerde Tebriz’de yapıldığı belirtilen tasvir, Padişahın Portresi Tesavir-i Al-i Osman (2000:322) kitabında renk kullanımı ve üslup benzerliği açısından Ahmed Nakşi’ye atfedilerek,1620 civarına

tarhlandırılmıştır. Norah Titley(1981: 1), Genç sultanın başındaki sarığı rfi olarak nitelendirmektedir. Böyle bir nitelemeyi sarığın şişkin gövdesinden dolayı yapmış olmalıdır.

Resmin çok benzeri TSMK. H.2169, y.13a' da bulunmaktadır. Ancak sultan burada şemseli madalyonlarla süslü kumaştan kürklü, seraser bir kaftan giymiştir. İçinde hakim yakalı, çaprastlarla süslü, altın iplik kullanılarak iek motifleri yapılmış yeşil bir i kaftanı bulunmaktadır. At koşumları göz alıcıdır (Bkz. Topkapi a Versailles 1999 ve Anafarta tarihsiz) .

ÖRNEK NO: 6.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 90.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 2b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yalpaze ve elma tutan genç kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz, ön ortası bele kadar iliklenebilir, dizin biraz altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak yeşil renkte başka bir dokuma ile astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: İpek iplik sarılmış düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Altun rengi metal iplik kullanılmıştır
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır. Ancak, kumaş üzerine baskı tekniği ile de uygulama yapılmış olabilir.
-Konu	: Çintemani (Geometrik bezeme).

- Renk** : Turuncu zemin üzerine altın sarısı renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifler zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu,"O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişliyor izlenimi vermektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları boldur.
- Yaka Kesimi** : Görülmemekle birlikte "O" yakalı olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, rengarenk puanteli, dokumadan yapılmış bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde kırmızı bir elma,

sol elinde ise mavi renk bir yelpaze tutmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Takke.
- Modeli** : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başlığın sol üst köşesinden yukarıya doğru uzanan yaprağa benzeyen parça muhtemelen başlığın alın kısmına sarılan kaşbastının arkadan bağlanması sonucu oluşmuş bir fiyonk görünümüdür.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Kaşbastı ile süslenmiştir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuklu bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Başlığı, kıyafeti ve elinde tuttuğu yelpazesi ile olasılıkla Başkentli bir hanımı tasvir ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Albümde yer alan genç kadın tasvirlerinde dönemin saç tuvaletinin modasını yansıtan “ Fino fes ” adı verilen fazla yüksek olmayan bu başlık tipi dikkat çekicidir. Koçu(1967: 118) finonun İtalyanca ince, zarif, ala seçkin anlamına geldiğini söylemektedir. Kaşbastılar yardımı ile başa kolaylıkla tutturulabilen feslerin yanı sıra entarisinin yakasındaki altın iplik sarılarak hazırlanmış düğmelerinden en üsttekini ilikleyip, alttaki beş tanesini açık bırakarak oluşturduğu ve iç gömleğinin görülmesini sağladığı giyim tarzı da bir tür dekolte uygulamasıdır.

ÖRNEK NO: 7.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 91.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 5b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mendil tutan kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz, bele kadar çaprastlarla kapatılabilir, kalça hizasında sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Görülmemektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Altun rengi metal iplik kullanılmıştır
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çiçek motifi (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Mavi zemin üzerine altın sarısı renk ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
-Kompozisyon : Motifler zemine kaydırılarak yerleştirilmişlerdir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
b-Giysinin Modeli : Uzun kollu,"O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kolları, dirseklerden itibaren kol ağızlarına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Yaka Kesimi : Görülmemekle birlikte "O" yakalı olmalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme :
-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler :
- Süsleme Gerci : Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
- Konu : Düşey şeritler(Geometrik bezeme)
-Renk : Beyaz üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon : İç gömleğin kol ağızları, içten ve dıştan kol yanları ve eteğinin her iki yanı sırma şeritlerle süslenmiştir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.
b-Giysinin Modeli : Üst tarafı şalvar gibi bol kesimli ve ağı giysi, dizden itibaren don gibi daralan dar paçalı bir modeldir. Bu kesimi ile poturu anımsatmaktadır.
- Beden Kesimi : ---
- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline ince kırmızı bir kuşak bağladığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde kırmızı bir elma sol elinde ise kenarları metal iplikle işlemeli bir çevre tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Takke.
- Modeli** : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Alnına doğru "V" biçimi düşen beyaz bir kaşbastı ile başlık tamamlanmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Metal iplikle dokunmuş gibidir.
- Süslemesi** : Kaşbastı ile süslenmektedir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Terlik.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, arkası açık, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başlığı, kıyafeti ve elindeki mendili ile yine dönemin kadın modasını yansıttığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Üstüne giydiği günümüz yeleklerini hatırlatan, kolsuz ve belin hemen altından sonlanan, çaprazlarla süslü hırkası daha çok ev içi giyim ögesi olarak kullanılıyor olmalıdır. Sanatçı, sırma şeritlerle süslü iç gömleğin şeffaf dokusunu vermeye çalışmıştır. Böylelikle dokumada ulaşılan seviye hakkında da bilgi edinmiş olmaktadır.

ÖRNEK NO: 8.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 92.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 6a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Portakal ve yelpaze tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu, ön ortası, bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri bir görünüm vermektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak hardal sarısı renkte, başka bir düz dokuma ile astarlandığı görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Entari veya hırka.
b-Giysinın Modeli	: Sadece kolları görülen iç giysisi
ya entari ya da uzun kollu bir hırka olmalıdır.	
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
- Konu	: Çiçek motifi (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Kırmızı üzerine altın yaldız ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Beş yapraklı çiçek motifleri zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinın Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beline açık yeşil renkte bir kuşak sardığı görülmektedir. Kuşağın sarılış biçimi zengin bir aksesuar kültürüne de işaret etmektedir. Beli saran geniş kuşağın her iki yanından savatlı altın paftalar takılmış daha ince birer parça aşağıya doğru hafifçe kavis yaparak göbeğin altından düğümlenmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sol elinde portakal, sağ elinde ise turuncu bir yelpaze tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başa oturan kısmının kenarları ince beyaz bir şeritle çevrelenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Altın yaldızla renklendirilmiş yaprak desenleri bulunan lacivert bir kumaştan yapıldığı görülmektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Sivri burunlu, topuksuz bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Dönemin beğenisini yansıtan tipik başlığı, atlas izlenimi veren pembe entarisi ve savatlı altın paftalarla bezenmiş kuşağı ile başkent modasındaki farklı bir beğeniyi yansıtmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Albümdeki kadın tasvirlerindeki ortadan ayrılmış ve kulakların arkasından omuzlara doğru bırakılmış, ince saç tutamları dönemin saç modellerine de göndermelerde bulunmaktadır.

ÖRNEK NO: 9.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 93.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 7b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Portakal ve yelpaze tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz, ön ortası, bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilir, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: İpek iplik sarılmış düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Metal iplikle süslenmektedir.
-Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
-Konu	: Çintemani (Geometrik bezeme).
-Renk	: Kırmızı zemin üzerine altın sarısı

ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifler, kırmızı zemin üzerine serpiştirilerek yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun, kol ağzları ve etek uçları pilili ve bu kısımlara sırma şerit geçirilmiş bir modeldir.
- **Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kolları dirseklerden itibaren kol ağzlarına doğru genişlemektedir. Kol ağzları içten hafifçe kısa tutularak kesilmiş gibidir. Böylelikle kol ağzlarının dış tarafları yere doğru sarkar biçimde görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- **Süsleme Gereci** : Metal iplik kullanılmıştır.
- **Uygulanan Teknik** : Kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
- **Konu** : Altın rengi şeritler.
- Renk** : Altın sarısı kullanılmıştır.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Pilili etek uçlarına ve kol ağzlarına metal iplik (sırma) şeritler geçirilmiştir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- **Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---

- Paça Kesimi : Dar paçalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beli saran turkuvaz renkteki geniş kuşağın yan kısımlarındaki savatlı altın paftalar takılmış daha ince birer parça, her iki taraftan aşağıya doğru hafifçe kavis yaparak sarmakta ve kuşağın orta kısmından düğümlenmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sağ elinde portakal, sol elinde ise pembe bir yelpaze tutmaktadır. Yelpazenin yüzeyi kitap ciltlerindeki gibi kartuşludur.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başa oturan kısmının kenarları ince beyaz bir şeritle çevrelenmekte ve arka kısmından beyaz bir örtü sarmaktadır. Bu kısma küçük bir çiçek taktığı da görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Altın yıldızla renklendirilmiş puanteli, kırmızı bir kumaştan yapılmıştır.

-Süslemesi : Başlığın arka kısmına çiçek takılarak süslenmiştir.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Terlik.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz, arkası açık bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Dirsekten itibaren genişleyen ve kol ağızları çok bol, aşağıya doğru sarkan iç gömleğinin benzerleri yaklaşık bir yüzyıl sonra resimlenecek olan Levni'nin kadın figürlerinde de görülecektir.

k- Görselle İlgili Notlar : British Library'deki resimin sol üst köşesinde eski harflerle "Güzel saçlı Raziye" yazılıdır.

ÖRNEK NO: 10.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 94.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 8a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çiçek ve yelpaze tutan kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz, eteğin yan tarafında küçük yırtmaçları bulunan, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
-Konu	: Dört yapraklı çiçek motifi (Bitkisel)

bezeme).

-Renk : Turkuvaz zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Antinaturalist.

-Kompozisyon : Motifler, kırmızı zemin üzerine serpiştirilerek yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Entari.

b-Giysinin Modeli : Kısa kollu, "O" yakalı, bele kadar kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

- Beden Kesimi : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Altın rengi metal iplik ile sarılmış düğmeler kullanılmıştır.

- Astarlama Malzemesi : Hardal sarısı bir dokuma ile astarlanmıştır.

d- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gereci : ---

- Uygulanan Teknik : ---

- Konu : ---

-Renk : ---

-Biçimlendirme : ---

-Kompozisyon : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Hırka.

b-Giysinin Modeli : Çok az bir kısmı görülmekle birlikte uzun kollu, kol ağzları dar bir hırka olmalıdır.

- Beden Kesimi : ---

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.
 - Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci : Metal iplik kullanılmıştır.
 - Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
 - Konu : Puanteler(Geometrik bezeme).
 - Renk : Kırmızı zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
 - Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
 - Kompozisyon : Kırmızı kumaş zemini üzerine altın sarısı noktalar halinde serpiştirilmiştir.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ince düşey dikdörtgen plakalar halinde yapılmış, altın rengi bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde altın yaldızlı bir yelpaze, sol elinde ise tomurcuk halinde karanfiller tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü : Takke.
 - Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başa oturan kısmının kenarları yine ince beyaz bir şeritle çevrenmekte ve başlığın arka üst köşesinden omzuna doğru, uç kısmı sivri görülen, beyaz bir örtü sarktığı görülmektedir.
- Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Altın yaldızla renklendirilmiş kırmızı bir kumaştan yapılmıştır.
 - Süslemesi : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü : Pabuç.
 - Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
 - Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
 - Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Yanlarında küçük yırtmaçlar bulunan kürk kaplı hırkası, metal iplik kullanılarak dokunmuş değerli bir kumaştan yapılmıştır. Kol ağzları içten oyularak kesilmiş entarisinde ise dönemin sevilen rengi pembe kullanılmıştır. Entarinin altın rengi iplik sarılı düğmelerinin en üsttekini iliklenip aşağıya doğru dört beş tanesinin açık bırakılması bu dönem kadın giyim tarzının bir başka beğenisi olmalıdır. Resimde ilginç olan bırakılan bu boşluğun altından görülen mavi renk bir iç giyim parçasıdır. Pembe entarinin açık bırakılan alt kısmının hemen altından da bu giysi ögesinin küçük bir bölümü görülebilmektedir. Bu renkli bir iç gömleğe ait olabilir mi? Tam olarak görülmediği için bunu cevaplamak zordur.

k- Görselle İlgili Notlar

: British Library kayıtlarına göre Tebriz'de yapıldığı düşünölen albüm resimlerindeki bu kadınların elinde tuttıkları yelpazeler, serinlemenin dışında yüzlerini örtmek için de kullanılıyor olmalıdır.

ÖRNEK NO: 11.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 95.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 11b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yalpaze tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kısa kollu, bele kadar çaprastlarla kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır. Yakasının altından açık bıraktığı düğmeleri yüzünden küçük bir bölümü dışarıya doğru kıvrılmaktadır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Genç kadın sol eliyle eteğinin ucunu tutarak yürümektedir. Sanatçı bu şekilde elbisenin astarını da net olarak göstermeyi başarmıştır. Hardal sarısı astarın kenarlarına yeşil geniş bir harç geçirildiği görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: ---

-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, diz seviyesinde bir giysi modelidir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları dardır.
-Yaka Kesimi	: Görülmemektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
- Konu	: Dört yapraklı çiçek (Bitkisel Bezeme).
-Renk	: Lacivert zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Çok az bir kısmı görülmekle birlikte "O" yakalı, önü bele kadar açık, ayak bileklerine kadar uzun, pilili bir modeldir.
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---

Parça 4 (En Alta Giyilen) :

- Türü : Don.
- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Dar paçalıdır. Paçaları yatay

eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beli saran beyaz renkteki kuşağın, savatlı altın paftalar takılmış daha ince birer parçası, her iki taraftan aşağıya doğru hafifçe kavis yaparak, kuşağın orta kısmından düğümlenmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sağ elinde altın sarısı bir yelpaze tutmaktadır. Yelpazenin kitap ciltlerindeki kartuşlara benzeyen bir motifle bezendiği görülmektedir. Boynundaki kırmızı taşlı kolye ve kulaklarındaki aynı renkteki küpeleri giysiyi tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

- Türü : Takke.
- Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başa oturan kısmının kenarları beyaz bir kaşbastı ile çevrelenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Altın yaldızla renklendirilmiş kırmızı bir kumaştan yapılmıştır.

-Süslemesi : Başlığın bir tarafına altın bir yuva içine sokulmuş siyah tüy sorguç taktığı görülmektedir.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç ve yüksek ökçeli nalın.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir pabucun üstüne tokalı, yüksek ökçeli bir nalın giymektedir.

- Yapım Malzemesi : Pabuç deri izlenimi vermektedir. Nalın ise ahşaptan yapılmış olmalıdır.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Çaprastlarla süslü entarisinin astarı sanatçı tarafından sanki teknik bir çizimle nakledilmek istenilmiştir. Altın yuvalı tüy sorguçla süslü başlığı İstanbul Rahmi Koç Müzesi'nde bulunan 17. yüzyıla ait "Gül tutan kadın" tasvirinde de benzer bir biçimde karşımıza çıkmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Kadın tasvirinin başının üzerine eski harflerle

"Zamane" yazıldığı görülmektedir.

ÖRNEK NO: 12.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 96.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 12a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yalpaze ve elma tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu, bele kadar kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır. Yakasının altından birkaç düğmesini yine açık bıraktığı görülmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kırmızı renk dokumadandır.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---

-Kompozisyon	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giysinin Modeli	: Bir kısmı görülebilen giysi, uzun kollu bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları dardır.
-Yaka Kesimi	: Görülmemektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Çiçek motifi (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Kırmızı zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler zemine serpiştirilerek yerleştirilmiştir.
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 4 (En Alta Giyilen)	:
- Türü	: Görülmemektedir.

- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beli saran eflatun renkteki kuşağın yanlarından savatlı altın paftalar takılmış daha ince birer parça her iki taraftan aşağıya doğru hafifçe kavis yaparak, orta kısmından düğümlenmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sağ elinde altın yaldızlı bir yelpaze tutmaktadır. Yelpazenin yine kitap ciltlerini hatırlatan kartuşlu bezemesinin ortası bu kez şemselidir. Sağ omzuna attığı peşkiri ve elma tuttuğu elindeki baş ve serçe parmaklarına taktığı, kırmızı taşlı yüzükleri aksesuarlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan bir terpuş modelidir. Başa oturan kısmının kenarları ince beyaz bir şeritle çevrilmiştir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Altın yaldızla renklendirilmiş kırmızı bir kumaştan yapılmıştır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

İçine giydiği uzun kollu hırkası ve fes benzeri takkesinin kumaşı çok benzerdir.

k- Görselle İlgili Notlar : Kadın tasvirinin başının tam üzerine eski harflerle "Mihrimah" yazıldığı görülmektedir. Minyatür, And 2004'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 13.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 97.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 25b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Karanfil tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu, bele kadar altın yaldızlı düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak yeşil renkte bir başka dokuma ile astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, "O" yakalı, yaka, kol ve ön beden kenarları sırmalı işlemeli, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kolları dirseklerden kol ağzlarına doğru genişlemektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Metal iplikle yapılmış harç kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Altın rengi metal iplik.
- Uygulanan Teknik	: ---
- Konu	: Yatay süsleme şeridi.
-Renk	: Altın yaldız.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: ---
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, bir sırasını geniş sardığı, diğer sırasını tam ortadan düğümlediği, yanlardan aşağıya doğru kavis yaptırarak, ortalarına savatlı altın paftalar takılmış kuşak sırasının uç kısımlarını her iki yandan beline sıkıştırdığı, çivit mavisi bir kuşak bulunmaktadır. Kuşağının bir tarafına altın rengi iplikle yapılmış yatay çizgilerle süslü siyah bir çevre soktuğu görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik olup, yukarıya doğru hafifçe daralan ve tepesi düz, fazla yüksek olmayan fes benzeri küçük bir terpuş modelidir. Terpuş, eğik çizgilerle süslü yollu bir dokumadan kullanılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Süslemesi : Eğik çizgiler (Geometrik bezeme).

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Altın yıldız düğmelerle iliklenen entarisinin dönemin modasını yansıtan bir kesimi bulunmaktadır. Desenli kumaştan yapılmış takkesi veya fino fesi de yine bu yüzyıl başkent kadın modasına uygundur. Belindeki özenle sararak yaptığı, savatlı altın rengi paftalarla süslü kuşağı özenli bir giyim tarzına işaret etmektedir. Kırmızı süs taşından küpesi ve yüzükleri de dikkat çekicidir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, iç gömleğin kol kıvrımlarını renk tonlamaları kullanarak vermiştir. Yine entarisinin iliklenmiş kısımlarında kullandığı

yatay çizgilerle burada oluşan büzülmeyi de hareketli bir anlatımla aktarmayı denemiştir.

ÖRNEK NO: 14.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 98.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 17a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mevlevi dervişi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında dikiş izleri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Çuha izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı siyah renk dokumadandır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

- Renk : ---
- Biçimlendirme : ---
- Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçer Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Bir kısmı görülebilen giysi, dışarı giydiği elbisenin modelinde sağdan sola doğru kapatılan bir başka cüppe olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen) :

- Türü** : Görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Sağdan sola doğru kapanan giysinin önünün kapalı durması için belinde kırmızı bir kuşak bağlıdır. Omzuna attığı belirli aralıklarla yatay, ince kırmızı çizgilerin bulunduğu atkısı (peşkirde olabilir) ve belindeki kuşağa taktığı kitap zarfının da hatırlatan, zarf kapaklı küçük mavi çantası, giysi ile bağlantılı parçalardır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sağ elinde kartuşlu ve şemseli, kırmızı renkte cilt kapağı bulunan bir kitap tutmaktadır. Sol elinde ise yine yüzeyinde yine kitap ciltlerindeki benzer süslemeler bulunan bir yelpaze tutmaktadır. Diğer bir kitabı ise cüppesine sıkıştırdığı görülebilmektedir.

ı- Başa Giyilen :

- Türü** : Mevlevi sikkesi.
- Modeli** : Yukarıya doğru hafifçe daralan, silindirik formdaki yüksek başlığın ön kısmında düşey bir birleştirme çizgisi bulunmaktadır. Başa giyilen kısmın biraz üzerinden başlayarak sikkenin etrafına sarılmış, yaklaşık bir karış yüksekliğindeki taylasanlı beyaz bir destar ile başlık tamamlanmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Deve tüyü, keçe veya düz bir dokuma kullanılarak yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Terlik.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz, terlik benzeri bir ayak giysisidir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

İç içe giydiği hırkaları ve özellikle başlığı resimdeki figürün kimliğini tanımlamamızı kolaylaştırmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin sol üst köşesinde "Süleyman" ismi yazılıdır. Kadın figürlerinin dışında derviş figürlerinde de yelpazenin kullanılması, sanatçının kişisel yorumu olabileceği gibi sıcak bir çevreyi de işaret ediyor olabilir. Minyatür, And 2004'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 15.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 99.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Halili Koleksiyonu.
Envanter No / Yaprak No	: MSS 505.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mevlevi dervişi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “V” yakalı, uzun kollu, herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan giysinin ön ortası, soldan sağa doğru kapanmaktadır. Giysi, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur.
-Yaka Kesimi	: “V” yakalıdır. Yakasında dikiş izleri görülmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı, kumaştan farklı olarak turuncu renk başka bir dokumadan yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Bir kısmı görülebilen giysi, dışa giydiği elbisenin modelinde bu kez sağdan sola doğru kapatılan başka bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : “V” yakalıdır. Yakada dikiş izleri görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen) :

- Türü** : Don ve çorap.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paçaları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Bunun altına aynı renk bir çorap giydiği görülmektedir. Zira, donun kat yapan paçaları yatay birer çizgi ile çoraptan ayrılmaktadır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Soldan sağa doğru kapanan giysinin ön tarafının kapalı durması için beline yeşil renkte bir kuşak sardığı görülmektedir. Hırkanın bel kısmı kuşağın üzerine döküm yaptığı için yeşil kuşağın ancak bir kısmı görülebilmektedir. Yine bu kısma sokuşturduğu beyaz mendili de kuşağın varlığını algılayabilmemizi sağlamaktadır. Derviş, sol omzundan sağ bel hizasına kadar çapraz sardığı, uçları sırma şeritli, peşkir veya atkının boşa kalan ucunu, sağ omzundan aşağıya doğru sarkıtmaktadır. Böylelikle hırkasının ön kısmını tamamen kapatmayı başardığı gözlemlenmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sağ elinde köşebentleri ve şemsesi altın yaldızlı, kırmızı ciltli bir kitabı okur vaziyette tutmaktadır. Sol elinde

ise ince uzun saplı ve yine altın yaldızla süslenmiş, kırmızı bir yelpaze tuttuğu görülmektedir.

ı- Başa Giyilen

:

-Türü

: Mevlevi sikkesi.

-Modeli

: Yukarıya doğru hafifçe

daralan, silindirik formdaki yüksek başlığın ön kısmında düşey bir birleştirme çizgisi bulunmaktadır. Atasoy(2000:106) bu çizginin bulunduğu sikkelere *istivalı* sikke adını vermektedir. Başa giyilen kısmın biraz üzerinden başlayarak sikkenin etrafına sarılmış, yaklaşık bir karış yüksekliğindeki taylasanlı beyaz bir destar ile başlık tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi

: Deve tüyü, keçe veya düz

bir dokuma kullanılarak yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi

: ---

i-Ayağa Giyilen

: ---

-Türü

: Terlik.

- Modeli

: Sivri kalkık burunlu,

topuksuz, terlik benzeri bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi

: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Destarlı Mevlevi sikkesi ile kimliği vurgulanmıştır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Resmin çerçeve kenarlarında ve tüm kağıt

yüzeyinde yoğun bir altın yaldız püskürtme kullanıldığı görülmektedir. Resim, Christie tarafından 11 nisan 1989'da, 43, lot numarası ile koleksiyona katılmıştır (Roger, 2002:103). Yelpazenin muhtemelen deriden yapıldığı ve Kuran ve diğer yazma ciltleriyle benzer nitelikte bir yüzey süslemesine sahip olduğu belirtilmektedir (Roger,2002: 103, resim no: 54).

ÖRNEK NO: 16.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 100.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 16b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mevlevi dervişi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Giysinin ön kenarlarında yaklaşık bir parmak yüksekliğinde ince bir dikiş izi bulunmaktadır. Giysinin önü bu kez soldan sağa doğru kapanmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları boldur.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Çuha izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı siyah renk dokumadandır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Hırka.
b-Giysinın Modeli	: Bir kısmı görülebilen giysi, dışa giydiği elbisenin modelinde soldan sağa doğru kapatılan başka bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)	:
- Türü	: Görülmemektedir.
- Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Dervişin giysisinin açık ön kısmının kapalı durması için, beline ince siyah bir kuşak bağladığı görülmektedir. Omzunda, belirli aralıklarla yerleştirilmiş bu kez yatay ikişer çizginin bulunduğu yollu beyaz bir dokumadan bir atkı bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Sağ elinde yelpaze sol elinde kitap tutmaktadır. Bir başka kitabı da hırkasına sıkıştırdığı görülmektedir.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Mevlevi sikkesi.
-Modeli	: Yukarıya doğru hafifçe

daralan, silindirik formdaki sikkenin, başa giyilen kısmının biraz üzerinden başlayarak etrafına sarılmış, yaklaşık bir karış yüksekliğindeki taylasanlı beyaz bir destar ile başlık tamamlanmaktadır. Taylasanının kenarları kırmızı ipliktendir.

-Yapım Malzemesi : Deve tüyü, keçe veya düz bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Terlik.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz, terlik benzeri bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

İç içe giyilen hırkalar ve özellikle serpuş, figürün sosyal kimliğini vurgulamaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin sol üst köşesinde dervişin adı bu kez "Ömer" olarak belirtilmektedir.

ÖRNEK NO: 17.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 101.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 18a.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Doğancı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Ceket.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Avcı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, bele kadar belirli aralıklarla yerleştirilmiş birbirine yakın ikişer adet ipek iplik sarılmış iri düğmeler ile kapatılabilen, bel hizasında bir modeldir. Ön beden kenarlarının alt uçları, dışa doğru kavisli kesilmiştir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları büzgülü ve dardır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: İpek iplikli düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu** : Çin bulutu (Kozmik bezeme).
-Renk : Çivit mavisi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme : Antinaturalist.
-Kompozisyon : Motifler yüzeye kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysin Türü** : Etek.
b-Giysin Modeli : Belden itibaren yanlara doğru genişleyen, ön ve arkaya doğru daha uzun olan, yanlarında iki küçük yırtmaç bulunan değişik bir modeldir. İç gömleklerden farklı kesimi, bunun bir iç gömleğin parçası mı yoksa etek mi olduğuna dair düşünceyi, yekpare bir etek olduğu yolunda güçlendirmektedir. Eteğin uçları ve yırtmaç kenarları ince siyah bir harçla geçilmiş olup, ön tarafından ikişer küçük kurdele sarkmaktadır. Bu kurdeleler de eteğe ait olmayıp, kırmızı çorap veya tozlukları bacağa bağlamaya yarayan şeritlerde olabilir.
- Beden Kesimi : Belden yanlara doğru açılan giysin yan tarafları, ön ve arkaya göre daha uzun kesilmiştir.
- Kol Kesimi : ---
-Yaka Kesimi : ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme :
-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi : ---
- Astarlama Malzemesi : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü** : Çorap veya tozluk.
- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Dar paçalıdır.
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belindeki ince kemeri ve kuşu tutmaya yarayan ağız kenarları metal iplik harçlı deri eldiveni giysiyi tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kuşağına taktığı kesesi, şişkin gövdeli, dibine doğru hafifçe sivri, küçük dikdörtgen ağızlıdır. Ağız kısmından çıkan üç ip askıyla kuşağa bağlandığı görülmektedir. Dip kısmının ucundan da aşağıya doğru bir ip parçası sarkmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü :

Kenarı kürklü külâh.

-Modeli :

Yukarıya doğru daralarak

tepesi neredeyse sivri sonlanan, üçgenimsi külâh formundaki başlığın, başa oturan kısmının etrafı kürk ile kaplıdır. Başlığın şemse motiflerinin zemine kaydırılarak yerleştirildiği bir dokumadan yapıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi :

Desenli dokuma ve kürk.

-Süslemesi :

i-Ayağa Giyilen :

-Türü :

“V” konçlu pabuç.

- Modeli :

Sivri kalkık burunlu,

topuksuz ve “V” konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi :

Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi :

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Eldiveni ve başlığı onun doğan veya şahin gibi yırtıcı bir kuş yardımı ile avlanan bir avcıya ait olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Norah Titley(1981: 2), tasvir hakkında bilgi

verirken doğancının milliyeti hakkında bilgi vermemiş, belinde kemere ait kesenin içinde hayvanı geri getirmek için yem veya et olabileceğini belirtmiştir. Muhtemelen de Titley’inde belirttiği gibi bu kesenin içinde genç avcının başarılı bir av sonrası kuşunu ödüllendirdiği bir şey taşıyor olmalıdır.

ÖRNEK NO: 18.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 102.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: BL. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: Or.2709, y. 27b.
Tarihi	: 1600'ler.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Solak.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Solak gömleği.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, kolsuz, sırtından takma kolları sarkan, bele kadar sıklıkla yerleştirilmiş düğmelerle kapatılabilen kalçanın biraz altından sonlanan, yanlarda küçük yırtmaçları bulunan bir modeldir. Etek uçlarını belindeki kuşağa soktuğu görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Sırtından sarkan takma kolları vardır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak kırmızı renkteki başka bir dokuma ile astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boncuk düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Farklı renkte iplikler kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu** : Kır çiçekleri (Bitkisel bezeme).
- Renk** : Çivit mavisi zemin üzerine kırmızı ve lacivert ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler yüzeye serpiştirilerek yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Etek.
- b-Giysinin Modeli** : Belden itibaren yanlara doğru genişleyen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden yanlara doğru genişlediği görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü** : Don.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paçaları ayak bileklerinde yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde yeşil bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu yayı ve kuşağına soktuğu oklu giysiyi tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen

- Türü** : Süpürge sorguçlu kuka.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan

başlık, tepe kısmından sivrileşerek ensesine doğru kıvrılan ve burada birleşen bir tepelikten oluşmaktadır. Bu bölüme yerleştirilmiş boru şeklindeki bir yuva içinde yükselen süpürge sorgucu ile bunun biraz altına sokulmuş yine boru biçimi yuvası bulunan tüy sorguç ve başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde çepeçevre saran sırma bir bant ile başlık süslenmektedir.

- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Sorguçlar ve iç içe geçmiş, birbirini bir ters bir düz tekrarlayan üçgen motifleri ile bezenmiş altın rengi iplikle yapılmış (sırma) bir şerit ile süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Mest-pabuç.
- **Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz ve yarım konçlu bir modeldir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sırma şeritli, süpürge sorguçlu kukası, önden yan kenarlara doğru hafifçe diyagonal kesilmiş ön bedeni bulunan gömleği, tül izlenimi veren eteği ve yayı ile padişahı korumakla görevli solak askerine ait olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Norah Titley(1981: 2), tasvir hakkında bilgi verirken belirleyici başlık olan süpürge sorguçlu kuka taktığını söylemiştir.

Sanatçı, öbek öbek küçük tümseklerin bulunduğu yeşil bir zemin üzerinde resimlediği tasvirde altın yıldız bir arka zemin kullanmıştır. İnce, temiz ve özenli bir işçilik görülmektedir. Minyatür, And 2004'de yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 19.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 103.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Halili Koleksiyonu .
Envanter No / Yaprak No	: MSS. 775.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç adam.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Genç erkek.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, kısa kollu, ön ortası yakanın hemen altından beline kadar çaprastlarla kapatılabilen, eteğinin yanında küçük yırtmaçları bulunan, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır. Belden itibaren aşağıya doğru yanlardan genişlediği görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Çifter sıra ile yerleştirilmiş çaprastlar kullanılmıştır
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, bele kadar çaprazlarla kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
- Yaka Kesimi	:
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak krem rengi başka bir düz dokuma ile astarlandığı görülmektedir. Astarın kenarlarına ince bir harç geçirilmiştir.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprazlar.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Stilize Çin bulutu (Kozmik bezeme).
-Renk	: Altın yıldız kumaş zemini üzerine açık sarı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler kumaş zeminine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü	: Don.
- Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---

- Paça Kesimi : Dar paçalıdır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde murassa, altın rengi bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yanlara doğru taşkın

görünümlü sarık.

-Modeli : Tepesi yarım yuvarlak

sonlanan kırmızı bir takke etrafına yanlara doğru oval (yayvan) bir görüntü verecek biçimde sarık sıralarının sarılması ile hazırlanmış bir başlıktır. Başlığın alın kısmında, üzerinde ince, düşey, kırmızı çizgiler bulunan biri altın yıldız diğeri kırmızı renkte iki sıra yollu dokuma parçası, kadınlardaki kaşbastılar gibi, sarığa çapraz biçimde tutturulduğu görülebilmektedir. Böylece kadınlarında kullandığı bir dokuma parçasının erkekler tarafından ama biraz farklı bir uygulama ile kullanıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz ve yollu dokumalar kullanılmıştır.

-Süslemesi : Yatay bağlanmış yollu dokuma parçaları ile bir nevi süsleme yapılmıştır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz ve kısa konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Altın rengi metal iplikle yapılmış entarisi, kürk kaplı, altın rengi metal iplik çaprazlı hırkası, altın kemeri ve süslü sarığı ile genç bir asilzadeyi gösteriyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resim, Sotheby's tarafından 12 Ekim 1990'da Londra'da yayınlanmıştır. Roger'e göre (2002: 244) Nakkaş Osman stilini yansıtmaktadır (Resim için bkz. Roger, 2002, fol. 11a).

ÖRNEK NO: 20.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 104.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Halili Koleksiyonu .
Envanter No / Yaprak No	: MSS. 775.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç adam ve şeyh.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Genç erkek.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuz, sırtından sarkan sahte-takma kolları bulunan, ön ortası yakanın hemen altından beline kadar çaprastlarla kapatılabilen, eteğinin yanında küçük yırtmaçları bulunan, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Takma kol ağızları ve astarı muhtemelen kürk kaplıdır. Astar, mavi zemin üzerine beyaz puantiyeli bir tür dokumaya da benzemektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları dardır.
- Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Seraser kumaştan yapıldığı anlaşılmaktadır.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Altın rengi metal iplik kullanılmıştır
-Uygulanan Teknik	: Kumaşın dokuma özelliğinden dolayı metal iplikler yatay çizgiler halinde görülmektedir.
-Konu	: ---
-Renk	: Yeşil üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü	: Görülmemektedir.
- Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde pembe bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen

-Türü : Yanlara doğru taşkın

görünümlü sarık.

-Modeli : Tepesi yarım yuvarlak sonlanan kırmızı bir takke etrafına yanlara doğru oval (yayvan) bir görüntü verecek biçimde sarık-tülbent sıralarının sarılması ile oluşturulmuş bir tür başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Çaprazlı, kürk kaplı kaftanı, seraser kumaştan entarisi ve yayvan sarığı ile yine soylu bir genç adamı tasvir ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin çerçeve kenarları altın yaldızla resimlenmiş iri yapraklı Hatayi çiçekleri ile süslüdür. Kaliteli işçilikleri Topkapı Saray Kütüphanesi'ndeki albüm sayfalarına ait olabileceği düşüncesini güçlendirmektedir (Roger, 2002,s. 242, fol. 33a).

ÖRNEK NO: 21.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 105.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Halili Koleksiyonu .
Envanter No / Yaprak No	: MSS. 775.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç adam.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Genç erkek.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, ön ortası bele kadar sırma düğmeli, eteğinin yanında küçük yırtmaçları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin eteğe doğru genişleyen bol bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesilmiş, bu yüzden dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak kırmızı bir dokuma ile astarlandığı görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Metal iplikli düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, ön ortası bele kadar çaprastlar kullanılarak kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Atlas izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : Çaprastlar kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak kırmızı renkte başka bir düz dokuma ile astarlanmıştır.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 3 (En Alta Giyilen)** :
- Türü** : Don.
- Modeli** : Sadece bilek kısımları görülebilmektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paça ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır. Altına kırmızı bir çorap giydiği görülmektedir.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde beyaz bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kuşağında, altın sarısı renkte kını bulunan bir hançer ve ince bir iple astığı divit bulunmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Destarlı kavuk.

-Modeli : Yukarıya doğru daralan tepesi yarım yuvarlak bir kavuğun etrafına, yan tarafı çapraz görülecek şekilde neft yeşili bir destar sarmıştır.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma. Kavuk pamuklu bir kumaştan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz, arkası açık, kalkık sivri burunlu ve topuksuz bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri olmalıdır.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Destarlı kavuğu, bol görünümlü, altın rengi düğmelerle süslü üstlüğü ve diviti ile bir kâtibi anımsatmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin çerçeve kenarları iri yapraklı çiçekler ile süslü halkar bir bezemeye sahiptir. Çok özenli ve temiz bir işçilik dikkati çekmektedir(Resim için bkz. Roger, 2002, s. 243,fol. 2b).

ÖRNEK NO: 22.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 106.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Halili Koleksiyonu .
Envanter No / Yaprak No	: MSS. 775.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Atlı genç.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Mintan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Süvari.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, bel hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah renk düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (Alta Giyilen)	:
- Türü	: Şalvar.
- Modeli	:

- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Çok bol paçalıdır. Paça ağızları pantolon benzeri bir görünümde resimlenmesine rağmen, büzgülü olduğu anlaşılabilir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde yeşil bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kuşağında, altın sarısı kını bulunan hançeri ve yay torbası asılıdır. Oklarını diğer tarafında taşımaktadır. Genç süvari sol elinde ince, uzun bir mızrak tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yanlara doğru taşkın görünümlü sarık.

-Modeli : Tepeliği görülmeyen bir takkenin etrafına yanları yayvan duracak biçimde sarık sıraları sarılmış, tepesi dilim dilim görülen bir sarık modelidir. Sarığın alın kısmında kırmızı bir dokuma parçası görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Bot.

- Modeli : "V" biçimi kesilmiş konçlu, kalkık sivri burunlu ve topuksuz bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Yanlara doğru şişkin biçimde sarılan sarığı, uzun kollu mintanı ve ata binmesini kolaylaştıran şalvarı ile genç bir süvari resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Genç atının altın yıldızla boyanmış eğeri ve at koşumları saraylı bir gencin resimlenmiş olabileceğini düşündürmektedir. Belki de avlanan genç bir şehzadeyi gösteriyor olmalıdır. Atın yüzünü örten altın rengi maske dönemin at koşumları hakkında da fikir edinmemizi sağlamaktadır. Yine

Özellikle atın resimlenmesi Nakkaş Osman izleri taşımaktadır (Resim için bkz. Roger, 2002, s. 243, fol. 3a). Levni' nin H.2143, y. 13b' deki atlı figürü de sanki bu resimden esinlenerek yapılmış gibidir (Resim için bkz. İrepoğlu 1999:169).

ÖRNEK NO: 23.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 107.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı .
Envanter No / Yaprak No	: H. 2135, y. 26a.
Tarihi	: 17. yüzyıl başı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “V” yakalı, kolsuz, yakanın hemen altından beline kadar düğmelerle kapatılabilen, eteğinin yanında küçük yırtmaçları bulunan, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır. Belden itibaren aşağıya doğru yanlardan genişlediği görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “V” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

- a-Giysinın Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinın Modeli** : Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kollu ve bol yenlidir. Kollar dirseklerden itibaren kol ağzına doğru genişlemektedir. Kol ağzları aşağıya doğru sivri bir şekilde sarkmaktadır.
- Yaka Kesimi** :
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü** : Şalvar.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları bu kez üst üste kat yapmak yerine ayak bileklerinden büzülmeştir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, B.L. Albümü'ndeki kadın kıyafetlerinde de benzerlerini gördüğümüz, bu kez daha ince ve zarif bağlanmış benzer bir kuşak bulunmaktadır. Yer yer savatlı altın rengi paftalarla süslü kuşak, orta kısmından düğümlenmek yerine ilk sıranın içinden geçirilerek, ön kenarlarda aşağıya doğru yarım yuvarlak kavis yapmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Zincir örgü kalın bilezikleri ve altın zincir kolyesi kıyafeti tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen

- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görümlü başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır. Bir kenarına altın yuva içine yerleştirilmiş tüy sorguç takıldığı görülmektedir.

- Yapım Malzemesi** : Metal iplikten(altın) yapılmış
bir dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Altın yuvalı siyah tüy bir
sorguça süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Terlik.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu,
topuksuz ve arkası açık bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Altın yıldız başlığı, kolye ve bilezikleri ve savatlı paftalarla süslü kemeri ile dönemin başkentli veya saraylı kadının giyim ve aksesuar beğenisini yansıttığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Altın yaldızlı savatlı paftaların ortalarının çiçek biçiminde tasarlandığı görülmektedir. Genel anlamda zengin ve gösterişli bir giyim tarzını yansıttığı gözlemlenmektedir (Resim için Bkz. Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993: 262; Stchoukine 1971: XXII, Tuğlacı 1985: 29).

ÖRNEK NO: 24.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Yağlı boya (Tuval üzerine).
Fotoğraf No	: 108.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: ---
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: İstanbul Rahmi Koç Müzesi .
Envanter No / Yaprak No	: ---
Tarihi	: 1610-45.
Sanatçısı	: Anonim (Kuzey Avrupa).
Konu	: Gül tutan genç kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, kısa kollu, ön ortası beline kadar düğmelerle kapatılabilir, sağ ön ortası kemer hizasından sola doğru diyagonal kesimle kapanan, kalça hizasında bir modeldir. Kapitone dikiş uygulandığı görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren yanlara doğru genişleyen bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kol.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Pamuklu izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinın Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinın Modeli** : Önü açık, "V" yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kollu ve bol yenlidir. Kollar dirseklerden itibaren kol ağzına doğru genişlemektedir. Kol ağzları aşağıya doğru sivri bir şekilde sarkmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Şeffaf bir görünümündedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen) :

- Türü** : Şalvar.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : Ağ kesimlidir.
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ince, uzun ve düşey dikdörtgen plakaların birleşmesiyle oluşturulmuş, kancalı altın rengi bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : İnci kolyesi, altın gerdanlığı, örgü bilezikleri ve hal halları ile saraylı bir hanımın tasvir edilmiş olabileceği düşünülmektedir.

ı- Başa Giyilen :

- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü, başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır. Bir kenarına değerli süs taşları kakılmış, altın yuva içine yerleştirilmiş tüy sorguç takıldığı görülmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Seraser

izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Süs taşları kakılmış, altın rengi yuvalı, siyah yelpaze tüy sorguç ile bezenmektedir.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Nalın.

- Modeli : Bantlı ve yüksek ökçelidir.

- Yapım Malzemesi : Deri ve ahşap kullanılmıştır

- Süslemesi : Deri bantların ortasına altın

yaldız ile çiçek motifleri işlenmiştir. Yine nalınların ökçelerinin ön kısımlarına kazıma ile yapılmış izlenimi veren, küçük daireler içerisine yerleştirilmiş, dört yapraklı çiçek motifleri dikkati çekmektedir.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Seraser kumaştan, altın rengi yuvalı sorguçla süslü başlığı, inci kolyesi, inci küpeleri, gerdanlığı, altın bilezikleri, hal halları ve kemeri ile dönemin ilk çeyreğinin kadın modasından izler taşıdığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Genç kadının saçlarını ortadan ayırarak, şakaklarına düşürdüğü zülüfleri, 17.yüzyılın başlarından itibaren görülen saç stiline bir tekrarı olarak karşımıza çıkmaktadır (Resim için bkz. Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, 1993, s. 261,C 120; Gürtuna, 1999,res. 59).

ÖRNEK NO: 25.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 109.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Tuhfet-el Mülük ve 'l-Selatin adlı eserden bir minyatürdür.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı .
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 415, y.241b, (Karatay T.177).
Tarihi	: 1610 civarı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Ud çalan genç kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu, ön ortası beline kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren yanlara doğru genişleyen bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : Hırka.
- b-Giysinın Modeli** : Sadece kolları görülen giysi, uzun kollu, önü açık bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları dar ve yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** :
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. İpekli dokuma izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Parça 3 (En Alta Giyilen)** :
- Türü** : Görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ince, uzun ve düşey dikdörtgen plakaların birleşmesiyle oluşturulmuş, altın rengi bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Boynundaki kolye kıyafeti tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü, başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır. Altın yaldızlıdır.
- Yapım Malzemesi** : Altın rengi metal iplikli bir dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---

- Türü : Görülmemektedir.
- Modeli : ---
- Yapım Malzemesi : ---
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sade bir giyim tarzı içerisindedir. Yine döneme özgü yüksek konik bir başlık taktığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Saçlar ortadan ayrılmış ve şakaklarına zülüfleri dökülmektedir. Çaldığı ud benzeri enstrüman dönemin müzik aletlerine bir örnek oluşturması açısından dikkate değerdir. Yanındaki müzisyenlerinde tef ve çalpara çalarak genç müzisyene eşlik ettikleri görülmektedir (Resim için bkz. Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, 1993, s. 247, C 86).

ÖRNEK NO: 26.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 110.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: I.Ahmed Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı .
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. B. 408,y.14a.
Tarihi	: 1603-18 arası.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kitap okuyan saraylı hanım
(Bahçede kadınlar minyatüründen ayrıntı).	
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kısa kollu, ön ortası beline kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren yanlara doğru genişleyen bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler kullanılmıştır
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : Entari.
- b-Giysinın Modeli** : Sadece kolları görülen giysi, uzun kollu, önü açık, ayak bileklerine kadar uzun bir entari olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları dar ve yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** :
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. İpekli dokuma izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Parça 3 (En İçe Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinın Modeli** : Sadece yaka kısmı görülebilen giysi, önü açık "O" yakalı bir iç giysisi olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Parça 4 (En Alta Giyilen)** :
- Türü** : Görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ince, uzun, düşey dikdörtgen plakaların birleşmesiyle oluşturulmuş, altın rengi bir kemer bulunmaktadır.

- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kulağına kırmızı taşlı küçük bir küpe takmış olduğu görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü, başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Altın rengi metal ipliğinde kullanıldığı turkuvaz bir dokumadandır.
- Süslemesi** : Çiçek desenlidir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Sırma düğmelerle süslü entarisi, dönemin karakteristik başlığı ve altın kemeri ile bir saraylı hanım resimlenmiş olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Saçları yine ortadan ayrılmış ve şakaklarına zülüfleri dökülecek biçimde taranmıştır. Genç kadın, elinde altın yaldız ile süslenmiş siyah ciltli bir kitap tutmaktadır. Muhtemelen etrafındaki kadınlar tarafından hizmet edilen bir saraylı hanımdır. Resim, devrin yastık, halı, seccade gibi dokuma türleri ile kase ve sürahi biçimleri hakkında da fikir sunmaktadır(Resim için bkz. Çağlarboyu Anadolu'da Kadın 1993, s. 245,C80 ve Yetkin 1970, pl.7 ve Atasoy, 2002, s.158, res 216, And 2004, s.456).

ÖRNEK NO: 27.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 111.
Çizim No	: 111o.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Mundy Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Museum .
Envanter No / Yaprak No	: BM. A.1974-6-17.013,y.48.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nalınlı kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, kısa kollu, ön ortasından beline kadar çaprastlarla kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaştan farklı olarak açık kahverengi bir dokumadan yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanıldığı görülmektedir.
-Uygulanan Teknik	: Yatay şeritler (çaprastlar)

sonradan kumaşın üzerine dikilmiş olmalıdır.

- Konu : Yatay süsleme şeritleri.
- Renk : ---
- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon : İşlevsel özelliğe de sahip yatay şeritler karşılıklı ve yatay ekseninde birbirlerine paralel olacak biçimde yerleştirilmiştir.

Parça 2(İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Hırka.
- b-Giysinin Modeli : Entarisinin iliklemediği çaprazlarının ve kuşağının hemen altından bir kısmı görülebilen giysi, kısa kollu, "O" yakalı, kalça hizasında bir model olmalıdır.
- Beden Kesimi : Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi : ---
- Yaka Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
 - Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.
 - Astarlama Malzemesi : ---
 - Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler :
 - Süsleme Gereci : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.
 - Uygulanan Teknik : Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
 - Konu : Puanteler (Geometrik bezeme).
 - Renk : Koyu mavi zemin üzerine altın yıldızla renklendirilmiştir.
 - Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
 - Kompozisyon : Motif, zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3 (En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : İç gömlek.

- b-Giysinın Modeli** : Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir iç giysisidir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları çok boldur. Kollar dirseklerden kol ağızlarına doğru genişlemektedir. Kol ağızları içten oyularak kesilmiş gibidir. Zira, kol ağızlarının dış tarafları aşağıya doğru sivri bir biçimde sarkmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Süslemesi** : Kollarının yan kısımlarında gümüş rengi metal iplikle yapılmış, düşey, ince süsleme şeritleri bulunmaktadır.

- Parça 4 (En Alta Giyilen)** :
- Türü** : Şalvar.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçaları ayak bileklerinde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, bel hizasından aşağıya doğru kavisli bir şekilde sarkıtarak, ortasını düğümlediği, iki sıra sarılmış koyu mavi bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kulağında küpe ve bileğinde muhtemelen altından yapılmış bir bilezik bulunmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır. Başlığın kafaya bir kaşbastı ile oturtulduğu görülmektedir. Baş tuvaleti enseden sırtına doğru sarkan, uçları püsküllü, kırmızı renk bir kollar dokumadan yapılmış enselik ile tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma. Seraser
izlenimi vermektedir.	
-Süslemesi	: Yaprak motifi.
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: Yüksek ökçeli nalın.
- Modeli	: Bantlı, yüksek ökçeli bir
modelidir.	
- Yapım Malzemesi	: Deri ve ahşap kullanılarak
yapılmış olmalıdır.	
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Gümüş rengi metal iplikle yapılmış çaprazlarla süslü entarisi, içine giydiği puanteli dokumadan hırkası ve kol kenarları gümüş iplik şeritli iç gömleği 17. yüzyılın ilk çeyreğine ait giyim tarzının bir yansımasıdır. Ancak, başlığın biraz daha yükseldiği, kaşbastı ve enselik gibi aksesuarlarla zenginleştiği görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : British Museum'da bulunan bu albüm "A Briefe Relation of Turcks, Their Kings, Emperours or Grandsigneurs" adı ile de anılmaktadır(Sinemoğlu, 1996: 169; Atasoy, 2002: 75; Titley, 1981: 20-23). Bu albümün daha fazla resime sahip bir kopyası da yine aynı müzenin " Department of Oriental Antiquities" bölümünde saklanmaktadır(Sinemoğlu, 1996: 169).

ÖRNEK NO: 28.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 112.
Çizim No	: 111n.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Mundy Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Museum .
Envanter No / Yaprak No	: BM. A.1974-6-17.013, y.49.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Atkısını (Uçkurunu) tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, geniş hakim yakalı, kısa kollu,beline kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir. Kol ağzlarının altından devam eden ve bileği dar, uzun kollar, içteki kırmızı düz hırkadan farklı olarak şalvardaki benzer motiflerle bezenmiş ve farklı renktedir. İçteki hırkaya ait olamayacağını düşündüğümüz bu kollar üstteki entarinin kısa kollarının içine dikilmiş uzun kol görünümündedir.
-Yaka Kesimi	: Ayaklı (yüksek hakim) yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaşla aynı olup, iç kenarlarına yaklaşık on santim yüksekliğinde, eflatun renkte bir harç dikildiği görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.

- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
-Süsleme Gereci : ---

Parça 2(İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Hırka.

b-Giysinin Modeli : Entarinin iliklenmemiş

düğmelerinin ve kemerin hemen altından bir kısmı görülebilen giysi, kısa kollu, hakim yakalı, kalça hizasında bir model olmalıdır.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.

-Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen) :

- Türü : Şalvar.

- Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları ayak

bileğine doğru daralır fakat pantolon kesimi gibi düz sonlanmaktadır. Diğer örneklerdeki gibi büzülmemekte veya kat yapmamaktadır.

-Süslemesi : Şalvar, şemseyi anımsatan, kenarları dikenli eşkenar dörtgen motifleriyle süslüdür. Motiflerin içi çiçeklerle doldurulmuştur.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, bel hizasından aşağıya doğru sarkarak ortadan kilitlenen, ince, uzun, küçük düşey dikdörtgen plakalardan oluşan altın rengi bir kemer bulunmaktadır. Kemer çift tokalıdır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir omzuna atıp, sırtından beline doğru çektiği atkısı (uçkuru) giysiyi tamamlamaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü başa oturan kısmı silindirik, biraz yüksekçe bir başlıktır. Başlığın kafaya genişçe bir kaşbastı ile oturtulduğu görülmektedir. Altın yıldız desenli kaşbastı alından başlığa doğru geniş bir bant halinde sarılıp, arkadan düğümlendikten sonra her iki ucu omuzlara dökülecek biçimde sarkıtılmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Seraser izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Bitkisel motiflerle süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Yarım konçlu, sivri kalkık burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Desenli kumaşlarla yapılmış giysileri ve altın rengi kemeri, saraylı bir hanımı konu ettiği düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin çerçevesinin her iki yanında ortası kırmızı renkte beş yapraklı çiçek demetleri bulunmaktadır. Karşı sayfada ise iğne dikenli yaprakları bulunan bir selvi ve iki farklı çiçek motifleri ile süslüdür(Resmin tamamı için bkz. Atasoy, 2002: 82 ve Gürtuna 1999, res. 53).

ÖRNEK NO: 29.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 113.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Mundy Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Museum .
Envanter No / Yaprak No	: BM. A.1974-6-17.013,y.46b.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kadeh tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Yelek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuz, yan tarafında küçük yırtmacı bulunan, kalça hizasında bir giysidir. Yakasındaki iki büyük ibrişim düğme dikkati çekmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaşla aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2(İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, kısa kollu,

bel kadar ipek iplik sarılı iri düğmelerle kapatılabilir, ayak bilekleri hizasında bir modeldir.

- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi** : Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesilmiştir.
- Yaka Kesimi** : Hakim yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Giysinin iç kenarları gezi izlenimi veren koyu mavi dokumadan bir harçla çevrelenmektedir.
- Yardımcı Malzemeler** : İpek iplikli düğmeler kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gerci** : ---

Parça 3(İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, kalça hizasında bir modeldir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları bilek kısımlarında daralmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Seraser izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gerci** : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Çiçek motifleri (Bitkisel bezeme).
- Renk** : Lacivert zemin üzerine altın yaldız

ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler kumaş yüzeyine serpiştirilerek yerleştirilmiştir.

Parça 4(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Ayak bileklerine kadar uzun etekli, pilli bir modeldir. Etek uçlarında metal iplikten tığ işi süslemeler yapıldığı izlenimi vermektedir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Tığ işi.
- Konu** : Damla motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Altın yıldızla renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifler her pilinin ucuna birbirini tekrarlar biçimde yerleştirilmiştir.

Parça 5 (En Alta Giyilen)

- **Türü** : Şalvar.
- **Modeli** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Süslemesi** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortasını fiyonk biçimi

bağladığı, uçları sırma püskül veya altın rengi metal iplik oylarla süslü, beyaz kuşağı dikkat çekicidir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde kenarlarına metal iplikle süslemeler yapılmış bir çevre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yüksek konik başlık.

-Modeli : Yukarıya doğru daralan,

tepesi düz , huni görümlü, başa oturan kısmı silindirik yüksekçe bir başlıktır. Beyaz bir örtü başlığın arka üst köşesine tutturularak enseye doğru sarmakta ve genç kadının kulaklarını tamamen kapatarak, çenesinin altından geçip muhtemelen boynunun arkasından bağlanmaktadır. Alın kısmındaki, altın yaldızlı motiflerle süslü turkuvaz kaşbastısını, başının arkasından bağlayarak, uçlarını omuzlarına sarkıttığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Seraser kumaş izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Bitkisel motiflerle süslüdür.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Konçsuz, sivri kalkık

burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli kumaşlardan yapılmış giysileri, bir elinde tuttuğu çevresi ve kadehi ile saray çevresinden bir genç hanım olduğu izlenimini vermektedir. Giysinin hemen hemen tüm parçalarında altın rengi metal iplik kullanıldığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Pilili eteğinin uçlarını süsleyen tığ işi ile yapıldığını düşündüğümüz süslemeler, Levni'nin yaklaşık bir yüz yıl sonra resimleyeceği kadın tasvirlerindeki bazı giyim ve kuşam öğelerinde de karşımıza çıkacak bir beğenin ilk örnekleri olmalıdır(Resim için bkz. Atasoy, 2002: 82, res. 82; Gürtuna 1999, res.52).

ÖRNEK NO: 30.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 114.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Mundy Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Museum .
Envanter No / Yaprak No	: BM. A.1974-6-17.013,y.45.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yelpazeli kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, küçük hakim yakalı, kısa kollu, bele kadar kapatılabilir, ayak bilekleri hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine bele kadar olan kısmı bedene oturmakta, belden itibaren ise genişlemektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaştan farklı olarak siyah renkte bir dokumadan yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2(İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giysinin Modeli	: Entarisinin altına giydiği giysinin çok küçük bir kısmı görülebilmekle birlikte kalça hizasında bir model olduğu anlaşılabilir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gerci	: ---

Parça 3(İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kollar dirsekten kol ağzlarına doğru genişlemektedir. Kol ağzlarının üst kısımları aşağıya doğru sarkmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Altın rengi metal iplik ve siyah iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Düşey sıрма çizgiler, kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır. Altın iplikle yapılmış iğne oyaları ise sonradan işlenmiş olabilir.
-Konu	: Düşey çizgi ve damla motifleri.

- Renk** : Beyaz zemin üzerine siyah ve altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Altın yıldız damla motifleri kol ağızlarına belirli aralıklarla birbirlerini tekrarlar biçimde yerleştirilmiştir. Düşey çizgiler ise kolların yan taraflarına yine düşey biçimde çizilmişlerdir.

Parça 4 (En Alta Giyilen)

- Türü** : Görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- Süslemesi** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde birbirlerine kilitlenmiş ince, küçük, düşey dikdörtgen plakalardan yapılmış altın rengi bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde kenarları yine metal iplik (Altın yıldız) oyalı veya işlemeli beyaz bir çevre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

- Türü** : Yüksek konik başlık.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi düz , huni görünümlü, başa oturan kısmı silindirik yüksekçe bir başlıktır. Alın kısmındaki, kenarları altın yıldız oyalı siyah kaşbastısını başının arkasından bağlayarak, uçlarını omuzlarına sarkıttığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Seraser kumaş izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, sivri kalkık burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Altın kemeri, döneme has başlığı, altın rengi metal iplik işlemeli iç gömleği, uzun saplı siyah tüy yelpazesi ve beyaz mendili ile saraylı bir hanım resimlenmiş olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Yelpaze yarım yuvarlak biçimdedir. Figürün bağdaş kurarak oturması ve diğer elinde kenarları sırma işlemeli beyaz bir mendil tutması saraylı kişiliğine vurgu yapmaktadır. Tasvirin her iki yanında ortası fiyonklu nergis çiçekleri bulunmaktadır(Bkz. Atasoy 2002,s. 82, res. 84).

ÖRNEK NO: 31.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 115.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Mundy Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Museum .
Envanter No / Yaprak No	: BM. A.1974-6-17.013,y.51.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nar tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Şal.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, önünde herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan, diz altında sonlanan uzun bir modeldir. Ön beden kenarlarında bir parmak eninde dikiş izleri bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bol ve dökümlü bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dirseklerden itibaren genişlemektedir. Çok bol yenlidir.
-Yaka Kesimi	: Yakasızdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2(İçe Giyilen) :

- a-Giysinın Türü** : Ferace.
- b-Giysinın Modeli** : Önü açık, "V" yakalı, gizli kapama kullanılmış, ayak bileklerine kadar uzun bir üst giysisidir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olduğu anlaşılmaktadır.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "V" yakalıdır. Yaka kenarlarına altın yaldız ince şeritler geçilmiştir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak kırmızı renkte pamuklu izlenimi veren bir kumaşla astarlandığı görülmektedir.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Dalgalı çizgi motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Siyah üzerine altın yaldızla renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifler zemine birbirini düşey ekseninde takip eder biçimde yerleştirilmişlerdir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinın Türü** : Entari.
- b-Giysinın Modeli** : Önü açık, oyuk yakalı, ayak bileklerine yakın uzunlukta kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : Resime göre oyma yaka izlenimi vermektedir. Ancak, döşlükte takmış olabilir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.

- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak koyu mavi renkte bir kumaş ile astarlandığı görülmektedir.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Siyah iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Altı yapraklı bitki motifi.
- Renk** : Gümüş rengi zemin üzerine siyah ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Altı yapraklı soğanlı bir bitkinin tasvir edildiği motifler, düşey ekseninde birbirini takip eder biçimde zemine yerleştirilmişlerdir.

Parça 4 (En Alta Giyilen)

- Türü** : Şalvar.
- Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Süslemesi** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, ortasından düğümleyerek uçlarını aşağıya doğru sarkıttığı, şalvarı ile aynı renkte bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar

ı- Başa Giyilen

- Türü** : Kulaklıklılı takke.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan, tepesi yarım yuvarlak, başa oturan kısmı silindirik başlığın, kulak kısımlarını örten uçları sivri kulakçıkları bulunmaktadır. Hareli kumaştan yapılmış takkenin

tepesinden enseye doğru beyaz bir örtünün(enselik olabilir) sarktığı görülmektedir.

Takke, başa altın yıldız motiflerle süslü, siyah bir kaşbastı ile tutturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : Hareli bir dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz, sivri kalkık

burunlu, topuksuz ve arkası açık bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadının en üste giydiği beyaz renkteki üstlüğü şal veya yağmurluğu anımsatmaktadır. Altın rengi ipliklerle yapılmış motiflerle süslü feracesi , seraser izlenimi veren kumaştan entarisi, gerdanını örten döşlüğü ve kulak siperliği bulunan başlığı ile diğer örneklerden farklılaştığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Genç kadın bereketi sembolize eden kırmızı renkte bir nar tutmaktadır. 17. yüzyılda yapılmış bazı kadın ve erkek tasvirlerinde portakal ve elma gibi meyvelerin tutulduğunu da görmekteyiz. Sanatçıların figürlerin elinde kadeh, nar, çiçek, portakal vb. nesnelere göstermesi dekoratif amaçlı olduğu gibi bazı anlamlarda taşıyor olmalıdır . Tam sayfa dikkate alındığında figürün her iki yanında yine ortası fiyonklu nergis çiçekleri olduğu görülmektedir(Bkz. Atasoy 2002,s. 82,F.85).

ÖRNEK NO: 32.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 116.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Divan-ı Nadiri.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H.889,8b.
Tarihi	: 1618.
Sanatçısı	: Ahmed Nakşi.
Konu	: III.Mehmed'in şehzadesi (III.Mehmed'in Meclisi konulu minyatürden ayrıntı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Şehzade.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz ancak sırtından takma kolları sarkan, bele kadar kapatılabilir, ayak bilekleri uzunluğunda bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Atlas izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak siyah bir dokuma ile astarlandığı görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2(İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülebilen giysi uzun kollu, ayak bileklerine yakın uzunlukta olmalıdır.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
-Süslemesi	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde kuşak veya kemer bulunmadığı görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen

-Türü	: Selimi.
-Modeli	: Yukarıya doğru hafifçe daralan, başa oturan kısmı kulaklarına doğru sarkan, kulak hizasından yükselerek sarığın tepesinden diğer tarafa dolaşan kalın bir silmesi bulunan yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Divana girerken başa takılan selimi kavuğu ve renklendirme ile atlas izlenimi veren kıymetli kumaştan, takma kolluklu kaftanı ile saraylı biri olduğu tahmin edilebilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Genç şehzade merdivenli, kaideli, kolluklu ve arkalıklı bir tahta oturmuş babasının önünde ayakta durur ve ellerini önden saygı ile bağlar biçimde tasvir edilmiştir. Sultanın ihtişamlı görünümüne göre çok sade bir kıyafet içerisinde resimlendiği görölmektedir. Başındaki serpuştta sorguç dahi yoktur. Hemen arkasındaki figür lâlası, onun arkasındaki, şehzade ile benzer bir kıyafet giymiş olan figür ise kendisinden daha küçük olan bir başka şehzade olmalıdır. Sultanın meclisinde has odalılara has, çatal kulakçıklı başlıkları ile musiki yapan figür grubunun hemen önündeki sehpa, altın yaldızlı ejder başlı ayakları ile saray mobilyasında ulaşılan zevki gözler önüne sermektedir. Resim, mavi beyaz çini vazolar, sultanın arkasını yasladığı tahtın, çintemani ve stilize Çin bulutu motifi ile süslü kumaşı ve tahttaki ahşap işçiliği ile Türk kültürünün zenginliğinin değişik malzemeler üzerindeki yansımalarını sunması açısından da önemlidir. Resmin, figürlerdeki iri yüzler ve şehzadelerin arka planındaki pencerelerin içindeki kent panoramalarının hacimsel aktarımları ile ünlü saray nakkaşı Nakşi'den izler taşıdığı görölmektedir. Minyatür, Topkapı a Versailles 1999:255,p.220; Karatay 1961,Stchoukine 1971,p.95; Atasoy-çağman 1971,resim 44; Çağman-Tanıdı 1979, resim 176; And 1982a:116,f.52'de yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 33.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 117.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: İÜK. T.9365.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi.
Envanter No / Yaprak No	: T. 9365. y.9a.
Tarihi	: 1620 civarı.
Sanatçısı	: Ahmed Nakşi'ye atfedilmektedir.
Konu	: Sultan II.Osman tahtta.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz ancak ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli ve altun rengi metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu** : İri yapraklı hatayi ve su yolunu anımsatan, bir içe bir dışa doğru kavis yapan, dalgalı şerit motifleri (Geometrik ve bitkisel bezeme birlikte kullanılmıştır). Dalgalı düşey şeritte, kıvrımın içe ve dışa doğru dalgalanma yerlerine kilidi andıran stilize lâle soğanı motifleri yerleştirilmiştir.
- Renk** : Lacivert zemin üzerine gümüş ve altın yıldızla renklendirme yapılmıştır.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Elbisenin her iki ön tarafına düşey olarak "S" biçimi dalgalı şerit motifi yerleştirilmiş ve aralarda kalan boşluklar iri yapraklı çiçek(Hatayi) motifleri ile doldurulmuştur.

Parça 2(İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık giysi, kısa kollu, hakim yakalı, bele kadar çaprazlarla kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Yine belden itibaren muhtemelen peşerle genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için, dış kenarları sivri gibi resimlenmiştir.
- Yaka Kesimi** : Küçük hakim yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : Altın rengi metal iplikli çaprazlar kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Mintan (Sadece dar kol ağızları görülebilen giysi ya bir mintan ya da entari olmalıdır.
- Modeli** : ---
- Kesimi** : ---
- Süslemesi** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde birleştiğinde kartuş biçimini yansıtan çift altın tokalı, kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

i- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Yukarıya doğru hafifçe

genişleyen, kulak hizasından yükselerek sarığın tepesinden diğer tarafa dolaşan kalın bir silmesi bulunan, körüklü yüksek bir başlıktır. Alın kısmında oluşturulan eşkenar dörtgen bir parçanın hemen üst kısmına altın yuvaları bulunan, iki adet siyah yelpaze tüy sorguç yerleştirilmiştir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : Altın rengi yuvalı sorguçlar.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Tahta çıkmak için kullandığı dört ayaklı, küçük sehpaye doğru uzattığı ayağına giydiği pabucun sadece ucu kavisli sivri burnu görülebilmektedir.

- Yapım Malzemesi : Deri olmalıdır.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Altın ipliklerin kullanıldığı, zengin süslemeli kaftanı, altın tokalı kuşağı ve yine altın yuvalara yerleştirilmiş çift sorguçla süslü selimi kavuğu ile sultan olduğu anlaşılabilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultan, bu kez arkalıksız ve merdivensiz bir tahtta oturmaktadır. Arkasında uzun, kule benzeri bir bina yükselmektedir. Sultanın sağ tarafında ayakta duran iki has odalı dikkati çekmektedir. Bunlardan birisi silahtar ağa diğeri ise çuhadar ağadır. Ağaların, kartal kanatlı üstlükleri zengin çiçek desenlidir. Başlarında kendilerine has sırma bantlı, yatırtmalı kırmızı üsküfleri bulunmaktadır. Bellerinde ise bir çok resimde olduğu gibi geniş bir altın kemer bulunmaktadır. *Padişahın Portreleri* kitabında bu binanın Hasoda olabileceği belirtilmiş ve binanın pencereleri içine işlenmiş, çift merdiven ve kemerli iç mekan

işlenişlerindeki üç boyut çabalarına bağlantı yapılarak resmin Nakşi tarafından yapılmış olabileceği belirtilmiştir(Padişahın Portresi, 2000: 324).

ÖRNEK NO: 34 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 118.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Sotheby's 17 October 1997 Katalogu.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: ---
Envanter No / Yaprak No	: ---
Tarihi	: 1623.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Subaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Devlet görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, "O" yakalı, ön ortasında herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları bol ve düz kesimlidir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	:
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar : ---

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Konik kâvuk.

- Modeli : Başa oturan kısmın etrafı elips formunda olup, yukarıya doğru konik bir şekilde daralan tepesi düz bir kavuğa, düşey sıralı sarık sıraları ile bunlara diyagonal gelen bir sarık sırasının muhtemelen yapıştırılması ile hazırlanmış bir modeldir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, hafif kavisli, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Günümüzün belediye başkanlarının görevini yerine getiren subaşı, kendilerine has başlıkları ile dikkati çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Hangi kıyafet albümüne ait olduğu belirtilmeyen tek yaprak resim, sayfa yapısı, figür tipi ve duruş biçimi ile Ralamb, İstanbul Deniz Müzesi, Berlin, Naradowa ve Venedik albümleri ile benzerlik göstermektedir. Benzer çalışmaların yapıldığı çarşı atölyelerinin birinde üretilmiş olmalıdır. Resim, Sotheby's 17 Ekim 1997 katalogunda yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 35.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 119.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Sotheby's 17 October 1997 Katalogu.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: ---
Envanter No / Yaprak No	: ---
Tarihi	: 1623.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Davulcubaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, "O" yakalı, sırtından takma kollar sarkan, ön ortasında herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.

b-Giysinin Modeli : Görülebildiği kadarıyla uzun kollu, önü açık, ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli :

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar : ---

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

- Modeli : Tepesine doğru hafifçe

genişleyen, alın kısmı basık bir yarım yuvarlak ve yan tarafında silmelerle "V" biçimi oluşturulan, başa giyilen kısmı silindirik , kavuk formunda yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, hafif kavisli,

sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Kırmızı bir kolan dokuma kayış ile omzuna astığı davulu ile görevi anlaşılabilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Resim, Sotheby's in 17 Ekim 1997 tarihli satış katalogunda yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 36.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 120.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Paşaname.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: British Library .
Envanter No / Yaprak No	: BL. Sloane 3584, y.9b
Tarihi	: 1630.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: İbrikar(Sultan I.Ahmed tahtta konulu resimden ayrıntı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, küçük sivri yakalı, kısa kollu, bele kadar kapatılabilir, cepli, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Küçük sivri yakalıdır. Sanatçı yakanın sol tarafını resimlemeyi unutmuş olmalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah renk düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
Parça 2(İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Tam olarak anlaşılmamaktadır.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülebilen giysi
uzun kollu bir entari veya hırka olmalıdır.	
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları dardır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Siyah iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken
oluşturulmuş olmalıdır.	
-Konu	: Puanteler (Geometrik bezeme).
-Renk	: Kırmızı zemin üzerine siyah ile
renklendirilmiştir.	
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Motifler zemine kaydırılarak
yerleştirilmiştir.	
Parça 3 (En Alta Giyilen)	:
- Türü	: Görülmemektedir.
- Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
-Süslemesi	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde şal desenli geniş
bir kuşak sarıdır.	
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde tuttuğu altın rengi
ibrik giysiyi tamamlamaktadır.	
ı- Başa Giyilen	:

- Türü** : Zülüflü tas.
- Modeli** : Tepesi yarım yuvarlak sonlanan silindirik ve yüksekçe bir başlıktır. Her iki yanından zülüfler sarkmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Muhtemelen altın rengi bir iplikle işlemeli kırmızı kadife bir dokumanın mukavva veya başka bir sert yüzeye yapıştırılması ile hazırlanmış olmalıdır. Zerrin külâh olarak ta nitelendirilebilir.
- Süslemesi** : İç içe geçmiş değişik yaprak motifleri(çınar yaprağı ve hançer yaprağı gibi) ile bezendiği görülmektedir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Tahta oturmuş sultanın tam arkasında yuvarlak kemerli bir kapının altında ve ayakta duran, elleri önden bağlı iki figür sultanın has odalılaridir. Elinde ibrik tutan ibriktâr diğeri ise silahtarı olmalıdır. Kırmızı tasları çoğunlukla yatırtmalı bir üsküf olarak karşımıza çıksa da ellerinde tuttıkları ya ibrik ya da kılıç ile bu figürlerin kimlikleri rahatlıkla anlaşılacaktır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın oturduğu taht, korkuluklu, arkalıklı ve kaideli bir taht modelidir. Tahtın arkalığındaki dilimli sivri kemerli taç kısmının ve korkulukların içi kaz ayağı motifleri ile süslenmiş bir ahşap işçiliğini gözler önüne sermektedir. Bunun hemen altındaki yatay şerit iç içe geçmiş okucu motifleriyle bezenmiştir. Alttaki kadife izlenimi veren taht kaidesinin örtüsü altın iplik kullanılarak yapılmış, zemini dolduran stilize kuğu motifleri ile Türk kumaş sanatının zengin çeşitliliğini örneklemektedir.

ÖRNEK NO: 37.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 121, 121a.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	:TSMK.H.2162.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2162, y.26b.
Tarihi	: 17. yüzyıl ilk çeyreği.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sarı çiçekli genç adam (İki sevgili konulu minyatürden ayrıntı).
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Başkentli genç.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, uzun kollu, bele kadar kapatılabilir, üst bedene oturan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren hafifçe yanlara doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı renkte başka bir dokuma ile astarlandığı görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah renk düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2(İçe Giyilen)	:
a-Giysin Türü	: Tam olarak belirlenememektedir.
b-Giysin Modeli	: Üste giydiği uzun üstlüğünün etek uçlarını belindeki kuşağa sıkıştırmıştır. Bu açıklıktan altına giydiği iç giysisi, dizin hemen üstünde sonlanan, önü açık ve belden itibaren eteğe doğru genişliyor izlenimi veren bir model olduğu anlaşılabilir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)	:
- Türü	: Don.
- Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Diz seviyesinden itibaren çizmesinin içerisine sokabildiğine göre dar paçalı olmalıdır.
-Süslemesi	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası düğümlü bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Horasani sarık.

- Modeli : Tepesi yarım yuvarlak

sonlanan bir takkenin etrafına, yandan çapraz görülecek biçimde sarılmış, alın kısmında taç biçimi taylasanlı ucu bulunan sarık sıralarından ibaret bir baş giysisidir. Sanatçı, sarığın kulak hizalarını küpeyi andıran biçimde yelpaze biçimi resimlemiştir (Bkz. F.191a).

- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu, sarık ise düz dokumadan yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : Sarığın bir kenarına takılmış çiçek oyası (Üzerinde hilâl motifi bulunan solcan yapraklı lâle çiçeği) ile süslendiği görülmektedir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri kalkık burunlu, küçük topuklu bir modeldir. Ayağı saran kısmı pabuç formundadır.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Dik yakalı entarisinin üst üste kat yaparak toplanmış kol ağızlarında sanki küçük bir üçgen parça (dil) bulunmaktadır. Genç adamın çiçek oyalı sarığı dönemin bir beğenisi yansıtır olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Utangaç sevgilisinin omzundan ve elinden tutup kendine doğru çeker görüntüdedir. Genç kadının başlığı Safavi kadınlarının kullandığı kenarları kürke benzeyen ancak muhtemelen bir tür yün iplikle dokunarak hazırlanmış kenarlıklarla süslüdür. Genç kadın hakim yakalı ve çapraştı bir entari giymektedir.

ÖRNEK NO: 38.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 122, 122a.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2162. y.30b.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci çeyreği.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nalınlı genç hanım.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri “V” yakalı, kolsuz, bele kadar kapatılabilir, üst bedene oturan, belden itibaren eteğe doğru genişleyen, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Sanki giysinin etek kısmının önden kenarlara doğru hafifçe uzayan bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “V” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Küçük siyah düğmeler kullanıldığı görülmektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: Çiçek motifi (Bitkisel bezeme).

- Renk : ---
- Biçimlendirme : Antinaturalist.
- Kompozisyon : Motifler kumaş zeminine düşey eksende birbirini takip eder biçimde yerleştirilmişlerdir.

Parça 2(İçe Giyilen)

- a-Giysin Türü : İç gömlek.
- b-Giysin Modeli : Önü kapalı, uzun kollu, eteğe doğru genişleyen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi : Uzun giysi belden itibaren geniş bir kesime sahip olmalıdır.
- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları çok bol ve dökümlüdür.
- Yaka Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi : ---
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü : Görülmemektedir.
- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- **Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde kuşak veya kemer görülmemektedir.
- h- **Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Boynundaki tek boncuklu kolyesi ve kulaklarındaki sarkıtlı küpeler kıyafeti tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü : Küçük takke ve kaşbastı.
- Modeli : Tepesi ortasından hafifçe içe doğru basık ve dilimli takkenin arka tarafına enseye doğru sarkan ve kalça hizasına kadar uzanan hareli dokumadan bir örtü takıldığı görülmektedir. Bu iki parça başa, arkadan düğümlenen ince beyaz bir kaşbastı ile tutturulmaktadır.

- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu, enselik hareli, kaşbastı ise düz bir dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Enselik ve kaşbastı.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Yüksek ökçeli nalın.
- Modeli** : Yüksek ökçeli, üstü açık bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Ahşap izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Tüm yüzeyi çapraz çizgilerle süslenmektedir(Bkz. Foto. 192a).

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kolsuz hırkası, uzun kollu iç gömleği ve yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren görmeye alıştığımız küçük takkeli baş tuvaleti ile İstanbullu genç bir hanımı tasvir ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Uzun boylu, zarif boyunlu ve küçük kafalı kadın tasviri Hatayi ve lotuslarla süslü bir çerçevenin içerisinde yer almaktadır.

ÖRNEK NO: 39.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 123.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H.2133-34.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı .
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2133-34, y.20.
Tarihi	: 1625-30 civarı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç şehzade (Şehzadeler kır meclisinde konulu resimden ayrıntı).
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Şehzade.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kısa kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli iplikler kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken uygulanmış olmalıdır.
-Konu	: Şakayık motifi ve hançer yapraklar

(Bitkisel Bezeme).

- Renk : ---
- Biçimlendirme : Antinaturalist.
- Kompozisyon : Şakayık motifleri yüzeye kaydırılarak yerleştirilmiştir. Bu motiflerin aralarına da hançer yaprakları resimlenmiştir.

Parça 2(İçe Giyilen)

- a-Giysin Türü : Uzun üstlük.
- b-Giysin Modeli : Uzun kollu, "O" yakalı, açık önü, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bilekleri uzunluğunda bir modeldir.
- Beden Kesimi : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
- Yaka Kesimi : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi : ---
- Yardımcı Malzemeler : Altun rengi düğmeler kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gerci : ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü : Görülmemektedir.
- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar : ---
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beline, uçları giysisinin eteğine doğru sarkan bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---
- ı- Başa Giyilen : ---
- Türü : Armûdi kâvuk.
- Modeli : Tepesi düz sonlanan, başa oturan kısmı yanlara doğru şişkin, buradan itibaren yukarıya doğru daralan armûdi formda bir başlıktır. Başlığın ön yüzünde diyagonal bir şerit bulunmaktadır.

- Yapım Malzemesi** : Sarık düz dokumadandır.
- Süslemesi** : Kallâvi kavuklardakine benzeyen diyagonal sarık sırası ile süslenmiştir.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Armudi formdaki, diyagonal şeritle süslü başlığı ve desenli kumaştan kaftanı ile büyüklerin giyiminden farklı olmayan bir giyim tarzı göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Muhtemelen sakinin ikram ettiği içkilerini yudumlayan üç şehzadenin konu edildiği resimde iki yandaki figürler, ortadaki ile aynı biçimde sarık takmışlardır. Ancak, üstte giydikleri kaftanlar çapraştı ve kürk kaplıdır. Bahar açmış bir ağaçla, topak ağacın bulunduğu arka planın önünde ayakta duran üçlü figür grubu, rengarenk çiçeklerin süslediği zemin üzerinde kıymetli kumaşlardan yapılmış giysileri ile dikkati çekmektedir. Minyatür, Metin And 2004' de renkli, Stchoukine 1971'de siyah beyaz olarak yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 40.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 124.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H.2165.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı .
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2165, y.22b.
Tarihi	: 1625-30 civarı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Avcı (Şehzade avlanırken konulu resimden ayrıntı).
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları dardır.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2(İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3 (En Alta Giyilen)

- Türü	: Çakşır ve tozluk.
- Modeli	: Çakşır diz hizasına kadar bol paçalıdır. Diz altına tozluk giydiği görülmektedir. Tozlukla çakşırın birleşme yeri ince, yatay bir çizgi ile belirginleştirilmiştir.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
-Süslemesi	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası düğümlü bir kuşak bulunmaktadır. Bu kuşağa avda kullandığı malzemeleri taktığı görülmektedir.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Avcı, omzunda tüfek taşımaktadır. Bir eliyle vurduğu ceylanı tutan avcı, belindeki kuşağa zarf kapaklı küçük bir çanta ile av sırasında kullandığı barutluğu astığı görülmektedir.

ı- Başa Giyilen

-Türü	: Avcı serpuşu.
-Modeli	: Tepesi yarım yuvarlak sonlanan başlığın her iki yanında, uçları sivri kesimli eşkenar olmayan dikdörtgen parçalar (Siperlik veya kulaklık) bulunmaktadır.
-Yapım Malzemesi	: Pamuklu bir dokumadan yapılmış olmalıdır.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: Bot.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kendilerine has yan parçaları bir yelkene veya ters bir tekne gövdesine benzetilebilecek başlık, tüfeği, çantası, borusu ve av köpeği ile şehzadenin avına katılan bir saray avcısını göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Avcı, sağ elinde öldürdüğu bir ceylanı taşımaktadır. Hemen arkasında eldivenli elinde doğan diğer elinde ise uzun bacaklı bir av kuşu tutan yardımcısı onu izlemektedir. Resmin merkezindeki at üzerindeki genç şehzade çiçek desenli bir kaftan giymiştir. Atının hemen önünde uzun etek uçlarını eteğine soktuğu entarisi ve tipik başlığı ile peyki yürümektedir. Peyk figürü elinde canlı yakaladığı küçük bir ceylan tutmaktadır. Tepenin arkasındaki figür ise kenarları kürk kaplı torba biçimi başlığı ve eldiveni ile bir doğancıdan başkası değildir. Doğancının hemen önünde onun yönlendirdiği doğan veya şahin bir keklik sürüsünü kovalamakta ve birini yakalamaktadır. Giydiği kıyafetler ve kuşamları ile kimliklerini rahatlıkla tespit edebildiğimiz resimde bir avın nasıl gerçekteştiği hakkında da ipuçları sunulmaktadır.

Padişahın veya şehzadelerin avlarına eşlik eden avcılara *şikar* adı verilmekteydi(And, 1970:17-21). Şikar ağaları çakırcıbaşı, şahincıbaşı ve doğancıbaşı adı verilen üç görevliden seçilirdi. Bunlardan doğancıbaşı av sırasında sultanın yakınından ayrılmazdı(Mahir, 2004: 149).

ÖRNEK NO: 41.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 125.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H.2168.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2168. y.35a.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci çeyreği.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Genç hanım (Sevgililer konulu minyatürden ayrıntı).
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık,"O" yakalı, kısa kollu, bele kadar kapatılabilir, üst bedene oturan, belden itibaren eteğe doğru genişleyen, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi metal iplik çaprazlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Altın rengi metal iplik kullanılmıştır
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu	: Çiçek motifi (Bitkisel bezeme).
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler kumaş zeminine serpiştirilmişlerdir.

Parça 2(İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Önü kapalı, uzun kollu, eteğe doğru genişleyen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Kol ağzları ve etek kenarlarında altın sarısı iplik kullanıldığı görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Uzun iç giysisinin belden itibaren geniş bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları çok bol, dış kenarları biraz daha uzun ve aşağıya doğru sivri kesimlidir. Kol ağzlarında işleme kullanılmış olabilir.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Altın sarısı metal iplik kullanıldığı görülmektedir.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: İşleme.
-Konu	: Yatay süsleme şeridi (Geometrik bezeme).
-Renk	: Altın yıldız.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Beyaz kumaşın etek ve kol kenarlarına yatay olarak yerleştirilmişlerdir.

Parça 3 (En Alta Giyilen)

:

- Türü : Şalvar ve çorap.
- Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paça ağızları büzgülüdür. Terliğinin içine beyaz bir çorap giydiği anlaşılmaktadır.
- Süslemesi : Paçaların yan kısımlarına kırmızı sarılı düşey çizgiler yerleştirildiği görülmektedir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası savat pafta tokalı, üzeri belirli aralıklarla düşey sırma çizgilerle bezeli mavi bir kuşak bulunmaktadır. Elinde kenarları altın sarısı metal iplikle işlemeli bir çevre tuttuğu görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : İnci kolyesi, tek taşlı sarkıt küpeleri giysiyi tamamlayan aksesuarlardır.

ı- Başa Giyilen :

- Türü : Takke.
- Modeli : Yukarıya doğru hafifçe daralan, tepesi düz, küçük bir takke modelidir. Başa oturan kısmın kenarı ince kırmızı bir şeritle çevrelenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Takke desenli bir dokumadan yapılmıştır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

- Türü : Terlik.
- Modeli : Arkası açık, sivri burunlu ve topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli dokümanlardan yapılmış olduğu görülen kıyafet devrin ortalarına doğru da benzer giyim tarzının sürdürüldüğünü göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : İki genç sevgiliyi bahar açmış bir doğa önünde gösteren tasvirde erkek figürünün kıyafetleri kürklü bir kaftan ve sırmalarla süslü muhtemelen seraser bir kumaştan yapılmış entariden oluşmaktadır. Başlığı ise şehzadelerin başında da benzerlerini gördüğümüz armudi formda sarılmış bir tür sarıktır. Resmin genç bir asilzade ile sevgilisini tasvir ettiği düşünülebilir. Resim, Stchoukine(1971, XXI sayfa, resim b), Çağlarboyu Anadolu'da Kadın (1993, s.260, resim C113'te) ve And(1982a,resim 91 ve 2004, s. 449) da yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 42.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 126.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H. 2132.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK.H. 2132, y.10a
Tarihi	: 17. yüzyıl ortaları.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan II. Osman tahtta.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuz, bele kadar çaprastlarla kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakasında, kol ağzlarında ve astarında iki renkli kürk kullanılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Ön bedeninde altın rengi metal iplikli çaprastlar bulunmaktadır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilen, küçük sivri yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızlarında küçük diller bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Küçük sivri yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : ---
- Uygulanan Teknik** : ---
- Konu** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, altın yaldız rengindeki geniş sarılmış bir kuşağın üstüne, ortası üç sıra eğik parça oluşturacak biçimde düğümlenmiş, ince bir sıra daha sarılarak hazırlanmış, kuşak bulunmaktadır .

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuk modelidir. Alın kısmında yine eşkenar dörtgen(Baklava dilimi) bir parça yer almaktadır. Başlığın her iki kenarına, üstünde

yeşil ve kırmızı süs taşları bulunan altın yuvaların içine yerleştirilmiş, dörder tüylü, iki adet yelpaze sorguçlar takılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Topuk hizasından yükselen düşey çizgiden de anlaşılabilirdiği kadarıyla sultan, sivri kalkık burunlu, topuksuz bir mest-pabuç giymiştir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

İçine çift renkli kürk astar dikilmiş, sırma çaprazlarla süslü kaftanı, altın kuşağı ve sorguçlarla süslü kavuğu ile kimliği vurgulanmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sedef kakmalarla süslü kolluklu ve arkalıklı taht ve iki has odalı ile gösterilmiştir. Gösterim amaçlı yapılan büyük boyutlu bir resimdir(Mahir 1999b, res.6, Padişahın Portresi, 2000: 326). Renklendirme ve üslup özellikleri göz önüne alındığında çarşı ressamlarınca yapılmış olmalıdır.

ÖRNEK NO: 43.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 127.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H.2132.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2132, y.8a
Tarihi	: 17. yüzyıl ortaları.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan III. Mehmed at üstünde.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuz, sırtında takma(sahte) kolları bulunan, bele kadar çaprazlarla kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Yan tarafında küçük bir cebi bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakasında, kol ve takma kol ağızları ile cebinde iki renkli kürk astar kullanılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinın Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar ibrişim düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : İpek iplikli düğmeler kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak yeşil renkte bir dokuma ile astarlandığı görülmektedir.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : Şalvar.
- b-Giysinın Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paça ağızları pabucun üzerine döküm yapmaktadır.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, geniş sarılmış altın yaldız bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Belindeki kuşağa yakut ve yeşim taşları ile süslenmiş altın bir kılıç taktığı görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuk modelidir. Alın kısmında yine eşkenar dörtgen(Baklava dilimi) bir parça yer almaktadır. Başlığın her iki kenarına, üstünde yeşil ve kırmızı süs taşları bulunan altın yuvaların içine yerleştirilmiş, altışar tüylü,

iki adet yelpaze sorguçlar takılmıştır. Başlığın tepe kısmına ise tek bir beyaz balıkil kuşu tüyü takıldığı görülmektedir.

- Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi : ---
- i-Ayağa Giyilen : ---
- Türü : Çizme.
- Modeli : Topuk hizasından yükselen düşey çizgiden de anlaşılabildiği kadarıyla sultan, sivri kalkık burunlu, muhtemelen koncu görülmeyen topuksuz bir çizme veya pabuç giymiş olmalıdır.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultan sade bir giyim tarzını seçmiştir. Belindeki altın rengi kuşak ve ibrişim düğmeler kıyafeti zengin göstermektedir. Sorguların tüy sayısının biraz fazla olduğu dikkati çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın üstüne bindiği atın eğeri ve koşum takımları yakut ve yeşim taşları ile bezeli altından yapılmıştır. Orta yaşlarda olduğu anlaşılan sultan sakallıdır. Arkasında elinde tuttuğu uzun saplı yelpazesini ile sivri klhlı bir yaya peyk veya i oğlanın kendisini takip ettiği görülmektedir(Resim için bkz. Mahir, 1998, res. 8 ve Padişahın Portresi, 2000, res. 78).

ÖRNEK NO: 44.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 128.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: TSMK. H.2134.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Topkapı Sarayı Müzesi.
Envanter No / Yaprak No	: TSMK. H. 2134, y.1a.
Tarihi	: 1640 sonrası.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan IV. Murad at sırtında.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yakası altın rengi düğme ile kapatılabilen, devrik kürk yakalı, etek kenarları yırtmaçlı, uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin dikdörtgene yakın bir kesimi bulunmalıdır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Devrik kürk yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakasında ve astarında çift renkli kürk kullanılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, bel kısmına

kadar incilerin süslediği düğmelerle kapatılabilen, diz hizasına kadar uzun bir modeldir.

- **Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında küçük diller bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Hakim yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Kenarlarına inci kakılmış, siyah renk düğmeler kullanılmıştır.
- **Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- **Süsleme Gereci** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** :
- **Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paça ağzlarını uzun konçlu çizmesinin içine soktuğu görülmektedir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, içi yakutlarla süslü daire ve çiçek motiflerinin bulunduğu altın bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Altın kemerine astığı işlemeli yay torbasının içinde altın yaldıza boyanmış yayı yer almaktadır. Belinin diğer yanına astığı hançerinin kabzası, yapraklarında yakut ve yeşim kullanılmış, altın çiçeklerin bezediği fildişinden yapılmış izlenimi vermektedir.

ı- Başa Giyilen

- Türü** : Taylasan destarlı tolga.
- Modeli** : Sultan, Bağdat Seferi'nde Arap cengaverlere has bir başlık takmıştır. Altın tepelikli yukarıya doğru daralan, yarım yuvarlak sonlanan üzeri dilimli silindirik biçimli miğferin(tolga), zırh örgüden yapıldığı anlaşılan, kenarları sırma şeritlerle süslü kulakçıkları bulunmaktadır.

Sultanın miğferin etrafına, alın kısmı çapraz olacak biçimde taylasanlı kırmızı bir destar sarıldığı görülmektedir. Miğferinin sivri uçlu kulaklıklarını yukarıya doğru kıvrarak destarın içine sokmuştur. Başlık, yakut ve yeşim taşlarının kakıldığı altın yuvalı iki siyah yelpaze sorguç ve yine ortası altın rengi bir yuvarlak toptan ışın şeklinde çıkan, uçları küçük altın toplu, yakut ve yeşimlerle süslü, üç sorguç iğnesine takılmış turna telli sorguçla süslenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Metal, altın ve düz dokuma kullanıldığı görülmektedir.

-Süslemesi : Değerli süs taşları kakılmış yelpaze sorguç ve turna teli ile süslüdür.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Çizme.

- Modeli : Topuk hizasından yükselen düşey dikiş izi bulunan, uzun konçlu, sivri burunlu ve topuklu bir modeldir. Koncun ön tarafı arkasına göre biraz daha uzun kesilmiştir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

IV. Murad, inciler, altınlar, süs taşları ve sorguçlarla süslü kıyafeti ile çok gösterişlidir. Bu seferde kullandığı kendine has miğferi ve pelerinli üst giyimi ile de Osmanlı sultan portreleri içerisinde kolaylıkla ayırt edilebilen bir niteliğe sahiptir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın üstüne bindiği atın eğer örtüsü çintemani motiflerinin süslediği rengarenk bir dokumadan yapılmıştır. At koşumları yine mücevherlerle süslü altındandır. Atının alın kısmındaki tek bir beyaz tüy sorguç dikkati çekmektedir. Sultan muhtemelen teberli bir şatır ve sivri külahlı bir peyk veya seyis ile ilerlemektedir. Resmin üstündeki “Merhum Sultan Murad Bağdat Seferine çıktıkda bu üslupla çıkmıştır” yazısı, resmin 1640 sonrası yapıldığını göstermektedir(Mahir, 1999, res.9, Padişahın Portresi, 2000:330, res.80).

ÖRNEK NO: 45.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 129.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Varşova, Biblioteka Naradowa.
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165, y.1b.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan İbrahim at sırtında.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, bele kadar sırma çaprastlarla kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi yine peşlerle eteğe doğru genişliyor olmalıdır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Takma kollarında farklı bir uygulamanın yapıldığı görülmektedir. Takma kollar orta kısımlarından bir iple büzülmemekte ve kol ağızlarına doğru hafifçe genişlemektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Metal iplikli çaprastlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinın Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar gizli bir kapama ile kapatılabilen, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızlarında küçük diller bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Yün izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : Önü kapalıdır ancak herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir. Gizli bir kapamanın uygulandığı düşünülebilir.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinın Türü** : Şalvar.
- b-Giysinın Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paça ağızları pabucun üzerinde kat yaparak toplanmaktadır.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde sade görümlü altın bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuk modelidir.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.

- Süslemesi** : Altın yuvalı, dörder tüylü, tüylerin arasında altın parçalar bulunan ,iki adet yelpaze sorguç ile süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, sivri, kalkık burunlu ve topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultanın yine kızılımsı bir sakal ve bıyığı olduğu görülmektedir. Deniz Müzesi Kitaplığı örneğindeki çok daha kızıl bir renktedir. Sultanın bindiği atın eğer örtüsü ve at koşumları altın kaplı fakat çok sade bir görünümündedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultan, iki solak ve bir peyk ile birlikte yürümektedir. Sultanın yakın korumaları olan solaklardan birinin, padişahın kaftan eteğinin bir ucunu hafifçe tutarak yürüdüğü görülmektedir. Resim, Biblioteka Naradowa'da muhafaza edilen yüz resimlik bir kıyafet albümünde yer almaktadır. Saray koleksiyonunda gösterim amaçlı kullanıldığı ileri sürülmektedir(Padişahın Portresi,2000:335). Resimdeki figür üslubu çarşı ressamlarına atfedilenlerle benzerlik taşımaya rağmen biraz daha özenli resimlendiği görülmektedir. Çarşı ressamlarından yetenekli olanların saray atölyeleri içinde çalıştığı bilinmektedir.

ÖRNEK NO: 46.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 129.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Varşova, Biblioteka Naradowa.
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165, y.1b.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Solak(Sultan İbrahim at sırtında konulu minyatürden ayrıntı).
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, kolsuz sırtından kartal kanatları sarkan, bele kadar ibrişim düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi yine peşlerle eteğe doğru genişliyor olmalıdır. Üst kısmın ise bedene oturduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Takma kolların uçları düz kesilmektedir. Bu kesim günümüz seğmen ve efe kıyafetlerini anımsatmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: İpek iplikli düğmeler kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, ortası çapraz düğümlenmiş, pembe bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen

-Türü	: Süpürge sorguçlu kuka.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru

daralan, tepesinden boru gibi enseye doğru kıvrılarak başlığın arka kısmından birleşen silindirik formda bir başlıktır. Alın kısmı, iç içe geçmiş "V" motifleri ile taranmış sırma bir bantla çevrilidir. Enseye doğru kıvrılan kısmın etrafına, altın yuvalara yerleştirilmiş, beyaz yelpaze sorguç ile siyah tüy sorguç takıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Altın rengi yuva içerisine yerleştirilmiş süpürge ve tüy sorguçlarla süslüdür.

i-Ayağa Giyilen

-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, sivri, kalkık

burunlu ve topuksuz bir modeldir. Yan tarafında dikiş izi bulunmaktadır.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultanın yakın korumaları olan solaklardan sorumlu solakbaşlarından birisi resimlenmiş olmalıdır. Kendilerine has süpürge sorguçlu kukaları ile gösterilmiştir. Üstlüğünün düğmelerinde altın iplik kullanılmış olması rütbesinin büyüklüğüne de işaret ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resimdeki solağın başlığı Ralamb Albümü'ndeki yeniçerileri ocağının bazı önemli subaylarının da başında karşımıza çıkmaktadır. Orduyu seferde yürürken gösteren bir çok minyatürde padişahın atının etrafını kuşatarak yürüyen bu güvenlik kuvvetinin simgesi gibi görülmekle birlikte yukarıda belirtildiği gibi yaya sınıfındaki bazı askerlerin rütbe belirtisi olarak ta kullanılmış olmalıdır (Resim için bkz. Padişahın Portresi, 2003: 335; Majda 1967,res.44).

ÖRNEK NO: 47.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 130.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 5.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Tülbentoğlanı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinın Modeli	: Önü açık, küçük hakim yakalı, bel kısmına kadar sırma düğmelerle kapatılabilir, kolsuz, sırtından ağzı düz takma(sahte) kollar sarkan, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, bele kadar vücuda oturan, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Kol ağızları önden ve arkadan uzatılarak oluşturulmuştur.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Türü belirlenememiştir.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülebilen giysi, uzun kolludur.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası çapraz düğümlenmiş, hardal sarısı bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :	
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Zülüflü üsküf.
- Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik başlığın alın kısmını yaklaşık bir karış yüksekliğinde, sırma bir şerit çepeçevre sarmaktadır. Bu sırma şeritten hemen sonra miğfer formunu anımsatan başlığın bu bölümü sivri bir tepelikle sonuçlanmaktadır. Bu kısımdan itibaren enseye doğru uzanan uzun bir yatırtmalığı bulunmaktadır. Başa oturan silindirik kısmın üzerini çevreleyen sırma şerit, iç içe geçmiş ters "V" motifleri ile bezenmiştir.
-Yapım Malzemesi	: Miğfer formu veren sert bir nesne üzerine düz dokuma geçirilerek yapılmış olmalıdır.

- Süslemesi** : Metal iplikle yapılmış sırma şerit.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :
Başındaki has odalılara has sırma şeritli kırmızı üsküf ve kartal kanatlı kaftanı kimliği için belirleyicidir.

k- Görselle İlgili Notlar : Tülbent oğlanı sağ elinde uç ayaklı bir kaideye yerleştiği selimi bir başlık tutmaktadır. Başlık, üzerinde altın yaldızla yapılmış, dört yapraklı stilize çiçek motifleri ile bezeli yeşil renk bir dokumadandır. Resim, Tadeusz Majda'nın "Türk Kıyafetleri Albümü" adlı CD'sinde yayınlanmıştır. Berlin Staatliche Museen Kunstbibliothek, Lipp.17,B1 116, y.17a ve İDMK. 2380,27-26 'da çok benzer kıyafetler içinde gösterilmiş Tülbent oğlanlarının tasvirleri bulunmaktadır(Resimler için bkz. Renda 1997a,resim 7,8).

ÖRNEK NO: 48 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 131.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 6.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Peşkiroğlanı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, bel kısmına kadar sırma düğmelerle kapatılabilir, dirseğe kadar uzun kollu, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kolları dirsek hizasından kesilmiştir. Kol ağızları yine içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Altun rengi düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Gümüş renk metal iplik.
- Uygulanan Teknik	: Baskı tekniği ile desenlendirilmiş

izlenimi vermektedir.

- **Konu** : Dört yapraklı stilize çiçek (Bitkisel bezeme).
- **Renk** : Turuncu zemin üzerine gümüş renk ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Motifler zemin yüzeyine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Türü belirlenememiştir.
- b-Giysinin Modeli** : Sadece kolları görülebilen giysi, uzun kolludur.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- **Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : Altın yaldızla yapılmış Çin bulutu motifleri ile bezelidir.

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası düğümlenmiş kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa altın yıldız kaplama izlenimi veren bir kama kını sokmuştur.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Zerrin külâh veya tas.

- Modeli : Silindirik formdaki yüksek başlık, yarım yuvarlak sonlanmaktadır. Üzeri bitkisel desenli bir kumaş ile kaplanmıştır. Her iki yanından siyah zülüfler sarkmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Başlığa formunu veren sert bir nesne üzerine brokar izlenimi veren, altın telinde kullanıldığı bir tür kumaş kaplanmış olmalıdır.

-Süslemesi : Metal iplikle yapılmış şeritler ve kenger yaprağı motifleri.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar : Başındaki zülüflü zerrin tas- külâh belirleyici olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Peşkir oğlanı, peşkir ve havlulara bakan has odalılardan birisidir. Peşkir ağılıkları 1833 senesinde kaldırılmıştır(Uzunçarşılı, 1988a: 352). Resim, Tadeusz Majda'nın "Türk Kıyafetleri Albümü" adlı CD'sinde yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 49 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 132.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 16.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bölükbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yüksek hakim yakalı, bel kısmına kadar sırma düğmelerle kapatılabilir, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru peşlerle genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Sırtından sarkan takma (sahte) kollar oldukça uzundur.
-Yaka Kesimi	: Ayaklı (yüksek hakim) yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülebilen giysi, önü açık, uzun kollu ve uzunluğu kalça seviyesinde bir modeldir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Önü kapalı, pilli, diz seviyesinde bir giysidir.
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
- Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: Düz beyaz dokuma.

Parça 4(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	: Bol paçalı, diz seviyesinde son bulan bir modeldir.
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçaları tozlukların üzerinde büzülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: Düz dokuma.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası çapraz

şekilde düğümlenmiş, kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Zülüflü külâh.

- Modeli : Huni gibi yukarıya doğru

daralan silindirik formdaki yüksek başlığın tepesi yarım yuvarlak sonlanmaktadır.

Her iki yanından siyah zülüfler sarkmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe veya deve tüyünden

yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri kavisli

burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki zülüflü külâh ve etek uçlarını beline soktuğu üstlüğü ile kara sınıfı askerlere benzeyen bir giyim içerisinde resimlendiği görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Osmanlı ordusunda ağa

bölüklerine *Bölük*, bunların başındaki subaya da *Bölükbaşı* adı verilmekteydi.

Uzunçarşılı(1988c:217) bölükbaşlarının atlı olduğunu ve atının eğerinde bir bozdoğan ve bir kalkan asılı olduğunu söylemektedir. Padişah camiye giderken ona eşlik ederlerdi. Bu sırada resmi elbise giyip, eğerî süslü atının sırtında, elinde uzun bir mızrak tutarak yürürlerdi(Uzunçarşılı, 1988c:217).

Halkondil zeylinde başlarına börk yerine, tepesi öne eğimli, yüksek bir külâh giydiklerini ve bunların ön tarafının süpürge sorguçla süslü olduğu belirtilir. Üzerlerine kolları arkadan sarkan, geniş devrik yakalı, ön tarafında kuyruklu düğme bulunan (biriti kastediyor olmalıdır) bir kaftan onun içine de dolama giyerlerdi. Eteklerinin kenarında üç düğmeli birer yırtmaç bulunurdu (Uzunçarşılı, 1988c:218).

Resimdeki kıyafetle yukarıdaki bazı anlatımlar örtüşmektedir. Başlığın külâh olması, sırtından sarkan takma kollu kaftan giymesi, Halkondil zeylinde nakledilenlere uymaktadır. Tasvirdeki kaftanın yakasının ise bu denli yüksek gösterilmesi değişik bir uygulamadır.

ÖRNEK NO: 50 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 133.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 18.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kandilci.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan (Bkz.Ç.111p).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yüksek hakim yakalı, bel kısmına kadar altın telli çaprastlarla kapatılabilir, uzun kollu, etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru peşlerle genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Ayaklı(yüksek hakim) yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi çaprastlar.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	: Bol paçalı, diz seviyesinde son bulan bir modeldir. Koyu kırmızı bir tozluk giydiği görülmektedir.
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçaları tozlukların üzerinde toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: Düz dokuma.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası çapraz şekilde düğümlenmiş, duman rengi bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Zülüflü külâh.
- Modeli	: Yukarıya doğru huni gibi daralan silindirik formdaki yüksek başlığın tepesi yarım yuvarlak sonlanmaktadır. Her iki yanından siyah zülüfler sarkmaktadır.
-Yapım Malzemesi	: Keçe veya deve tüyünden yapılmış olmalıdır.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:

- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli : Kısa konçlu, sivri kavisli
burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :
Çaprazlarla süslü üstlüğü ve zülüflü külâhı ile dikkat çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Osmanlı sarayı kandillerle aydınlatılırdı. Bu görevi yapanlara kandilci adı verilirdi. Uzunçarşılı(1988a:464) belirttiğine göre 18. yüzyılın ortalarında Osmanlı sarayına mensup sanatkârlar arasında 6 tane kandilci bulunmaktadır.

ÖRNEK NO: 51 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 134.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 30.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: İbrikoğlanı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü kapalı, “V” yakalı, bel kısmına kadar sırma düğmelerle kapatılabilir, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü kapalı giysinin belden etek kısmına doğru peşlerle genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Sırtından sarkan takma (sahte) kolların ağız kısımları düz sonlanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: “V” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı renktedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü	: ---
b-Giysinin Modeli	:
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde kalın sarılmış, koyu mavi bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Üsküf.
- Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik olan başlığın çevresine bir karış yüksekliğinde sırma bir şerit geçirilmiştir. Yarım yuvarlak tepeliğinin ortasından yükselerek ensesine doğru sarkan bir yatırtmalığı bulunmaktadır. Yandan resimlendiği için biraz farklı bir biçim göstermektedir.
-Yapım Malzemesi	: Yuvarlak tepelikli miğfer formundaki bir başlığa, kırmızı bir dokuma geçirilmiş gibidir.
-Süslemesi	: İç içe geçmiş "V" biçimi çizgilerle taranmış, sırma şeritle süslüdür.
i-Ayağa Giyilen	:

- Türü** : Çizme.
- Modeli : Uzun konçlu, sivri kavisli
burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki has odalıkların kırmızı kadifeden yapılmış üsküflerine benzeyen başlığı ve yine onlara has kırmızı renkte, sırtından takma kollar sarkan kaftanı ile bir saray görevlisi olduğu anlaşılabilir. Kaftanın altına gri renkte bir döşlük giymiş olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın abdest alması ve elini yüzünü yıkaması için ibrik ve leğeni tutan görevlidir. Miftah Ağasının yardımcılarında biri de ibrik ve leğen hazırlayan ibriktardır ve bunlar has oda eskilerinden biridir(Uzunçarşılı,1988a: 353).

ÖRNEK NO: 52 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 135.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 37.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki Ağa.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, takma sivri yakalı, bel kısmına kadar altun rengi düğmelerle kapatılabilir, uzun kollu, etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan, ayak bileğine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru peşlerle genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri takma yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak lacivert bir dokuma ile astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Hırka.
b-Giysinın Modeli	: Önü açık ve kalça hizasında kesilmiş bir modeldir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinın Modeli	: Bol paçalı, diz seviyesinde son bulan bir modeldir. Koyu kırmızı bir tozluk giydiği görölmektedir.
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçaları tozlukların üzerinde toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: Düz dokuma.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası çapraz görünecek şekilde düğümlenmiş, duman rengi bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Külâh.
- Modeli	: Yukarıya doğru huni gibi daran silindirik formdaki yüksek başlığın tepesi yarım yuvarlak sonlanmaktadır.
-Yapım Malzemesi	: Keçe veya deve tüyünden yapılmış olmalıdır.
-Süslemesi	: ---

i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Eteği üç parça gibi görünen uzun üstlüğünün etek uçlarından birini belindeki kuşağa dolamaktadır. Külâhı yine hizmet grubundakilerin başlıklarını anımsatmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Elinde tuttuğu yarım ay biçimi, uzun saplı, büyük yelpaze ile görevinin hünkarı serinletmek olduğu anlaşılmaktadır. Ortası altın yıldızla boyanmış daire biçimindedir. Bu dairenin etrafı beyaz renkte, küçük dikdörtgen taşlarla çevrelenmektedir. Siyah yelpazenin aralarında düşey, altın rengi tel şeritler kullanıldığı görülmektedir.

Haseki ağaların padişah kayıkla herhangi bir yere giderken, kayığın baş tarafına oturdukları da bilinmektedir (Uzunçarşılı, 1988a: 479).

ÖRNEK NO: 53.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 136.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Naradowa Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Warsaw, Bibliotheca Naradowa (Varşova Milli Kütüphanesi).
Envanter No / Yaprak No	: BOZ. 165. y. 41.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hünkâr kayığı sağ hamlacısı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysinin Türü	: Mintan-gömlek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü kapalı,"O" yakalı, boynundan tek bir düğme ile kapatılabilir, uzun kollu, Batılıların tunik olarak nitelendirdiği diz seviyesinde bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kolları dirsekten itibaren kol ağzlarına doğru genişlemektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Boyun kısmında gizli bir kapama uygulandığı görülmektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : İçine herhangi bir şey giymediği görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve tozluk.
- b-Giysinin Modeli** : Bol paçalı, diz seviyesinde son bulan bir modeldir. Koyu kırmızı bir tozluk giydiği görülmektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları tozlukların üzerinde toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : Düz dokuma.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası çapraz şekilde düğümlenmiş, pembe bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hamlacı serpuşu.
- Modeli** : Yukarıya doğru huni gibi daralan başlık orta kısmından içeriye doğru boğum yapmaktadır. Bu kısımdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen başlığın düz bir tepesi bulunmaktadır. Başlık, alt kısmın ortadan içeriye doğru daralan kısımdan yukarısına tekrarlanan simetri ile oluşturulmuş gibidir.

- Yapım Malzemesi** : Keçe veya başlığa biçimini veren bir nesnenin üzerine düz bir dokumanın kaplanması ile yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başlık bostancı baratalarını anımsatsa da onların ki gibi başın bir yanına doğru yatırılmadığı görülmektedir. Üstlüğün kollarının yine kürek çekmeyi kolaylaştırmak için bol yapıldığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Hamlacıların sorumlusu Hamlacıbaşdır. Bunlar, bostancı ocağının kayıkhâne kısmından sorumlulardı. Hamlacıbaşlara, 17. yüzyılda günlük on beş akçe verilip, her sene iki kat çuha latası ve gömleklik için bir top bez verildiği bilinir (Uzunçarşılı,1988a:480).

1585-88 yılları arasında Osmanlı topraklarında köle olarak tutulan, Michael Heberer anılarında "Hükümdarın kırmızı ve altın varaklı kayığının köleleri(hamlacılar olmalıdır) kar gibi beyaz bir mintan giyerlerdi" diye belirtilmektedir. Bu anlatımla görselin üzerindeki beyaz üst giysisi örtüşmektedir(Osmanlıda Bir Köle...2003:283).

ÖRNEK NO: 54.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 137.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: İDMK. 2380.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: İstanbul Deniz Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: İDMK. 2380, s.29-28.
Tarihi	: 1640-55 civarı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan İbrahim tahtta.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kapanıçe.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, devrik kürk yakalı, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, ayak bileklerine kadar uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi yine peşlerle eteğe doğru genişliyor olmalıdır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Devrik kürk yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakasında, kol ve takma kol ağızlarında, cebinde ve astarında grili siyahlı bir kürk kullanıldığı görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Herhangi bir kapama malzemesi kullanılmamıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinın Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinın Modeli	: Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır. Sakalının hemen kenarından küçük bir kısmı görülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinın Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde, içi balıksırtı motifi ile taranmış, ince, altın bir kemer bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Selimi.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuk modelidir.
-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	: Değerli süs taşları kakılmış, altın yuvalı, dörder tüylü, üç adet yelpaze sorguç ile süslüdür.
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri, kalkık
burunlu ve topuksuz bir modeldir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Çok kısa bir süre için tahta geçen Sultan İbrahim, çok sade bir kıyafet içerisinde gösterilmiştir. Belindeki altın kemer ve altın yuvalı sorguçları kıyafeti zenginleştirmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanki başka bir resimden kopya edilmiş gibi kağıda çok orantısız bir biçimde yerleştirildiği görülmektedir. Resmin etrafına çizilmiş kırmızı çizgili çerçeve bile aleladedir. Ralamb Albümü'ndeki cetvelleri hatırlatmaktadır. Sultanın bu resmi "Gastallan Histori Tahtureks Turkish Costume" isimli, 125 resimlik bir kıyafet albümünde bulunmaktadır (Renda, 1998: 155-156,res. 3). Üzerinde İtalyanca yazılmış olan Kandiye, Hanya ve Resmo fatihi ibaresinden yola çıkılarak 1645 civarına tarihlendirilmektedir (Padişahın Portresi, 2000: 334).

ÖRNEK NO: 55 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 138.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: İDMK. 2380.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: İstanbul Deniz Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: İDMK. 2380, y. 109.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişahın eşi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kısa kollu,
ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.	
-Beden Kesimi	: Vücutuna giymeyip omzuna attığı
için kesimi anlayılamamaktadır.	
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içten
oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.	
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Çift renk kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, uzun kollu,

bele kadar sırma düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

-Beden Kesimi : Bele kadar vücuda oturan, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapmaktadır.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : Altın rengi iplikle kumaş dokunurken oluşturulmuş, stilize Çin bulutu motifleri ile bezelidir.

Parça 3 (En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek.

b-Giysinin Modeli : Önü açık, "V" yakalı, uzun kollu, bele kadar gizli bir kapama uygulanmış, ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : Uzun kollu olmalıdır.

-Yaka Kesimi : "V" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

-Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 4(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde içi içe geçmiş ok ucu şeklinde plakalardan oluşan ince altın rengi bir kemer bulunmaktadır. Tek tokalıdır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** : Tepesi yassı terpuş.
- Türü** : Tepe kısmı yassı ve düz hotoz, başa düz dokumadan bir örtü ile tutturulmuştur. Altın yuvalı siyah tüy bir sorguç ile baş giysisi tamamlanmaktadır.
- Modeli** : Muhtemelen yukarıya doğru huni gibi daralan başlık orta kısmından içeriye doğru boğum yaparak tepe kısmına doğru genişlemektedir. Tepesi ise elips biçiminde düz ve yassı sonlanmaktadır. Başlık bu haliyle İlhanlı ve Moğol Dönemlerinin bogtağlarını anımsatır. İstanbul'daki Cengiz Han Sergisi'nde Burhan Tolgoy Kazısı'nda çıkan bir Boğtağ sergilenmiştir(Resim için bkz. Cengiz Han...Sergi Katalogu 2007:17).
- Yapım Malzemesi** : Altın rengi iplikle hazırlanmış bir tür dokumadan yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, hafif kavisli, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar : Kürklü kaftanı, altın rengi iplikle desenlendirilmiş entarisi, altın rengi kemerine sıkıştırdığı yine altın yaldızlı kaması, altın rengi metal iplikli kumaştan yassı terpuşu ve sorgucu ile önemli bir kişilik olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Haseki sultan yarım ay biçimi altın rengi sapı bulunan bir yelpaze ile serinlemektedir. Kırmızı sırtlıklı fakat kolluksuz bir tahta oturmaktadır. Resim, Gürtuna 1999, res. 71'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 56 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 139.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: İDMK. 2380.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: İstanbul Deniz Müzesi Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: İDMK. 2380, y. 89a.
Tarihi	: 1640-55.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Deli Hüseyin Paşa.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :****a-Giysinın Türü** : Kaftan.**b-Giyeenin Cinsiyeti** : Erkek.**c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Asker.**d-Giysinın Modeli** : Önü açık, önlük biçimi takma

yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, etek kenarlarında yırtmacı bulunan, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir giysidir.

-Beden Kesimi : Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.**-Kol Kesimi** : Uzun kolludur.**-Yaka Kesimi** : Önlük yakalıdır. Önlük yakalarını hatırlatan, altın iplikle dokunmuş bir kumaştan yapılmış izlenimi veren, ön kısmında palmet biçimi sonuçlanan geniş bir yaka biçimidir.**e- Giyside Kullanılan Malzeme** :**-Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.**-Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.**-Yardımcı Malzemeler** : Düğme.**f- Giyside Görülen Süslemeler** :**-Süsleme Gereci** : ---**Parça 2 (İçe Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	:
- Ağ Kesimi	: Ağıldır.
-Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçaları bileklerde kat yapmayarak büzülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: Düz dokuma.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	: Gümüş rengi, üzeri kazıma ile işlenmiş izlenimi veren kolçakları, altın rengi aplikeli yay muhafazası ve yine altın rengi plakalarla süslü kılıcı giysiyi tamamlamaktadır.
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde beyaz bir kuşak bağlıdır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Selimi.
- Modeli	: Tepe kısmına doğru genişleyen, yan tarafı körüğü anımsatan "V" biçimi olup, tepe kısmının tam ortasına üç tuğ takılmış bir başlıktır.
-Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Kısa konçlu, hafif kavisli, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :
Savaş donanımlarının yanı sıra üç tuğ takılmış serpuşu rütbesine işaret etmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Girit serdarı Deli Hüseyin Paşa ününe yakışır biçimde altın renkleriyle süslenmiş, savaş malzemeleri ile betimlenmiştir. Berlin Albümünde çift tuğla süslü başlığı dikkati çekmektedir. Oysa burada üç tuğludur. Resim, Renda 1997a, res.5 'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 57 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Yağlıboya.
Fotoğraf No	: 140.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Sotheby's October 1991 Katalogu.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: ---
Envanter No / Yaprak No	: ---
Tarihi	: 17. yüzyıl ilk yarısı.
Sanatçısı	: Kuzey Avrupa Okulu'ndan bir sanatçıya ait olduğu belirtilmektedir.
Konu	: Nalınlı Türk kadını.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, yakasız, kolsuz, ön ortasında herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan, kalça hizasının biraz altına kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Hırka kesimine sahip giysinin üst tarafı vücuda oturmaktadır. Yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma. Parlak dokusu ile ipek izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Ön ortasının her iki kenarı ve içi kakum kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli iplik.

- **Konu** : Stilize lâle ve sümbüller
(Bitkisel bezeme).
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Motifler kumaş zeminine
kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, "U" yakalı, kısa kollu,
bele kadar sırma düğmeler ve iliklerle kapatılabilen, kalça hizasında bir giysidir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar vücuda oturan, belden
itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Göğüsün altına kadar
açık bırakılmış düğmelerle "U" yakalı bir görünüm verilerek bolero tarzı bir dekolte
yaratılmıştır. Göğsün hemen altından iliklenen düğmenin altına dikilmiş üç düğme
daha bulunmaktadır. Bel hizasına kadar gelen son düğmeden hemen sonra
sağdan sola doğru verev bir kesim uygulandığı görülmektedir.
- Kol Kesimi** : Kısa kolludur. Kol ağızları boru gibi
düz bir kesime sahiptir.
- Yaka Kesimi** : "U" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3 (En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Önü kapalı, "U" yakalı, uzun kollu,
ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen
bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları çok bol
ve aşağıya doğru dökümlüdür.
- Yaka Kesimi** : "U" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :

- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Şeffaf dokunmuştur.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Renkli iplikler.
- Konu** : Stilize nergis, lâle ve çan çiçekleri (Bitkisel bezeme).
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Kol ağzları ve etek kenarındaki geniş bordürler stilize lâle ve çan çiçeklerinin birbirini sıralı takip etmesiyle doldurulurken, eteğin ön yüzü kaydırmalı yerleştirilmiş nergis motifleri ile süslenmektedir.

- Parça 4(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** :
- Ağ Kesimi** : Ağ kesimlidir.
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarına doğru biraz daralmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : Düz dokuma.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** :
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde çiçek desenli ve kenarları oyalı beyaz bir çevre tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek konik terpuş.
- Modeli** : Başa giyilen kısımdan yukarıya doğru daralan konik formdaki başlığın tepesi düz sonlanmaktadır. Başlığın başa oturan kısmının çevresine beyaz bir dokuma bağlanmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Gümüş iplik kullanılmış bir

seraser kumaş olmalıdır.

-Süslemesi : Hançer yaprak desenli bir dokumadır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Yüksek ökçeli nalın.

- Modeli : Deri bantlı(tokalı), yüksek ökçeleri olan bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Tahtadan yapılmış nalın, ökçelerin ince kenarlarında kullanılmış sedefler ve muhtemelen deri üzerine yapılmış altın yıldız süslemelerle çok ince bir işçilik göstermektedir.

- Süslemesi : Sedef kakmalar ve altın tel süslemeler.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Kürk kaplı kısa kaftanı, seraserden yapılmış yüksek başlığı ve minyatürlerde görmeye alışık olmadığımız çiçek desenli, şeffaf dokulu iç gömleği ile bir saray hanımı yansıtılmış olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Elindeki kalın, hasır altın bilezikler, iki sıra inci kolyesi ve inci küpesi dönem kadının takı beğenisine işaret etmektedir. Resim batılı bir sanatçı tarafından yapılmış olmasına rağmen bazı küçük detaylar ve abartılar dışında Türk giyim-kuşamının genel niteliklerini göstermektedir.

ÖRNEK NO: 58 .

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 141.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bodleian Library albüm yaprağı.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bodleian Library.
Envanter No / Yaprak No	: MS. Douce Or. c.I, y. 8b.
Tarihi	: 17. İlk yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nakılcıbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sokak satıcısı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, “O” yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, Batılılarca tunik olarak nitelendirilen, diz seviyesinde bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları boldur.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
-Ana Yapım Malzemesi : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
a-Giysinin Türü : Kısa paçalı don.
b-Giysinin Modeli :
- Ağ Kesimi : Ağsızdır.
- Paça Kesimi : Dar paçalı donun paçaları, ayak bileklerinin çok üstünden kısa kesilmiştir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme : Düz dokuma.
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** : ---
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası çapraz şekilde düğümlenmiş bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde çeşitli oyuncakların veya şekerlemelerin takıldığı bir alet tutmaktadır.
ı- Başa Giyilen :
-Türü : Destarlı kâvuk.
- Modeli : Üzeri dilimli silindirik kavuğun etrafına geniş dilimleri olan beyaz bir sarık sarılmıştır.
-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
-Süslemesi : ---
i-Ayağa Giyilen :
-Türü : Terlik.
- Modeli : Konçsuz, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Genellikle halkın giydiği diz seviyesinden kesilmiş, tunik tarzı bir üstlük giymektedir. Elinde tuttuğu şekerleme ya da oyuncaklar ise yaptığı işi vurgulamaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Nakıl başları düğün gibi eğlencelerle en önde yürüyerek topluluğun dikkatini çekerlerdi. Resmin üstündeki Nakılcı başı ibaresine rağmen resmin altındaki notta oyuncakçı olduğu belirtilmektedir.

Norah Titley(1983:157,fig.56), toy seller olarak adlandırdığı resmi, 18. yüzyıla tarihlenmektedir. Ancak, katalogdaki benzer örnekler doğrultusunda resmin 17. yüzyıla ait olduğu açıktır.

ÖRNEK NO: 59.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 142.
Çizim No	: 1.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,1.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çavuşbaşı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kolsuzdur.

Kolları omuz hizasından yan ortalara açılmış açıklıklardan çıkan, arkasından sarkan takma kolları bulunan model aynı zamanda ceplidir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Kolsuz japone.

-Yaka Kesimi : “O” yakalıdır.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kürk astarlıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Kol ağızları, yaka, cep ve takma kol ağızlarında kürk kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.

-Uygulanan Teknik : Motifleri, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu** : Çintemani (Kozmik bezeme).
- Renk** : Eflatun üzerine altın rengi metal iplikle renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut(Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar ilikli ve kolları bilek kısımlarında yatay eksenle kat yaparak üst üste toplanan bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar açık önü, yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur.
- Yaka Kesimi** : Görülmemektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Metal ve ipek iplikle düşey eksenle çizgili dokunmuş, yollu dokuma kullanılmıştır.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gerci** : Kumaş, bir tür yollu dokumadır.
- Uygulanan Teknik** : Dokuma.
- Konu** : Geometrik bezeme (Düşey çizgiler).
- Renk** : Turkuvaz üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Altın sarısı renkteki düşey şeritlerin birbirini sıralı takip etmesiyle oluşturulmuştur.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---

- Ağ Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Altın rengi kuşak bağladığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** Bir elinde tuttuğu çokgen bir şeşber giysiyi tamamlar niteliktedir.
- ı- Başa Giyilen :**
- Türü : Selimi.
- Modeli : Tepe kısmına doğru genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuk modelidir.
- Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi : ---
- i-Ayağa Giyilen :**
- Türü : Konçları görülmeyen ayak giysisi, çizme izlenimi vermektedir.
- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuk üzerinden yukarıya doğru bir çizgi ile ayrılmış, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Elinde tuttuğu şeşberi, Selimi kavuğu ve takma kollu kaftanı, metal iplik kullanılarak dokunmuş değerli kumaştan iç kaftanı ile rütbeli bir asker olduğu izlenimi verilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Figürün elinde tuttuğu şeşber biçim olarak benzerlerinin günümüze kadar ulaşılabilen örnekleri bulunmaktadır. Majda(2006:204) seraser dokusu veren iç kaftanını brokar olarak nitelemektedir. Yine başına kallavi taktığını söylemektedir. Oysa kallavi biçim olarak benzer olsa da kavuğun ön kısmına diyagonal yerleştirilmiş, hamaylı benzeri altın rengi metal iplikli bir bantla süslenen ve daha çok sadrazamların ve vezirlerin giydiği bir tür

başlıktır. Van Mour'un sadrazam tasvirlerinde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; Sultan III.Ahmed'in Cornelis Calkoen'i kabulünü konu eden yağlıboya tabloda sadrazamın başında bu tür bir kallavi bulunmaktadır(Resim için bkz. Nicolaas 2003:14). Yine, Levni'nin resimlediği Surnâme-i Vehbi'de sünnet olacak şehzadelerin kollarından tutan vezirlerin başlarında da(TSMK.A.3593, y. 173b-174a) sırma bantlı kallaviler görülmektedir(Atil,1999,resimler 110,111).

ÖRNEK NO: 60.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 143.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,2.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: IV.Mehmed tahtta.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c-Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Yakasız, kolsuz, takma kolları takma kolları bulunan, önü açık, cepli ve ayak bileklerine kadar uzun, kürk astarlı bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Sırt kısmından sarkan sahte kolları bulunmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Yakasızdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Birbirine paralel yatay şeritlerin bulunduğu bir yollu dokuma izlenimi vermekle birlikte altın sarısı metal iplik kullanılmış atlas bir dokuma da olabilir.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kol ağızları, yakası, ön beden kenarlar ve cep kenarları kürkle kaplanmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	:

-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Geometrik bezeme(Yatay çizgiler).
-Renk	: Beyaz, altın yıldız.
-Biçimlendirme	: Soyut(Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar iliklenebilir, "O" yakalı bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Bele kadar açık önü, yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kollu japonedir. Bilek kısımlarından yatay eksende üst üste kat yaparak büzülmemektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Yatay ekseninde çizgili, yollu dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Düğme.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Kumaş bir tür yollu dokumadır.
-Uygulanan Teknik	: Dokuma (Atkıda renklendirme yapılmış izlenimi vermektedir).
-Konu	: Geometrik bezeme(Yatay çizgiler).
-Renk	: Kavuniçi, siyah.
-Biçimlendirme	: Soyut(Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Siyah yatay şeritlerin birbirini sıralı izlemesiyle oluşturulmuştur.
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Süs taşları ile bezenmiş kemer.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, yan tarafı körüğü andıran, çatal, kavuk formunda yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : Yalpaze biçimi iki sorguç takılıdır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri burunlu, topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Mücevherlerle süslü sırtlıklı bir tahta oturmuş, çocuk yaştaki sultan, maiyetindeki saray görevlileri ile resimlenmiştir. Bunlar büyük olasılıkla Silahtarları ve zenci Harem Ağasıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Osmanlı Sultanlarını

kolluklu ve arkalıklı tahtlarda resimlenmesi 17.yüzyıl örnekleriyle yaygınlaşmıştır.

Örneğin; Sultan IV.Mehmed yine arkasında duran iki has odalı ile benzer bir tahtta, ancak yorgun gözlerinden de anlaşılacağı üzere biraz daha yaşlı olarak, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.9365. y.18a da, taht önünde duran cüceler ile genç bir delikanlı şeklinde Berlin, Staatliche Museen'de OZ 52, y.1b de ve bu kez orta yaşlarda yine benzer bir tahtta oturmuş halde Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi Kasa No. 4-181,y.40a'da resimlenmiştir. Yine aynı sanatçı tarafından(Musavvir Hüseyin) yapıldığı düşünülen benzer kolluklu bir tahta bu kez Viyana Österreichische Nationalbibliothek, A.F.50'deki bir minyatürde tasvir edildiği

görülmektedir(Padişahın Portresi,2000:343,350,364,365). Dönemin sonlarına doğru yapılmış, Sultan III. Mehmed'i şehzadesi ile birlikte müzik eşliğinde güreşenleri seyrederken gösteren başka bir minyatürde (TSM.H.889,y.8b), hükümdar yine kolluklu ve arkalıklı(sırtlıklı) bir tahtta oturmaktadır. Ancak, taht formu daha da geliştirilmiş ve ayaklarını bastığı yüksek bir kaide ve ahşap basamaklar da eklenmiştir(Bkz. Atasoy,2002:224, Res167 ve Splendor of the Ottoman Sultans, 1992:170).

ÖRNEK NO: 61.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 144.
Çizim No	: 2.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,3.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Silahtar Ağa.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinin Türü**

: Kaftan.

b-Giyenin Cinsiyeti

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

: Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, hakim yakalı, kolsuz,

sırtından sarkan geniş kol ağızlı kartal kanatları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin belden etek

kısımına doğru genişleyen bir kesimi vardır.

-Kol Kesimi

: Kolsuz japone.

-Yaka Kesimi

: Hakim yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Desenli dokuma.

-Astarlama Malzemesi

: Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

:

-Süsleme Gereci

: Gümüş rengi metal iplik.

-Uygulanan Teknik

: Motifler, kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu

: Çin bulutu (Kozmik bezeme) ve

Buda dudağı veya leopar beneği (Nesnel bezeme). Çin bulutu muhtemelen ortası düğümlü ejdere dönüŝen bir stilizasyon içerisinde verilmiştir.

- Renk : Gümüş grisi.
- Biçimlendirme : Soyut(Non-figüratif).
- Kompozisyon : Aynı motiflerin düşey ekseninde birbirini tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Türü belirlenmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : Sadece uzun kolları görülmektedir.
- Beden Kesimi : ---
- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak büzülmektedir.
- Yaka Kesimi : Görülmemektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : ---
- Beden Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline, ortasında beş adet "S" biçimi düşey çizgi bulunan, birbirine paralel yatay çizgilerle taranmış, metal izlenimi veren geniş bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Taşımakla görevli olduğu, sultana ait murassa kılıç, silahtar ağının giysisini tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :

- Türü** : Üsküf.
- Modeli** : Süslemeli bir alınlığın hemen yukarısında sonlanan sivri bir tepelik ve bunun üzerinden başlayarak ensesine doğru uzanan kırmızı bir yatırtmalığı bulunmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Üsküfün alın kısmı, elinde tuttuğu kılıçtaki ile benzer, süs taşlarıyla bezenmiş yatay, kalın bir şeritle çevrilidir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kırmızı üstlüğü, elinde tuttuğu murassa kılıç ve alın kısmı süslü kırmızı başlığı onun sultanın maiyetindeki silahtarı olduğunu işaret etmektedir. Kartal kanatlı kırmızı kaftanını Majda(2006:205) dolama olarak nitelemektedir. Başındaki kırmızı üsküfün süs taşı kakmalı şeridine ise brokar şeritli külâh adının vermiştir(Majda 2006:205).

k- Görselle İlgili Notlar : Uzunçarşılı(1988a:343), Şanizade'nin bir mısrasında *Zib düş oldı Mehemed mire hala seyfi-şah* diyerek, Silahdar Ağa'nın padişahın kılıcını sağ omzunda taşıdığını belirttiğini söylemektedir. Ayrıca, Silahdar Ağa'nın başında zülüflü, kadifeden yapılmış kırmızı bir üsküfle hükümdarın arkasında yürüdüğü de bilinmektedir. (Uzunçarşılı,1988a:343). Resimde, Silahdar Ağa murassa kılıcı sağ omzunda taşımaktadır. Yine başında kırmızı renkte kendilerine has yatırtmalı bir üsküf vardır. Bunlar, sarayda padişaha ait silahları muhafaza etmekle görevlidirler. Bu görevin önemi arttıkça 17. yüzyılda olduğu gibi sarayda vezirliğe kadar yükselirler(Uzunçarşılı 1988a:343).

Uzunçarşılı(1988a:345), Abdi Paşa'nın Vakayinamesine dayandırarak, Silahdar Ağa'ların taşra hizmetine çıkartıldıklarında bunlara padişah huzurunda kürk giydirilip,sarayda konuk edildikleri ve tekrardan bir kürk daha giydirildiğini ve buna da *Hil'at-i Veda* adı verildiğinden söz etmektedir.

ÖRNEK NO: 62.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 145.
Çizim No	: 3.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,4.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bayraktar.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	: Vahşi hayvan postu. Anadolu
parısı veya vaşağa ait olmalıdır.	
a-Giysinin Türü	: ---
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Post.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: Pars beneği.
-Renk	: Siyah ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Aynı motifin zemine kaydırılarak
yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.	
-Kompozisyon	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Üst bedeni çıplaktır.
b-Giysinin Modeli	: ---

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Çakşır ve tozluk.

b-Giysinin Modeli : ---

-Beden Kesimi : Belini çevreleyen bir şerit

bulunmaktadır. Bu şeride geçirilen bir iple çakşırın bele tutulması sağlanmaktadır.

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : Dizin hemen altından kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Sirtına attığı vahşi hayvan postu.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kılıcı ve derisine sokarak taşıdığı bayrak.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Küçük, basık formlu takke.

-Yapım Malzemesi : Keçe veya pamuklu bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : İki adet beyaz kuş tüyü başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Dilli yemeni.

-Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

İmparatorluk ordusunun cesaretleriyle ünlü akıncılarından bayraktarlar, başarılı oldukları vakit serpuşlarına taktıkları tüylerle ödüllendirilirdi. Resme dikkatlice bakıldığında sanatçının, bileklerindeki pranga izleri ve cesaretini vurgulamak için bayrağın sopasını derisinin içine sokuşunu resimlediğini görebilmekteyiz.

k- Görselle İlgili Notlar

: Bir çok resimde yaptıkları

kahramanlıklardan dolayı deli lakabı ile adlandırıldıkları görülmektedir. Majda(2006:205) tasviri seferli ağası veya yeniçeri olarak nitelendirmiştir. Ayağındaki dilli yemeniyi ise sarı çizme olarak adlandırmıştır.

ÖRNEK NO: 63.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 146.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,5.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki Sultan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişahın eşi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, geniş sivri yakalı
ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık, uzun etekli, bele kadar
yardımcı malzemelerle kapatılabilir bir kesimi vardır.	
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur.
-Yaka Kesimi	: Geniş, sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Geniş yakası ve astarı kürklüdür.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	:
-Uygulanan Teknik	: Motifler, kumaş dokunurken
oluşturulmuş olmalıdır.	
-Konu	: Stilize lâle motifi (Bitkisel
bezeme).	

-Renk	: Eflatun üzerine gri (Beyaz, gümüş rengi metal iplik) renk ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar iliklidir.
-Beden Kesimi	: Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Kol Kesimi	: Uzun kollu.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Metal iplikle bezenmiş, turkuvaz renk, ipekli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Düğme kullanılmıştır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Metal iplikle oluşturulmuş yatay çizgiler.
-Uygulanan Teknik	: Yollu ipek dokuma.
-Konu	: Yatay çizgiler(Geometrik bezeme).
-Renk	: Altın sarısı.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Metal iplikle yapılmış yatay çizgilerin birbirlerini tekrarı ile oluşturulmuştur.
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek ve don.
b-Giysinin Modeli	:
-Beden Kesimi	: İç gömlek,önü açık ve yakasızdır.
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: İç gömleğin altından görülebilen donun bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak büzülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:

- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balık sırtı biçiminde taranmış, süs taşları ile bezenmiş murassa kemer.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** :
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Haseki kadın tacı(Başlığı).
- Modeli** : Tepe kısmına doğru sivri silindirik formlu, sivri tepelikli başlığın alın kısmını çevreleyen yatay şeridin her iki yanı yarım palmet, ortası ise ucundan bir tiğ yükselen sivri kemerli yarım yuvarlak şeklinde biçimlendirilmiştir. Dikkatli bakıldığında ortası kırmızı renk olan 6 yapraklı çiçek motifinin süs taşlarıyla oluşturulduğu ve başlığın tüm yüzeyinin bu motifle bezendiği anlaşılmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Metal izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Değerli süs taşları ve yelpaze biçimli iki sorguçla süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- **Modeli** : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur. Topuğun hemen üzeri kesilerek terlik benzeri bir biçim verilmiştir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli taşlarla süslü kemeri ve tacı önemli bir kişi olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Aynı Sultan IV. Mehmed gibi kolluklu ve sırtlıklı bir tahta oturmuş Haseki Sultan, başında Selçuklu sultanlarını hatırlatır taşlarla süslü bir başlıkla tasvir edilmiştir. Hükümdarların en çok değer verdiği zevcelerine *kadın* unvanı vererek, oturmaları için ayrı daireler verdikleri ve hizmetlerini görmeleri için maiyetler oluşturdukları bilinmektedir(Uzunçarşılı,1988a:151). D'ohson, III. Ahmed'ten önce erkek çocuk doğuran kadına *Haseki* unvanı verildiğini söylerken, Ricault bunların başına değerli taşlarla süslü bir taç taktıklarını

belirtmektedir (Uzunçarşılı,1988a:152). Belki de resimdeki figürün başlığı Ricault'un bahsettiği türden olmalıdır. Benzer bir ifade de bu kez Silahdar Tarihi'nde, "II.Ahmed'in baş cariyesi Rebia Kadın'ın sultana iki erkek çocuk doğurması ile padişah ona *Haseki Sultan* unvanı vererek taç giydirmiştir" şeklinde aktarılmaktadır(Silahdar Tarihi,C.2:685).

Haseki Sultanın kıyafeti ve özellikle başlığının çok benzeri 1688 tarihinde yapıldığını bildiğimiz Paris Bibliotheque Nationale'de OD.6-4'te kayıtlı *Harem'de Haseki Sultana Kahve İkram Edilmesi* sahnesinde karşımıza çıkmaktadır(Bkz. Örnek No: 148). Haseki Kadının başlığı yine mücevherlerle süslü bir taç biçimindedir. Ralamb Albümü'ndeki resimlere göre daha hacimsel yapıldığı gözlenen tasvirdeki bu giyim kuşam katalogdaki ilgili örneğin gözlem fişinde aktarılmıştır. Haseki Kadının başındaki başlığın çok benzerini Levni'nin *Acem Gelini* tasvirinde de görmemiz ilginç bir benzerliktir. Topkapı Sarayı Müzesi H.2158, y.4b' de kayıtlı resimde incilerle süslü başlık, çift sorgucu ve form benzerliği ile dikkat çekicidir(Bkz. İrepoğlu,1999,s.177,Res. 4b).

Haseki sultan figürü ayağındaki yüksek ökçeli nalınlar dışında benzer bir kıyafetle fakat ayakta durur vaziyette Berlin Albümü, y. 69a' da resimlenmiştir(Resim için bkz. Renda 1997a:164, resim 10).

Majda kürklü üstlüğe giysi, ayağındaki konçsuz sarı pabuca ise çizme adını vermektedir(Majda 2006:206).

ÖRNEK NO: 64.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 147.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10, 6
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sokak giysili kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Ferace.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun, ön ortasında herhangi bir kapama malzemesi görülmeyen bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen ve sol tarafa doğru diyagonal kapanan bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kolları dirseklerden kol ağzlarına doğru genişlemektedir.
-Yaka Kesimi	: Yakasızdır. Ön beden üst üste kapatıldığı için “V” yakalı gibi görülmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Koyu kırmızı renk iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler, kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır. Daha doğrusu kumaş dokusunu yansıtıyor izlenimi vardır. Gezi kumaştan yapılmış olmalıdır.

- Konu** : Dalgalı çizgi motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Eflatun zemin üzerine kırmızı renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Entarinin sadece yakası ve kol ağzı görülebilmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Görülmemektedir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Feracenin kol ağzlarının altından bu giysinin dilli kol ağzları görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "V" yaka olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** : ---

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde çevre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tepesi yassı terpuş

ve yaşmak.

-Modeli : Tepe kısmı yassı bir elips

(Tabla) biçimindeki başlığın üzerine, gözü açıkta bırakacak biçimde düz bir dokuma sarılmıştır. Beyaz yaşmak boynun altından bağlanmaktadır. Diğer bir yaşmak parçası ise yüzü sadece gözü açıkta bırakacak biçimde kapatılmıştır. Diğer bir kısmı ise omuzlara dökülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri

burunlu, topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Elinde çevresi, yüzünü gözleri dışında gizleyen yaşmağı ile sokak gezintisine çıkmış bir Türk kadını görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Gelinin başındaki tepesi yassı terpuşun yaşmak ile kullanımı sanki örtünmeyi kolaylaştırır bir unsur olarak benimsenmiştir. Çağlarboyu Anadolu'da Kadın Sergi Kataloğu'nda ferace modellerinin 16 ve 17. yüzyıllarda model olarak değişim göstermediği belirtilmekte, 17. yüzyılda kadınların yaşmaklarının biri buruna kadar ağız kapatan, diğeri ise başı örten iki parçadan oluşan yumuşak kumaştan yapıldığı söylenmektedir (Çağlarboyu Anadolu'da Kadın, 1993:256). Resimdeki kadının yaşmağını bu anlatılanlara uyduğu görülmektedir.

Kumaşın üzerindeki dalgalı ince çizgiler kumaşın dokusunu yansıtmak için kullanılmış olmalıdır.

Majda(2006:206,resim 5) kadının üstündeki feraceyi kaftan olarak nitelemektedir. Üstelik kumaşın gezi izlenimi veren dalgalı “S” motiflerini de çiçek deseni olarak tanımlamaktadır. Başındaki yassı başlığa ise kalpak demektedir.

ÖRNEK NO: 65.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 148.
Çizim No	: 5.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,7.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nalınlı kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :****a-Giysinin Türü**

: Kısa kaftan.

b-Giyenin Cinsiyeti

: Kadın.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, kısa kollu, kalçanın

biraz altından sonlanan, cepli bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin kalçadan etek

kısına doğru bel hizasından dışa doğru hafif bir kavis yaparak, eteğe doğru genişleyen bir kesimi vardır.

-Kol Kesimi

: Kısa kolludur.Kol ağzları içten

oyularak kesilmiştir.

-Yaka Kesimi

: Hakim yakalı.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma. Renklendirme ile

yünlü (soft) dokuma izlenimi verilmiştir.

-Astarlama Malzemesi

: Kürk astarlıdır.

-Yardımcı Malzemeler

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

-Süsleme Gereci

: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :**a-Giysinin Türü**

: Entari.

- b-Giysinin Modeli** : Kısa kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğme yardımı ile kapatılabilir niteliktedir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, eteğe doğru genişleyen, dizin biraz altında sonlanan bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Kısa kollu.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Altın rengi düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Metal ve ipek iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Motifler, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Stilize lâle (Bitkisel bezeme).
- Renk** : Eflatun zemin üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler eflatun zemin üzerine yatay eksenle kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek(Bkz. Ç.111I).
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun ve bol yemli kolları bulunan ayak bileklerine kadar uzun, pilili bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık, bel kısmından yanlara doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızlarına doğru genişlemektedir.
- Yaka Kesimi** : "V" yakalı gibi görünse de "O" yakalı olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Çok ince dokunduğu için şeffaf bir görünümündedir.
- Yardımcı Malzemeler** : Ön ortasından kapanmış giyside

herhangi bir kapamama malzemesi bulunmaması gizli bir kapamanın uygulanmış olabileceğini akla getirmektedir.

- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Gümüş rengi metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Düz dokuma.
- Konu** : İçi zikzak dolgulu iki dişey çizgi motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Beyaz üzerine gümüş grisi ile renklendirme yapılmıştır.
- Biçimlendirme** : Gömleğin uzun eteğinin kenarına aşığıya doğru, dişey ekseninde, ortası zikzak motifleri ile dolgulu birbirine paralel çizilmiş iki ince çizgi ile yapılmıştır.
- Kompozisyon** : Dişey ekseninde birbirine paralel iki çizginin ortası, zikzak motifleri ile doldurulmuştur.

- Parça 4(Alta Giyilen)** :
- a- Giysinin Türü** : Şalvar.
- Giysinin Modeli:** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Uzun paçaları bilek kısımlarından yatay düzlemde kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balık sırtı taranmış, hasır örgüyü andıran altın rengi ince bir kemer, uzun ökçeli nalınları, her iki bileğine taktığı altın izlenimi veren hasır örgü bilezikleri genç kadının sosyal kimliği ile alakalı olmalıdır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sağ elinde, başındaki yassı başlığın biçimine benzer, dilimli yüzeyi bulunan, küçük kırmızı bir nesne tutmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hotoz.
- Modeli** : Başın bir yanına doğru, üzeri çarkifeleği andıran dilimlere sahip yassı bir hotoz atılmış ve bu başlık alın kısmında ters “V” biçimi katlanmış yeşil bir baş örtüsü ile saça tutturulmuştur. Alnın en üstünde altın yaldızlı bir taç veya örtü katlar yaparak, yeşil baş örtüsünce büzülmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Baş bağı düz dokuma izlenimi vermektedir. Hotoz ise pamuklu bir kumaştan olmalıdır.
- Süslemesi** : Kırmızı hotozun tepesine yerleştirilmiş metal iplik kullanılmış püskül ile baş giysisi süslenmektedir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Nalın.
- Modeli** : Üstü açık, yüksek ökçeli ve bantlı bir ayak giysisidir.
- Yapım Malzemesi** : Tahta izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

17. yüzyıl modasını uygun başlığı, başın bir yanına doğru estetik bir biçimde bırakılmıştır. Yine kürklü kaftanı, etek kenarları metal iplik şeritli şeffaf iç gömleği ve altın iplikle desenlendirilmiş entarisi dönemin başkent kadın modasını yansıtır bir görünümüdür.

k- Görselle İlgili Notlar : 17. yüzyıl tek figürlü resim örneklerinde ve özellikle de kadın ve padişah tasvirlerinin ellerinde portakal, elma, yelpaze, mendil gibi nesnelerin resimlenmesi sıklıkla uygulanan bir özelliktir.

Majda, genç kadının püsküllerle süslü hotozunu ponponlu bere olarak nitelemektedir(Majda 2006:207,resim 7). Figürün ayağındaki nalınlara dayandırarak hamama giden genç hanım olarak tanımlamıştır.

ÖRNEK NO: 66.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 149.
Çizim No	: 6.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,8.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sokak giysili kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü : Ferace.

b-Giyenin Cinsiyeti : Kadın.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Türk kadını.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, belden etek kısmına

doğru genişleyen, uzun kollu, bel kısmına kadar altın yaldız düğmelerle kapatılabilen bir modeldir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin bele kadar dar, belden etek kısmına doğru genişleyen, ayak bileklerine kadar uzun bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kolları dirseklerden dirseklerden kol ağızlarına doğru genişlemektedir. Kol ağızları dışarı doğru katlanmıştır.

-Yaka Kesimi : “V” yakalı gibi görülmekle birlikte gerdanı örtmek için muhtemelen ya bir takma yaka yada kenarları metal iplik şeritli bir döşlük kullanılmış olmalıdır.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Astarı kumaş ile aynı iken, kol ağızları, ön beden ve etek çevresine açık mavi kumaştan geniş bir harç geçirildiği görülmektedir.

-Yardımcı Malzemeler	: Altın rengi düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	:
-Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olabileceği gibi kumaşın kendi dokusunu da yansıtıyor olabilir. Zira gezi kumaşlar bu izlenimi verebilmektedir.
-Konu	: Dalgalı çizgi motifi (Geometrik bezeme).
-Renk	: Kırmızı zemin üzerine daha koyu bir kırmızı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, dizin biraz altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: tam olarak görülmemekle birlikte eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
-Kol Kesimi	: Uzun kollu ve kol ağızları dillidir.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Metal iplik kullanılan bir tür dokuma olmalıdır.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, ayak bileklerine kadar uzun ve pilili bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin uzun etekli bir kesimi vardır.

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci : ---

Parça 4(Alta Giyilen) :

- a- Giysinin Türü** : Şalvar.
- Giysinin Modeli: : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Uzun paçalı, bilek kısımları yatay

eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---

- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde beyaz bir çevre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

- Türü : Yüksek terpuş ve

Yaşamak.

- Modeli : Ortası boğumlu, yassı tepe kısmına doğru genişleyen, uzun silindirik formlu terpuş bunun üstünü sararak boynun altından bağlanan bir parça ile sadece göz kısmını açıkta bırakan diğer parçadan oluşan yaşamaktan oluşmaktadır.

- Yapım Malzemesi : Terpuş pamuklu kumaş, yaşamak ise ince dokunmuş bir düz dokuma izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Yüksek terpuşun yüzeyi siyah çizgilerle küçük karelere bölünmüştür.

i-Ayağa Giyilen :

- Türü : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, hafif kalkık sivri burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Yaşmağı, feracesi ve sarı pabuçları ile oldukça kapalı bir giysi içerisinde Müslüman Türk kadınının sokak kıyafetini yansıtmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Albümdeki birkaç resimde de gözlenen dilli kol ağızlarına sahip entariler model çeşitliliği olarak dikkat çekicidir.

1625'teki Şehzade Mustafa'nın sünnet alayının geçişine tanıklık eden İngiliz Covell, halkın kadın ve erkek olarak ayrı taraflarda bu töreni izlediğini vurgulayıp, tüm kadınların peçe taktıklarından bahsetmektedir. Ancak, bunların bazılarının peçelerini yüzleri tümüyle görülecek şekilde açtıklarını da eklemektedir (Nutku,1987:59). Covell'in bahsettiği örtü, peçeden ziyade yaşmak olmalıdır.

Majda feraceyi kaftan, iç gömleği beyaz entari, mest-pabucu çizme ve hareli kumaştan yüksek başlığı ise kalpak olarak isimlendirerek yanlış yapmıştır(Majda 2006:207,resim 8).

ÖRNEK NO: 67.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 150.
Çizim No	: 7.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,9.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Tütün içen kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun etekli, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan , geniş yakalı bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Geniş sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Kumaş bir tür yollu ipek dokuma izlenimi verse de altın rengi metal iplik kullanılan seraser olmalıdır.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Yakası ve kol ağızları kürk kaplıdır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Yatay çizgiler.Geometrik bezeme.
-Renk	: Turkuvaz üzerine altın yıldız ile

renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Aynı motifin birbirini yatay ekseninde paralel tekrarlama ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, belin hemen alt hizasından kesilmiş, açık önü bele kadar kapatılabilir bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar yardımcı malzemelerle (düğmelerle) kapatılabilen, vücuda oturan kısa ve dar bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kollu ve kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Hakim yakalıdır. Göğüs hizasına kadar açık bıraktığı düğmeleri "V" yaka izlenimi vermektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- **Süsleme Gereci** : Kırmızı renk iplik.
- Uygulanan Teknik** : Desenli dokuma.
- Konu** : Stilize lâle motifi (Bitkisel bezeme). "U" şeklinin içinden yatay bir çizgi çıkan çok stilize bir çiçek motiftir.
- Renk** : Gri zemin üzerine kırmızı ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Kırmızı renkteki lâle motiflerinin zemine kaydırılarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : Ağ kesimli olmalıdır.
- Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Bilek kısımları

yatay düzlemde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balık sırtı desenli altın rengi bir kemer taktığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Bir elinde uzun bir tütün çubuğu diğer elinde ise yelpaze tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü : Hotoz.
- Modeli : Başının bir yanına doğru hotoz adı verilen tepesindeki püskülün yuvasının merkez olduğu, dilimli yüzeyi olan yassı bir başlık ile alın kısmının üzerinde yelpaze biçimi katlanmış metal görünümlü örtü veya taç , saça ters “V” biçimi oluşturan yeşil bir örtü ile tutturulmuştur.
- Yapım Malzemesi : Düz dokuma ve pamuklu kumaş.
Metal veya metal iplikte kullanılmış olmalıdır.
- Süslemesi : Yassı kırmızı başlığın tepesinin, tam ortasından sarkan altın yaldız yuvalı altın rengi metal iplikli püskül.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü : Pabuç.
- Modeli : Konçsuz, sivri, hafif kalkık burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir .
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Tütün çubuğu ve yelpazesini ile kıymetli kumaşlardan yapılmış, kürklerle kaplı kıyafeti, keyif yapan bir saray çevresi hanımını akla getirmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Baş tuvaleti özenle hazırlanmış farklı bir beğeniye işaret etmektedir. Ralamb Albümü sonrası yapıldığı bilinen Paris Bibliothek Nationale'deki OD.6-2'deki *müzik yapan üç kadını* gösteren resimle yine

aynı albümdeki *Haremde Haseki Sultana Kahve İkramı* sahnesinde ayakta duran hizmet eden üç kadının baş tuvaletleri de çok benzer nitelik göstermektedir (Bkz. F. 284 ve 277). 1688'e tarihlenen bu tasvirler hacimsellik, duruş, ifade ve bazılarında işlenen tabiat ayrıntılarıyla bir Avrupalı sanatçının elinden çıkmış izlenimi veren daha resimsel çizimlerdir. Ancak saraya bağlı bir Türk nakkaşın işi olması daha muhtemeldir. Tabi ki esas önemli olan çizimlerdeki hacimsellik sayesinde başlığın formunun daha çözümlenebilir olmasıdır. Bu resimlerde Ralamb Albümündeki hotoza benzettiğimiz başın, bir yanına doğru inen terpuşun burada torba biçimi bir hotoz olduğu rahatlıkla anlaşılacaktır. Ancak başlığın ortasından sarkan metal görünümlü püskül hiçbirinde kullanılmamıştır. Yine de esas büyük benzerlik alınlarındaki kıvrılmış pili görünümlü metal renk taç ve bununla birlikte hotozunda başa bir tülbent ile bağlanmasıdır. Bu iki resimdeki kadın kıyafetleri katalogdaki örnekleme sırasında ayrıntılı olarak incelenecektir.

ÖRNEK NO: 68.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 151.
Çizim No	: 8.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm:	Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,10.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Şarap içen kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, kalçanın hemen altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Açık ön kısmı yuvarlak düğme ve ilik gibi yardımcı öğelerle kapatılabilen giysinin, bele doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur . Bilek kısımları yatay düzlemde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Altun rengi metal iplik kullanılmıştır
-Uygulanan Teknik	: Desenli dokuma.
-Konu	: Lâle motifi (Bitkisel bezeme). Yine

“U” biçiminin içinden çıkan ince bir çizgi şeklinde çok stilize edilmiş bir lâle motifi ile desenlendirilmiştir.

- Renk : Eflatun zemin üzerine altın yıldız.
- Biçimlendirme : Antinaturalist.
- Kompozisyon : Motif tüm zemine serpiştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Sadece yakası

görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : Ön kısmının açık olduğu

anlaşılabilir.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : "V" yaka gibi görünmektedir.

Ancak, muhtemelen yakasızdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli : ---

-Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : Ağ kesimlidir.

-Paça Kesimi : Uzun paçası, bilek kısımlarından

yatay düzlemde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Toka veya kanca ile tutturulmuş, balıksırtı desenli ince bir kemer taktığı görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Metal görünümlü ince boyunlu, yuvarlak gövdeli, kaideli bir şarap sürahis ve kadeh tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Hotoz.

-Modeli : Başının bir yanına doğru

hotoz denilen yüzeyi dilimli yassı bir başlık ile alın kısmının üzerinde yelpaze biçimi katlanmış bir örtü veya taç , saça yine ters “V” biçimi oluşturan yeşil bir örtü ile tutturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma ve pamuklu

kumaş kullanılmış olmalıdır. Püskül yuvası altın yıldız kaplama, püskül ise ayılın rengi metal iplikten olmalıdır.

-Süslemesi : Yassı kırmızı başlığın

tepesinin tam ortasından sarkan metal iplikli püskül, başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu

ve topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

17. yüzyıl başkentinden genç bir hanım tasvir edilmektedir. Boynuna attığı turkuvaz atkısı elbiseyi tamamlayan farklı bir aksesuar olarak karşımıza çıkmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Genç kadının elinde tuttuğu

sürahi, kaideli, dilimli şişkin gövdeli ve uzun boyunludur. Metal izlenimi yaratan sürahi ile aynı renkteki, kaideli, yukarıya doğru genişleyen dilimli gövdeli kadehin biçimi de dönemin maden sanatı hakkında bilgi vermektedir.

ÖRNEK NO: 69.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 152.
Çizim No	: 9.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,12.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Meyve ve çiçek satıcısı(Yemişçi).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyeenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sokak satıcısı.
d-Giysinın Modeli	: Uzun kollu, dikkatlice bakıldığında açık ön ortasının bel hizasına kadar düğme ve ilikle kapatılabilir olduğu bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Uzun kollu, belden etek kısmına doğru genişleyen ve dizin hemen üstünde sonlanan, Batılıların tunik olarak nitelediği bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Görülmemektedir. Ancak, “O” yaka izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Görülmemektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : Ağ kesimli olmalıdır.
- Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Paçalarının çizmesinin içine soktuğu kısımları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, turuncu bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kuşağının hemen altındaki küçük mavi çantası zarf kapaklı ve tokalıdır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Yanlara doğru hafifçe şişkinlik yapacak biçimde çapraz sarılmış, düz beyaz dokumadan bir sarık türüdür.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri, hafifçe kalkık burunlu ve topusuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başının üzerinde taşıdığı tepside yer alan vazo içerisindeki taze çiçekler ile metal veya hasır kaseler içine yerleştirdiği meyveler, mesleği hakkında fikir vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sünnet törenlerinin

resimlendiği şenliknamelerde ki meyve ve sebze taşıyan esnaf figürlere benzerlik göstermektedir. Diğer birçok figürde olduğu gibi kalabalık sahnelerde de görülen kalıplar gibidir. Başında taşıdığı tepside meyve dolu iki kasenin ortasına, cam görünümlü, kaideli, şişkin gövdeli ve uzun boyunlu iki küçük vazunun (lledan) içinde 17. yüzyılın tipik İstanbullaeleri ve boru çiçekleri resimlenmiştir.

ÖRNEK NO: 70.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 153.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,11.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Boynuna pranga vurulmuş mahkum.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: ---
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar iliklenebilir, kolsuz, kalça hizasında sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: Görülmemektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Görülmemektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Sadece sol kolunun bir kısmı görülmektedir.

- Beden Kesimi** : Görülmemektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun Kollu .Kısa kollu görülmesine rağmen yatay ekseninde yaptığı katlardan da anlaşılacağı üzere uzun kollu olmalıdır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Uzun ve büzgülü paçalıdır. Bilek kısımları bu kez kat yapmaksızın büzgülüdür.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Turuncu renk bir kuşak bağladığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Mahkum keçesi.
- Modeli** : Yukarıya doğru yükselen düşey dikdörtgen biçimdedir ve başa oturan kısmını geniş yatay bir şerit çevirmektedir. Şeridin üzerinden görülebilen sivri bir biçimde tepeliği bulunmaktadır. Alnın üzerinde başlığı çevreleyen geniş bandın iki kenarından yukarıya doğru yükselen ince, düşey, kırmızı şeritlerin arasında kalan bölüm iki tane ince, yatay kırmızı şeritle doldurulmuştur.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Başlığın üst köşelerine asılmış iki adet büyük siyah püskül.

i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu, topuksuz.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: Siyah renkli olması dikkati çekmektedir.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Boynuna geçirilmiş olan ahşap görünümlü pranga resimlenen figürün mahkum olduğunun açık göstergesidir. Müzenin envanter kaydında ise resimdeki figürün cezalandırılmış bir tüccar olduğu belirtilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Figürün boynuna geçirilmiş olan ceza aletinin uçlarına takılmış olan zincirli çanlar, mahkumun sokaklarda gezdirilirken insanların dikkatini çekerek izleyenlere ibret olması amacıyla yapılmış olmalıdır. Yine başlıktaki püsküller onu komik duruma düşürmek için takılmış izlenimi vermektedir. Üstlüğünün ve pabuçlarının da koyu renk olması ceza çekenler için bu tür bir giysinin tasarlandığını göstermektedir.

ÖRNEK NO: 71.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 154.
Çizim No	: 11.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,14.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yumurta satıcısı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sokak satıcısı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, kısa kollu, "O" yakalı, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur.
-Yaka Kesimi	: "O" yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Görülmemektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Sadece katlanmış kol ağzları görülmektedir.

- **Beden Kesimi** : Görülmemektedir.
- **Kol Kesimi** : Üstüne giydiği kısa üstlüğün kollarının üzerine doğru katlanabilmesi uzun ve geniş kol kesimine sahip olabileceğini düşündürmektedir.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : Ağ kesimli olmalıdır.
- Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Çizmesinin içine doğru soktuğu yerleri yatay ekseninde kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçala** : Belindeki ince kırmızı kuşak ve bir ucunu bu kuşağın içine tutturarak para kesesi gibi katladığı lacivert iş önlüğü kıyafeti tamamlamaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kırmızı kuşağına ince bir ip ile tutturulmuş içi boş bir kama kını kuşanmıştır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Tepe kısmı yassı ve dilimli basık formdaki kırmızı takkenin üzerine, bir ucu hafifçe sarığın dışında bırakılmış bir biçimde diyagonal sarılmış, düz dokumanın oluşturduğu bir başlık modelidir.
- Yapım Malzemesi** : Sarık dokuma, takke pamuklu izlenimi vermektedir.

-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, sivri burunlu, topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar :

Boynuna astığı ve elinde tuttuğu yumurta dolu hasır sepetler ve iş önlüğü onunun bir sokak satıcısı olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sanatçının profilden resimlediği figürün yüz hatlarının karikatür görünümü, resmin daha çok figürün yaptığı işi vurgulayıcı nitelikte yapıldığını göstermektedir. Boynuna astığı yumurta sepeti ve iş kıyafetleri bu dönem İstanbul'unun sosyal yaşantısından bir kesiti sunması açısından belgeleyici nitelik taşır. Ralamb Albümü'ndeki bu tasvir, müze envanterinde *Ayran Seller* yani Ayran Satıcı olarak tanımlanmıştır. Ancak, resimdeki sepetin içindekiler daha çok iri boyuttaki yumurtaları andırmaktadır. Deve kuşu yumurtası anımsatan yumurtaların bir insanın zorlukla taşıyabileceği düşünüldüğünde sanatçının nesnenin sepetin içinde kolaylıkla görülebilmesi için büyük boyutlu resimlediği düşünülebilir.

Tadeusz Majda albümdeki bu resmi tanıtırken *seillier sur miölk* ibaresine istinaden çökelek satıcısı olarak isimlendirmektedir. Sepetteki nesnelere ise küçük çökelek kaseleri olarak nitelendirmektedir(Majda 2006:210,resim 14). Yine de tasvir edilen nesnelere daha çok bir yumurtayı anımsattığı görülebilir. Alta yazılan Fransızca açıklamalar sonradan da eklenmiş olabilir. Majda, kısa kollu yeşil üstlüğü mintan, içine giydiği göyneği ise yelek olarak adlandırmaktadır(Majda 2006:210).

ÖRNEK NO: 72.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 155.
Çizim No	: 12.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,15.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Serdengeçti.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Vahşi hayvan postu. Leopar postu olmalıdır.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Postu omzuna atmıştır.
-Beden Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: Hayvan postu.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle iliklenebilir, kol ağzları dışa doğru dikdörtgen biçimi katlamalı uzun kollu, kalça hizasının biraz altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen giysi etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında dışarı doğru katlanmış dikdörtgen manşet veya diller bulunmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Don.
- b-Giysinin Modeli :
- Beden Kesimi : ---
- Ağ Kesimi : Ağsızdır.
- Paça Kesimi : Uzun paçalıdır. Bilek kısımlarından yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beline ortası boş, kemer tokası görevi gören daire biçimi bir halkaya tutturulmuş, kırmızı bir kuşak bağlamıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu kılıcı ve belinde taşıdığı kılıç kını, kuşandığı silahlardır.

ı- Başa Giyilen

-Türü : Vahşi hayvan postu.

Anadolu parsı veya vaşak postu olmalıdır.

-Modeli

torba benzeri bir biçime sahiptir.

-Yapım Malzemesi

-Süslemesi

süslenmektedir.

i-Ayağa Giyilen

-Türü

- Modeli

burunlu, topuklu izlenimi vermektedir.

- Yapım Malzemesi

: Mest-pabuç.

: Kısa konçlu, sivri

: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar :

Omzuna attığı postu, kahramanlığının göstergesi olan, beyaz kuş tüyleri taktığı posttan yapılmış başlığı ve elinde tuttuğu kesik bir baş, figürün kimliği hakkında bilgi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Uzunçarşılı(1988c:264), Halkondil

Zeyli'nin teşkilat kısmına dayandırarak verdiği bilgiye göre, başlıklarına sadece tüy takma hakkı serdengeçti denilen canını hiçe sayacak kadar cesur askerlere verilmekteydi. Ancak, albümlerde bulunan çok sayıda tüy takılmış başlık bu ifadenin yanlışlığını göstermektedir. Ancak, serdengeçtiler için böyle bir kuralın geçerliliği düşünülebilir.

Figürün omzunda ve başında taşıdığı hayvan postları ve elinde tuttuğu düşmanına ait kesik bir başla gösterilmesiyle Antik dönemlerdeki Herakles ve İran resimlerindeki Rüstem gibi karakterlerin cesaret ve güç imgelerine çağrışım yaptığını söylemek mümkündür.

Türklerin elinde bir süre esir tutulan Alman tüccar Krafft'ın anılarında serdengeçtileri anlatırken, üzerinde kırmızı bir biniş ve başında yine kırmızı renkte, aşağı doğru sarkan bir başlık bulunduğunu belirtmektedir. Vahşi görünüşünü kuvvetlendirmek için, dizlerine kadar uzanan bir avcı derisi bulunduğunu da eklemektedir(H.V.Krafft, 1996:35). Avladığı bir hayvanın derisi bu ifadelerle örtüşmektedir.

ÖRNEK NO: 73.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 156.
Çizim No	: 13.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,16.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cellat.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinın Türü**

:

b-Giyeenin Cinsiyeti

:

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

:

d-Giysinın Modeli

:

“O” yakalı, uzun kollu, ön ortası bele kadar düğme ve ilikler yardımı ile kapatılabilen, diz kapağı hizasında bir modeldir.

-Beden Kesimi

:

Önü açık giysi belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.

-Kol Kesimi

:

-Yaka Kesimi

:

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

:

-Astarlama Malzemesi

:

-Yardımcı Malzemeler

:

f- Giyside Görülen Süslemeler

:

-Süsleme Gereci

:

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinın Türü

:

b-Giysinın Modeli

:

-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli :

-Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : Uzun paçalıdır. Çizmesinin içine soktuğu kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, eflatun bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa astığı kılıç ve kını ile elinde tuttuğu ucu sivri kazık ve sol eline astığı çevresi tamamlayıcı parçalardır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Kenarları kürklü takke.

-Modeli : Üst kısmı basık ve dilimli, fazla yüksek olmayan bir tür takkenin başa giyilen kısmının kenarlarına alın hizası "V" biçimi boş bırakılacak biçimde çift renkli kürk dikilmiştir.

-Yapım Malzemesi : Kırmızı takke pamuklu kumaştan yapılmış izlenimi vermektedir. Kürkte yardımcı malzemedir.

-Süslemesi : Kenarları kürk kaplıdır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

-Modeli : Uzun konçlu, sivri burunlu, topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Figürün başlığı tatarların giydiği tipik kürlü başlıklara benzer. Elinde tuttuğu ucu sivri kazık mahkumların oturturulduğu bir tür işkence aleti olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Celladın kılıç kını ve kabzasında kazıma tekniği ile yapıldığı anlaşılan süslemeler dikkati çekmektedir. Özellikle kabzanın uç kısmı palmet motifine benzemektedir.

ÖRNEK NO: 74.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 157.
Çizim No	: 14.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,17.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Divana su taşıyan adam(Divan Sakası) .

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
-Beden Kesimi	: Boyun kısmından iliklenebilir giysinin muhtemelen dikdörtgen bir kesimi bulunmaktadır. .
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır. Ancak kırmızı kumaşın kenarı metal iplikle yapılmış geniş bir harçla çevrelenmiştir.
-Yardımcı Malzemeler	: Kopça gibi yardımcı bir malzeme ile kapatılıyor olmalıdır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olabileceği gibi kumaşın kenarlarına sonradan dikilmiştir olabilir.
-Konu	: ---
-Renk	: Kırmızı üzerine altın sarısı ile

renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : ---

-Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : Uzun üstlük.

b-Giysinin Modeli : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğme ile iliklenebilir, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir.

-Beden Kesimi : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

-Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Üst giysisinin ön kısmına asılmış lacivert bir iş önlüğü bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde metal izlenimi veren bir tas, diğer elinde ise deri bir tulum tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, başa oturan kısmı silindirik formda, yandan körük gibi görünen bir biçimi bulunan başlık tipidir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma. Muhtemelen başlığa biçimini veren mukavva benzeri bir malzemenin üzerine beyaz renk tülbendin yapıştırılması ile yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, sivri burunlu, topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar:

Elinde tuttuğu tulum ve kasesi ile iş önlüğü içecek servisi yaptığını göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Süslü pelerini ve genellikle divana çıkarken giyildiği söylenen yüksek selimi sarık takan bu kişi huzura çıkan bir saray çalışanı olmalıdır. Nitekim Divan-ı Hümâyun'un toplandığı özelliklerde yazın sıcak günlerinde saka başı adı verilen saray görevlisinin soğuk şerbetler getirerek, sadrazamın gelmesini bekleyen vezirlere ikram ettiği bilinmektedir. Yine Hümâyun'da yemek yenildiği sırada sakaların divan erkanına havlu ve ibrik tutmaları da bunların görevleri arasındadır (Uzunçarşılı,1988a:456). Divan-ı Hümâyun'un toplandığı günlerde *sim sakaları* adı verilen bu görevlilerin içecek ikramının yanı sıra yelpaze ve sineklikte kullanarak bir tür hizmette buldukları da bilinmektedir. Bunların sayılarının 17. yüzyılın başında 35 civarında olduğu belirtilmektedir (Uzunçarşılı,1988a:457).

ÖRNEK NO: 75.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 158.
Çizim No	: 15.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,18.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saka.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Su taşıyıcısı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, bileğe kadar uzun ve derin yırtmaçlı, üç parçalı(üç etek) eteği bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Bel kısmına kadar birit düğme ve ilik gibi yardımcı malzemelerle kapatılabilir. Eteğin yan tarafında yırtmacı görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri Yaka . Sanatçı yakayı profilden çizdiği için yakasının biri görülmekte ve bu sebepten “V” yaka gibi görünmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Ancak, yaka farklı renk bir kumaştan yapılmıştır.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Şalvar ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	:
-Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: Ağ kesimli olmalıdır.
-Paça Kesimi	: Uzun ve bol paçalıdır. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar:	Dolamasının eteğinin bir ucunu içine sıkıştırdığı kırmızı kuşağı ve şalvarının paçalarını soktuğu yün izlenimi veren kırmızı tozluğu, kıyafeti tamamlamaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Kuşağına astığı kılıç ve kını ile elinde tuttuğu deri tulumu ve metal izlenimi veren kulplu, dilimli şişkin gövdeli, kısa boyunlu, küçük maşrapası.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Külâh.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru sivrilen konik külâh.
-Yapım Malzemesi	: Keçe veya deve tüyünden yapılmış izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: ---

i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, ucu kavisli sivri burunlu, topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar :

Külâhı, ellerinde tuttuğu küçük maşrapa ve tulum yaptığı işi belirleyici nesnelerdir.

k- Görselle İlgili Notlar : Müze envanterinde de resmin altındaki notta olduğu gibi Bektaşî yazılıdır. Ancak, siyah sivri yakalı çuha dolması, iç oğlanlara mahsus sivri külâhı ve elinde tuttuğu deri tulumu (kırba) ile daha çok bir sakayı andırmaktadır. Zaten albümde de divan sakasının hemen ardından gelmesi saka olma ihtimalini arttırmaktadır. Ayrıca, bir çok tasvirde İstanbul'daki sakaların bir grubunun taşıyıcı hayvan kullandıkları diğer bir grubun ise yaya olarak dolaşarak bu işi yaptığı görülmektedir.

ÖRNEK NO: 76.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 159.
Çizim No	: 18.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,22.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Avcı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Avcı.
d-Giysinin Modeli	: Ön tarafı açık, uzun kollu, sivri yakalı, bele kadar yardımcı unsurlarla kapatılabilir, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen yabancılardan tunik olarak nitelediği bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Farklı renk kumaştan yapılmış yaka, takma izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	:
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---
-Kompozisyon	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Çakşır, çorap ve bant.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Dizin hemen üstünden tozluğun altına bir miktar girerek sonlandığı izlenimi vermektedir. Zira bu hizada takılan birer bantla tozluk baldıra sıkıştırılmıştır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: Dizin biraz üstünden başlayarak yemenisine kadar uzanan tozluk ve aynı renkteki çorabı ile bunları bacağa tutturun ince kırmızı bantlar kullanıldığı görülmektedir.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Orta kısmı kemer tokası gibi ters "V" biçimi düğümlemiş turkuvaz renk kuşak.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Tüfeği, baltası, zarf kapaklı küçük çantası, barutluğu, baltası, kılıç kını ve içi boş kama kılıfına benzeyen muhtemelen kesici bir alete ait kını ve kolçakları ile tam donanımlı bir avcıdır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Sivri çatal kulaklıklı avcı

başlığı.

-Modeli : Tepe kısmına doğru bir torba gibi genişleyen, ön ve yan kenarlarını çevreleyen fazla geniş olmayan ve kulak hizasından yukarıya doğru tavşan kulağı gibi uçları sivri çatal bir kulakçıktan oluşan siperlikli bir serpuştur.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Dilli yemeni.

- Modeli : Konçsuz, ucu kavisli sivri burunlu, topuksuz bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Tüfeğine astığı avlamış olduğu tavşan ile avlanmada kullandığı her türlü kesici ve ateşli silahları ve kendine has olduğu anlaşılan bir tür başlıkla avcı olduğu tahmin edilebilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sarayda görevli *şikari* adı da verilen avcılar (Uzunçarşılı1988c: 226), Padişahın yanından ayrılmayarak avlanırlardı. Görevleri arasında av sahasının düzeni ve güvenliğini sağlamakta bulunmaktaydı.

Majda, kulaklıklılı avcı başlığını boynuzlu olarak, dilli yemenisini ise çizme olarak nitelemektedir(2006:214,resim 22).

ÖRNEK NO: 77.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 160.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,19.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sokak berberi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyeenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sokak esnafı.
d-Giysinin Modeli	: Kolsuz, "O" yakalı, açık önü, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gerci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Çok az bir kısmı görülebilen giysi, uzun kollu ve ayak bileklerine kadar uzun bir iç giysisi olmalıdır.

- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun japone kolludur.
Kollarını dirseklerine kadar sıvadiğı için kısa kollu gibi görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinın Türü** : Paçasının görülebilen çok küçük kısmından bunun dar paçalı bir don olduğu anlaşılmaktadır.
- b-Giysinın Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** : Çok az bir kısmı görülebilen balıksırtı desenli kemeri, iş önlüğü ve çevresi kıyafeti tamamlamaktadır.
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu ustura.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Tepe kısmı yassı ve basık kırmızı bir takkenin üzerine, destarı diyagonal sarılmış bir baş giysisidir.
- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu kumaş, sarık ise ince keten veya pamuklu dokuma (düz dokuma) izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Çok az bir kısmı görülebilen mest-pabucun, kısa konçlu ve topuksuz olduğu anlaşılabilir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Belindeki kuşağa iliştiirdiği küçük çevresi ve usturası berber olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Arkasına kurduğu, “T” biçimi tahta askıya astığı metal musluklu iki su tulumu, kolluklu koltuk ve müşteriinin rahat etmesi için ayağının altına verdiği küçük kaide ile bir sokak berberinin küçük dükkanı oluşturulmuştur. Böylece sanatçı Başkentin sokağına kurulan bu küçük düzenek ile hazırladığı dekor sayesinde yaşıyan bir sokak hayatını gözler önüne sermektedir. Tepesi sivri takkesi, ustasına çok benzer nitelikteki kıyafeti ve elinde tuttuğu yelpazesi ile küçük çırağı ve kendisini berber ustasının maharetli ellerine teslim etmiş, stilize lâle desenli seraser kumaştan bir entari giymiş İstanbul beyefendisi bu hikayeci anlatımın göstergeleridir. Müşterinin omzundaki kenarları işlemeli (Beş yapraklı çiçek motifi) peşkir ve boynuna takılmış düşey çizgilerle oluşturulmuş, yollu kumaştan önlük , iyi bir gözlemin sonucu olmalıdır.

Müşterinin oturduğu koltukta dönemin ahşap işçiliğini göstermektedir. Koltuk, sırtlıksız, kolluklu bir biçimdedir. Özellikle kolluk kısmındaki topuz biçimi çıkıntı ve yan yüzdeki kumaş izlenimi veren, ortasında kartuş bulunan eflatun kaplama dikkat çekicidir.

Berberlerin de iki çeşit olduğu belirtilmektedir. Birinci grup seyyar berberlerdir. Bunların müşterileri başkentin en mütevazı sınıfıdır. Bunlar ne mesleki bir eğitim almışlardır ne de çok miktarda sermayeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bunların yegane işi saç ve sakal tıraş etmektir. Diğer bir grup ise dükkanları da bulunan sünnetçi berberlerdir (Mantran, 1990, II.Cilt, s. 105).

ÖRNEK NO: 78.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 161.
Çizim No	: 19.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,23.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hallaç.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Esnaf.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, bel hizasına kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilir, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen yabancılardan tünik adı verdiği bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Giysinin kumaşından farklı renkte yapılmıştır. Takma yaka izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçte Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve çorap.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dizin hemen altından, yatay

eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : Çakşırı ile mest-pabuçları arasında tozlukları bulunmaktadır.

- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, ortası ters "V" biçimi düğümlenmiş kırmızı bir kuşak sarıdır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde, yün veya pamuk atarak havalandırmaya yarayan halaç aleti bulunur.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Ucu öne doğru eğik külâh.

- Modeli : Başın ön tarafına doğru

siperlik gibi yatırılmış, tepe kısmına doğru sivrilen, başa oturan kısmı ise yarım yuvarlak küçük bir takke formunda olan bir tür başlıktır. Albümdeki Acemioğlan ve saray hamalının başında da bu serpuşun aynısı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz bir dokumadan

yapılmış izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : "V" biçimi kesilmiş konçlu,

sivri burunlu, topuksuz bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Elinde tuttuğu halaç aleti ve genelde hizmet grubu figürlerde karşımıza çıkan şekerçi külâhına benzer başlığı ile yaptığı iş vurgulanmıştır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resmin altındaki açıklamada bokçu denilmiş, müze envanterinde ise sokak süpürücüsü anlamındaki *street sweeper* olarak yazılmıştır. Bokçu tabiri muhtemelen sokaklardaki at pisliklerini temizleyen kişi anlamında kullanılmış olmalıdır. Ancak, elindeki alet daha çok yün ve pamuğu havalandırmaya yarayan hallaç aletiyle benzerlik gösterdiğinden, bu figür büyük olasılıkla hallaççı olmalıdır. Tasvirin ayağındaki mest-pabucun konç kesimi ilginçtir. Benzer konçlu bir örnek, T.S.M. 13/995 no ile saklanmaktadır. Kırmızı sahtiyan üzerine sarı telle, dival işlemeli çocuk botu, 19. yüzyıl örneği olmasına rağmen koncunun “V” biçimi kesimi resimdekine çok benzer niteliktedir (Fotoğraf için bkz. Tezcan,1997:95).

Majda(2006:215) resimdeki figürü falakacı olarak nitelemektedir.

ÖRNEK NO: 79.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 162.
Çizim No	: 20.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,24.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Baltacı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama ve vahşi hayvan(pars) postu.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bele kadar düğmelerle kapatılabilir "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun eteği yanlardan yırtmaçlı ve üç parçalı (Üç etek) bir modeldir. Hayvan postu ip benzeri iki ince şeritle boynun altından bağlanabilmektedir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay eksende kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka. Göğüs hizasına kadar olan birkaç düğmeyi açık bıraktığı için "V" yakalı gibi görülmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma ve hayvan postu.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---

-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: Pars beneği.
-Renk	: Beyaz zemin üzerine siyah ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Benek motifleri tüm yüzeye kaydırılarak yerleştirilmiştir.
-Kompozisyon	: Beş, altı veya yedi nokta ile benek motifleri oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka. Belindeki kuşağın altından çok az bir kısmı görülebilmektedir.
b-Giysinin Modeli	: Kuşağının hemen altından küçük bir kısmı görülen giysi, kalçanın hemen altından kesilmiş, önü açık bir modeldir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	:
-Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: Ağ kesimli olmalıdır.
-Paça Kesimi	: Dizin hemen altından, yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: Çakşır ile mest-pabuç arasında, yün izlenimi veren bir tozluk bulunmaktadır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortası yine bir kemer tokası gibi “V” biçimi düğümlenmiş yeşil bir kuşak ve omzuna attığı, boyuna iki ince şerit-bantla bağlanabilir, bir hayvan postu kıyafeti tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Omzunda taşıdığı tüfeği, kılıcı ve barutluğu ile tam bir asker görünümündedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Külâh.

-Modeli : Tepe kısmına doğru sivrilen, konik bir biçime sahiptir. Bostancı ve iç oğlan külâhlarına benzemektedir.

-Yapım Malzemesi : Deve tüyü veya keçeden yapılmış izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Her iki yanına taktığı kuş tüyleri.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu, topuksuz.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sırtına attığı vahşi hayvan postu ve kuş tüyleriyle donatılmış külâhı cesaretini ve unvanını göstermek amacı ile çizilmiş öğelerdir. Ancak, çok daha belirleyici olan sarı külâhları ve misket mermisi atan çakmaklı tüfeği olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Baltacı adı verilen askerleri ilk kullanan Sultan II.Murad olmuştur (Uzunçarşılı,1988a:432). İkinci Murad bunları sefer sırasında ordunun rahat hareket etmesi için önlerine çıkan ağaç ve çalı gibi engelleri temizlemekle görevlendirmiş, ancak daha sonraları bir saray görevlisi olarak, yol açmak, çadır kurmak gibi işlerle sorumlu tutulmuşlardır. Saraydaki Kadın Efendi ve şehzadelerin de hizmetlerinden sorumlu birer baltacı görevlendirildiği bilinmektedir. Bunların Edirne- İstanbul arasında seyahat edecek saltanat ailesinin arabalarının yanında ellerinde tuttıkları teber ve baltalarla bir nevi koruma görevi yaptıkları da bilinmektedir(Uzunçarşılı,1988a:433).

Raşit Tarihi'ne göre kırmızı ve yeşil renkte dolamaları ve ellerindeki teberleri ile Sarayın Harem Kapısı önünde nöbet tutarlardı(Uzunçarşılı,1988a:434). Baltacı askerleri geçeden bir başlık takarlardı. Albümdeki baltacı askeri daha çok bir sefer sırasında giydiği giysi ve kuşamları ile resimlenmiş izlenimi vermektedir.

Baltacının omzuna attığı vahşi hayvan postu bayraktar ve serdengeçtininkinden farklıdır. Ancak, serdengeçtinin başındaki hayvan postu ile benzerlik göstermektedir. Muhtemelen bu post zamanında Anadolu'da yaşamış Anadolu parsı veya vaşak adı verilen bir türe ait olmalıdır. Günümüzde nesli tükenmiş bir hayvanın varlığını göstermesi açısından da önemlidir.

Majda, baltacının başındaki deve tüyü külâhı, kırmızı börk, mest-pabucu çizme, kırmızı tozluğu ise çorap olarak nitelemektedir.

ÖRNEK NO: 80.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 163.
Çizim No	: 21.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10, 25.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
ve Vahşi Hayvan Postu(Vaşak).	
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, "O" yakalı, bele kadar düğme ve ilikler yardımı ile kapatılabilir, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısımına doğru düz inen bir kesimi bulunmaktadır. Leopar postunu omzuna atmıştır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Bilek kısımlarından yatay ekseninde kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: Pars veya vaşak beneği.

- Renk** : Beyaz zemin üzerine siyah
ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Benek motifleri zemine
kaydırılarak yerleştirilmiştir.
- Kompozisyon** : Beş, altı veya yedi siyah nokta
ile benek motifi oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve tozluk.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Paçaları diz hizasından
yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : Çakşırın altına giydiği ve çizmenin
içinde kalan giyim ögesi, tozluk veya yün çorap izlenimi vermektedir.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası, kemer tokası gibi
ters "V" biçimi düğümlenmiş turkuvaz kuşak ve yine sırtına attığı vahşi hayvan
(muhtemelen Anadolu vaşağı) postu giysiyi tamamlamaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Tüfeği, kılıç ve kını,
barutluğu, kolunun hemen altına astığı hayvan boynuzu ve kılıç kının yanında asılı
olan içi boş bir kama kını görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :

- Türü** : Tüylüklü yeniçeri keçesi.
- Modeli** : Alın kısmında ortasında altın yaldızlı yatay bir tüylük bulunan geniş bir altın rengi metal iplikle yapılmış şerit ve tepe kısmından hafifçe genişleyerek ensesinden sırtına doğru dökülen yatırtmalığı bulunan bir tür başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Alın kısmını çevreleyen sırma şerit ve bunun ortasında, ucuna beyaz bir kuş tüyü takılmış, altın yaldız kaplamalı tüylük bulunmaktadır. Tüylüğün üzeri kazıma tekniği ile işlenmiştir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başında yeniçeri keçesi, doldurmak üzere olduğu tüfeği ve sefer sırasında kullandığı diğer savaş aletleri ile bir Osmanlı yaya sınıfı askeri resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Omzuna attığı vahşi hayvan postu ve başlığına taktığı kuş tüyü yine cesaretini ve kahramanlığını vurgu yapmak amacıyla sanatçı tarafından özellikle resimlenmiş unsurlar olmalıdır. Ayrıca, tüfeğinin namlusunun içine harbiyi sokarken göstermesi de hareketli bir anlatımın göstergesidir.

Majda(2006:216,resim 25), yeniçerinin keçesini külâh olarak nitelendirmektedir.

ÖRNEK NO: 81.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 164.
Çizim No	: 23.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,27.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Beylik çoban(Saray çobanı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinin Türü**

: Kaftan.

b-Giyenin Cinsiyeti

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

: Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, kısa kollu, geniş sivri

yakalı, diz kapağı seviyesinde kesilmiş, batılıların tunik olarak nitelendirdiği bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin belden etek

kısımına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Dikkatli bakıldığında düğme ve ilikler de görülmektedir.

-Kol Kesimi

: Kısa kolludur. Kol ağızları içten

oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.

-Yaka Kesimi

: Apolet yaka. Apolete benzeyen

geniş bir yaka kesimidir. Yaka kumaşı farklı renktedir.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi

: Kumaş renginden farklı ve yaka ile

aynı renkte bir kumaştan yapılmıştır.

-Yardımcı Malzemeler

: Düğme kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

-Süsleme Gereci

: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Mintan.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğme ile iliklenebilir bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen giysinin tam bel hizasında kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında dışa doğru katlanmış, muhtemelen astar rengiyle aynı renk kumaştan dilleri vardır.
- Yaka Kesimi** : Ayaklı (Yüksek hakim) yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Pantolon.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Paçaları bol ve paça ağzları düz pantolon kesimdir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline, kırmızı bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu büyük bir sopa, belindeki kuşağa soktuğu nacak ve uç kısmı görülebilen kını giysiyi tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Beylik çoban serpuşu.

-Modeli : Tepe kısmı geniş ve düz her iki yanı geniş açılı üçgenimsi siperliklerden oluşan ve Batı tarzı şapkaları anımsatan bir modeldir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, kavisli sivri

burunlu, topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri olmalıdır.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar :

Apolete benzer sivri geniş yakalı üstlüğü, yüksek hakim yakalı, kol ağızları dışa doğru manşetli iç giysisi ve değişik başlığı ile albümdeki diğer figürlerden farklı bir giyim tarzı yansıtmaktadır. Bu görüntüsü ile daha çok bir gayrimüslimi anımsatmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı figürü yine tam profilden vermiş ve yüz hatlarını sanki karikatürize etmiştir. Sanatçının özellikle figürleri profilden resimlediğinde klasik yuvarlak surat ifadesinin dışına çıkarak deforme olduğu gözlenmektedir.

Tadeusz Majda pantolonu şalvar olarak adlandırmaktadır(2006:217).

ÖRNEK NO: 82.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 165.
Çizim No	: 24.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,28.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Savaşa giden paşa.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, hakim yakalı, uzun kollu, beline kadar çaprastlarla kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır. Elbisenin eteği ayak bileklerine kadar uzundur.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Çaprastlar da metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	:
-Konu	: Yatay süsleme şeritleri (Geometrik bezeme).

- Renk : Altın yıldız kullanılmıştır.
- Biçimlendirme : Soyut(Non-figüratif).
- Kompozisyon : Aynı motifin karşılıklı ve alt alta sıralanması ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : ---
- Yardımcı Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- Ana Yapım Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, balıksırtı desenli deri izlenimi veren ancak altın kaplama plakalardan da yapılmış olabilecek bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Yay torbası, yayı ve okları kıyafeti tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

- Türü : Selimi.
- Modeli : Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen, körüklü, çatal, silindirik formda, yüksek bir kavuktur.
- Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi : Metal görümlü bir sorguç yuvasının ucuna takılmış üç kuş tüyü ile süslenmektedir.

i-Ayağa Giyilen :

- Türü : Çizme.
- Modeli : Uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliğini Belirleyen Parçalarla İlgili Açıklamalar :

Çapraستlarla bezeli turkuvaz kaftanı, işlemeli deri yay torbası ve üç tuğla süslü yüksek bir kavuk giymiş paşanın, yay ve oklarıyla seferde olduğu vurgulanmak istenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Paşanın seferde kullandığı silahlar ve kuşamları dikkat çekici özellikler gösterir. Örneğin, kemerin yan kısmına astığı tirkeşe benzer torbada yayını muhafaza ederken, oklarını belinin arkasında taşımaktadır. Böylelikle yay muhafazalıkların (sadağların) tirkeş formu ile benzerlik gösterdiği de görülmektedir.

1688-1704 arasındaki olayların anlatıldığı anonim bir tarihte bir yeniçeri ağasından bahsedilirken, “emekli olmasaydı üç tuğ değil dokuz tuğ olurdu” denilerek tuğların bir rütbe nişanı olduğu vurgulanmaktadır(Bkz.Özcan 2002: 256).

Majda paşayı yeniçeri ustası olarak adlandırmaktadır. Çizmeye sarı çedik demektedir. Belindeki altın sarısı metal izlenimi veren kemeri de kırmızı kuşak olarak tanımlamaktadır(Majda 2006:217,resim 28).

ÖRNEK NO: 83.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 166.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,29.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Rumeli Beyi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, boyun kısmından iliklenebilir bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin büyük bir olasılıkla dikdörtgen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boyun kısmından kapamak için kopça veya ince bağlama şeritlerinden biri kullanılmış olmalıdır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Özellikle zülfikar motifi, işleme veya aplike izlenimi vermektedir.
-Konu	: Buğday başağı (Bitkisel bezeme) ve Zülfikâr motifi(Nesnel bezeme).

- Renk** : Altın yıldız.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist ve Soyut
(Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Pelerinin kenarı altın rengi metal iplikle yapılmış geniş bir harçla çevrelenmiştir. Bordürün içerisi birbirinin içine geçen buğday başağı motifleriyle bezenmiştir. Pelerinin yan yüzüne ise çatal ağız aşağıya bakar biçimde düşey yerleştirilmiş, Hz. Ali'nin kılıcı yani Zülfikâr motifi işlenmiştir. Kılıcın üzeri de ince çizgilerle taranmıştır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Kısa üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğme ve iliklerle kapatılabilen diz seviyesinde bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Dikkatli bakıldığında dışarı doğru katlanmış farklı renk kumaştan küçük bir manşet bulunduğu görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.
- b-Giysinin Modeli** :
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Uzun paçalı, dar kesimlidir. Paçalarını, yarım konçlu çizmesinin içine soktuğu görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Aynı albümde resimlenmiş olan Bektaşinin üzerinde gördüğümüz ortası boş bir halka burada da kemer tokası gibi kullanılmış ve buna kırmızı renk kuşak geçirilerek kemer izlenimi verilmiştir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Beline astığı, yalnızca sapı görülebilen kaması ve at koşumuna asılı olan kılıç ve kını giysiyi tamamlamaktadır. Kılıcının sapı stilize bir palmet motifi ile bezenmiştir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Rumeli Beyi serpuşu.

-Modeli : Tepe kısmı yarım yuvarlak sonlanan üzeri dilimli, silindirik formdaki başlığın her iki yanında, tekne gövdesini andıran biçimde düzgün olmayan dikdörtgen parçalar bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi verdiği gibi mukavva üzerine yapıştırılmış dokumadan da yapılmış olabilir.

-Süslemesi : Silindirik kısmın tepesine, her birinde üçer kuş tüyü bulunan üç parçalı sorguç takılmıştır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa konçlu çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, kavisli

sivri burunludur. Bu kez topukları net biçimde belirgindir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sorguçla süslü kendilerine has olduğu görülen serpuş, Rumeli Beyinin pelerindeki Hz. Ali'nin kılıcı motifi ve belindeki halkaya takılı kuşağı ile sanatçını, Bektaşî kültürüne göndermeler yaptığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Rumeli Beylerbeyi altun rengi metal ipliklerle süslü koşum takımları bulunan bir at üzerinde gösterilmiştir. Ralamb Albümündeki tasvirlerin günümüze yansıttığı Türk kültür değerleri arasında belgesel nitelikli bu at koşum takımları da bulunmaktadır. Bunların da tıpkı üzerinde taşıdığı figürün giysisinin ihtişamına uygun bir görkemi yansıttığı görülebilmektedir.

Majda'nın dar paçalarından dolayı dona, potur dediği anlaşılmaktadır. Serpuşu kayak biçimi olarak tanımlamaktadır(2006:218).

ÖRNEK NO: 84.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 167.
Çizim No	: 25.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,30.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bostancıbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Açık olan ön kısmında herhangi bir kapa malzemesi kullanılmadığı görülen, “O” yakalı, kol ağzları geniş uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir üst giysisidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru muhtemelen peşlerle genişleyen bir kesimi vardır. Diğer uzun üstlülere göre biraz daha geniş bir kesimi olduğu görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol, içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir. Kol ağzlarına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Yaka Kesimi	: ”O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.

-Uygulanan Teknik : Motifler , kumaş dokunurken yapılmış olmalıdır.

-Konu : Elips madalyonlar . İçleri dalgalı çizgi biçimindeki çok stilize Çin bulutu motifleri ile doldurulmuştur.

-Renk : Açık mavi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Soyut(Non-figüratif).

-Kompozisyon : Birbirlerine eklenmiş, içleri Çin bulutları ile doldurulmuş elips formlu madalyonlar, düşey ekseninde birbirini tekrarlar biçimde yerleştirilmiştir. Elips madalyonların içine yerleştirilmiş stilize Çin Bulutları, bu dönemin başlarında çok görünen uzatılarak ortası düğümlü ejder motifine dönüştürülmüş bir motifin çok stilize resmedilmiş biçimi olmalıdır. Madalyon dizileri birbirlerine küçük,yatay çizgilerle bağlanmışlardır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : Sadece yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmış kol ağzları görülebilen giysinin, uzun kollu olduğu anlaşılabilir.

-Beden Kesimi : Görülmemektedir.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur.

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

- Ana Yapım Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu ince ve uzun asası kıyafeti tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen, körüklü, çatal, başa oturan kısmı silindirik, kavuk formunda yüksek bir başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Sarığı düz beyaz bir dokumadan yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Tam görülmemekle birlikte topuğun üzerinden yukarıya doğru yükselen çizgisi ile uzun konçlu bir çizme izlenimi vermektedir. Çizme kavisli sivri buruna sahip olup, topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Divana giren ve huzura çıkan görevlilere has yüksek Selimi başlığı ve elindeki asası, görevi ile ilgili fikir vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Bostancıbaşları, Başkentin tüm bağ ve bahçelerinden oldukları gibi şehrin asayişinden de sorumlulardı. Ellerinde tuttıkları asaları kimliklerini vurgulayıcı nesnelere.

ÖRNEK NO: 85.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 168.
Çizim No	: 26.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,31.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bostancı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a-Giysinin Türü** : Kaftan.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açıktır. Herhangi bir yardımcı kapa malzemesi kullanılmamıştır. “O” yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kollar,dirsek hizasından kol ağızlarına doğru genişlemektedir. Kol ağızlarının üst kısımları kol ağızlarının içten hafifçe oyularak kesilmesi sonucu dıştan sivri görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Yünlü bir dokuma izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kol ağızları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 2 (İçe Giyilen)** :

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, bele kadar kapanabilir, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin muhtemelen eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun japone kolludur. Bilek kısımları, yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynı malzemedir.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Don. Sadece kat yapmış dar paçaları görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçaları bilek kısmında yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balıksırtı desenli bir kemer takmıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu ince ve uzun asası, giysisini tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Külâh.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan tepesi hafifçe bombeli, konik bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Keçe veya deve tüyü izlenimi vermektedir.

-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Külâhı ve özellikle ince, uzun asası.

k- Görselle İlgili Notlar : Bostancı figürlerinin tasvirlerde genellikle başın bir tarafına doğru yatan boru biçimindeki, kendi adlarıyla anılan *bostancı barataları* bazen de bu resimde olduğu gibi külâhlarla resimlendikleri görülmektedir.

Majda'nın *kaplan postlu baltacı* olarak tanımladığı tasvirdeki figürün başındaki külâha börk adını verdiği, bostancı tasvirindeki benzer biçimdeki bu başlığa ise barata adı verdiği görülmektedir. Bu tür isimlendirmelerini, model özellikleri yerine geleneksel olarak giydikleri bilinen başlık isimlerine göre yaptığı anlaşılmaktadır(2006:219).

ÖRNEK NO: 86.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 169.
Çizim No	: 27.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,32.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bostancı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Açık önü, bele kadar düğme ve ilik ile kapatılabilir, sivri yakalı, kısa kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Dirsek hizasındaki kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir. Bu sivri kesim, sanatçı tarafından adeta bir ütü izi gibi omuzdan kol ağzının bu kısımlarına doğru inen düşey çizilen birer çizgi ile vurgulanmıştır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---

- Renk : ---
- Biçimlendirme : ---
- Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Türü belirlenmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : Sadece kolları görülmektedir.
- Beden Kesimi : ---
- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak büzülmektedir.
- Yaka Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi : ---
- Astarlama Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Don. Sadece kat yapmış dar paçaları görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Dar paçaları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır..
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Kırmızı bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu ince ve uzun asası ile kuşağına soktuğu, çok belirgin olamayan ama yandan mürekkepli divit kutusuna benzeyen bir nesne ile giysi tamamlanmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :

- Türü** : Tülbentli külâh.
- Modeli** : Yukarıya doğru daralan tepe kısmı hafifçe bombeli, konik bir başlıktır. Sadece tepe kısmını açıkta bırakacak biçimde düz beyaz bir dokuma (tülbent) sarılmış veya yapıştırılmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Külâh muhtemelen deve tüyü veya keçe, bunun üzerine sarılan veya yapıştırılan tülbent ise ince dokunmuş bir tür düz dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Külâhı , ince, uzun asası, kuşağına soktuğu divit kutusu izlenimi veren nesne, kimliği hakkında fikir vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Albümdeki diğer bostancı tasvirindeki kıyafet ile hemen hemen aynı özellikler göstermesine rağmen başlığına sardığı düz beyaz dokumanın oluşturduğu fark bir unvana işaret ediyor izlenimi uyandırmaktadır.

ÖRNEK NO: 87.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 170.
Çizim No	: 28.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,33.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Acemioğlanlar Kâhyası.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü : Dolama.

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Asker.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, bel kısmına kadar

kapatılabilir, uzun kollu, her iki yanına açılmış yırtmaçlarla üç parça(Üç etek) etekli bir modeldir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : Sivri yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Düğme kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Hırka.Üç etekli üstlüğü altından çok küçük bir parçası görülebilen giysi, önü açık, kalça seviyesinde kesilmiş, hırka benzeri bir kıyafet olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : Kısa ve önü açık bir modeldir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysi kalça seviyesinde kesilmiştir.

-Kol Kesimi :

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : Bol kesimli paçaları dizin hemen altından yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmıştır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortası kemer tokası izlenimi verecek biçimde ters "V" şeklinde düğümlenmiş kuşak, giysiyi donatmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu ince ve uzun asası giysiyi tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tüylüksüz yeniçeri keçesi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyerek, ensesine doğru sarkan yatırtmalığı bulunan, başa oturan kısmı silindirik bir başlıktır. Başlığın alın kısmında altın yaldızlı diyagonal çizgilerle taranmış pembe bir yatay şerit bulunmaktadır.

- Yapım Malzemesi** : Keçeden yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Alın kısmını altın rengi metal iplikle yapılmış genişçe bir şerit çevrelemektedir. Merasimlerde tüy takılan tüylük-kaşıklık kısmı bulunmamaktadır.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar : Tepesi taş veya sedef kakmalı asası ve alın kısmında sırma şerit bulunan yatırtmalıklı keçesi subay olduğu izlenimi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Acemioğlanları ocağının subaylarından birisi de Acemioğlanlar Kahyasıdır (Kethüdası). Ocağın terfi sistemi şu şekildedir: Aşçıbaşı terfi ederse çavuş, çavuş terfi ederse Acemioğlanlar Kethüdası olurdu. Bunlar, sürekli gezerek acemileri denetlerdi. *Kavanin-i Yeniçeriyân'a* göre Acemioğlanlar Kethüdası, aşçıbaşı ve çavuş yünlüksüz, yani önünde boru benzeri tüylük kısmı bulunmayan yeniçeri keçesi takarlardı (Uzunçarşılı, 19988c: 45). Resimdeki başlık, Kavanin-i Yeniçeriyân'da anlatıldığı gibi yatırtmalı fakat tüylük kısmı bulunmayan bir yeniçeri keçesi olmalıdır.

ÖRNEK NO: 88.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 171.
Çizim No	: 29.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,34.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Aşçı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü : Uzun üstlük.

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, bel kısmına kadar

kapatılabilir, sivri yakalı, kısa kollu, ayak bileklerine yakın uzunlukta, etek yanlarına açılmış yırtmaçlarla eteği üç parçalı bir modeldir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır. Bele kadar düğmeler yardımıyla kapatılabilir.

-Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.

-Yaka Kesimi : Sivri yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Düğme kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Sadece üst giysinin kısa kollarının birinin altından, iç gömleğin aşağıya doğru sarkan bir kolu görülebilmektedir.
-Beden Kesimi	:
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol yenleri boldur.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Bol kesimli paçaları dizin hemen altından yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmıştır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: Çakşır ile mest-pabucu arasında kırmızı tozluğu bulunmaktadır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Kahverengi kuşak ve kuşağına bağladığı lacivert iş önlüğü giysiyi tamamlayan parçalardır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Aşçı külâhı.
-Modeli	: Tepesi ters "V" biçiminde sonuçlandırılmış, yukarıya doğru daralan ve hafifçe arkaya doğru eğimli, silindirik bir başlık modelidir.
-Yapım Malzemesi	: Keçe izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: ---

i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Tepe kısmı farklı yapılmış külâh biçimi başlığı ve özellikle iş önlüğü hizmet grubundan bir figür olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Aşçı figürleri birçok albüm resminde ellerinde çoğu zaman kapaklı bir sahan, kimi zaman da bir kepçe tutarken gösterilerek, yaptıkları işin kolaylıkla algılanması sağlanmıştır. Ancak çarşı ressamı böyle bir nesneyi resimlemeyi gerek duymamıştır.

ÖRNEK NO: 89.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 172.
Çizim No	: 30.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,35.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Dilsiz.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık giysi bel kısmına kadar kapatılabilir, uzun kollu, eteği yırtmaçlı ve üç parçalı (Üç etek) bir modeldir. Etek uçlarını belindeki kuşağa soktuğu görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst kısmı dar, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları bilek kısımlarında yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gerci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Don.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Dar paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay eksen de üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Giysisinin eteğinin bir ucunu içine soktuğu eflatun kuşağı, giysisi ile bağlantılıdır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Diagonal sıralı sarık.
-Modeli	: Tepesi basık ve yüzeyi dilimli bir takkeye, alın kısmı çapraz oluşturacak şekilde diagonal biçimde düz beyaz bir dokuma sarılarak oluşturulmuştur.
-Yapım Malzemesi	: Takke pamuklu bir kumaştan yapılmış olmalıdır. Sarık ise düz dokumadır.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar : --

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, figüre sol eliyle işaret dili konuşuyor izlenimi vermektedir. Figürü tamamen profilden çizmiştir. Gözün yüze işlenişi ve burnun resimlenişi ressamın bu konuda çok da başarılı olmadığını göstermektedir.

Majda'nın mest-pabuca yine çizme adını verdiği görülmektedir(2006:221).

ÖRNEK NO: 90.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 173.
Çizim No	: 31.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,36.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cebeci.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, hakim yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzlarına, tirazı anımsatan altun rengi metal iplikten birer harç geçirildiği görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli İplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çin bulutu (Kozmik bezeme).
-Renk	: Kiremit kırmızısı zemin

üzerine beyaz ve siyah kullanılarak renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Aynı motifin kaydırılarak tekrarlanması ile oluşturulmuştur.

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
 - b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, "O" yakalı, bel kısmına kadar kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
 - Beden Kesimi** : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen giysinin etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
 - Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları düzdür.
 - Yaka Kesimi** : "O" yaka.
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
 - Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
 - Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
 - d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Don . Sadece paçaları görülmektedir.
 - b-Giysinin Modeli** : ---
 - Beden Kesimi** : ---
 - **Ağ Kesimi** : ---
 - Paça Kesimi** : Uzun paçalıdır. Paçaları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
 - **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
 - Yardımcı Malzemeler** : ---
 - d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
 - Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
 - g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Kırmızı renk kuşak ve bileklerine bantlarla bağlanmış metal izlenimi veren kolçaklar, kuşam parçalarıdır.
 - h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kılıcı ve namlusuna beyaz renkte, yelpaze biçiminde tüyler takılmış tüfek.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Kulak siperlikli miğfer.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru sivrilen silindirik formlu, sivri metal tepelikli, tüylüklü ve kulaklıklılı bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Metal ve deri izlenimi yaratmaktadır.
- Süslemesi** : Başa oturan kısmı, tepeliği ve kulak siperliklerinin kenarları altın rengi metal şeritlerle çevrelenmiştir. Alın kısmında düşey eksende yerleştirilmiş, altın rengi metal izlenimi veren bir tüylük bulunmaktadır. Bu tüylüğe, tüfeğinin namlusuna soktuğuyla benzer biçimdeki süpürge sorguç takılmıştır.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu(Konçları "V" biçimi kesilmiştir), sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Omzuna yasladığı tüfeği, miğferi ve dirseğine kadar uzanan kolçakları, muharip bir asker olduğuna işaret etmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Miğferindeki tüylüğüne ve tüfeğinin namlusuna taktığı beyaz püsküller, merasim kıyafeti izlenimi de vermektedir.

ÖRNEK NO: 91.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 174.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,37.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kapıağası.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, ayak bileklerine kadar uzun ve sırt kısmından sarkan takma kolu bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Soft izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ve takma kol ağızları ile astarı kürklüdür.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık giysi bel kısmına

kadar kapatılabilir, uzun kollu, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi : Bel kısmından eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Seraser izlenimi vermektedir.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynı olmalıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar.Çok az bir kısmı görülmekle birlikte diz kısmındaki bolluktan bu izlenimi vermektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

-Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : Bol paçalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Kırmızı renkte kuşak takmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen, yan kısımları körüklü, çatal görünümlü, başa giyilen kısmı silindirik formda, yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Topuğun hemen üzerinden düşey yükselen çizgi uzun konçlu olduğunu göstermektedir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kürklü kaftanı, başına giydiği yüksek Selimi kavuğu sarayda önemli bir rütbeye sahip olduğuna işaret etmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Kapı Ağası, yeleleri örülmüş, kuyruğu bağlanmış doru bir ata binmektedir. Atın, altın yaldızlı at koşumları ve kenarları altın rengi metal iplikle yapılmış şeritli, uçları kırmızı püsküllü, yüzeyi Çin bulutu desenli kırmızı eğer örtüsü, dönemin hayvan giysisine diğer bir deyişle at koşumuna örnektir. Sanatçının at üzerindeki figürün şişman görünümünü aktarması gözlemlediği bir kapı ağası olabileceğini akla getirmektedir.

ÖRNEK NO: 92.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 175.
Çizim No	: 32.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,39.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: İstanbullu genç adam.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinin Türü**

: Palto.

b-Giyenin Cinsiyeti

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

: Halk.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, boyun kısmından

iki çift düğme ile kapatılabilir, uzun kollu, “O” yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin kol altlarından

etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Omuz kısmına daha çok süs amaçlı, işlevsel olmadığı anlaşılan çok uzun bir kol açılmıştır. Yakası alt alta dikilmiş ikişer adet düğme ve onlara bağlanan, uçları püsküllü bir ip ile kapanmaktadır.

-Kol Kesimi

: Uzun kolludur.

-Yaka Kesimi

: “O” yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma. Soft izlenimi

vermektedir.

-Astarlama Malzemesi

: Yakası, kol ağızları ve astarı

kürklüdür.

-Yardımcı Malzemeler

: Altun rengi düğme ve ucu püsküllü

ip.

- f- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Kırmızı ipe yapılmış püsküller ile süslenmektedir.
- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, bel kısmına kadar kapatılabilir, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bel kısmından eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynı malzemeden olmalıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Don . İç giysinin altından sadece paçaları görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paçaları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası kemer tokası izlenimi verecek biçimde katlanmış, altın yaldız kuşağı giysiyle bağlantılıdır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kuşağına kağıt parçası veya ince bir kitap soktuğu görülmektedir.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Tepesi yassı ve yüzeyi dilimli bir takkenin etrafına alın kısmı çapraz olacak şekilde diyagonal biçimde düz beyaz bir dokuma sarılarak hazırlanmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu bir kumaştan, sarık ise düz dokumadan yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Palto kesimli, sırtına attığı ve sadece boynun hemen altından ikişer adet düğme ile onlara sararak yakanın kapanması sağlanan, uçları kırmızı püsküllerle süslü giysisi, kâtibî sarı ve erguvan rengi üstlüğü ile başkent modasını yansıtmaktadır. Omuza açılan ince uzun kol işlevsellikten çok süs amaçlı olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Figür, duruşu, giyim tarzı ve bir eliyle püskülü sallayışı ile kibar bir İstanbullu asilzadeyi yansıtıyor olmalıdır.

Majda'nın dar paçalı dona bu kez potur yerine şalvar dediği görülmektedir(Majda 2006:223,resim 39).

ÖRNEK NO: 93.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 176.
Çizim No	: 33.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,40.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Nakibü'l Eşraf.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Peygamber soyundan
geldiği düşünülen kişi.	
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, “O” yakalı ve
ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek
kısına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Ancak, belden aşağısının çok	
daha bol kesimi bulunmaktadır.	
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: ”O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağızları ve
astarı kakum kürk kaplıdır.	
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Türü tam olarak belirlenememektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Kaftanın altından sadece kolları görülse de uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun, önü kapatılabilir bir model izlenimi vermektedir.
- Beden Kesimi** : Görülmemektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak büzülmemektedir.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma . Atlas izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Örfi sarık.
- Modeli** : Tepesi yassı ve yüzeyi dilimli yüksek bir kavuğun etrafına yanlara doğru geniş, bombeli bir görüntü veren ve yine alın kısmı çapraz oluşturacak şekilde diyagonal sarılmış düz dokuma ile oluşturulmuştur.
- Yapım Malzemesi** : Kavuk pamuklu bir kumaştan, sarık ise düz bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme. Tamamı
görülmemekle birlikte topuk hizasından yukarı doğru yükselen ince düşey çizgiden anlaşılabilir.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu
ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kakum kürklü, etekleri yerlere kadar deyen kaftanı ve parlaklığından atlas izlenimi veren, değerli bir kumaştan yapıldığı anlaşılan entarisi ve din adamlarına özgü yeşil renk örfi sarığı ile sosyal kimliğine göndermeler yapılan bir tasvirdir.

k- Görselle İlgili Notlar : *Nakib* bir cemaatin başı, vekili demektir. Asaleti ve mevkisi yüksek kişilere veya ülkenin tanınmış ailelerine mensup kişilere ise *Eşraf* denilirdi. Osmanlı Devleti İslamiyetin yaygınlaşması ile birlikte ülkeye gelen seyyid ve şeriflere saygı ve yakınlık göstermişlerdir. Mısır'da Türk Memluk Sultanı Melik Eşref devrinde *şerif* adı verilen bu kişilerin başlarına yeşil sarık sarmaları emredilmiştir (Uzunçarşılı1988d:163). Osmanlı Hükümdarları tarafından da seyyid ve şeriflerin yeşil başlık takmaları kabul görmüş ve bu bir bakıma bu şahısların alâmeti olarak görülmüştür. Öyle ki *sadat* adı verilen bu cemaate mahsus kadınların bile başlarına yeşil renk başlık takmaları zorunluluktadır. Halkondil Tarihi'ne göre emir adı verilen bu kişilerin başlığını da *emir sarığı* denilmekteydi(Uzunçarşılı 1988d:163). Yine bu sarıkların bazılarının kavuklarının yeşil, sarıklarının ise beyaz olduğu belirtilmektedir. Ancak resimde, seyyidlerin başı kabul edilen Nakibü'l Eşraf'ın başında yeşil kavuk üzerine yeşil sarık(tülbent) sarıldığı görülmektedir. Nakibü'l Eşraf'ın 18.yüzyıldan itibaren resmi elbisesinin kazasker elbiseleri ile aynı olup, başındaki Örfi kavuğun(sarığın) yerine küçük tepeli adı verilen bir kavuk giyip yeşil sarık sardıkları belirtilmektedir(Uzunçarşılı 1988d:167). Bu ifadelerden en azından 17.yüzyıl boyunca bunların örfi adı verilen sarık(kavuk) taktıkları anlaşılmaktadır. Zira resimde de figür, yeşil sarıklı örfi başlık takmış ve albümde yer alan kazaskerin benzeri bir giysi giymiştir.

ÖRNEK NO: 94.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 177.
Çizim No	: 34.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,41.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haznedar.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, “O” yakalı, Sırt kısmından iki adet takma kol sarkan, cepli, diz hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: ”O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ve takma kol ağızları, astarı ve cebi kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Mintan.
b-Giysinin Modeli	: Kaftanın altından tam olarak

görülmemekle birlikte uzun kollu, açık önü düğme yardımıyla kapatılabilir ve bel seviyesinden kesilmiş bir model görünümündedir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin vücuda oturan, kısmen dar bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

-Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli : ---

-Beden Kesimi : Bel kısmına, kemer yeri gibi ince bir şerit geçilmiştir. Uçkur izi resimlenmiştir.

- Ağ Kesimi : Ağı olmalıdır.

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Kemer veya kuşak yoktur.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kama kını.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yassı sarık.

-Modeli :Tepesi yassı ve yüzeyi

dilimli bir takke üzerine, yatay sıralar halinde sarılmış düz beyaz dokuma, kulak hizasına gelen kısmı düşey diyagonal üç sıra sarılarak yassı bir biçim oluşturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : Takke pamuklu bir kumaştan, sarık ise düz dokuma izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Bot.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Konç kısmı yandan “V” biçimi görülmektedir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değişik sarılmış sarığı, erguvan mintanı ve turkuvaz renkteki kakum kürklü üstlüğü ile sarayın önemli bir şahsı olduğu anlaşılabilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Haznedarın ayağındaki “V” biçimi kesilmiş konçları bulunan botlar, dönemin bir ayak giysisi modası olmalıdır. Konçları bu biçimde kesilmiş botlar Topkapı Sarayı pabuçları arasında bulunmaktadır(Sarayda bulunan ayakkabı örnekleri için bkz.Tansuğ 1998).

Majda resmin altında yazan açıklamaya göre bunun Kahire'den para veya vergi getiren bir elçi olduğunu söylemektedir. Kıyafeti tanımlarken ise “V” kesimli bota çizme adını vermektedir(Majda 2006:224).

ÖRNEK NO: 95.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 178.
Çizim No	: 35.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,42.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saray Doğancısı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, "O" yakalı, sırt kısmından takma kollar sarkan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru peş kullanmadan genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağızları, astarı ve cebi kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Stilize Çin bulutu. Dalgalı çizgi motifi şeklinde stilize edilmiştir(Kozmik Bezeme).

-Renk : Turkuvaz zemin üzerine

altın yıldız ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon : Düşey düzlemde kaydırmalı

yerleştirilmiş motiflerle oluşturulmuştur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Çin bulutu motifi iyice uzayarak ortası düğümlü ejder motifine uzanan bir motif haline dönüşecektir. Burada bu motifin çok stilize bir aktarımı söz konusu olmalıdır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : Sadece kolları görülmektedir.

b-Giysinin Modeli : Uzun kolları görülebilen iç giysisi önü açık, bele kadar iliklenebilir, ayak bileklerine kadar uzun bir model olmalıdır.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

-Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Kemer veya kuşak yoktur. Ancak, ağız kısmında çatal biçimi ucu sivri iki küçük parça bulunan kırmızı eldiven, kuşun pençelerinin ele zarar vermemesi için takılmıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

- Türü** : Doğancı serpuşu.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru torba biçiminde olup, kulak hizalarından çatal biçimi ucu sivri iki adet kulaklık sarkan bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Desenli dokumadır.
- Süslemesi** : Dört ve beş yapraklı stilize çiçeklerle süslüdür. Yapraklar yuvarlak olduğu için puanteli bir görüntü oluşmuştur.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme. Konçları görülmemekle birlikte topuk hizasından yukarıya doğru yükselen ince, düşey çizgiden anlaşılmaktadır.
- Modeli** : Sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Kendilerine has başlıkları, eldiveni ve boynuna ip geçirdiği yırtıcı kuşu ile sosyal kimliği kolaylıkla belirlenebilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Avcı lakabı ile de anılan IV. Mehmed'in Osmanlı Sarayında bu konuyla ilgili bir teşkilat kurduğunu bilinmektedir (Uzunçarşılı, 1988a:420).

ÖRNEK NO: 96.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 179.
Çizim No	: 36.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,43.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mısır Çavuşu.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1 (Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz ve yakasızdır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin boyun kısmından iliklenebilir, dikdörtgen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kenarları ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Mintan.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu ve bel hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, bedeni saran bir

kesime sahiptir. Ön kısmı yardımcı malzemelerle kapatılabilir niteliktedir.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : “O” yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

-Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : Ağ kesimlidir.

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları bilek

kisimlerinde yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde eflatun bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu şeşberi, belindeki palmet biçimli kabzası bulunan hançeri ve küçük bir kısmı görülen kenarları altın rengi kalkanı, beden giysisi ile ilişkilidir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Destarlı kâvuk.

-Modeli : Mevlevi sikkelerine benzer, yukarıya doğru hafifçe daralan, tepe kısmı yassı, yüksek silindirik bir başlığın üzerine kenarları pilili, kırmızı bir kumaş geçirilerek oluşturulmuştur. Başa oturan kısmın biraz yukarisına taylasanlı düz beyaz bir dokuma sarılmıştır. Alın kısmında ise altın rengi bir yuva ucuna, tek bir beyaz kuş tüyü takıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Keçe bir külâh üzerine düz

kırmızı bir dokuma geçirilmiş izlenimi vermektedir. Alın kısmında bu kumaşın küçük pilileri bulunmaktadır.

-Süslemesi : Metal toka ucuna takılmış kuş tüyü ve kırmızı düz dokumanın yüzeyindeki damla motifleri başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : "V" kesimi konçlu bot.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Konç kısmı "V" biçimindedir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Figürün başlığı diğer resimlerdekinden çok farklı bir forma sahiptir. Sanki silindirik formlu keçe veya deve tüyü bir kavuk veya sikkeye geçirilmiş, uç kısımları pilili bir dokumanın ortasına, tutsun diye beyaz bir düz dokuma (destar veya tülbent) daha sarılarak, taylasan adını verdiğimiz bir ucu da boşta bırakılarak başın yanına doğru sarkıtılmıştır. Başlığındaki tek tüylü sorgucu da çavuşluk unvanını gösteriyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Kırmızı ağırlıklı üniforma bir eyalet askerinin farklı giyim tarzını gözler önüne sermektedir. Kenarlarına metal iplikli şerit geçirilmiş yuvarlak kalkanı, çokgen başlıklı şeşberi, okucu motifi ile taranmış altın yıldız kını ve muhtemelen fildişinden palmet biçimli kabzası bulunan hançeri, dönemin silahlarını ve üzerlerindeki bezeme niteliklerini göstermektedir.

Majda destar sarılı kavuğa kalpak adını vermektedir. Bel hizasında sonlanan mintana ise dolama demektedir. Elinde tuttuğu nesneyi ise doğru bir tanımlamayla şeşber olarak nitelemektedir(Majda 2006:225).

ÖRNEK NO: 97.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 180.
Çizim No	: 37.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,44.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çeşneci.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Giysinin ön ortası açık, bele kadar dar, belden itibaren muhtemelen peşler yardımı ile eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde yeşil bir kuşak ile bunun ön kısmına takılmış iş önlüğü ve peşkir bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar:	: Elinde kapaklı bir sahan tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen

-Türü	: Selimi.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen, yan kısmı körüklü, çatal biçimde, başa oturan kısmı silindirik formda, yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen

-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Tam olarak görülmesine de uzun konçlu olmalıdır. Sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Padişahın huzuruna çıkan yüksek rütbeli saray görevlileri muhtemelen mücevveye biçim olarak çok benzeyen Selimi kavuklardan takıyorlardı. Hizmet grubundaki bazı figürlerde de karşımıza çıkan sivri yakalı üst giysisi ve bunun önüne taktığı iş önlüğü ile beyaz peşkiri de yaptığı işi belirtmeye yöneliktir.

k- Görselle İlgili Notlar : Uzunçarşılı'nın(1988:426) bildirdiğine göre Çaşniğir Başları mutlaka divan günleri sofranın kurulmasını kontrol eder ve bu nedenle de özellikle divan toplantılarında başlarına mücevveze denilen bir başlık takarlardı. Yüksek bir kavuk olduğunu bildiğimiz mücevveze kırmızı tepeliği ile ayırt edilebilen bir başlıktır. Bu resimdeki başlık ise tepelik kısmı bulunmayan yine yüksek bir kavuktur.

Çaşniğirlere bayram günleri yeni bir kaftan hediye edilmesinin de bir tür gelenek olduğu bilinmektedir (Uzunçarşılı,1988:426).

ÖRNEK NO: 98.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 181.
Çizim No	: 38.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,45.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan'ın seyisi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri takma yakalı, uzun kollu, bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek yanlarında derin yırtmaçlarla üç parçaya bölünmüş (Üç etek) eteği bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar dar, belden itibaren peşlerle eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka . Ancak yakası farklı renk kumaştan olduğu için takma izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçalarının çizmesine soktuğu yerleri yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmıştır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, üç etekli giysisinin etek uçlarını soktuğu kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde, değerli süs taşları ile bezeli bir at koşumu tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen

-Türü	: Seyis külâhı.
-Modeli	: Yukarıya doğru daralan ve tepe kısmı baklava dilimi şeklinde sonlanan, başa oturan kısmı silindirik bir modeldir. Tepe biçimi aşçı külâhını anımsatır.
-Yapım Malzemesi	: Keçe veya mukavva üzerine düz beyaz bir dokuma sarılmış izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: Külâhın yüzeyinde tepesi baklava dilimi veya eşkenar dörtgen ve bunun hemen altında iç içe geçmiş iki okucu deseni oluşturacak biçimde bir tülbent sarılmış veya yapıştırılmıştır.

i-Ayağa Giyilen

-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, sivri burunlu

ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Seyisler, padişah sefere çıktığında gerek kendisinin gerekse maiyetindekilerin atlarını bakar ve hazırlarlardı. Yine Abdi Paşa Tarihinde yazdığına göre bunlar kafalarına sarıksız kırmızı barata takarlardı (Uzunçarşılı,1988:491). Bu resimdeki ise düz dokuma sarılmış bir tür külâh olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Uzunçarşılı(1988:491), seyislerin 16.yüzyılın son çeyreğinde tımara çıkmak için üç bin akçe istediklerini belirtmektedir.

Resimdeki seyisin elinde tuttuğu mavi ve kırmızı taşlarla süslü, altın yaldızlı koşum takımları sultanın atlarına ait olmalıdır.

Majda(2006:226,resim 45), seyis figürünü eyerci olarak tanımlamaktadır. Oysa albümdeki 111 no lu resimde görevi padişahın eyerlerini yapmak olan bir saraç başı gösterilmektedir.

ÖRNEK NO: 99.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 182.
Çizim No	: 39.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,46.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cellât.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, yanlardaki yırtmaçlarla eteği üç parçaya bölünmüş, ayak bilekleri hizasına yakın uzunlukta bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Açık önü, bel kısmına kadar dar, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmamaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
------------------------	--------------

- b-Giysinin Modeli** : Sadece kolları görülmektedir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Bol yenli ve uzundur. Ancak, resimde dirsek hizasından yatay ekseninde üst üste katlanarak toplandığı görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Çok bol bir paça kesimi vardır. Paçalarını çizmesine soktuğu yerlerin yatay ekseninde üst üste katlandığı görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gerci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, üç etekli üstlüğüne ait etek uçlarını içine soktuğu kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde boğmak için kullandığı sicim ve belindeki kuşağa astığı, kabzası bezemeli kılıç ve süslemeli kını görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Kenarları kürklü takke.
- Modeli** : Arkaya doğru yatmış torba benzeri, ucu sivri, başa oturan kısmı silindirik formdaki bir başlığın, kenarları kürkle kaplanmış. Tatarların başlıklarını andırmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma ve kürk.

- Süslemesi** :
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, kavisli sivri
burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Elinde tuttuğu sicim yaptığı iş hakkında ipucu vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, bir celladın kollarının güçlü olması gerektiğini vurgulamak istercesine figürün kollarını kalın ve çıplak resimlemiştir. Sanatçının belki sert bir görünüm vermesi için çatık çizdiği kaşları ona daha çok mahcup bir görüntü vermektedir.

ÖRNEK NO: 100.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 183.
Çizim No	: 40.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,47.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çavuşbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, "O" yakalı, kolsuz, sırt kısmından sarkan takma kolları bulunan, cepli ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi belden itibaren peşlerle eteğe doğru genişlemektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma. Seraser izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağızları, cebi, takma kol ağızları ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuştur.

- Konu** : Düşey çizgiler.
-Renk : Turkuvaz üzerine altın yıldız
ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon : Metal iplik izlenimi veren
çizgilerin düşey ekseninde birbirini tekrarlaması ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli : Uzun kollu, "O" yakalı, açık önü
bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir
modeldir.
-Beden Kesimi : Önü açık giysi bel kısmından
eteklere doğru genişliyor olmalıdır.
-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay
eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi : "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme :
-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.
-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
Süsleme Gereci : ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar: Belinde, yine ortası "V"
biçiminde katlanmış, altın rengi bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :Sol elinde şerh tutmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen, yan kısmı körüklü, çatal biçimi, başa giyilen kısmı silindirik formda, yüksek bir başlıktır. Başlığın üst tarafını yanlarda "V" biçimi oluşturacak şekilde kalın bir silme dolaşıyor gibidir.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme. Topuk hizasından yukarıya doğru yükselen ince, düşey çizgiden de anlaşıldığı gibi uzun konçlu bir çizme olmalıdır.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Seraseri andıran kumaşı ile kakum kürklü ve takma kollu kaftanı, yüksek kavuğu ve özellikle de elindeki şeşberi, rütbesinin ve görevinin alametleri olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Çavuş Başının Ralamb Albümü'nde iki kez resimlendiği görülmektedir. Birbirinin neredeyse kopyası bu resimlerde sanatçı, giysileri farklı renklere boyamıştır. Elçi kabul sahnelerinde çoğu zaman elçinin koluna iki çavuş başının girdiği görülmektedir.

ÖRNEK NO: 101.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 184.
Çizim No	: 41 ve 111g.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,48.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çeşnicibaşı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu , sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, ayak bilekleri uzunluğunda bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar dar, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde yeşil bir kuşak ve ön tarafına taktığı lacivert bir iş önlüğü görülmektedir. Omzunda ise yollu dokumadan bir peşkir bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu kaseden tahta kaşıkla bir şeyler tatmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Armûdi kâvuk.

-Modeli : Armûdi formdaki bir kavuk

üzerine düşey sıralar halinde sarılmış düz beyaz bir dokumadan (sarı) oluşmaktadır. Düz dokumanın bir sırası, düşey sıralara diyagonal gelecek şekilde sarılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, kalkık sivri

burunlu ve topuk üzeri yukarıya doğru düşey bir çizgi ile ayrılmış, topuksuz bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları ile İlgili Açıklamalar :

İş önlüğü, peşkiri ve özellikle de elinde tuttuğu kaşığı ile bir şeyin tadına bakar görüntüsü, görevi ile ilgili bir fikir yürütmemizi kolaylaştırmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Çeşnigirlerin amirine Çeşnigirbaşı denildiği gibi Ser Zevakin-i Hassa da denirdi (Uzunçarşılı,1988: 427). Uzunçarşılı, Eyyubi Efendi Kanunnâmesine dayanarak bunların sayılarının 17.yüzyıl başlarında 117 iken, aynı yüzyılın ortalarına doğru bu sayının sadece yirmi iki olduğunu yazmaktadır (Uzunçarşılı 1988:427). İki senede bir lacivert kuşak ve pamuklu kaftan ücreti aldıkları da belirtilmektedir (Uzunçarşılı,1988:427).

ÖRNEK NO: 102.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 185.
Çizim No	: 42.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,49.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kapıcı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, yakasız,cepli, sırtından sarkan takma kolları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren peşlerle genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ve takma kol ağızları, cebi ve astarı kakum kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.

- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, açık önü bele kadar iliklenebilir, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, ortası ters "V" biçimi katlanmış, altın rengi, ince bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde tuttuğu ince, uzun asası kıyafetini tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tüylüksüz yeniçeri keçesi.
- Modeli** : Alın kısmını çevreleyen metal iplikte yapılmış geniş sırma şeritten itibaren yanlara doğru hafifçe genişleyerek sırtına doğru sarkan uzun bir yatırtmalığı bulunan, tüylük kısmı olmayan bir serpuştur.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Alın kısmını çevreleyen iç içe geçmiş, "V" biçimi taranmış, sırma izlenimi veren geniş bir şerit bulunmaktadır.

- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Koncunun bir kısmı
görölmekle birlikte topuğun hemen üstünden yukarıya doğru uzanan ince, düşey
çizgiden de anlaşılacağı üzere uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuz olmalıdır.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki yatırtmalı üsküf, yeniçeri keçesiyle benzerlik göstermektedir. Ancak, yeniçerilerin sefer sırasında kaşıktaki taktıkları söylenen tüylük kısmı, bu başlıkta bulunmamaktadır. Ayrıca elinde tuttuğu tepesi muhtemelen sedef kakmalı asası da kapıcı figürünün değişmez simgelerindedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Kapıcılar, isimlerinden anlaşılacağı üzere Sarayın Bab-ı Hümayun ve Orta kapısını beklerler ve silahla içeriye hiç kimsenin girmesine izin vermezlerdi. Başlarına Zerkula veya Zerrin külâh adı verilen yatırtmalı üsküf giydikleri söylenmektedir (Uzunçarşılı,1988:399). Bu resimdeki sırma bantlı yatırtmalı başlık bu ifade ile örtüşmektedir.

ÖRNEK NO: 103.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 186.
Çizim No	: 43.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,50.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Şatır.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü : Çaprastlı dolama.

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli : Önü açık giysi bel kısmına kadar

önden çaprastlı ve uzun kolludur. Eteğinin yanlarına açılan yırtmaçlarla üç parçalı (Üç etek), ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Öyle ki eteğinin uzun yan parçalarını belindeki kuşağa soktuğu görülmektedir.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : Hakim yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Çaprastlar kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler :

-Süsleme Gereci : Metal iplik kullanılmıştır.

-Uygulanan Teknik : Aplike.

-Konu : Yatay şeritler(Geometrik bezeme).

-Renk	: Altın yıldız.
-Biçimlendirme	: Soyut(Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Çaprast adı verilen altın rengi
metal iplik şeritler yatay ekseninde birbirine paralel gelecek şekilde yerleştirilmişlerdir.	

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Çakşır ve çorap.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Bol paçalıdır. Paçaları dizin hemen üstünden yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Çakşır ile mest-pabuç arasında yün izlenimi veren bir çift çorap bulunmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Parlak yüzeyi ipekli kumaş izlenimi vermektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Balık sırtı taranmış altın yıldız, ince bir kemer taktığı görülmektedir.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Kemerine soktuğu altın yıldız kaplama kama ve kını, metal izlenimi veren dizçekleri ve teberi kuşam parçalarıdır. Dizçekleri günümüz Anadolusunda paçaları tutmak için kullanılan diz bağı ile de bağlantılı olmalıdır.
ı- Başa Giyilen	:

- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Tepe kısmı içe doğru hafifçe basık ve yüzeyi dilimli bir takkeye, ön kısmı çapraz görünecek biçimde diyagonal sarılmış düz beyaz bir dokumadan oluşmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu kumaştan, sarık ise düz beyaz dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** :
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Şatır tasvirlerinin çoğunluğunda olduğu gibi burada da teber tutarken resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Saray şatırları görevleri ve ellerinde tuttıkları teberlerle peyklere benzerler. Törenlerde padişahın rikâbında ve solakların önünde yürürlerdi. Yine peyker gibi altın yaldızlı tasa benzer bir başlık giydikleri söylenir (Uzunçarşılı,1988:446). Özellikle 18. yüzyıl örneklerinde bu tür başlıklar taktıkları görülmektedir. Ancak burada farklı bir başlıkla resimlenmişlerdir.

ÖRNEK NO: 104.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 187.
Çizim No	: 44.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,51.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Doğancıbaşı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a- Giysinin Türü**

: Uzun üstlük.

b-Giyenin Cinsiyeti

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

: Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, uzun kollu, "O" yakalı,

bele kadar altın rengi düğmelerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin bele kadar dar, bel kısmından eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi

: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste katlanarak toplanmaktadır. Kol ağzlarının aşağıya doğru dökümlü görünümü, kol ağzlarında küçük yırtmaçların bulunabileceği ve bunların düğmelerle kapatılmış olabileceğini akla getirmektedir.

-Yaka Kesimi

: "O" yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi

: Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler

: Altın rengi düğmeler kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

-Süsleme Gereci

: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Görülmemektedir.
 - b-Giysinin Modeli :** ---
 - Beden Kesimi :** ---
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme :** ---
 - Ana Yapım Malzemesi :** ---
 - d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
- Parça 3(En Alta Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Görülmemektedir.
 - b-Giysinin Modeli :** ---
 - Ağ Kesimi :** ---
 - Paça Kesimi :** ---
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme :** ---
 - d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
 - Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
 - g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Birbirine eklenmiş eşkenar dikdörtgen plakalarla yapılmış, metal (altın) izlenimi veren ince bir kemer.
 - h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** Ele giyilen ağız kısmında, aşağıya doğru sarkan, çatal biçimi, sivri uçlu iki parçanın bulunduğu kırmızı eldiveni giysiyi tamamlamaktadır.
 - ı- Başa Giyilen :**
 - Türü :** Doğancı serpuşu.
 - Modeli :** Tepe kısmına doğru torba benzeri bollaşan , başa oturan kısmın ön ve arka tarafında, çatal biçimi sivri uçlu siperlikler (kulakçıklar) bulunan bir başlık modelidir.
 - Yapım Malzemesi :** Desenli dokuma.
 - Süslemesi :** Metal iplikle yapılmış, çizgilerle içleri taranmış, geometrik bezemelerle süslenmektedir.
 - i-Ayağa Giyilen :**
 - Türü :** Çizme.
 - Modeli :** Koncunun çok az bir kısmı görünmesine rağmen, topuğun hemen üzerinden yükselen ince, düşey çizgiden de anlaşılacağı üzere uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuz bir çizme olmalıdır.
 - Yapım Malzemesi :** Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Elinde tuttuğu ipe bağlı yırtıcı kuşu (şahin), ellerinin zarar görmemesi için giydiği eldiveni ve kolaylıkla ayırt edilebilen kendilerine özgü serpuşları ile bir doğancının tasvir edildiği anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Avcı Lakaplı IV. Mehmed

zamanında, ava olan aşırı merakıyla saltanat işlerini aksattığı eleştirileri sonucu kaldırıldığı bilinen bu sınıf mensuplarının iyi eğitilmiş doğanlarla sultanların av meclislerine katıldıkları bilinmektedir. Osmanlı sultanlarının sıklıkla av merasimleri düzenledikleri bu konuların resimlendiği çok sayıdaki av sahnelerinden de anlaşılmaktadır. Av bir eğlence olduğu kadar bir spor ve silah eğitiminin yapıldığı bir aktivitedir. Bir başka deyişle av meydanı aynı zamanda bir talim alanıdır. Osmanlı sultanlarından çoğunun av merakı bilinirken Avcı lakabı ile IV.Mehmed bu konuda biraz daha öne çıkmaktadır. İşte boş zamanlarının çoğunu İstanbul dışında avlanarak geçirdiğini bildiğimiz, hatta bu yüzden Tunca Nehri kıyısında Edirne’de bir saray yaptıran Sultana ait bir deri eldiven T.S.M. 31/275’te kayıtlıdır. Bej renkteki eldiven çiçek desenleriyle süslüdür. Bilek kısmının kenarları metal iplikle çevrilidir (Bkz. Splendor of the Ottoman Sultans,1992:197).

ÖRNEK NO: 105.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 188.
Çizim No	: 45.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,52.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cüce.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırt kısmından sarkan takma (sahte) kolları bulunan ayak bileği hizasında uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Kürk izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, cebi, yakası ve takma kol ağzları ve astarı kakum kürkten yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Türü belirlenmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Konik kavuk.
-Modeli	: Başa oturan kısım elips şeklinde olup, tepe kısmına doğru daralan konik bir başlıktır. Tepe kısmı sivri değil düzdür. Bu kavuğun üzerine dikey görüntü veren düz dokuma (sarık) muhtemelen yapıştırılmış olmalıdır. Düşey sıralara diyagonal gelen bir sarık sırası bulunmaktadır. Başa oturan kısmın ise elips biçiminde olduğu ve bunun ortasındaki bir boşluğa başın oturduğu görülebilmektedir.
-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	:
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Saray cüceleri subaşlarının da başında benzerlerini gördüğümüz yukarıya doğru daralan, tepesi düz konik bir külâhla resimlendikleri gibi has odalıların veya doğancıkların serpuşlarına benzeyen uçları sivri kulakçıklı serpuşlarla da tasvir edilmişlerdir. Ancak bazı albümlerdeki kapı ağası aşçı başı, kilerci başı ağası aşçısı, haznedar başı ağası aşçısı gibi figürlerinde başında benzer tip başlıklar bulunması bu figürün cücelerden sorumlu cücebaşını gösteriyor olabileceğini düşündürür. Fakat, Uzunçarşılı(1988a:330) baş cücenin başına yelken adı verilen bir tür serpuş taktığını belirtmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Saray cüceleri sultanı ve

sarayın ileri gelenlerin eğlendirmekle görevlidirler. Harem-i Hümayun'da da hükümdar ve kadınların arasındaki iletişimi de cücelerin sağladığı söylenmektedir(Uzunçarşılı 1988a:330). Sanatçı, cüceyi sarayda mevki sahibi bir görevlinin kıyafetleri içerisinde resimlemiştir. Böylece saray teşkilatı içerisindeki görevi de vurgulanmış olmalıdır.

ÖRNEK NO: 106.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 189.
Çizim No	: 46 ve 111g.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,53.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Şerbetçi (Yeniçeri çorbacısı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, ön ortası birit düğme ve iliklerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysi, bel kısmından itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Sivri takma yakalıdır. Profilden resimlendiği için “V” yaka izlenimi vermektedir.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokumadır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Sadece ilikler görünmekle birlikte düğme de bulunmalıdır.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 2 (İçte Giyilen)** :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Balıksırtı desenli altın yıldız bir kemer kuşandığı görülmektedir.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Süpürge sorguçlu kuka.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru sivrilen silindirik formdaki başlık, ucuna tüy takılan ince, uzun, boru biçimi bir tepelikten ibarettir. Borunun başladığı yere de daha küçük bir tüy sorguç takılmıştır. Ayrıca başın oturduğu kısmı saran geniş bir altın rengi metal iplik şeritte bulunmaktadır.
-Yapım Malzemesi	: Keçe izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: Metal (altın rengi) yuvalı, yelpaze biçimi süpürge sorguç ve yine metal (altın rengi) yuvalı küçük bir tüy sorguç ile başa oturan kısmın üzerini çevreleyen metal iplik şerit başlığı süslemektedir.
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	:Koncun bir kısmı görülmekle birlikte, topuğun hemen üzerinden yukarıya doğru yükselen ince, düşey çizgiden de anlaşıldığı üzere uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuz bir çizme olmalıdır.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Rikap solaklarının başlarına taktıkları süpürge sorguçlu kukaya benzer bir biçimdeki serpuşu ve kırmızı çizmeleri niformasında farklı bir görüntü oluşturmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : ---

ÖRNEK NO: 107.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 190.
Çizim No	: 50.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,57.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri Habercisi (Teşrifatçısı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin göğüs altından itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Ön kısmında herhangi bir kapatma malzemesi görülmemektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Çok bol yenlidir. Kolların dirseklerden kol ağızlarına doğru genişlediği görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma .Metal iplikle yollu bir dokuma izlenimi verilmiştir. Ancak, seraser olduğunu düşündüğümüz kumaşın dokusunu yansıtmak için de sanatçı böyle bir renklendirme yapmış olabilir.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı, yakası ve kol ağızları kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal (altın rengi) iplik

kullanılmıştır.

- Uygulanan Teknik** : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Düşey çizgiler(Geometrik bezeme)
- Renk** : Açık mavi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirme yapılmıştır.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Birbirini takip eden düşey çizgilerle oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tüy sorguçlu kuka.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru sivrilen ve ucu enseye doğru kıvrılarak başlığın gövdesi ile birleşen, silindirik formlu bir başlıktır. Tepesine metal (altın rengi) yuvası bulunan tüy bir sorguç takılmıştır.

- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Altın rengi yuvası bulunan kuş tüyü sorguç ve başa oturan kısmı çevreleyen, balıksırtı motifi ile bezenmiş, geniş bir metal iplik şerit ile süslenmektedir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Tüylerle süslü, gösterişli başlığı ait olduğu ocak içindeki unvanın yüksekliğine işaret etmektedir. Yine metal ipliğin ve kürkün kullanıldığı kaftanı bunu doğrular niteliktedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Başına taktığı rikâp solaklarınıninkine çok benzeyen biçimdeki başlık, üsküf veya kuka olarak anılan bir tür keçe serpuş olmalıdır.

ÖRNEK NO: 108.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 191.
Çizim No	: 51.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,58.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hamlacı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Mintan (Bkz.Ç.111s).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık,kısa kollu, kalçanın biraz altından sonlanan, Batılıların tunik olarak nitelendirdiği bir modele sahiptir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi bel kısmından itibaren genişlemektedir. Bele kadar düğme ile kapatılmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan üstten sivri görülmektedir. Kol üstlerinde omuzdan sivri kol ağzlarına doğru uzanan, ütü izi benzeri birer çizgi bulunmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Bir kısmı görülmekle birlikte uzun kollu ve bol yenli, geniş pilili, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Rahatlık amaçlanarak bol bir kesim uygulanmıştır. Eteğinde pili izlenimi veren düşey çizgiler bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Bol yenli, uzun kolludur.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
-Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Don.
b-Giysinin Modeli	: Sadece paçaları görülmekle birlikte don izlenimi vermektedir.
-Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Dar paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar:	Belinde kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Hamlacı serpuşu.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen silindirik formda , tepesi düz bir başlıktır. Bir yana doğru yatırılan bostancı baratalarının dik resimlenmiş olmalıdır.
-Yapım Malzemesi	: Düz dokuma veya keçe

izlenimi vermektedir.

- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Bostancı ocağının bir üyesi olan kayık hamlacıları, yana yatırılmış bostancı baratalarının bir benzerini kafalarına takmaktadırlar. Giysideki bol ve dökümlü kesim, kürek çekmede kolaylık sağlamak içindir.

k- Görselle İlgili Notlar : Hükümdar kayığının ön tarafında sağ ve sol hamlacılarından birincisine Hamlacı başı adı verilirdi. Bu kayıkhâne kısmının sorumlusu ve bostancı ocağının büyük subaylarından birisidir(Uzunçarşılı 1988a:480).

ÖRNEK NO: 109.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 192.
Çizim No	: 52.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,59.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Has odanın içoğlanı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma (sahte) kolları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Ön tarafında herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Renklendirme ile yün izlenimi verilmiştir.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ve takma kol ağızları,yakası ve astarı kakum kürklüdür.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinın Modeli	: Bir kısmı görülmekle birlikte uzun kollu,önü açık, ön ortası bele kadar düğme ve ilklele kapatılabilir ve eteği bileklere kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Yine belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Ancak sanki diğer örneklerden farklı olarak kol ağızları günümüzdeki gömlek kol ağızlarını hatırlatan bir biçimde dikilmiştir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinın Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçala	: Belinde balıksırtı desenli, ince, altın rengi bir kemer vardır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Doğancı serpuşu.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru torbavari bir kesimi bulunan, yan kısımlarından çatal biçimi, sivri uçlu ikişer parça sarkan bir başlık modelidir.
-Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.

- Süslemesi** : Antinaturalist bir üslupta yapılmış, kıvrım dallar ile bezelidir(Bitkisel bezeme). Kompozisyonun giriftliği saz üslubunu anımsatmaktadır.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Bir kısmı görülmekle birlikte uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Has odalılara özgü başlığı ile dikkati çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Hasodalıların esas görevleri Hırka-i Şerif dairesinin temizlenip, gül suyu ile yıkanmasıdır. Burada bulunan kitapların, şamdan, parmaklık ve eşyalarında tozlarını almak görevleri arasındaydı. Hasoda ağalarının kıyafetleri benzer olup, bunlar başlarına işlemeli takke giyer ve bellerine Hint şalı yerine acemvari kemer takarlardı (Uzunçarşılı 1988b: 331). buradaki hasodalı içoğlanı saraydaki doğancılardan, cücelerin, soytarıların taktığı başlığa benzer bir başlık takmışlardır. Uzunçarşılı(1988b:330) cücelerin taktığı benzer başlığa yelken ismi verildiğini belirtmektedir. Değişik resimler incelendiğinde bu başlığın daha çok has odalılarca kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira Uzunçarşılıya(1988a:330) göre üç has oda vardı ve bunlarda ibrikçi, tülbentçi, tırnakçı, yoğurtçu, doğancı, berberci, kahveci gibi padişah hizmet veren görevlilerin yanı sıra üç veya dört tane de dilsiz bulunurdu. Bunların yanı sıra soytarıları ile saray halkını neşelendirmekle görevli cüceler ve cüce başı bulunur ve bunlar *yelken* adı verilen bir tür başlık giyerlerdi. Uzunçarşılı'nın belirttiği yelken isimli başlık büyük bir olasılıkla doğancılardan, cüceleri, dilsizlerin taktığı bu başlıklarla benzerlik gösteriyor olmalıdır.

Hazine, kiler, seferli odası ağalarının kıyafetleri birinci oda bir başka deyişle Hasoda ağalarının ki ile aynı olurdu. Bir fark bunların takkelerinin işlemesi daha az olur ve bellerine Hint şalı yerine acemvâri kemer takarlardı. Bunların hepsine iç oğlanları ve daha sonralarda iç ağaları denilmiştir(Uzunçarşılı 1988a:331).

ÖRNEK NO: 110.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 193.
Çizim No	: 53.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,60.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: İçoğlan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir. Kumaş özelliği ile kaftanları çağrıştırmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişlediği görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Metal iplik (altın rengi) kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu** : Ortasında tek bir çizgi bulunan, çok stilize rumi motifleri kullanılarak oluşturulmuş, uçları açık bırakılmış elips madalyonlar(Bitkisel ve geometrik bezeme).
- Renk** : Mavi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler kaydırmalı biçimde kumaş yüzeyine yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortası kemer tokası görünümü verecek biçimde, "V" şekli düğümlenmiş altın rengi kuşak giysiyi tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağına soktuğu kaması ve kını elbiseyi donatmaktadır.

ı- Başa Giyilen

-Türü : Zülüflü Tas. Metal izlenimi vermektedir.

-Modeli : Tepe kısmı yarım yuvarlak silindirik bir başlıktır. Fazla yüksek değildir. Yan kısımlarından zülüfler sarmaktadır.

- Yapım Malzemesi** : Metal (altın yıldız kaplama)
görünümlüdür.
- Süslemesi** : Yan kısmından siyah bir
zülûf sarkmaktadır.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Çok az bir kısmı
görülebilmele birlikte uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

İç oğlanların resimlerde çoğu zaman burada olduğu gibi kenarlarında zülûfler sarkan zer külâh adı da verilen metal taslarla resimlendikleri görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Başlığın biçimi, İzzet Kumbaracıların kitabında yer alan Enderun içoğlanı başlığına benzemektedir (Kumbaracılar tarihsiz, res.31). Figürün üzerindeki kumaşın deseni dış kenarları rumi yaprağı ile oluşturulmuş, uçları birleştirilmemiş, bir nevi madalyonların ortalarının çiçek ve benzeri motiflerle doldurulduğu ve bunların birbirini takip ettiği çok bilinen bir kompozisyonun çok stilize aktarımıdır. Gerek günümüze ulaşmış kaftanların kumaşlarında gerekse mimari süslemede benzer örneklerle karşımıza çıkmaktadır.

Uzunçarşılı(1988a:331), iç oğlanların hükümdarın hususi köleleri olduğunu belirtmektedir.

ÖRNEK NO: 111.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 194.
Çizim No	: 55.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,62.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hekim (İçoğlanlarının doktoru).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a- Giysinin Türü**

:

: Kaftan(Bkz.Ç.111r).

b-Giyenin Cinsiyeti

:

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

:

: Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli

:

: Önü açık, uzun kollu, eteği ayak

bilekleri hizasına kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

:

: Önü açık giysinin bel kısmından

itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi

:

: Uzun kolludur. Bol yenlidir. Kollar

dirsekten itibaren kol ağızlarına doğru genişlemektedir.

-Yaka Kesimi

:

: "O" yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

:

: Düz dokuma . Atlas izlenimi

vermektedir.

-Astarlama Malzemesi

:

: Yakası, kol ağızları ve astarı

kakum kürk kaplıdır.

-Yardımcı Malzemeler

:

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

:

: ---

-Süsleme Gereci

:

: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü

:

: Uzun üstlük.

b-Giysinin Modeli : Büyük bir kısmı görülebilen giysi önü açık, uzun kollu, "O" yakalı, bele kadar düğmeli, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi : Muhtemelen belden itibaren peşlerle eteklere doğru genişletilmiş bir kesimi olmalıdır.

-Kol Kesimi : Uzun kollu, kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır. .

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde kırmızı, yeşil ve beyaz renkteki değerli süs taşları ile bezenmiş murassa bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu asası ve diğer eliyle çektığı tespihi tamamlayıcı unsurlardır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Armûdi kavuk.

-Modeli : Armudi formda, tepesi düz

bir kavuk üzerine, düşey şeritler oluşturacak biçimde sarılmış ve bir şeridi bunlara çapraz gelecek biçimde atılmış düz beyaz bir dokuma (Tülbent) ile hazırlanmış bir başlık tipidir.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Koncu görülmemekle birlikte topuk hizasındaki ince, düşey çizgiden anlaşıldığı kadarıyla uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuz bir çizme olmalıdır.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sanatçı figürün yüzünde verdiği ağırbaşlı ve bilge ifadeyi elinde tuttuğu ucu muhtemelen sedef veya değerli bir taşla süslenmiş asa ve çektiği tespihle güçlendirmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Osmanlı İmparatorluğunda doktorların tıp ilmine dair ders ve staj yaptıktan sonra sınava tabi tutulmak veya hastanelerde yetişmek suretiyle *tabib icâzetnâmesi* aldıkları bilinmektedir. Bu günümüzde uygulanan uzmanlık eğitimi ile benzerlikler gösterir. Doktorların Hekim başının emrinde hem sarayda hem de dışarıda hizmet verdikleri de bilinmektedir(Uzunçarşılı, 1988a:364-68).

ÖRNEK NO: 112.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 195.
Çizim No	: 56.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,63.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yayabaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, bele kadar birit düğme ve ilikle kapatılabilir, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi bel kısmından itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Ancak yaka başka renk bir kumaştandır. Takma yaka izlenimi vermektedir. Yine profilden resimlendiği için “V” yakalı izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Atlas izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme. Profilden resimlendiğinde sadece ilikleri görülmektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Görülmemektedir.
 - b-Giysinin Modeli :** ---
 - Beden Kesimi :** ---
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme :** ---
 - Ana Yapım Malzemesi :** ---
 - d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
- Parça 3(En Alta Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Görülmemektedir.
 - b-Giysinin Modeli :** ---
 - Ağ Kesimi :** ---
 - Paça Kesimi :** ---
 - c- Giyside Kullanılan Malzeme :** ---
 - d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
 - Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
 - g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Belinde balıksırtı desenli, deri izlenimi veren bir kemer bulunmaktadır.
 - h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** ---
 - ı- Başa Giyilen :**
 - Türü :** Süpürge sorguçlu kuka.
 - Modeli :** Yukarıya doğru sivrileşen ve tepe kısmından ensesine doğru kıvrılarak sonuçlanan silindirik formdaki külâh, tam tepesine yerleştirilmiş, bir borunun ucuna takılmış, yelpaze biçimi yarım yuvarlak bir süpürge sorguçla tamamlanmaktadır. Yine bu sorgucun hemen altına sokulmuş daha küçük bir tüy ile başlık süslenmiştir. Alın kısmını yaklaşık bir karış yüksekliğinde içi çizgilerle taranmış, altın renginde metal iplik şeritle süslemektedir.
 - Yapım Malzemesi :** Keçe izlenimi vermektedir.
 - Süslemesi :** Altın rengi yuvalı tüy sorguçları ve başlığın başa oturan kısmının yaklaşık bir karış yüksekliğinde metal iplikten yapılmış bir şeritle çevrelenerek süslenmiştir.
 - i-Ayağa Giyilen :**
 - Türü :** Çizme.
 - Modeli :** Tamamı görülmemekle

birlikte uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.

- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Şerbetçi ve rikap solaklarının başlıklarına benzer kuş tüyleri ile takılmış sorguçlarla süslü başlığı rütbesinin yüksekliğine işaret etmektedir. Bir başka deyişle Yeniçeri ocağı subaylarının ayırt edici benzer başlıklar taktıklarını söylemek doğru olacaktır. Kırmızı çizmesi de çok az örnekte gördüğümüz değişik bir giyim ögesidir.

k- Görselle İlgili Notlar : Yeniçeri ocağında orta adı verilen her bölüğü *yayabaşı* denilen bir komutan yönetirdi. Yayabaşları muhafızı tayin edildikleri kalelerin anahtarlarını korumak gibi güven isteyen bir görevi de yerine getirirlerdi. Uzunçarşılı'ya(1988c: 215) göre sonradan kurulan ağa bölüklerinin bölükbaşları kırmızı çizme giyerken bunlar daha yüksek zabıtlere has sarı çizme giyerlerdi. Uzunçarşılı'nın sonradan demekle hangi tarihi kastettiği bilinmez ama 17. yüzyılın ortalarında resimlenen bu bölükbaşının ayağında kırmızı renk bir çizme bulunmaktadır.

ÖRNEK NO: 113.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 195.
Çizim No	: 57.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0, 10,64.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri Softası.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü	: Cüppe.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık,uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi, bel kısmından itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları diğer uzun üst giysilerden farklı olarak çok bol kesimlidir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
------------------------	--------------------

b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alt Giyilen)

a-Giysinin Türü : Don. Çok az bir kısmı görülmekle birlikte dar paçaları ile don izlenimi vermektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Dar paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay eksenle üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Omzuna attığı yollu dokumadan peşkiri giysisini tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde ucu mızrağa benzeyen bir asa tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tüylüksüz yeniçeri keçesi.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik formda olup, alını çevreleyen yeşil renkteki şerit kısmından itibaren hafifçe yanlara doğru genişleyerek, sırtta doğru yatırması bulunan bir başlıktır. Tüylük kısmı bulunmamaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde üzeri diyagonal çizgilerle taranmış, yatay bir şeritle çevrelenmiştir. Şerit bu kez koyu yeşil renktedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Elinde tuttuğu sopanın mızrak veya asa olup olmadığı tam olarak anlaşılacakla birlikte muharip bir asker görüntüsünden daha çok bir din adamı gibidir. Zaten çuha izlenimi veren üstlüğü, önü bel kısmına kadar kapatılabilir olmasına rağmen özellikle din adamlarının giydiği cüppe kesimi göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Yeniçeri ocağına yeni katılanlara odaları tarafından ortanın nişanını da taşıyan bir yeniçeri sofa tezkiresi verildiği bilinmektedir. Bu metinde Pirlerinin Hacı Bektaş-ı Veli olduğu da belirtilmektedir (Uzunçarşılı,1988c:154). Resimdeki Yeniçeri Softası (Bektaşî) bu tarikatın mensupluğuna işaret eder görünümüdür.

Tadeusz Majda, yeniçeri softasının muharebede “hu hu” çekerek askerleri cesaretlendirdiğini belirtmektedir(2006:235).

ÖRNEK NO: 114.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 197.
Çizim No	: 58.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,65.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri imamı(Duacı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Cüppe.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Din adamı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu,küçük hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi, bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bol kesimlidir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları boldur.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: ---
-Uygulanan Teknik	: ---
-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---

-Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

-Ana Yapım Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysin Türü : Don.Çok az bir kısmı görülmekle birlikte dar paçaları ile don izlenimi vermektedir.

b-Giysin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde ince bir asa diğerinde ise kuran muhafazasına benzeyen bir kutu tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Kuka.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik formda olup, yukarı doğru sivrilerek tepe kısmından enseye doğru kıvrılarak gövde ile birleşmektedir. Başa oturan kısmında iç içe geçmiş "V" biçiminde taranmış altın rengi metal iplikten yapılmış bir şerit bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde yatay bir metal iplik şerit çevrelemektedir. Üç küçük kuş tüyü takılı metal (altın rengi) tokalı bir sorguç başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Asası, elinde tuttuğu tütsülüğe benzeyen muhtemelen bir kuran muhafazası, cübbesi ve sakallı görünümü ile bir din adamını yansıttığı söylenebilir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Müze envanterindeki notta *Priest* olarak belirtilmiştir. Yeniçerilerin imamı bulunduğu bilinmekle birlikte bu resimdeki figür, Majda'nın da belirttiği gibi dua eden bir din görevlisi de olabilir(2006:65).

ÖRNEK NO: 115.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 198.
Çizim No	: 59.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,66.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Giysinin eteği üç parçalıdır (Üç etek). Yanlardaki yırtmaçlardan yalnız bir tanesi görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Hırka . Belindeki kemerin biraz altından sadece bir kısmı görülebilen giysi, muhtemelen kalça hizasının hemen altından son bulan yeşil bir hırka olmalıdır.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, kalça hizasında kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve tozluk.
- b-Giysinin Modeli** : Bol paçalıdır. Paçaları hemen diz altından yatay eksende üst üste kat yaparak sonlanmaktadır. Çakşır ile mest-pabuçları arasında kırmızı tozluğu bulunmaktadır.
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : Ağ kesimlidir.
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Omzuna attığı vahşi havyan postu (Anadolu parsı veya vaşak) ile belindeki kemeri giysiyi tamamlamaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omzuna tüfek yasladığı görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tüylüklü yeniçeri keçesi .

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik formda olup, yanlara doğru hafifçe genişleyerek arakaya doğru dönen uzun bir yatırtmalığı bulunmaktadır. Alın kısmının tam ortasına metal görünümlü (altın yaldız) bir tüylük yerleştirilmiştir. Tüylüğün ucuna beyaz bir tuğ takılıdır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde yatay bir altun rengi metal iplik şeritle çevrenmektedir. Bu şeridin ortasında, ucuna tek tüy takılmış metal bir tüylük kısmı bulunmaktadır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Tüfeği ve yeniçeri keçesi ile yaya sınıfı bir asker olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı yeniçeriye omzuna attığı yırtıcı hayvan postu ile resimleyerek her zamanki gibi cesaretine vurgu yapmıştır. Hayvan postunun boyun kısmından iki bantla bağlanması da iyi bir gözlemin yansıması olmalıdır. Yeniçeriler Osmanlı ordusunun yaya güçleri olarak sefer sırasında uzun mesafeleri yürümektedir. Bu yürüyüşler esnasında resimde de gösterildiği gibi bacaklarına dolanmamaları için, dolamalarının uzun eteklerinin uçlarını bellerindeki kemer veya kuşaklara soktukları da görülmektedir. Kıyafetin bundan dolayı bu isimle anıldığı da muhtemeldir.

ÖRNEK NO: 116.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 199.
Çizim No	: 60.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,67.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, bele kadar kapatılabilir, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Üç parçalı eteğinin (Üç etek) yan kısımlarında küçük yırtmaçları bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi, bel kısmından itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları bilek kısımlarında yatay eksenle üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Yaka kumaşı üst giysinin ve bunun altına giydiği hırkasının renginden farklıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Hırka. Belindeki kemerin biraz altından küçük bir kısmı görülebilen giysi muhtemelen kalça hizasının hemen altından son bulan kırmızı bir hırka olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : Önü açık giysi kalça hizasından sonlanan bir modeldir.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Çakşır ve tozluk.

b-Giysinin Modeli : Bol paçalıdır. Paçaları dizin hemen altından yatay ekseninde üst üste kat yaparak sonlanmaktadır. Çakşırın hemen altında kırmızı tozluğu bulunmaktadır.

-Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paça kısımları tozlukların üst kısımlarında kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Dolamasının etek uçlarını soktuğu kırmızı kuşağı.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde, ucu sedeften uzun bir asa tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tüylüklü yeniçeri keçesi.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik formda olup, tepe kısmından yanlara doğru hafifçe genişleyerek enseye doğru sarkan uzun bir yatırtmalığı bulunmaktadır. Alın kısmının tam ortasına altın yaldız la buyanmış metal bir tüylük takılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde yatay bir altın rengi metal iplik şeritle çevrenmektedir. Bu şeridin ortasına düşey eksende yerleştirilmiş tüy takılmamış metal bir tüylük kısmı bulunmaktadır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları ile İlgili Açıklamalar :
Bu sınıfa özgün yeniçeri keçesi ve üç etekli dolaması.

k- Görselle İlgili Notlar : Resimdeki yeniçeri elindeki asası ile daha çok bir kapıcıyı anımsatmaktadır. Ancak asanın bir unvan alameti olduğu anlaşılmaktadır.

ÖRNEK NO: 117.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 200.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,68.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Süvari İçoğlanı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, dikdörtgen bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Daha çok post görünümündeki pelerinin dikdörtgen bir kesimi olmalıdır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	:Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Kürk veya kadife izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kakum kürk.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Eğer post değilse renkli iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Eğer kadife ise yollu izlenimi veren çizgiler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Yatay siyah çizgiler.

- Renk** : Turuncu üzerine siyah renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Yatay çizgilerin birbirini paralel olarak tekrarlaması ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, "O" yakalı, ön ortası bele kadar düğme ile kapatılabilen ve eteği ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belinden eteğe doğru hafifçe genişletilmiş bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik** : Motifler, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Stilize Çin bulutu(Kozmik bezeme)
- Renk** : Turkuvaz üzerine altın yaldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler kaydırılarak zemine yerleştirilmiştir.

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---

- Paça Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Süsleme Gereci : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Metal iplikle yapılmış izlenimi veren kuşak giysiyi tamamlamaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** ---
- ı- Başa Giyilen :**
- Türü : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli : Tepesi basık ve dilimli bir takkeye ön tarafı çapraz görünecek biçimde diyagonal beyaz dokuma sıraları sarılmıştır. Sarığın yan kısımları basık yarım yuvarlak biçimdedir.
- Yapım Malzemesi : Takke, pamuklu kumaş, sarık ise düz beyaz bir dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---
- i-Ayağa Giyilen :**
- Türü : Çizme.
- Modeli : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Desenli üst giysisi, pelerini ve at üzerinde gösterimi kimliği hakkında bilgi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı süvariye ayakta at sürerken ve dizginleri sanki yay çekmiş gibi göstererek at binmedeki ustalığa dikkat çekmiş olmalıdır. At koşumları da bu dönem için belgeleyici bir nitelik göstermektedir. Ayrıca kuyruğu düğümlemiş at, figürün sefer veya av sırasında olduğunun bir göstergesi olmalıdır. Sipahiler ve Kapıkulu süvarileri Osmanlı ordusunun atlı askerleriydi. Kapıkulu süvarilerinin oğulları ya babalarının sağlığında ya da öldükten sonra, şahitler huzurunda süvari oğlu olduklarını ispat ederek

bölüğe kabul edilirdi. Bunlara *Veledes* ismi verildiği söylenmektedir (Uzunçarşılı,1988b:162).

ÖRNEK NO: 118.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 201.
Çizim No	: 61.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,69.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mısır Yeniçerisi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği diz seviyesi uzunluğunda bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişletilmiş batılılarca tunik olarak nitelenen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı malzemedendir.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
-Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Don.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Dar paçalıdır. Paçaları bilek

kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde geniş, eflatun bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa barutluk, kılıç ve kını ile yine hayvan boynuzundan yapılmış daha küçük bir barutluk asmıştır. Omzunda ise tüfeği bulunmaktadır.

ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Siperlikli yeniçeri keçesi.
-Modeli	: Başa oturan kısmının her iki yanında çatal biçimli, uçları sivri ve aşağıya doğru sarkan siperlik kısmı bulunmaktadır. Dikkatli incelendiğinde başa giyilen kısmın hemen üzerinde bir karış yüksekliğindeki kırmızı yaprak desenli beyaz bir dokumanın ince yatay sıralar halinde başlığın ortasını çepeçevre sardığı görülmektedir. Başlık, beyaz dokumadan itibaren yanlara doğru hafifçe genişleyerek ensesine doğru uzanan bir yatırtmalıkla son bulmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Mısır'daki sıcak iklim dikkate alındığında pamuklu bir kumaştan yapılmış olabileceği de düşünülebilir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen

-Türü : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, kavisli sivri
burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Yeniçeri tüm silah ve donanımlarını kuşanmış olarak gösterilmiştir. Tüfeği ve yatırtmalı yeniçeri börtü belirleyici unsurlardır.

k- Görselle İlgili Notlar : İmparatorluğun her yerinde görev yapan yeniçeri kuvvetleri benzer kıyafetler giydikleri halde muhtemelen Mısır'da görevli yeniçerileri buradaki sıcak iklime uygun olarak siperlikli başlıklar takıyor olmalıydı. Yine başlık renklerinin kırmızı olması bunları beyaz keçe (börtü) takan diğer yeniçerilerden farklı kılmaktadır.

ÖRNEK NO: 119.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 202.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,70.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Gelin.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Gelin.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırt kısmından sarkan takma (sahte) kollar bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Sirtına süs amaçlı, işlevsiz, iki tane sahte kol takılmıştır.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol, takma kol ağızları, ön beden kenarları ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Yeşil renk iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çin bulutu (Kozmik bezeme).

- Renk** : Kahverengi zemin üzerine yeşil ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler düşey ekseninde birbirini tekrarlayacak biçimde yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Sadece uzun kolları görülebilen giysi, muhtemelen önü açık, uzun kollu, bele kadar kapanabilir bir model olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : İpek ve altın rengi metal iplik.
Altın rengi, yatay çizgiler seraser kumaş dokusu yansıtmaktadır.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Baskı tekniği ile yapılmış izlenimi veren gümüş rengi Çintemani (Üç top motifi) ile bezenmiş, başka bir deyişle allı pullu, kırmızı duvağı giysinin en belirgin parçasıdır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yassı terpuş, duvak ve

metal iplikle (altın yaldız) yapılmış kaşbastı veya saç bandı.

-Modeli : Başa oturan kısmı dar, tepesine doğru yassılaştan, elips biçimi tabla başlık ve yüzü örten pilili kırmızı duvak, başa metal iplikli ince bir kaşbastı veya bantla tutturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : Yassı başlık altın rengi metal iplikli bir dokuma, duvak ise kırmızı bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : Terpuş ve duvak çintemani deseni ile bezelidir. Yassı tepeliğinin her iki yanına yelpaze sorguç takılmıştır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki kırmızı duvağı ve dönemin kadın başlıklarından birisi olan yassı tepelikli terpuşu, buna takılmış sorguçları ve değerli kumaştan kıyafetleri ile 17.yüzyılın ikinci yarısına ait bir gelin giyimine örnek teşkil etmektedir. Sanatçı, figürün başının üstüne çizdiği çeyizi ile kompozisyonu tamamlamıştır.

k- Görselle İlgili Notlar : Gelin tasviri Ralamb Albümündeki resimlerin zengin bir kültür yapısını sipariş edenlere yansıtmak amacıyla kurgulandığını göstermektedir. Zira Avrupa'da Türk giyim kuşamını merak edenlerin bir Osmanlı kadını gelin kıyafetleri ve arkasına astığı çeyizleriyle görmek isteyeceği bir gerçektir.

ÖRNEK NO: 120.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 203.
Çizim No	: 66.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,75.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri Çorbacısı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Yeniçeri subayı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma (sahte) kollar bulunan, cepli bir modeldir. Eteği bilek hizasına kadar uzundur.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Ön kısmında herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Sirtına işlevsel olmayan süs amaçlı iki tane takma kol takılmıştır.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Yün izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ve takma kol ağızları, cebi ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, "O" yakalı, ön ortası düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren aşağıya doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Parlak yüzeyi atlas izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : Siyah düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar:** Belinde altın yıldız bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Süpürge sorguçlu kuka.
- Modeli** : Yukarıya doğru sivrileşen ve tepe kısmından ensesine doğru kıvrılarak sonuçlanan silindirik formdaki külâh, tam

tepesine yerleştirilmiş bir borunun ucuna takılmış, süpürge sorguçla tamamlanmaktadır. Yine bu sorgucun hemen altına sokulmuş altın rengi bir yuva içine bu kez siyah renkli daha küçük bir sorguç takılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Yelpaze biçimi yarım

yuvarlak, geniş bir süpürge sorguç, küçük siyah yelpaze sorguç ve alın kısmı bir karış yüksekliğinde, içi diyagonal çizgilerle taranmış altın rengi metal iplik şeritle süslüdür. Yine süpürge sorgucun takıldığı beyaz silindirik borunun ağız kenarı da ince bir metal iplik bant ile çevrenmektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Koncunun bir kısmı

görölmekle birlikte topuk hizasındaki düşey ince çizgiden de anlaşılacağı üzere uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuz bir ayak giysisi olmalıdır.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki süpürge sorguçlu kukası ve kakum kürk kaplı kaftanı ve atlas üst giysisi, rütbesinin yüksekliğine işaret etmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Yeniçeri çorbacısı, yeniçeri ocağının üst rütbeli subaylarından biridir.

ÖRNEK NO: 121.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 204.
Çizim No	: 68.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,77.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kazasker.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü : Kapaniçe(Bkz.Ç.111u).

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Devlet görevlisi.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, kolsuz, devrik yakalı, sırtından sarkan takma(sahte) kolları bulunan, cepli bir modeldir. Eteği ayak bileği hizasına kadar uzundur.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi vardır. Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.

-Kol Kesimi : Kolsuzdur. Sirtında iki tane takma (sahte) kol bulunur.

-Yaka Kesimi : Geniş devrik kürk yaka. Sirtına doğru şal yaka biçiminde bir kürk uzantısı bulunmaktadır.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kol ve takma kol ağızları, cebi, astarı ve yakası kürk kaplıdır.

-Yardımcı Malzemeler : ---

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

-Süsleme Gereci : ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu , “O” yakalı, ön ortası bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin yine belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme kullanılmıştır.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası düğümlü bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Örfi sarık.
- Modeli** : Üstüne sarıldığı kavuğun küçük bir kısmı açıkta bırakılacak şekilde, ön kısmı çapraz görünümüne verecek biçimde diyagonal düşey şeritler halinde sarılmış, geniş ve yüksek bir sarık tipidir.

- Yapım Malzemesi** : Sarık düz dokuma, kavuk
ise pamuklu bir dokumadan olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Tamamı görülmemekle
birlikte uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Başındaki Örfi sarık, daha çok ilim adamlarınca başa takılan bir tür başlıktır. Ayrıca, ensesine doğru kürk sarkan kaftanı 16. yüzyıl resimlerindeki devletin ileri gelenlerinde rastladığımız türden olup, görevinin önemini vurgular niteliktedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Kazasker unvanı, sınırlar Rumeli'ye kadar genişleyince Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği olarak ikiye ayrılmıştır. Resimde farklı görülmekle birlikte, kazaskerlerin Divan-ı Hümayun'a giderlerken kapıcılara mahsus başlık olan keçe taktıkları söylenmektedir (Uzunçarşılı,1988e:152). Ancak resimdeki başlık türü farklıdır.

ÖRNEK NO: 122.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 205.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,79.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kahya kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü : Entari (Bkz.Ç.111h).

b-Giyenin Cinsiyeti : Kadın.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Saray görevlisi.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, "V" yaka üzerine sivri

yakalı, kısa kollu ve eteği ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir. Boynun bir noktasından itibaren iliklediği üstlüğü, derin dekoltesine rağmen bir feraceyi anımsatmaktadır.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru düz inen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağzları içeri doğru oyularak kesildiği için dış kısımları sivri görülmektedir.

-Yaka Kesimi : Çift yaka. "V" yaka üzerine entarinin renginden farklı renkte küçük sivri bir yaka daha yapılmıştır. Bu tür yakaya günümüzde *şömizye* yaka adı verilmektedir. Ayrıca derin göğüs dekoltesi dikkati çekmektedir.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemeler : Düğme kullanılmıştır.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Türü belirlenmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu ve "V" yakalı izlenimi vermekle birlikte göğüsün altına kadar düğmelerini açık bıraktığı "O" yakalı bir model olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Parlak yüzeyi atlas izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : İç gömlek. Dikkatli bakıldığında üst giysisinin yakasının altından küçük bir bölümü görülebilmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yaka. Yine tıpkı üst üste giydiği üst giysileri gibi göğsün altına kadar kapamadığı için "V" yaka görünümündedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 4(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---

- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : ---
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, balıksırtı taranmış ortası yuvarlak tokalı, ince, zerrin bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kuşağına sokulmuş tespih ve kama kını ile beyaz bir mendil bulunmaktadır. Elinde ise ince uzun bir asa tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü : Yüksek terpuş, kaşbastı ve çatal uçlu beyaz yemeni.
- Modeli : Fazla yüksek olmayan silindirik formlu tepesi düz başlığın, tepe kısmından başın bir yanına doğru kıvrılıp ucu çatal biçimi üç sivri uçlu parça görünümünde düz beyaz dokumadan bir yemeni sarmaktadır . Başlığın başa oturan kısmı siyah bir kaşbastı ile çevrelenmektedir.
- Yapım Malzemesi : Dönemin modası olan ince, uzun, silindirik başlık pamuklu bir kumaştan, üzerine örttüğü yemenisi ise düz beyaz bir dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü : Mest-pabuç.
- Modeli : Kısa konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Başındaki terpuş bu dönem kadın başlıklarından biri olsa da bunun üzerine örttüğü, sivri çatal uçlu sarkıtları bulunan beyaz örtüsü ile biraz farklılaşmaktadır. Elindeki

asa ve tespih kimliği ile bağlantılı olabilir. Uzunçarşılı'nın bildirdiğine göre D'Ohsson harem kısmını hakkında bilgi verirken Kahya Kadından bütün cariyelerin amiri olarak bahseder. Yine D'ohsson'a göre bunların elinde gümüş kaplı bir değnek ve yanlarında da sürekli taşıdıkları Mührü Hümayun vardır (Uzunçarşılı,1988a:150). Resimdeki kadının kemerinin ortasında yer alan ve kemer tokasına benzeyen şeyin içinde sanki bir kazıma motif bulunmaktadır. Bu belki de D'Ohsson'un bahsettiği mühür olabilir. Ayrıca Kahya Kadın elinde ince uzun bir asa da tutmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

:Osmanlı sarayında içoğlanlarınkine

benzer fakat kızlardan oluşan iki oda bulunmaktaydı. Buradaki kızların hepsi teker teker yatar ve her beş yatakta bir onların terbiyelerinden sorumlu yaşı bir kadın bulunurdu. Valide Sultan, dairesinde bu kızları kullanırdı. Kahya Kadın da bunların hareketlerinden sorumluydu(Uzunçarşılı 1988a:150). Onlara saray içinde nasıl hareket etmeleri gerektiğini bu yaşı kadınlar tarafından öğretildiği bilinmektedir. Hükümdarın birlikte olduğu cariye kahya kadına teslim edilir. Kahya kadında şaşalı bir merasim ile bu kızı hamama götürüp yıkardı(Uzunçarşılı 1988a:151).

ÖRNEK NO: 123.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 206.
Çizim No	: 71.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,81.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Levent.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Salta.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, kısa kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, bel hizasında kesilmiş bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bedeni saran bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içeri doğru oyularak kesildiği için dış tarafı sivri kesilmiş gibi görünmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka. Üstten bazı düğmeleri açık bıraktığı için “V” yaka görünümü vermesine karşın “O” yakalı olduğu anlaşılabilir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Döşlük. Sadece hırkanın “V” yakasından bir kısmı görülebilen turuncu giysi, döşlük izlenimi vermektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : Önü kapalı, oyuk yakalıdır.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : Oyuk yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : İç gömlek. Dikkatli bakıldığında saltanın kol ağzından sarkan bir iç gömlek giydiği görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : Uzun kollu, bol yenli izlenimi vermektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 4(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası kemer tokası gibi katlanmış kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kuşağına sokulmuş uzun bir kama kını diğer tarafına taktığı kılıcı ve kını ile küçük kapaklı bir çantası bulunmaktadır. Omzuna bir ipe astığı süslemeli kırmızı matarası ve yine omzunda taşıdığı tüfeği giyimi tamamlayan parçalardır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke.

-Modeli : Fazla yüksek olmayan silindirik formu, tepesi hafifçe basık bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Pamuklu kumaş izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Konçsuz, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kısa saltası, takkesi ve beyaz şalvarı ile yeniçerilerden farklı sınıfa ait bir asker olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Donanmanın tüfekli yaya askerlerinden Leventlerin 17.yüzyılda çoğunlukla Çanakkale ve civarında oturanlardan seçildiği ve bunların silahlı oldukları söylenmektedir. *Şahlevend* adı verilen reisleri kırmızı renk barata takar, arkaları kolluklu beyaz gömleğin üzerine kenarları süslemeli, kırmızı renk bir yelek ile kısa ve mavi renk şalvar giyerlerdi (Uzunçarşılı 1988d: 481).

ÖRNEK NO: 124.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 207.
Çizim No	: 72.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,84.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Zurnacı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a- Giysinin Türü**

:

b-Giyenin Cinsiyeti

:

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

:

d-Giysinin Modeli

:

Önü açık, kolsuz, "O" yakalı ve sırtından takma kol sarkan bir modeli bulunmaktadır. Eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

-Beden Kesimi

:

Önü açık giysi, bel kısmından itibaren eteğe doğru peşlerle genişletilmiş olmalıdır. Ön tarafında herhangi bir kapama malzemesi bulunmamaktadır.

-Kol Kesimi

:

-Yaka Kesimi

:

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

:

vermektedir .

-Astarlama Malzemesi

:

ve astarı kürk kaplıdır.

-Yardımcı Malzemeler

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

-Süsleme Gereci

: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü	: İç kaftanı. Sadece kolları görülebilen giysi kumaş özelliklerinden dolayı içe giyilen bir kaftan olmalıdır.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: Stilize Çin bulutu.
- Süsleme Gereci	: Renkli ipek iplik kullanılmıştır.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken yapılmış olmalıdır.
-Konu	: Anlaşılamamaktadır.
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde zurnaya benzeyen üfleme aleti tutmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Selimi.
-Modeli	: Tepesine doğru hafifçe

genişleyen, alın kısmı basık bir yarım yuvarlak ve yan tarafında silmelerle “V” biçimi oluşturulan, başa giyilen kısmı silindirik , kavuk formunda yüksek bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Tülbent düz beyaz bir dokumadandır. Bu beyaz dokuma sarığa biçimini veren mukavva benzeri bir nesnenin üzerine yapıştırılarak hazırlanmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Bir kısmı görülmekle birlikte uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki yüksek sarığı, kaftanı ile değerli bir kumaştan yapıldığı anlaşılan iç giysisi ve elinde tuttuğu zurnası ile mehter takımının nefesli saz çalan bir üyesidir. Mehterler, mızıkta takımı olup sermehter, serzurnazen ve üç zurnacı ve sertabilzen, beş nakkareci, bir serilzen, üç zilzen ve borucudan oluşmaktaydı (Uzunçarşılı,1988b:64-65).

k- Görselle İlgili Notlar : Mehter takımının zurnacısı , kürklü hil’atı ve renk dokusu ile brokar kumaşları anımsatan iç kaftanı ve Selimi başlığı ile saraydaki yüksek unvanlı görevliler gibi giyinmektedir.

ÖRNEK NO: 125.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 208.
Çizim No	: 73.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,86.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çalparalı kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Gömlek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Dansçı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilir ve uzunluğu bele kadar olan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesime bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı olmalıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Stilize lâle (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Eflatun zemin üzerine altın yaldız

ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler zemine yatay düzlemde kaydırılarak yerleştirilmişlerdir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek. Hırkanın açık olan ön kısmından bir kısmı görülebilen iç gömlek giymektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık ve "O" yakalı bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst tarafı bedene oturan etek kısmına doğru yine genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Şeffaf görünümündedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- **Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Çift (farbalalı) etek.
- b-Giysinin Modeli** : İki katlı, pilili ve bileğe kadar uzundur. Eteğin üstünde *farbala* görünümü veren ikinci bir etek bulunmaktadır.
- **Beden Kesimi** : Kalçadan etek uçlarına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma . İki parçada farklı renk kumaştır.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- **Süsleme Gereci** : Metal iplik kullanılmıştır.
- **Uygulanan Teknik** : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Geometrik bezeme (Düşey

çizgiler).

- Renk : Altın yıldız.
- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon : Düşey çizgiler birbirine paralel

şekilde yerleştirilmişlerdir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar: Belinde, yatay dikdörtgen plakaların aralarına yerleştirilmiş daha küçük düşey dikdörtgen plakaların birleşmesinden oluşan zerrin bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu birbirine vurmak suretiyle ses çıkaran akustik aletler (Çarpana).

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Kürklü takke.

-Modeli : Tepesi düz ve dilimli bir silindirik takkenin, başa oturan kısmın etrafı, ortası "V" biçimi açık kalacak biçimde kürkle çevrelenmiş bir modeldir.

-Yapım Malzemesi : Takkede pamuklu bir dokuma kullanılmış olmalıdır. Başa giyilen kısmın etrafı kürkle çevrilmiştir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kapama malzemesi olmasına rağmen giysisinin ön kısmını açık bırakan ve buradan şeffaf gömleği görülen, dans ederken sallanan pilili ve dökümlü eteği ile eğlendiren, göze hitap eden, genç bir rakkase tasvir edilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Metin And, çengi adı verilen bu dans eden genç

kızların giyimi hakkında şunları söylemektedir:

Altınlarla süslü bir tepelik, tam alnın ortasında bir kaşbastı denilen altın bulunurdu

Camadan adı verilen, iki sıra düğmeli kısa kollu bir üst ile bunun altına üçetek de

denilen yeneri neredeyse dizden aşağıya sarkmış ipekli sırmayla bezeli bir entari giyerlerdi. Entarinin altında ggslerini açıkta bırakan ipek hilali gömlek ile bellerinde lahuri şal ve şal üzerine bağlanmış kemer veya altın ,gümüş bulunurdu. Üçeteğin altında ise topuklardan büzülmüş bir şalvar bulunurdu. Bunlar ellerinde ya bir zil ya da alpara tutarlardı (And, 1985b: 208).

And'ın bu tanımlaması Levni'nin çizmiş olduğu dans eden genç kadın tasvirlerine daha uygun düşmektedir. Muhtemelen de bu ve benzeri tasvirler ışığında yapılmış bir tanımlama olmalıdır. Bu tasvirdeki genç kadının başlığı kürk kaplıdır. Uzun kollu, n açık ve bel hizasında kesilen st giysininde yine şeffaf görünümlü bir i gömleği giymiştir. Katlı ve dökümlü uzun eteği belki de And'ın da bahsettiği şalvarını gizlemektedir. Ancak beline taktığı olasılıkla altın kemer Levni'nin raks eden kadın tasvirlerinde de görülecektir.

ÖRNEK NO: 126.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 209.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,89.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kanun çalan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynı olmalıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinın Türü** : İç gömlek. Entarinin açık bırakılan ön kısmından içine giydiği iç gömleğinin küçük bir kısmı görölmektedir.
- b-Giysinın Modeli** : Önü açık ve "O" yakalıdır. Göğüs hizasından itibaren aşığıya doğru kapatılmıştır. Ancak, kapatma malzemesi görölmemektedir. Gizli bir kapama malzemesi kullanılmıştır.
- Beden Kesimi** : Görölmemektedir.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yaka. Ön kısmını göğüs hizasına kadar açık bırakmıştır. Bu yüzden "V" yakalı bir görünümdedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Şeffaf görünümdedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinın Türü** : Görölmemektedir.
- b-Giysinın Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balıksırtı desenli ince, zerrin kemer.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hotoz.
- Modeli** : Başının bir yanına doğru hotoz biçimi yassı bir serpuş ile alın kısmının üzerinde yelpaze biçimi katlanmış bir örtü, saça ters "V" biçimi oluşturan turuncu bir başka örtü ile tutturulmuştur.
- Yapım Malzemesi** :
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Görölmemektedir.

- **Modeli** : ---
- **Yapım Malzemesi** : Hotoz pamuklu, örtü düz dokuma, yelpaze biçimi taç ise altın iplikli bir dokumadan veya altın yıldız kaplama bir malzemedan yapılmış olmalıdır.
- **Süslemesi** : Yelpaze biçimi altın yıldızlı tacı ve hotozunun tepesinden sarkan yine altın yıldızlı, uzun püskülü, başlığı süslemektedir.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadının önünü açık bıraktığı, dekolte kıyafeti ve moda başlığı dikkati çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Bu albümdeki bir çok kadın figürünün başında resimlenmiş terpuş, dönemin saç tuvaletinin beğenisini yansıtıyor olmalıdır. Ayrıca uzun püsküllü bir tepeliği bulunan saçın bir yanına doğru yatırılmış başlık, özellikle 18.yüzyıl kadın başlığı modasında yaygın olarak benimsenecek hotozlu başlıkların belki de ilk örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Alın kısmındaki taç izlenimi bırakan katlanmış kumaşta, başlığın özenle hazırlandığını göstermektedir.

Resimdeki genç kadının çaldığı kanun, Osmanlı döneminde sanatçıların çaldığı yüzlerce müzik aletinden yalnızca biridir(Özergin, 262-65). Deniz Müzesi Albümü,103a ve Berlin Albümü 80a örneklerinde olduğu gibi müzisyen kadınların tambur da çaldıkları görülmektedir(Bkz. Renda 1997a:163, Res 11-12). Bu müzik aletlerinin birçoğunun ismi surnamelerde şu şekilde geçmektedir: Keman, tabl, kus,surna, kudüm, nefir, kılarnet, kemençe, ud, santur, kanun, çarpape, ney, tanbur, nakare vb.(Arslan,1999:265).

ÖRNEK NO: 127.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 210.
Çizim No	: 74.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,93.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Muhtesib.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Kaftan.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Devlet görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, “O” yakalı ve eteği ayak bileğine yakın uzunlukta bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kollu, bol yenlidir. Kol ağızları içeri doğru oyularak üstte sivri görülecek şekilde kesilmiştir.
- Yaka Kesimi** : ”O” yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Yakası, kol ağızları ve astarı kürk kaplıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Kaftanın uzun kollarının içinden sadece kol ağızları görülmekle birlikte muhtemelen uzun kollu, bir üstlük olmalıdır.
- b-Giysinin Modeli** : Görülmemektedir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kollu, bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Don. Sadece dar paçaları görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Görülmemektedir.
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omzuna astığı terazisi yaptığı işi vurgulaması açısından önemlidir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli** : Sadece yarım yuvarlak ve dilimli tepesi görülen silindirik takkenin etrafına, alın kısmı çapraz duracak biçimde diyagonal sarık sıraları şeklinde düz beyaz dokuma destar-tülbent sarılması ile oluşturulmuştur.

- Yapım Malzemesi** : Takke pamuklu, sarık ise düz dokuma izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kıyafetinden çok, işyerlerini denetlerken kullandığı terazisi kimliği hakkında ipucu vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Müze envanterinde *Market Inspector* olarak adlandırılmaktadır. Muhtesibin asıl görevi esnafı ve onların uyguladığı fiyatları denetlemektir. Dolayısı ile esnafla yakın bir ilişki içerisindedir. Muhtesibin görev tanımı, divan veya kadı tarafından belirlenen fiyatlara uyulup uyulmadığını kontrol ederek, esnafı denetleyerek bu gurubun ödemekle yükümlü olduğu vergileri toplamaktır(Mantran, 1990, I.Cilt, s. 280).

ÖRNEK NO: 128.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 211.
Çizim No	: 76.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,95.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Peyk.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, hakim yakalı, ön ortası bele kadar kapatılabilir, eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar üst bedene oturan, belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal İplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Motif baskı tekniği ile yapılmış olabileceği gibi kumaş dokunurken de oluşturulmuş olabilir.
- Konu	: Çok kollu yıldız (Kozmik bezeme).

- **Renk** : Koyu mavi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motif tüm yüzeyi dolduracak şekilde kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don. Sadece paçaları görülebilen giysi don izlenimi vermektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde balıksırtı motifli, ince, zerrin bir kemer bulunmaktadır. Üstlüğün ön kısmı, belindeki kemere asılmış, üst tarafı "V" biçimli kesilmiş, lacivert bir önlükle kapatılmıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kemerine soktuğu, kabzası işlemeli küçük kaması ve kını ile elinde tuttuğu yay ve okları giysiyi tamamlayan kuşam öğeleridir.
- ı- Başa Giyilen** :
- **Türü** : Metal tas - Zer külâh .
- **Modeli** : Tepesi yarım yuvarlak

sonuçlanan silindirik formda, altın yaldızla kaplanmış metal görünümlü yüksek bir başlıktır. Başlığın ön kısmına düşey ekseninde yerleştirilmiş, üzeri işlemeli tüylük kısmı bulunmaktadır. Bu kısma tek bir kuş tüyü takılıdır.

- Yapım Malzemesi** : Metal izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Muhtemelen kazıma tekniği ile yapılmış, Çin bulutunu anımsatan motiflerle süslenmiştir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Peykler, kendilerine has bir başlık olan ve bir çok seyyah ve tarihçinin tunç veya gümüşten tas giyerlerdi diye bahsettikleri bir tür başlık takarlardı. 16. yüzyıldaki tarihi konulu minyatürlerde çoğunlukla padişahın atının yanında gösterilen peykerin kıyafetleri ile 18. yüzyılda tek albüm resimlerinde tasvir edilen peykerin kıyafetleri arasında değişmeyen bir benzerlik görüldüğü fark edilmektedir. Buda modanın sürekliliğini göstermesi açısından önemlidir. Ancak, bu örnekte olduğu gibi giyim-kuşamdaki küçük farklılıklarla resimlendikleri görülmektedir. Örneğin; çoğunlukla ellerinde teber tuttıkları görülürken, bu resimde olduğu gibi ok ve yay tutarken de gösterilebilirler.

k- Görselle İlgili Notlar : Peykler, resimlerde daima sultanın maiyetinde görülürler. Süslü elbiseleri ve sorguçlu tasları ile saltanatın gösterişi için kullanıldıkları söylene de ilk başlarda padişahların gücünü tebliğ etmekle sorumlu, postacı sınıfından yaya görevliler oldukları bilinmektedir. Tüm anlatımlarda iyi koştukları vurgulanmaktadır. Çok az yemek yediklerinden zayıf oldukları ve sürekli talimlerle vücutlarını çevik tuttıkları hatta koşarken nefeslerinin tıkanmaması için ağızlarına bir tür yuvarlak küçük bir şey soktukları ve ses çıkarsın diye de kemer veya dizliklerine çingiraklar taktıklarından söz edilmektedir(Uzunçarşılı,1988a:440).

ÖRNEK NO: 129.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 212.
Çizim No	: 77.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10, 96.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Peyk.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar bedene oturan, belden itibaren genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.Yatay çizgiler seraser dokusu vermektedir.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Yatay çizgiler, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- **Konu** : Yatay çizgiler (Geometrik bezeme).
- **Renk** : Altın yıldız kullanılmıştır.
- **Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- **Kompozisyon** : Yatay düzlemde birbirini paralel tekrar eden çizgilerle oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- **Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.Sadece paçaları görülen giysi don olmalıdır.
- b-Giysinin Modeli** : Tam olarak görülmemekle birlikte dar paçalı olduğu anlaşılmaktadır.
- **Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar: Belinde balıksırtı motifli, bu kez kalın bir zerrin kemer bulunmaktadır. Üst giysisinin açık olan ön kısmı kuşağına ince bir ip ile asılmış, üst tarafı "V" biçimli, lacivert bir önlükle kapanmaktadır. Lacivert önlüğün üst kısmı iç içe geçmiş dört sıra "V" biçimi, en alt kısmı ise altı sıra birbirine paralel yatay siyah çizgilerle süslenmiştir. Bu iki kısmın arası ise daha geniş aralıklı düşey siyah çizgilerle bezenmiştir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kemerine soktuğu palmet biçimi kabzası görülen altın yaldızlı kaması, işlemeli kını ile kılıcı ve elinde tuttuğu ağız kısmı kavisli teberi kuşandığı silahlardır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü :

Metal tas- Zer külâh.

-Modeli :

Tepesi yarım yuvarlak

noktalanmış silindirik formda, metal görünümlü yüksek bir başlıktır. Başlığın ön kısmına düşey eksende dik olarak yerleştirilmiş üzeri işlemeli tüylük kısmı bulunmaktadır. Bu kısma bir tane kuş tüyü takılmıştır.

-Yapım Malzemesi :

Metal izlenimi vermektedir.

-Süslemesi :

Muhtemelen kazıma tekniği

ile yapılmış, Çin bulutunu andıran motiflerle süslenmiştir. Alın kısmını çepeçevre saran yaklaşık bir karış yüksekliğindeki şerit ise birbirine paralel çizilmiş, diyagonal çizgilerle doldurulmuştur.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü :

Mest-pabuç.

- Modeli :

Kısa konçlu, kavisli sivri burunlu ve

topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi :

Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi :

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Resimdeki peyk birkaç değişiklik dışında benzer bir kıyafetle karşımıza çıkmaktadır. Bu sefer yukarıda bahsettiğimiz gibi elinde kavisli bir teber tutmaktadır. Üst giysisi, seraser kumaştan yapılmış izlenimi vermektedir. Giysisinin ön tarafına astığı lacivert önlük iş önlüklerine benzemekle birlikte daha çok merasim kıyafetinin bir unsuru olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar :

Sanatçı, aynı albümde ardı ardına

resimlediği peyk figürlerinden ilkinin sakallı ve yaşça daha büyük, diğerini ise daha genç göstermiştir.

ÖRNEK NO: 130.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 213.
Çizim No	: 75.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,94.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Dilsiz.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Dolama.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir. Eteğinin her iki yanı yırtmaçlıdır ve iki yan parçasının uçlarını belindeki kuşağa soktuğu üç parçalı-üç etekli bir giysidir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Sivri yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme kullanılmıştır.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : ---
- Parça 2 (İçe Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü** : Hırka. Belindeki kuşağın hemen

altından çok küçük bir kısmı görülebilmektedir.

b-Giysinin Modeli : Görülebilen kısmından önü açık ve kalça hizasında bir model olduğu anlaşılabilmektedir.

- Beden Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Çakşır ve tozluk.

b-Giysinin Modeli : Bol paçalıdır. Paçaları dizin hemen altından yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

- Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Paçaları üst üste kat yapmıştır.

Paçaları ile pabuçları arasına kırmızı bir tozluk giydiği görülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, ortası mektup zarfı gibi katlanmış, yeşil bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Çatal kulaklıklılı takke.

- Modeli : Tepesi yatay bir dikdörtgen formundaki başlığın ortasında buna dik gelecek biçimde, düşey ekseninde, biraz daha yüksek, dışa taşkın, ince ve küçük bir dikdörtgen parçası bulunmaktadır. Başa oturan kısmın yanlarından aşağıya doğru sarkan, uçları sivri, çatal biçimi kulakçıklarla başlık tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Özellikle üst kısmı mukavva gibi sert bir nesne üzerine kumaş kaplanarak yapılmış izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

- Türü** : Mest-pabuç.
- **Modeli** : Kısa konçlu, kavisli sivri
burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Başlığı özgün bir modeldir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, figürü alışık olmadığı şekilde tam cepheden resimlemiştir. Bu özellikle ayakların iki yana açılarak gösterilmesinden anlaşılabilir. Figürün bir elini sanki işaret dilini kullanıyormuş gibi resimlemiştir. Yüzündeki garip ifade konuşulanları duymadığı izlenimi vermektir. Osmanlı Sarayı'nda dilsizlerin eskisine *Başdilsiz* adı verilirdi. Bunların yani Harem-i Hümayun dilsizlerinin görevi daima hükümdarın kapısı önünde durmaktı. Padişah şeyhülislâm ve sadrazamla görüşeceği zaman kapısının başında mutlaka bir dilsiz bulunurdu. Uzunçarşılı(1988a:330)'ya göre bunlar sırma işlemeli serpuş takarlardı.

ÖRNEK NO: 131.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 214.
Çizim No	: 81.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,101.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Seyis.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu,takma sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteğinin kenarında küçük bir yırtmaç bulunan uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden itibaren kavisli bir peş ile eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi	: Sivri yaka. Ancak yakası farklı renk kumaştan olup takma izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: ---
- Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Bol bir paça kesimi bulunmaktadır.
Paçalarını çizmesine içine soktuğu yerler yatay ekseninde üst üste kat yapmaktadır.	
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde dolamasının etek uçlarını soktuğu açık kahve bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde at koşumu tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Seyis külâhı.
-Modeli	: Yukarıya doğru daralan ve tepe kısmı baklava dilimi şeklinde sonlanan silindirik külâh.
-Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Mukavva veya başka bir malzemedен yapılmış başlık üzerine değişik geometrik biçimler oluşturacak biçimde katlanarak yapıştırılmış veya sarılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sanatçının aynı albümde resimlediği ikinci seyis tasviridir. İki de farklı renklerde olmasına rağmen aynı model kıyafetlerle gösterilmişlerdir. Elinde tuttuğu, ok uçları ile taranmış, altın rengi, bazı yerlerinden düğümlemiş, halat benzeri nesne at koşumudur. Ancak sanatçının resimlediği diğer seyis figürünün elinde tuttuğu yular değerli taşlarla bezenmişken buradaki yuların sade olduğu görülmektedir. Muhtemelen bir önceki seyis figürü sultanın atını hazırlamakla sorumlu olan kişidir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Giyen kişinin çalışırken rahat ettiği

anlaşılan bol bir dolama giymiştir. Bu üst giysisinin yırtmaçlı olmasının da hareket rahatlığını amaçladığı düşünülebilir.

Majda, figürü dizgin kullanan nefer olarak adlandırmaktadır(2006:249,resim 101). Sayfa 226'da eyerci olarak nitelendirip, renklendirme dışında bu resimdeki ile aynı olan başlığını da külâh olarak adlandırırken, buradaki başlığa tıpatıp benzer olmasına rağmen kuka dediği görülmektedir(Majda 2006:249,resim 101).

ÖRNEK NO: 132.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 215.
Çizim No	: 82.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,102.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Rumeli Çavuşu.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyeenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysin Modeli	: Yakasız, kolsuz bir üstlüktür.
- Beden Kesimi	: Önü açık, boynundan küçük yeşil bir bantla tutturularak bir nevi yaka oluşturulmuştur. Muhtemelen dikdörtgen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boyun kısmındaki bant veya şerit.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Pelerin kenarlarını çevreleyen yaklaşık bir karış yüksekliğindeki altun rengi metal iplikle yapılmış süsleme şeridi kumaşın kenarına dikilmiş izlenimi vermekle birlikte, yan tarafta görülen yine metal iplikli zülfikâr motifinin işleme veya applike ile kumaşa eklenmiş olmalıdır.
-Konu	: Ok ucu, kesik çizgi (Geometrik

bezeme) ve Zülfikâr motifi (Nesnel bezeme).

- Renk : Kırmızı zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif) ve Antinaturalist.

- Kompozisyon : Pelerinin kenarı metal iplikle yapılmış geniş bir süsleme şeridi ile çevrelenmiştir. Bordürün içerisi birbirlerini takip eden kesik çizgi motifleriyle bezenmiştir. Pelerinin yan tarafında ise çatal ağız aşağıya bakar biçimde düşey yerleştirilmiş, Hz. Ali'nin kılıcı motifi (Zülfikâr) görülmektedir. Kılıç motifinin üzeri de stilize okucu motifi ile taranmıştır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Kısa üstlük.

b-Giysinin Modeli : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilen diz üstü uzunluğunda, tunik olarak nitelendirilen bir modeldir.

- Beden Kesimi : Koltuk altından etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzında kumaş renginden farklı bir renkte dışarıya doğru katlanmış dikdörtgen bir manşet görülmektedir.

-Yaka Kesimi : Hakim yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : Siyah düğme kullanılmıştır.

- Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Don.

b-Giysinin Modeli :

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Uzun ve dar paçalıdır. Paçalarının yarım konçlu çizmesinin içine girdiği yerleri yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır .

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortası boş bir halkaya takılmış kırmızı kuşağı görülmektedir. Bu kuşak, aynı albümdeki Bektaşî ve Rumeli Beyi tasvirlerindeki ile çok benzer bir kuşam ögesidir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Beline astığı, kabzası görülebilen kaması, bir elinde tuttuğu, deri izlenimi veren armûdi ve dilimli gövdeli sürahisi ve omzuna yasladığı şeşberi tasviri tamamlayıcı nesnelere.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Rumeli çavuşu serpuşu.

- Modeli : Tepe kısmına doğru yarım

yuvarlak, üzeri dilimli, silindirik formdaki başlığın ön ve arkasına kayık gövdesini andıran formda, üst köşeleri sivrimsi, düzgün olmayan dikdörtgenler yerleştirilerek yapılmış bir modeldir. Başa oturan kısmı ise ince bir şeritle çevrelenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Muhtemelen keçe veya mukavva benzeri düzgün durabilen bir malzeme üzerine yapıştirilmiş düz bir dokumadan ibarettir.

- Süslemesi :

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa konçlu çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunludur.

Topukları net biçimde belirgindir. Ayrıca, topuk kısımlarına iki adet mahmuz taktığı görülmektedir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Mahmuzlar.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Aynı albümdeki at üzerinde gösterilmiş Rumeli Beyi ile çok benzer bir kıyafet giymiştir. Muhtemelen yarım çizmelerine takılı mahmuzlarla sanatçı atlı bir asker olduğunu vurgulamak istemiştir. Özellikle ortası delik daire biçimi tokalı kuşağı ve pelerindeki zülfikâr motifi Bektaşîlik kültü ile ilgili olmalıdır. Rumeli Beyi'nin serpuşu

tüylü sorguçla süslü iken avuşun başlığı sadedir. Bu da serpuşlardaki bir tüyün dahi unvan ve mevki göstergesi olduğunu açıkça göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Rumeli avuşu'nun başındaki serpuş bir tekne veya yelken biçimini çağrıştırdığından tekne veya yelken başlık olarak ta isimlendirilmektedir (Bkz. Kumbaracılar Tarihsiz).

ÖRNEK NO : 133.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 216.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,103
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Rumeli(Bosna) Beylerbeyi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Devlet görevlisi.
d-Giysin Modeli	: Önü açık, yakasız ve kalça hizası

uzunluğunda bir üst giysisidir.

- Beden Kesimi : Önü açık, yakasız ve kolsuzdur.

Bir ucu yaka izlenimi yaratacak şekilde figürün boynunu sararak diğer kısmın altına girmektedir. Muhtemelen dikdörtgen bir formdadır.

- Kol Kesimi : Kolsuz.

-Yaka Kesimi : Yakasız.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler :

f- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gerci : Metal iplik kullanılmıştır.

- Uygulanan Teknik : Pelerinin kenarlarını çevreleyen

yaklaşık bir karış yüksekliğindeki altun rengi metal iplikle yapılmış süsleme şeridi kumaşa dikilmiş izlenimi vermekle birlikte, kumaşın yan tarafında görülen yine metal iplikli zülfikâr motifi işleme veya applike olmalıdır.

- **Konu** : Zülfikâr motifi (Nesnel bezeme).
- **Renk** : Kırmızı zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Pelerinin kenarı metal iplikle(altın) yapılmış geniş bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün içerisi bu kez boş bırakılmıştır. Pelerinin yan tarafında ise çatal ağzı aşağıya bakar biçimde düşey yerleştirilmiş, Hz. Ali'nin kılıcı(Zülfikar) motifi görülmektedir. Kılıcın üzeri, ortalarında birbirlerine paralel iki yatay küçük çizgi bulunan ve bunun üstüne çizilmiş yukarıyı gösteren stilize ok ucu ve alt tarafına çizilmiş bu kez uçları aşağıyı gösteren stilize ok ucu motifleri ile bezenmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Kısa üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilen diz üstü uzunluğunda Batılıların tunik olarak nitelendirdiği bir modeldir.
- **Beden Kesimi** : Belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Kol ağzlarındaki dışarı doğru katlanmış dil benzeri manşetler bu kez kol ağzlarının birinin pelerinin içinde diğerinin ise atın yelerinin arkasında kalması sebebi ile görülmemektedir.
- **Yaka Kesimi** : Görülmemektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Yardımcı Malzemesi** : Siyah düğme kullanılmıştır.
- **Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Don.
- b-Giysinin Modeli** :
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Uzun ve dar paçalıdır. Paçalarının

yarım konçlu çizmesinin içinde kalan kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortasında küçük bir yuvarlak daha bulunan daireye geçirilmiş bir kuşağı bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Beline astığı, kabzası görülebilen kaması ve atının eyerine astığı bezemeli kının içerisinde bulunan kılıcı ile aynı albümdeki Rumeli Beyine çok benzer bir kuşam göstermektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Rumeli Beylerbeyi serpuşu.

-Modeli : Tepe kısmı yarım yuvarlak, üzeri dilimli, silindirik formdaki başlığın ön ve arkasına kayık gövdesini andıran formda ancak bu kez çok daha uzun ve uçları aşağıya doğru hafifçe kıvrık ve sivri , düzgün olmayan dikdörtgenler yerleştirilerek yapılmış bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Muhtemelen keçe veya mukavva benzeri düzgün durabilen sert bir malzeme üzerine yapıştırılmış düz bir dokuma izlenimi vermektedir.

- Süslemesi :

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa konçlu çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunludur.

Topukları yine belirgindir. Ancak bu kez mahmuzları görülmez. Mahmuz rengi ile atının renginin siyah olması, mahmuzların sanatçı tarafından resimlenmemesine neden olmuştur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Zülfikâr motifi ile süslü pelerini ve üç tuğlu gösterişli başlığı makamının yüksekliği ile doğru orantılı olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Rumeli Beylerbeyi'nin eyer örtüsü leopar çizgisi motifleri ve kenarı metal iplikle yapılmış altın yaldız bir süsleme şeridi ile çevrelenmiş kırmızı renk bir dokumadan yapılmıştır. Başlığın formu Rumeli Beyi ve Rumeli Çavuşu ile aynı olmakla beraber yanlara doğru olan çıkıntıları daha sivri ve uzundur. Rumeli Beyi'nin serpuşunda da üçer tüyle süslü, üç yuvalı sorguç varken, bu sorgucun yuva kısımları tamamen altın rengi metal görünümündedir.

ÖRNEK NO: 134.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 217.
Çizim No	: 83.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,104.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saray Bekçisi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giyeenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Bele kadar dar belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: ---
- Yardımcı Malzemeler	: Düğme kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Don. Sadece kat yapmış paçaları görülmekle birlikte muhtemelen don olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Uzun ve dar paçalıdır. Paçaları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde, ortası ters "V" biçimi katlanmış, yeşil bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Kını ve kabzası bezemeli kılıcını, kolan dokuma kırmızı bir askı ile omzuna astığı görülmektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Diyagonal sıralı sarık.

-Modeli : Sadece dilimli tepe kısmı

görülen muhtemelen silindirik bir serpuş üzerine alın kısmı çapraz görülecek şekilde, diyagonal sarık sıraları sarılmıştır. Sarığın boşta kalan ucu, tepe kısmından görülmektedir. Albümde yer alan Safavi tasvirindeki sarık gibi alın kısmından yukarıya doğru geniş ve taşkın bir şekilde sarıldığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Başlık pamuklu kumaş, tülbent-sarık ise düz dokumadan yapılmış olmalıdır.

- Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kılıcını omzuna astığı askı, dönemin değişik bir kuşam ve dokuma türünü göstermesi açısından önemlidir. Kılıcın kabzasındaki altın sarısı renkteki, ortaları düşey üç paralel çizgi ile bezenmiş küçük kartuşlar, deri üzerine applike edildiği anlaşılan metal süslemeler olarak dikkati çekmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: ---

ÖRNEK NO: 135.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 218.
Çizim No	: 84.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,105.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Samsoncu(Seksoncu).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Dolama.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Asker.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, sivri yakalı, kolsuz, sırtından kartal kanatları sarkan, bele kadar düğmeli, etek yanlarına açılmış yırtmaçlarla üç parçalı eteği bulunan bir modeldir. Etek uçlarını kuşağına doladığı görülmektedir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysi belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Kolsuz. Sırtından çok uzun olamayan, ağızları düz kesilmiş ve geniş “kartal kanatları” sarmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Sivri yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme kullanılmıştır.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Mintan. Sadece uzun kolları

görülebilir giysi bel hizasından kesilen bir mintan-gömlek olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : Uzun kollu ve uzunluğu bel hizasında bir modeldir.

- Beden Kesimi : ---

- Kol Kesimi : Uzun kollu, kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3 (En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek.

b-Giysinin Modeli : Tam olarak görülmediği için sadece uzun etekli olduğu anlaşılmaktadır. Eteğinde pililer bulunmaktadır.

- Beden Kesimi : Bol bir kesimi vardır.

- Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 4(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Don. Sadece dar paçasının büzgülü bilek kısımları görülmekle birlikte muhtemelen don olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Paçaları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yapmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, ortası çapraz biçimde katlanmış kırmızı bir kuşak sarıdır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : İnce bir çubuk (değnek) tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tüylüklü yeniçeri keçesi.
- Modeli** : Başa oturan kısmı, yaklaşık bir karış yüksekliğinde sırma bir şeritle çevrelenmiş ve bu kısma kadar silindir formdaki başlığın sırma şeridin biraz üzerinden hafifçe yanlara açılarak arkaya doğru sarkan uzun bir yatırmalığı bulunmaktadır. Sırma şeridin tam ortasına,üzeri yine kazıma tekniği ile yapılmış bezenmelerle süslü bir tüylük, dikey olarak yerleştirilmiştir.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Tüylük ve altın rengi metal iplik şeritle süslüdür.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki keçesi ile kara sınıfı askeri kıyafeti ile resimlenmiş figür boynuna tasma takılmış, aslana benzer bir köpek tutmaktadır. Büyük başı, geniş göğsü ve iri yapısı ile Anadolu'da yetişen kangal cinsi köpeklerden biri olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Yeniçeri ocağına bağlı bölük komutanlarından biri olan Samsoncu bölüğü askerleri ayı avı ve savaşa uygun köpekler eğitirlerdi. Bunun için Tophane civarında bir bahçe tahsis edildiği bilinmektedir.

Majda(2006:251,resim 105), samsoncunun elinde tuttuğu hayvanı benzerliğinden dolayı aslan olarak nitelemektedir.

Seksoncu başının, başına üsküf denilen balıkçıl tüyü ile süslü bir serpuş taktığı ve divan günleri Samur ve vaşak kürkü ile kaplanmış kadife üstlük giydiği söylenmektedir (Uzunçarşılı,1988c:202-3).

ÖRNEK NO: 136.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 219.
Çizim No	: 85.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,106.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sipahi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Zırh gömlek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü kapalı, kısa kollu, sivri yakalı, üst kısmı dar, etek kısımlarına doğru belden itibaren genişleyen, kalça hizasının biraz altında sonlanan bir modeli vardır.
- Beden Kesimi	: Üst tarafı vücuda oturan giysi, belden itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
- Kol Kesimi	: Kısa kol.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Deri ve metal iplik kullanılarak yapılmış izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Metal iplik kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: ---
- Konu	: Eğik çizgi ve ters düz tekrarlanan üçgenler(Geometrik bezeme).

- Renk : Altın yıldız kullanılmıştır.
- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon : Kol ağzlarını çevreleyen ince şeritler birbirini takip eden diyagonal çizgilerle, eteğin kenarını çevreleyen yatay şerit ise kaydırılarak ters düz yerleştirilmiş üçgen motifleri ile bezenmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli : Uzun kollu, önü açık, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi : Önü açık giysi, belden eteklere doğru genişliyor olmalıdır.
- Kol Kesimi : Uzun kolludur.
- Yaka Kesimi : Hakim yakalıdır. Ancak üstteki birkaç düğmesini açık bıraktığı için "V" yakalı gibi görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
 - Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
 - Yardımcı Malzemesi : Düğme kullanılmıştır.
 - Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli : ---
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
 - Ana Yapım Malzemesi : ---
 - Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar:** Zırhına taktığı ortası düğümlü eflatun bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Sipahi , tam bir savaş

donanımları içerisinde resimlenmiştir. Lâle biçimli kabzası ile kama veya hançeri, kuşağına ince bir ip ile astığı kılıcı, sırtına astığı kenarları altın rengi metal iplik işlemeli kalkanı, yine kırmızı tirkeşi içerisindeki okları ve bir kısmı görülen yayı ile seferli bir asker görünümündedir. Bileklerinden dirseklerine kadar uzanan ve metal izlenimi veren kolçakları bu donanımı tamamlamaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Kulak siperlikli miğfer -tolga.
- Modeli** : Yarım yuvarlak tepesi, metal bir tepelikle sonlanan, kulak siperliği bulunan, silindirik formdaki başlığın tam ortasına tek sıra ince beyaz düz bir dokuma –tülbent sarılmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Metal ve derinin birlikte kullanıldığı izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Bir kısmı görülmekle birlikte uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Topuğun hemen üzerinden yukarıya doğru düşey bir çizgi yükselmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j- Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Aynı albümdeki cebeci askeri de benzer bir miğfer ve kolçak kuşanmıştır. Dönemin muharebe giyim ve kuşamı hakkında belgeleyici unsurlar bulunduran bir tasvirdir.

k- Görselle İlgili Notlar : Ressam, bir sipahiyi atı hariç tüm savaş donanımı ile resimlemiştir. Bunlardan birisi de kırmızı bir kolan dokuma ile boynuna astığı kenarları altın rengi metal iplik şeritli kırmızı renkteki kalkanıdır. H.Örcün Barışta(1999: 92), Osmanlı kalkanlarının sadece savaşta korunma amaçlı kullanılmadıklarını, değişik müzelerdeki metal, hasır, ağaç, kamış, hasır, ipek iplik üzerine ajur,lâke, sarma,kabartma,oyma vb. tekniklerle yapılmış bir grup kalkanın merasimlerde de kullanıldığını belirtmektedir. Zdzislaw Zygulski(1999:70-79) Osmanlı-Lehistan Savaşlarından ganimet olarak ele geçirilen Osmanlı kalkanları ışığında kalkanın tanımı, kökeni ve işlevi hakkında bilgi vermektedir.

Sipahinin başındaki miğfer, siperlikli miğfer grubuna girmektedir. Osmanlı miğferlerinin demir ve bakır gibi madenler kullanılarak yapıldığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra deri ve çuha kullanılan örneklerde bulunmaktadır. Yapım tekniğinde ise dövme, kesme, perçin ve dökümde kullanılmaktadır (Çoruhlu,2006:137,138).

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**OSMANLI İMPARATORLUK DÖNEMİ RESİM SANATINDA
TÜRK GİYİM-KUŞAMI (1600-1700)**

DOKTORA TEZİ

II.CİLT

**Hazırlayan
Ö.Hakan Çetin**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Hakkı ACUN**

Ankara-2008

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**OSMANLI İMPARATORLUK DÖNEMİ RESİM SANATINDA
TÜRK GİYİM-KUŞAMI (1600-1700)**

DOKTORA TEZİ

II.CİLT

**Hazırlayan
Ö.Hakan Çetin**

**Tez Danışmanı
Prof.Dr. Hakkı ACUN**

Ankara-2008

ÖRNEK NO: 137.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 220.
Çizim No	: 86.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,108.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kahire Sipahisi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, herhangi bir kapama malzemesi bulunmayan, sivri yakalı, kolsuz, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık, bele kadar dar, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Kalkık sivri yakalıdır. Günümüzde Amerikan yaka adı verilen yaka türü ile benzerlik göstermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Yollu dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Farklı renk iplikler kullanılmıştır.
- Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Düşey çizgiler (Geometrik

bezeme).

- Renk : Beyaz zemin üzerine siyah ve kırmızı ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon : Kırmızı şeritlerin yalnızca bir kenarına kontur oluşturan siyah çizgilerin, düşey ekseninde ve birbirlerine paralel tekrarlaması ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Uzun üstlük.

b-Giysinin Modeli : Kısa kollu, önü açık ve göğsünde tuttuğu hançer nedeniyle görülmese de bele kadar kapatılabilir, ayak bileğine yakın uzunlukta bir giysidir.

- Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden eteklere doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görünüm vermektedir.

-Yaka Kesimi : Hakim yaka. Ancak üstteki birkaç düğmeyi açık bıraktığı için "V" yakalı gibi görülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3 (En İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Sadece kol ağzları görülebilmektedir.

b- Giysinin Modeli : Görülmemektedir.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Yere doğru sarkan bol yeneri bulunmaktadır. Kol ağzlarının üst kısmı yine sivri görülmektedir.

- Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline eflatun bir kuşak takmıştır. Kuşağın ortası bu kez düğümsüzdür.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : İşlemeli kını ve geniş kabzası bulunan büyük boyutlu bir hançeri, belindeki kuşağa soktuğu görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Diyagonal sıralı, taylasanlı sarık.
- Modeli** : Sadece dilimli tepe kısmı görülen silindirik bir başlık üzerine alın kısmı çapraz görülecek şekilde diyagonal sarık şeritleri sarılarak oluşturulmuştur. Sarığın taylasan adı verilen boşta kalan ucu, tepe kısmından aşağıya doğru sarkacak biçimde bırakılmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Başlık, pamuklu bir kumaştan , sarık-tülbent ise düz dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Müze kayıtlarında Kahire Sipahisi olarak belirtilmektedir. Sipahi en üste bu bölgelerde çok rastlanan yollu dokumadan bir üst giysisi giymiştir. Kolsuz kaftanların modeline benzeyen üstlük, kalkık sivri yakaları ve sahte kollukları bulunmaması ile farklı bir nitelik göstermektedir. Bu biçimi ile Kahire'nin kum fırtınalarından koruma işlevi gören bir tür yağmurlukta olabilir. Kol yenleri çok bol ve dökümlü iç gömleği de dikkat çekicidir. Yine beline kuşandığı hançeri aynı albümde resimlenmiş kesici aletlerden farklı bir boyutta ve çok büyüktür. Başkent dışında görev yapan bir askerin albümdeki diğer birkaç örnekteki gibi kırmızı renkte entari ile gösterilmesi dikkat çekici bir benzerlik olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Süvari ocağının en itibarlı bölüğü kırmızı bayrak ta denilen sipahi bölüğü olup, ilk yıllarda buraya devletin ileri gelenleri ve kumandanlarının çocukları alınırdı. Bunlar barış zamanı başlarına bir ağa görevlendirilerek bazı vergileri tahsil etmeye gönderilirdi. Savaş zamanı ise ordu merkezinin (Kalpte denilmekteydi) sağında ve bazen de Sultanın arkasında bir yerde dururlardı. Savaş alanında ise çadırlarını, hükümdarın otağının sağında kurdukları belirtilmektedir (Uzunçarşılı 1988b,II:146-147).

Majda(2006:252) figürün elinde bir kese tuttuğunu belirtmekle birlikte resim incelendiğinde figürün elinde böyle bir nesne olmadığı görülmektedir.

ÖRNEK NO: 138.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 221.
Çizim No	: 87.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,110.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Subaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Devlet görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü kapalı, üst kısmı dar, cepli, kolsuz, sırtından sarkan sahte kollar bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ve sahte kol ağzları, cebi, yakası ve astarı kakum kürklüdür.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Türü belirlenememiştir.
b-Giysinin Modeli	: Sadece kolları görülmektedir.
- Beden Kesimi	: ---

- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- **Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen) :

a-Giysinın Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinın Modeli : ---

- **Kol Kesimi** : ---

- **Yaka Kesimi** : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- **Ana Yapım Malzemesi** : ---

- **Yardımcı Malzemeler** : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-**Türü** : Konik kâvuk.

-**Modeli** : Başa oturan kısmın ortası

yuvarlak bir elips formunda olup, yukarıya doğru daralan ve tepesi düz, konik bir biçime sahiptir. Bu formdaki bir kavuğun üzerine düşey sarılmış, düz beyaz dokuma sıralarının (Tülbent-destar) sadece bir sırasının Kallavi kavuklardaki çapraz bant gibi diğer sıralara diyagonal gelecek biçimde sarıldığı görülmektedir.

-**Yapım Malzemesi** : Kavuk, pamuklu bir kumaştan yapılmış olmalıdır. Tülbent ise düz dokuma izlenimi vermektedir.

- **Süslemesi** : ---

i-Ayağa Giyilen :

-**Türü** : Çizme. Koncunun bir kısmı görülmektedir.

- **Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu

ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Subaşı kürklü kaftanı ve kendilerine özgün yüksek konik kavuğu ile rütbeli bir devlet görevlisi izlenimi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Subaşılar, şehirdeki sokak ve pazarlarının temizliğinden sorumlu oldukları gibi bozulmuş kaldırımları ve yıkılmak üzere olan harap binaları mimarbaşına bildirirlerdi. İstanbul subaşısı kentteki güvenlikten de sorumludur. Gece asayişini asesbaşı ile bağlantılı olarak kontrol etmektedirler. Subaşı yine muhtesible birlikte zanaatkârlar ve tüccarların mallarını narha uygun satıp satmadıklarını, ölçü ve tartı aletlerinin doğru kullanılıp kullanılmadıklarını da denetlemektedirler(Mantran, 1990, I.Cilt, s. 147-48).

Majda subaşının başındaki konik kavuğun bir sarık sırasının diyagonal sarılmasına dayanarak başlığı kallavi olarak nitelemektedir(Majda 2006:253). Oysa resimdeki başlığa model olarak hiç benzememesine rağmen, sayfa 227, resim 47' ve sayfa 204, resim 1' deki çavuş başları ile sayfa 204, resim 2' deki IV.Mehmed'in kavuklarına da kallavi adını verdiğini görmekteyiz. Üstelik yukarıda saydığımız başlığın model olarak aynısı, sayfa 212, resim 17' deki divan sakasının başında olup, buna da mücevveze adını verdiği görülmektedir.

ÖRNEK NO: 139.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 222.
Çizim No	: 88.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,111.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saraççıbaşı(Sultan'ın Semercisi).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Kaftan.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar düğmeli, uzun kollu, küçük hakim yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin bele kadar bedene oturan, kalçadan itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma . Atlas izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	:Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Kol Kesimi	: ---
- Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde balıksırtı desenli taranmış, altın yıldız, ince bir kemer bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde at koşum takımına ait bir eyer örtüsü tutmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Selimi.
- Modeli	: Tepe kısmına doğru hafifçe genişleyen silindirik formlu yüksek bir başlıktır. Alın kısmı basık bir yarım yuvarlak biçimi gösterir. buradan yukarıya doğru yükselen düşey bir çizgi üstteki silme sarık şeridinin altını oluşturan yatay çizgi ile kesişmekte ve bu kısımda çok küçük bir baklava dilimi de denilen eşkenar dörtgen oluşturmaktadır. Başlığa yandan bakıldığında körüğü anımsatan, tepe kısmından aşağıya doğru sarkıp "V" biçimi oluşturarak arka tarafa doğru dolaşıp, tekrar yükselen kalın bir silme sarık şeridi bulunduğu görülmektedir.
-Yapım Malzemesi	: Ana yapım malzemesi başlığa şeklini veren mukavva ve buna yapıştırılan düz dokuma olmalıdır.
-Süslemesi	: ---

- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme. Koncunun bir kısmı görülmektedir.
- Modeli** : Uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Elinde tuttuğu at koşumunun kenarı ve içi kırmızı renk meander motifini andıran çok stilize ve köşeli “S” motifleriyle doldurulmuş, zemini beyaz ve birbirine paralel iki süsleme bordürü (su yolu gibi) ile bezenmiştir. Eyer örtüsü mesleği ile ilgili bilgi vermektedir. Yüksek Selimi kavuğu ve atlas benzeri üstlüğü ile yüksek bir devlet görevlisi olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Hassa saraçlarının görevi has ağırlara ait eğer ve koşum takımları yapmaktı. Hassa saraçlarının yanı sıra birde beygir saraçları vardı. Babası ölen saracın oğlu isterse şakirdliğe alınırdı. Yani bir nevi babadan oğla geçmek suretiyle sanatın devamlılığı da sağlanmış olurdu. Bunların yaptığı eyer ve koşum takımlarının işçilik ve kaliteleri, Anadolu’yu gezen seyyahlarca da övgü ile anlatılırdı.

ÖRNEK NO: 140.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 223.
Çizim No	: 89.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,112.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Solak.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü : Solak gömleği.

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Asker.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, üst kısmı dar, küçük

hakim yakalı, kolsuz, sırtından kol ağzları düz kesilmiş takma (sahte) kollar sarkan, bele kadar düğmeli, kalça hizasında bir modeldir. Giysinin etek uçlarını belindeki kemere soktuğu görülmektedir.

- Beden Kesimi : Üst bedeni vücuda oturan, kol altlarından itibaren eteğe doğru hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : Kolsuz japone.Ön ve arka beden uzatılarak yapılmıştır.

-Yaka Kesimi : Hakim yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Düğme.

f- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gereci : Altın yaldız veya metal iplik.

- Uygulanan Teknik : Baskı izlenimi vermekle birlikte motifler kumaş dokunurken de oluşturulmuş olabilir.

- **Konu** : Hilâl motifi.
- **Renk** : Kırmızı zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Uçları birbirine doğru dönük fakat birleşmeyen yarım ay motifleri ile üç yapraklı yonca görüntüsü oluşturulmuştur. Kompozisyon ise bu motiflerin birbirini tekrarlaması ile yapılmıştır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Görülebilen kısımlarından anlaşılabilirdiği kadarıyla önü açık, uzun kollu, bele kadar kapatılabilen ve bel hizasında bir modeldir.
- **Beden Kesimi** : Önü açık ve belden itibaren yanlara doğru hafifçe genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- **Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Yardımcı Malzemesi** : ---
- **Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3 (En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Tam olarak görülmediği için sadece eteğinin ayak bileğine kadar uzun olduğu anlaşılmaktadır. Elbisenin eteğinde pililer bulunmaktadır.
- **Beden Kesimi** : Görülmemektedir.
- **Kol Kesimi** : ---
- **Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- **Yardımcı Malzemesi** : ---

- Astarlama Malzemesi : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 4(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Don. Sadece dar kesilmiş bilek kısımları görülmekle birlikte don izlenimi vermektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Dar Paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde balıksırtı taranmış, metal görünümü veren, altın yıldız, ince bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Omzuna yay astığı görülmektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Süpürge sorguçlu kuka.

- Modeli : Başa oturan kısmı, yaklaşık bir karış yüksekliğinde altın rengi metal iplikle yapılmış bir şeritle çevrelenmiş, silindirik formdaki başlık, yukarıya doğru sivrilerek, uç kısmı ince bir boru halinde arkaya doğru kıvrılır ve başlığın arka tarafı ile birleşir. Alın kısmını içi diyagonal çizgilerle taranmış, geniş bir sırma şerit çevrelemektedir.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Yaklaşık bir karış

yüksekliğinde başa oturan kısmın çevresini saran bir süsleme şeridi ve tepesine taktığı süpürge sorguç ve buna hemen altında takılmış, küçük, altın yıldız bir yuvası bulunan tüy sorguç ile süslüdür.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Omzuna astığı yayı ve süpürge sorguçlu kukası ile sefer ve törenler sırasında giydikleri genellikle şeffaf düz beyaz dokuma etekleriyle solak olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Solak bölükleri yeniçerilerin

cesur, kuvvetli, güvenilir olanları arasından seçilen askerlerden oluşturulmuş muhafız bölükleriydi. Bunların bölük komutanı olan solakbaşları sefer sırasında padişahın atının yanında yürür, bunların etrafında da sayıları değişmekle birlikte yüzün üzerinde solak eri bulunurdu. Bunların etrafında da çok sayıda yeniçeri yürüdüğü düşünülürdüğünde Sultana sokulup ona zarar vermek çok zor bir işti.

Hükümdar ülkeyi gezerken veya camiye giderken solak erleri *solak gömleği* adı verilen ince, uzun bir gömlek giyer, ellerinde yay ve okları bulunur ve başlarında altın telden süslü, sorguçlu üsküf serpuş takarlardı. Resimdeki solak tüm bu anlatımlara benzer bir kıyafet içerisinde resimlenmiştir.

ÖRNEK NO: 141.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 224.
Çizim No	: 90.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,113.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Solak.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Solak gömleği.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Asker.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, kolsuz, sırtından ağız kısımları düz kesilmiş takma (sahte) kollar bulunan, küçük hakim yakalı, eteğinin yanında küçük yırtmaçlar açılmış, bele kadar sırma düğmelerle kapatılabilen, kalça hizasının biraz altından kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst bedeni dar, eteğe doğru hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.Yeniçerilerin uzun dolamaları gibi eteğinin uçlarını belindeki kemere sıkıştırdığı görülmektedir.
- Kol Kesimi** : Kolsuz japone.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Altın rengi düğme.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Mintan. Kısa üstlüğün kapattığı iç giysinin sadece uzun kolları ve bel kısmından küçük bir detay görülmektedir. Kol

ağızlarındaki drapeler ve kemerin altından hiçbir parçasının görülmemesi, giysinin bir hırkadan çok içe giyilen uzun kollu bir mintan olabileceği fikri uyandırmaktadır.

b-Giysinin Modeli : Görülebilen kısımlarından

anlaşılabildiği kadarıyla önü açık, uzun kollu ve bel hizası uzunluğundadır.

- Beden Kesimi : Beden uzunluğu bel seviyesinde olan giysi uzun kollu bir kesime sahiptir.

- Kol Kesimi : Uzun kollu, kol ağızları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

- Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma. Renklendirme ile kadife izlenimi yaratılmıştır.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3 (En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek.

b- Giysinin Modeli : Tam olarak görülmediği için sadece uzun etekli olduğu anlaşılmaktadır. Eteğinde pililer bulunmaktadır.

- Beden Kesimi : Eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma. Altına giyileni gösterecek kadar ince-şeffaf dokunmuştur.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

- Süsleme Gereci : Metal iplik.

- Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken yapılmış olabileceği gibi dokumaya sonradan da işlenmiş olabilir.

- Konu : Zikzak motifi (Geometrik bezeme).

- **Renk** : Altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- **Kompozisyon** : Eteğin yan kısmına, ortası zikzak motiflerinin (Bir düz bir ters “V” lerin sıralı tekrarı) birbirini tekrarı ile bezenmiş, düşey bir ince sırma şerit yapılmıştır.

Parça 4(En Alta Giyilen)

- a-Giysin Türü** : Don.
- b-Giysin Modeli** :Şeffaf iç gömleğinin arakasından görülebildiği kadarıyla dar paçalı, bilek kısımları yatay ekseninde üst üste kat yapan bir modeli bulunmaktadır.
- **Beden Kesimi** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- **Paça Kesimi** : Dar paçalıdır ve bilek kısımlarında üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde balıksırtı taranmış, metal izlenimi veren genişçe , zerrin bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omzuna yayını asmıştır. Arkasına astığı muhtemelen tirkeşinin içindeki oklarının tüy kısımları görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Süpürge sorguçlu kuka.
- **Modeli** : Başa oturan kısmı, yaklaşık bir karış yüksekliğinde altın rengi metal bir süsleme bandı veya şeridi ile çevrelenmiş silindirik formdaki başlık, yukarıya doğru sivrilerek, uç kısmı ince bir boru halinde arkaya doğru kıvrılarak başlığın arka tarafı ile birleşmesi ile oluşturulmuştur.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : Yaklaşık bir karış yüksekliğinde başlığı saran bir sırma şerit ve tepesine taktığı süpürge sorguç ve buna bitişik küçük, altın yıldızlı bir yuvası bulunan siyah tüy sorguç ile süslüdür.

- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Omzuna astığı yayı ve süpürge sorguçlu kukası ile solak olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Solakların yay kullanmada usta oldukları ve özellikle padişahın atının yanında yürüyen solak başlarının hükümdara sırtlarını dönmek için oklarını sol eliyle attıkları için bunlara solak adı verildiği bilinmektedir. Sefer esnasında solaklar, dolamalarının uzun olan eteklerini bellerindeki kuşaklara sokar ve böylece rahat yürüyebilirlerdi.

ÖRNEK NO: 142.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 225.
Çizim No	: 91.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,114.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hamal.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray hizmetlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, "O" yakalı, kısa kollu, kalçanın biraz altından kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Dirsek hizasından kısa kolludur. Kol ağzları yine içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "O" yakalıdır.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** :
- Uygulanan Teknik** : ---
- Konu** : ---
- Renk** : ---
- Biçimlendirme** : ---

- Kompozisyon : ---
- Parça 2 (İçe Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Mintan. Kısa kollu hırkasının açık olan ön kısmından görülebildiği kadarı ile mavi bir mintan olmalıdır.
- b-Giysinin Modeli :** Görülebilen kısımlarından anlaşılabilirdiği kadarıyla önü açık, kısa kollu ve belin hemen altından kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi :** Önü açık giysinin bele kadar dar, belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi :** Kısa kollu.
- Yaka Kesimi :** "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :**
- Ana Yapım Malzemesi :** Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi :** Düğme.
- Astarlama Malzemesi :** Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
- Parça 3(En Alta Giyilen) :**
- a-Giysinin Türü :** Şalvar.
- b-Giysinin Modeli :**
- Beden Kesimi :** ---
- Ağ Kesimi :** ---
- Paça Kesimi :** Bol paçalı, bilek kısımları bu kez büzgüldür.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :**
- Ana Yapım Malzemesi :** Düz dokuma . Çuha izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemeler :** ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler :** ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Belinde, ortası ters "V" şeklinde katlanmış, eflatun bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** Başındaki serpuşu ve siyah renk şalvarı albümdeki diğer tasvirlerden biraz farklıdır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Siperlikli serpuş - Kasket.
- Modeli** : Başa oturan kısmı silindirik formdaki serpuşun içi boş, ucu sivri, üçgen tepeliği siperlik gibi alın kısmına doğru düşmektedir. Acemioğlan külâhının ucu eğilerek takılmış bir tipi olmalıdır.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma izlenimi vermektedir. Ayrıca başa oturan kısım kırmızı, siperlik kısmı ise turuncu renk kumaştandır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Siyah pabuçları, şalvarı ve acemioğlanlarınkine çok benzeyen ancak öne doğru kıvrılarak eğilen siperliği ile daha çok bir kasketi anımsatan başlığı hizmet grubundan bir görevliyi işaret ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı hamalı elinde bir küfe ile göstermemiş, fakat açıkta kalan kollarını iri göstererek bir nevi yaptığı işin güç gerektirdiğine işaret etmiştir. Müze kayıtlarında *serail hamali*-saray hamalı yazılıdır. Sarayda çalışan hamallarla ilgili bir belgeye göre saraya hamal kayıt edilecekler için kefil arandığı da bilinmektedir (Uzunçarşılı,1988a:399).

ÖRNEK NO: 143.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 226.
Çizim No	: 94.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,117.
Tarihi	:1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Topçu.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, Batılıların tunik olarak nitelendirdiği, kalçanın biraz altından kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar vücuda oturan, etek uçlarına doğru çanak etek gibi genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak büzülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Yaka kumaşı farklı renktir. Takma yaka izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçte Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Çakşır ve çorap.
b-Giysinin Modeli	: Diz seviyesinde kesilen dar paçalı bir alt giysisidir.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Dar paçalıdır. Paçaları diz seviyesinde üst üste kat yaparak toplanmıştır. Çakşır ile pabuçları arasında beyaz renk çorapları bulunmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde, ortası ters "V" şeklinde katlanmış, kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde tuttuğu topu ateşlemeye yarayan fitil, belindeki kuşağa ince bir ip ile astığı kının içindeki kılıcı ve barutu doldurmaya yarayan boynuzdan yapılmış bir barutluk bulunmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Topçu serpuşu.
- Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik formdaki başlığın önünde ve arkasında, uçları yelken gibi sivri siperlikler vardır.
-Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Bot.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Konçları "V" biçimindedir.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Kendilerine has başlığı ile dikkat çekmektedir. Bu başlık aynı albümdeki Beylik Çoban tasvirindeki ile benzerlik göstermektedir. Bu tür başlığın çeşitlemeleri 16. yüzyıl Klasik Osmanlı tarihi resim örneklerindeki Macar asıllı askerlerinde başında karşımıza çıkmaktadır. Osmanlıların sonraları oldukça geliştirdikleri topçuluklarını özellikle Macar ustaların yardımlarıyla gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Bu yüzden resimdeki figür bir Macar asıllı bir Türk topçusunu gösteriyor olabilir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Osmanlı topraklarında Bilecik,

Van, Bosna Banyaluka, Rydrik,Novoberda'da yerlerde top gülleri dökülürdü. İstanbul dışında İşkodra, Budin, Pravişte, Gülanber gibi sınır yerleşimlerinde de zaman zaman tophaneler kurularak top dökümü yapılmıştır (Uzunçarşılı,1988b:45-46). 17. yüzyılda ise Osmanlı topçuluğu duraklama devrine girmiş ve imparatorluk askeri teknolojide Avrupa'dan geri kalmaya başlamıştır (Eralp, 1993: 116). III.Sultan Mustafa döneminde askeri ıslahatlara katkı yapması için Fransa Kralınca gönderilen Baron de Tot' unda gayretleri ile bazı yenilikler yapılmış ve surat topçuları kurulmuştur. Bunları yeşil ceket ve mavi şalvar giydikleri söylenmektedir(Uzunçarşılı,1988b:67).

1625 tarihindeki Edirne şenliğini izleyen İngiliz Covell, sünnet alayında gördüğü başlıkların bazılarını çizmiş ve altına notlar almıştır(Nutku, 1987: 58). Bu çizimlerden birindeki başlık biçim olarak Ralamb Albümü'ndeki topçunun başındakine çok benzer. Üstelik Covell bu başlığın altına Topçu olarak notta düşmüştür (Bkz. Nutku,1987,s.58, Res.9a).

ÖRNEK NO: 144.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 227.
Çizim No	: 97.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,122.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Vezir-i Tüfekçi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilir, uzun kollu, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar dar belden etek uçlarına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yakalıdır. Yaka kumaşı farklı renktir. Takma yaka izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

a-Giysinin Türü : Hırka. Kuşağın hemen altından küçük bir kısmı görülmekle birlikte muhtemelen hırka olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : Önü açık ve belin biraz altından kesilmiş bir modele sahiptir.

- Beden Kesimi : ---

- Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar.

b-Giysinin Modeli :

- Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları çizmesinin konçlarının içine sokulmuştur. Bu kısımları üst üste kat yaparak toplanmıştır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası ters "V" şeklinde katlanmış, mavi bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Omzunda tuttuğu tüfeği ve kuşağına astığı barutluk ve kılıcı giysiyi tamamlayan kuşam öğeleridir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tüylüklü yeniçeri keçesi.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik

formdaki başlığın alın kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde metal iplikle yapılmış sırma bir şeritle çevrelenmiştir. Altın rengi iplik şeridin üst kısmından itibaren yanlara doğru hafifçe genişleyerek sırtına doğru dönen uzun bir yatırtmalığı

bulunmaktadır. Başlığın ön tarafındaki metal tüylüğe, ucu küçük bir top şeklinde yuvası bulunan uzun bir tüy sorguç takılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış bitkisel bezeme bulunan metal izlenimi veren tüylüğü ve ucuna takılan metal(altın yaldızlı) yuvası bulunan kat kat tüylü sorgucu ve alın kısmını çevreleyen metal iplikten yapılmış sırma şerit başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Ön kısmı arakasına göre uzun ve biraz sivrilti olarak kesilmiş, uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuz bir ayak giysisidir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başlığındaki tüylü sorguçtan ve keçeden, yeniçeri ocağına bağlı rütbeli bir asker olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Yeniçeri ortalarından birisinin komutanına *Ser Tüfekçi* veya *Ser Tüfenkçiran* denilmekteydi. Osmanlı ordusunda tüfeğin kullanılması ile birlikte ortalarından birisi tüfenkçi ortası olarak ayrılmıştır. Hatta yeniçerilerin tüfeklerini tamir eden *Cemaat-i Tüfenkgeran* adı verilen tüfek ustalarının bulunduğu bir birlik daha olduğu söylenmektedir (Uzunçarşılı,1988b:230-31; Eralp, 1993: 127). Resimdeki figürle bağlantılı ek bir bilgi olarak, 17. yüzyılın ortalarında Anadolu'da tüfeğin aşırı yaygınlaşması üzerine vezirlerin Anadolu'ya teftişe çıktıklarını da belirtebiliriz (Eralp,1993:127).

ÖRNEK NO: 145.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 228.
Çizim No	: 99 ve 111t.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,125.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kahve tepsisi taşıyan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin, belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında uçları yuvarlatılarak kesilmiş küçük diller bulunmaktadır. Kollar uzun kesildiğinden bilek kısımlarından yine yatay eksende üst üste kat yaptıkları görülmektedir.
- Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek. Entarinin açık bırakılan ön kısmından içine giydiği iç gömleğinin bir kısmı görülebilmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık ve "O" yakalıdır. Göğüs hizasından aşağıya doğru kapatılmıştır. Görülebilir bir kapama malzemesi bulunmaması gizli bir kapama uygulanmış olabileceğini akla getirmektedir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin ayak bileklerine kadar uzun bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yaka. Giysinin açık olan ön kısmını göğüslerinin alt hizasına kadar kapatmamıştır. Bu yüzden "V" yakalı gibi görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma. Şeffaf olacak şekilde ince dokunmuştur.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : Sadece paçaları görülmektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmıştır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Balıksırtı desenli, metal görünümlü altın yaldız, ince bir kemer takmıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Kemerine ince bir iple astığı yine metal görünümlü altın yaldız, içi boş bir kın ve göğüs kısmında "V" oluşturacak biçimde boynuna atılmış, uçları ince kırmızı çizgilerle bezeli bir şal veya atkı görülmektedir.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hotoz.
- Modeli** : Başının bir yanına doğru yastığı hatırlatan yassı bir hotoz ile alın kısmının üzerinde yelpaze biçimi katlanmış taca benzer bir parça, saçta ters “V” biçimi oluşturan yeşil bir örtü ile tutturulmuştur. Baş tuvaletinin üç parçadan oluştuğu görülmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Muhtemelen yassı terpuş (hotoz) pamuklu bir kumaştan, örtü ise düz dokuma olmalıdır. Yelpaze biçimi katlanmış parça, taca benzemekle birlikte muhtemelen metal iplikle dokunmuş bir dokuma veya altın yıldız kaplama bir metal nesne olmalıdır.
- Süslemesi** : Hotozun tepeliğinden sarkan metal iplikten (atın yıldız) yapılmış püskül ve alın kısmını süsleyen yine altın yıldızlı yelpaze gibi katlanmış taca benzer nesne başlığı süslemektedir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.Sadece kavisli burun kısmı görülmektedir.
- Modeli** : Sivri burunlu pabuç, muhtemelen kısa konçlu ve topuksuz olmalıdır.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadın derin göğüs dekoltesi bulunan giysisini boynuna attığı bir atkı ile zenginleştirmiştir. Başlığı ve bunu saçına tutturması özenle işlenmiştir. Elinde tuttuğu muhtemelen içinde kahve bulunan metal görünümlü küçük fincan zarflarını taşıdığı kırmızı tepsisi ile ikram yapıyor görünümündedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, figürün belindeki altın yıldızlı kemeri göbeğinin biraz altından resimlemiştir. Bu nedenle yanlarda oluşan fazlalıkları dışa hafifçe taşkın bir şekilde işlemiştir. Hatta kının hemen arkasına çizdiği küçük çizgilerle de kemerin elbisede yarattığı kıvrımları biraz çizgisel bir ifadeyle olsa da betimlemiştir. Yine hemen hemen tüm resimlerde üstlüklerin açık olan ön ortalarının, etek uçlarına yakın kısımlarını dışarıya doğru kıvrılmış şekilde göstererek, bir çeşit teknik çizimle giysinın astarının da görülmesini amaçlamış olmalıdır.

ÖRNEK NO: 146.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 229.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,126.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Dümbelek çalan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Kadın.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Müzisyen.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek . Yine entarinin açık bırakılan ön kısmından içine giydiği iç gömleğinin küçük bir bölümü görülmektedir.

b-Giysinin Modeli : “O” yaka. Ancak önü göğüs hizasına kadar açık bırakıldığı için “V” yakalı gibi görülmektedir. İlik ve düğme izi görülmeyen giyside yine gizli bir kapama malzemesi kullanılmış olabilir.

- Beden Kesimi : Önü açık ve ayak bileklerine kadar uzun bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : “O” yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

-Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Balıksırtı desenli metal görünümlü, altın yaldız, ince bir kemer takmıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu dümbelek adı verilen vurmali bir müzik aleti, müzisyen olduğuna işaret etmektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Sivri tepelikli, ortası boğumlu yüksek terpuş.

- Modeli : Başa oturan kısmın ön tarafı ters “V” biçimi oluşturmaktadır. Ortasına sarılarak arkadan düğümlenmiş ince beyaz bir tülbent veya saç bağı ile saça tutturulmuş başlık, hafifçe öne doğru eğiktir. Dikdörtgen formdaki başlık tepe kısmına doğru sivrilen, ters “V” biçimi tepeliklidir.

-Yapım Malzemesi :Muhtemelen terpuş pamuklu bir kumaş, örtü ise düz dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.

- Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Görülmemektedir.
- Modeli	: ---
- Yapım Malzemesi	: ---
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Biçim olarak farklılık gösteren başlık, dönemin kadın başlığı ve saç tuvaletindeki zengin bir çeşitliliğe işaret etmektedir. Tanımlanması zor başlıkların genellikle bir tülbent, baş bağı veya kaş bastı ile saça tutturularak hazırlandığı görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Elinde tuttuğu dümbelek, ağız kısmına deri gerilmiş, dip kısmından bu ağız kısmına doğru daralan dilimli gövdeli ve kaideli bir biçim göstermektedir. Tasvir, o dönemde kullanılan vurmali bir müzik aletini belgelemesi açısından da önemlidir.

ÖRNEK NO: 147.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 230.
Çizim No	:100.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,127.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çocuğu ile hamama giden kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü : Ferace.

b-Giyenin Cinsiyeti : Kadın.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Türk kadını.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, uzun kollu, “O” yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

- Beden Kesimi : Önü açık giysinin bele kadar da çok dar olmayan ancak eteğe doğru biraz daha geniş bir kesimi vardır.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları dirsekten itibaren bir miktar genişlemektedir.

-Yaka Kesimi : “O” yakalıdır. Ancak, göğüs hizasına kadar olan düğmelerini iliklemediği için “V” yakalı gibi görünmektedir.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Farklı renk kumaştan astarlanmıştır.

- Yardımcı Malzemeler : Düğme.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Entarinin açık bırakılan ön kısmından içine giydiği iç gömleğinin bir kısmı görülmektedir.

b-Giysinin Modeli : Önü açık ve "V" yakalıdır. Giysinin ön tarafı herhangi bir kapama malzemesi görülmemesine rağmen kapalıdır. Gizli kapama uygulanmış olmalıdır.

- Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : "V" yaka. Açık olan ön kısmını boynun yaklaşık bir karış altından kapatılarak "V" yaka oluşturulmuştur.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Şalvar. Sadece paçalarının çok küçük bir kısmı görülen giysi, pabucun üzerindeki dökümü göz önüne alındığında muhtemelen şalvar olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : ---

-Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalı izlenimi vermektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar : ---

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Sokak kıyafetleri içerisinde gösterilmiş kadın, omzunda hamam malzemelerini koyduğu bohçasını taşımaktadır. Bohçanın üzeri kırmızı zemin üzerine altın rengi iplikle yapılmış ortası düşey bir çizgi ile bölünen, eşkenar dörtgen motifi ile süslenmiş ve kenarları pilili kırmızı bir örtü ile kapatılmıştır. Pililerin hemen altından başlayan bu kez

kenarlarına oya işlenmiş koyu kahve bir kumaş ile bohça örtüsü tamamlanmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yaşmak.
- Modeli** : Sadece gözlerini ve burnunu açıkta bırakacak şekilde başa beyaz bir tülbent sarılması ile oluşturulmuştur. İki parçalı yaşmağın bir parçası başı kapamakta diğeri ise kulakları, ağzı ve gerdanı örtmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Konçsuz, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : ---
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Ferace diyebileceğimiz bir çeşit palto ve sadece gözleri açıkta bırakan yaşmak ile sokak kıyafeti içerisinde bir Türk kadını görülmektedir. Belden itibaren eteklere doğru genişleyen kesimi ve yardımcı malzemelerle kapatılabilir özellikleri entariye benzerlik gösterse de kol ağızlarının geniş açılması ve düğmelerin entariye göre belden biraz daha aşağıya kadar dikilmiş olması gibi küçük farklılıkları bulunmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Türk kadını ya çocuğu ya da halayığı ile hamama giderken gösteren resimler 16. yüzyıldan itibaren sevilerek işlenen bir tema olmuştur. Kenarları oyalarla süslü hamam bohçası da özellikle Türklerin hamam kültürüne verdiği önemin bir göstergesi olarak oldukça gösterişlidir. Zira 16. yüzyıldan itibaren resimlenmiş bu konudaki çok sayıda tasvirde, işlemler ve oyalarla süslü, çeşitlemeler gösteren bohça örtüleri dikkati çekmektedir. Kenarları ya altın iplikli bir şeritle ya da püsküller ile süslü bu bohçalar, kadının hamam hazırlığındaki özenini de ortaya koymaktadır. Bu konuyla ilgili bir makalesinde Metin And(1991:10-15), yayınladığı resimler ve yaptığı araştırmalar doğrultusunda ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Bu resimlerin çoğunda

kadınlar çocukları ile birlikte hamama giderken gösterilmiş ve Ralamb Albümündeki hamam bohçasının benzer örnekleri resmedilmiştir. Kadının elinden tuttuğu çocuğu da büyüklerin giydiği modelde bir uzun üstlük giymiştir. Yalnız başındaki başlık tıpkı berber çırağı ve sünnet çocuğunda olduğu gibi günlük hayatta çocukların giydiği fes benzeri kırmızı bir takkedir.

Tasvirin neredeyse aynısı hem İDM. albümü, y. 100a hem de Berlin Albümü, y. 73' a karşımıza çıkmaktadır(Resim için bkz. Renda 1997a:165, resim 13 ve 14).

Majda, kadının feracesini entari olarak adlandırmaktadır. Çocuğun üzerindeki giysinin soft izlenimi veren dokumasını da brokar olarak nitelendirdiği görölmektedir(2006:127,resim 127).

ÖRNEK NO: 148.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 231.
Çizim No	: 101.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,128.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kaseli kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a- Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Kadın.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Türk kadını.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren aşağıya doğru genişleyen, etek uçları volanlı bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Görülmemektedir.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Entari kumaşının koyu renk tonunda başka bir kumaşla astarlandığı görülmektedir.
- Yardımcı Malzemeler** : Düğme.
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası düğümlü, kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa beyaz bir peşkir sıkıştırdığı görülmektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Kavuk ve kavuk örtüsü.

- Modeli : Silindirik formda fazla yüksek

olmayan, tepe kısmı yarım yuvarlak bir kavuk üzerine, başa oturan kısmın etrafını çevreleyerek , omuzlarından sırtına ve belindeki kuşağa kadar dökülen uzun beyaz bir örtü (Kavuk örtüsü) örtülmüş ve başa oturan kısmını çepeçevre saran düz beyaz bir kaşbastı ile başa tutturulmuştur. Kavuk örtüsü beline kadar uzundur.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

- Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki silindirik başlığın üzerine örttüğü örtü, yaşmaktan farklı olarak omuzlarını, sırtını ve göğsünü örtecek kadar uzundur. Ayrıca yüzü ve gerdanı açık bırakılmıştır. Entarisindeki renklendirme kadife izlenimi yaratmaktadır. Yine eteğinin volanlarının işlenişi hem bir hacimsellik hem de devinim sağlamıştır.

k- Görselle İlgili Notlar : Resimdeki kadın, avucunun içine kına yakıyor gibidir. Kadının başlığı Selçuklu Dönemi mezar taşlarından birinde gergef işleyen kadın figürünün başındaki ile oldukça benzerdir(Bkz.F.3).

ÖRNEK NO: 149.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 232.
Çizim No	: 102.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,129.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çalparalı kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Gömlek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve uzunluğu bele kadar olan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzlarının iç tarafı oyularak kesilmiş, bu nedenle kol ağzlarının üst kısımları sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Altın rengi.
- Uygulanan Teknik	: Baskı tekniği ile desenlendirilmiş izlenimi vermektedir.
- Konu	: Beş kolu yıldız (Kozmik bezeme).
- Renk	: Yeşil zemin üzerine altın yıldız ile

renklendirilmiştir.

- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : Motifler yatay düzlemde kaydırılarak yerleştirilmişlerdir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü

ortasından bir kısmı görülebilmektedir.

b-Giysinin Modeli

Önü açık, göğüslerin biraz altından kapatıldığı için "V" yaka izlenimi veren ancak "O" yakalı, uzun kollu bir modeldir.

- Beden Kesimi

bol bir kesimi olmalıdır.

- Kol Kesimi

Uzun kolludur. Kol ağzları çok bol, uçları sivri görünümde ve aşağıya doğru dökümlüdür.

-Yaka Kesimi

"O" yakalıdır. Ancak, göğüs hizasına kadar açık bırakıldığı için "V" yaka gibi görülmektedir. Yine herhangi bir kapama malzemesi görülmediği için gizli bir kapama uygulanmış olabileceği gibi sanatçının bu biçimde bir aktarımı da olabilir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

- Ana Yapım Malzemesi

-Yardımcı Malzemesi

- Astarlama Malzemesi

d- Giyside Görülen Süslemeler

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü

b-Giysinin Modeli

modeldir.

- Beden Kesimi

Kalçadan bileklere doğru genişlemektedir. İlk kat beldeki balıksırtı taranmış kemerden başlar ve yanlara doğru hafifçe genişleyerek, kalça hizasının biraz altından sonlanır. Etek kenarları metal iplikle yapılmış, içi buğday başağı motifi ile bezenmiş sırma bir şeritle çevrelenmiştir. Bu ilk kat(farbalı) dar ve kısadır. Kırmızı renk kumaşın üzerine metal iplikle düşey çizgiler oluşturulmuştur. Bunun hemen altından uzanan uzun etek ise etek uçlarına doğru hafifçe genişlemektedir. Etek kenarına bu kez küçük

siyah noktalar işlenmiş, sırma bir şerit geçirilmiştir. Kumaş, metal iplik ve siyah ipliklerle düşey çizgiler oluşturulmuş düz bir dokumadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- **Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Metal iplik ve siyah iplikle oluşturulmuş düşey çizgilerle bir nevi yollu kumaş özelliği göstermektedir.

-**Yardımcı Malzemeler** : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler :

- **Süsleme Gereci** : Metal iplik, siyah iplik.

- **Uygulanan Teknik** : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- **Konu** : Geometrik bezeme (Düşey çizgiler).

- **Renk** : Kırmızı ve koyu mavi zemin üzerine altın yıldız ve siyah ile renklendirilmiştir.

- **Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).

- **Kompozisyon** : Düşey çizgiler birbirine paralel şekilde yerleştirilmişlerdir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde kemer balık sırtı desenli altın yıldız, ince bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu sallamak suretiyle ses çıkaran çarpana adı verilen akustik alet.

ı- Başa Giyilen :

-**Türü** : Hotoz.

- **Modeli** : Tepesinden altın rengi metal iplikli bir püskül sarkan, yassı formda bere benzeri bir hotoz, başın bir tarafına doğru sarmaktadır. Alnının üstünde yine metal görünümlü (altın yıldız) yelpaze biçimi taç veya metal iplik dokuma ve bunları başına tutturduğu önden ters "V" biçimi bağlanmış eflatun bir düz dokumadan (tülbentten) oluşmaktadır.

-**Yapım Malzemesi** : Üzeri dilimli yassı başlık (hotoz) muhtemelen pamuklu bir kumaştan, tülbent ise düz dokuma olmalıdır.

- **Süslemesi** : Yassı başlığın tepeliğinden sarkan altın yıldız saplı, ucu metal iplikle (altın yıldız) yapılmış bir püskül ve yine metal görünümlü bir yelpaze taç ile süslüdür.

- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Aynı albümde yer alan fakat değişik bir akustik aletle dans eden kadın resmine benzerlik göstermektedir. Bu tip iki katlı farbalalı etekler dans ederken dalgalanarak, müziğin ritmine uygun hareket ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Görsel belge niteliğindeki tasvirde yer alan çalpara dönemin perkisyon aletlerinden birisidir. Metin And(1993) bu figürleri çalgıcı cariyeler olarak nitelemektedir.

ÖRNEK NO: 150.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 233.
Çizim No	: 103.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,131.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kazan taşıyan acemioğlan.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kolu, yakasız, herhangi bir kapama malzemesi kullanılmamış, belin hemen altından kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden kalça kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir. Kollar dirsek hizasında sonlanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Mintan.
------------------------	-----------

- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar kapatılabilir, uzun kollu ve bel hizasında kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin vücuda oturan bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarından yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Yeşil renk kuşak.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Belindeki kuşağa dolayarak omuzlarına astığı iki ucu metal kancalı muhtemelen kolan dokumadan yapılmış bir kayışın yardımı ile iki adet kulplu kazan taşımaktadır. Kazanlar altın sarısı metal ağız kenarları olan armûdi tabanlı ve dilimli gövdeli formdadırlar.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Acemioğlan külâhı.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru sivrilen , ve bir yana doğru yatırılmış, konik bir külâh formundadır.
- Yapım Malzemesi** : Dokuma izlenimi vermektedir.

-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Kısa çizme.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Külâhı ve omzuna asarak taşıdığı su dolu tulum veya kazanlar yaptığı iş hakkında ip ucu vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sanatçı yine tamamen profilden verdiği figürün yüz işleyişinde, karikatürü andıran diğer örneklerle nazaran daha başarılıdır. Yanağına işlediği ucunda kıl bulunan et beni sanatçının kişilik belirlemeye yönelik bir yorumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Acemioğlanların ucu sivri külâhlar ile gösterildiği örneklerin sayısı çoktur. Bu resimdeki başlık biçim olarak bu külâhlarla benzerlik gösterse de dik durmaması ve başın bir tarafına doğru yatırılması ile farklılaşmakta ve kasket havası vermektedir.

Acemi oğlanlarına her sene iki kat elbise verilirdi. Yağmurluk çuha adı verilen bir kumaş ile bitlenmemeleri için sarı ve kırmızı olmak üzere iki tane gömlek alırlardı. Uzunçarşılı'nın(1988c: 51-52) Halkondil Zeyli'ndeki 16. yüzyıl ile 17. yüzyıl başındaki acemilerin kıyafetlerinin anlatıldığı belgelere dayanarak verdiği bilgilere göre bunlar başlarına, şekerci külâhlarını andıran sivri uçlu sarı bir serpuş takarlardı. Üzerlerinde mavi renk bir kaput (palto) ve bunun altına da muhtemelen etek uçlarını bellerindeki kuşaklara dolamalarından dolayı *dolama* adı verilen bir tür uzun üstlük giyerlerdi. Dolamanın üst kısmı bele kadar düğme ile kapatılabilir, alt kısmı ise geniş tutulmuştu. Bu giysinin kolları kıvrımlı ve geniş, bilek kısımları ise mintan gibi dardı. Bellerine krep veya çizgili kumaştan bir kuşak bağlarlardı. Şalvarlarının baldır kısmı dar olup, ayakkabıları arkasızdı.

Halkondil Zeyli'ndeki bu aktarımlarla albümdeki acemioğlanının giyimi karşılaştırılınca sadece başlıkta bir benzerliğin olduğu görülmektedir. Başlık sivri uçlu bir külâhı andıran formdadır. Üste kısa kollu bir hırka giymesine karşın, içine

kol ağızları dar ve büzgölü, önü düğmelerle kapatılabilir bir mintan giymiştir. Belinde ise düz kumaştan bir kuşak bulunmaktadır.

Majda, üzerindeki hırka kesimli giysiyi mintan, içine giydiği "0" yakalı, düğmeli mintanı ise ceket olarak nitelemektedir(2006:261,resim 131).

ÖRNEK NO: 151.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 234.
Çizim No	: 104.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,132.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Müftü.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kapanıçe.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Devlet görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan, cepli bir modeldir. Eteği bilek hizasına kadar uzundur.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden eteğe doğru genişleyen bol bir kesimi bulunmaktadır. Herhangi bir kapama malzemesi kullanılmadığı görülmektedir.
- Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Sırtından iki tane takma kol sarmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Geniş devrik kürk yakalıdır. Sırtına doğru sarkan kürklü bir uzantısı vardır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kol ve takma kol ağızları, cebi, astarı ve yakası kakum kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Siyah iplik.
- Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır.

- **Konu** : Dalgalı çizgiler (Geometrik bezeme).
- **Renk** : Kumaştan daha koyu bir siyah renk iplikle renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- **Kompozisyon** : Dikkatli bakıldığında koyu renkteki kumaşın tüm yüzeyinin, kesintisiz kıvrımlı çizgilerle oluşturulmuş, yağmur damlasını andıran motiflerin bir ters bir düz tekrarı ile bezeli olduğu görülmektedir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, beşle kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir.
- **Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- **Yaka Kesimi** : "O" yakalı olmalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Yardımcı Malzemesi** : Siyah düğme.
- **Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- **Ana Yapım Malzemesi** : ---
- **Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası katlanmış,

beyaz bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Örfi sarık.

- Modeli : Üstüne sarıldığı kavuğun küçük

bir kısmı açıkta bırakılarak ön kısmında çapraz görünüm verecek biçimde diyagonal sarık dizilerinin sarılması ile yapılmıştır. Yanlara doğru taşkın ve yüksek görünümde dir. Sarığın içindeki başlık, tepesi düz, üzeri dilimli ve yeşil renktedir.

-Yapım Malzemesi : Başlık pamuklu dokuma, sarık ise düz dokuma olmalıdır.

- Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme. Topuğun üzerinden

yükselen düşey, ince çizgiden, daha önce tamamı resimlenmiş çizmelerden biri olduğu anlaşılmaktadır.

- Modeli : Uzun konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki Örfi sarık daha çok ilim ve din adamlarının taktığı bir tür başlıktır. Ensesine doğru sarkan kakum kürklü, şal yakalı kapaniçesi ile önemli bir şahsiyet olduğu anlaşılmaktadır. Sanatçı, figürün sol eliyle kaftanının ön tarafını tutarken gösterimi ile onun aristokrat kimliğine vurgu yapmak istemiş olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Osmanlılarda kamusal ve özel şer'i

ve hukuksal davalarda dini kuralları dikkate alarak karar veren kişiye Müftü adı verilmekteydi. Bunlara sonradan Şeyhülislâm unvanı da verildiği bilinmektedir(Uzunçarşılı,1988e:173). 17.yüzyılın sonuna kadar müftü unvanı kullanılırken, 18. yüzyıldan başlayarak şeyhülislam ibaresi kullanıldığı görülmektedir. Müftüler diğer bir deyişle şeyhülislâmlar, Kadir Gecesi sadrazamı yemeğe davet eder ve bir gün sonra da *danişmendler yakalı* çuhadar ile altı astarlı çuhadardan bir kıyafet ve başında Örf denilen bir resmi kavuk ile onun huzuruna çıkarlardı. Danişmendler yakalı ibaresinin tam olarak neyi ifade ettiği

anlaşılacakla birlikte 16. yüzyılın ortalarından itibaren resimlenmiş bir çok tarihi konulu resimde sırta doğru bir miktar uzanan kürk yakalı kaftanlara rastlanmaktadır(Resimler için bkz.Ertuğ 1999, resim 9, 11,12,13,14,15) .

D'Ohson'un anlatımına göre şeyhülişlâmlar resmi törenlere Örf adı verilen kavuk ve yine kazaskerlerinde giyebildiği çuha kaplı üst kürkleriyle katılırlardı (Uzunçarşılı,1988e:207). Bu kürk kaplı çuhaya ferve-i beyza da denirdi.

ÖRNEK NO: 152.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 235.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,134.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Mevlevi dervişi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a- Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, küçük hakim yakalı, kalça hizasının biraz altından sonlanan bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren kalçaya doğru hafifçe genişleyen bir kesimi bulunmaktadır . Herhangi bir kapama malzemesi kullanılmadığı görülmektedir.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları geniştir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği ayak bileği hizasına kadar uzun bir modeldir.

- **Beden Kesimi** : Önü açık giysinin yine belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kolları dirseklerden itibaren kol ağızlarına doğru hafifçe genişleyen bir kesimdedir.
- **Yaka Kesimi** : "O" yakalı olmalıdır. Ancak göğüs hizasına kadar açık bırakılan iliklerle "V" yaka görünümündedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Yardımcı Malzemesi** : Düğme.
- **Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- **Ağ Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası delik olan ahşap veya metalden yapılmış bir halkaya takılmış, yeşil bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Önüne koyduğu nakkareyi elindeki çubuklarla çalmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- **Türü** : Mevlevi sikkesi.
- **Modeli** : İnce uzun, tepesi biraz basık yarım yuvarlak sonlanan silindirik bir başlıktır. Ortasında düşey bir çizgi bulunmaktadır.
- **Yapım Malzemesi** : Sikke deve tüyünden yapılmış izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- **Türü** : Görülmemektedir.
- **Modeli** : ---
- **Yapım Malzemesi** : ---
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki Mevlevilere has, mezar taşını simgelediği söylenen sikke, siyah hırkası ve belindeki halkalı kuşak.

k- Görselle İlgili Notlar : Mevlevi dervişlerinin çoğunun sanatla ve özellikle de tasavvuf musikisi ile uğraştıkları bilinmektedir. Resimde nakkare adı verilen vurmali çalgı döneme ait bir müzik aletini göstermektedir.

ÖRNEK NO: 153.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 236.
Çizim No	: 105.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,135.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kalenderi dervişi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, diz kapağının biraz üzerinden sonlanan, çan etek benzeri, Batılı araştırmacılarca tunik olarak nitelenen bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysi bel kısmından itibaren eteğe doğru hafifçe genişlemektedir. Eteğin yan kısmında yırtmacı andıran fakat kapalı bir çizgi görülmektedir.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları orta kısımlarından, içeriye doğru hafifçe oyularak, ters "V" oluşturacak şekilde kesilmiştir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Siyah düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** :Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Kısa don veya çakşır.
- b-Giysinin Modeli** : Paçaları diz hizasında sonlanan bir modeldir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Dar paçalıdır. Paça ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası düğümlü ve iki ucu fiyonk gibi aşağıya doğru sarkıtılmış, turuncu bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omzuna astığı tam olarak anlaşılamayan ama posta benzeyen bir parça, bir koluna taktığı sepet benzeri çanta, boynuzdan yapılmış nefire benzeyen bir alet, kuşağına soktuğu ancak ağzının bir parçası görülen nacağı ile boynuna ve kulağına taktığı halkalar kıyafeti tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tepesi yarım yuvarlak takke.
- Modeli** : Başa oturan kısmın kenarı ince turuncu bir şeritle çevrilmiş, yarım yuvarlak tepeli, silindirik kısa bir başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Deve tüyü veya pamuklu bir dokumadan yapılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : Turuncu şerit.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Dilli yemeni.

- **Modeli** : Konçsuz, dilli, sivri burunlu ve topuksuz bir modeldir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki takke, omzuna astığı post ve özellikle boynundaki iç içe geçmiş metal halkalar ve kulağındaki halka biçimi küçük küpesi ve baldırı çıplak derbeder görüntüsü ile derviş olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, figürün bileklerine pranga izleri yapmıştır. Böylece çile çeken bir dervişi izleyiciye aktarmayı amaçlamış olmalıdır. Ağzına götürdüğü şey küçük bir meyve olmalıdır. Bu tür nesnelere benzerleri BL. Or.2709,y.5b ve y.12a' daki kadın figürlerinin elinde de bulunmaktadır.

Çoğu yarı çıplak resimlenen kalenteri dervişlerinin kıyafetleri ve taşıdıkları nesnelere Ahmet Yaşar Ocak'ın da (1999:159) belirttiği gibi fakr ve tecerrüt esasının bir gereği olmalıdır. Bunların başlangıçta Budist ve şamanist geleneklerin bir yansıması olduğu düşünülmektedir. Bu dervişler cavlak adı verilen bir tür kıldan dokunmuş yelek örterler, bellerine ve boyunlarına küçük çanlar asar, ellerinde uçları kıvrık sopalar tutup, bazen bellerinde tahta kılıç taşırlardı. Yine bazen kaşlarını bazen bıyıklarını çoğunluklarda saçlarını kazıtırlardı ki buna *Cihar-ı darb* denirdi(Ocak 1999: 160-162).

Tadeusz Majda(2006:262,resim 134), hacı olarak nitelendirdiği dervişin çıplak baldırını beyaz çorap olarak isimlendirmektedir. Oysa ayaklarında dilli yemeni bulunan derviş baldırı çıplaktır.

ÖRNEK NO: 154.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 237.
Çizim No	: 106.
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Ralamb Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Stockholm Kraliyet Kitaplığı.
Envanter No / Yaprak No	: Ralamb 8:0,10,136.
Tarihi	: 1657.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Şeyh Efendi.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Din adamı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, kürk astarlı, eteği bilek hizasına kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Herhangi bir kapama malzemesi görülmemektedir.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları bol ve düz kesimdir.
- Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.

- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysi belden itibaren eteğe doğru genişliyor olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kol. Kıtıp tuttuğu elinden, uzun kollunun bir kısmı görülebilmektedir.
- Yaka Kesimi** : “O” yakalı izlenimi vermektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Renklendirme ile kadife izlenimi yaratılmıştır.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası katlanmış, beyaz bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omzuna attığı düz beyaz dokumadan yapılmış atkı benzeri peşkir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Örfi sarık.
- Modeli** : Üstüne sarıldığı başlığın küçük bir kısmı açıkta bırakılarak, yan kısmında çapraz görünüm oluşturacak şekilde geniş, diyagonal sarık sıraları sarılarak oluşturulmuş bir başlık türüdür. Üst yanda sarığın bir ucu (taylasanı) boşta bırakılmıştır. Sarığın içindeki başlık yeşil renkte ve üzeri dilimlidir.
- Yapım Malzemesi** : Başlık pamuklu dokuma, destar ise düz dokuma izlenimi vermektedir.

- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme. Yine koncu görülmemesine rağmen topuğun üzerinden yükselen düşey, ince çizgiden de anlaşılacağı üzere uzun konçlu bir çizme olmalıdır.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki örfi sarığı, kürklü cüppesi, omzundan sarkan peşkiri, kıyafetin dikkat çekici özellikleridir. Üstüne giydiği kürklü kaftanının kumaşı soft izlenimi taşımaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Ressam, elinde muhtemelen Kuran tutan kırmızı ciltli kitap ile bir din adamını resimlemiştir. Boşta kalan eliyle sanki bir şey anlatıyor görünümündedir.

ÖRNEK NO: 155.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 238.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü .
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell
Arhiginnasio.	
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Tef çalan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, küçük hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, eteği bilek hizasına kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında küçük diller bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
------------------------	--------------------

b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde metal izlenimi veren altın yıldız bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Omzuna attığı düz beyaz dokumadan yapılmış atkı veya peşkir giysiyi tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tepesi yassı terpuş.

- Modeli : Başa oturan kısmından yukarıya doğru genişleyen ve tepesi karnak biçimi sonuçlanan silindirik bir başlıktır.

-Yapım Malzemesi : Başlık desenli dokumadandır. Seraser izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başlığın elips biçimi tepesi bitkisel bezemelerle(hançer yaprağı) süslenmiştir.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Başına taktığı süslü başlığı dönemin farklı bir beğenisine işaret etmektedir. Yine bir kısmını iliklemeyerek açıkta bıraktığı derin dekoltesi özellikle harem ve eğlence meclislerinde resimlenen müzisyen kadın figürlerinin vazgeçilmezlerindedir.

k- Görselle İlgili Notlar :Elindeki kenarları zilli tefte dönemin müzik aletlerinden biridir.

ÖRNEK NO: 156.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 239.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell
Arhiginnasio.	
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sokak kıyafetli kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Ferace.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, küçük hakim yakalı, eteği bilek hizasına kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Giysinin ön kısmı diyagonal bir biçimde her hangi bir yardımcı kapama malzemesi kullanılmadan soldan sağa doğru kapanmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları bol kesimlidir.
- Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Feracenin yakasının altından çok küçük bir kısmı görülebilmektedir.
- Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	: Bol paçalı ve ağılı bir giysidir.
- Beden Kesimi	: Bol paçalıdır. Paça ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. İpek izlenimi vermektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Bir elinde kenarları oyulmuş beyaz bir çevre tutmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Konik terpuş, enselik ve kaşbastı.
- Modeli	: Tepe kısmına doğru daralan miğfer formunda, yüksek konik bir başlıktır. Başlığın başa oturan silindirik kısmı geniş, beyaz bir kaşbastı ile çevrelenmektedir. Başlığın tepesinden aşağıya doğru inen ve boynun hemen altından bağladığı beyaz düz dokumadan yapılmış beyaz örtünün bir kısmı ensesine doğru sarkmaktadır. Başlığın tepesinden aşağıya doğru

sarkan uç kısmı kırmızı püskülle süslenmiş enselik, beyaz renkte dokunmuş bir kolan dokuma olmalıdır.

-Yapım Malzemesi : Konik başlık düz dokuma, başa oturmasını sağlayan ve dekoratif bir görüntü oluşturan örtü ise düz beyaz dokumadır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu, topuksuz bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Ferace, sokak giysisinin değişmez unsuru olarak bu örnekte de karşımıza çıkmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Başlığını kafasına tutturduğu beyaz baş örtüsü, yüzü açıkta bırakan bir yaşmak olmalıdır. Değişik bir kadın baş giyimi görülmektedir.

ÖRNEK NO: 157.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 240.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü .
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Valide Sultan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kısa kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sultanın annesi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, küçük hakim yakalı, ön ortası bele kadar düğmelerle kapatılabilen, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar vücuda oturan ve üst bedenden aşağıya doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
- Yaka Kesimi	: Geniş sivri yakalıdır. Yakası boynuna doğru yanlara açılarak yükselmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma. Altın iplik kullanılmış seraser olmalıdır.
- Astarlama Malzemesi	: Siyah kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Kırmızı renk ipek iplik.
- Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken

desenlendirilmiş olmalıdır.

- **Konu** : Kenarlarında diken biçimi çizgiler bulunan madalyonlar (Geometrik bezeme).
- **Renk** : Motif, kiremit kırmızısı ile renklendirilmiştir.
- **Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- **Kompozisyon** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Kısa kollu, küçük hakim yakalı, bele kadar iri düğmelerle kapatılabilen, ayak bileği uzunluğunda bir giysidir.
- **Beden Kesimi** : Önü açık giysinin üst tarafı vücuda oturan, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- **Kol Kesimi** : Kısa kolludur. Kol ağzları iç kısımları oyulduğu için dıştan sivri bir görünümde dir.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. İpek izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme.
- **Astarlama Malzemesi** : Kumaştan biraz daha koyu bir tondadır. Dikkatli bakıldığında ince bir şeritle kenarlarının çevrelendiği görülebilmektedir.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- **Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde üç yapraklı kabzası bulunan altın rengi kaması ve yine altın rengi, birbirine kilitlenmiş küçük plakalar şeklindeki kemeri giysinin zengin görünümünü tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde metal(altın yıldız) izlenimi veren bir küre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü

: Kenarı taçlı yüksek terpuş.

- Modeli

: Tepe kısmına doğru genişleyen

tepesi düz, silindirik başlığın, başa oturan kısmı altın yıldız bir taçla süslüdür. Tacın iki kenarından siyah tüy sorguçlar yükselmektedir.

-Yapım Malzemesi

: Başa oturan kısmını altın bir taç

çevrelemektedir. Yüksek silindirik başlık ise üstündeki kısa kaftanın çok benzeri değerli bir kumaştan (brokar) yapılmıştır. Ancak desenleri farklıdır. Yer yer silinmeler görülmesine rağmen kandili anımsatan stilize kuğu figürleri ile süsleme yapıldığı görülmektedir.

-Süslemesi

: Altın rengi taç ve siyah kuş tüyü

sorguçlar.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü

: Pabuç.

- Modeli

: Sivri kavisli burunlu, topuksuz

bir modeldir.

- Yapım Malzemesi

: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli kumaşlardan yapılmış giysisi, altın yıldız kabzalı kaması, altın rengi kemeri ve yine altın rengi bir taçla süslü, brokar kumaştan yapılmış başlığı ile elinde tuttuğu bir saltanat imgesi olan küresi, onun sarayın en ileri gelen kadını olduğunu vurgulamaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Gücün ve hakimiyetin sembolü

olarak nitelendirebileceğimiz küre tutan Osmanlı sultanlarını 17. yüzyıl resimlerinde görebilmekteyiz. Bu simgenin burada bir valide sultanın elinde de karşımıza çıkması, sanatçının bu kadın figürünün Osmanlı sarayının yönetimi üzerindeki etkisini vurgulamayı amaçlamış olabileceğini düşündürmektedir.

ÖRNEK NO: 158.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 241.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17.yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Asilzade(Soylu) Kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Halk.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, küçük hakim yakalı, kakum kürk kaplı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin, belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Herhangi bir kapama malzemesi kullanılmadığı görülmektedir.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları alttan içe doğru biraz oyularak kesildiği için dış kısımları sivri görülmektedir.
- Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kakum kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: ---
- Uygulanan Teknik	: ---
- Konu	: ---

- Renk : ---
- Biçimlendirme : ---
- Kompozisyon : ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, hakim yakalı, uzun kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin yine belden itibaren genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Siyah düğme.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : "O" yakalı, önü açık, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin ön kısmı göğüs hizasının hemen altından etek uçlarına kadar kapanmaktadır. Ancak görülebilen bir kapama malzemesi kullanılmamış olması gizli bir kapatma uygulanmış olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : "O" yaka. Göğüs hizasının hemen altından kapatılmış olması "V" yaka görüntüsü vermektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Birbirine eklenmiş küçük,

düşey dikdörtgen plakalardan oluşan altın rengi bir kemeri vardır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde üstünde yazılar bulunan bir kağıt parçası diğer elinde ise zenginliğine vurgu yapan, kenarları yaklaşık bir karış eninde metal iplikle işlenmiş beyaz bir çevre tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :
-Türü : Hotoz.
- Modeli : Başının bir yanına doğru yatırılmış yassı bir hotoz ile alın kısmının üzerinde yelpaze biçimi katlanmış taca benzer bir parça saça, ortası düğümlenmiş pembe bir örtü ile tutturulmuştur. Böylece baş tuvaleti üç parçadan oluşturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : Muhtemelen hotozu pamuklu bir kumaştan, örtü ise düz dokumadan olmalıdır. Yelpaze biçimi katlanmış metal görünümlü parça taca benzemekle birlikte muhtemelen metal iplikle dokunmuş bir dokuma olmalıdır.

- Süslemesi : Alın kısmını süsleyen altın yaldızlı, yelpaze gibi katlanmış taca benzer parça başlığı süslemektedir.

i-Ayağa Giyilen :
-Türü : Mest- pabuç.
- Modeli : Kısa konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadın derin göğüs dekoltesi bulunan giysisi ve bir kolunu giyip diğerini omzuna attığı kakum kürklü kaftanı ve Ralamb Albümündeki birçok kadın figüründe gözlemlediğimiz başlıkları hatırlatan saç tuvaleti ile zengin bir başkent kadının giyimini sunmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, kadın figürünü saray kadınına hatırlatan bir giyim-kuşam içerisinde resimlemiştir. Elindeki üstü yazılı bir kağıdı okurkenki duruşu ve elindeki mendili ile aristokrat bir izlenim yaratmıştır.

ÖRNEK NO: 159.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 242.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell Archiginasio.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çalparalı Kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a- Giysinin Türü	: Gömlek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Dans eden kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, küçük hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve uzunluğu bele kadar olan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin vücuda oturan dar bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızlarının iç tarafları oyularak kesilmiş ve kol ağızlarının üst kısımlarına sivri görünüm verilmiştir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Hırkanın açık olan ön kısmından ve kol ağızlarından bir kısmı görülebilmektedir.

b-Giysinin Modeli : Önü açık ve göğüslerin biraz altından kapatıldığı için "V" yaka izlenimi veren, uzun kollu bir modeldir.

- Beden Kesimi : ---

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları çok bol, uçları sivri ve aşağıya doğru dökümlüdür.

-Yaka Kesimi : "O" yakalıdır. Ancak, göğüs hizasına kadar açık bırakıldığı için "V" yaka gibi görülmektedir. Yine herhangi bir kapama malzemesi görülmediği için gizli bir kapama tekniği uygulanmış olabileceği gibi sanatçının bu biçimde bir aktarımı da olabilir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokumadır.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Çift (farbalalı) etek.

b-Giysinin Modeli : İki parçalı ve bileğe kadar uzun bir modeldir.

- Beden Kesimi : Etek, kalçadan ayak bileklerine doğru genişlemektedir. İlk kat (farbala) beldeki balıksırtı taranmış kemerden başlar ve yanlara doğru hafifçe genişleyerek, kalça hizasının biraz altından sonlanır. Etek kenarları metal iplikle yapılmış bu kez dalgalı çizgi motifi ile bezenmiş sırma bir şeritle çevrelenmiştir. Bu ilk kat etek dar ve kısadır. Kırmızı renk kumaşın üzerine koyu kırmızı renk iplikle düşey çizgiler oluşturulmuştur. Bunun hemen altından uzanan uzun etek ise etek uçlarına doğru hafifçe genişlemektedir. Etek kenarına yine içi dalgalı çizgi motifi ile doldurulmuş, metal iplikten bir şerit geçirilmiştir. Kumaşta zemin renginin bir ton koyu ince şeritlere, kırmızı çizgilerin kontur yaptığı birbirine paralel düşey çizgiler bulunmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma. Koyu pembe iplik ve siyah iplikle oluşturulmuş düşey çizgiler bir nevi yollu kumaş özelliği göstermektedir.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gereci : Koyu pembe ve kırmızı iplik.

- Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu : Düşey çizgiler(Geometrik bezeme)

- Renk : Açık pembe zemin üzerine koyu pembe ve kırmızı ile renklendirilme yapılmıştır.

- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

- Kompozisyon : Düşey çizgiler birbirine paralel şekilde yerleştirilmişlerdir.

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde balık sırtı taranmış, ince, altın rengi bir kemer bulunmaktadır. Kemer bele orta kısmı aşağıya doğru hafifçe sarkan ve "V" biçimi duracak şekilde takılmıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu sallamak suretiyle ses çıkaran *çalpara* adı verilen akustik alet.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Hotoz.

- Modeli : Başın bir yanına doğru

düşürülmüş, tepesi dilimli yassı formda, küçük bir minderi anımsatan bir başlık, alnının üstünde yine metal görümlü yelpaze biçimi taç veya metal iplik dokuma ve bunları başına tutturduğu önden ters "V" biçimi bağlanmış turkuvaz renk bir düz dokumadan oluşmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Üzeri dilimli yassı başlık (hotoz) muhtemelen pamuklu bir kumaştan, tülbent ise düz dokuma olmalıdır.

- Süslemesi : Metal(altın) iplik izlenimi veren yelpaze biçimi katlanmış bir dokuma ile süslüdür.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Göğüs dekolteli kısa üstlüğü, çift katlı (farbalalı)eteği ve çalparası ile dans eden müzisyen bir Cariye resmedilmiş olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : ---

ÖRNEK NO: 160.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 243.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell Archiginasio.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Ayna tutan genç kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, sivri yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve uzunluğu kalçanın biraz altından sonlanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst tarafı dar, alta doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzlarının iç tarafları oyularak kesilmiş, böylece kol ağzlarının üst kısımları sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Şömizye yakalıdır. Ön ortadaki düğmeleri göğüslerinin yaklaşık bir karış altından iliklediği için dekolteli bir görünümündedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Hırkanın açık olan ön kısmından ve kol ağızlarından bir kısmı görülebilmektedir.

b-Giysinin Modeli : Önü açık ve göğüslerin biraz altından kapatıldığı için "V" yaka izlenimi veren, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun etekli bir modeldir. Pilili eteğinin bir yanı içi zikzak motifleri ile doldurulmuş iki düşey çizgiden oluşmuş, metal iplik izlenimi veren sırma bir şeritle süslüdür.

- Beden Kesimi : Önü açık, uzun kollu giysinin, belden itibaren genişleyen bir kesimi vardır.

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları çok bol, uçları sivri ve aşağıya doğru dökümlüdür.

-Yaka Kesimi : Yakasızdır. Ancak giysinin önü göğüs hizasının biraz altına kadar açık bırakıldığı için "V" yaka gibi görülmektedir. Yine herhangi bir kapama malzemesi görülmemekle birlikte ön ortası kapalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokumadır.

-Yardımcı Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Beden Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde balıksırtı desenli metal (Altın) izlenimi veren ince bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde dönemin ayna formlarıyla benzerlik gösteren uzun saplı, oval gövdeli, küçük taçlı, metal görünümlü bir ayna tutmaktadır. Topkapı Sarayında bu döneme ait benzer formda birçok ayna örneği bulunmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tepesi yassı terpuş ve tülbent.

- Modeli : Başa oturan kısımdan yukarıya doğru genişleyen ve tepesi kasnak biçimi sonuçlanan silindirik bir başlıktır. Başlık, hotozun kasnak biçimi yassı tepe kısmının tam ortasından geçerek, başlığın başa oturan silindirik kısmını saça sabitleyen düz beyaz bir dokuma ile tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Yassı tepelikli başlık puanteli desenli bir dokumadan, örtü ise düz beyaz bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

- Süslemesi : Başlığın puanteli kumaşı.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Tepesi yassı, kasnak biçimi yüksek başlığı, kenarları gümüş iplik işlemeli, uzun iç gömleği ve ipek izlenimi veren pembe hırkası ile genç bir saraylı kadının daha çok ev içi kıyafetini belgelemektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Hırkanın yakası günümüzde Amerikan yaka olarak da isimlendirilmektedir. Oysa bu tür yakanın 17. yüzyılın ortalarında bir Türk kadının giysisinde kullanıldığı görülmektedir.

ÖRNEK NO: 161.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 244.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell Archiginasio.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saz çalan genç kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, yüksek hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve uzunluğu kalçanın biraz altından sonlanan, batılı araştırmacılarca tunik olarak nitelendirilen bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst tarafı dar, alta doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında küçük diller bulunmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yakalıdır. Ön ortasındaki düğmeleri göğsünün yaklaşık bir karış altından iliklediği için dekolteli bir görünümündedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek. Üst giysinin açık olan

ön kısmından bir bölümü görülebilmektedir.

- b-Giysinin Modeli** : Önü açık bir giysidir.
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : ---
- Yaka Kesimi** : Yakasızdır. Ancak, göğüs hizasının biraz altına kadar açık bırakıldığı için “V” yaka gibi görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokumadır.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Şalvar.
- b-Giysinin Modeli** : Bol paçalı ve ağıldır.
- Beden Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarında yatay eksenle üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : Düz dokuma.
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, altın yıldız, küçük, düşey dikdörtgen plakaların birbirine eklenmesi ile yapılmış, ince bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde yaylı bir müzik aleti tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Yassı tepelikli terpuş.
- Modeli** : Başa oturan kısmından yukarıya doğru genişleyen ve tepesi yassı, kasnak biçimi sonuçlanan, silindirik bir başlıktır. Yassı tepe kısmı bitkisel bir motifle(hançer yaprağı) bezelidir.
- Yapım Malzemesi** : Yassı tepelikli başlık, bitkisel motiflerle süslü metal iplikli desenli bir dokumadan yapılmış olmalıdır. Seraser dokusu vermektedir.

- Süslemesi : Bitkisel bezeme(hançer yaprağı).
- Biçimlendirme : Antinaturalist.
- i-Ayağa Giyilen :
- Türü : Pabuç.
- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar : --

- k- Görselle İlgili Notlar** : Elindeki yaylı çalgı küçük bir bağlama veya saz olmalıdır.

ÖRNEK NO: 162.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 245.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna Biblioteca Comunale dell
Archiginasio.	
Envanter No / Yaprak No	:
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cezalandırılan Kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Ferace.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sokak giysili Türk kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, ayak
bileklerine kadar uzun bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi etek kısmına doğru
genişlemektedir.	
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları geniştir.
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçte Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Beden Kesimi	: ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

- Ana Yapım Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yüksek terpuş ve yaşmak.

- Modeli : Başa oturan kısımdan yukarıya

doğru genişleyen, ortası içe doğru kavisli ve tepesi yassı sonuçlanan silindirik bir başlıktır. Başlığın kumaş yüzeyi siyah çizgilerle kafes biçimi küçük karelere ayrılmıştır. Başlık iki parçalı bir yaşmakla tamamlanmaktadır. Düz beyaz dokumadan yapılmış yaşmağın bir parçası, başlığın tepesinden enseye doğru sarılmakta diğer parçası ise yalnızca gözleri açıkta bırakacak şekilde burun hizasından sarılarak muhtemelen başın arkasından bağlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi :

- Süslemesi : ---

- Biçimlendirme : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Uzun ve kapalı feracesi, yaşmakla sardığı yüksek başlığı ile bir sokak kıyafeti gösterilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Ne suç işlediği bilinmeyen bir kadın elinde ince bir sopa tutan figür tarafından cezalandırılmaktadır. Coco(1987) resimde haremde cezalandırılan bir kadının resimlendiğini söylemektedir. Suçlu bulunan kadının başka bir erkeğin sırtına binmiş gösterimi ile elinde sopa tutan figürle olan göz teması sanatçının iyi bir gözlemi yansıtmaları olmalıdır. Statik resimlenmiş figürlere rağmen resimde Osmanlı toplumsal yaşamından izler sunan bir devrim fark edilebilmektedir.

ÖRNEK NO: 163.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 246.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio .
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cüce.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, "O" yakalı, kürk astarlı, ayak bileği hizasına kadar uzun bir üst giysisidir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Çuha izlenimi vermektedir .
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kakum kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Sadece kolları görülebilen giysinin türü tam olarak anlaşılamamaktadır.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokumadır.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Konik sarık.
-Modeli	: Başa oturan kısım elips biçiminde olup tepe kısmına doğru daralan konik bir başlıktır. Tepe kısmı sivri değil düzdür. Kavuk formundaki bu başlığın üzerine çok geniş olmayan düşey sarık şeritleri sarılmış, bu düşey sıralara diyagonal gelen bir sarık sırası ile başlık tamamlanmıştır.
-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	:
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Kısa konçlu, sivri burunlu ve

topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar : --

k- Görselle İlgili Notlar : Cücenin kürk kaplı kaftanı saraydaki cücelerin kıdemlisi olduğunu düşündürmektedir.

ÖRNEK NO: 164.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 247.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio .
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Cüce.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, “O” yakalı, diz altına kadar uzun bir modeldir. Uzun etek uçlarını kemerinin altına soktuğu görülmektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ”O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma . Çuha izlenimi vermektedir .
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçte Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Sadece eteğinin bir kısmı
görülen giysinin türü belirlenmemektedir.	
b-Giysinin Modeli	: Diz hizasının biraz altından son
bulan bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokumadır.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Cüce serpuşu.
-Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik, arkaya doğru torba biçiminde bir başlıktır. Başlığın ön kısmında yükselen ve yan kısmından kulaklarının üzerine doğru sarkan iki sivri kulak siperliği bulunmaktadır.
-Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Süslemesi	:
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar : --

k- Görselle İlgili Notlar : Saray cücesi has odalıların ve özellikle doğancılarının başında gördüğümüze benzer yan tarafından sivri uçlu kulaklıklar sarkan, torba biçimi bir başlıkla tasvir edilmiştir.

ÖRNEK NO: 165.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 248.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kahya kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a- Giysinin Türü	: Entari(Bkz.Ç.111h).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, şömizye yakalı, kısa kollu, bele kadar düğmelerle kapatılabilen ve eteği bilek hizasına kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe genişlediği görülmektedir.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içeri doğru oyularak kesildiği için üst kısımları sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: Çift yaka. "V" yaka üzerine entarinin renginden farklı renkte küçük sivri bir yaka daha yapılmıştır. Bu tür yakaya günümüzde <i>şömizye</i> yaka da denmektedir. Ayrıca derin göğüs dekoltesi dikkat çekmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Sadece kolları görülen giysinin türü tam olarak belirlenmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, muhtemelen kalça hizasında bir model olmalıdır.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç gömlek. Dikkatli bakıldığında üst giysisinin yakasının altından küçük bir bölümü görülebilmektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
- Kol Kesimi	: ---
- Yaka Kesimi	: "V" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:

- Ana Yapım Malzemesi : ---
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :**
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar :** Belinde ince, küçük düşey dikdörtgen plakaların birbirine eklenmesiyle yapılmış zerrin bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :** Belindeki kemerde kenarları metal (altın rengi) iplikle işlenmiş beyaz bir çevre bulunmaktadır. Çevrenin hemen yanında, ince siyah bir iple kemere asıldığı görülen bir divitlik vardır. Elinde ise ince uzun bir asa tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen :**
- Türü :** Yüksek terpuş, kaşbastı ve çatal uçlu yemeni.
- Modeli :** Fazla yüksek olmayan silindirik formlu, tepesi düz başlığın tepe kısmından aşağıya doğru sarılmış beyaz yemenisi boynun altından bağlanmaktadır. Yemeninin bir parçası ise kadının ensesine doğru sarkmaktadır. Başlığın başa oturan kısmı beyaz bir kaşbastı ile çevrelenmektedir.
- Yapım Malzemesi :** Dönemin modası olan ince, uzun, silindirik başlık pamuklu bir kumaştan, üzerine sarılan yemeni ise düz beyaz bir dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi :** ---
- i-Ayağa Giyilen :**
- Türü :** Pabuç.
- Modeli :** Kısa konçlu, kavisli sivri burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi :** Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi :** ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Elindeki asası, metal iplik işlemeli çevresi ile kırmızı, sırtlıksız ve ayaksız bir tahtta oturulmuş gösterimi önemli bir kadın görevliye işaret etmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçının yüksek silindirik

başığın yemeni ile başa tutturuluşunu başarılı bir şekilde resimlediği söylenemez. Yine yüzün tam profilden işlendiği bu tür tasvirler de karikatür benzeri ifadelerle rastlanmaktadır.

ÖRNEK NO: 166.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 249.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki Sultan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişahın hanımı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, geniş sivri yakalı ve sırt kısmında iki adet takma kol bulunan, kolsuz, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin yine etek ucuna kadar yanlardan genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Geniş, sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Seraser izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Geniş yakası, kol ağızları ve astarı kürk kaplıdır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Altın rengi metal iplik.
-Uygulanan Teknik	: Sanatçının seraser dokusunu

yansıtmak için kullandığı altın yaldızla renklendirdiği kesik düşey çizgiler dikkati çekmektedir.

-Konu : Düşey çizgiler (Geometrik bezeme).

-Renk : Turkuvaz üzerine altın yaldız ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Non-figüratif (Soyut).

-Kompozisyon : Aynı motifin tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysin Türü : Entari.

b-Giysin Modeli : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar ilgili, ayak bileklerine kadar uzun bir giysidir.

-Beden Kesimi : Etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.

-Kol Kesimi : Uzun kollu.

-Yaka Kesimi : Küçük hakim yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma. Renklendirme ile soft izlenimi verilmektedir.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme.

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysin Türü : Şalvar.

b-Giysin Modeli :

-Beden Kesimi : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Küçük dikdörtgen plakalar halinde, kıymetli süs taşları ile bezenmiş, altın rengi murassa kemer.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Haseki kadın tacı(Başlığı).
-Modeli : Tepe kısmına doğru sivri silindirik formlu, sivri tepelikli başlığın alın kısmını çevreleyen, yatay şeridin her iki yanı yarım palmet, ortası ise ucundan bir tığ yükselen sivri kemerli yarım yuvarlak şeklinde biçimlendirilmiştir. Kırmızı, beyaz ve yeşil süs taşlarıyla başlığın tüm yüzeyinin bezendiği görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Metal ve muhtemelen altın kaplama izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Değerli süs(inci, yakut, yeşim) taşları ve yelpaze biçimli siyah bir tüy sorguçla süslüdür.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik ve yüksek ökçeli nalın.

- Modeli : Terlik, konçsuz, sivri burunlu ve topuksuzdur. Bunun altına altın sarısı kırmızı tokaları bulunan yüksek ökçeli nalınlar giydiği görülmektedir.

- Yapım Malzemesi : Deri ve altın yaldızla renklendirilmiş ahşap izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli taşlarla süslü kemer ve hasekilere has tacıyla tamamlanan, altın iplik kullanılmış kürklü kaftanı ile sarayın önde gelen bir kadın kişiliği olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı ucuna lüle takılmış tütün çubuğunun ucu ile haseki sultanın ağız kısmına duman motifleri çizerek, resmin durağanlığına çok küçükte olsa bir devinim katmaya çabalamıştır. Elindeki yarım ay formlu yelpazenin uzun ince sapının altın yaldızlı olduğu görülmektedir.

ÖRNEK NO: 167.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 250.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Acemioğlanlar kahyası.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilir, etek kenarlarında küçük yırtmaçları bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin, üst kısmı bedene oturan, belden etek kısmına doğru ise genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır. Giysinin iç kenarları ince birer şeritle geçilmiştir. Etek astarının ön kenarlarının köşelerinde, eşkenar olmayan dörtgen birer kumaş parçası veya dikiş izi görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Üstlüğün altından çok küçük bir parçası görülebilen giysi muhtemelen önü açık, kalça seviyesinde kesilmiş bir hırka olmalıdır.
b-Giysinin Modeli	: Kısa ve önü açık bir model olduğu anlaşılabilir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi kalçanın biraz altından kesilmiştir.
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Don.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Dar kesimli paçaları, dizin hemen altından uzun konçlu çizmesinin içine sokulmuştur.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortası kemer tokası izlenimi verecek biçimde, ters "V" şeklinde düğümlenmiş, geniş beyaz kuşak.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :	
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Yeniçeri keçesi.
- Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik formdaki başlığın, muhtemelen tepe kısmından dikilerek oluşturulmuş üçgen bir

tepeliği bulunmaktadır. Ve bu kısımdan itibaren ensesine doğru uzanan, uzun bir yatırtmalıktan ibarettir.

-Yapım Malzemesi : Keçeden yapılmış izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Başa giyilen kısmın etrafı bu kez sırma yerine iç içe yerleştirilmiş üçgenlerle taranmış, beyaz bir süsleme şeridi ile çevrenmektedir. Merasimlerde tüy takılan kaşıklık-tüylük kısmı bulunmamaktadır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur. Koncun ön kısmı biraz daha yüksek kesilmiş ve sivri görünümündedir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki yeniçerilere has başlığı ve üç parça etekli gibi görünen ama etek uçlarını kuşağına soktuğu dolama adı verilen uzun üstlüğü ile kendilerine has bir giyim tarzı gösterdiği söylenebilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Acemioğlanlar ocağının subaylarından birisi de *Acemioğlanlar kahyasıdır*(Kethüdası). Sanatçı bu kara sınıfı askerini arkasında tipik başlığı ve sırtında küçük kefesi ile onu takip eden genç bir acemioğlanı ile birlikte resimlemiştir. Yeniçeri ocağının subayı aşağıya doğru sarkan pala bıyığı, hafif sakalı ve ucundan tüyler çıkan et beni ile profilden aktarılmıştır.

ÖRNEK NO: 168.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 250.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Acemioğlan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Mintan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu,"O" yakalı, bel kısmına kadar kapatılabilir, kalça seviyesinde bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst kısmı dar, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Çakşır ve tozluk.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Dar kesimli paçaları dizin hemen altından kesilmektedir. Ayrıca mavi bir tozluk giydiği görülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortası kemer tokası izlenimi verecek biçimde ters "V" şeklinde düğümlenmiş mavi kuşak.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :	
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Acemioğlan külâhı.
-Modeli	: Başa oturan kısmı silindirik formda olup, dik durduğunda bir şekerçi külâhına benzeyen, tepe kısmına doğru sivri bir başlıktır. Sivri tepeliği başın önüne doğru düşürülerek adeta bir siperlik oluşturulmuştur.
-Yapım Malzemesi	: Keçeden yapılmış izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Bot.
- Modeli	: "V" biçimi kesilmiş kısa konçlu, sivri, kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki acemioğlanı külâhı ve sırtındaki kufesi ile ocağın hizmetindeki acemi bir asker izlenimi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Muhtemelen önünden yürüyen yeniçeri subayına ait bir şeyi taşıırken gösterilmiştir. Böylece görevlerinden biride sanatçı tarafından aktarılmıştır.

ÖRNEK NO: 169.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 251.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saray baş muhafızı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kısa kollu, cepli, bel kısmına kadar iri düğmelerle kapatılabilir, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir. Eteğin yan kısımlarında küçük yırtmaçları bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık üst giysisinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağızları ve içi kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.

- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, küçük hakim yakalı ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında herhangi bir kat görülmemekle birlikte yine dar bir kesimi vardır.
- Yaka Kesimi** : Hakim yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma. Brokar izlenimi vermektedir.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- Astarlama Malzemesi** : Astarı kumaştan farklı olarak kırmızı renk, düz bir dokumadandır.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Süsleme Gereci** : Siyah iplik ve gümüş iplik.
- Uygulanan Teknik** : Desen kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Kenarlarında diken şeklinde çizgiler bulunan madalyonlar (Geometrik bezeme).
- Renk** : Gri zemin üzerine siyah ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Kaydırılarak yerleştirilmiş madalyonlarla kompozisyon oluşturulmuştur.

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

- Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, tepe kısmından aşağıya doğru sarkan kalın bir silmesin yanlarda körük görüntüsü oluşturduğu, yüksek bir kavuktur.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu ve

topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki Selimi kavuk ve içine giydiği brokar izlenimi veren değerli bir kumaştan yapılmış üstlüğü ile sarayda önemli bir görev üstlendiği belli olmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sanatçı kol ağızları, yaka,

ön kenar ve etek kenarındaki yırtmacı, koyu kahve rengi kalın bir fırça darbesi ile koturlayarak betimlemiştir. Paşa görünümündeki figürün arkasında kendisini takip eden genç yardımcısı yürümektedir.

ÖRNEK NO: 170.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 251.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saray baş muhafızının yardımcısı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar çaprazlarla kapatılabilir, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan, cepli ve etek yanlarında küçük yırtmaçları bulunan, ayak bileğine yakın uzunlukta bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık, bele kadar vücuda oturan, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Kol ağızları önden ve arkadan uzatılarak oluşturulmuştur.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprazlı.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gerci	: Altın rengi metal iplik kullanılmıştır.

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, “O” yakalı, bele kadar iri düğmelerle kapatılabilen ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: “O” Yaka. Boyun kısmındaki birkaç düğmeyi iliklemediği için “V” yakalı gibi görünmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
-Astarlama Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ince sarılmış beyaz bir kuşak bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :	
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Tüylüklü yeniçeri keçesi.
- Modeli	: Tepe kısmına doğru ince uzun dikdörtgen biçimde yükselen, düz tepe kısmından sonra enseye doğru uzanan yatırtmalığı bulunan bir başlıktır. Başa oturan silindirik kısmın üzeri iç içe yerleştirilmiş üçgenlerle bezenmiş, yaklaşık bir karış yüksekliğinde geniş, altın rengi metal iplikli bir şeritle çevrelenmektedir.

- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Metal iplikle yapılmış sırma şerit.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Uzun konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuzdur.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :
Saçlarının tamamen kazınmış görüntüsü iç oğlanları hatırlatmaktadır. Üzerine giydiği sırt kısmında takma kol sarkan çaprastlı, kırmızı renk kaftanı ise silahtarların kıyafetleri ile çağrışım yapmaktadır. Muhtemelen arkasında durduğu rütbeli kişinin hizmetinde olan bir kişidir.

k- Görselle İlgili Notlar : ---

ÖRNEK NO: 171.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 252.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bostancıbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar çaprazlarla kapatılabilir, kısa kollu, cepli, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir. Eteğin yan kısımlarında küçük yırtmaçları bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık, çaprazlı giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri gibi görünmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağzları, cebi ve içi kakum kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, hakim yakalı
ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından
itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.	
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızlarında
herhangi bir katlanma görülmemektedir.	
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Siyah ipek iplik.
-Uygulanan Teknik	: Desen kumaş dokunurken
oluşturulmuş olmalıdır.	
-Konu	: Bitkisel bezeme. Ancak motif tam
olarak anlaşılammamaktadır.	
-Renk	: Duman rengi zemin üzerine siyah
ile renklendirilmiştir.	
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler zemine serpiştirilerek
yerleştirilmişlerdir.	

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde tuttuğu ince uzun asası giysiyi tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

- Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, tepe kısmından aşağıya doğru sarkan kalın bir silmesin yanlarda körük görüntüsü oluşturduğu, yüksek bir kavuktur. Tepe kısmında kavuğa sarılan sarığın boşta kalan ucu görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu ve

topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki Selimi kavuk, kakum kürklü, çapraştı kaftanı, değerli kumaştan yapılmış desenli üstlüğü ve elinde tuttuğu ince uzun asası önemli kişiliğine vurgu yapmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Bostancıbaşı sakalı ve orta yaşlı bir görünümüdür. Arkasında bostancı baratası ise genç bir bostancı durmaktadır.

ÖRNEK NO: 172.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 252.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bostancı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Mintan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, sivri yakalı, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilir, uzun kollu, kalça hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bele kadar dar, belden kalça hizasına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları geniştir.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
-Beden Kesimi	: ---

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Çakşır ve tozluk.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

-Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları diz

seviyesinde kesilmektedir. Bacaklarını, mest-pabuca kadar kapatan kırmızı bir tozluk giydiği görülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Çakşır ve tozluk düz dokumadan yapılmıştır.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası düğümlü kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa birkaç sıra ince siyah iplikle asılmış, metal izlenimi veren, üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış bezemeler bulunan, kama ve kını, giysiyi tamamlayan bir kuşam ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Barata.

- Modeli : Başa oturan kısmı silindirik

olan başlık, arkaya doğru torba gibi uzamaktadır. Boru biçimindeki bostancı baratalarını anımsatan başlığın tepe kısmından büzüldüğü izlenimi veren çizgiler dikkati çekmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Kısa konçlu, sivri kavisli

burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi

: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki başlık kırmızı rengi ve biçimi ile bostancı baratalarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak bazı geç dönem resim örneklerinde bostancı baratalarının boru biçimi tepe kısımlarının yan tarafa doğru eğik takıldığı da görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sanatçı, albümde resimlediği ikili figür grupları ile Ralamb, PBN , Taeschner, Naradowa albümlerindeki kompozisyonlardan biraz farklı bir uygulamaya gitmiştir. Belki de yüksek rütbeli ve unvan sahibi kişiliklerin çoğunlukla bir yardımcı ile dolaştıklarına da vurgu yapmak istemiş olmalıdır.

ÖRNEK NO: 173.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 253.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yeniçeri Ağası.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar çaprastlarla kapatılabilir, kolsuz, sırtından sarkan takma kollu, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir. Eteğin yan kısımlarında küçük yırtmaçları bulunmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık, çaprastlı giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır. Bir omzundaki dikiş çizgisi belirgindir.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Kol ağızları önden ve yandan uzatılarak oluşturulmuştur.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Yakası, kol ağızları, ön kenarları ve içi koyu kahverengi bir kürkle kaplanmıştır. Takma (sahte) kol ağızlarının iç kısımlarının dahi bu kürkle kaplı olduğu görülebilmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Çaprastlar. Kırmızı ipliktedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, hakim yakalı ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin bel kısmından itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzlarında herhangi bir kat görülmemektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
- Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak kırmızı renk bir düz dokumadan yapılmıştır.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
- Süsleme Gereci	: İpek iplik.
-Uygulanan Teknik	: Desen kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çok net anlaşılammakla birlikte yuvarlak madalyonların kenarlarına yerleştirilmiş, küçük damlacık biçimindeki siyah noktalardan oluşan motiflerle süslüdür.
-Renk	: Açık kahverengi zemin üzerine motifler siyah ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belinde, ortası düğümlü turuncu renkte bir kuşak bulunmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

- Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen ve tepe kısmından aşağıya doğru sarkan kalın bir silmesin yanlarda körük görüntüsü oluşturduğu, yüksek bir kavuktur. Tepe kısmının ortasında baklava dilimi küçük bir parça dikkati çekmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Çizme.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu ve

topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Başındaki Selimi kavuk, kakum kürklü, çapraştı kaftanı, değerli kumaştan yapılmış bitkisel desenli iç kaftanı ile rütbeli bir subay olduğu anlaşılmaktadır. Sırt kısmından sarkan işlevsel olmayan dekoratif özellikli takma kolu dikkati çekmektedir. Gerçek kol açıklığı giysisinin omuzu ile bedeni arasında yana açılan açıklık-yırtmaç ile sağlanmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçının figürün sakal uçlarını, beyaz renk kullanarak kırlaştırdığı görülmektedir.

ÖRNEK NO: 174.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 253.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana.
Envanter No / Yaprak No	: Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Acemioğlan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bel kısmına kadar düğmelerle kapatılabilir, uzun kollu, sivri yakalı ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir. Eteğin yanlarına atılan yırtmaçlar eteğe üç parçalı bir görünüm vermektedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Sivri yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır. Giysinin iç kenarlarına ince birer şerit geçirilmiştir. Etek astarının ön kenarlarının köşelerine eşkenar olmayan dörtgen birer kumaş parçası dikildiği görülmektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve çorap.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Çakşırın dar kesimli paçaları ile mest-pabuç arasında beyaz çorapları bulunmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası kemer tokası biçimde ters "V" şeklinde düğümlenmiş geniş mavi bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :**
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Tüylüklü yeniçeri keçesi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru hafifçe genişlemektedir. Üçgenimsi bir parçadan itibaren ensesine doğru uzanan yatırtmalığı bulunmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Keçeden yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : Alın kısmını iç içe geçmiş üçgen motiflerinin bir düz bir ters tekrarından oluşan motif sırası ile bezenmiş, genişçe, altun rengi bir şerit çevrelemektedir. Merasimlerde tüy takılan tüylük kısmı bu şeridin tam ortasına düşey biçimde yerleştirilmiştir. Tüylüğün tepesi yarım palmet biçimindedir.
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :
Başındaki yeniçeri keçesi askeri sınıfı hakkında fikir vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Acemioğlan, bu kez sivri bir külâh yerine yeniçeri keçesi takmaktadır. Sanatçı önde yürüyen yeniçeri ağası ile yine ikili bir figür grubu yaratmıştır.

ÖRNEK NO: 175.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 254.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio.
Envanter No / Yaprak No	:
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hamamdaki genç adam.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Peştamal.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk erkeği.
d-Giysinın Modeli	: Muhtemelen dikdörtgen biçimde dokunmuş yollu bir dokumadır.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Yollu dokuma. Dokumanın her iki kenarında yatay, ince, beyaz çizgilerden oluşan bordürler bulunmaktadır. Bunların arasında kalan zemin ise bu yatay çizgilere dik gelecek şekilde çok sık olmayan aralıklarla yerleştirilmiş, düşey , ince, beyaz çizgilerle doldurulmuştur. Bir çeşit düşey eksende yollu dokuma görünümündedir.
-Astarlama Malzemesi	: Arkası önü birdir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Beyaz iplik.
-Uygulanan Teknik	: Desen dokunurken oluşturulmuş

olmalıdır.

- Konu** : Yatay ve düşey çizgiler.
- Renk** : Lacivert zemin üzerine beyaz ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Yatay ve düşey çizgiler belirli aralıklarla birbirlerine paralel yerleştirilmiştir.

- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : ---
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Gerdanını kapatarak iki omzundan arkaya doğru attığı, düz beyaz dokumadan peşkiri, hamam kıyafetini tamamlamaktadır.
- ı- Başa Giyilen** : Başına herhangi bir şey giymemiştir.
- Türü** : ---
- Modeli** : ---
- Yapım Malzemesi** : ---
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Yüksek ökçeli nalın.
- Modeli** : Tokalı ve yüksek ökçelidir.
- Yapım Malzemesi** : Ahşap izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçalar İle İlgili Açıklamalar :

Belinden aşağısına sardığı peştamalı, yüksek ökçeli nalınları ve yarı çıplak bedeni ile hamamda olduğu rahatlıkla anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar

: Sanatçı yarı çıplak figürü başında bir tutam saç ile resimlemiştir. Genç adamın göbeği ve kaburgaları da çizgilerle vurgulanmıştır. Ancak, her iki bileğindeki pranga izlerine benzeyen çizgiler dikkat çekicidir. Tasvir, dönemin hamam giysilerini ve saç kesiminden farklı bir örneği göstermesi açısından önemlidir.

ÖRNEK NO: 176.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 255.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio .
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Meyve ve çiçek satıcısı(Yemişçi).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Esnaf.
d-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, açık önü bel hizasına kadar düğme ve ilikle kapatılabilir, etek uçlarının yan taraflarında küçük yırtmaçları bulunan, batılı araştırmacılarca tunik olarak nitelendirilen bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Üst kısmı dar, belden etek kısmına doğru genişleyen ve dizin hemen üstünde sonlanan bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
------------------------	--------------------

b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
-Paça Kesimi	: Uzun paçalıdır. Paçalarının çizmesinin içine soktuğu kısımlarının yatay eksende üst üste kat yaparak toplandığı görülmektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortası düğümlü turuncu bir kuşak bağladığı görülmektedir.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Kuşağına altın yaldızla renklendirilmiş zarf kapaklı, kırmızı bir çanta takmaktadır.
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Diyagonal sıralı sarık.
-Modeli	: Yanlara doğru hafifçe bombe yapacak biçimde, ön tarafı çapraz görünüm oluşturacak şekilde diyagonal sarık sıralarının sarılması ile oluşturulmuş bir serpuştur.
-Yapım Malzemesi	: Düz beyaz dokuma.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Çizme.
- Modeli	: Uzun konçlu, sivri, hafifçe kalkık burunlu ve topusuzdur. Yan kısımlarında dikiş izi bulunmaktadır.
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Muhtemelen topladığı paraları koyduğu küçük çantası ve kafasında taşıdığı tepsi içerisindeki taze meyve ve çiçekler yaptığı iş hakkında bir ipucu vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Dilimli armûdi gövdeli,

küçük kaideli, uzun boyunlu lâledanlar bu kez altın yıldız ile boyanmıştır.

Sepetlerdeki hasır örgü dokusu sanatçı tarafından stilize bir şekilde aktarılmıştır.

Poz verir görüntüdeki el hareketlerinin durağan ifadeyi yumuşatamadığı

görülmektedir.

ÖRNEK NO: 177.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 256.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Correr Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca dell Museo Correr , Cicogna 1971.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kanuni Sultan Süleyman.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma (sahte) kolları sarkan, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek uçlarına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kol ağızları, yaka, ön orta kenarları ,takma kol ağızlarında ve astarında kürk kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	:
-Uygulanan Teknik	: Motifleri, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çin bulutu (Kozmik bezeme).
-Renk	: Turkuvaz üzerine altın rengi metal

iplikle renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Aynı motifin yatay ekseninde yan yana yerleştirilerek birbirini tekrarlanmasıyla oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü

: İç kaftanı.

b-Giysinin Modeli

: Kısa kollu, açık önü bel kısmına

kadar iliklenebilir ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

- Beden Kesimi

: Bele kadar önü açık olan giysinin

etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi

: Kısa kolludur. Kol ağzları içten

oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir. Omuzdan gelerek, bu sivri ucun köşesi ile birleşen, dikiş izine benzer çizgiler görülmektedir.

-Yaka Kesimi

: Görülmemektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Metal iplik (Gümüş rengi)

yapılmış, yatay ekseninde çizgileri bulunan, seraser izlenimi veren bir tür dokumadan yapılmıştır.

-Yardımcı Malzemesi

: Düğme.

d- Giyside Görülen Süslemeler

:

- Süsleme Gereci

: Metal iplikli ince yatay çizgiler

kumaşı süslemektedir.

- Uygulanan Teknik

: Dokuma.

- Konu

: Geometrik bezeme (Yatay

çizgiler).

-Renk

: Eflatun üzerine gümüş renk ile

renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme

: Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon

: Gümüş rengindeki yatay çizgilerin

birbirini paralel şekilde tekrarlaması ile oluşturulmuştur.

Parça 3(En Alta Giyilen)

:

a-Giysinin Türü : Sadece kolları görülebilen giysinin türü anlaşılacak şekilde birlikte entari veya mintan olmalıdır.

b-Giysinin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Küçük, düşey dikdörtgen plakaların yan yana sıralanması ile yapılmış altın izlenimi veren metal kemer.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Mücevveze.

-Modeli : Tıpkı Selimi kavuktaki gibi tepe kısmına doğru genişleyen, tepe kısmından aşağıya doğru uzanıp, kulak hizasından yukarıya doğru dönüş yapan kalın bir silmenin, yan taraflarda çatal biçimi körük görüntüsü oluşturduğu yüksek kavuğun tepesinde, küçük bir top büyüklüğünde kırmızı bir tepelik bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Bağdaş kurduğu için görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Değerli kumaşlardan yapılmış üst giysileri, tepesinde kırmızı bir tepelik bulunan mücevvezeli giyim tarzı ve yer tahtına bağdaş kurarak oturduğundan sultan olduğu anlaşılmaktadır. Sırtını yasladığı yeşil yastık ve üzerinde bağdaş kurduğu kiremit kırmızısı, ince uzun minder taht görevi görmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın arkasına konulmuş şişkin bir yastık ve üstüne oturduğu bir minder ile bağdaş kurar vaziyetteki gösterimi, Kıyafet'ül İnsaniye ve 16. yüzyılın son çeyreğindeki prototiplerin bir devamı niteliğindedir.

Minyatür, Coco 1987 ve Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 178.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 257.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Correr Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca dell Museo Correr, Cicogna 1971.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: II. Bayezid.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kapanıçe-Kürk.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma(sahte) kolları bulunan, devrik yakalı, ayak bileğine kadar uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Geniş devrik kürk yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma. Gezi izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kakum kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kol ağzları, yaka, ön beden kenarları ve takma kol ağzları ile cebinde kakum kürk kullanılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Siyah iplik.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır. Yani kumaşın kendi dokusudur.

- Konu** : Dalgalı çizgi motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Siyah.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Birbirinin içine geçmiş, "S" şeklinde ince çizgiler kumaşın tüm yüzeyini kaplamaktadır.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinın Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinın Modeli** : Uzun kollu, açık önü bel kısmına kadar düğme ve iliklerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar önü açık giysinın etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : İpekli dokuma izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak, altın yıldız renkteki başka bir kumaşla astarlanmıştır.
- Yardımcı Malzemesi** : Düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinın Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinın Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Küçük, ince ve uzun düşey dikdörtgen plakaların yan yana sıralanması ile yapılmış, metal izlenimi veren, geniş altın rengi bir kemer takmıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Örfi sarık.

-Modeli : Tepesi hafifçe içeri doğru

kavisli ve dilimli yeşil bir kavuğa, ön tarafı çapraz görülecek biçimde diyagonal sarık sıralarının sarılmasıyla yapılmıştır. Yanlara doğru taşkın, geniş görünümlü bir sarık biçimidir.

-Yapım Malzemesi : Sarık, düz beyaz dokuma,

kavuk ise pamuklu bir kumaştan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Bağdaş kurduğu için

görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultan, erken devir sultanlarının giydiği ensesine doğru bir kürk parçası sarkan devrik geniş yakalı ve kakum kürk kaplı bir kaftan giymiştir. Başındaki başlık ise din adamlarının da tercih ettiği yeşil kavuklu bir Örfi sarıktır. Sanatçı, sultanın sofuk kişiliğine vurgu yapmış olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultan figürlerinin yüzlerinin özenli işlenişi fark edilmektedir. Bu padişah portre dizisinin bilinen bir örnek kullanılarak yapıldığı düşünülebilir. Minyatür, Coco 1987 ve Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 179.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 258.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Correr Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca dell Museo Correr, Cicogna 1971.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: I. Selim.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinin Türü**

: Kaftan (Bkz.Ç.111ö).

b-Giyenin Cinsiyeti

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

: Padişah.

d-Giysinin Modeli

: Önü açık, kolsuz, omzundan

takma kolları sarkan, ön ortanın her iki yanına geniş harçlar geçirilmiş, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

: Önü açık giysinin belden etek

kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi

: Kolsuz japone.

-Yaka Kesimi

: “O” yakalıdır.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

: Havlı dokuma. Açıklı koyulu

kahverengi kumaş zemini fitilli kadife izlenimi vermektedir.

-Astarlama Malzemesi

: Takma kol ağızları, yakasının

çevresi, ön ortanın her iki kenarı ve astarı, mavi zemin üzerine beyaz puanteler biçimindeki kumaşla veya bir tür kürkle astarlanmıştır.

-Yardımcı Malzemeler

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: İç kaftanı.
b-Giysinın Modeli	: Uzun kollu, açık önü bel kısmına kadar düğme ve iliklerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: Siyah düğme.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Siyah iplik.
- Uygulanan Teknik	: Motif, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Kenger yaprağı (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Hardal sarısı zemin üzerine motifler siyah ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Kenger yaprakları kumaş yüzeyine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinın Modeli	: ---
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Ortasını düğümlediği açık kahverengi bir kuşak bağlamaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: Elinde, çokgen bir şerhber

tutmaktadır.

- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Mücevveze.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, yan tarafı körük görünümlü, tepesinde kırmızı bir tepelik bulunan, yüksek bir kavuktur.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz bir dokuma kavuğa şeklini veren mukavva türü sert bir malzeme üzerine yapıştırılmış olmalıdır.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Bağdaş kurduğu için görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Yapım Malzemesi** : ---
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultan, diğer albümlerde resimlenlerden farklı bir tür kürkle veya beyaz puanteli dokuma ile astarlanmış, kadife dokusu gösteren bir kaftan giymektedir. Başındaki mücevveze ve gösterişli kıyafeti tören giysisine işaret ediyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultan I.Selim, bir güç ve iktidar göstergesi olan şeşber ile resimlenmiştir. Minyatür, Coco 1987 ve Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 180.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 259.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Correr Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca dell Museo Correr, Cicogna 1971.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: III. Murad.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan (Bkz.Ç.111a).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma kolları sarkan, ayak bileğine kadar uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Takma kol ağzları, kol ağzları ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal (gümüş rengi) iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Leopar beneği (Geometrik bezeme).

- Renk** : Koyu mavi zemin üzerine gümüş renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler zemin üzerine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinin Modeli** : Kısa kollu, açık önü bel kısmına kadar düğme ve iliklerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Bele kadar dar giysinin etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için, dış kenarları sivri görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma . Soft izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemesi** : Siyah düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İçine, sadece uzun kolları görülebilen ancak modeli ve türü tam olarak anlaşılamayan bir giysi daha giydiği görülmektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Beden Kesimi** : ---
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçala : Ortaları “X” işareti ile doldurulmuş, küçük dikdörtgen plakaların birbirine eklenmesi ile oluşturulmuş, altın rengi zerrin bir kemer takmıştır. Palmet biçiminde kabzası olan altın rengi bir kamayı da kemerinin bir kenarına soktuğu görülmektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde kitap tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, yan tarafı körük görünümlü, yüksek kavuğun tepesine iki adet siyah kuş tüyü yelpaze sorguç takılmıştır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz bir dokuma

kavuğa şeklini veren mukavva türü sert bir malzeme üzerine yapıştırılmış olmalıdır.

-Süslemesi : Kavuğa takılmış, kırmızı ve yeşil süs taşları ile yapılmış yuvaları bulunan siyah tüy sorguçlarla süslüdür.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Bağdaş kurduğu için görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Tüy sorguçlarla süslü Selimi kavuğu, altın kemer ve kaması ve bağdaş kurarak gösterimi ile padişah olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Altın yuvalı sorgucun kaide kısmı yeşil ve kırmızı renkteki ince, uzun bilezik benzeri yassı süs taşları ile yapılmıştır. Resimlerdeki bu ayrıntılar sultan başlıklarındaki süslemenin zenginliğine işaret etmektedir. Sanatçı, sultanı altın varaklı bir cilt kapağı bulunan muhtemelen Kuran tutarken resimlemiştir. Minyatür, Coco 1987 ve Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 181.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 260.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Correr Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca dell Museo Correr, Cicogna 1971.
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: II. Selim.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan (Bkz.Ç.111a).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sultan.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan, ayak bileğine kadar uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Takma kol ağızları, kol ağızları ve astarı kakum kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: İç kaftanı.

b-Giysinin Modeli : Kısa kollu, "O" yakalı, açık önü bel kısmına kadar düğme ve iliklerle kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

- Beden Kesimi : Bele kadar açık önü, yardımcı malzemelerle kapatılabilen, etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.

- Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağzları içten oyularak kesildiği için dış kenarları sivri görülmektedir. Omzundan sivri kol ağzlarına kadar inen ince çizgiler dikiş izleri olmalıdır.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme.

d- Giyside Görülen Süslemeler :

- Süsleme Gereci : Altın rengi metal iplik.

- Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

- Konu : Çok kollu yıldız (Kozmik bezeme).

-Renk : Kahverengi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Antinaturalist.

-Kompozisyon : Yıldız motifleri kumaş yüzeyine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İçine sadece uzun kolları görülebilen ancak modeli ve türü tam olarak anlaşılabilen bir giysi daha giymiştir.

b-Giysinin Modeli :

- Beden Kesimi : ---

- Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma . Soft izlenimi vermektedir.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçala : Belinde balıksırtı şeklinde ince plakalardan oluşan veya yüzeyi bu şekilde taranmış altın rengi bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, yan tarafı körük gibi görünen, yüksek bir kavuktur.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz bir dokuma

kavuğa şeklini veren mukavva türü sert bir malzeme üzerine yapıştırılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Bağdaş kurduğu için

görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultan sade görünümlü bir üst kaftanı giymiştir. Başlığındaki siyah tüy sorgucun boyanmamış olduğu mevcut izinden anlaşılabilir.

k- Görselle İlgili Notlar :Sultanın tahtını oluşturan yastık ve minder,desenli dokumalardan yapılmıştır. II.Selim lakabını da oluşturan kızıl sakalları ile gösterilmiştir. Minyatür, Coco 1987 ve Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri 1995'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 182.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 261.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Marciana Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Venedik, Biblioteca Nazionale Marciana, Cod. Marc. It.IV,49(5578).
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Fatih Sultan Mehmed.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kapanıç-Kürk.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişah.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, geniş devrik yakalı, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan, ayak bileğine kadar uzun, cepli bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Geniş devrik kürk yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, devrik yakası, cebi ve astarı vaşak veya Anadolu parsı kürkü ile kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Ön ortalarının her iki kenarına dörder adet kalp şeklinde altın rengi düğmeler dikilmiştir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, açık önü sağ omzunun altındaki koltuk altı hizasından göbeğine doğru verev bir biçimde hiçbir yardımcı kapama malzemesi kullanılmadan belindeki kuşak yardımı ile kapatılan , ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında bileklerine açılmış kalp biçimindeki altın düğmelerle kapatılabilir yırtmaçlar bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : Yakasız. Yaka,ön ortalarının birinin diğerinin üzerine doğru kapatılması ile oluşturulmuştur.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- Ana Yapım Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçala** : Belinde ortası düğümlü, altın rengi metal iplikle yapılmış bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde kenarları altın şeritli bir çevre tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Horosani sarık.
- Modeli** : Ön tarafı Selimi kavuklara benzeyen sarık, tepesinin tam ortasında altın bir düğme bulunan, dilimli yeşil bir kavuk etrafına yandan çapraz görülecek şekilde, iri sarık sıraları ile taşkın biçimde

sarılmış, genişçe bir başlıktır. Tepe kısmına ortası altın boncuklarla bezenmiş, ince uzun bir turna teli sorguç taktığı görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Sarık, düz beyaz bir dokumadan, kavuk ise düz dokumadan yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Bağdaş kurduğu için görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sultan, devrik kürk yakalı ve altın rengi ipek iplikle sarılmış (ibrişim) düğmelerle süslü gösterişli giysisi ve Bellini' den beri çoğu tasvirde başında görülen Horasani sarığı ile kolaylıkla ayırt edilebilmektedir. Elinde tuttuğu meyveye benzer altın rengi bir nesne ile kenarları altın rengi metal iplikle çevrelenmiş mendili güç ve iktidar gibi imgesel anlamlar yüklüdür.

k- Görselle İlgili Notlar : Kızıl elma olgusu Osmanlı ordusunun yeniçerileri arasında gerçekleşmesi istenilen cihanın fethi adlı bir düştür (Mahir, 2000: 300). Sultanın elinde tuttuğu kızıl elma da dünyaya hakim olma düşlerinin bir göstergesi olan simgelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 17. yüzyıl örneklerinden biri olan Venedik Marciana Kütüphanesindeki bu yazmada da (Cod. It. IV, 491(5578)) elinde kızıl elma tutan sultanlar resimlenmiştir. Minyatür, Coco 1987'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 183.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 262.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell Archiginnasio .
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Köle seçen başkentli adam.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asilzade veya soylu.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından sarkan takma kolları bulunan, ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçte Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, “O” yakalı, önü bele kadar açık, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

- **Beden Kesimi** : Önü açık giysinin etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmalıdır.
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- **Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- **Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, düşey dikdörtgen küçük plakaların birbirine eklenmesi ile yapılmış altın rengi bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- **Türü** : Altın telli kâtibî sarık.
- **Modeli** : Tepesi içeriye doğru biraz basık ve dilimli geniş bir takkeye, ortası çapraz görülecek biçimde yanlara doğru taşkın görünen, diyagonal sarık sıraları sarılmıştır. Sarığın ortasında altın rengi diyagonal bağlanmış bir kaşbastı ile sarığın bu kısmına çapraz görünüm vererek, takkeye tutturulmasını sağlamıştır.
- **Yapım Malzemesi** : Sarık, düz beyaz bir dokumadan, takke ise düz dokumadan yapılmış olmalıdır.
- **Süslemesi** : ---
- i- Ayağa Giyilen** : ---
- **Türü** : Çizme.
- **Modeli** : Uzun konçlu, sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri olmalıdır.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Kürk kaplı, soft izlenimi veren ve omzuna attığı kaftanı, altın rengi kemeri ve metal iplik (altın) kaşbastılı serpuşu ile zengin bir tüccar veya asilzade görünümündedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Uzunca bir banka oturmuş çeşitli milletten dört adet kölenin bir tanesini göğsünü kontrol ederek seçen gösterişli kıyafeti ile başkentli bir soylu ve ona kölelerini gösteren köle taciri resimlenmiştir. Resim belgesel bir nitelik göstermektedir. Resimdeki zengin tarafından kontrol edilen kölenin başında ince uzun bir takke bulunmaktadır. Bir diğer kölenin başında ise tatarların kullandığı kalpağa benzer bir başlık görülmektedir. Siyah tenli kölelerin üzerlerine önü tamamen kapalı entariler giydirildiği görülmekle birlikte beyaz tenli kölelerin önü bele kadar kapatılabilir üstlüklerle resimlendikleri dikkati çekmektedir. Minyatür, Coco 1987’te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 184.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 263.
Çizim No	:
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: Bologna Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Bologna, Biblioteca Comunale dell
Archiginnasio .	
Tarihi	: 17. yüzyıl ikinci yarısı.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sünnet çocuğu.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Sünnet önlüğü.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Halk.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, yakasız,
enlemesine dikdörtgen bir modeldir.	
-Beden Kesimi	: Enlemesine dikdörtgen bir kesimi
bulunmaktadır.	
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: ---
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: ---
b-Giysinın Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: ---
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	: ---
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Takke.
-Modeli	: Başa oturan kısmın hemen üzeri ince bir şeritle çevrili silindirik başlık, yaklaşık bir karış yükseklikte yatay bir dikiş izi ile sivri konik tepeliğinden ayrılmaktadır. Yani konik bir tepelikle sonuçlanan silindirik formda, fazla yüksek olmayan bir modeldir.
-Yapım Malzemesi	: Takke, pamuklu bir kumaştan yapılmış izlenimi vermektedir.
-Süslemesi	: ---
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: ---
- Modeli	: ---
- Yapım Malzemesi	: ---
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Ön tarafı soldan sağa doğru kapanan sünnet önlüğü ve başındaki çoğunlukla küçük çocukların sokakta taktığı kırmızı takke, giyenin sosyal kimliği hakkında bilgi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Asilzâde görünümlü iki figürün çocuğun kollarından tutarak sünnet işlemine yardımcı oldukları görülmektedir. Çocuğun, beyaz önlüğün arasına kafasını sokmuş bir sünnetçi tarafından sünnet edilmesi sahnesi, sosyal yaşantıdan bir kesitin sanatçı tarafından aktarılmasıdır. Rahat çalışmak için serpuşunu çıkarmış sünnetçi figürü uzun yeşil üstlüğü, kırmızı çakşırı

ve tozluğu ile mest-pabuçlar giymiş olarak resimlenmiştir. Minyatür, Coco 1987'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 185.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 264.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.1.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sultan III. Süleyman.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Sultan.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, geniş devrik yakalı bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek uçlarına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Geniş kürk yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Renkli iplikler.
-Uygulanan Teknik	: Motifleri, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: İri yapraklı çiçek (Bitkisel bezeme).

- Renk** : Bej zemin üzerine değişik renk ipliklerle renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Madalyon görünümündeki iri çiçek motiflerinin zemine kaydırılarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç kaftanı.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar inci düğmelerle ilikli ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst tarafı dar giysi belden itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yine kat yapmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak düz beyaz renk dokumadandır.
- Yardımcı Malzemesi** : İnci düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Değerli süs taşları ile bezenmiş murassa bir kemer takmıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Elinde uçları işlemeli beyaz bir mendil tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :

- Türü** : Selimi.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, körüklü, çatal, yüksek bir kavuktur. Tepeliği ile birleşen üst kısmın tam ortasında baklava dilimi küçük beyaz bir parça bulunmaktadır. Üst yanlarına iki siyah tüy sorgucun takıldığı görülmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Konçları görülmeyen ayak giysisi, topuk kısmından yükselen düşey çizgiden dolayı çizme izlenimi vermektedir.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuk üzerinden yukarıya doğru bir çizgi ile ayrılmış, topuksuz bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Değerli kumaşlardan yapılmış kaftanı, iç kaftanı, mücevherli kemeri ve sorguçlu yüksek kavuğu ile gösterişli bir kıyafet içerisinde.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultan, kolluklu ve arkalı bir tahtta otururken resimlenmiştir. Tahtın arkasında ve ayakta durur vaziyette iki has odalı(Silahdar ve İbriktar) görülmektedir. Has odalılar kendilerine has sırtlarından takma kollar sarkan, kolsuz kaftanlar içerisinde. Başlarında, başa oturan kısımları yaklaşık bir karış eninde altın rengi şeritlerle çevrili, yatırtmalı kırmızı üsküfler bulunmaktadır. Özellikle ibriktarın kuğu veya stilize kandil desenli kumaştan yapılmış kaftanı dikkat çekicidir.

Sultanın oturduğu tahtın kolluklarının dış yan kısmında ortası şemse motifli bir pano bulunmaktadır. Taht arkalığının üzeri ise dilimli kaş kemer biçimindeki bir taç ile sonlanmaktadır. Taht, Sultanın ayaklarını bastığı küçük kaidesi ile devrin ahşap işçiliğine güzel bir örnektir.

ÖRNEK NO: 186.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 265.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.1.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Hasodalılar.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray Görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından ağızları düz, kartal kanatları sarkan, küçük hakim yakalı, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, etek kenarlarında küçük yırtmaçlar bulunan ve ayak bileğine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Sırtından sarkan takma kollar kaftanlarınkinden biraz farklıdır. Bunlar daha çok cepken ve saltalarda bulunan daha geniş ve ağız kısımları düz kesimli takma kollar ile benzerlik gösterirler. Uzunlukları da kaftanlarınkinden farklı olarak kalçanın biraz altından kesilmektedir.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma. Atlas izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Bele kadar küçük boncuk

düğmeler ve ilikler yardımı ile kapatılmaktadır.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Değerli süs taşları ile bezenmiş murassa birer kemer veya kuşak takmışlardır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar :

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Zülüflü üsküf.

-Modeli : Başa giyilen kısmı silindirik

olup, yaklaşık bir karış yüksekliğinde değerli süs taşlarıyla bezenmiş sırma şerit ile çevrelenmektedir. Tepesi miğfer benzeri sivri bir biçimde sonuçlanmakta ve bu kısmın hemen üzerinden enseye doğru kavis yaparak dönen uzun yatırtmalıkları bulunmaktadır. Sanki miğfer formu bir başlığa kırmızı renkte düz bir dokuma geçirilmiş izlenimi vermektedir. Başlık yanlardan sarkan zülüflerle tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe veya kırmızı kadife
izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : Değerli, renkli süs taşları ile bezeli sırma şerit.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Pabuç.

- **Modeli** : Sivri kalkık burunlu,
topuksuz bir modeldir.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sırtlarından takma kol sarkan üstlükleri ve kendilerine has renkte kırmızı başlıkları ile has odalı oldukları anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sultanın ibriktarı, silahtarı ve tülbentdarından oluşan has odalılar bu resimde birlikte resimlenmişlerdir. Sanatçı tarafından elleri büyük bir saygıyla kuşaklarının hemen altından iliklenmiş duruşları ile sanki sultanın hemen arkasında bekliyor izlenimi vermektedirler. Bu kurgular resimlerin belirli kalıplara göre kopyalandığını göstermektedir. Daha çok kendilerine has başlıkları ile kolaylıkla ayırt edilebilen bu figürlerin üzerlerine giydiği üstlüğün takma kolları, günümüzde İzmir efeleri ve Ankara zeybeklerinin giydiği ve görünüşlerinden dolayı *Kartal Kanadı* olarak ta halk diline geçmiş bir tür salta veya cepkenin takma kollarının belki de ilk örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

ÖRNEK NO: 187.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 266.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.15.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Tülbent Ağası.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray Görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, hakim yakalı, bele kadar boncuk düğmelerle kapatılan, etek yanlarında küçük yırtmaçların bulunduğu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Sırtından sarkan takma kollar yine kaftanlarınkinden biraz farklıdır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklıdır. Kumaşın kenarları içten gümüş rengi ince bir şeritle geçilmiştir. Astar düz beyaz dokumadandır.
-Yardımcı Malzemeler	: Bele kadar boncuk düğmeler kullanılarak kapatılmaktadır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Gümüş rengi metal iplik.

- Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Baklava dilimi veya eşkenar dikdörtgen motifi (Geometrik bezeme).
- Renk** : Eflatun zemin üzerine gümüş renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifler kumaş yüzeyine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Hareli bir dokumadan geniş bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** :
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Zülüflü üsküf.
- Modeli** : Başa giyilen kısmı silindirik olup, yaklaşık bir karış yüksekliğinde değerli süs taşlarıyla bezenmiş altın rengi metal iplik bir şeritle çevrelenmektedir. Tepesi miğfer benzeri sivri bir biçimde sonuçlanmakta ve bu kısmın hemen üzerinden enseye doğru kavis yaparak dönen uzun bir yatırtmalığı bulunmaktadır. Başlık yanlardan sarkan zülüflerle tamamlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi	: Keçe veya kırmızı kadife
izlenimi vermektedir.	
-Süslemesi	: Değerli renkli süs taşları ile
bezeli sırma şerit.	
i-Ayağa Giyilen	: ---
-Türü	: Mest-pabuç.
- Modeli	: Sivri kalkık burunlu,
topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.	
- Yapım Malzemesi	: Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi	: ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Sırtlarından takma kol sarkan, kıymetli kumaştan üstlüğü ve kendilerine has renkte gösterişli başlığı ile bir has odalı tasvir edilmiştir. Elinde tuttuğu palmet biçimi ayakları olan, değerli taşlarla süslü, üç ayaklı sarık kaidesine geçirdiği, mücevher tokalı, siyah tüy sorguçlarla süslü sultan ait diyagonal sarılmış, şişkin gövdeli sarık ile görevi çok net anlaşılabilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Tülbent Ağası has odanın ağaları arasındadır. 18. yüzyıl öncesi Saray teşkilatında padişahın çizmelerinden sorumlu olan Rikaptardan sonra gelirlerdi (Uzunçarşılı, 1988a: 352). Bunların görevleri arasında padişahın sarıklarını hazırlamak ve saklamak bulunurdu. Sarıklardan birin törenler sırasında taşınması ve sağa sola eğilerek halka selam verilmesi de bunun görevleri arasındaydı (Uzunçarşılı, 1988a: 352).

ÖRNEK NO: 188.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 267.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.13.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kapıcılar Kethüdâsı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma kollar sarkan, dışarıya doğru kıvrık yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Dışa doğru kıvrık kürk yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak düz beyaz dokumadan astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Gümüş rengi metal iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Zikzak biçimi düşey geniş bordür (Geometrik bezeme).

- Renk** : Altın sarısı zemin üzerine gümüş renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motif kumaş üzerine su yolu gibi düşey ekseninde yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar kapatılabilir, uzun kollu, "O" yakalı, etek kenarlarında küçük yırtmaçlar bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır. Kol ağızlarında iliklenebilir yırtmaçlar görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş kenarları içten kırmızı ince bir şeritle geçilmiştir. Astarı düz beyaz dokumadır.
- Yardımcı Malzemesi** : Boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası düğümlü kırmızı bir kuşak bağlamaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** :
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru genişleyen, körük görünümünde, çatal şeklinde yüksek bir kavuktur. Tepeliği ile birleşen üst kısmın tam ortasında baklava dilimi küçük beyaz bir parça bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Kıymetli kumaştan yapılmış kaftanı, yüksek sarığından çok elinde tuttuğu ince uzun asası belirleyici olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Kapıcılar Kethüdasının oturduğu tahtın kısa arkılığı(sırtlığı) ve ince uzun bacakları bulunmaktadır. Tahtın yan yüzünde kartuş içine yerleştirilmiş şemse motifi yer alan bir pano bulunmaktadır. Taht ayaklarının zemine oturtuluş biçimi ile tahtın hacimsel gösterimi sanatçının perspektif bilgisine sahip olduğunu göstermektedir. Albümdeki birçok resimde olduğu gibi figürler engebeli bir arazide resmedilmişlerdir. Zemine tek tük küçük kır çiçeklerinin de yerleştirildiği görülmektedir.

ÖRNEK NO: 189.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 268.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.16.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Saray Ağası.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysinin Türü	: Biniş.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun geniş kollu, “O” yakalı ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst tarafı da oldukça geniş olup, belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları cüppe kollarına benzer ancak çok daha geniş kesimlidir.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma . Atlas izlenimi vermektedir.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası ve astarı kakum kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar kapatılabilir, uzun kollu, “O” yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Astarı düz beyaz dokumadandır.
- Yardımcı Malzemesi** : Boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası düğümlü altın sarısı bir kuşak bağladığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Bir elinde tuttuğu asası ve diğer elindeki tespihi ile yaşlı ve bilge bir görünümde resimlenmiştir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Armûdi kavuk.
- Modeli** : Tepe kısmına doğru daralan, tepesi düz , başa giyilen kısmı yanlara doğru hafifçe taşkın armûdi görünümündedir. Ön tarafında çapraz biçimde görünen iki şeridin üst ortasına dik gelecek biçimde bir başka şerit sarılmıştır. Bu çapraz şeritlerden birine altın sarısı metal iplikle yapılmış başka bir dokuma parçası takılmıştır.
- Yapım Malzemesi** : Başlığa şeklini veren

mukavva türü sert bir nesneye düz beyaz bir dokumanın yapıştırılması ile hazırlanmış olmalıdır.

-Süslemesi : Metal iplikle yapılmış

kaşbastı benzeri ince, uzun bir dokuma parçası.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu,

topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Değişik biçimdeki başlığı, kaftanlara göre daha bol kesimli kürk adı da verilen bir tür üstlükten oluşan kıyafetinin yanı sıra tespah ve asa ile gösterimi bilgeliğine bir gönderme olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı binişin kol ağızlarında ve etek uçlarına yaptığı çizgilerle dökümlü bir görünüm vermiştir. Yine yanaklarındaki hafif kırışıklıklarda yaşını vurgulamaya yönelik olmalıdır.

ÖRNEK NO: 190.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 269.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.17.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: İç Haznedar.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, “O” yakalı, bele kadar boncuk düğmelerle kapatılabilen ve ayak bileklerine kadar uzun, etek yanlarında küçük yırtmaçlar bulunan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır. Kol ağızlarında iliklenebilir küçük yırtmaçlar bulunmaktadır.
-Yaka Kesimi	: “O” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş kenarlarına içten mavi renk ince bir şerit geçirilmiştir. Astarı düz beyaz dokumadandır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boncuk düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Renkli iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu : Baklava dilimi veya eşkenar

dikdörtgen (Geometrik bezeme).

-Renk : Hardal sarısı zemin üzerine açık

eflatun ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon : Kumaş zemini üzerine baklava

dilimi motifleri kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

-Ana Yapım Malzemesi : ---

- Astarlama Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

:

a-Giysin Türü : Görülmemektedir.

b-Giysin Modeli : ---

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Patlıcan moru renkte bir kuşak sarmıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağın içine tam olarak anlaşılamayan ancak defter izlenimi veren ince uzun, altın sarısı renkte bir nesne sokmuştur. Yine kuşağın sol alt köşesinden ince, uzun, sivri altın rengi bir küçük nesne daha görülmektedir. Bu nesne de divit izlenimi vermektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Zülüflü Tas- Zerrin Külâh.

-Modeli : Tepe kısmı yarım yuvarlak,

tas benzeri silindirik formda bir başlıktır. Serpuşun başa oturan kısmı yaklaşık bir karış yüksekliğinde giysinin benzeri bir kumaş şeridi ile çevrelenmektedir. Her iki yanından zülüfler sarkmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Dokuma izlenimi

vermektedir.

-Süslemesi : Desenli kumaştan şerit.

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kavisli burunlu,
topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar: --

k- Görselle İlgili Notlar : Tülbent Ağası, giysisinin çok benzeri kumaştan yapılmış bir katan giydiği görülmektedir.

Hazinelilerin görevi Enderun hazinesini korumaktı. Bu hazinede çok çeşitli altın, gümüş, elmas ve değerli süs taşlarından eşyalar, değerli kumaşlar, kürkler, eğer takımları bulunurdu. Buradaki eşyanın adetini ve çeşidini gösteren iki adet defter vardı(Uzunçarşılı, 1988a:317-318). Resimdeki kuşağa sokulu tam olarak anlayamayan nesne de bu defterlerden biri olabilir.

Hazine odalılara yılda iki kere nakışlı kadife, birer çatma ve telli kuşak verilmekteydi. Bunun yanı sıra kaftan giyenlere üç ayda bir kaftan akçesi verilirdi. Ayrıca yılda bir defa olmak üzere kuşak, takke ve düğme akçeleri de ödenirdi(Uzunçarşılı, 1988a:317). Sanatçı tarafından resimlenen giysinin kumaşı da belki de bahsedilen bu nakışlı kadifedendi.

ÖRNEK NO: 191.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 270.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.20.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Zülüflü Baltacı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Dolama.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray Görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, küçük hakim yakalı, bele kadar boncuk düğmelerle kapatılabilen ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Yan tarafındaki derin yırtmaçlarla eteği üç parçaya ayrılmaktadır. Eteğin ön parçalarını belindeki kuşağa sokmaktadır.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysi belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesime sahiptir.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone. Sırt kısmından, ağız kısımları geniş ve düz kesilmiş, takma kollar sarkmaktadır.
-Yaka Kesimi	: Hakim yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boncuk düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Sadece belindeki kuşağın altından küçük bir parçası görülmektedir. Ancak kısa kollu, önü açık ve kalça seviyesinde bir uzunluğu olmalıdır.
- **Beden Kesimi** : ---
- **Kol Kesimi** : ---
- **Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Türü belirlenmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : Hırkanın altına giydiği uzun kollu bir giysi olmalıdır. Ancak sadece kolları görülmektedir.
- **Beden Kesimi** : ---
- **Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- **Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 4(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Dizin hemen üzerinden kesilen önü kapalı, etek kenarlarına çok ince beyaz bir şerit geçirilmiş bir modeldir. Ancak yine çok az bir kısmı görülebilmektedir.
- **Beden Kesimi** : ---
- **Kol Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- **Ana Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma. Çok şeffaf bir dokusu bulunmaktadır. Öyle ki altına giydiği çakşırı rahatlıkla seçilebilmektedir.

Parça 5 (En Alta Giyilen)

:

- a-Giysinın Türü** : Çakşır.
- b-Giysinın Modeli** : --
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları diz seviyesinde, tozluğun başladığı yerde toplanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline pembe renk bir kuşak sarmıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Zülüflü külâh.
- Modeli** : Başa oturan kısmı silindirik olup, tepe kısmına doğru sivrilen, şekerci külâhına benzer bir başlıktır. Her iki yanından zülüfler sarmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Keçe veya deve tüyünden yapılmış izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Çizme.
- Modeli** : Sivri kavisli burunlu, topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:
Kendilerine has zülüflü başlıkları ve dik yakalı dolaması ile fark edilebilmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Zülüflü Baltacı, altı parçadan oluşan bir kıyafet giymektedir. Başındaki silindirik biçimli sivri külâh aşçılar ve bostancıların külâhları ile benzerlik göstermektedir. Bunların üstlerine giydikleri dolamaların, harem hizmetinde buldukları esnada kadınları görmemeleri için kalkık yakalı dolamalar olduğu ve başlıklarının iki yanından sarkan zülüflerden dolayı bunlara *zülüflü baltacı* denildiği söylenmektedir (Uzunçarşılı, 1988a: 435).

Bab-üs-saade'nin ve divanhanenin temizliği, Harem-i Hümayun'da yangın çıktığı zaman bunun söndürülmesi, aşçılara nezaret etmek, Hareme odun taşımak gibi çok çeşitli görevleri vardı.

Zülüflü Baltacıların dolama adı verilen giysilerinin yakaları etrafı görmeyecekleri kadar uzun ve lacivert çuhadandı. Külâhları ise deve tüyündendi ve bunun altına giydikleri fesin kenarları külâhın altından gözükmekteydi(Uzunçarşılı, 1988a: 436,437). Resimdeki tasvirde etek uçları belindeki kuşağa dolanan, hakim yakalı bir giysi ve deve tüyü rengini anımsatan renkteki külâh bu anlatımlarla ilişkili görölmektedir.

ÖRNEK NO: 192.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 271.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.26.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Çavuşbaşı.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, sivri kıvrık yakalı, cepli, etek kenarlarında küçük yırtmaçlar bulunan ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kolları dirsekten itibaren kol ağzına doğru genişlemektedir. Kol ağzları dıştan hafifçe sivri kesilmiştir.
-Yaka Kesimi	: Sivri kürk yaka. Dışa doğru kıvrıktır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağzları, yakası, cebi ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal (Altın ve gümüş) iplik.

- Uygulanan Teknik** : Motifleri, kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Baklava dilimi-eşkenar dikdörtgen (Geometrik bezeme).
- Renk** : Gümüş grisi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motifin zemine kaydırılarak yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar boncuk düğmelerle iliklenebilen ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren etek kısmına doğru peşlerle genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay eksende üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş kenarlarına içten yaklaşık iki parmak yüksekliğinde kırmızı bir şerit geçilmiştir. Astarı düz beyaz dokumadandır.
- Yardımcı Malzemesi** : Boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : Net anlaşılacakla birlikte çiçek motiflerine benzemektedir.

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beline, kırmızı bir kuşak

bağlamıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde ince, uzun bir asa tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Selimi.

-Modeli : Tepe kısmına doğru

genişleyen, yan kısımları körüklü görünümde, yüksek bir kavuktur. Bombeli tepeliği ile birleşen üst kısmın tam ortasında baklava dilimi küçük beyaz bir parça bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Başlığa şeklini veren mukavva benzeri sert bir nesne üzerine düz dokuma yapıştırılmış olmalıdır.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu, yarım

konçlu, topuksuz bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Pahalı kumaştan, kürkle kaplı kaftanı, yüksek kavuğu ve elinde tuttuğu asası ile rütbeli bir asker olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Biblioteque Nationale Albümlerinin sanatçısı resimsel anlamda çarşı ressamlarına nazaran çok daha başarılıdır. Bu figürün işlenişinin yanı sıra kıyafetin nakledilişinde de kendini göstermektedir. Tıpkı bu tasvirde olduğu gibi 3/4 oranıyla resimlenmiş figürün üzerindeki kaftanın bel hizasındaki dışa doğru hafif kavisli kesilmiş peşinin, etek uçlarına açılmış küçük yırtmaçların ve cebin kalın bir konturla gösterilmesi gibi özellikler ile çok daha hacimseldir.

ÖRNEK NO: 193.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 272.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.10.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kapıcılar Kethüdası.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saray görevlisi.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kolsuz, sırtından takma kolları sarkan, kıvrık yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuz japone.
-Yaka Kesimi	: Dışa doğru kıvrık kürk yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak düz beyaz dokumadan astarlanmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
-Süsleme Gereci	: Gümüş rengi metal iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Zikzak biçimi düşey geniş bordür (Geometrik bezeme).

- Renk** : Altın sarısı ve yeşil zemin üzerine gümüş renk ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Soyut (Non-figüratif).
- Kompozisyon** : Motif kumaş üzerine su yolu gibi düşey ekseninde yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Uzun üstlük.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, bele kadar altın rengi boncuk düğmelerle kapatılabilir, uzun kollu, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
- Yaka Kesimi** : "O" yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Atlas izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş kenarları içten altın rengi ince bir şeritle geçilmiştir. Astarı düz beyaz dokumadır.
- Yardımcı Malzemesi** : Altın rengi boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Ortası düğümlü kırmızı bir kuşak bağladığı görülmektedir.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** :
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Selimi.

- Modeli** : Tepe kısmına doğru genişleyen, yan kısmı körüklü gibi görünen, yüksek bir kavuktur. Ancak, tepeliği ile birleşen üst kısmın tam ortasındaki baklava dilimi küçük parça yoktur.
- Yapım Malzemesi** : Düz beyaz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Mest-pabuç.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Kapıcılar Kethüdası, kıymetli kumaştan yapılmış kaftanı, yüksek sarığı ve elinde tuttuğu ince uzun asası ile kısa arkalıklı bir tahta oturmuş biçimde gösterilmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Tıpkı P.B.N. Od. 6-4, y.13 deki Kapıcılar Kethüdasının oturduğu taht gibi, kısa arkalı(ı) ve ince uzun bacakları bulunan bir tahtta otururken resimlenmiştir. Tattın yan kısmında iç içe geçmiş ince uzun enlemesine dikdörtgenlerden oluşan bir pano bulunmaktadır.

Sanatçının diz üstünde oluşturduğu kıvrımlarda kaftanın astarını gösterdiği gibi derinlik yarattığı da gözlemlenmektedir. Üslup özellikleri devrin ünlü sanatçısı İstanbûli Hüseyin ile büyük benzerlik göstermektedir.

ÖRNEK NO: 194.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 273.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.15.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Aşçı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

- a-Giysinin Türü** : Dolama.
- b-Giyenin Cinsiyeti** : Erkek.
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** : Saray görevlisi.
- d-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, sivri yakalı, bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilir, etek yanlarına açılmış derin yırtmaçlarla eteği üç parçalı, uzun bir giysidir. Eteğinin ön iki parçasından birini belindeki kuşağa soktuğu görülmektedir.
- Beden Kesimi** : Önü açık giysinin belden etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağızları boldur.
- Yaka Kesimi** : Sivri yakalıdır. Kumaş renginden farklı renkteki siyah yakalar takma izlenimi vermektedir.
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma. Çuha izlenimi vermektedir.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaş ile aynıdır.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- f- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Belindeki kuşağın hemen altından sadece küçük bir kısmı görülen giysi, kalça hizasında kesilmiş, önü açık bir giysi olmalıdır.
- Beden Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Çakşır ve çorap.
- b-Giysinin Modeli** : ---
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : Bol paçalıdır. Paçaları çorapların başladığı diz seviyesinin altından bu kez büzülerek sonlanmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Beyaz bir kuşak bağlamıştır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** :
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Aşçı külâhı.
- Modeli** : Başa oturan kısmı silindirik olup, orta kısmından içeri doğru kavis yaparak yukarıya doğru huni gibi daralan ve tepesi küçük, yarım yuvarlak bir boru biçiminde sonlanan bir tür başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Keçe izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** : ---
- Türü** : Terlik.
- Modeli** : Sivri kalkık burunlu, topuksuz ve konçsuz terlik benzeri bir modeldir.
- Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Aşçı, üç parça etekli, bir ucunu kuşağına soktuğu, sivri yakalı uzun dolaması, uzun külâhı ve omzuna attığı peşkiri ile tipik bir görünümüdür. Kol ağızlarının bolluğu rahat çalışmasına imkan veriyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Bu döneme ait kıyafet resimlerinin çoğunda çakşır ile pabuç arasında tozluk bulunurken bu resimdeki örnekte aşçının arkası açık, konçsuz yemeninin içine çorap izlenimi veren bir tür dokuma giydiği görölmektedir.

ÖRNEK NO: 195.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 274.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.7.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Vezir-i azâm.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)****a-Giysinin Türü**

:

: Biniş.

b-Giyenin Cinsiyeti

:

: Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği

:

: Saray Görevlisi.

d-Giysinin Modeli

:

: Önü açık, uzun kollu, dışarı doğru

kıvrık yakalı, cepli, etek kenarlarında küçük yırtmaçları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi

:

: Önü açık giysinin belden etek

kısımına doğru genişleyen bir kesimi vardır.

-Kol Kesimi

:

: Uzun kolludur. Kolları dirseklerden

kol ağızlarına doğru genişlemektedir.

-Yaka Kesimi

:

: Dışa doğru kıvrık kürk yaka.

e- Giyside Kullanılan Malzeme

:

-Ana Yapım Malzemesi

:

: Desenli dokuma.

-Astarlama Malzemesi

:

: Kol ağızları, yakası, cebi ve astarı

kürktendir.

-Yardımcı Malzemeler

:

: ---

f- Giyside Görülen Süslemeler

:

: ---

-Süsleme Gereci

:

: Altın rengi metal iplik.

-Uygulanan Teknik

:

: Motifler kumaş dokunurken

oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu	: Lotus (Bitkisel bezeme).
-Renk	: Gümüş rengi zemin üzerine altın yıldız ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler zemin üzerine kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, bele kadar kapatılabilir, uzun kollu, "O" yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: "O" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Astarı düz beyaz dokumadandır.
-Yardımcı Malzemesi	: Boncuk düğme.
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde ortası düğümlü beyaz bir kuşak bağlamaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	:
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Mücevveze.
-Modeli	: Tepe kısmına doğru

genişleyen, yan kısmındaki kalın bir silme ile körüklü çatal bir görüntü oluşturan, yüksek bir kavuktur. Bombeli tepesi ile birleşen üst kısmın tam ortasında baklava dilimi küçük parça bulunmaktadır. Başlık top biçimi kırmızı bir tepelikle sonlanmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen : ---

-Türü : Mest-pabuç.

- Modeli : Sivri kalkık burunlu,

topuksuz, kısa konçlu bir modeldir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Vezir-i azâm, kıymetli kumaştan yapılmış binişi, mücevvesesi ve elinde tuttuğu ince uzun asası ve kırmızı mest-pabuçları ile yüksek rütbelilerin kıyafet tarzı içerisinde resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Padişah'tan sonraki en yetkili devlet görevlisi konumundaki Vezir-i azâm, kırmızı mest-pabuçları ile resimlenmiştir. Oysa bir çok tarihi belgede Müslümanların sarı dışında pabuç giymedikleri belirtilmektedir.

ÖRNEK NO: 196.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 275.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y.49.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Rumeli çavuşu.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysin Türü	: Kısa pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Asker.
d-Giysin Modeli	: Yakasız ve kolsuz bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık, boynundan küçük yeşil bir bantla tutturularak bir nevi yaka oluşturulmuştur. Muhtemelen dikdörtgen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Bant(Şerit).
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gerci	: Yeşil renk iplik.
- Uygulanan Teknik	: Pelerinin kenarlarını çevreleyen yaklaşık bir karış yüksekliğindeki yeşil iplikle yapılmış harç, kumaş dokunurken oluşturulmuş izlenimi vermekle birlikte, yan tarafta görülen aynı renk iplikle yapılmış, Zülfikâr motifinin de varlığı işleme veya applike uygulanmış olabileceğini de düşündürmektedir.

-Konu : Zülfikâr motifi (Nesnel bezeme).

- Renk : Kırmızı zemin üzerine yeşil

ile renklendirilmiştir.

- Biçimlendirme : Antinaturalist.

- Kompozisyon : Pelerinin kenarı yeşil iplikle

yapılmış geniş bir bordürle çevrelenmiştir. Bordürün içerisi net olarak anlaşılamayan birbirini izleyen motiflerle bezenmiştir. Pelerinin yan tarafında ise çatal ağızı aşağıya bakar biçimde düşey yerleştirilmiş Hz. Ali'nin kılıcı (Zülfikar) motifi görülmektedir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

:

a-Giysinin Türü

: Kısa üstlük.

b-Giysinin Modeli

: Uzun kollu, önü açık, bel kısmına

kadar iliklidir. Kalçanın biraz altından sonlanan, batılılarca tunik olarak nitelenen bir modeldir.

- Beden Kesimi

: Etek kısmına doğru genişleyen bir

kesimi bulunmaktadır.

- Kol Kesimi

: Uzun kolludur. Kol ağzında kumaş

renginden (Açık yeşil) farklı bir renkte (Pembe) dışarıya doğru katlanmış bir manşet görülmektedir.

-Yaka Kesimi

: Hakim yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

:

- Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi

: Boncuk düğme.

- Astarlama Malzemesi

: Kumaş ile aynıdır.

d- Giyside Görülen Süslemeler

: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

:

a-Giysinin Türü

: Don.

b-Giysinin Modeli

: ---

- Ağ Kesimi

: ---

- Paça Kesimi

: Uzun ve dar paçalıdır. Paçalarını

yarım konçlu çizmesinin içerisine soktuğu görülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

:

- Ana Yapım Malzemesi

: Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Ortası boş bir halkaya takılmış, ince pembe bir kuşak bağlamıştır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde tuttuğu, deri izlenimi veren armûdi ve dilimli gövdeli ve kulplu sūrahi ve omzuna yasladığı çokgen topuzu tasvirin tamamlayıcı öğeleridir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Rumeli Çavuşu serpuşu.

- Modeli : Tepe kısmı yarım yuvarlak, silindirik formdaki başlığın önüne ve arkasına, tekne gövdesine benzer formda, üst köşeleri hafifçe sivri, düzgün olmayan dikdörtgenler yerleştirilerek yapılmış bir serpuştur.

-Yapım Malzemesi : Muhtemelen keçe veya mukavva benzeri düzgün durabilen bir malzeme üzerine yapıştırılmış düz bir dokuma izlenimi vermektedir.

- Süslemesi :

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa konçlu çizme .

- Modeli : Kısa konçlu, sivri burunludur.

Topukları net biçimde belirgindir. Ayrıca, topuk kısımlarına iki adet mahmuz taktığı görülmektedir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Mahmuzlar.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Zülfikâr motifli pelerini ve başlığı ile bu tür albümlerde tasvir edilen Rumeli çavuşu figürleri ile benzer nitelikte giyim tarzı göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar :---

ÖRNEK NO: 197.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 276.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y.44.
Tarihi	: 1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Badanacı.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :

Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Badana ustası.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, bele kadar kapatılabilir, uzun kollu, dizin hemen üzerinden sonlanan, tunik benzeri bir modeldir.
- Beden Kesimi	: Önü açık giysi belden itibaren eteğe doğru genişlemektedir.
- Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır. Ancak, ön kısmını göğüs hizasına kadar açık bırakıp iliklemediği için “V” yakalı gibi görünmektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: Kumaştan farklı olarak beyaz astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Şalvar.
b-Giysinin Modeli	:
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Uzun ve bol paçalıdır. Paçaları bilek hizasında büzülmemektedir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beline ortası düğümlü koyu mavi, hareli bir kumaştan kuşak bağlamıştır. Kuşağın yan tarafına muhtemelen paralarını koyduğu, ipe kuşağa asılmış, zarf kapaklı, kırmızı küçük bir çanta (Kese) bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bir elinde ince uzun saplı badana fırçası tutmaktadır. Omzunda ise boyalarını koyduğu, kaideli, oval gövdeli ve boyunlu bir kap taşımaktadır.

ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Diyagonal sıralı sarık.
- Modeli	: Tepe kısmı sivri ve öne doğru hafifçe eğimli, silindirik bir takkenin etrafına belindeki ile aynı hareli bir kumaşı ortası çapraz duracak şekilde sararak oluşturduğu bir başlıktır.
-Yapım Malzemesi	: Takke keçe veya deve tüyünden tüyünden, sarık ise hareli dokumadan olmalıdır.
- Süslemesi	:
i-Ayağa Giyilen	:
-Türü	: Terlik.
- Modeli	: Konçsuz, arkası açık, topuksuz ve sivri kalkık burunlu bir ayak giysisidir.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Badana yaparken kullandığı malzemeler ile kimliğine vurgu yapılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Kıyafet albümlerinde yer alan berber, sünnetçi, saka, hamal gibi imparatorluğun sosyal yaşantısından kesitler sunan tasvirlerden birisi de badanacıdır. Elindeki badana kabı ve fırçası ile görsel bir arşiv belgesidir.

Osmanlı toplumsal hayatında bazı işlerin geleneksel olarak gayri Müslim tebaa tarafından meslek edinilmiş olduğu görülmektedir. Örneğin lağımıcılık, kuyuculuk ve badanacılıkta Ermeniler tarafından yapılmaktadır(Mantran, 1990, II.Cilt, s. 28). Bu resimde de Ermeni bir badanacı tasvir edilmiş olmalıdır.

ÖRNEK NO: 198.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 277.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y. 4.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki Sultan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Uzun pelerin.
b-Giyeenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişahın hanımı.
d-Giysinın Modeli	: Önü açık, muhtemelen düşey
dikdörtgen formda bir giysi ögesidir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık, kolsuz, yakasız ve düz
bir kesimi vardır.	
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	:
-Uygulanan Teknik	: Motifler tam olarak
anlaşılamamaktadır.	
-Konu	: ---
-Renk	: ---
-Biçimlendirme	: ---

-Kompozisyon	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Entari.
b-Giysinın Modeli	: Kısa kollu, önü açık, "V" yakalı, bel kısmına kadar kapatılabilir, diz seviyesinde kesilmiş bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Üst tarafı dar, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kollu.
-Yaka Kesimi	: "V" yaka.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemesi	: Boncuk düğme.
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	: Gümüş telli iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Kandil veya stilize kuğu motifi (Nesnel veya figürlü bezeme).
-Renk	: Uçuk pembe zemin üzerine gümüş renkle renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Antinaturalist.
-Kompozisyon	: Motifler tüm yüzeye serpiştirilmiştir.
Parça 3(İçe Giyilen)	:
a-Giysinın Türü	: Hırka.
b-Giysinın Modeli	: Kemerin hemen altından çok küçük bir kısmı görülebilen giysi önü açık, kısa kollu bir hırka olmalıdır.
-Beden Kesimi	: Belin hemen altından kesilmiştir.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 4(En İçe Giyilen)	:

a-Giysinın Türü	: İç gömlek.
b-Giysinın Modeli	: Önü kapalı, "V" yakalı, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Gümüş telli iplikler.
- Uygulanan Teknik	: Motif kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu	: Çin bulutu (Kozmik bezeme).
- Renk	: Beyaz üzerine gümüş rengi ile renklendirilmiştir.

Parça 5(En Alta Giyilen)

a-Giysinın Türü	: Şalvar.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: Bol paçalıdır.
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma . Atlas izlenimi vermektedir.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	: Belinde çift tokalı murassa bir kemer bulunmaktadır.
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	:
ı- Başa Giyilen	:
-Türü	: Haseki kadın başlığı(Tac).
-Modeli	: Tepe kısmına doğru sivri silindirik bir miğfer formunda, sivri altın tepelikli başlığın alın kısmını çevreleyen yatay şeridin her iki yanı yarım palmet, ortası ise ucundan bir tiğ yükselen sivri

kemerli yarım yuvarlak şeklinde biçimlendirilmiştir. Dikkatli bakıldığında altın izlenimi veren tacın değerli süs taşları ile süslü olduğu görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Altın ve düz dokuma birlikte kullanılarak yapılmış olmalıdır.

-Süslemesi : Değerli süs taşları ve yelpaze biçimli iki sorguçla süslüdür.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur. Topuğun hemen üzeri kesilmiştir.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Değerli taşlarla süslü kemeri ve kendilerine özgün tacı önemli bir hanım olduğunu göstermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Resimde duvarı çinilerle süslü harem dairesinde Haseki Sultana kahve ikram edilmesi konusu resimlenmiştir. Sultan sırtını işlemeli yastıklara yaslanmış rahat bir pozisyonda oturmuştur. Bu kompozisyon kendisinden yaklaşık çeyrek asır sonra resimlenecek Van Mour, Liotard, Van Loo gibi oryantalist sanatçıların tablolarına da esin kaynağı olacaktır. Sultanın karşısında buhurdanlık ve yelpaze tutan ve kahve ikram eden bir grup harem kadını yer almaktadır. Solunda ayakta perdeli bir kapının önünde hadım ağa durmaktadır. Interior içerisindeki kıvrımlı perdeler ve camın arkasından görünen bir fıskiyeli havuz ve çiçekler resme derinlik katmaktadır. Minyatür, And 1993a ve Topkapi 'a Versailles 1999'ta da yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 199.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 278.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 4a.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Haseki Sultan.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Uzun pelerin.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Padişahın hanımı.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, muhtemelen düşey
dikdörtgen formda bir giysidir.	
-Beden Kesimi	: Önü açık, kolsuz ve yakasız düz
bir kesimi vardır.	
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kürk astarlıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Renkli iplik.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken
oluşturulmuş olmalıdır.	
-Konu	: Çok kollu yıldız (Kozmik
bezeme).	

- Renk** : Turuncu zemin üzerine hardal sarısı ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : ---
- Parça 2 (İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Kısa kollu, önü açık, bel kısmına kadar kapatılabilir, diz seviyesinde kesilmiş bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst kısmı dar, eteğine doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Kısa kollu.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka. Göğüs hizasına kadar düğmeleri iliklemediği için “V” yaka gibi görülmektedir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Desenli dokuma.
- Yardımcı Malzemesi** : Altın rengi boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gereci** : Renkli iplik.
- Uygulanan Teknik** : Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu** : Çift yapraklı gül motifi
(Bitkisel bezeme).
- Renk** : Patlıcan moru zemin üzerine eflatun ve pembe renkle renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motifler tüm yüzeye serpiştirilmiştir.
- Parça 3(İçe Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Kemerin hemen altından çok küçük bir kısmı daha doğrusu etek uçları görülebilen giysi önü açık, kısa kollu bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi** : Belin hemen altından kesilmiştir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 4(En İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli : Önü kapalı, "V" yakalı, uzun kollu ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Yollu dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler :
- Süsleme Gereci : Gümüş telli iplikler.
- Uygulanan Teknik : Motif kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
- Konu : Düşey çizgiler (Geometrik Bezeme).
- Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).
- Renk : Beyaz üzerine gümüş rengi ile renklendirilmiştir.

Parça 5(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü : Şalvar.
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Bol paçalıdır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde değerli taşlarla süslü, murassa bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Bileklerindeki altın bilezikleri ve boynuna taktığı muska biçimi altın rengi kolyesi kıyafeti tamamlamaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yassı terpuş ve yemeni, kaşbastı.

-Modeli : Tepesi yassı bir tabla başlık, başı saran bone biçimi başa sarılmış, oyalarla süslü bir yemeni ve yassı terpuşun tam ortasından geçen ince beyaz bir kaşbastı ile saç tuvaleti oluşturulmuştur. Yuvaları mücevherlerle süslü iki siyah yelpaze sorguç başlığı süslemektedir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma, düz dokuma ve altın yıldız kullanılmıştır.

-Süslemesi : Yelpaze sorguçlar.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : Dikkatli bakıldığında derinin üzerine motifler işlendiği görülmektedir.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Dönemin kadın modasına uygun yassı başlıklı terpuşu, kıymetli kumaşlardan yapılmış gösterişli kıyafeti, değerli takıları ve kınalı parmakları ile dikkat çekicidir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı bu albümde yer alan Haseki Sultan tasvirinde yine bir iç mekanı bu kez sırtını yasladığı desenli yastıkları, zemine serilmiş çiçek desenli halı ve üzerine çini vazolar konmuş sedef kakmalı bir sehpa ile oluşturmuştur. Özenle işlenmiş tüm ayrıntılar devrin taşınabilir kültür öğelerini bir sahnede toplaması açısından da önemlidir. Öyle ki aynı karede çini, ahşap ve dokuma örnekleri bir arada sergilenmektedir. Özellikle yan yüzlerinde sedef kakmalı panolar bulunan kaideli fakat ayaksız sehpa ve üzerindeki porselen vazoların form ve süsleme özellikleri de devrin beğenisini yansıtmaktadır. Minyatür, Bağcı ve Diğerleri 2006:240,resim 204'te yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 200.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 279.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 22.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yelpazeli kadın.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kaftan.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, kıvrık kürk yakalı, uzun kollu, cepli, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur.
-Yaka Kesimi	: Kıvrık kürk yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kol ağızları, yakası, cebi ve astarı kürk kaplıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Kaftanın ön ortasının sağ kenarında, bele kadar ipek iplik düğmeler dikildiği görülmektedir.
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:

- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, önü açık, bel kısmına kadar kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst kısmı dar, etek kısmına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında iliklebilir yırtmaçlar bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Kumaştan farklı olarak beyaz dokumadan astarlanmıştır.
- Yardımcı Malzemesi** : Altun rengi boncuk düğme.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Kemerin hemen altından ve iliklemediği düğmelerinin arasından çok küçük bir kısmı görülebilen giysi önü açık, kısa kollu bir hırka olmalıdır.
- Beden Kesimi** : Belin hemen altından kesilmiştir.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 4(En İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : İç gömlek.
- b-Giysinin Modeli** : Çok az bir kısmı görülmekle birlikte önü kapalı, ayak bileklerine kadar uzun bir giysi olduğu anlaşılabilir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.

- Yardımcı Malzemeler : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 5(En Alta Giyilen) :

a-Giysinın Türü : Şalvar.

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : Bol paçalıdır. Paçaları bilek kısımlarından büzülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde çift tokalı murassa bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde uçları tüylü yarım yuvarlak ve ince uzun saplı bir yelpaze tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Yassı terpuş, yemeni ve kaşbastı.

-Modeli : Tepesi yassı bir tabla

başlık, saçı tamamıyla örten, boşta kalan kısmı omuza doğru sarkan oyalarla süslü bir yemeni ve yassı başlığın tam ortasından geçen ince beyaz bir kaşbastı ile oluşturulmuştur.

-Yapım Malzemesi : ---

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadın yassı başlığı, kürklü kaftanı, atlas izlenimi veren entarisi ve yelpazesi ile dönemin kadın giyim ve kuşamını yansıtmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, genç hanımın uzun entarisinin bele kadar olan düğmelerini belirli aralıklarla kapatarak göstermiştir. Bu tür kıyafet sunumunu 18. yüzyılın başında Levni'nin genç kadın resimlerinde de çokça görülecektir.

ÖRNEK NO: 201.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 280.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 19.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Buhurdanlık tutan kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu, cepli, etek kenarları volanlı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Bele kadar düğme ve ilik kullanılarak kapatılabilir özelliktedir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst tarafı dar, belden itibaren eteğe doğru çok belirgin peşlerle genişletilmiş bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları boldur.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaştan farklı olarak beyaz bir dokumadan yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: İnci düğmeler.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gerci	: Değişik renklerde iplikler.
-Uygulanan Teknik	: Motifler kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu	: Çin bulutu(Kozmik bezeme).
-Renk	: Bej bir zemin üzerine yeşil ve kırmızı ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Soyut(Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Motifler zemine serpiştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü	: İç gömlek.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, ayak bileklerine kadar uzun bir model olduğu anlaşılabilir.
-Beden Kesimi	: Belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Yollu dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Gümüş telli iplik.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Düşey şeritler (Geometrik bezeme).
-Renk	: Beyaz üzerine gümüş rengi ile renklendirilmiştir.
-Biçimlendirme	: Soyut (Non-figüratif).
-Kompozisyon	: Yatay şeritler birbirine paralel olacak biçimde belirli aralıklarla yerleştirilmiştir.

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi	: ---
- Paça Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde altın rengi, zerrin bir kemer takılıdır. Sağ bileğinde altın bir bilezik bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kemere kenarları oyalı beyaz bir çevre sıkıştırmıştır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Hotoz ve kaşbastı.

-Modeli : Başa oturan silindirik kısım yaklaşık üç-dört parmak yüksekliğinde bir şeritle çevrelenmiş, üste doğru sanki saçın formunu almış dalgalı bir bone görüntüsünde, bir ucu sağ omzuna doğru süzülen bir tür başlıktır. Dikkatli bakıldığında başlığın üst kısmına yakın bağlanmış bir kaşbastı ile sanki hotozun yanlara çok yayılması önlenmek istenmiştir.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Süslemesi : İşlemeli kaşbastı ve alnın hemen üzerindeki başlığın başa oturan kısmını çeviren puanteli şerit, başlığa dekoratif bir nitelik kazandırmaktadır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Göğsünün hemen altına kadar açık bıraktığı derin dekoltesi ve değişik formdaki başlığı ile bir saray kadını olduğu anlaşılmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Haremde Haseki sultana hizmet eden kadınlar içinde buhurdanlık tutan da bulunmaktadır. Sanki o kalabalık figür gruplu resim içinden çekilip alınmış gibidir. Yine bir kalıbın kopya edildiği anlaşılmaktadır.

ÖRNEK NO: 202.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 281.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 58.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Gül tutan genç kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Entari.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Saraylı kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “V” yakalı, kısa kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin üst tarafı dar, belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görünümündedir.
-Yaka Kesimi	: “V” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Göğüs hizasından tek bir birit düğme ile kapatılmıştır.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Kahverengi kök boya.
-Uygulanan Teknik	: Baskı tekniği izlenimi vermektedir.
-Konu	: Benek motifi (Geometrik

bezeme).

-Renk : Turuncu üzerine açık kahve rengi ile baskı yapılmıştır.

-Biçimlendirme : Soyut (Non-figüratif).

-Kompozisyon : Benek motifleri bir karenin köşelerini oluşturacak biçimde puanteli görünümde birbirini tekrar eder biçimde yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : Hırka.

b-Giysinin Modeli : Uzun kollu, önü açık, sağdan sola doğru kapatılan, bel hizasına kadar uzun bir modeldir.

-Beden Kesimi : Bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen, belden itibaren genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağzları yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Sağ kol ağzının iç tarafında düğmeler ile kapanan küçük bir yırtmaç bulunmaktadır.

-Yaka Kesimi : "O" yaka.

c- Giyside Kullanılan Malzeme

-Ana Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Kumaş ile aynıdır.

-Yardımcı Malzemesi : Düğme.

d- Giyside Görülen Süslemeler

-Süsleme Gereci : Metal iplik (Altın yıldız).

-Uygulanan Teknik : Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.

-Konu : Çin bulutu (Kozmik bezeme).

-Renk : Turkuvaz üzerine altın sarısı ile renklendirilmiştir.

-Biçimlendirme : Antinaturalist.

-Kompozisyon : Motifler yüzeye kaydırılarak yerleştirilmiştir.

Parça 3(İçe Giyilen)

a-Giysinin Türü : İç gömlek.

b-Giysinin Modeli : İliklenmemiş düğmelerin arasından çok küçük bir kısmı görülebilen giysi önü açık, ayak bileklerine kadar uzun bir iç giysisi olmalıdır.

-Beden Kesimi : Yine belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 4(En Alta Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde çift tokalı, altın yaldızla boyanmış bir kemer bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Elinde pembe bir gül tutmaktadır.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Tepesi yassı terpuş, yemeni ,kaşbastı ve enselik.

-Modeli : Tepesi yassı bir tabla başlık saçı tamamıyla örten, boşta kalan kısmı omuza doğru sarkan oyalarla süslü bir örtüye, tam ortasından geçen ortası üçgenimsi ince beyaz bir kaşbastı ile bağlanmıştır. Örtünün tepesinden enseye doğru sarkan muhtemelen kolan dokumadan yapılmış, ucu püsküllü bir enselik bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : ---

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Terlik.

- Modeli : Konçsuz,sivri burunlu ve topuksuzdur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Genç kadın tepesi yassı bir başlığı, saçını neredeyse tamamen örten ve bir ucu ensesine doğru hafifçe sarkan desenli bir yemeni ve ince uzun bir enselikle birlikte kullanmıştır. Dönemin kadın baş tuvaletinin çeşitliliği de görülmektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Sanatçı, genç kadını gelinciklerin süslediği bir kırdan göstermiştir. Paris albümlerinde iç mekan gösterimlerinin yanı sıra küçük çiçek öbeklerinin bezediği zemin tasvirleri de yapılmıştır.

ÖRNEK NO: 203.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 282.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y. 29.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Yün eğiren kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü : Hırka(Bkz.Ç.1111).

b-Giyenin Cinsiyeti : Kadın.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Türk kadını.

d-Giysinin Modeli : Önü açık, “O” yakalı, kısa

kollu, cepli, eteğin yan kısmında küçük bir yırtmacı bulunan, kalça hizasında bir modeldir. Giysinin sağ ön ortasının yakadan göğüs hizasına kadar olan kısmına sırma düğmeler dikildiği görülmektedir.

-Beden Kesimi : Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.

-Kol Kesimi : Kısa kolludur. Kol ağızları düzdür.

-Yaka Kesimi : “O” yakalıdır.

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Astarlama Malzemesi : Astarı, yakası, cebi ve kol ağızları kürk kaplıdır.

-Yardımcı Malzemeler : Altın rengi düğmeler.

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Entari.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun, bele kadar kapatılabilir bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Üst bedeni dar, belden eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında altın yıldız düğmelerle kapatılmış küçük birer yırtmaç bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : Ayak ucundan dışa doğru kıvrılan bir kesitten beyaz astarlı olduğu anlaşılmaktadır.
- Yardımcı Malzemesi** : Altın rengi düğmeler.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, altın rengi, tokalarına renkli süs taşları kakılmış, çift tokalı bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hotoz ve kaşbastı.
- Modeli** : Başa oturan silindirik kısım yaklaşık üç-dört parmak yüksekliğinde bir şeritle çevrelenmiş, üste doğru sanki saçın formunu almış dalgalı bir bone görüntüsünde, bir ucu sol yana doğru yatırılmış bir tür başlıktır. Dikkatli bakıldığında başlığın üst kısmına yakın bağlanmış kırmızı bir kaşbastı görülmektedir.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :

- Türü : Görülmemektedir.
- Modeli : ---
- Yapım Malzemesi : ---
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Göğsünün hemen altına kadar açık bıraktığı derin dekoltesi, kürklü kaftanı, dönemin beğenisini taşıyan hotozu ile muhtemelen başkentli zengin bir hanımın giyim tarzını yansıtmaktadır.

k- Görselle İlgili Notlar : Yanında duran, şişkin gövdeli, iç içe geçmiş çam kozalaklarını hatırlatan parçalardan oluşan ince uzun boyunlu, ucuna yün takılmış eğirme aleti ile ip eğirmektedir.

ÖRNEK NO: 204.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 283.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y. 20.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Sokak giysili kadın.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Ferace (Bkz.Ç.111j).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Türk Kadını.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu, “V” yakalı, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden etek kısımına doğru genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları geniştir. Kol ağızları dışarıya doğru katlandığı için astar kumaşının renkleri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “V” yaka.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı koyu mavi dokumandır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Entari.
------------------------	-----------

b-Giysinin Modeli : Feracenin kol ağızları ve eteğinin altından çok küçük bir kısmı görülebilen giysinin uzun kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir model olduğu anlaşılmaktadır. Muhtemelen pembe bir entaridir.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol ağızları dışa doğru sivri kesilmiştir.

-Yaka Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Yardımcı Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : İç gömlek. Zorlukla seçilen entarisinin kol ağızlarının altından, iç gömleğin sarkan bol yenleri görülebilmektedir.

b-Giysinin Modeli : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz beyaz dokuma.

- Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : ---

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Takke ve yaşmak.

-Modeli : Üç parçadan oluşan bir baş giyimi görülmektedir. Başına saçlarını tamamen örten silindirik formda, tepesi yarım yuvarlak, siyah bir takke giymiştir. Yüzüne sadece gözlerini açıkta bırakacak şekilde örttüğü şeffaf yaşmak parçası ve başı tamamen saran boynun hemen altından sıkıca tutturduğu diğer parça ile baş giysisi tamamlanmaktadır. Yaşmağın kenarları altın yıldız renkte bir şeritle çevrelenmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Mest-pabuç.

- **Modeli** : Kısa konçlu, sivri
burunlu,topuksuz.
- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Yüzünü gözleri dışında gizleyen yaşmağı ile sokak gezintisine çıkmış bir Türk kadını görülmektedir. Feracenin kolları altından görülebilen yere doğru sarkan iç gömleğin yenleri ellerin de görülmemesini amaçlıyor olmalıdır.

k- Görselle İlgili Notlar : Paris albümlerinin sanatçısı, kıyafetlerin aktarımında oldukça başarılıdır. Figürlerin pozları ve bazı figürlerin tıpkı burada olduğu gibi göz bebeklerinin bir tarafa doğru yönlenererek sanki izleyiciye bakıyor izlenimi vermesi, sanatçının ifade sel gücünü yansıtmaktadır. Giysilerde de volanlarla, kıvrımlarla derinlik ve hareket verilmeye çalışılmıştır.

ÖRNEK NO: 205.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 284.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 6-4, y. 3.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Bağlama çalan kadın (Fasil Heyeti konulu resimden ayrıntı).

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi**Parça 1(Dışa Giyilen)**

a-Giysinin Türü	: Entari (Bkz.Ç.111k).
b-Giyenin Cinsiyeti	: Kadın.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Müzisyen kadın.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Uzun kol ağzlarının dışarıya doğru katlandığı görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Desenli dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı beyazdır.
-Yardımcı Malzemeler	: Boncuk düğme.
f- Giyside Görülen Süslemeler	:
-Süsleme Gereci	: Metal İplik.
-Uygulanan Teknik	: Kumaş dokunurken oluşturulmuş olmalıdır.
-Konu	: Çin bulutu (Kozmik bezeme).

- Renk** : Pembe zemin üzerine altın yıldız
ile renklendirilmiştir.
- Biçimlendirme** : Antinaturalist.
- Kompozisyon** : Motif zemin yüzeyine kaydırılarak
yerleştirilmiştir.

Parça 2 (İçe Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Hırka.
- b-Giysinin Modeli** : Önü açık, uzun kollu, bele kadar
kapatılabilir bir modeldir.
- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen
bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kol ağzlarında
altın yıldız düğmelerle kapatılmış küçük birer yırtmaç ve dış yüzlerinde turuncu
renkte yarım yuvarlak, küçük diller bulunmaktadır.
- Yaka Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemesi** : Altın rengi düğmeler.
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde, altın rengi metal
tokaların ince kolan dokumaya takıldığı ince bir kemer bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : ---
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Hotoz ve kaşbastı.

-Modeli : Başa oturan silindirik kısım yaklaşık üç-dört parmak yüksekliğinde altın sarısı, kaşbastı benzeri ince bir dokuma ile çevrelenmiş, üste doğru sanki saçın formunu almış dalgalı bir bone görüntüsünde, bir ucu sol yana doğru düşürülmüş bir tür başlıktır. Boynundan omuzlarına doğru saç belikleri sarkmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Desenli dokuma.

-Süslemesi : Kırmızı renk kumaş üzerine turuncu benekler yapılmıştır.

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

- Yapım Malzemesi : ---

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sadece boynundaki bir düğmeyi iliklemiş ve göğsün hemen altına kadar olan düğmeleri iliklemeyerek yine bir dekolte yaratmıştır.

k- Görselle İlgili Notlar : Kemeççe, saz ve tef çalan üç kadın figürü haremde fasıl yapan genç kızları yansıtıyor olmalıdır. Harem hizmetindeki genç kadınların musiki eğitimi de gördükleri ve öğrendiklerini zaman zaman düzenledikleri bu fasıllarla gösterdikleri bilinmektedir. Sanatçı, entarilerin uzun kollarını dışarıya doğru katlanmış göstererek bir yeniliğe imza atmıştır. Minyatür, siyah beyaz olarak, Ünver 1987 ve And 1982a'da yayınlanmıştır.

ÖRNEK NO: 206.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 285.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 29.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Derviş.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Aba.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu ve kalça hizasının biraz altına kadar uzanan bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları bol kesimlidir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Astarı kumaş renginden farklı olarak kiremit kırmızısı renk düz bir dokumadan yapılmıştır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Uzun üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Önü açık, uzun kollu bir modeldir.

- Beden Kesimi** : Belden itibaren genişleyen bir kesimi olmalıdır.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur.
- Yaka Kesimi** : “O” yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Parça 3(En Alta Giyilen)** :
- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : ---
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Omuzlarından boynunun alt kısmına doğru sarkan, üzerinde belirli aralıklarla ince siyah düşey çizgiler bulunan beyaz renk dokumadan bir atkı görülmektedir.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Terkli ve tepelikli tac.
- Modeli** : Başa oturan silindirik kısmın etrafı altın sarısı ince bir şerit ile çevrelenmiş, altın sarısı renkte bir tepeliği bulunan, yüzeyi dilimli (dokuz terk), yarım yuvarlak bir başlıktır.
- Yapım Malzemesi** : Metal veya deri izlenimi vermektedir.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Görülmemektedir.
- Modeli** : ---
- Yapım Malzemesi** : ---
- j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar** :

Başındaki tac, ellerinin içinde kaybolduğu uzun kollu abası ve beyaz atkısı ile sade gösterişsiz bir kıyafet içerisinde resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Paris Albümlerinde çok sayıda ve değişik resimlenmiş, derviş, bektâşi ve deli tasvirleri bulunmaktadır. Bu resimdeki derviş, dizlerini kendine doğru çekmiş, ellerini uzun kol yenleri içine gizleyip, başını sol omzuna yaslamış görüntüsü ve sanatçının başarıyla aktardığı mazlum yüz ifadesi ile zikreder bir görünümüdür.

ÖRNEK NO: 207.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 286.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. OD. 7-4, y. 30.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Post üzerinde oturan derviş.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Aba.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Önü açık, “O” yakalı, uzun kollu ve ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Önü açık giysinin belden itibaren eteğe doğru genişleyen bir kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Uzun kolludur. Kol ağızları çok bol kesimlidir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır. İçine giydiği diğer giysinin yaka ve göğsünün bir kısmının görülmesi yüzünden “V” yakalı izlenimi vermektedir.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Görülmemektedir.
------------------------	--------------------

b-Giysinin Modeli	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde açık yeşil bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : ---

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Başı çıplaktır.

-Modeli : ---

-Yapım Malzemesi : ---

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Görülmemektedir.

- Modeli : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Çuha izlenimi veren, uzun ve çok bol kol ağızları bulunan abası ile yine sade bir kıyafet içerisinde resimlenmiştir.

k- Görselle İlgili Notlar : Dizlerini karnına çekip oturan derviş figürü, küçük bir dere kıyısında, topak bir ağacın hemen yanında altına serdiği bir hayvan postunun üzerinde oturmaktadır. Arka plandaki küçük bulut dizileri, ağaç yaprakları ve giysinin özellikle kollarında kullanılan renk tonlamaları ve başarılı profil resimlenişi ile Batı tarzına yakın bir resim anlayışı uygulanmıştır.

ÖRNEK NO: 208.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 287.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 34.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Derviş.
B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi	:
Parça 1(Dışa Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Hayvan postu.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Hayvan postunu herhangi bir şekil vermeksizin doğal haliyle omzuna attığı görülmektedir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Hayvan derisi.
-Astarlama Malzemesi	: ---
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---
Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	: Kısa üstlük.
b-Giysinin Modeli	: Kısa kollu ve diz kapağı hizasında bir modeldir. Kol ağzları ve etek uçları yırtılmış gibidir.
c- Beden Kesimi	:

- d- Giyside Kullanılan Malzeme** : Çuha izlenimi verir.
e- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Kısa pantolon.
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Geniş ve bol paçalıdır. Tam diz seviyesinden kesilmiştir. Paça ağızlarının düzgün kesilmediği görülür.

- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Beline, zarf kapaklı küçük yeşil bir kese ve yine kapaklı, Kurân zarfına benzer turuncu bir çanta ve zikir yaparken kokladığı ince, uzun, sarı renk bir kutu taktığı görülmektedir. Sol elinde ise bir çıkın tutmaktadır. Uzun bir çomak yardımı ile yürümektedir.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Omzuna bir hayvan postu atmıştır.

- ı- Başa Giyilen** :
-Türü : Hayvan postu ve kaşbastı.
-Modeli : Başa torba biçimi bağlanmış hayvan postu, tepe kısmından enseye doğru hafif bir kavis çizerek sonlanmaktadır. Kulağın hemen arkasına denk gelen kısmından ensesine doğru çatal uçlu iki parçanın sarktığı görülmektedir. Başlık, ortasına bağlanmış ve ön kısımda düğümlenmiş, hardal sarısı, ince bir dokuma ile başa tutturulmuştur.

- Yapım Malzemesi** : Hayvan postu.
-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

- Türü** : Takunya.
- Modeli : Üstü açık, bantlı ve topukludur.
- Yapım Malzemesi : Ahşap ve deri kullanılmış olmalıdır.
- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sırtına astığı muhtemelen üzerine oturup namaz kıldığı hayvan postu, başını örtmesi için gelişigüzel sardığı ilginç başlığı ve beline kuşandıkları ile bir kalenderi dervişı izlenimi vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar

: ---

ÖRNEK NO: 209.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 288.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 36.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Kalenderi dervişi.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü : Hayvan postu. Anadolu parsı

veya vaşağına ait olmalıdır.

b-Giyenin Cinsiyeti : Erkek.

c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği : Derviş.

d-Giysinin Modeli : Anadolu parsı veya vaşağı

olduğunu düşündüğümüz bir yırtıcı hayvan postunu kafasını bile yüzerek bir üst giysisi olarak kullandığı görülmektedir. Derviş postun iki ayağını düğümleyerek kendi boynuna tutturmuştur.

-Beden Kesimi : ---

-Kol Kesimi : ---

-Yaka Kesimi : ---

e- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Hayvan postu.

-Astarlama Malzemesi : ---

-Yardımcı Malzemeler : ---

f- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Hayvan postu.

b-Giysinin Modeli : Bu kez büyük baş bir hayvanın

postunu bir etek gibi beline sarmıştır. Muhtemelen ibadet ederken, üzerine oturmak için yere seriyor olmalıdır.

- Beden Kesimi : ---
- Kol Kesimi : ---
- Yaka Kesimi : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Hayvan derisi.
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysin Türü : Kısa pantolon.
- Ağ Kesimi : ---
- Paça Kesimi : Geniş ve bol paçalıdır. Tam diz seviyesinden kesilmiştir. Paça ağızlarının düzgün kesilmediği görülür.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme :
- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.
- Yardımcı Malzemeler : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Boynuna attığı ve bir eliyle diğer ucunu tuttuğu kırmızı peşkiri kıyafeti tamamlamaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Beline kama kını ve keşkülü fukara taşı astığı görülmektedir.

- ı- Başa Giyilen :
- Türü : Başı çıplaktır.
- i-Ayağa Giyilen :
- Türü : Ayakları çıplaktır.

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Sırtına astığı hayvan postu ile beline sarmış izlenimi veren muhtemelen hırkası ve kırmızı peşkiri ile vücudun büyük bir kısmını örtmeyi amaçlayan düzensiz bir giyim tarzı içerisinde, değişik bir görünümüdür.

k- Görselle İlgili Notlar : Evliya Çelebi seyahatnamesinde bu tip dervişlerin boyunlarına, kulaklarına, burunlarına taktıkları halkaların bazı

anlamlar yüklü olduğundan söz etmektedir. Derviş, bir elinde ortası altın yaldızla boyanmış şemse ile bezeli, kırmızı ciltli küçük bir kitap tutmaktadır. Göğsüne doğru yasladığı yüzeyi burgulu uzun bir çomak ise Ahmet Yaşar Ocak'a göre ilk kez Sultan Şucâu'd-Din tarafından kullanılmıştır. Bu yüzden bu tür kıvrık çomaklara *Şucâî* çomak adı verilirdi(Ocak 1999: 160).

ÖRNEK NO: 210.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 289.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 38.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Derviş.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Kısa kollu, hakim yakalı, önü açık, cepli, diz seviyesinde uzun bir modeldir. Kol ve etek kenarlarındaki dikiş izleri belirgindir.
-Beden Kesimi	: Giysinin geniş bir beden kesimi bulunmaktadır.
-Kol Kesimi	: Kısa kolludur. Kol ağzlarında dikiş izleri görülmektedir.
-Yaka Kesimi	: ---
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Entari.
------------------------	-----------

- b-Giysinin Modeli** : Uzun kollu, ön kısmı kapalı, derin “V” yakalı, diz hizasında bir modeldir. Etek kenarındaki dikiş izleri belirgindir.
- Beden Kesimi** : Eteğe doğru genişliyor izlenimi vermektedir.
- Kol Kesimi** : Uzun kolludur. Kollarını dirseğinin üzerine kadar sıvadiğı görülmektedir.
- Yaka Kesimi** : Derin “V” yaka.
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi** : ---
- Yardımcı Malzemesi** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---

Parça 3(En Alta Giyilen) :

- a-Giysinin Türü** : Görülmemektedir.
- Ağ Kesimi** : ---
- Paça Kesimi** : ---
- c- Giyside Kullanılan Malzeme** : ---
- d- Giyside Görülen Süslemeler** : ---
- Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar** :
- g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar** : Belinde ortası boş yarım daire biçimi beyaz halkaya takılmış, kırmızı bir kuşak bulunmaktadır.
- h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar** : Belindeki kuşağa kalın bir çomak soktuğu görülmektedir. Sol elinde ise içinde su bulunan, ucundan ip sarktığı görülen bir keşkülü fukara tutmaktadır.
- ı- Başa Giyilen** :
- Türü** : Taylasanlı sarık.
- Modeli** : Küçük bir takke çevresine Horasani tarzda sarılmış taylasanlı bir sarıktan oluşmaktadır.
- Yapım Malzemesi** : Düz dokuma.
- Süslemesi** : ---
- i-Ayağa Giyilen** :
- Türü** : Pabuç.
- Modeli** : Dilli (“V” konçlu gibi görülmektedir), topuksuz ve kavisli sivri burunludur.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :
Sırtına attığı cüppesi, belindeki daire biçimi halkaya takılmış kırmızı kuşağı, keşkülü fukarası, kollarındaki dövmeler ve taylasanlı başlığı, kimliği ile ilgili ip uçları vermektedir.

k- Görselle İlgili Notlar : Çok daha derli toplu bir kıyafet içerisinde resimlendiği görülmektedir.

ÖRNEK NO: 211.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 290.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 31.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Derviş.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Yelek.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Kolsuz, “O” yakalı, önü açık bel hizasında bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Giysinin belden yanlara doğru hafifçe genişleyen bir kesimi vardır.
-Kol Kesimi	: Kolsuzdur. Kol açıklığı ön ve arka bedeninin omuza doğru uzatılması ile yapılmıştır. Kol ağzlarının üst kısımları sivri kesilmiştir.
-Yaka Kesimi	: “O” yakalıdır.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
-Astarlama Malzemesi	: Kumaş ile aynıdır.
-Yardımcı Malzemeler	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Hırka.
b-Giysinin Modeli	: Uzun kollu, önü açık, kalçanın

biraz altından kesilmiş bir modeldir.

-Beden Kesimi : Eteğe doğru genişliyor izlenimi veren kıyafetin ön kısmında gizli bir kapama uygulanmış olabilir.

-Kol Kesimi : Uzun kolludur. Kol kesimi dirseklerden kol ağızlarına doğru genişlemektedir.

-Yaka Kesimi : “O” yakalıdır.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

-Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Giysinin içine, kenarları bir iki parmak yüksekliğinde koyu yeşil bir şeritle çevrelenmiş, beyaz bir astar uygulanmıştır.

-Yardımcı Malzemesi : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Parça 3(En İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü : Etek.

- Modeli : Sadece etek kısmı görüldüğü için bu tür adlandırılmıştır. Oysa diz seviyesindeki kesimi kısa bir üstlük olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir.

- Beden Kesimi : Çan etek kesimi görülmektedir.

c- Giyside Kullanılan Malzeme :

- Ana Yapım Malzemesi : Düz dokuma.

- Astarlama Malzemesi : Kumaştan farklı olarak düz beyaz bir dokuma ile astarlanmıştır.

-Yardımcı Malzemeler : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler :

-Süsleme Gerci : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası boş daire biçimi tokalı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa astığı zarf kapaklı küçük sarı çantasının alt köşelerini mavi püsküller süslemektedir. Ayrıca omzuna uçları volanlı, kırmızı bir peşkir attığı görülmektedir .

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Ortası boğumlu yüksek

serpuş.

-Modeli : Başa oturan kısmı silindirik formdaki başlık, ortasına doğru boğum yaparcasına daralarak buradaki yatay bir çizgiden itibaren düz tepesine doğru hafifçe genişlemektedir. Sanki ortadaki yatay çizgiden itibaren alttaki kısmın yukarıya doğru ters olarak tekrar yerleştirilmesi ile oluşturulmuş gibi görülmektedir.

-Yapım Malzemesi : Düz dokuma veya keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, topuksuz, sivri burunlu bir modeldir. Konç ağızlarına ince, sarı birer şerit geçirilmiştir. Yan taraflarında konçtan topuğa doğru inen düşey, ince bir birleştirme çizgisi bulunmaktadır.

- Yapım Malzemesi : Deri izlenimi vermektedir.

- Süslemesi : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Belindeki halka tokalı kuşağı, değişik başlığı, kulağına taktığı küpeleri ve baldırı çıplak görünümü ile kalenderi dervişlerini anımsatan bir figürdür.

k- Görselle İlgili Notlar : Başına taktığı huni benzeri başlık, derviş figürlerinin başlık türlerinin zengin ve farklı biçimlerine işaret etmektedir.

ÖRNEK NO : 212.

A-Görselle İlgili Bilgiler	:
Türü	: Minyatür.
Fotoğraf No	: 291.
Çizim No	: ---
Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm	: P.B.N. Albümü.
Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık	: Paris Bibliotheque Nationale.
Envanter No / Yaprak No	: P.B.N. Od. 7-4, y. 39.
Tarihi	:1688.
Sanatçısı	: Bilinmemektedir.
Konu	: Derviş.

B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi :**Parça 1(Dışa Giyilen) :**

a-Giysinin Türü	: Hayvan postu.
b-Giyenin Cinsiyeti	: Erkek.
c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği	: Derviş.
d-Giysinin Modeli	: Sırtını kaplayan postun iki ayağını boyun hizasından diğer iki ayağını ise bel hizasından bağlayarak vücuduna tutturduğu görülmektedir.
-Beden Kesimi	: ---
-Kol Kesimi	: Kolsuz.
-Yaka Kesimi	: Yakasız.
e- Giyside Kullanılan Malzeme	: ---
f- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 2 (İçe Giyilen) :

a-Giysinin Türü	: Etek.
b-Giysinin Modeli	: Belin hemen üzerinden başlayıp diz seviyesinde biten uçları volanlı bir modeldir.
-Beden Kesimi	: Giysinin bir etek kesiminden çok vücuda etek biçimi sarılmış bir kumaş parçası ile oluşturulmuş bir örtünme ögesi olduğu düşünülebilir. Özellikle kuşağın hemen üzerindeki bölümün vücuda tam

oturtulmamış izlenimi ve eteğin ön ve arka uzunluk oranlarının bozukluğu bu düşünceyi destekler niteliktedir.

-Kol Kesimi	: ---
-Yaka Kesimi	: ---
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
-Ana Yapım Malzemesi	: Düz dokuma.
- Astarlama Malzemesi	: İçi hardal sarısıdır.
-Yardımcı Malzemesi	: ---
d- Giyside Görülen Süslemeler	: ---

Parça 3(En Alta Giyilen)

a-Giysinin Türü : Görülmemektedir.

- Ağ Kesimi : ---

- Paça Kesimi : ---

c- Giyside Kullanılan Malzeme : ---

d- Giyside Görülen Süslemeler : ---

Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar :

g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar : Belinde ortası boş daire biçimi tokalı bir kuşak bulunmaktadır.

h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar : Belindeki kuşağa kırmızı küçük bir çanta ve boynuna ince bir iple keşkül astığı görülmektedir.

ı- Başa Giyilen :

-Türü : Kulaklıklılı ve siperlikli serpuş.

-Modeli : Tepesine doğru daralan silindirik formdaki başlık, ters "V" biçimi bir tepelikle sonlanmaktadır. Yan kısımlarında yukarıya doğru katlanmış kulaklık ve ön kısmında göz hizasına kadar inmiş bir siperliği bulunmaktadır.

-Yapım Malzemesi : Keçe izlenimi vermektedir.

-Süslemesi : ---

i-Ayağa Giyilen :

-Türü : Kısa çizme.

- Modeli : Kısa konçlu, topuksuz, sivri burunlu bir modeldir. Konç ağızlarına ince, sarı birer şerit çevrelenmiştir. Yan taraflarında topuğa kadar uzanan düşey bir birleştirme çizgisi bulunmaktadır.

- **Yapım Malzemesi** : Deri izlenimi vermektedir.
- **Süslemesi** : ---

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar :

Belindeki halka tokalı kuşağı, Moğol ve İlhanlı başlıklarını anımsatan serpuşu, sırtına attığı hayvan postu, metal tası ve elinde tuttuğu muhtemelen esrar çektiği nesne ile derviş olduğu anlaşılmaktadır. Bu kez çomağını sağ kolunun arasına sıkıştırdığı görülebilir.

k- Görselle İlgili Notlar : Bazen gruplar halinde şehirleri dolaşan kalenderi dervişleri geçimlerini keşkül adı verilen, Hindistan cevizi büyüklüğünde veya bu biçimde yapılmış, boyunlarına bir iple astıkları, içi çukur kaplarla, maniler söyleyerek dilenmek suretiyle sağarlardı(Ocak, 1999:168). Yine bunların vecde girebilmek için esrar kullandıkları ve bunun Hindistan yolu ile İran'a getirilerek temin ettiği bilinmektedir(Ocak,1999:173).

ALTINCI BÖLÜM DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

6.1. Görselin Sağladığı Bilgiler

6.1.1. Görsellerin Sağlandığı Kaynaklarla İlgili Bilgiler

Osmanlı resim sanatında farklı bir grubu örneklendiren kıyafet resimlerinin üretilmesinin moda olduğu 17. yüzyıl sanat ortamı belirli bir süreç sonucu oluşmuştur. Bu tür tek figürlü resimlerin özellikle 16. yüzyıl kitap sanatının yaygın bir uygulama alanı olan murakkalarda da kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Genellikle hat, minyatür, tezhip ve fırça resimlerinin derlendiği albüm niteliğindeki murakkaların en güzel örnekleri, Sultan I.Ahmed döneminde hazırlanmıştır(Mahir,2002b:409). Bunun bir vassale ustası olan Kalender Paşa ile de ilgisi vardır. Sultan adına hazırlattığı büyük boyutlu bir fal kitabı olan Falnâme' de bu dönemde Kalender Paşa tarafından hazırlanmıştır (Çağman-Tanıdı, 1979:65). Falnâme'de (TSM.H.1703) Sadi'yi Çinli bir rahip kılığında gösteren resim örneğinde olduğu tek figürlü kıyafet resmi örnekleri de bulunmaktadır(Resim için bkz. Bağcı, Çağman, Renda ve diğerleri 2006:193,resim 156). Kıyafet albümlerinin üretilmesi de murakka yapımcılığının bir uzantısı olarak Osmanlı kitap sanatında gelişmiştir.

17. yüzyıl başlarında hazırlanmış olan I.Ahmed Albümü (TSM.B.408) bu tür bir murakka örneği olup, 17. yüzyıl kitap sanatına şekil verecek kıyafet resimlerinin öncü çalışmalarının da yer alması ile dikkati çekmektedir. Albüm yaprağına yapıştırılmış tek figür resimlerin benzerleri bu dönemde hazırlanmış kıyafet albümlerinde de görülmektedir. Yine yüzyılın başlarında hazırlanan Eş- Şakâ'iku'n Nu'mâniyye fî Ulemâ'd –Devleti'l-Osmaniyye (TSM.H.1263) isimli bir alimler biyografisi 49 resimli olup, alimlerin ilim hayatları hakkında bilgiler sunmaktadır (Bağcı, Çağman, Renda ve diğerleri 2006:211; Taşköprülüzâde, 2007:15). Bazı resimlerde Osmanlı sultanları ile karşılıklı otururken de gösterilen bilginlerin giysilerinin de özenle aktarıldığı görülmektedir.

Kıyafet resmi niteliği taşıyan albümlerin hazırlanması ve bu tip tek figürlü tasvirlerin yoğun olarak resimlenmesi, 17. yüzyılın ortalarından itibaren artmaktadır. Yine de 1600'lerden günümüze ulaşmış 28 resimli, Osmanlıca ibareler bulunan tek figürlü tasvirler, British Library'de Or. 2709'ta kayıtlıdır. Katalogumuzun başında incelenmiş bu örneklerde kadın ve erkek figürlerinin, küçük çiçek öbeklerinin

bulunduğu bir zemin üzerinde ve genellikle ellerinde elma, çiçek, kitap gibi nesnelere tutarken resimlendikleri görülmektedir. Resimlerdeki bazı örnekler ise ince uzun saplı, dikdörtgen yelpazeler tutmaktadır. Benzer örneklere Topkapı Sarayı'nda bulunan ve yine 1610'lar civarına tarihlendirilen (Bağcı, Çağman, Renda ve diğerleri 2006:230) I.Ahmed Albümü'ndeki (TSM.B.408) bazı kadın figürlerinde de rastlanmaktadır. Özellikle figür tipleri ve giysilerinin çok benzer olduğu bu örneklerin yüzyılın ilk çeyreği için önemli birer belge olduğu görülmektedir. 1618'lerde hazırlanmış olan ve Peter Mundy Albümü'ü olarak tanınan 59 resimli albüm, British Museum'da 1974-6-17-013 (önceki no su add. 23880) ile kayıtlıdır (Atasoy, 1985:18). 1622'lerde hazırlandığı düşünülen içinde daha çok resim bulunan başka bir albümde aynı müzenin Oriental Antiquities adlı bölümünde bulunmaktadır (Sinemoğlu 1996:169). 122 resimli bu albümde yer alan tasvirlerde genellikle zemin yoktur. Sadece bağdaş kurmuş figürlerin altında yere serilmiş birer dokuma görülmektedir. Figürlerin çoğunun elinde mesleklerine çağrışım yapan nesnelere bulunmaktadır. Suluboya resimler, 17. yüzyıldaki bir çok benzer örnekteki gibi çok özenle çizilmediği fark edilen, kırmızı çizgili dikdörtgen çerçeveler içine yerleştirilmişlerdir. Özellikle kolların duruşundaki bozukluk ve figürlerin donuk aktarımı dikkati çekmektedir. Figürlerin giysilerindeki kumaşların çoğu desenlidir. Çok stilize karakterdeki bu desenler saray örneklerindeki ayrıntıcı ve özenli betimlemelerden oldukça uzak görülmektedir. Resimlerle benzer nitelikler gösteren başka bir albüm de yayımlayan kişinin adı ile anılan Taeschner Albümü'dür. Albümde bulunan çok sayıda resimden sadece dördü renkli basılmıştır. İçinde yer alan resimlerde Osmanlı sosyal hayatından kesitler de bulunmaktadır.

Topkapı Sarayı'nda bulunan H.2153, H.2135, H.2159, H.2165, H.2161 ve H.2168 envanter no lu albümlerde yer alan (İnal,1984:83) çok sayıda kadın ve erkek tasviri yine kıyafet resmi niteliği göstermektedir. Resimlerdeki kadın figürleri çoğunlukla ellerinde çiçek ve mendil gibi nesnelere tutmaktadır. Tasvirler çoğunlukla poz veriyormuş gibi durağandır. Bazı kadınların bellerindeki kuşakları tuttuğu görülmektedir. Tasvirler genellikle 3/4 oranıyla verilmiştir. Yani vücut bir yöne doğru hafifçe dönmüştür. Bazı figürlerin başlarının üzerinde mekan izlenimi veren bir kemer bulunsa da çoğunlukla zemin, boş bırakılarak ya da birkaç çiçek öbeği veya arka plana resimlenmiş bir dal ile oluşturulmuştur. Figürlerin fizyonomilerinde beller genellikle ince, kalça kısımları ise oldukça geniştir. Kolların da oldukça uzun çizildiği görülmektedir. Figürlerde çoğunlukla elin baş parmağı hafifçe içeri doğru kavis

yaparken işaret parmağı açık, diğer üç parmak avuç içine doğru kapalı olarak göstermiştir. Zarif bir duruş biçiminin yansıtılması amaçlanmış olmalıdır.

17. yüzyılda daha çok talep üzerine çarşıda satılmak için üretilen bir grup resim albümü, kıyafet albümleri olarak tanımlanır. Renda (1997a:154) bu atölyelerde seri bir üretimin yapıldığını ve talep edenin isteği doğrultusunda albümlerdeki tasvir sayılarının değişkenlik gösterdiğini belirtmektedir. Saray dışındaki çarşılarda dükkanı bulunan bir grup sanatçı tarafından resimlendiği düşünülen bu albümleri yapan nakkaşlar, Metin And tarafından *çarşı ressamları* olarak adlandırılmış ve bu tanımlama kabul görmüştür (1985:40-45; 1993b:75; 1995,1:152; 2004:15).

17. yüzyıla ait kıyafet albümlerinin hemen hemen tamamının yurt dışındaki müze ve koleksiyonlarda bulunması, çoğunlukla yabancılar tarafından sipariş edilmelerinin sonuçlarından biri olarak yorumlanmıştır(Renda, 1997a:154). Yurt içinde bulunan 17. yüzyıla ait yegane kıyafet albümü, bugün İstanbul Deniz Müzesi'nde bulunmaktadır. Albüm, yine ülke dışından ki bir İngiliz koleksiyonundan gelmiştir. 124 resimli albümün 1645-48 yılları arasında yapılmış olduğu düşünülmektedir(Renda, 1997a:156). Katalogumuzda üç resme yer verdiğimiz albümde Sultan IV.Murad ve Sultan İbrahim'in dışında çok sayıda erkek ve kadın tasviri bulunmaktadır. Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslim tebaada kendilerine has kıyafetler içerisinde resimlenmişlerdir. Kıyafet albümünde yer alan birçok tasvir hem Berlin Staatliche Museen hem de Stockholm Kraliyet Kütüphanesi'ndeki kıyafet albümlerindeki örneklerle büyük benzerlikler göstermektedir. Deniz Müzesi Albümü'ndeki tek figürler de kırmızı çizgilerden oluşan dikdörtgen birer çerçeve içerisine yerleştirilmişlerdir. Figürlerin bastığı zemin yine boş bırakılmıştır. Figürler bir taraf doğru hafifçe dönmüş şekilde 3/4 oranda tasvir edilmiştir. Ellerinde diğer albümlerde de olduğu şekilde ya meslekleri ile ilgili objeler ya da yelpaze, mendil veya meyve gibi nesnelere tuttukları görülmektedir. Figürler donuk bir görünümde dir. Kıyafetlerin kumaşları çoğunlukla desensiz düz dokumalardan hazırlanmıştır.

Sayısız çok tasvirin bulunduğu benzer bir albümde, 160 resimli Berlin Albümüdür. Berlin, Staatliche Museen Kitaplığı'nda Lipp.Lb 17,B1 116 envanter kaydı ile bulunan albümde de çok sayıda kadın ve erkek tasviri bulunmaktadır. Renda, üslup ve içerik bakımından her iki albümünde aynı atölyeden çıkmış

olabileceğini belirtmektedir (Renda, 1997a:157). Resimlerde bazı figürlerin kendilerine çerçeve oluşturan kırmızı çizgili dikdörtgen çerçevelerin dışına taşmaları görülmektedir ki bu özellik tasvirleri İstanbul Deniz Müzesi Albümü'ndeki örneklerden farklılaştırmaktadır. Berlin örneğinde Aşık ve Maşuk'un konu edildiği ikili figür gruplarının da albüme farklı bir nitelik kattığı görülmektedir. Sonraki yüzyıllarda da göreceğimiz kurna başında yıkanan çıplak kadın temasının ilk örneklerinden birinin Berlin Albümü'nde tasvir edildiği de görülmektedir.

17. yüzyılın ortalarına tarihlenen 100 resimlik bir başka kıyafet albümü, Varşova'daki Biblioteka Naradowa'da bulunmaktadır. BOZ 165 envanter numarası ile kayıtlı kıyafet albümünde (Zajaczkowski, 1965:287 ; Atasoy 1985:18 ; Renda, 1997a:160 ; Majda, Naradowa CD'si 2007) tasvir edilen tüm figürler erkektir. Diğer kıyafet albümlerinde kadın figürleri de yer alırken bu albümde sadece Sultan İbrahim ile saray ve devlet görevlileri resimlenmiştir. Albümdeki resimler bu kez çift siyah çizgili dikdörtgen çerçeveler içerisine yerleştirilmişlerdir. Birbirine paralel siyah çizgilerin içi daha kalın bir çizgi ile doldurulmak istenmiştir. Çerçevelerin özensiz çizildiği görülmektedir. Figürler yine benzer pozlarda, ön bedenlerini bir yana doğru hafifçe dönmüş şekilde resimlenmişlerdir. Profilden resimlenmiş bazı figürler de bulunmaktadır. Tasvir edilen figürler hareketsiz ve donuk bir ifade ile verilmiştir. Bunlar portreden daha çok kıyafeti gösteren modellerdir. Ellerinde yine meslekleri ile ilgili nesnelere tuttukları görülmektedir. Tasvirlerde özellikle Osmanlı sarayında çalışan prinççi başı, çamaşırı başı, kandilci, sepetçi, ekmekçi gibi hizmet sınıfından kişilerin çoğunluğu dikkati çekmektedir. Osmanlı Sarayını ve çalışanlarını tanıtmak için yapılmış gibidir. Ressam, figürlerin yüz ve ellerini açık bir pembe ile boyamış, bazı figürlerin yanaklarını daha koyu bir pembe ile renklendirmiştir. Küçük benler ve sakal işlenişleri de diğer bir çok albümde olduğu gibi kalıp niteliğindeki bu tasvirlerle bazı farklılıklar kazandırmaktadır.

Katalogdaki örneklerin büyük çoğunluğunu oluşturan Ralamb Albümü, Stockholm Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. 119 tane tek figürlü tasvir bulunan albümde IV.Mehmed'in haricinde çok sayıda erkek ve kadın figürü de resimlenmiştir. Atasoy(1985:18), albüm'de 120 resimin bulunduğunu belirtirken Renda(1997a:160) bu sayının 122 olduğunu belirtmektedir. Oysa yukarıda da belirttiğimiz gibi tek figürlü resimlerin sayısı 119'tur. Ancak, silsilenameler benzeri madalyonlar içerisine üçer adet portrenin yerleştirildiği iki sayfa ile birlikte bu sayı

121'dir. Resimlerde gayrimüslim tebaa da kendi kültürlerine uygun kıyafetler içerisinde resimlenmişlerdir. Naradowa Albümü'nden farklı olarak Osmanlı ordusunun mensuplarına ait tasvirlerde yer almaktadır. Tasvirler tıpkı Mundy Albümü, Berlin Staatliche Museen Albümü, İstanbul Deniz Müzesi Albümü örneklerindeki gibi ince kırmızı çizgilerden yapılmış, dikdörtgen çerçeveler içerisine yerleştirilmişlerdir. Bazı figürlerin ayaklarının çerçeve dışına taşırılarak resimlendiği görülmektedir. Figürlerin ten renkleri çoğunlukla kırık beyazla boyanmış, bazı tasvirlerde ise Naradowa örneğindeki gibi açık pembe bir renk kullanılmıştır. Figürlerin vücutlarının büyük çoğunluğu 3/4 oranında, yine bir taraf doğru hafifçe dönük vaziyette resimlenmiş, dilsiz figürü tamamen cepheden, yaya başı ise profilden verilmiştir. Tasvirlerin üzerindeki kıyafetlerin kumaşları çoğunlukla desensizdir. Bazı kumaşlardaki motifler ise oldukça stilizedir. Ancak kullanılan renklerin çoğunlukla canlı renkler olduğu ve özellikle kırmızının tercih edildiği görülmektedir.

Tez çalışmasında yer alan örneklerden bir kısmı da Venedik Correr ve Marciana Müzeleriyle, Bologna Biblioteca Comunale dell Archiginnasio'da bulunmaktadır. Bologna albümdeki resimler Coco Carlo' nun Harem isimli yayınından alınmıştır. Carlo envanter numarası belirtmemektedir. Yaptığımız araştırmalarda hiçbir yayında Bologna' da böyle bir albümün varlığından söz edilmemektedir. Belki de Correr Albümü yazar tarafından yanlışlıkla böyle adlandırılmıştır. Ancak bir Correr Albümü'nden benzer resimlere ulaşamadığımızdan katalogumuzdaki örnekleri Carlo'nun aktarımını dikkate alarak Bologna Albümü örnekleri olarak isimlendirdik. Marciana ve Correr örnekleri tam bir kıyafet albümü değildir. İçerisinde kervansaray, at pazarı, köle pazarı gibi Osmanlı toplumsal hayatı ile ilgili bazı sahnelerinde bulunduğu görülmektedir. Bu sahnelerin yer aldığı bu tür bir albüm, ileride yoğunlaşacak oryantalist çalışmalar için rehber niteliği de taşıyacaktır. Venedik ve Bologna albümlerinde kadın tasvirleri dönemin kadın giysilerindeki zenginliği göstermektedir. Marciana Albümü'nde ise çift figür gruplarının kullanıldığı görülmektedir. Genellikle genç oğlanlarla önlü arkalı yürüyen saray ileri gelenleri resmedilmiştir. Bu farklılık atölyelerdeki değişik uygulamaları işaret ediyor olmalıdır. İtalyan albümlerindeki kumaş desenlerinde özellikle seraser ve brokar kumaş izlenimi veren renklendirmeler dikkati çekmektedir. Bologna albümünde yıkanan yarı çıplak bir adam görülmektedir. Yine Tıpkı Berlin Staatliche albümündeki kurna başında yıkanan çıplak kadın tasviri burada da karşımıza çıkmaktadır. Figürlerin ten renklerinde kimi zaman kırık beyaz kimi zaman da pembe ve sarımtırak tonların

kullanıldığı görülmektedir. Diğer albüm örneklerinin çoğunda olduğu gibi figürlerin bir çoğunun yanakları koyu bir tonla renklendirilmiştir. Vücudun 3/4 oranında resimlenmesine burada da devam edildiği görülmektedir. Figürler donuk ve oldukça çizgisel bir üslupla resimlenmiştir.

Buraya kadar tanıttığımız kıyafet resimleri, neredeyse aynı kalıpların tekrar edilerek kullanıldığı tasvirlerdir. Ancak kalıp olmalarına rağmen eylemsiz değillerdir. Figürün yaptığı işin bedende yansıtılanlarla tanımlandığı bir anlatım dili bulunmaktadır. O hareket resimde doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle şematik bir formda doğal bir hareketi yakalamaya çalışmışlardır. Bireysel özellikten çok mesleğini tanımlama çabası görülmektedir. Figürler boşlukta duruyor gibidir.

17. yüzyılın sonlarına doğru hazırlanmış iki kıyafet albümü Paris Bibliotheque Nationale'de bulunmaktadır. Estampes Od.6-4 ve 7-4 olarak numaralandırılan (Ünver 1945; Atasoy,1985:18) albümlerde tek figürlü tasvirler ve bazı figür grupları bulunmaktadır. Od.6-4 envanter no lu albümde 49, Od.7-4 envanter no lu da ise 60 resim görülmektedir. Tasvirlerdeki figürler iki siyah çizginin konturladığı, kalın bir çizgi ile yapılmış, dikdörtgen bir çerçeve içerisine yerleştirilmişlerdir. Çerçeveler Naradowa örneğine benzemektedir ancak çerçeveyi oluşturan birbirine paralel, ince ve siyah çizgilerin içlerinin daha özenli boyandığı görülmektedir. Bu özenli resimleniş figürlerde de gözlenir. Figürler, fazla yüksek olmayan tümsekler biçimindeki yeşile boyanmış ve çoğu zaman küçük çiçek öbeklerinin süslediği bir doğa üzerine yerleştirilmişlerdir. Bu haliyle dönemin başlarında hazırlanan British Library Or.2709 no lu örneklerle benzerlik göstermektedir. Figürler daha hacimseldir ve resim özelliği göstermektedir. Diğer kıyafet albümlerindeki çizgisellikten uzaktırlar. Ancak duruşlar ve vücudun 3/4 verilmesi değişmez. Kalıplara sadık kalındığı görülür. Özellikle hanım sultana kahve ikramının görüldüğü minyatürde olduğu gibi farklı kalıplar denenmiştir. Bu sahnelerin benzerleri Van Mour, Liotard gibi orientalist etkili sanatçılar tarafından yapılan çizimlerde sonraki yıllarda da kullanılacaktır. Paris albümlerinde bir grup derviş figürü de dikkati çekmektedir. Çok sayıda resimlenmiş dervişlerin farklı tarikatlara mensup oldukları, birbirlerinden değişik giyim tarzları ve üzerlerinde taşıdıkları nesnelere de anlaşılmaktadır.

Yüzyılın sonlarında resimlenen bu iki albümde ise diğer örneklerden farklı olarak ayaklarını bastığı coğrafyanın tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Yani

zeminde bir peyzaj görülmektedir. Bedensel hareket model kavramı izlenimi vermektedir. PBN örnekleri elbiseyi takdim eder görünümündedir. Ancak yine de belli kalıpların ezberlenerek yapıldığı da görülebilir.

Katalogda yer alan görsel malzemenin büyük çoğunluğunun yurtdışında bulunan müze, koleksiyon ve müzayede kitaplarında bulunduğu görülmektedir. Yine çoğunun benzer üslup ve içerik özellikleri gösterdikleri anlaşılmakta, özellikle Osmanlı saray ve toplumsal yapısı hakkında bilgi sunmaya yönelik hazırlandıkları da görülmektedir.

6.1.2. Giysilerin Türleri

Çalışmanın zorluklarından birisi de görsellerin üzerindeki giysi türlerini belirlemek olmuştur. Tür isimlerini belirlerken yazılı belgelerde geçen isimlerin kullanılmasına özen gösterilmiş, kesim ve model özellikleri benzer olanlar da aynı tür içerisinde değerlendirilmiştir. Tür tablosunda belirtildiği üzere öncelikle dışa giyilen giysi türlerinin isimleri belirlenmiştir. Erkek, kadın ve çocuk giysilerin türleri ayrı ayrı değerlendirilmiş, cinsiyet ve yaş farkının giysi türlerinde herhangi bir değişiklik gösterip göstermediği de belirlenmeye çalışılmıştır. Katalogda yer alan örnekler dikkate alındığında özellikle erkek giysilerinin çok fazla çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Katalogda bulunan erkek figürleri saray ve çevresi, asker ve saray dışı halk olarak sınıflandırılmıştır. Sarayda yaşayan ve görev yapan erkekler en üste apolet yakalı kaftan, biniş, ceket, çapraştı uzun üstlük, cüppe, dolama, hırka, gömlek, kaftan, kısa kaftan, kapaniçe, kaban, leopar ve Anadolu parsı postu, mintan, uzun ve kısa pelerin, uzun ve kısa üstlük giydikleri görülmektedir. Özellikle padişah ve sarayın önde gelenlerinin giydiği üst giyim ögesi kaftandır. Tam elli örnekte bu türde giysiler bulunmaktadır (Bkz.Örnek no.1, 2, 5, 33, 34, 35, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 54, 56, 59, 60, 61, 84, 85, 91, 93, 94, 100, 102, 105, 107, 109, 110, 111, 124, 127, 138, 139, 163, 169, 170, 171, 173, 177, 179, 180, 181, 185, 186, 187, 188, 190, 193). Saray görevlilerinin üzerinde görülen üst giysilerinden birisi de dolamadır. Uzun eteklerini kuşaklarına doladıkları için dolama adı verilen bu giysi katalogdaki örnek no.40, 52, 86, 87, 89, 97, 106, 130, 131, 144, 164, 174, 191 ve 194 te görülmektedir. Yalnız Ralamb Albümü'ndeki şatır figürünün giydiği dolamanın göğüs kısımları

çapraştıdır (Bkz.Örnek no.103). Bu figürün üstündeki dolamanın çapraştı olmasında şatırların genellikle hükümdarın veya hükümdarın maiyetindeki hanımların önlerinden yürüyerek onlara yol açmalarının da bir payı olmalıdır. Dolama adı verilen giysinin genellikle hizmet grubundaki görevliler ve askerler tarafından kullanıldığı söylenebilir.

Özcan' ın(2002) yayınladığı anonim tarihte de bazı görevlilerin üstlük adı verilen giysiler giydiklerinden söz edilmektedir. Üstlükler katalogda beden uzunluklarına göre uzun veya kısa üstlükler olarak tanımlanmıştır. Uzun üstlükler ayak bileklerine yakın uzunlukta olup katalogdaki örnek no. 36, 73, 86, 88, 97, 99, 101,104,128,134 te görülmektedir.

Ensesine doğru devrik kürk yakaları bulunan kürklü üst giysilerine kapaniçe adı verilmektedir. Kapaniçeler genellikle vezir-i azâm gibi sarayın önde gelen memurları tarafından giyilmekteydi. Örnek no. 54,121,151, 178, 182'deki figürlerin özellikle 16. yüzyılda resimlenmiş tarihi konulu minyatürlerde ilk Osmanlı padişahlarını betimlerken üzerlerinde görülen bu kürk yakalı kapaniçelerin benzerlerinden giydikleri görülmektedir. Katalogda saray görevlilerinin giydikleri üst giysileri arasında bir tür gömlek olan mintanlar da bulunmaktadır. Minyatürlerde genellikle bel seviyesinde kesilen ve alt giysilerinin içine soktukları uzun kollu mintanlardan Halili Koleksiyonundaki atlı genç(Bkz. Örnek no. 22) ve Marciana Kütüphanesi'ndeki bostancının üzerinde görülmektedir (Bkz.Örnek no.172). Figürlerin mintanları bu şekilde bellerinden içeriye sokulmuştur. Katalogdaki tüm örnekler incelendiğinde üst giysilerinin kuşaklarının altındaki giysilerin içine sokularak giyilmesi çok az figürde görülmektedir. Genellikle üst giysilerin alttaki şalvar, don ve çakşır gibi giysilerin üzerine bırakıldığı görülmektedir. Örnek no. 22, 94, 96,123,150 deki erkek figürlerinin üstte giydikleri giysiler kuşaklarının altındaki alt giysilerinin içine sokulmuşlardır(Bkz.F.106,177,179, 206, 233). Örnek no 108' deki Ralamb Albümü hamlacısı ile Naradowa Albümü'ndeki hünkâr kayığı sağ hamlacısının (Örnek no 53) beyaz mintanları ise kısa üstlükler gibi dışarıya çıkartılmış şekilde tasvirlenmiştir. Adeta bir iç gömleği gibidirler.

17. yüzyılda görülen erkek giysi türlerinden biri de kısa ve uzun pelerinlerdir. Örnek no. 44 ve 96 da uzun pelerinler dikkati çekmektedir. TSMK.H. 2134, y.1a'daki Sultan IV. Murad'ı at üzerinde Bağdat seferine çıkarken gösteren minyatürde (Bkz.F.128), padişahın üzerindeki içi ve yakası kürklü pelerini özellikle sırtta doğru

sarkan yakası ile yine Topkapı Sarayı Müzesi'nde korunan çintemani ve Çin bulutu motifleri ile bezenmiş tören kaftanı (TSM 13/408) ile model olarak büyük bir benzerlik göstermektedir(Bkz.F.65). Ancak resimdeki örnekte kürk yaka ve astar kullanılmaktadır. Ralamb Albümü'ndeki Mısır çavuşunun sırtındaki uzun pelerinde(Bkz.Örnek 96,F.179) çift renkli kürk astarlıdır. Çift renk kürkün samur adı verilen bir cins olduğu düşünülmektedir. Bunların kürk astarlı ve sırtı neredeyse bütünüyle örten boyutlarda olması, kışlık bir giysi türü olduklarını akla getirmektedir. Örnek no 74 pelerin ise kısadır. Pelerinlerdeki ana malzeme ise kırmızı dokumadır. Kırmızı dokumadan ve kenarını çevreleyen altun rengi metal iplikli süsleme şeridinden oluşan kısa bir pelerinde, Örnek no 74' teki Ralamb Albümü Divan sakasının sırtında görülmektedir(Bkz.F.157). Bu tür tek figürlü minyatürlerin yazma eserlerdeki kalabalık figür gruplarında da kullanılan kalıplar olduğu düşüncemizi destekleyen bir benzerlik, Hünernâme'nin I.cildindeki Topkapı Sarayı İkinci avlusunu konu eden çift yaprak minyatürden y. 19a 'daki bir figürde görülebilir(Resim için bkz. Ertuğ1999, resim 16). Resimde avludaki üçlü figür gruplarının birinin önünde yine böyle hafifçe eğilen, pelerinli bir saka figürü bulunmaktadır. Pelerinin kenarları yine harçlıdır.

Örnek no 81' deki beylik çoban figürünün giysisinin diğer örneklerden oldukça farklı olduğu ve gayrimüslim tebaalı bir görevliye ait olabileceği katalogda belirtilmiştir. Kıyafetinin tür belirlemesi de zorlukla yapılmış ve apoleti anımsatan geniş yakasından dolayı apolet yakalı kaftan olarak nitelendirilmiştir. Kol ağzları kısa ve sivri kesilmiş, etek uzunluğu diz seviyesinde olmasa bir tür ceket olabileceği bile düşünülen üstlük, Osmanlı giyim kuşamındaki çeşitliliğe de iyi bir örnek oluşturmaktadır(Bkz.164). Katalogda ceket olarak nitelendirdiğimiz örnek ise tektir. Örnek no 17' deki BL.Or. 2709, y.18a envanter numaralı doğancının üste giydiği kıyafet ön ortalarının alt kenarları kavisli kesilmiş, uzun kollu bir ceket olmalıdır. Bu giysi ön ortanın alt kısmında uygulanan bu kesim özelliği ile katalogdaki tüm örneklerden farklılaşmaktadır (Bkz.F.101).

Ralamb Albümü'ndeki saray hamalının üstünde hırka türü bir giysi bulunmaktadır. Aynı giysi yeniçeri ocağına bağlı acemioğlanlarının üstünde de görülmektedir. Saray hamalının kırmızı hırkası, kol ağzları içeri doğru oyularak kesilmiş bir modeldir. Kalça hizasındaki giysinin önü açıktır (Bkz.Örnek no 142, F.225).

Paris Bibliotheque Nationale' deki iki örnek, saray çevresindeki figürlerde belirlenen giysi türlerinden sonuncusunu göstermektedir. Biniş adı verilen bu giysinin özellikle bu yüzyılda vezir-i azâm giysileri arasında olduğu tür örnekleri tanımlanırken katalogda belirtilmiştir. Biniş, kesim ve model özellikleri kaftana benzeyen ancak daha geniş ve dökümlü bir üst giysisidir. Örnek no. 189 'daki PBN.Od.6-4,y.16 envanter no lu saray ağası ile Örnek no. 195' teki vezir-iazâm (PBN.Od. 7-4,y.7) biniş giymektedir. Kıyafet, dirsekten itibaren kol ağzlarına kadar geniş kesilen ve kol ağzları sivri olan özelliği ile kaftanlardan biraz farklıdır. Yanlarda cepleri olduğu görülmektedir. Yakaları ve astarı kürktür.

Saraydaki hizmet grubundaki görevlilerin giysilerinin bir parçası da, bellerine astıkları iş önlükleridir. Örnek no.74, 77, 88, 97, 101, 128' teki erkek figürleri, lacivert renkte iş önlükleri takmışlardır. Üzeri beyaz renkte çizgilerle taranmış önlükler, berber ve peyk figüründe de görülmektedir. Bu giysi türünün bir sokak esnafı ile aynı anda sarayda hükümdarın maiyetindeki bir peykin üstünde de görülmesi, giysinin genel kullanım amaçlı olduğunu göstermektedir. Sokaktaki ile saray görevlisinin üstündeki arasında model ve biçim farkı da görülmemektedir. Bu arada Ralamb Albümü'ndeki sokak berberi konulu minyatürde tıraş olan müşterinin kırmızı beyaz renklerdeki yollu dokumadan önlüğü de farklı bir giyim öğesini belgelemektedir (Bkz.Örnek no.77, F.160).

Katalogda incelediğimiz örnekler doğrultusunda saray ve saray çevresi erkek figürlerinin üst giyimlerinde on üç ayrı tür tespit edilmiştir.

Katalogda yer alan asker figürleri arasında en çok görülen üst giysisi yine kaftandır. Örnek no 49, 82, 90,120,137 ve 192' de üst giysisinin kaftan olduğu görülmektedir(Bkz. F.132, 165, 173, 203, 220 ve 271). Bunlardan Naradowa Albümü'ndeki Bölükbaşı ve Ralamb Albümü'ndeki Çorbacının kaftanlarında sahte (takma) kollarda bulunmaktadır. Sadece Kahire Sipahisi'nin kaftanı sıcak iklim dikkate alınarak daha ince ve yollu bir dokumadan yapılmış olmalıdır.

Askerlerin üzerinde çok rastlanan bir kıyafet türü de dolamadır. Özellikle bu tür giysi, yeniçeri figürlerinin birçoğunun üstünde görülmektedir. Örnek no 79,115,116,135 ve 167 deki baltacı, yeniçeri, seksoncu ve acemi oğlanlar kahyası

figürlerinde etekleri yırtmaçlarla üç parçalı bir görünüm alan bu tür üst giysileri bulunmaktadır (Bkz.F.162,198,199,218,250).

Örnek no. 80,118 ve 143' te Batılıların tunik olarak nitelendirdiği, diz hizasında kesilmiş ve genellikle çan eteğe benzer bir kesimi bulunan, kısa üstlükler giyildiği görülmektedir. Örnek no. 80 ve 118 yeniçeri ve Mısır Yeniçerisi konu edilmiştir (Bkz.F.163,201). Tasvirlerdeki yeniçerilerin iki farklı tipte kıyafet giydikleri anlaşılmaktadır: Uzun etekli dolamalar ve kısa üstlükler. Ancak minyatürlerde bunların hangisinin sefer hangisinin günlük kullanımda giyildikleri gibi bir tespiti yapabileceğimiz herhangi bir ip ucu verilmediği görülmektedir. Hem dolamalı hem de kısa üstlüklü yeniçeriler, tüfekli bir şekilde gösterilmişlerdir.

Kıyafeti taşıyanın kimliği ile adlandırdığımız solak gömleği Örnek no 18, 140 ve 141'de görülmektedir (Bkz.F.102, 223, 224). Solak figürlerinin üst giyimleri incelendiğinde sırtlarından sarkan, kol ağızları düz, geniş ve bel hizası uzunluğundaki kartal kanadı diye tanımladığımız bir tür sahte kol ile kendilerine özgün bir giyim tarzları olduğu anlaşılmaktadır. Etek kenarlarındaki küçük yırtmaçları ve eteğin genel kesimi dolamaları anımsatmakla birlikte oldukça kısa kesilmiştir. Kalça hizasındaki eteklerinin kısa üstlük olarak adlandırdığımız giysi türlerinden bile kısadır. Gömleklerden farkı ise kartal kanatlarıdır. Bu yüzden solak terimini başa ekleyerek isimlendirmek bu türü tanımlamak için en doğru yöntem olmuştur. Katalogda üç solak tasviri yer almaktadır. Örnek no. 18 British Library örneği olup, 1600 lerin başlarına tarihlendirilir. Diğer iki örnek 1657-58 tarihli Ralamb Albümü'ndendir. Böylelikle yaklaşık yarım asırlık bir tarih sürecine rağmen üniforma modelindeki süreklilikten söz etmek mümkündür. Ancak, Naradowa Albümü'nde Sultan İbrahim'i at sırtında gösteren minyatürde hükümdarın atının arkasındaki solak figürü yine kartal kanatlı fakat bu kez uzun etekli bir kaftan giymektedir (Bkz.F.129). Bu figür solak başı olmalıdır. Zaten solak başlarının, solaklara özgü tül eteklerden de giymediği görülmektedir.

Minyatürlerde deli veya serdengeçti olarak adlandırılan bir grup akıncı askeri kahramanlıklarının vurgulanması amacıyla leopar veya Anadolu parsı postlarıyla resimlenmişlerdir(Bkz.Örnek no. 62, 72, 79). Anadolu' da en son 1974 yılında Ankara' nın Beypazarı İlçesi'nde görülüp, köylüler tarafından vurulan bir Anadolu parsı fotoğrafında derisinin bazı tasvirlerdeki beyaz üzerine siyah benekleri olan

vahşi hayvan postlarına çok benzediği görülebilmektedir. Katalogdaki bazı yeniçerilerin de sırtlarında leopar postuna rastlanmaktadır. Ralamb'ın yaptırdığı IV.Mehmed'in av alayında da sırtına leopar postu atmış bir grup tüfekli asker görülmektedir (Bkz.F.337, arka sıradaki Acemioğlanın sırtında bu tür bir post görülmektedir). Roma Ulusal Grafik Enstitüsü'nde FN 3441 envanter no ile bulunan 19. yüzyıla ait suluboya bir serdengeçti tasvirinde postun artık boynundan bir broşla ilklenen pelerine dönüştüğü görülmektedir(Resim için bkz. Doğuya Bakış...1996,s.63,B5). Kullanılan malzeme aynı olmasına rağmen dönemin şartlarına göre işlenerek şekil verilmiştir. 17. yüzyıldaki örnekler kafa derisinin bile atılmadığı kurutulmuş hayvan dersi iken burada pelerin türü bir giysinin malzemesi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Örnek no. 168 ve 172'de üst giysisinin türü mintandır. Örnek no. 112'deki Ralamb Albümü yayabaşısı ve yeniçeri çorbacısı uzun birer üstlük giymektedir(Bkz.F.189,195). Uzun üstlükler model olarak saray çevresinin giydikleri ile aynıdır. Örnek no. 83,117,132,133,172 ve 196'daki üst giyim ögesi ise saray çevresinde de görülen kısa pelerinlerdir. Bunlardan dördü Rumeli Beylerbeyi, Rumeli Beyi ve Rumeli Çavuşlarını gösteren tasvirlerdir. Çavuşlardan bir tanesi PBN örneğidir (Bkz. F.275). Paris örneğindeki pelerinin de sırt kısmında zülfikâr motifi bulunmaktadır. Ancak bu motifin altın rengi metal iplik yerine yeşil renk ipliğin kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Örnek no 117' deki süvari içoğlanın pelerini ise yollu dokumadan olup içi kürk kaplıdır (Bkz.F.200). Bu pelerinlerin süsleme özellikleri kenarlarının altın rengi metal iplikli bir harç ile çevrelenmesinin yanı sıra tümünün orta kısmına, muhtemelen aplike tekniği altın sarısı renkteki zülfikâr motiflerinin yerleştirilmesidir (Bkz.F.166,215,216 ve 275). Bu motiflerin Bektaşılık kültürü ile ilgili oldukları düşünülebilir. Pelerinlerdeki ana malzeme ise kırmızı dokumadır.

Daha çok bir kadın giysisi olan hırkaların da erkekler tarafından kullanıldığı görülmektedir. Uzun veya kısa kollu olan hırkalar çoğunlukla önu tamamen açık ve kalça hizasında sonlanan bir giysi modelidir. Asker örneklerinden sadece Ralamb Albümü'ndeki kazan taşıyan Acemioğlanın üstünde bulunduğu görülmektedir(Bkz.F.233).Hırkanın benzeri saray hamalının üstünde de görülmektedir (Bkz.F. 225). Saray hamalının hırkası kırmızı, acemioğlanın ki ise çağla yeşilidir.

Örnek no. 113 ve 114' te erkek figürlerinin cüppe giydikleri görülmektedir (Bkz.F. 196,197). Ralamb Albümü'ndeki bu tasvirler Osmanlı ordusundaki iki din görevlisini göstermektedir. Yeniçeri softası ve duacı geniş kol kesimi bulunan, ayak bileklerine kadar uzun cüppelerle gösterilmişlerdir. Duacı figürü müze kayıtlarında *Priest* olarak belirtilmektedir. Duacıların savaş sırasında askeri cesaretlendirmek için hu çektiği bilinmekte iken hükümdar cuma selamlığına giderken de hu çekip alkışlayarak, halkı sultana sevgi gösterisinde bulunması yönünde teşvik ettikleri bilinmektedir.

Katalogdaki iki örnek Osmanlı ordusunun farklı iki giysi türünü göstermektedir. Bunlardan biri salta adı verilen bir tür yelektir. Örnek no. 123 'teki levendin salta giydiği görülmektedir(Bkz.F. 206). Salta, bel hizasında kesilen, kolsuz ve önü açık bir giysidir. Örnek no. 136' daki figür ise Osmanlı ordusunun hareket kabiliyeti yüksek, seçkin sınıf askerlerinden bir sipahiye göstermektedir(Bkz. F.219). Deri ve metalin birlikte kullanıldığı zırh, sivri yakaları ve kısa kolu ile gömlek biçimindedir. Bu nedenle zırh gömlek olarak adlandırılmıştır.

Osmanlı askerlerinin üste giydikleri giysilerin cüppe, dolama, hayvan postu, hırka, kaftan, mintan, uzun ve kısa üstlük, salta, solak gömleği ve zırh gömlek olmak üzere on bir değişik türde oldukları tespit edilmiştir.

Saray dışı yani halk kesiminin en üste giydiği giysi türleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Belirli bir tarikata veya inanca mensup olan dervişlerin üst giyiminde en çok hırka türü giysinin kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel anlamda hırka türünün tanımsal karşılığı olarak önü açık, kalça hizasında, uzun veya kısa kollu bir model türünü kullanırken, derviş hırkalarında boyun genellikle biraz daha uzaması ile bu tanımın farklılaştığı görülmektedir. BL. Or. 2709 'daki Mevlevi dervişlerin hırka adı verilen bu tür uzun giysileri giydikleri görülmektedir (Bkz.F.98,99,100). Örnek no. 14,15,16 'daki figürlerin üzerindeki hırkaların ön ortalarının bir yöne doğru üst üste kapandıkları görülmektedir. Ralamb Albümü' nde ki Mevlevi dervişi ise kısa kollu ve kalça seviyesinde bir hırka giymektedir (Bkz. Örnek no.152,F.235). PBN. Od. 7-4 no lu albümdeki derviş figürünün hırkası ise kol ağzlarının genişliği dışında 17. yüzyılın başına tarihlenen British Library örneklerinin üzerine giydikleri ile benzerlik göstermektedir(Bkz.Örnek no.210,F.289). Halili Koleksiyonu MSS. 775' teki genç adam tasvirinin üstünde, etek kenarlarında küçük yırtmaçlar bulunan, önü açık, kısa

kollu ve ön ortası bele kadar altun rengi metal iplikle kapanan bir hırka bulunmaktadır. Etek boyu ve genişliği kısa üstlüklerden farklı olan giysi, kaliteli kumaşı ile zengin bir soylu gence ait olmalıdır (Bkz.Örnek no.19,F.103).

Saray dışı erkek kıyafetlerinde en çok görünen türlerden birisi de tunik olarak nitelendirilen kısa üstlüklerdir. Daha çok günlük kullanımda ve sokakta giyildiği anlaşılan bu giysi türü, katalogdaki Örnek no.58, 69,70,71, 76, 78,153,176 ve 197' de görülmektedir. Kıyafeti taşıyanların kimlikleri incelendiğinde Örnek no. 153' teki kalenteri dervişi hariç hepsinin bir meslek kolunda çalışan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Örnek no. 58' teki Bodleian Library nakılcı başısı, Örnek no. 69,70 ,71,76,78 deki Ralamb Albümü yemişçisi, cezalandırılmış prangalı tüccarı, yumurta satıcısı, avcı ve hallacı, Örnek no. 176 daki BBKA yemişçisi ve Örnek no. 197' deki PBN. Od.6-4 albümü badanacısının önü açık, uzun kollu, eteği diz hizasında kısa üstlükler giydikleri görülmektedir (Bkz.F. 141, 152, 153, 154, 159, 161 ve 276). Bunlardan prangaya vurulmuş tüccar ile yumurtacı kısa üstlüklerinin uzun kollarını dirseklerine kadar sıvamış şekilde gösterilmişlerdir.

Örnek no. 3, 37 ve 77' de üste giyilen giysi türü ise uzun üstlüklerdir. Örnek no. 3'te MKAE. 772 envanter no lu yazmadaki Şair Necati'nin yanındaki genç, Örnek no. 37 'de TSMK. H.2162' deki sarığına çiçek takmış sevgili ve Örnek no. 77' de ise Ralamb Albümü sokak berberi figürleri konu edilmiştir. Bu figürlerin üzerinde önü açık, bele kadar kapatılabilir ve ayak bileklerine yakın uzunlukta uzun üstlükler bulunmaktadır(Bkz.F.88,121, 160). Genç öğrenci ve sarığı çiçekli gencin üstlükleri kısa kollu, berbere ait olanı ise kolsuz japonedir.

Katalogdaki PBN. Od.7-4 teki iki derviş figürü uzun kollu, kol ağızları oldukça bol ve geniş kesimli aba veya hırka türü üstlükler giymişlerdir. Soft veya çuhadan yapılmış izlenimi veren giysilerin önlerinde herhangi bir yardımcı kapama malzemesi görülmemektedir (Bkz.Örnek no 206,207, F.285,286). PBN. Od.7-4 , y.31' deki derviş figüründe ise yelek türü bir giysi bulunmaktadır. Kolları ön ve arka bedenden omuzlara doğru uzayarak oluşturulan, önü açık ve bel hizasındaki giysi dikkat çekicidir (Bkz.Örnek no 211, F.290).

Katalogda bulunan saray dışı giysi türlerinden bir diğeri hayvan postlarıdır. Derviş figürlerinin bellerine bağlamak veya yere sermek için kullandıkları bu postlar

daha çok evcil hayvan derilerine benzemektedir. Yalnızca PBN. Od.7-4,y.34 ve y.36 daki kalenderi dervişlerinin sırtındakiler Anadolu parsına ait olmalıdır (Bkz.Örnek no.208, 209; F.287,288). Örnek no. 212' deki PBN.Od.7-4, y.31' deki dervişin sırtındaki ise daha çok bir sığır derisine benzemektedir(Bkz.F.291). Zira benzer renkteki bir hayvan potsu da Örnek no. 207' de bağdaş kurmuş dervişin altına serdiği deride görülmektedir (Bkz.F.286).

Giysi türlerine son örnek, Örnek no. 92' deki İstanbullu bir asilzâdenin konu edildiği tasvirin üstündeki kaftan benzeri palto veya kabandır (Bkz.175). Giyilmeyecek kadar uzun ve ince olan kolları ile dikkati çeken üstlük, figürün omzuna atılmıştır. Kıyafetin yaka kısmındaki dört adet altın rengi düğmeye sarılmış, kırmızı püsküllü bir iple yakasının kapatıldığı görülmektedir.

Saray dışında üste giyilen erkek giysilerinde aba, hayvan postu, hırka, kaftan, kısa ve uzun üstlük, palto ve yelek olmak üzere sekiz tür tespit edilebilmiştir. Tür sayısının saray ve çevresindeki erkek giyimine göre az olmasında katalogda kullanılan örneklerde daha çok saray halkı ve görevlileri ile askerlerin konu edilmesinin etkisi bulunmaktadır. Tür çeşitlerine bakıldığında aba, palto ve yelek olarak üç farklı türün belirlendiği görülmektedir. Bunlara Örnek no. 175' te hamamda yıkanan erkek figüründeki peştamalide ekleyebiliriz. Peştamalin rengi ve üzerindeki beyaz çizgilerden oluşan taramaları dikkate alındığında iş önlükleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir (Bkz.Örnek no.175, F.254).

İncelediğimiz 212 örnekte dönemin çocuk giysilerini gösteren minyatür sayısı oldukça sınırlıdır. Özellikle kız çocuklarının giyimiyle ilgili hiçbir örnek bulunmamaktadır. Örnek no. 32' de III.Mehmed'in meclisinde ayakta duran genç şehzadenin üst giyimi bu dönem saray çocuklarının kıyafetlerine bir örnektir. TSMK.H.889 de bulunan Nadir-i Divanı'nda y. 8b deki bu tasvir dikkatle incelendiğinde, şehzadenin giyiminin tahtta oturan hükümdar babasının kıyafetinden pek bir farkı olmadığı görülebilmektedir. Yalnızca hükümdara göre çok daha sade bir giyim kuşam içindedir. Başlığı form olarak benzese de hükümdarınki sorguçlarla süslüdür. Arkasında ayakta duran lâlasının hemen ardında da küçük kardeşi ayakta durmaktadır. Çocuk yaştaki şehzade çok daha yalın bir giyim içerisindedir (Bkz.F.116). Örnek no. 33' deki tasvirde çok genç yaşta tahtta geçen civan padişah II.Osman tahtın da otururken gösterilmiştir. Sultanın üstündeki desenli dokumadan

yapılmış kaftanının dönemin kumaş desenlerini yansıttığı görülmektedir. Düşey ekseninde yerleştirilmiş “S” biçimi kıvrılan iri dallar ve aralarına serpiştirilen yaprak veya burada olduğu gibi çiçek motiflerinin oluşturduğu kompozisyon şemasının uygulandığı bir örneğin yine Topkapı Sarayı Müzesi’nde 13/584 ile kayıtlı II.Osman’a ait kısa kollu bir kaftanın kumaşını süslemesi ilginç bir benzerliktir. Desen ve kompozisyon benzerlikleri kaftanın rengi dışında uyuşmaktadır (Bkz. F. 117 ve 59). Katalogda bulunan ve çocuk yaştaki IV.Mehmed’i tahtta gösteren tasvirde de Osmanlı sarayındaki taht varisinin hükümdarlığa getirildiğinde muhtemelen yalın giyim tarzını bırakıp bu örnekteki gibi kürklerle kaplanmış bir kaftan giydirildiği söylenebilir. Çocuk yaştaki hükümdar III.Mehmed’in şehzadelerini gösteren minyatürdeki giyim tarzından farklı bir kıyafet içerisinde. İç kaftanı fitilli kadife izlenimi vermektedir. Kavuşu ise değerli süs taşları ile bezenmiş siyah sorguçlarla süslüdür (Bkz. F. 143). Kırdan içki yudumlayan üç genç şehzadenin konu edildiği minyatürde kıyafetler sarayın ve saltanatın ihtişamına uygun şekilde altın iplikler kullanılarak hazırlanmış dokumalardan yapılmıştır (Bkz.F.123). Kaftan modelleri hükümdarın ve sarayın ileri gelenlerinin giydikleri ile aynıdır. Minyatürde görülen kol ağzları içten oyularak kesilmiş kaftanların benzerleri, Topkapı Sarayı Müzesi 13/267, 13/267 ve 13/265’te bulunmaktadır (Bkz.F.54,55,62). Bitkisel motiflerle bezenmiş kumaşlardan yapılmış kaftanların 110 ile 130 cm arasında değişen uzunlukları bulunmaktadır.

Saray dışı çocuk giyimi ise katalogdaki birkaç örnekte görülebilmektedir. Giysilerin çok daha sade olduğu ve kaftan yerine genellikle kısa veya uzun üstlüklerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle dönemin çocuk giyimi için belirleyici olan kırmızı takkeler dikkati çekmektedir. Aynı takke modelini Sultan III.Ahmed’e 1727-28 tarihleri arasında sunulan, Surname-i Vehbi’ deki 42b-43a sayfa no lu, hükümdarın cirit atıcılarını izlerken gösterildiği minyatürde görmekteyiz. III.Ahmed’in solundaki grupta yeniçerilerin ellerinden tuttuğu çocukların başlarında bu türde tepeleri sivri sonlanan kırmızı takkelerden bulunmaktadır. Bunlar şehzadelerle birlikte sünnet edilecek çocuklar olmalıdır (Bkz.resim için İrepoğlu 1999:132). Örnek no 77’ deki berber çırağı ise ustasından biraz farklı olarak kısa bir üstlük giymektedir(Bkz.F.160). Hamama giden kadının elinden tuttuğu çocuğu konu eden tasvirde ise çocuk figürü ön ortası bele kadar düğmelerle kapatılmış,uzun kollu bir üstlük giymiştir (Bkz.F.230). Uzun paçalı donu ve çizmesi ile büyüklerin giyiminden bir farkı bulunmaz. Ancak başındaki fes benzeri takkesi ile büyük giyiminden farklılaştığı görülmektedir. Fotoğraf 263’teki

sünnet çocuğu ise beyaz bir sünnet önlüğü içinde gösterilmiştir. Başında 17. yüzyıl çocuk giyimindeki en belirleyici unsur olarak dikkati çeken tepesi hafifçe sivri, kırmızı bir takke bulunmaktadır. Bu takkelerin günümüze ulaşabilmiş benzerlerinin Topkapı Sarayı'nda korunduğu bilinmektedir. Özellikle tepeleri sivri sonlanan takke türleri minyatürlerde de karşımıza çıkmaktadır (Bkz.F.63-64). Bu minyatürlerden biri 16. yüzyılın sonlarında resimlenen ve Şehzade Mehmed'in sünnet düğünün konu edildiği Surnâme-i Hümayun' dur (TSMK. 1344). Çift sayfa tasvirlerden birinde Galata Hıristiyanlarının At Meydanı' na gelişleri resimlenmiştir (y.97b-98a). Hıristiyan figürlerin çoğunun ellerinde tıpkı BL. Or. 2709' daki kadın figürleri gibi dikdörtgen yelpazeler tuttıkları görülmektedir. Ancak başlarındaki başlıklar tam olarak benzemese de yukarıda bahsettiğimiz küçük çocukların başlarında gördüğümüz sivri sonlanan takkeleri anımsattığı fark edilmektedir. Yalnız sadece birkaçı kırmızı renktedir (Resim için bkz. Reyhanlı 1983, resim 92a ve 92b).

Katalogdaki kadın giyimi de saray çevresi ve saray dışı olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir. Saray giyiminde hükümdarın annesi ve eşlerinin özellikle kendilerine özgü başlıkları ile farklılaştıkları görülebilir. Erkek modellerinin de olduğu bilinen entariler, saray kadınlarının üstünde en çok görülen giysi türüdür. Çoğu yayında kadın üstlüğü'nün genel bir tanımlanması olarak ta kullanılan entariler genellikle ön ortaları bele kadar kapatılabilir olup, yanlara doğru peşler yardımı ile genişleyen uzun etekli giysilerdir. Örnek no 26, 27, 28, 30,165, 201, 202, 205 te kadınlar entari giymektedir(Bkz.F.110,111,112,114, 248, 280, 281, 284) . Katalogdaki 1603'ler civarına tarihlendirilen I.Ahmed Albümü'ne ait ilk örnekten (Örnek no. 26), 1688 tarihli son PBN örneği (Örnek no.205) dikkate alındığında, entari modasında herhangi bir değişimin olmadığı görülmektedir. BM A.1974-6-17-013 envanter numaralı Mundy Albümü'ndeki genç kadınların içten oyularak dıştan sivri kesilmiş kol ağızları bulunan, hakim yakalı, önü bele kadar kapatılabilir entarilerinin benzerlerine Topkapı Sarayı Müzesi kadın giysilerinde de rastlanmaktadır. I.Ahmed'in kızı Hanzâde Sultan'a ait entari (TSM 13/294), hakim yakalı ve içten oyularak kesilmiş kısa kollu bir modeldir (Bkz.F.67). Yine TSM. 13/751 envanter no ile kayıtlı IV.Murad'ın kızı kaya İsmihan Sultan'a ait ipek iplik düğmeli entari de hakim yakalı ve kol ağızları içten oyularak kesilmiş, kısa kolludur (Bkz.F.69).

Saray hanımlarının entariden sonra yoğun olarak kaftan ile tasvir edildiği anlaşılmaktadır. Örnek no. 63, 67,158,166 ve 200'de kadın figürleri en üste kaftan

giymişlerdir. Örnek no. 63'teki Ralamb Albümü Haseki Sultanı, Örnek no.166'daki ise Bologna Albümü Haseki Sultanı minyatürleridir(Bkz.F.146,249). Ralamb Albümündeki tütün içen saraylı hanım, Venedik Marciana'daki soylu kadın ve yine PBN Od. 7-4' deki yelpaze tutan saraylı hanımın en üste kaftan giydikleri görülmektedir (Bkz.F. 67,158, 200). Örnek no. 67 ve 166'daki kaftanlarda kullanılan kumaşlar metal iplikle dokunmuş seraser izlenimi vermektedir (Bkz.F.150, 249). Tüm örneklerdeki giysilerin ortak özelliği kaftanların kürk astarlı olmasıdır. Sadece Örnek no 158' deki Marciana minyatüründe kakum cinsi bir kürk kullanılmıştır (Bkz.F.241). Venedik Marciana Cod. Marc.It.IV,49(5578) envanter no lu albümdeki Valide Sultan tasviri hükümdarın annesinin giyim tarzını göstermektedir. Brokar dokusu gösteren üstlük bu kez kısa bir kaftandır (Bkz.Örnek no. 157,F.240). Giysi, kol ağızları içeriden oyularak kesilmiş, kısa kolludur. Yine kürk astarlı olduğu görülmektedir. Diğer örneklerden farklı bir yanı da desenli dokumadan yapılmış olmasıdır. Ralamb Albümü'ndeki nalın giymiş saraylı kadın tasvirinin üzerinde de kesimi hırkaya da benzeyen ancak kürk astarlı olması ile kısa kaftan olduğunu düşündüğümüz bir üstlük bulunmaktadır (Bkz.Örnek no. 65, F.148). Sarayın söz sahibi kadınlarından Haseki Sultanları gösteren iki minyatürde erkek figürlerinde de gördüğümüz türden bir giysi ögesi ile karşılaşırız. PBN.Od.6-4, y.4 ve PBN.Od.7-4,y.4a'daki haseki sultanların omuzlarına uzun pelerinler attıkları görülmektedir (Bkz.F.277 ve 278).

17. yüzyıl saray kadınları hırka adı verilen bir giysi türünü de kullanmışlardır. Katalogdaki Örnek no. 68,160 ve 161' de kadınlar en üste hırka giymiştir (Bkz.F.151, 243, 244). Örnek no. 161 'deki saz çalan kadın figürünün hırkasının uzun kollarının ağız kısımlarında küçük diller bulunmaktadır (Bkz.F.244). Saraydaki cariyelerin hareket ve eğitimlerinden sorumlu kahya kadının konu edildiği tasvirde ise üste uzun bir üstlük giyildiği görülmektedir. Uzun üstlüğün yakası, yaka tiplerini değerlendireceğimiz bölümde ele alacağımız farklı bir kesime sahiptir (Bkz.Örnek no.122, F.205).

Saraylı hanımların üst giyimine son örnek Mundy Albümü'ndeki kadeh tutan kadının yeleğidir. İlk bakışta hırka kesimine benzese de kolsuz olması ve ön ortasında hiçbir kapama malzemesi bulunmaması ile yelek olduğu anlaşılmaktadır (Bkz.Örnek no.29, F.113).

Saray dışı kadın giyimi incelendiğinde katalogdaki örnekler doğrultusunda en çok görülen üst giyim parçasının entari olduğu görülmektedir. Örnek no. 6, 8, 11, 13, 25, 126, 145, 146, 148 'teki kadın figürleri ile BL.Or.2709 envanter numaralı ellerinde yelpaze ve meyve tutan kadınlar (Bkz.F.90, 92, 95, 97), TSMK.H. 415, y.241b envanter numaralı yazma minyatürü (Bkz.F.109) ile Ralamb Albümündeki müzisyen, falcı ve hizmetkar kadın figürleri (Bkz. F.209, 228, 229, 231) entari giymişlerdir. Saray dışı kadın giyiminde görülen bir diğer üst giysisi hırkadır. Örnek no. 7, 9, 10, 23, 24, 38, 41 ve 203 'teki kadınlar hırkalıdır(Bkz.F.91, 93, 94,107,108,122, 125 ve 282). Örnek no. 203' teki PBN.Od.6-4, y.29 envanter numaralı yün eğiren kadın tasvirindeki hırkanın ön ortasına altın rengi düğmeler dikildiği görülmektedir(Bkz.F.282).

Osmanlı toplumunda kadın sanıldığından daha aktif bir sokak yaşantısına sahip olmalıdır. Dönemin minyatürlerinde bir meydanda satış bile yaptıkları görülmektedir (Bkz.F.299). Kayık gezintileri, hamama gitmek gibi günlük yaşantılarında düzenli olarak yaptıkları anlaşılan aktiviteler de bu resimlerden günümüze yansımaktadır (Bkz. F. 293, 294). Ancak tüm bunları yaparken sokak kıyafetine uygun giyindikleri görülmektedir. Bu giyim tarzının üstlüğü ferace adı verilen bir tür paltodur. Katalogdaki Örnek no.64, 66,147,156,162, 204'te ferace giyen sokak giysili kadınlar resimlenmiştir (Bkz.F.147,149, 230, 239, 245 ve 283).

Örnek no 125,149 ve 159' daki kadın figürleri ise bel seviyesinde kesilmiş gömlekler giymişlerdir (Bkz. F.208,232 ve 242). Bunlardan Örnek no. 125' teki uzun kollu, diğer iki örnek kol ağzları içten oyularak kesilmiş kısa kolludur. Giysi türü hırka kesimini anımsatsa da bel hizasında kesilip, kemer veya kuşak içinde kalması ile gömlek türü bir giysi olduğu anlaşılmaktadır. Saray dışı kadın giyiminde kaftan pek görülmemektedir. Ancak allı duvaklı bir gelini gösteren tasvirde genç kadının üstündeki giysi, sahte kolları da bulunan bir kaftandır. Saraylı bir hanıma ait olup olmadığı belli olmayan bu figür muhtemelen 17. yüzyılın geleneksel bir Türk gelin kıyafetini yansıtmaktadır (Bkz.F.202). Bu gelin kıyafeti Örnek no. 119' taki Ralamb Albümü gelini, İstanbul Deniz Müzesi Albümü, y.112a' daki gelin ve Binney Koleksiyonu albümündeki gelin figürü gibi çok benzer tasvirlerde karşımıza çıkmaktadır(İDMA ve Binney örneğinin resimleri için bkz. Renda 1997a,s.168,resim 23 ve 24).

Katalogda yer alan saray dışı kadın üst giysi türlerinin son örneği şala benzeyen uzun bir giysidir. Kolları olmayan giysi bir yağmurluk gibi feraceyi örtmektedir. Örnek no. 31' deki tasvir, 1618 tarihli BM. Mundy Albümü, y.51' de bulunmaktadır. Feracenin üstüne örttüğü şalı ve yaşmaksız başlığı ile sokak kıyafetindeki yüzü saklamayan bir giyim tarzının da var olduğu örneklerinde olabileceği görülmektedir (Bkz.F.202).

Katalogdaki örnekler doğrultusunda saray dışı kadın giyimindeki türlerde kaftan gibi özellikle kürkün astarlama da kullanıldığı örneklerin yok denecek kadar az olduğu anlaşılmaktadır. Fakat saray giyiminde de kullanılan entari, hırka ve gömlek gibi giysi türlerinin halk tarafından da giyildiği, bunun yanı sıra sokak giyimine özgün olan ferace ve şal gibi türlerinde bulunduğu görülmektedir.

İç giyilen erkek ve kadın giysilerinin tür sınıflandırması yine dış giyimde olduğu gibi yapılmıştır. Saray çevresi erkek giyiminde dış giysinin altına en çok iç kaftanı giyildiği görülmektedir. İç kaftanı terimi genellikle kürk astarlı üst kaftanın içine giyilen ancak benzer model ve kesimi bulunan, uzun veya kısa kollu, önü bele kadar kapatılabilen, peşlerle eteğe doğru genişleyen bir tür için kullanılmıştır. Aslında üst kaftanından farklılığı, bunlarda kolsuz örneklerin olmaması ve kürk kullanılmaması şeklindedir. Örnek no.1, 2, 5, 32, 33, 42, 43, 44, 45, 54, 59, 60, 91, 124, 169, 171, 173, 177, 179,180, 181,182 ve 185'teki figürlerde iç kaftanı görülmektedir (Bkz.F.86, 87,39, 116, 117, 126, 127, 128,129, 137, 142, 143, 174, 207, 251, 252, 253, 256, 258, 259, 260, 261, 264).

İç kaftandan sonra en çok uzun üstlüklerin tercih edildiği görülmektedir. Katalogdaki saraylı erkeklerin on beş tanesi iç giysisi olarak bu türü giymektedir. Örnek no. 35, 39, 85, 100, 102, 109, 111, 121, 151, 170, 188, 189, 193, 195' teki erkek figürlerinde ayak bileklerine yakın uzunluktaki, kadın entarilerine benzeyen bu uzun üstlükler bulunmaktadır (Bkz. F.119,123,168, 183, 185, 192, 194, 204, 251, 267, 268, 272 ve 274). Örnek no. 74' teki Divan sakası figürünün pelerininin altına giydiği uzun üstlüğün kapama biçimi albümdeki tek örnektir (Bkz.F.157). Soldan sağa doğru koltuk altından kapanan giysinin ön tarafına kapama özelliği olmadığı anlaşılan düğme dizisi düşey ekseninde bel hizasına kadar dikilmiştir. Soldan sağa doğru koltuk altından kapanışı ile katalogda Örnek no. 4'te yer alan Ali Şir Nevâi figürünün üstlüğüne benzemektedir (Bkz.F.89) Örnek no. 52, 87, 130, 144, 191 ve 194' te ise

figürler üst giysilerinin altına hırka giymektedir (Bkz. F. 135, 170, 213, 227, 270 ve 273). Hırkanın alta giyilen bir tür giysi ögesi olarak kullanılması iç mekanda üstlüklerin çıkarılarak oturuluyor olabileceğini düşündürmektedir.

İçe giyilen giysi türlerinden birisi de Örnek no. 17 ve 18' de görülen eteklerdir. Örnek no. 18' deki solak kıyafetinde görülen düz beyaz dokuma içine giydiği iç gömleğinden çok dar paçalı donunun üstüne giydiği ayrı bir kıyafet görünümündedir. Süleymannâme(1558), Hünernâme, Nüzhetü'l-esrar(1569), Zafernâme(1579), Eğri Fetihnâmesi(1596-1600), Divan-ı Nadiri(1605c.) gibi tarihsel konulu yazmalardaki bazı minyatürlerde hükümdarın atının yanında yürüyen solakların hemen tamamında geleneksel olarak bu tür merasim etekleri görülmektedir (Resimler için bkz. Ertuğ 1999:60,114; Mahir 2004, resim 51; Bağcı, Çağman ve Diğerleri 2006:113,119, 181,212). Örnek no. 17' deki avcı figürü de tarihi konulu yazmalarda avlanan sultan veya şehzadenin yanında veya küçük bir tepenin ardında yürürken gösterilmişlerdir(Resim için bkz. Bağcı,Çağman ve Diğerleri 2006:171; Ertuğ 1999:23). BL. Or. 2709' taki bu avcı figürü de yine bu tür bir yazmada kullanılan bir minyatüründen alınarak kopyalanmış gibidir. Figürün kırmızı çorabının üstüne yine beyaz dokumadan bir tür etek giydiği görülmektedir (Bkz.F.101,102).

Örnek no. 81,94 ve 142' de figürler mintan giymektedir. Örnek no. 81' deki mintan, bel hizasında kesilmesi ve kuşağın içine sokulması ile diğer iki örneğe benzese de ayaklı hakim yakası ve kol ağızlarındaki dışa doğru küçük dikdörtgen manşetlerle farklılaşmaktadır (Bkz.F. 164,177, 225). Bu tür manşetlerin benzerleri Surname-i Vehbi' deki bir çok örnekte de görülmektedir (Resimler için bkz. İrepoğlu 1999:150, 152,153, 169174182). 17. yüzyıl kol kesimindeki bu özelliğin 18. yüzyılın ilk çeyreğindeki kıyafetlerde devam ettiği görülebilmektedir. Ancak Levni'nin 1720' ler civarında yaptığı düşünülen TSM.H.2164 no lu albümündeki bazı figürlerde bu dışa doğru katlanan kol ağızlarının çok genişlediği ve büyüyerek giysiye farklı bir hava kattığı da görülecektir (Resimler için bkz.İrepoğlu 1999:178,179180). Örnek no. 142' deki saray hamalının ise üzerindeki mavi mintanını kuşağının içine sokmadığı görülmektedir.

Katalogdaki örneklerden askerlerin içe giydikleri giysi türleri uzun ve kısa üstlük, mintan, hırka ve döşlüktür. Burada farklı sayılabilecek tek örnek, Örnek no. 123'teki Ralamb Albümü Levendidir(Bkz.F. 206). Levent figürünün üste giydiği

saltasının altına, “O” yakalı ve önü kapalı bir döşlük giydiği anlaşılmaktadır. Döşlük, oyuk yakalı bir çeşit giysi ögesidir. Uzun üstlükleri Örnek no. 49, 90,117,120,136,137 ve 192’ de görebiliriz(Bkz.F. 132, 173, 200, 203, 219, 220 ve 271). Örnek no. 72,83, 132,133 ve 196’ da kısa üstlükler giyildiği, Örnek no. 79, 115, 116 ve 167’ de ise iç giysisinin hırka olduğu anlaşılmaktadır(Bkz. F.155, 166, 215, 216 ve 162, 198, 199, 250). Askerlerin üst giysisinin altına giydiği son giysi türü ise mintanlardır. Örnek no. 96,135,141 ve 150 ‘deki figürler mintan ile tasvir edilmişlerdir(Bkz.F. 179, 218, 224 ve 233).

Katalogda kullanılan saray dışı erkek figürlerindeki kıyafetlerin içe giyilen giysi türleri incelendiğinde farklı bir türle karşılaşılmadığı görülmektedir. Giysiler yine entari, etek, hırka, iç gömleği ile uzun ve kısa üstlük diye tanımladığımız türdendir. Burada belirgin tür çoğunlukla, günümüzdeki iç çamaşırı gibi kullanıldığını düşündüğümüz iç gömleklerdir. En çok görünen giysi türü ise uzun üstlüklerdir(Bkz. Örnek no. 4, 19, 20, 21, 37, 92,152, 154,183 ve 206, F. 89, 103, 104, 105, 121, 175, 235, 237, 262, 285). Örnek no 69 kısa üstlük giymektedir(Bkz. F.152). Diğer erkek figürlerinde görülmeyen bir giysi türü Örnek no. 210’ daki PBN Od.7-4, y.38’ deki derviş figürü ve Ralamb Albümü’ndeki (Örnek no 53) hamlacı figürlerinin üzerlerinde bulunmaktadır(Bkz.F. 136, 289). Dervişin üzerindeki giysi bele yakın bir seviyeye kadar uzanan ve “V” yakalı gibi duran bir yaka açıklığının dışında önü tamamen kapalı bir modeldir. Erkek entarisi diye de tanımlayabileceğimiz modelin farklı yaka kesimi, Rüstem’in hamamdan üstünde sadece iç gömleği varken çıkıp beyaz fili öldürmesini konu eden bir minyatürde karşımıza çıkmaktadır(Bkz.F. 409).

Örnek no. 3’ teki tasvirde şair Necati’ ye elinde tuttuğu bir tutam bitkiyi sunan genç öğrencisinin, uzun üstlüğünün altından görülebildiği kadarıyla, önü açık yeşil bir hırka giydiği fark edilmektedir(Bkz.F.88). Örnek no. 14 ve 16’ daki BL. Or.2709, y.17a ve 16b’ deki Mevlevi dervişleri ile yine Halili Koleksiyonu MSS. 505 numaralı Mevlevi dervişleri üzerlerine giydikleri ön ortası günümüz giyim terminolojisi ile anvelop biçimi birbirinin üstüne kapatılan hırkalarının içine de benzer biçimde kapanan, farklı renkte hırkalar giydikleri anlaşılmaktadır(Bkz.F. 98,100). Halili Koleksiyonu’ndaki Mevlevi derviş tasviri paspartunun halkar yerine püskürtme tekniğinde yapılması resimsel anlamda BL. örneklerinden farklılaşır. Yoksa figür olarak çok benzerdir. Halili örneğinde figür içine yine sağdan sola doğru kapanan bir hırka giyilmiştir(Bkz.Örnek

no 15, F.99). Örnek no 209' daki dervişin ise etek şekli verdiği hayvan postunu alta giyilen bir tür giysi olarak kullandığı görülmektedir(Bkz. F. 288).

Katalogda yer alan saraylı kadınların üst giysilerinin hemen altına giydikleri türler incelendiğinde bunların yalnızca iki türle sınırlı kaldığı görülmektedir. Sayıca en çok görülen tür hırkadır. Örnek no. 27, 28, 29, 30, 57, 67, 198, 199, 200, 202 ve 205 ' deki kadınlar hırka giymektedir(Bkz.F. 111, 112, 113, 114, 140, 150, 277, 278, 279, 281 ve 284). Diğer tür entaridir. On örnekte görülmektedir. Bunlar Örnek no. 26, 29, 55, 63, 65, 158, 166, 198, 199 ve 200'dür(Bkz.F. 110, 113, 138, 146, 148, 241, 277, 278, 279). Örnek no. 198,199 ve 200' deki figürlerin dikkatli incelendiğinde üstlüğün altına hem entari hem de hırka giydikleri görülmektedir.

Saray dışı kadın figürlerinin üst giysisinin altına giydikleri giysi örneklerinde de benzer türlere rastlanmaktadır. Örnek no. 6, 7, 9, 23, 24, 38, 41, 125, 126, 146, 147, 149, 156, 159 ve 161' de içe giyilen tür bir iç gömleğidir. Bu on beş örnekte aynı zamanda üst üste sadece iki giyim ögesinin kullanıldığı da görülmektedir(Bkz. F. 90, 91, 93, 107, 108, 122, 125, 208, 209, 229, 230, 232, 239, 242 ve 244). Örnek no. 10, 64,119,157,203 ve 204' te bu kez alta giyilen giysi türü entaridir(Bkz.F. 94, 147, 202, 240, 282 ve 283). Örnek no. 31' deki British Museum' da BM.A. 1974-6-17.013, y.51 envanter no lu elinde nar tutan kadın tasvirinde ise şalın altına ferace onun altına da devrin moda desenlerinden kenger yaprağı motifi ile süslü bir entari giydiği görülmektedir. Gümüş rengi kumaşın üzerindeki siyah renkli bu motiflerin benzeri fakat çok daha fazla yapraklısı TSM. 13/791' deki IV.Murad'ın kızı Kaya İsmihan Sultan'a ait yüksek başlıkta karşımıza çıkmaktadır(Bkz.F.70). Bu benzerlikler kıyafet resimlerinin gerçeğe uygunlukları hakkında da fikir vermektedir. Örnek no. 11, 12, 25 ' te içe giyilen tür hırkadır(Bkz.F. 95, 96 ve 109). Örnek no. 12 ve 25' teki iç giyim öğelerinin sadece kolları görülebilmektedir.

Osmanlı dönemi Türk giyiminin karakteristik özelliklerinden birisi de giysilerin iç içe giyilmesidir. Öyle ki bazı örneklerde dört türün üst üste giyildiği dahi görülmektedir. Örneğin; 31,198,199 ve 200'deki kadın tasvirlerinde en alta dördüncü giysi olarak iç çamaşırı niteliğindeki iç gömlekleri giyilmiştir (Bkz. F. 115, 268, 269, 270). Genellikle kadınlarda daha çok resimlenen iç gömlekler, Örnek no. 11, 26, 27, 29, 30, 63, 65, 66, 158, 165, 202 ve 203' te bulunmaktadır. Erkekler tarafından da yine aynı amaçla yani bir tür iç çamaşırı olarak kullanılan iç gömlekler ise Örnek no.

49, 55, 57, 68,70, 123, 137,140,141 ve 191 karşımıza çıkmaktadır(Bkz. F. 132, 138, 140, 151, 153, 206, 220, 223, 224 ve 270).

PBN.Od.7-4, y.39' taki derviş figürünün en alta etek biçimi verdiği muhtemelen bir hayvan postu giydiği görülmektedir(Bkz.Örnek no.212, F. 291). Bu giysinin etek olduğu 18. yüzyılın başlarında resimlendiği anlaşılan TSMK. H. 2155 numaralı bir albümde bulunan keşkülü gül dolu derviş (y.28a) konulu minyatürde açıkça görülmektedir. Derviş uzun kollu paltosunun altına aynı renkte, volanlı bir etek giymiştir(Resim için bkz. Atasoy 2002 :47, resim 44-45). 211 no lu örnekteki figürün de altına yine post rengi etek benzeri bir giysi giydiği anlaşılmaktadır (Bkz. F.290). Correr Müzesi' ndeki III.Murad ve II. Selim tasvirleri ile 1620'ler civarına tarihlenen İÜK. T 9365 no lu yazmada y.9a' da bulunan II.Osman'ı tahtta gösteren tasvirde genç hükümdarın içe giydikleri giysi türleri tam olarak belirlenememektedir (Bkz.Örnek no. 33,180,181; F.117, 259,260). Uzun kollu bu giysiler ya bir mintan ya da uzun bir üstlük olmalıdır. En içe giyilen türlerden bir diğeri entari olup, Örnek no 31' deki British Museum' daki Mundy Albümü' nde bulunan nar tutan kadın tasvirinde görülmektedir(BM.A.1974-6-17-013, y.51).

Katalogdaki örneklerde en alta giyilen giysi türlerinden en çok görünen ikisi don ve şalvardır. Bu iki giysi türünden şalvarın hem erkek hem de kadın giysilerinde birlikte kullanıldığı görülürken, don olarak nitelendirdiğimiz dar ve uzun paçalı giysi sadece örnek no. 7 ile 11' deki BL. Or.2709 albümündeki iki kadın tasvirinde görülmektedir (Bkz.F.91,95). Diğer tüm dar paçalı don örnekleri erkek figürlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu örneklerde genellikle donun dar ve uzun paçalarının üst üste kat yaparak toplandığı görülmektedir(Örnek no. 18, 19, 21, 37, 63, 72, 77, 83, 85, 86, 89, 90, 92, 108, 113, 114, 127, 128, 129, 132, 134, 135, 140, 141, 167, 196). Bol paçalı ve tasvirlerde pek anlaşılmasa da ağırlı bir kesimi bulunan şalvarların görüldüğü kadın figürleri Örnek no. 5, 9, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 41, 57, 64, 68, 145, 156, 161, 166, 198, 199 ve 200' de bulunmaktadır. Ağ kesiminin çarşı ressamlarınca işlenmediği görülürken, Levni'nin yapmış olduğu TSMK.H.2164' teki 9a ve 18b' deki erkek figürlerinde nerdeyse yere sarkan bir görüntüde verildiği görülmektedir (Resimler için bkz.İrepoğlu 1999:187 ve 200). Görüldüğü gibi kadın figürlerinin çoğunluğunda en alta giyilen ve paçaları yatay ekseninde kat yaparak toplanan giysi türü şalvarlardır. Çoğu tasvirde de uzun entarilerinden dolayı muhtemelen giydikleri şalvarlarda görülmemektedir. Zaten 18. yüzyılın başlarında da Levni tarafından

resimlenecek kadın figürlerinde de en alta şalvar giyilen örnekler büyük çoğunlukta olup, şalvarların 17. yüzyıldaki düz dokuma örneklerden farklı olarak daha çok yollu dokumadan yapıldıkları ve modanın kumaş seçiminde bir değişime uğradığı da anlaşılmaktadır (Resimler için bkz. İrepoğlu 1999: 181, 183, 185, 186,187, 189,199).

Şalvarın alt giyim ögesi olarak kullanıldığı erkek örnekler ise Örnek no. 22, 43, 44, 45, 56, 65, 66, 69, 70, 71,73,87,91,94, 98, 99, 123, 131, 142, 144,150,176 ve197' dir. Bu örneklerde de şalvar paçalarının yatay ekseninde kat yaparak toplandığı anlaşılırken yalnız üç örnekte paçaların büzüldüğü görülmektedir(Örnek no. 56, 70 ve 142). Örnek no. 70 ve 142, Ralamb Albümü' ndeki boynuna pranga vurulmuş mahkum ile saray hamalını tasvir ederken, 56. örnek İstanbul Deniz Müzesi Albümü'ndeki Deli Hüseyin Paşa ' yı konu etmektedir(Bkz.F. 139,153,225). Örnek no. 94' teki şalvarda ise ince bir şerit şeklinde uçkur izi görülmektedir. Bu iz pantolonu kuşaksız belde tutmaya yarayan bir uygulamaya ait olmalıdır. Zira katalogda yer alan diğer bir örnekte aynı şerit bu kez bir çakşırda kullanılmıştır. Bu son örnekte sanatçı ince çizgilerle bu uçkur şeridinin beli daralttığını da göstermeye çalışmıştır(Bkz.F. 145 ve 177).

Örnek no. 191' deki PBN. Od. 6-4 no lu albümdeki zülüflü baltacı tasvirinde şalvarı da anımsatan ancak çakşır olduğunu düşündüğümüz bir alt giysisinin, çizmenin hemen üstüne giyildiği görülmektedir(Bkz. F.270). Ancak katalogda yer alan iki giysi türü vardır ki bunlar daha çok Batı tarzında kesimleri bulunan alt giysileridir. Örnek no. 81' de değişik kıyafeti ile diğer örneklerden farklılaşan beylik çoban figürü bunlardan ilkidir. Figürün en alta paça ağızları düz kesilmiş boru paçalı bir pantolon giydiği görülmektedir(Bkz.F.164). Örnek no. 208' deki derviş figürü ise sanki paçaları sonradan kesilerek kısaltılmış gibi duran geniş boru paçalı, şort biçimi, kısa bir pantolon giymiştir(Bkz. F. 288). Örnek no. 58 ve 153 ise kısa paçalı donların giyildiği görülmektedir(Bkz.F.141, 236).

Tozluk ve çorap gibi farklı türlerde giyim unsurları ile birlikte armoni şeklinde kullanılan alt giyim türleri de bulunmaktadır. Örnek no. 15' te don ve çorap birlikte kullanılmıştır(Bkz.F.99). Örnek no. 41' deki genç sevgililer konulu minyatürde genç kadının, kenarlarında altun rengi metal iplikle yapıldığı anlaşılan süsleme şeritleri bulunan beyaz şalvarının altına, yine beyaz renkte bir çorap giydiği görülmektedir (Bkz.F. 125). Genellikle çakşır adı verilen diz seviyesinde kesilmiş bir tür alt giysisinin

altına tozluk veya çorap giyildiği görülmektedir. Tozluk ve çorabın ayırımını yapmak oldukça zordur. Çünkü tasvirlerde topuk kısımları veya bilek hizasından kesildiği anlaşılan bir iz bulunmaz. Genellikle kırmızı renkteki dokumalar tozluk diye nitelendirilmiştir. Beyaz renkli dokumalar ise bazı örneklerde konçsuz pabuçların içine doğru devam ettiğinden çorap olarak nitelendirilmiştir. Çorabın siyah olduğu tek örnek ise Örnek no. 194' tür (Bkz.F.273).

Örnek no. 40, 49, 50, 52, 53, 62, 79, 80, 88,115,116,130,168 ve 172' deki figürlerde çakşır ve altına giyilen tozluklar bulunmaktadır. Tümüyle erkek figürlerini gösteren bu örneklerden 168 no lu daki tozluk mavi renktedir(Bkz.F. 250). Örnek no. 76, 78, 103, 143 ve 174'te çakşır ve beyaz çorabın birlikte kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 76' daki Ralamb Albümü avcısı ise beyaz çorabını diz kapaklarına kadar çekmiş ve çorapları bacağına üstte ve altta olmak üzere iki adet kırmızı şeritle tutturmuştur(Bkz.F.159). Örnek no. 75' deki saka figüründe de diz kapaklarının çok altına inmiş, şalvar ve tozluk görülmektedir(Bkz.F.158).

Kadınların en alta giydikleri kıyafetlerinden en ilginç, özellikle raks eden cariyelerde gördüğümüz çift katlı yani günümüz kıyafet terminolojisi ile farbalalı eteklerdir. Çift katlı etekler, uzun bir eteğin üzerine takılmış veya dikilmiş daha küçük bir etekten oluşan bir giysi türüdür. Katalogdaki Örnek no. 125,149 ve 159' ta görülen eteklerin benzerlerine minyatürlerdeki eğlence veya taht meclisi sahnelerinde rastlanmaktadır. 1584 tarihli Gelibolulu Mustafa Ali'nin Nusretnâmesi' ndeki (TSMK.H.1365,y.178b) Minuçihr' in eğlence meclisini konu eden minyatürde, kompozisyonun ön sağ köşesinde çalpara ile dans eden bir köçek figürünün üstünde çok benzer bir model olarak görülmektedir(Resim için bkz.Bağcı, çağman ve Diğerleri 2006:168). Yine Levni'nin 1720-25 civarında resimlediği Vehbi' nin Surnâmesi' ndeki (TSMK.A.3593,y.64b) sazandelerin gösterisini konu eden tasvirde saz heyetinin önünde bir grup çalparalı figür, üzerlerinde çift katlı yani farbalalı eteklerle dans etmektedirler. Uzun eteklerin katalogdaki boyuna çizgili dokumalar yerine enine çizgili yollu dokumalardan yapıldığı görülmektedir (Resim için bkz. Atıl 1999: 188). Kısacası 17. yüzyıl hemen öncesi ve sonrasında da kullanılmaya devam edildiği görülmektedir.

6.1.3. Giysilerin Modelleri

Katalogda bulunan 212 örnekteki giysi modellerini ilk bakışta sınıflamanın zor olduğu görülmektedir. Çünkü modeller etek uçlarına açılan kısa veya uzun yırtmaçlar, farklı yakalar ile değişkenlik ve çeşitlilik göstermektedir. Yaka ve kol kesim özellikleri ayrıca değerlendirilecek giysiler, etek boyu ve kol uzunlukları ve ön ortalarının kapama özellikleri dikkate alınarak sınıflandırıldığında çok sayıda ortak özellikli modelin varlığı anlaşılmaktadır.

Kısa kollu model çeşitlemeleri ve görülen örnekler şöyledir:

Kısa kollu model 1. Önü bele kadar düğmelerle kapatılabilen, kalça hizasında kesilmiş bir modeldir. Örnekleri hep kadın giyiminde görülmektedir (Örnek no. 24, 41,160 ve 203). Yalnızca 203 'deki örnekte cep bulunmaktadır (Bkz. 108, 125, 243 ve 282, Ç.111f).

Kısa kollu model 2. Bele kadar düğmelerle kapatılabilen, bel hizasında kesilmiş bir modeldir. Kadın giyiminde Örnek no. 149 ve 159' da görülmektedir (Bkz.F.232, 242). Erkek giyiminde ise Ralamb Albümündeki levendin üstünde bulunmaktadır (Bkz.Örnek no. 123; F.206).

Kısa kollu model 3. Ön ortası bele kadar kapatılabilir, etek kenarları derin yırtmaçlarla bir tür üç etek kesimi gösteren, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir. Erkek giyimindeki tek bir örnekte kullanılmıştır (Bkz.Örnek no. 88; F.171).

Kısa kollu model 4. Ön ortası bele kadar düğmelerle kapatılabilen diz hizasında kesilmiş bir modeldir. Örnek no. 81 ve 153' te görülmektedir (Bkz.F. 164, 236). İkisi de erkek figürünün üzerinde resimlenmiştir.

Kısa kollu model 5. Ön ortası yine bele kadar kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Çok sayıda erkek ve kadın figüründe birlikte kullanıldığı görülmektedir. Kadınlarda Örnek no. 8, 11, 12, 13, 25, 26, 27, 28, 29 (iç giysisi), 30, 157 ve 165 (Bkz.F.92, 95, 96, 97, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 240 ve 248), erkeklerde ise 21, 48 ve 86' taki figürlerde bulunmaktadır (Bkz.F.105,131 ve 169).

Kısa kollu model 6. Önü tamamen açık olup, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Daha çok erkek figürlerinin üzerinde görülmektedir. Örnek no. 36, 39, 90, 163 ve 171 de bu modelden giysiler bulunmaktadır(Bkz.F. 120,123,173, 246 ve 252). Örnek no. 171' deki ceplidir.

Kısa kollu model 7. Önü tamamen açık olup, kalça hizasında kesilmiş bir modeldir. Örnekler hep erkek figürlerine aittir. Bunlar Örnek no. 108, 136, 142, 150 ve 152' dir (Bkz.F. 191, 219, 225, 233 ve 235). Örnek no.219'da gizli bir kapama uygulanmış olabilir.

Kısa kollu model 8. Kısa kollu giysiler için son ve katalogda kullandığımız örnekler arasında başka bir benzeri olmayan giysi modelidir. Giysinin ön ortası diyagonal olarak koltuk altından kapanmaktadır. Ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir (Bkz.Örnek no.4; F.89). Giysiyi taşıyanın kimliği ise Herat asıllı bir şair olan Ali Şir Nevai' dir. Kıyafetin modeli de daha çok Safavi örneklerinde gördüğümüz türdendir. Sanatçı şairi muhtemelen giydiği yöresel bir kıyafet ile göstermek istemiş olmalıdır.

Uzun kollu giysi modelleri ise şöyle sınıflanabilir:

Uzun kollu model 1. Ön ortası bele kadar kapatılabilir, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Kadın ve erkek figürlerinde birlikte kullanılmıştır. Kadın örnekler, Örnek no. 66, 145, 146,147 ve 148'dir (Bkz.F. 149, 228, 229, 230, 231). Örnek no. 101, 104 ve 106' da da aynı model kullanılmıştır (Bkz.F. 184,187 ve 189).

Uzun kollu model 2. Ön ortası bele kadar kapatılabilir, diz hizasında kesilmiş bir modeldir. Bu model giysi, katalogdaki erkek modellerinde kullanılmıştır (Bkz. 53, 69, 71, 72, 83, 143 ve 164; F. 136, 152, 154, 155, 166, 226 ve 247).

Uzun kollu model 3. Ön ortası bele kadar kapatılabilir olup, bel hizasının çok az altından kesilmiştir. Örnek no. 17 'deki BL. doğancısında görülmektedir (Bkz.F.101).

Uzun kollu model 4. Ön ortası bele kadar kapatılabilir olup, bel hizasından kemer ve kuşağın içine sokulan bir tür giysi modelidir. Örnek no. 125' teki Ralamb Albümü çalparalı kadını ile erkek figürlerinden Örnek no. 22 ve 96' da görülmektedir(Bkz.F. 208, 106 ve 179).

Uzun kollu model 5. Bele kadar kapatılabilir olup, etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan, ayak bileğine yakın uzunlukta bir modeldir. Örnekler hep erkek figürlerinde bulunmaktadır (Bkz.örnek no. 56, 75, 79, 98, 103, 115 ve116; 139, 158, 162, 181, 186, 198 ve 199). Örnek no. 103'teki Ralamb Albümü şatırının giysisi altun rengi metal iplik şerit çapraştı olup diğer modellerden farklıdır.

Uzun kollu model 6. Bele kadar kapatılabilir olup, diz hizasında bir modeldir. Bu modelde yine hep erkek figürlerinin üzerinde görülmektedir. Örnek no. 58, 118, 132, 133, 176'da giysiler bu modeldedir. Ancak Örnek no. 176' daki BBKA Albümü yemiş ve çiçek satıcısının giysisinin etek kenarlarına küçük yırtmaçlar açılmıştır(Bkz.F.141, 201, 215, 216, 255).

Uzun kollu model 7. Bele kadar kapatılabilir, etek kenarlarına açılan oldukça derin yırtmaçlarla üç etek biçimini alan, etek uzunluğu dizin hemen altı ile ayak bileklerine yakın uzunluklar arasında değişen bir modeldir. Bu modeldeki tüm örnekler erkekler

üzerinde görülmektedir. Kısa kollu aynı modelin uzun kollu bir çeşitlemesidir (Örnek no. 73, 87, 89, 130, 131, 144 ve 167; F. 156,170,172 ,213, 214, 227 ve 250).

Uzun kollu model 8. Önü bele kadar düğme veya çaprazlarla kapatılabilen, ayak bilekleri seviyesinde uzun bir modeldir. Hem kadın, hem de erkekler tarafından giyildiği görülmektedir. Örnek no. 37, 45, 50, 82, 97, 110, 112, 117, 128,129,134, 139 ve 190' daki erkek figürleri ile Örnek no. 63, 126, 155 ve 205' teki kadınların üzerinde bu model giysi bulunmaktadır (Bkz.F.121, 128, 133, 165, 180, 193, 195, 200, 211, 212, 217, 222, 269 ve 146, 209, 238 ve 284) .

Uzun kollu model 9. Bele kadar kapatılabilir giysi, kalça hizasında bir modeldir. Kadın örneklerde(Bkz.Örnek no. 68 ve 161; F.151, 244) ve erkek örneklerde (Bkz.Örnek no. 76, 78, 80, 196 ve 197; F. 159, 161, 163, 275, 276) birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Uzun kollu model 10. Yukarıdaki modellerde kollar dardır. Bu model ise kol kesimi dirsekten kol ağzına doğru genişleyen, önü tamamen açık ve ayak bileklerine kadar uzundur. Tüm örnekler erkek figürlerinin üzerinde görülmektedir (Bkz.F. 118, 167, 168, 190, 194, 237, 268, 271, 273, 274). Örnek no. 189, 192 ve 195' te kollar çok geniştir (Bkz.F.268, 271, 274). Örnek no. 2712 de cep bulunmaktadır. Örnek no. 273' te ise etek kenarlarında küçük yırtmaçlar bulunmaktadır.

Uzun kollu model 11. Kollar yine dirsekten itibaren genişlemektedir. Model bu kez bele kadar kapatılabilen yine ayak bilekleri uzunluğundadır. Örnek no. 113, 114, 127 ve 204' teki erkek figürleri bu modeldedir. Örnek no. 200' deki PBN. 6-4, y.20 envanter numaralı sokak giysili kadının feracesi de bu modelde uygulanan kesime benzemektedir(Bkz. F. 196,197, 210, 283 ve 279). Örnek no. 204' teki ise ceplidir.

Uzun kollu model 12. Boru biçimi kol kesimi ve tamamen açık önü bulunan sağdan sola doğru üst üste gelerek kapanan, ayak bileklerine yakın uzunlukta bir modeldir. British Library ve Halili Koleksiyonu Mevlevi dervişleri bu modelde hırkalar giymektedir. BBKA' daki sokak kıyafetli kadın ve Ralamb albümü sokak giysili kadını üst giysisinin modelleri de bu tarzdadır ancak kol ağzları dirseklerden itibaren kol ağzına göre genişlemektedir(Bkz. Örnek no. 14, 15, 16 ve 64, 156; F. 98,99,100 ve147, 239,).

Uzun kollu model 13. Bu modelin özellikleri kısa kol model 8' e çok benzer. Soldan sağa doğru koltuk altından kapanan giysi, ön ortaya düşey ekseninde ardı ardına dikilmiş düğmelerle kapatılıyormuş izlenimi vermektedir. Yani işlevsiz fakat süsleme amaçlı yapılmış gibidir. Yukarıda da belirtildiği gibi katalogdaki örnekler arasında ön

kapaması bu şekilde yapılan tek örnektir. Örnek no. 74' teki Divan sakası bu model de bir giysi giymektedir(Bkz.F. 157).

Uzun kollu model 14. Önü tamamen kapalı giysinin bele kadar açılan yakaları ile diz seviyesinde bir uzunluğu bulunmaktadır. Örnek no. 53 ve 210 bu model bir giysi giymektedir(Bkz..F.136,289).

Kolsuz giysilerinin de çok sayıda model çeşitlemesi bulunmaktadır. Bunlar şu şekildedir:

Kolsuz model 1. Ön ortası bele kadar kapatılabilir olup, dizin biraz altından sonlanan bir modeldir. Örnek no. 6' daki kadın figüründe bu modelde bir entari bulunmaktadır(Bkz.F.90). Yine katalogdaki tek örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Kolsuz model 2. Bele kadar düğmelerle kapatılan giysi, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Örnek no. 40 ve 76' daki erkek figürlerinin üzerinde bu modelde giysiler görülmektedir(Bkz.F.124 ve 159).

Kolsuz model 3. Bele kadar kapatılabilir olup, sırt kısmından sahte (takma) kollar sarkan, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Sadece erkek figürlerinin üzerinde görülmektedir(Bkz.Örnek no. 1, 2(iç giyilen), 3, 32, 33, 42, 43, 45, 46, 59, 60 ve 92; F.86, 87, 88, 116, 117, 126, 127, 129, 130, 142, 143 ve 175). Örnek no. 59' daki Ralamb Albümü çavuşbaşının bu model giysisi ceplidir. Örnek no. 92' de asilzade bir başkentli genci gösteren tasvirdeki benzer modelde farklı bir kapama uygulandığı görülmektedir. Giysi, yakalarına karşılıklı ve alt alta dikilen ikişerden dört adet altun rengi düğme ve buna sarılmış, ucunda kırmızı püsküller bulunan siyah bir iple kapatılmaktadır.

Kolsuz model 4. Ön ortası düğme veya çaprastla kapatılan, kalça hizasında bir modeldir. Bir örnek dışında hep kadın giysilerinde görülmektedir. Örnek no. 7, 9, 23, 29 ve 38' de bu model de giysiler bulunmaktadır(Bkz.F.91,93,107,113 ve 122). Örnek no 19'da bulunan erkek figüründeki giysi ise çaprastlı ve etek kenarları küçük yırtmaçlıdır(Bkz. F.103).

Kolsuz model 5. Bele kadar kapatılabilen, etek kenarlarına açılan yırtmaçlarla üç parçalı etek görünümünde, ayak bileklerine kadar uzun bir modeldir. Sadece iki erkek figüründe görülmektedir(Örnek no. 49 ve 52 ; F. 132 ve 135).

Kolsuz model 6. Bu modeldeki giysiler çok sayıda örnekte görülmektedir. Daha çok erkeklerde görülmesine rağmen bazı kadınların da üstünde bulunmaktadır. Önü tamamen açık giysi, sahte kolları bulunan, ayak bileklerine kadar uzun ve genellikle kürk astarlıdır. Örnek no 1, 2, 35, 54, 67, 91, 93, 100, 102, 105, 109, 120, 121, 124,

128, 151, 173, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 185, 188 ve 193' teki erkek figürleri bu model bir giysi giymektedir(Bkz.F.86, 87, 119, 137, 174, 176, 178, 183, 185, 188, 192, 203, 204, 207, 211, 234, 253, 256, 259, 260, 261, 262, 264, 267, 272). Bu modelin enseye doğru sarkan kürk yakalı çeşitlemesi Örnek no. 121, 151,178, 182 ve 184' te görülmektedir. Cepli olanları ise Örnek no. 100, 102, 105,120,128,151 ve 182' de, ön ortası çaprazlı olanı Örnek no. 173' te bulunmaktadır. Örnek no. 119 ve166' daki kadın giysileri de benzer modeldedir(Bkz.F.202 ve 249).

Kolsuz model 7. Önü tamamen açık, sahte kollu, kürk astarlı ve dizin biraz altından sonlanan bir modeldir. Katalogda tek örnekte, Örnek no. 94' deki haznedar figürünün üzerinde bulunmaktadır(Bkz.F.177). Benzer modellerden etek kesim uzunluğuyla farklılaşmaktadır.

Kolsuz model 8. Önü açık giysi, kürk astarlı, ön ortasında kürk şeritler bulunan, kalça seviyesinin biraz altından kesilmiş bir modeldir. Örnek no. 57'deki saraylı hanım tasvirinde görülmektedir (Bkz.F.140). Kolsuz model 4' e benzeyen giysi yine dize yakın seviyedeki etek uzunluğu ile farklılaşmaktadır.

Bazı örneklerde kartal kanadı adını verdiğimiz sahte kollara göre daha kısa olan ve ağızları düz kesilmiş,geniş sahte kollar bulunmaktadır. Bunların şekillendirdiği modeller şöyledir:

Kartal kanatlı model 1. Bele kadar düğmelerle kapatılabilen, kalça hizasında bir modeldir. Tümü erkek figürlerinde görülen bu model, farklı yaka biçimleri ile kullanılmıştır. Örnek no. 18, 135, 139 ve 140' ta bu model bulunmaktadır(Bkz.F. 102, 218, 222, 223).

Kartal kanatlı model 2. Yine bele kadar kapatılabilen bu model, ayak bileklerine kadar uzundur. Daha çok has odalılar, ibrik ağası ve harem hizmetindeki zülüflü baltacıların üzerinde görülmektedir. Solakları da hesaba katarsak kartal kanatlı giysilerin hükümdarın maiyetinde ve onunla birlikte dolaşan görevlilerin giydiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu giysilerin gösterişli olması da bu savı destekler niteliktedir. Örnek no. 51, 61, 186, 187' de bu giysi modeli örneklenmektedir(Bkz.F. 134,144,265,266).

6.1.4. Giysilerin Beden Kesimleri

Giysilerin beden kesimleri incelendiğinde temelde dört tür kesimin uygulandığı anlaşılmaktadır. Çok sayıda örnekte görülen kesim biçimi üst bedenin vücuda

oturduğu ve belden itibaren eteğe doğru genişleyendir. Muhtemelen peşler yardımı ile eteğe doğru genişletilen modellerde peş, çok fazla bir dış bükey yay çizmez (F.88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 102, 103, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 122, 124, 125, 128 (iç giysisi) ,129 (iç giysisi), 130, 131,1 32, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166 (iç giysisi), 168, 169,1 70, 171, 172, 177, 180, 181, 182, 184, 184, 186, 187, 191, 192, 193, 195, 199, 209, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220 (iç giysisi), 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 233, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 247, 249 (iç giysisi), 250, 255, 265, 266, 273, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284 ve 287). Bu kesimin uygulandığı günümüze ulaşmış örnekler özellikle Topkapı Sarayı Müzesi'nde saklanan kadın entarilerinde görülmektedir. TSM.13/294 numaralı I.Ahmed'in kızı Hanzâde Sultan'a ait kısa kollu entari ile TSM.13/751 envanter numaralı IV.Murad'ın kızı Kaya İsmihan Sultan'a ait ipek iplik düğmeli entarinin minyatürlerdeki örneklere benzer beden kesimi bulunmaktadır(Bkz.F.67,69).

Katalogdaki örneklerde gördüğümüz diğer bir beden kesimi üst beden koltuk altından eteğe doğru hafif bir diyagonal çizgi şeklinde indirildiği kesim biçimidir(Bkz.F.178,188,194, 196, 207, 210,213, 249 ve 268). Bu kesimin benzeri TSM 13/9 envanter numaralı bir padişah kaftanında da görülmektedir(Bkz.F.71).

Üst beden ilk beden kesimi türüne göre biraz daha geniş tutulduğu ve belin biraz yukarısından dikilen peşlerle eteğe doğru beden genişletildiği kesim biçimi de çok sayıdaki örnekte kullanılmıştır (Bkz.F.118, 119, 123, 126, 127, 129, 137, 142, 150, 167, 173, 176, 183, 185, 190, 197, 203, 204, 221, 234, 237, 246, 251, 252, 253, 256, 257, 259, 260, 261, 264, 267, 271, 272 ve 274). Bu kesimin benzeri TSM 13/9 envanter numaralı padişah kaftanında da görülmektedir (Bkz.F.71). Sultan İbrahim' e ait bir kaftan örneği(TSM.13/489) ile II.Süleyman'a ait seraser kaftan(TSM.13/512)bu kesime benzemektedir(Bkz.F.66,72).

Tespit edebildiğimiz son beden kesimi üst kısmı vücuda tam oturan kısa bedenli giysilerdir(Bkz. F. 179,206,208, 232 ve 242). Bu kesim tekniği genellikle göynek veya mintan türü üst giyimlerde uygulanmıştır.

6.1.5. Giysilerin Kol Kesimleri

Katalogdaki örnekler üzerinde görülen giysilerdeki kol kesimleri erkek ve kadınlar için ayrı ayrı değerlendirilmiş, bunun yanı sıra görülebildiği kadarıyla dışa giyilen kadar içe giyilen giysilerin kol kesimleri de belirlenmeye çalışılmıştır.

Erkek örneklerde dışa giyilen giysiler incelendiğinde en çok uzun kol kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 3,14,15, 16,17, 22, 34, 37, 40, 50, 52, 53, 56, 58, 60, 69, 72, 73, 75, 76, 78, 79, 80, 82, 84, 87, 89, 92, 97, 98, 101, 103, 104, 106, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 127, 128, 129, 130, 131, 134, 135, 139, 143, 144, 151, 154, 164, 167, 168, 172, 174, 176, 178, 189 190, 192, 194, 197, 206 ve 207 ' de kollar uzun kesimlidir. Örnek no 14' te kol ağızlarında dikiş izi gibi çizgiler bulunmaktadır (Bkz. 98). Örnek no 84, 85, 192 ' de kol ağızları hafifçe sivri kesilmiştir (Bkz. F. 167, 168, 271). Örnek no. 85, 107, 111, 114, 154, 189, 192, 194, 195, ' da kol ağızları bol ve geniş, 172, 206, 207 ' de kol ağzı düz ve geniş, diğer örneklerde ise yatay ekseninde üst üste kat yaparak toplanmaktadır. Örnek no. 190' da kol ağızlarında yırtmaçlar bulunmaktadır. Kol ağzı yırtmaçlı örnekler özellikle Levni'nin resimlediği Vehbi' nin Surnâmesi ve H.2164 no lu albümündeki figürlerin giysilerinde de görülmektedir. Böylelikle 17. yüzyıldaki bu kol kesim biçiminin 18. yüzyılın ilk çeyreğindeki örneklerde de kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Erkek giysilerinden dışa giyilenler de (Örnek no. 4, 5, 19, 20, 36, 39, 48, 70, 71, 86, 87, 90, 108, 123, 136, 137, 142, 152, 153, 163, 169, 171, 180) kısa kolun değişik biçimleri bulunmaktadır. Çok sayıda örneğin kol ağızları içten oyularak kesildiği için dıştan sivri görülmektedir (Örnek no. 86, 87, 123, 137, 142, 163, 169, 171, 180). Örnek no 153' de kol ağızlarının içe doğru hafifçe "V" biçimi oyularak kesildiği fark edilmektedir (Bkz.F. 236). Örnek no 90' daki sipahi de kol ağızlarını çevreleyen altın rengi iplikte yapılmış şerit bulunmaktadır ve düz kesilmiştir(Bkz.F. 173). Bu şeritler özellikle Selçuklu kıyafetlerindeki tirazları çağrıştırmaktadır.

Üste giyilen kaftanlarda ön ve arka beden uzatılarak japone kol oluşturulduğu kol kesimleri de görülmektedir. Bu örneklerin çoğunda sırttan sarktığı görülen sahte (takma) kollar da bulunmaktadır. Örnek no. 1, 2, 18, 20, 32, 33, 35, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 51, 54, 59, 61, 74, 77, 83, 91, 93, 94, 95, 99, 100, 102, 105, 109, 117, 120, 121, 124, 132, 133, 134, 137, 138, 140, 141, 151, 170, 173, 177, 178, 179, 180,

181, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 191, 193, 211 kolsuzdur. Örnek no. 1, 2, 20, 43, 45, 46, 47, 51, 54, 59, 60, 91, 94, 95, 100, 109, 120, 121, 124, 138, 140, 141, 151, 170, 173, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 185, 187, 191, 193' te giyme işlevi olmayan sahte(takma) kollar dikildiği görülmektedir. Topkapı Sarayındaki bir hükümdar kaftanı ise bu tür bir kollun giysinin ön bedeninin sağ ve sol yanına bir yarıklık biçiminde açıldığı ve minyatür örneklerinde bulunan kol kesimlerinden biraz farklı olarak japone olmadığı görülmektedir(Bkz.F. 71).

Erkek üst giyiminde görülen son kol kesim çeşidi ise kartal kanadı adını verdiğimiz, günümüz zeybek ve seymen cepkenlerindeki kolları anımsatan bir çeşit süs amaçlı sırta dikilen koldur. Bu kollar kaftanların sahte kollarından farklı olarak daha geniş, ağızları düz ve daha kısadır. Örnek no. 49, 69, 134, 186, 187(Bkz.F. 132, 152, 217, 265, 266).

Erkek figürlerinin içe giydiği giysilerde en çok uzun kol kesiminin uygulandığı görülmektedir. Örnek no. 5, 6, 19, 21, 35, 36, 39, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 54, 56, 59, 61, 74, 81, 85, 88, 90, 91, 92, 94, 100, 102, 109, 111, 117, 132, 136, 150, 152, 154, 169, 170, 171, 173, 179, 182, 183, 185, 188, 189, 192, 193, 206, 210, 211' de iç giysilerin kolları uzundur. Örnek no. 42, 44, 45, 83' te kol ağızlarında küçük diller bulunmaktadır. Dönemin giysi modasında kol ağızlarında yapılan bu uygulama günümüze ulaşmış örneklerden II.Ahmed'in kaftanında da (TSM. 13/525) görülmektedir (Bkz.F. 74). 132 ve 196. örneklerde ise kol ağızlarının küçük dikdörtgen manşetlerinin dışa doğru kıvrıldığı fark edilmektedir(Bkz.F. 215, 275). Örnek no 109' daki uzun kolun ağız kısımları diğer örneklerden farklıdır. Sanki kol ağızları günümüzdeki gömlek kolları gibi kesilmiştir (Bkz.F.192). Örnek no 211' deki giysinin kol ağzı ise düzdür.

Erkek kıyafetlerinde içe giyilen giysilerdeki kısa kollu kesim, az sayıdaki örnekte karşımıza çıkmaktadır(Örnek no. 33, 70, 120, 121, 142, 177 ve 181). Örnek no. 177 ve 181' de kollar, içten oyularak dıştan sivri kesilmektedir(Bkz.F. 256 ve 260).

Kadın kıyafetlerinde üste giyilen modellerin kol kesimleri de erkekler modelleriyle çok benzerdir. En çok görülen kol kesimi yine uzun koldur. Örnek no. 31, 57, 63, 64, 66, 68, 119, 125, 126, 145, 146, 147,148, 155, 156, 161, 162, 200, 201,

204 ve 205' deki kadın giysileri uzun kolludur. Kol ağızlarında küçük diller bulunan modeller Örnek no. 155 ve 161' dir(Bkz.F. 238 ve 244). Örnek no. 156, 201' in kol ağızları geniş kesimlidir. Örnek no. 147, 162 ve 204 dirsekten itibaren kol ağızlarına doğru genişlemektedir. Örnek no. 205' de ise kol ağızları dışa doğru katlanmıştır(Bkz.F. 284).

Örnek no. 8, 10,12, 13, 24, 25, 26, 27, 30, 41, 55, 57, 65, 122, 149, 150, 157, 158, 159, 160, 165, 202, 203 ve 210 ' da da kollar kısa kesilmiştir. Kol ağızlarının içten oyularak kesildiği örnekler sayıca çoktur. Üst dış kenarları bu yüzden sivri görülen kolların 17. yüzyıl erkek ve kadın giysilerinde çok moda olduğu anlaşılmaktadır. Bu biçimde kesilen kısa kollar Örnek no. 112, 149, 150, 157, 159, 160, 165, 202 ' da görülmektedir. Sadece iki örnekte kol ağızları düzdür (Bkz.Örnek no. 203,210).

Kadın üst giysilerinde kolsuz japoneler de yaygındır. Örnek no. 7, 9,10,23,29, 38, 57, 67,119, 166, 198 ve 199' da bu kol kesimi görülmektedir. Yalnız iki örnekte sahte (takma) kol uygulaması yapılmıştır.

17. yüzyıl Osmanlı kadın giyiminde içe giyilen giysilerde de dönemin beğenisine uygun benzer uygulamaların yapıldığı görülmektedir. En çok görülen kol kesimi yine uzun koldur (Bkz. Örnek no. 9,13, 23, 24, 25, 26, 29, 38, 41, 55, 63, 64, 66, 67, 158, 159, 160, 166, 200, 202, 203, 204, 205). Uzun kollardan Örnek no. 200, 203 ve 205' te düğmelerle iliklenebilir yırtmaçlar bulunmaktadır. Hatta Örnek no.205' te kol ağızları dillidir. Dilli kol ağızları bulunan ve yırtmaçları düğmelerle kapatılan uzun kol uygulamasının benzerinin görüldüğü bir kaftan bu tür teknik bir uygulamanın dönemin moda özelliklerinden birisi olduğunu göstermektedir(Bkz.F.74). Kol ağızlarının iliklenebilir yırtmaçlı ve dilli olduğu örnekler 17. yüzyılın ikinci yarısında Avrupalı sanatçıların yaptığı ve kendilerini Türk kıyafetleri içerisinde gösterdikleri resimlerde de görülmektedir(Resimler için bkz. 17.Yüzyıl Avrupasında Türk İmajı 2005: 279, 281). Örnek no. 182' de bulunan ama bir erkeği daha doğrusu Fatih Sultan Mehmed' i gösteren tasvir, uzun kol ağızlarındaki yırtmaçların altın rengi kalp biçimindeki düğmelerle kapatıldığı güzel ve farklı bir örnektir (Bkz.F. 261).

Kısa kollu örnekler ise sayıca daha azdır. Bunlar örnek no. 10, 28, 29, 57, 65, 157, 198 ve 199' da görülmektedir. Örnek no. 157' de kol ağzları yine içten oyularak sivri kesilmiştir.

6.1.6. Giysilerin Yaka Kesimleri

Katalogda bulunan örneklerde çok değişik yaka kesimleri tespit edilmiştir. Erkek figürlerindeki üst giysilerinde en çok "O" yaka kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 1, 2, 4, 5, 14, 16, 20, 21, 22, 32, 34, 35, 39, 40, 42, 43, 45, 53, 58, 59, 69, 72, 73, 74, 77, 79, 80, 84, 85, 91, 92, 93, 94, 95, 99, 100, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 113, 123, 124, 127, 138, 142, 151, 153, 154, 163, 164, 168, 169, 171, 173, 176, 177, 179, 180, 181, 183, 189, 190, 197, 200, 207 ve 211 ' deki giysilerdeki yaka kesimi bu şekildedir. Yalnız Örnek no. 179' da yakanın etrafı kürkle çevrilidir (Bkz.F. 258).

En çok görülen yaka kesimlerinden birisi de hakim yakadır (Bkz. Örnek no 3, 17, 33, 37, 47, 61, 82, 89, 90, 103, 114, 128, 136, 139, 140, 141, 152, 170, 186, 187, 191). Sivri yakalı üst giysileri de dönemin modasıdır. Özellikle hizmet grubu giysileri ile dolamalarda kullanılan bu yaka Örnek no. 46, 48, 52, 75, 76, 78, 86, 87, 87, 88, 97, 98, 101, 106, 108, 112, 116, 129, 130, 131, 134, 135, 136, 143, 144, 167, 172, 174, 192, 194 görülmektedir. Levni'nin 1720-25 civarında resimlediği Surnâme-i Vehbi'de yeniçerilerin dolamaları da katalogdaki örneklerdeki gibi siyah renk sivri yakalıdır (Resim için bkz. İrepoğlu 1999:132). Örnek no. 192' deki sivri yaka kürktür (Bkz. F. 271). Bir çok örnekte ise giysinin kumaşından farklı renkte sivri yaka (kombine edilmiş) uygulaması yapılmıştır.

Örnek no. 60, 74, 83, 102, 118, 120, 132, 133, 150 ve 196 yakasızdır. Bazı örneklerde ise erken dönem padişah kürklerinde olduğu gibi geniş, devrik, kürk yaka uygulanmıştır (Bkz. örnek no. 44, 54, 121, 151, 178, 182). 1579 tarihli Kıyafetül'İ İnsaniye fi Şemâ'il ü'l-Osmâniye' deki bir çok örnekte benzer yaka kesimi görülebilir (Resim için bkz. Mahir 2005,resim 21). Örnek no. 63' te geniş sivri yaka, 137' de kalkık sivri yaka, 56' da takma önlük yaka, 15 ve 51 'de "V" yaka, 185' de geniş kürk yaka ve 123' te oyuk yaka uygulamaları yapılmıştır. Örneklerde kullanılan son yaka çeşidi Ayaklı yaka yani yüksek hakim yakadır (Bkz. Örnek no. 49,50). 1460'lar civarına tarihlenen Külliyyat-ı Katibi'de sultanın meclisini gösteren bir tasvirde günümüz ceket yakaları gibi boynun yanlarına doğru kıvrılan yakalar

görülmektedir(Resim için bkz. Mahir 2005, resim 8). Bu yakaların benzerlerine katalogdaki hiçbir örnekte rastlanmamaktadır.

Erkek kıyafetlerinde içe giyilen giysilerin yakalarının da çoğunlukla “O” yaka olduğu anlaşılmaktadır(Örnek no. 1,2,14,16, 20, 21, 33, 45, 60, 83, 85, 90, 91, 92, 100, 102, 109, 111, 117, 120, 121, 142, 150, 152, 154, 170, 177, 179, 180, 181, 183, 185, 188, 189, 192, 193, 195, 206, 211). 1558 tarihli Arifi’ni Süleymannâmesi’nde deki (TSMK.H.1517, y.576a) Kanuni’ yi şehzadeleri ile avda gösteren bir minyatürde tüm figürlerin “O” yakalı giysiler giydiği görülmektedir (Resim için bkz. Ertuğ 1999:23).

İçe giyilenlerde küçük hakim yakalı giysilerin de çok olduğu görülmektedir (Örnek no. 29, 37, 44, 54, 132, 137, 169, 171, 173 ve 196). Bunların dışında Örnek no. 182 yakasız, 81 ayaklı yüksek hakim yaka, 210 derin “V” yakalı örneklerdir.

Kadın üst giysilerinde de “O” yaka çok kullanılmıştır(Bkz.Örnek no. 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 25, 26, 29, 41, 55, 71, 147, 201, 203 ve 205). Bunu hakim yaka takip etmektedir (Bkz. Örnek no. 24, 27, 30, 65, 125, 126, 145, 146, 149, 155, 156, 158, 159 ve 161). Yakasız örneklerde azımsanmayacak kadar çoktur(Bkz.Örnek no. 31, 57, 64, 119, 198 ve 199).

Kadınların dış giyiminde “V” yakalı giysilerde bulunmaktadır(Örnek no. 23, 31, 201 ve 204). Geniş sivri yaka örnek no. 28, 67, 68, 157 ve 166’ da görülmektedir. Örnek no. 200’ deki giysi dışa doğru kıvrık kürk yakalıdır. Örnek no. 31’ deki yakanın kenarları metal iplikle yapılmış, ince bir şeritle süslüdür(Bkz.F. 115). Katalogdaki üç kadın figüründe erkek giysilerinden farklı olan bir yaka çeşidi uygulanmıştır. “V” yaka üzerine kumaştan farklı bir renkle hazırlanmış sivri yaka yani bir tür çift yaka uygulaması günümüzde şömizye yaka olarak ta tanımlanan bir tür yaka kesimidir (Bkz.Örnek no. 122, 160 ve 165). Örnek no. 160 ‘daki sivri yaka kumaşın kendi renginden yapılmıştır (Bkz.F. 243). Örnek no. 66’ da ise tam olarak belirlenemeyen bir giysinin sadece yaka kesimi görülmektedir. Muhtemelen bir döşlük veya takma yaka olmalıdır.

Kadınların içe giydikleri giysilerin yakalarında da “O” yaka yine en çok kullanılan yaka kesimidir(Bkz.Örnek no. 6, 7, 9, 10, 13, 55, 149 (iç gömlek yakası),159,199, 200, 202). Hakim yaka, Örnek no. 63, 65, 67, 157, 158, 166’ da,

“V” yaka ise 64,147(iç gömlek) ve 198’ de görülmektedir. Örnek no. 31’ de en içe oyuk yakalı bir giysi giyilmiştir(Bkz.F. 115). Örnek no. 57’ deki 17. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen yağlıboya bir tabloda görülen hırkada “U” yaka uygulaması yapılmıştır. Kıyafetin göğüs dekoltesi yaklaşık bir asır sonra Levni’ nin resimleyeceği kadın figürlerinde sıklıkla kullanacağı bir yaka türü olacaktır(Resim için bkz. İrepoğlu 1999: 183, 186, 187, 189). Bu tür bir yakanın benzeri muhtemelen Osmanlı topraklarında yaşayan bir Yunanlı kadını gösteren 16. yüzyılda yapılmış suluboya tasvirde görülmektedir. Genç kadının çaprazlı, kolsuz japone hırkasının yakası “U” biçimi kesilmiştir (British Museum’ daki resim için bkz. Reyhanlı 1983,resim 70).

Katalogda bulunan çocuk giysilerinde ise “O” yaka (Bkz.F. 116, 230), kürk yaka (Bkz.F.123, 143) ve hakim yaka (Bkz.F.160) kullanıldığı görülmektedir.

6.1.7. Giysilerde Kullanılan Malzemeler.

Giysilerde kullanılan dokumaların türlerini ayırt etmek oldukça zordur. Sanatçı bazen parlak renkler kullanarak atlas cinsi ipek bir dokumayı, bazen mat bir renkle de soft veya yünlü bir dokumayı aktarmış gibidir. Farklı renklerle oluşturdukları kumaş dokuları ile yollu dokumalar, altın ve gümüş yaldız kullanarak yaptıkları renklendirmelerle de metal iplik kullanılan seraser cinsi kumaşlar ayırt edilebilmektedir. Bazı resimlerde kullanılan crimson gibi koyu renkli zemine sahip dokumaların üzerinde görülen iri desenler de brokar izlenimi vermektedir.

6.1.7.1. Giysilerin Ana Yapım Malzemeleri

Ana yapım malzemeleri değerlendirilirken yine erkek ve kadın figürleri sınıflandırılarak kendi içlerinde bir değerlendirmeye gidilmiştir. Kadın tasvirlerinde en çok düz dokuma kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 7, 11, 12, 13, 23, 24, 25, 26, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 55, 65, 122, 145, 146, 147, 148, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 165, 166, 200, 203, 204, 206’ da giysiler açık mavi, beyaz, eflatun, lacivert, kırmızı, pembe, petrol mavisi, siyah, tarçın rengi, turkuvaz, turuncu ve yeşilin değişik tonlarının kullanıldığı düz dokumalardan yapılmıştır. Özellikle iç gömleklerde düz beyaz dokuma kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 57 ve 65’ teki iç gömlekler çok şeffaf dokunmuşlardır(Bkz.F. 140,148).

Kadın iç giysilerinde de düz dokumalar kullanılmıştır (Bkz.örnek no. 23, 25, 26, 28, 29, 30, 38, 57, 65, 158, 200, 203, 205).

Kadın tasvirlerindeki giysi türlerinde desenli dokumaların da ana malzeme olarak kullanıldıkları görülmektedir. Örnek no. 6, 7, 8, 9, 10, 12(iç giyilen), 27(iç giyilen), 29(iç giyilen), 31, 38, 41, 41(iç giyilen), 55, 57, 63, 64, 65(iç giyilen), 66, 67(iç giyilen), 68, 119, 125, 149, 157, 198, 198(iç giyilen), 201, 202, 202(iç giyilen), 205' te, değerlendirme bölümündeki süslemede görülen konular bölümünde değerlendirilecek motiflerle bezenmiş, desenli dokumalar kullanılmıştır.

Sadece dört örneğin üst giyiminde altın rengi metal iplikle yapılmış, seraser dokusu veren dokumalar bulunmaktadır(Örnek no. 63, 67, 119(iç giyilen) ve 166). Bunlardan Örnek no. 63, 67 ve 119' daki altın rengi metal iplikler yatay sıralar halinde atılmışken, Örnek no. 166' daki düşey sıralar halinde gösterilmiştir(Bkz.F. 146, 150, 202 ve 249). Örnek no. 125 ve 149' daki raks eden cariyelerin farbalalı eteklerinin uzun bölümü altın rengi metal ipliğin düşey çizgiler halinde kullanıldığı dokumalardan hazırlanmıştır (Bkz.F.208, 232). PBN. örneklerinden iki tanesinde iç gömleklerin gümüş ipliklerin kullanıldığı geniş, düşey şeritli beyaz dokumadan yapıldığı görülmektedir. Yüzyılın başındaki bazı örneklerde etek kenarlarına metal iplik şeritlerin işlenmiş (Bkz.Örnek no. 7) , bazılarında ise etek uçlarına oya tekniğinde yapıldığını düşündüğümüz metal iplikten motifler kullanılmıştır (Bkz.Örnek no. 29, 41). Örnek no. 27 ve 30' da ise iç gömleklerin kol kenarlarını düşey yerleştirilmiş metal iplik şeritler süslemektedir. Yüzyılın ortalarına doğru ise kol kenarlarındaki bu metal iplik işlemeli şeritlerin içlerinin zikzak motifleri ile doldurulduğu görülmektedir (Bkz. Örnek no. 160). Oysa yüzyılın sonundaki PBN. örneklerindeki iç gömleklere artık bir çeşit yollu dokuma izlenimi veren gümüş rengi metal iplik şeritlerin kullanılmaya başlandığı farklı bir dokuma türü izlenmektedir. Bu dokuma türü Levni'nin 1720' lerde yaptığı TSMK. H.1264 no lu albümdeki kadın tasvirlerindeki iç gömleklere de görülecektir(Resimler için bkz. İrepoğlu 1999: 196, 200). Ancak bu yüzyılda çok daha ince dokunan şeffaf iç gömleklere, eteğin ön yüzlerine ve kol ağızlarına, altın ve gümüş metal iplikli geniş şeritler de eklendiği ve 17. yüzyıldaki bu modanın biraz farklılaşarak devam ettiği görülmektedir(Resimler için bkz. İrepoğlu 1999: 181, 183). Katalogdaki örneklerden üste giyilen kadın giysilerinde özellikle feracelerde kullanıldığı görülen gezi kumaşlar da fark edilmektedir(Bkz.Örnek no. 64 ve 67; F. 147, 149).

Katalogdaki erkek figürlerinin giysilerinde de en çok kullanılan ana malzeme tıpkı kadınlarda olduğu gibi düz dokumadır. Örnek no. 3, 4, 5, 14(içe giyilen), 15, 16, 16(içe giyilen), 17, 19, 20, 21, 21(içe giyilen), 22, 32, 33(içe giyilen), 34, 35, 35(içe giyilen), 36, 37, 37(içe giyilen), 39(içe giyilen), 40, 42, 42(içe giyilen), 43, 43(içe giyilen), 44, 44(içe giyilen), 45, 45(içe giyilen), 47, 47(içe giyilen), 49, 49(içe giyilen), 50,51, 52, 53, 54, 54(içe giyilen), 58, 61(içe giyilen), 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 81(içe giyilen), 82, 83(içe giyilen), 85, 85(içe giyilen), 86,87, 88, 89, 90(içe giyilen), , 91, 92, 92(içe giyilen), 93, 94, 94(içe giyilen), 97, 98, 99, 100(içe giyilen), 101, 102, 102(içe giyilen), 103, 104, 106, 109, 109(içe giyilen), 111, 111(içe giyilen), 112, 113, 114, 115, 115(içe giyilen), 116, 117, 120, 121, 121(içe giyilen), 123, 124, 127, 130, 131, 132(içe giyilen), 133(içe giyilen), 134, 135, 135(içe giyilen), 136(içe giyilen), 137(içe giyilen), 138, 139, 141, 142, 142(içe giyilen), 143, 144, 150, 151(içe giyilen), 152, 152(içe giyilen), 153, 154, 154(içe giyilen), 163, 164, 167, 167(içe giyilen), 168, 169, 170, 170(içe giyilen), 171, 172, 173, 174, 176, 178(içe giyilen), 180(içe giyilen), 181, 182, 182(içe giyilen), 183, 183(içe giyilen), 185(içe giyilen), 186, 188(içe giyilen), 189, 189(içe giyilen), 191, 194, 194(içe giyilen), 195(içe giyilen), 196(içe giyilen), 197, 206(içe giyilen), 207, 210, 211, 211(içe giyilen) de giysilerin kumaşları düz dokumadan yapılmıştır.

Örnek no. 1, 2, 18, 19(içe giyilen), 33, 36(içe giyilen), 39, 48, 48(içe giyilen), 59, 60, 61, 74, 83, 84, 90, 91(içe giyilen), 95, 100, 107, 110, 117(içe giyilen), 124, 128, 132, 133, 140, 151, 169, 171(içe giyilen), 173(içe giyilen), 177, 178, 179(içe giyilen), 180, 181(içe giyilen), 185, 187, 188, 190, 192, 192(içe giyilen), 193 ve 195' te ise desenli dokumaların kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 124(içe giyilen), 169(içe giyilen) ile 173' deki Venedik Marciana Albümü saray baş muhafızı figürünün iç giysisi ve yine aynı albümdeki yeniçeri ağasının iç giysisi brokar dokumadan yapılmış izlenimi vermektedir. Örnek no. 59, 100, 107 ve 177, metal ipliğin kullanıldığı seraser türü dokumadan yapılmıştır. Yalnız Örnek no. 177' deki giysi de altın yerine gümüş iplik kullanılmış ve yatay sıralar halinde atılmıştır(Bkz.F. 256).

Kadın iç gömleklerinde görülen etek yanlarının metal iplik şeritlerle süslenmesi, Örnek no. 141' deki solak askerinin eteğinde de görülmektedir(Bkz. F.224). Erkek ve kadın giyimindeki ortak beğeniyi gösteren örneklerden biri olduğu

gibi benzer dokumaların hem kadın hem de erkek giysilerinde kullanıldığı da anlaşılmaktadır.

Ralamb Albümü'nde çocuk yaştaki IV. Mehmed'i tahtta gösteren tasvirde sultanın üstüne giydiği kolsuz kaftan, yatay çizgileri ile yollu bir dokumadan yapılmış gibidir. Altın rengi ipliklerle sanatçı seraser bir kumaşı da göstermek istemiş olabilir (Bkz.F. 143). Aynı çelişki iç kaftanın kumaşının belirlenmesinde yaşanır. İlk bakışta yine yatay çizgileri ile yollu bir dokumaya benzese de boyama tekniği ile fitilli kadife izlenimi de verdiği görülmektedir. Eğer böyle ise havlı dokumanın da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Benzer bir örnekte 179 no daki Sultan I.Selim'in kaftan kumaşında karşımıza çıkmaktadır(Bkz.F. 258). Aynı tarihlerde hazırlanmış ve kalabalık figürlü kompozisyonlarında görüldüğü Venedik Correr Albümü' ndeki hükümdarı tahtında gösteren bir minyatürde, Sultan IV.Mehmed yine çocuk yaşlardadır. Sultanın çevresindeki saraylıların üzerinde dönemin motifleri ile bezenmiş desenli dokumadan çok sayıda kaftan bulunmaktadır. Bunlarda beş yapraklı çiçek, elips içine yerleştirilmiş aşırı stilize edilmiş düğümlü ejder, kenger yaprağı, Çin bulutu ve baklava dilimi desenli kumaşların kullanıldığı görülmektedir. Özellikle bu baklava dilimi motifleriyle süslü kumaşlar 1688' tarihli bir çok örnekte görülecektir(Resim için bkz. Reyhanlı 1983,resim 113).

Örnek no. 105' teki Ralamb Albümü'ndeki cüce tasvirinde üste giydiği giysinin türü bir kaftan olmasına rağmen sanki kakum kürkten yapılmış izlenimi uyandırmaktadır (Bkz.F.188). Katalogdaki erkek üst giyiminde görülen en ilginç dokumalardan biri Örnek no. 137' deki Kahire sipahisinin kaftanında görülmektedir. Trablus işi de denilen yollu kumaşları hatırlatmaktadır (Bkz.F. 220).

Görüldüğü gibi 17. kıyafet albümlerinde figürlerin üzerindeki kumaşlar genellikle düz dokumalardır. Kullanılan renkler açık mavi, beyaz, çivit mavisi, eflatun, fıstık yeşili, hardal sarısı, gri, kırmızı, koyu mavi, koyu kahve, nefti yeşil, patlıcan moru, pembe, siyah, turkuvaz, turuncu ve bunların değişik tonlarıdır.

6.1.7.2.Giysilerin Astarlama Malzemeleri

Kıyafetlerin çoğunluğunda astar renginin dokumanın rengi ile aynı olduğu görülmektedir. Bu astarsız olduğu anlamına gelebileceği gibi muhtemelen kumaşın kendi rengi ile astarlanmış olmalıdır.

Örnek no. 3, 29, 46, 48, 49, 51, 55(İçe giyilen), 61, 68, 73, 75, 76, 79, 83, 85(İçe giyilen), 86, 87, 88, 89, 90, 99, 100(İç giyilen), 101, 102(İçe giyilen), 104, 106, 108, 113, 114, 116, 118, 121(İç giyilen), 125, 128, 129, 130, 132(İçe giyilen), 136(İç giyilen), 137(İç giyilen), 140, 141, 142, 143, 145, 146, 149, 150, 151(İçe giyilen), 152, 154(İçe giyilen), 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 171, 174, 180, 181(İçe giyilen), 182(İçe giyilen), 183(İçe giyilen), 185(İçe giyilen), 186, 191, 194, 196(İçe giyilen), 202, 210 da astarlama malzemesi kumaş ile aynı renktir. Aynı renkte kumaşların astarlama malzemesi olarak ta kullanıldığı aslında 174. örnekte daha net anlaşılmaktadır. Örnekte kumaşın aynı renkteki iç yüzünün kenarlarında ince dikiş izleri ve köşelerine dikilmiş düzgün olmayan dikdörtgenler görülmektedir(Bkz. F.253).

Örneklerdeki giysilerde en çok kullanılan astar malzemelerinden birisinin de kürk olduğu görülmektedir. Örnek no. 1, 5, 10, 19, 33, 34, 35, 43, 44, 45, 54, 55, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 67, 84, 85, 91, 92, 93, 95, 96, 100, 102, 105, 107, 111, 119, 120, 121, 127, 138, 151, 154, 157, 158, 163, 166, 169, 171, 173, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 189, 192, 195, 198, 199 ve 203' te giysiler kürklerle astarlanmıştır. Bazı örneklerin siyah renk bir kürkle(Bkz.F. 19, 120, 129, 143, 146, 147, 148, 167, 174, 196, 207, 210, 249, 264, 267, 271, 272, 274, 277, 279, 282), bazıları da çift renkli kürkle astarlanmıştır(Bkz.F. 126, 127, 128, 137, 142, 150, 168, 175, 176, 177, 178, 179, 183, 194, 203, 204, 221, 237, 156, 259). Çift renk kürklerin samur olma ihtimali yüksektir. Kakum kürkle astarlanmış örneklerle bulunmaktadır (Bkz.F. 118, 119, 140, 185, 192, 234, 241, 246, 252, 257, 260 ve 268). Yalnız iki örnekte mavimsi bir kürk kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 41' deki iki sevgili tasvirinde genç adamın üst giysisinin kürk astarı ile Correr Albümü'ndeki I.Selim tasvirindeki kürk astar bu tür bir kürk kullanılarak yapılmıştır (Bkz.F. 125,258). Örnek no. 182' deki Marciana Albümü Fatih Sultan Mehmed portresindeki Anadolu parsına ait olmalıdır. Levni' nin Silsilenâmesindeki portrelerden (A.3109, y. 9a) Sultan II.Bayezıd'ı gösteren tasvirde hükümdarın kürk yakalı kaftanı benzer bir kürkle astarlanmıştır. İrepoğlu yayınında bunu kakum olarak tanımlamaktadır(1999:88). Aynı albümdeki kakum kürklere

dikkatlice bakıldığında bunlardaki siyah noktaların ince siyah tüyler şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Oysa buradaki benekler pati izi gibidir.

Örnek no. 12, 18, 21, 31, 81 ve 173(İçe giyilen)' te astar kumaştan farklı olarak kırmızı renk bir dokumadandır. 14, 16, 30 ve 32 no lu örneklerde ise astar bu kez siyah renk dokumadan yapılmıştır. Örnek no.15' te turuncu, 6, 13, 43(İçe giyilen)' te yeşil, 11' de hardal sarısı, 27' deki giysiler ise kahverengi kumaşlarla astarlanmıştır. Örnek no. 178' deki Correr Albümü' ndeki II.Bayezid tasvirindeki içine giydiği pembe renkli iç kaftanın astarının ise altın rengi bir kumaştan yapıldığı görülebilir (Bkz.F.257).

PBN örneklerinin çoğunda beyaz renk bir astar kullanıldığı görülmektedir. 17. yüzyılın sonundaki bu örneklerde astar için belirli bir renk dokuma kullanılması albüm sanatçısının bir resimleme tekniğimidir bilinmez. Beyaz astarın kenarlarına mavi (Örnek no. 190), kırmızı(Örnek no. 188,192), yeşil(Örnek no 195) şeritler geçirildiği görülmesi bu tür bir astarlama tekniğinin kullanıldığını gösterir. Örnek no. 187 ve 193' te ise beyaz astarların kenarlarına altın rengi şeritler geçirilmiştir. Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığındaki Silsilenâme (A.3109) portrelerinden 22b' de bulunan III.Ahmed ve şehzadesini gösteren tasvirde hükümdarın kaftanın altına giydiği seraser kaftanın astarı bu şekilde beyaz olup kenarları ise altın rengi şeritli bir harç ile çevrelenmiştir(Resim için Bkz.İrepoğlu 1999: 107). TSMK.H.1562' deki iki portrede de iç kaftanlarının beyaz astarlarının kenarlarına renkli kumaşlardan ince şeritler dikildiği görülmektedir(Resim için bkz. İrepoğlu 1999: 110). 17. yüzyılın sonunda görülen bir dikim tekniğinin 18. yüzyılın başında da uygulanmaya devam edildiği anlaşılmaktadır.

6.1.7.3.Giysilerde Kullanılan Yardımcı Malzemeler

Örneklerden çoğunda giysilerin ön ortalarının kendi renginde düğmelerle kapatıldığı görülmektedir (Örnek no. 8, 23, 25, 28, 30, 42, 58, 68, 71, 74, 75, 79, 81, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 97, 99, 101, 102, 106, 109 (içe giyilen), 11, 112, 114, 116, 117(içe giyilen), 121(içe giyilen), 128, 129, 130, 134, 135, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 152(içe giyilen), 154, 155, 157, 159, 160, 161, 165, 166, 167, 168, 169, 172, 174, 177, 181(içe giyilen), 197). Örnek no. 169' daki düğmeler diğer örneklere göre oldukça büyüktür.

Boncuk biçimi düğmenin de giysilerinin ön kısımlarının kapatılmasında çok kullanıldığı görülmektedir(Örnek no. 18, 186, 187, 188(içe giyilen), 189, 190, 191, 192(içe giyilen), 193, 195, 196(içe giyilen), 198(içe giyilen), 199, 200 ve 205). Örnek no. 193, 199 ve 200 'te altun rengi boncuk düğmeler kullanılmıştır.

Örnek no. 2, 10, 12, 13, 21, 24, 26, 39, 40, 44, 47, 48, 49, 52, 65, 66, 92, 104, 141, 203, 203(içe giyilen), 205(içe giyilen)' te altun rengi düğmelerin kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 205' te kol ağzlarında da altun rengi düğmeler kullanılmıştır.

Siyah renk düğmelerin de kullanıldığı örneklerin sayısı oldukça fazladır (Bkz.Örnek no. 22, 32, 36, 37, 38, 76, 77, 113, 115, 118, 120, 131, 133(içe giyilen), 151(içe giyilen), 153, 158(içe giyilen), 179(içe giyilen), 180(içe giyilen).

Osmanlı Dönemi Türk giyiminde ön ortanın kapanmasında kullanılan yardımcı malzemelerden birisi de çaprastlardır. Tarihi belgelerde bile bazı kaftanlar çaprastlu diye tanımlanır. Örnek no. 5, 11, 19, 19(içe giyilen), 20, 21(içe giyilen), 27, 33(içe giyilen), 41, 42, 45, 50, 82, 103, 170, 171 ve 173' de giysiler çaprastlarla kapatılmaktadır. Bu örneklerden 11, 27 ve 41 no lu olanlar kadın kıyafetlerine aittir. Örnek no. 171' de çaprastlar siyah iplik, Örnek no. 173' tekiler ise kırmızı iplikten yapılmışlardır. Diğer tüm örneklerde altun rengi metal iplik kullanılmıştır.

Örnek no. 202' de tek bir birit düğme, 201' de ise inci düğmelerle kapama yapılmıştır.

Örnek no. 6, 9, 29, 43, 46, 73 ve 200' de ipek iplik (ibrişim) düğmelerin kullanıldığı görülmektedir.

Düğme ve çaprastların dışında kopça, bant veya şeritlerle kapama yapıldığı da görülmektedir. Örnek no 74 ve 83' te kopça veya şerit kullanılmıştır. Örnek no 132 ve 196' daki Rumeli çavuşu tasvirlerinde bulunan pelerinlerin boyun kısmından boyun bandı veya şeritlerle kapatıldığı görülmektedir. Örnek no. 92' de ise ucu kırmızı püsküllü bir ipi altın rengi düğmelere sararak yaka kapaması yapıldığı görülmektedir.

Örnek no. 145, 146, 147 ve 149' da ise kapama malzemesi açıkça görülmemekle birlikte giysilerin önleri kapalıdır. Bu giysilerde gizli bir kapamanın yapıldığı söylenebilir.

6.1.8. Giysilerde Görülen Süslemeler

6.1.8.1. Süsleme Gereçleri

Kıyafetlerdeki dokumalarda altın veya gümüş iplik ve renkli iplikler kullanılarak süslemeler yapıldığı görülmektedir. Bazı kadın kıyafetlerini tamamlayan kuşaklarda savatlama tekniği ile yapılmış metal tokalar bulunmaktadır.

6.1.8.2. Süslemelerde Uygulanan Teknikler

Giysilerde desenlerin çoğunlukla kumaş dokunurken oluşturulduğu düşünülmektedir. Ancak bazı örneklerde baskı tekniği kullanılarak motiflerin kumaşa yerleştirildiği de düşünülebilir(Örnek no. 119' da gelinin kırmızı renk duvağındaki altın rengi çintemanilerde olduğu gibi). Örnek no 57' de ki saraylı hanımın iç gömleğinin etek kenarı ve kol ağızlarındaki çiçek motifleri renkli iplikler kullanılarak işlenmiş olmalıdır. Yine Örnek no. 141' deki solağın şeffaf dokulu eteğinin yan tarafında düşey eksende içi zikzaklarla doldurulmuş, altın rengi iplikle işlenmiş şeritler bulunmaktadır.

Örnek no. 7, 9 ve 13' teki BL. Or.2709 albümündeki kadın figürlerinin iç gömleklerinin kol ve etek kenarlarına altın rengi iplikle işlemler yapılmış gibidir (Bkz.F. 91, 93 ve 97). Örnek no. 29' taki etek kenarlarında ise damlalar halinde tığ işine benzer bir süsleme yapıldığı görülmektedir (Bkz.F. 113).

Örnek no. 132, 133 ve 196' da Rumeli Beyi ve çavuşlarının gösteren tasvirlerde pelerinlerinin sırtına zülfikâr motifleri yerleştirildiği görülmektedir. Altın rengi metal iplikle yapıldığı anlaşılan bu motif pelerine ya applike edilmiş ya da işlenmiş olmalıdır.

6.1.8.3. Süslemelerde Görülen Konular

Giysilerin kumaşlarını süsleyen motifler geometrik, bitkisel, kozmik ve nesnel konular göstermektedir. En çok bitkisel temaların kullanıldığı görülmektedir. Bitkisel

süslemelerde ise çok sayıda çiçek motifi dikkati çekmektedir. Türünün ne olduğu tam olarak belirlenemeyen çiçek motifleri Örnek no. 7, 12, 29(İçe giyilen), 38 ve 41' deki dokumayı süslemektedir. Bunlardan Örnek no. 29, 38 ve 41 kadın giysisinde kullanılmıştır. Kumaş desenlerinde en çok kullanılan çiçek stilize edilmiş lâledir(Örnek no. 63, 65, 67, 68, 125). Motif, U biçimi bir şekil içine çizilmiş ince bir çizgi şeklinde stilize edilmiştir. Benzer lâle motifleri 17. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen İznik yapımı mavi beyaz bir duvar çinisi örneğinde de karanfillerle birlikte kullanılmıştır(Resim için bkz. Medicilerden Savoylara ...2004: 200). Yine benzer lâle motifleri 17. yüzyıl başlarına tarihlenen bir çatma kumaş parçasında görülmektedir(Resim için bkz. Medicilerden Savoylara ...2004: 164). Çok daha benzer bir örnekte İÜK. T.5467, y. 367a' da vazodan çıkan gül goncalarının her iki yanında topraktan fıskırır bir biçimde tasvir edilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi eseri olan Muhibbi Divanı ünlü tezhip ustası Kara Memi' nin tasvirleri ile süslüdür(Resim için bkz. Atasoy 2002: 134). Stilize lâle motiflerinden bir örnekte Sokullu Mehmed Paşa Camisi duvar çinilerinin birinde karşımıza çıkmaktadır(Resim için bkz. Atasoy 2002:114).

Örnek no. 179' da kenger yaprağı, Örnek no.199(içe giyilen) ' da çift yapraklı gül, Örnek no. 83' de stilize buğday başağı, Örnek no.195' te lotus, Örnek no. 18' de kır çiçekleri, Örnek no. 2 ve 8' de beş yapraklı yıldız çiçeği motifleri görülmektedir. Örnek no. 10, 11 ve 48' de ise dört yapraklı bir çiçek motifi ile kumaş süslenmiştir. Örnek no. 29' da elinde kadeh tutan kadının en içe giydiği sadece kolları görülebilen giyside ki bitki motifi ile Örnek no. 31' de yer alan kadının feracesinin altına giydiği entarisinde görülen altı yapraklı bir bitki motifinin (birkaç yaprak fazlası ile) neredeyse aynısını 17. yüzyıldan günümüze ulaşabilmiş, yüksek konik bir başlığın seraser kumaşında görmekteyiz. Katalogdaki giysinin renklendirilmesi ile de benzerlik gösteren örnek Hanzâde Sultan'a aittir(Bkz. F.68).

Örnek no. 57' de Sothebys'in Ekim 1991 katalogunda yayınlanan saraylı genç hanım konulu yağlı boya bir tabloda, kadının üzerindeki şeffaf iç gömleğin kol ağızları ve etek kenarlarında yoğun bir bitkisel bezeme dikkati çekmektedir. Bu bezemede stilize edilmiş nergis, lâle ve çan çiçekleri kullanılmıştır.

Örnek no 39 ' daki şakayık ve hançer yapraklarının birlikte kullanıldığı süsleme 16. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen çok renkli kabartma tekniğinde yapılmış bir İznik

duvar çinisinde de görülmektedir(Resim için bkz. Medicilerden Savoylara...2004 :195).

Örnek no. 110' daki rumi biçiminde yaprakların birleşmesiyle oluşturulmuş bir madalyonun içinin ince bir çizgi ile doldurulduğu çok stilize bir motifin benzerini 17. yüzyıla ait güzel bir kumaş parçasında da görmekteyiz (Bkz.F.80). Kumaşta madalyonların içi nar motifleri ile dolgulandırılmıştır. Örnek no 33' deki II.Osman'ı tahtta gösteren örnekteki düşey eksende "S" biçimi kıvrılarak aşağıya doğru inen kalın bir dal motifi ve aralarına yerleştirilmiş hatayi çiçekleriyle oluşturulmuş kompozisyonun benzerlerine 17. yüzyıl kaftan örneklerinde(Bkz.F. 54, 59, 62) rastladığımız gibi TSM. 15/84 te kayıtlı I.Mahmud'a ait olduğu söylenen bir kaftanın kumaşında da karşılaşmaktayız. Ancak bu dokumada aşağıya doğru kıvrılan dalın kenarlarına nar ve kozalaklar yerleştirildiği görülmektedir(Resim için bkz. Atasoy 2002: 93). 17. yüzyılın başlarında bir minyatürde görülen kompozisyonun yaklaşık 200 yıl sonra da beğenilerek kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Süslemelerde görülen konulardan bazıları da geometrik motiflerdir. Örnek no. 187, 190 ve 192' deki PBN örneklerinde baklava dilimi motifleri şal deseni gibi kullanılmıştır. Örnek no. 141' deki iç gömleğin kenarının süsleyen düşey şeridin içinde zikzak motifleri görülmektedir. Örnek no. 31, 64, 66, 151 ve 178' de dalgalı düşey çizgiler bulunmaktadır. Sanatçıların seraser dokusu vermek için kullandığı altın rengi düşey ve yatay çizgilerde bir çeşit geometrik motiftir. Örnek no. 1,10, 27(içe giyilen) ve 36(içe giyilen)' de puanteler kullanılmıştır. Örnek no.169 ve 157' de kenarlarından ışın gibi küçük çizgiler çıkan madalyon motifleri görülmektedir. Örnek no. 173' teki içe giyilen giyside brokar izlenimi veren kumaşın kenarları, damla şeklindeki dairelerle bezenmektedir. Örnek no. 132 ve 133' te kesik çizgi motifleri, 136' da ise eğik çizgi ve ters düz yerleştirilmiş üçgen motifleri kullanılmıştır.

Tasvirlerde elips biçimi madalyonların birbirlerine yatay çizgilerle kilitlendiği motiflerin de bezeme unsuru olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunların bazılarının içlerine düşey eksende çizilmiş dalgalı çizgi motiflerinin yerleştirildiği örnekler de bulunmaktadır(Bkz. Örnek no. 60, 61 ve 84).

Tasvirlerde nesnel bezeme sayılabilecek çok az motif vardır. Örnek no. 83, 132,133 ve 196' daki zülfikâr motifi bunlardan en güzelidir. Bu motifin içinin Örnek no.

132 ve 133' te okucu motifi ile tarandığı da görülmektedir. Örnek no 61' de ise Buda dudağı veya leopar beneği olarak tanımlayabileceğimiz motifler görülmektedir (Bkz.F.144). Bu motifin benzeri çintemani ile dönüşümlü yerleştirilerek kullanılmış bir kaftan kumaşında da bulunmaktadır. IV.Murad'ın bu tören kaftanı (TSM. 13/408) motiflerin bir sultan giysisinde de beğenilerek kullanıldığını göstermektedir(Bkz.F.65).

Örneklerdeki dokumalarda kozmik bezeme adını verdiğimiz bazı motiflerin de bulunduğu görülmektedir. Özellikle Çin bulutu adını verdiğimiz motifler çok sayıda örnekte kullanılmıştır(Örnek no. 17,19(İçe giyilen), 48(İçe giyilen), 55(İçe giyilen), 61, 84, 90, 95, 117(İçe giyilen), 119, 124, 177, 198, 201, 202(İçe giyilen)). Bazı örneklerde de katalogda değindiğimiz gibi düşey eksende çizilmiş dalgalı çizgi motifleri bulunmaktadır. Bunların 16. yüzyıl sonu ve 17. yüzyılda görülen ve çok stilize Çin bulutlarının ortası düğümlü ejdere dönüştüğü bir motif biçiminin minyatürlerdeki çok soyut aktarımı olduğu düşüncesindeyiz. Benzer bir örneğin görüldüğü kumaş parçası (Bkz.F.76) ile bir duvar çinisi(Bkz.F. 341) hatta bir merasim kalkanı(Bkz. F. 340) bu düşüncemizi destekler niteliktedir.

Örnek no. 128, 181 ve 199' da çok kollu yıldız motifleri ile bezeme yapılmıştır(Bkz.F. 211, 260, 278). Örnek no. 149' da ise beş kollu yıldız motifi görülmektedir (Bkz.F. 232).

Örnek no. 140' da bir solak gömleği hilâl motifi ile bezenmektedir. Hilâl motifinin benzerleri günümüze ulaşan kaftanlarda da görülebilir(Bkz. F. 55 ve 73). Örnek no 75' teki motifler tavus kuşu kuyruğu motifini anımsatsa da iç içe geçmiş yarım ay gibidir.

Katalogdaki örneklerde görülen figürlü tek bezeme, Örnek no. 157' deki VNB. Cod. Marc. It.IV,49(5578) envanter numaralı albümdeki Valide Sultan figürünün başlığında görülmektedir. Bu kandile de benzeyen bir kuğu figürü olmalıdır. Kuğu figürü, Klasik Dönem Osmanlı resim sanatında hükümdarın çadırlarının üzerinde sıklıkla tasvir edilmiştir(Resimler için bkz. Ertuğ 1999: 123, 125). 16. yüzyılın sonlarında Veli Can tarafından yapılmış saz çalan bir adamın üstlüğünde (TSMK. H.2135, y.20), BL. Sloane 3584 kayıtlı Paşanâme' deki y. 9b' de I.Ahmed'in tahtının alt örtüsünde (Bkz.F. 120), katalogda yer vermediğimiz ancak Hüseyin İstanbullu tarafından yapıldığı düşünülen PBN Od.6-4' teki Sultan II.Süleyman'ı tahtta gösteren

resimdeki beyaz renkteki iç kaftanının kollarında benzer kuğu desenleri görülebilmektedir(Resim için bkz. Padişahın Portresi...2000:369, Majer 1999a, resim 7). Aslında saltanatla ilişkilendirebileceğimiz bu figür, bazı kalabalık kabul sahnelerindeki figürlerin üstünde de görülünce kesin bir yargıda bulunmak güçleşmiştir.

6.1.8.4. Süslemelerde Kullanılan Biçimlendirmeler

Süslemeler, antinaturalist ve non-figüratif yani soyut biçimlendirmelerle uygulanmıştır. Bitki motiflerinin dahi soyutlanarak antinaturalist bir biçimde aktarıldığı görülmektedir.

Örnek no. 2, 7, 8, 10, 11(iç giyilen), 12(iç giyilen), 17, 18, 19(iç giyilen), 29, 32 (iç giyilen), 33, 38, 39, 41, 48, 57, 63, 65, 83, 90, 117, 119, 124, 125, 128, 133, 140, 149, 155 (kadın başlığında), 157, 157(kadın başlığında), 160(kadın başlığında), 161(kadın başlığında), 169(iç giyilen), 179, 181, 185, 195, 196, 198, 199, 202(iç giyilen), 205' te antinaturalist biçimlendirme ile süslenmiştir.

Örnek no. 1, 7(iç giyilen), 9, 13, 27, 27(iç giyilen), 29(iç giyilen), 30(iç giyilen), 32, 36(iç giyilen), 59, 59(iç giyilen), 60, 60(iç giyilen), 61, 63(iç giyilen), 64, 66, 67, 68, 82, 84, 95, 100, 103, 107, 125(iç giyilen), 132, 136, 137, 141, 149(en alta giyilen), 151, 159(en lata giyilen), 166, 178, 187, 188, 190, 192, 199(iç giyilen), 201, 201(iç giyilen) ve 202' de ise soyut yani non-figüratif biçimlendirme yapılmıştır. Örnek no. 132' de aynı dokuma üzerinde hem antinaturalist hem de soyut biçimlendirme görülmektedir.

6.1.9. Beden Giysisi İle Bütünleşen Parçalar

6.1.9.1. Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar

Erkek ve kadın kıyafetlerini donatan yardımcı giyim elamanları kuşak ve kemerlerdir. Tasvirlerde değişik renklerde kuşakların bele bağlandığı görülmektedir. En çok, ortası düğümlenerek toka izlenimi verilen veya düz sarılan kırmızı renk kuşaklar kullanılmıştır(Bkz.F. 91, 98, 123, 154, 158, 161, 164, 169, 173, 182, 191, 199, 206, 218, 226, 231, 255, 167, 272). Örnek no. 7 ve 148 kadın figürleridir. Kırmızı renk kuşakları ortası düğümlü beyaz dokumadan kuşaklar izlemektedir(Bkz.F. 89,

139, 170, 204, 234, 237, 250, 274). Beyaz kuşağın kadın figürlerinde kullanılmadığı görülmektedir. Yine şeyh efendi ve kazasker gibi unvan sahibi kişilerin belinde de beyaz kuşaklar görülmektedir(Bkz.Örnek no. 154 ve151). Ortası düğümlü pembe renk kuşaklarında bir örnek dışında hep erkek figürlerinde görülmesi ilginçtir(Bkz.F. 90, 136, 156, 172, 179, 201, 225, 270). Örnek no. 6 'daki pembe renkteki kuşak bir kadın figürünün belinde bulunmaktadır(Bkz.F. 90). Turuncu ve gri kuşaklarda yalnızca katalogdaki erkek figürlerinde görülmektedir(Bkz. F. 130, 152, 153, 236; 132, 133, 135, 181).

Katalogdaki örnekler doğrultusunda ortası düğümlü lacivert kuşakları da sadece erkek figürlerin kullandığı anlaşılmaktadır (Bkz.F. 86, 88, 100, 134, 269, 276). Yeşil renkteki kuşaklar, Örnek no. 22, 97, 101 ve 134' te ve yine sadece erkek figürlerinin bellerinde görülmektedir. Ortası düğümlenmiş turkuvaz renkteki kuşaklar avcı, baltacı, yeniçeri, dilsiz ve acemioğlanı figürlerinde resimlenmiştir(Bkz.F. 159, 162, 163, 213, 233). Ortası düğümlü hardal sarısı bir kuşak ise tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır(Bkz. F. 10). BL. Or. 2709' daki örnekteki kadın figürü elinde karanfil ve yelpaze tutmaktadır. Örnek no. 136 ve 137' deki figürde eflatun kuşak, Örnek no. 21 'de ise sarı renk bir kuşak bulunmaktadır.

Değerli süs taşlarıyla bezenmiş murassa kemerler, Örnek no. 2, 60, 63 ve 111' deki figürlerin belini süslemektedir. Örnek no. 63' teki figür Haseki sultandır. Murassa kemer, Haseki sultanın değerli taşlarla süslü üç dilimli tacı ile uyumludur.

BL. Or. 2709' daki kadın figürlerinde görülen bir tür kuşak, bağlama biçimi ile yüzyılın başındaki bir kuşam modasına işaret etmektedir. Kuşak bele bağlanan bir sıraya düğümlenerek , ön tarafın sağ ve soluna kavis yapacak şekilde sarkıtılan kuşak sıralarıyla oluşturulmuştur. Örnek no. 8, 9, 11, 12, 13 ve 27' de çok değişik bir biçimde düğümlenerek hazırlanmış bu kuşaklar bulunmaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi' nde bulunan bir albüm 17. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir. H. 2135 no lu albümün y. 26a' sındaki saraylı kadın tasvirinde bu tür bir kuşağın altın savatlarla süslendiği görülmektedir(Örnek no. 23, F. 107).

Albüm resimlerindeki figürlerin giysilerinde altın rengi dokumalardan yapılmış kuşaklar da bulunmaktadır(Bkz. 142, 171, 175, 183, 193, 200, 203, 214, 258, 261, 266).

Altın rengi tokalara takılmış kuşaklarda görülmektedir. Bunlardan Örnek no. 33' te altın rengi tek bir tokenin takıldığı kırmızı bir kuşak, Örnek no. 41' de ise yine altın rengi tokası bulunan mavi bir kuşak bulunmaktadır. Katalogdaki Ralamb Albümü silahtar ağasının belinde kendilerine has bir şekilde çok geniş sardıkları, altın rengi dokumadan yapılmış bir kuşak bulunmaktadır(Bkz.Örnek no. 61; F. 144).

Katalogdaki iki kadın figüründe ise kuşakların belin orta kısmında kurdele biçimi düğümlendiği görülmektedir. Bu iki kadın figüründen Örnek no.31' deki ortası kurdele biçimi bağlanmış pembe renkli bir kuşak, Örnek no. 29' daki ise yine kurdele biçimi verilerek bağlanmış, fakat kenarlarında altın rengi iplikle yapılmış işlemler bulunan, beyaz renkte bir kuşak taktıkları fark edilmektedir.

Kuşakların dışında altın rengi ile boyandığı görülen kemerlerde bulunmaktadır. Bu kemerler genellikle kadın figürlerinin bellerinde bulunmaktadır. Bazı figürlerde kadınlar, bu kemerleri öne doğru "V" biçimi duracak biçimde takmışlardır. Küçük, düşey dikdörtgen plakaların birbirine eklenmesi ile oluştuğu görülen altın rengi kemerler çok sayıda tasvirde görülmektedir(Bkz.F. 108, 109, 110, 112, 114, 137, 208, 238, 248, 241, 244, 247, 248, 249, 256, 257 ve 262). Bu örneklerden dokuz tanesi yine kadın figürlerinin belinde bulunmaktadır. Okucu biçimi küçük plakalarla oluşturulduğu görülen altın rengi kemerler ise Örnek no. 55, 65, 67, 68, 82, 85, 103, 106, 128, 129, 139, 140, 141, 145, 146, 149, 159, 160 ve 182' deki figürlerde görülmektedir. İçleri "X" şeklinde taranmış yatay dikdörtgenlerden oluşan, altın rengi kemerler de Örnek no. 104 ve 180' de karşımıza çıkmaktadır. Örnek no. 112' deki kahya kadın figürünün belinde ise ortasında küçük daire biçimi tokası bulunan, altın rengi bir kemer vardır. Çift tokalı altın rengi kemerler ise çoğunluğu kadın olan çok sayıda örnekte görülebilir(Bkz.F. 277, 278, 279, 280, 281, 282, 284). Bu örneklerin yalnız iki tanesi erkek figürüdür.

Katalogdaki bazı erkek figürlerinde ise belirli bir anlam yüklü olduğu anlaşılan daire biçimi halkalara takılmış kuşaklar bulunmaktadır(Bkz.F. 155, 166, 215, 216, 235, 275 ve 250). Bunların dört tanesi Rumeli beyleri ve çavuşlarının belindedir. Sırtlarındaki zülfikâr motifleri ile bağlantılı olduğu düşünüldüğünde bunların Bektaşilik kültürü ile ilgili olduğu akla gelmektedir. Örnek no. 152' deki halkalı kuşağın Mevlevi

dervişinin belinde bulunması da bunun kesinlikle inançla ilgili bir simge olduğunu doğrulamaktadır.

6.1.9.2. Beden Giysisini Tamamlayan Parçalar

Albüm sanatçıları figürlerin mesleğini ve kimliğini belirginleştirmek için çoğu zaman onları kendilerine has nesnelere tasvir etmişlerdir. Bunlar resimlenen figürlerin izleyici tarafından kimliğinin belirlenmesini kolaylaştırır hem de unvanlarının veya kişiliklerinin alametleri olarak göze çarpar. Örnek no. 59, 100, 132' de çok kanatlı şeyberler erkek figürlerinin ellerindedir. Katalogdaki müzisyen figürleri ise çaldıkları aletlerle resimlenmişlerdir. Örnek no. 126 kanun, 125 çalpara, 124 zurna, 155 zilli tef, 146 dümbelekle gösterilmişlerdir. Örnek no. 147' deki kadın hamam bohçası ile tasvir edilerek hamama gittiği sanatçı tarafından vurgulanmıştır. Bu tür kadın figürleri 16. yüzyıldaki örneklerde bile görülmektedir (Resim için bkz. Reyhanlı 1983, resim 18, bu kez hamam bohçası peçeli kadın figürünün koltuk altına sıkıştırılmıştır, bu nedenle Tülay Reyhanlı tasviri avrat olarak tanımlamaktadır). Askerler figürlerinden solaklar ok ve yayları ile 143' teki topçu, topu ateşlemek için kullandığı fitille, 135' teki Samsoncu ise eğittiği bir köpek ile birlikte resimlenmişlerdir.

Örnek no. 123' teki levend 'in kırmızı matarası, tüfeği ve kaması kıyafetini tamamlamaktadır. 128 ve 129' daki peykelerin önünde merasim önlükleri asılıdır. 187' deki Tülbent ağası elinde padişahın sarığını taktığı bir üç ayak tutmaktadır. Örnek no. 90 ve 136' daki muharip askerlerin kollarındaki kolçaklar kıyafetlerinin önemli bir parçasıdır. Bostancı başı ve bostancılar ellerinde kendilerine has ince, uzun değnekler tutmaktadır. Örnek no. 57' deki sokak berberinin kolsuz kıyafetini belindeki kuşağa taktığı beyaz bir çevre ve lacivert iş önlüğü tamamlamaktadır. Hekimbaşı hem Ralamb hem de PBN Albümü'nde elinde tespih ile gösterilmiştir.

Örnek no. 73' teki cellat kazıkla, 99' taki ise sicimle resimlenmiştir. Örnek no. 61' deki Silahtar ağa elinde hükümdarın taşlarla süslü murassa kılıcını taşırken gösterilmiştir. Örnek no. 95 ve 104' deki doğancıların ellerinde, kıyafetlerinin önemli bir parçası olan eldivenler bulunmaktadır. Örnek no. 78 elinde halaç, 71 ise yumurta sepeti ve önlüğü ile dikkati çekmektedir.

PBN. albümlerindeki bir grup derviş figürünün kimliklerini bellerine sardıkları hayvan postları kadar keşkülü fukaraları da vurgulamaktadır.

6.1.10. Başa Giyilenler

6.1.10.1. Başa Giyilenlerin Türleri, Süslemeleri ve Kullanılan Malzemeler

Albümlerdeki kıyafetler incelendiğinde giysi modellerinin sınırlı sayıda bir çeşitliliği bulunduğu görülmektedir. Ancak başa giyilen başlık türlerinde durum böyle değildir. Sarılış biçimleri, formları ve süslemeleri ile çok sayıda başlık çeşidi bulunmaktadır. Başlık türleri isimlendirilirken yazılı belgelerdeki aktarımlar da dikkate alınmış ancak bu bilgilerin sınırlı olması sebebiyle bazı başlık türleri ya takan kişilerin isimleri ile ya da biçimsel özellikleri ile isimlendirilmişlerdir. Erkek başlıklarını sınıflandırırken bunları form, malzeme ve hazırlanış özelliklerine göre sarıklar, külâhlar, kavuklar, keçe başlıklar, kukalar, üsküfler, takkeler, miğferler, taslar, hayvan postu ve serpuş çeşitleri olmak üzere on bir ana başlık altında toplamının mümkün olabileceği görülmüştür. Tabi her başlık tipi bu alt gruplar içinde bazı eklemeler ile biçim değişikliklerine uğramıştır.

Sarık türü başlıklar, takkenin üzerine sarılan dülbent veya destarın sarılış biçimine ve başlığın görülen formuna göre isimlendirilmişlerdir. Örnekleri;

Sarık1. Diyagonal sıralı sarıklar; örneklerde en çok görülen sarık türüdür. Sarık sıraları bazen birbirine çapraz gelecek biçimde ama diyagonal sıralar halinde sarılmışlardır. Daha çok halktan kişilerin(yumurta satıcısı, yemiş ve çiçek satıcıları, nakılcı başı, berber, başkentli asilzâde, genç sevgililerde erkek figürleri vb) başlarına takıldığı görülmektedir. Örnek no. 69, 71, 77, 103, 117, 127, 134, 137, 176, 197 bu tür başlıklardır. Örnek no. 137 taylasanlıdır. Örnek no. 89 ve 92' de sarık sıraları diyagonaldır ancak ön tarafında oluşturulan çapraz biçim daha belirgindir. Bunun içinde kâtibî sarığa yakın biçimleri bulunduğu görülmektedir.

Sarık2. Yanlara doğru taşkın görünüm verecek biçimde sarılmış sarıklar; biçim itibarıyla oval bir form göstermektedir. Örnek no. 19, 20 ve 22' deki figürlerin başlarında bu türde başlıklar bulunmaktadır. Bu örneklerde alın hizasına gelen üst kısma diyagonal yerleştirilmiş, hareli dokumadan ve altın rengi metal iplikli bir dokumadan iki sıra kaşbastı benzeri şeritler yerleştirildiği görülmektedir. Benzer örnekler 16. yüzyılın sonlarına doğru resimlenmiş, Eğri Fethini konu eden H. 1609 no lu yazmadaki bir minyatürdeki erkek başlıklarında da karşımıza çıkmaktadır. Armudi

formda sarıkların ön kısımlarında bu kez kırmızı iplerden süsler takıldığı görülmektedir (Resim için bkz. Reyhanlı 1983, resim 101). 1688-1704 tarihlerini anlatan anonim bir tarihte veziriazamın hediyeleri arasında telli sarıklarında bulunduğu da aktarılmaktadır(Özcan 2002:222). Muhtemelen bu tür bir sarıktan bahsediliyor olmalıdır.

Sarık3. *Horosâni*; Fatih Sultan Mehmed'in Bellini, Ferrara ve Nakkaş Osman tarafından resimlenmiş sarığından beri bu adla anılan, takkenin üzerine sarılan sarıkların ilk sıralarının düşey bunun üzerine sarılan sarık sıralarının ise diyagonal olduğu ve yandan hafifçe çapraz görünüm verilerek takkenin bu bölümden daha çok görüldüğü bir tür sarıktır (Bkz.Örnek no. 4, 37,182 ve 210). Örnek no. 182' de Fatih Sultan Mehmed'in başında da tıpkı yukarıda belirttiğimiz sanatçıların resimlerindeki benzerlik gösteren bu tür bir başlık bulunmaktadır. Örnek no. 154' teki Şeyh efendinin de başlığı taylasanlı bir horasani olmalıdır. Örnek no. 210' daki horasani başlık ise taylasanlıdır. Destarın rengi koyu kahverengidir.

Sarık4. *Örfi*; diyagonal sarılmış düşey sarık sıralarının alt ve üst sıralar olarak birbirinin üstüne sarılması ile ön kısmında çapraz bir görünüm oluşturan ve genelde de bu kısımdan alta giyilen takkenin bir kısmı görülebilen çok geniş, iri görümlü ve yüksek bir sarık türüdür. Genellikle ilim ve din adamlarının başında görülmektedir. Katalogdaki örnekler de kâtip efendi, kazasker, müftü ve Sultan II.Bayezid' ı gösteren tasvirlerde karşımıza çıkmaktadır (Bkz. Örnek no. 93, 121, 151, 178).

Katalogdaki erkek figürlerinin başlarında en çok görülen başlık türlerinden ikisi mücevveze ve selimi denilen bir tür kavuktur. Aslında her iki kavuk türü de ilk bakışta ayırt dahi edilemeyen bir benzerlik göstermektedirler. Bu nedenle çoğu yayında bunlar tanımlanırken selimi terimi hiç kullanılmayarak, yazılı kaynaklarda geçen mücevveze ibaresi kullanılmıştır. Ancak, çalışmamızda yararlandığımız ve transkripsiyon nitelikli dönemin çağdaş kaynaklarından bir anonim tarih ile Çelebi'nin seyahatnamesinde, selimi ve mücevveze ayrı ayrı isimlendirildiğinden, farklı bir tür başlığı tanımladıkları düşünülmektedir (Başlık isimlerinin geçtiği yayınlar için bkz. Çelebi I.Kitap, 1996, s. 293 ve Özcan2002:142, 147). Koçu'nun giyim-kuşam sözlüğünde (1967: 178) ise "mücevveze tepesinde görülen ve cevize benzeyen kırmızı bir toptan dolayı bu şekilde isimlendirilmiştir" açıklamasından yola çıkarak ve resimlerde de tıpa tıp benzeyen bu iki başlık türünden bazılarında Koçu' nunda belirttiği bu kırmızı tepeliklerden olması ile bunları mücevveze bu tür tepeliği olmayanları ise selimi olarak nitelendirmeyi uygun bulduk. Zaten 18. yüzyıl

örneklerinde bile hem mücevvezeli hem de selimi kavukların aynı sahnelerde kullanıldığı tasvirler de çok benzer bu iki kavuk türünün varlığını destekler niteliktedir(Örnek için bkz. Atasoy 2002: 35; Levni'nin III.Ahmed'i tahtta gösterdiği minyatürde hadım ağası ve bazı ağalarda mücevveze, silahtarının önündeki şehzadesi ise selimi ile gösterilmişlerdir). Kavuklar ise genellikle başa oturan kısımdan yukarıya doğru hafifçe genişleyen, üzerlerine beyaz tülbent yapıştırılmış, bazen tepesinin üzerinden dolaşıp yanlara doğru inen bir sarık silmesi bulunan yüksek başlıklar olarak tanımlanabilir.

Kâvuk1. *Mücevveze*; tepesinde küçük top benzeri bir tepelik bulunan yüksek başlık, tepe kısmındaki küçük baklava dilimi bir parça ve yan kısımlarında sarık silmesinin oluşturduğu körük görüntüsü ile dikkati çekmektedir. Örnek no. 2, 177, 179 ve 195' teki kavuklar bu türe örnektir. 16. yüzyılın sonlarında yapılmış olan Hünernâme I' deki İkinci Bayezid'in cülusunu konu eden tasvirde (TSMK. H.1523, y. 178a), hükümdarın sağ ve solunda ayakta duran figürlerin başlarında mücevveze bulunduğu görülür. Ancak bunlar kavuktan ziyade sarık türü başlıklar olmalıdır(Resim için bkz. Ertuğ 1999:43, resim 17). Benzer başlıklar Hünernâme' den önce hazırlanan (1558), Süleymannâme minyatürlerinde de görülmektedir (TSMK. H. 1517). Bunlardan birinde Kanuni Sultan Süleyman'ın meclisi konu edilmiştir(y. 412a). Tahtındaki hükümdara hediyeler sunan figürlerin başında mücevveze bulunmaktadır(Resim için bkz. Mahir 2004, resim 44).

Kâvuk2. *Selimi*; tıpkı mücevveze gibi yüksek olup, tepe kısmındaki küçük baklava dilimi bir parça bulunan, yan kısımlarında ise sarık sırasının silme gibi "V" biçimi bir görüntü oluşturduğu kavuk türüdür. Katalogdaki çok sayıda örnekte kırmızı tepeliği bulunmayan selimiler görülmektedir(Örnek no. 1,5, 32, 33, 35, 42, 43, 45, 54, 5, 59, 60, 74, 82, 84, 91, 97, 100,124, 139, 169, 171, 173, 180, 181, 185, 188, 192 ve 193). Levni' nin erken çalışmalarından biri olduğu düşünülen (İrepoğlu 1999: 78) kebir Musavver Silsilenâme' deki sultan portrelerinden II.Selim portresinde mücevveze, 17. yüzyıl sultanlarından I.Ahmed ve I. Mustafa, II.Osman ve İbrahim' in başlarında ise katalogdaki başlıkların çok benzeri selimiler bulunmaktadır(Resimler için bkz. İrepoğlu 1999: 93,96, 98, 100).

Kâvuk3. *Destarlı kavuk*; uzun silindirik gövdeli bir kavuğun başa oturan kısmının hemen yukarisına beyaz bir destarın sarıldığı bir başlık türüdür. Örnek no. 21' deki Horasani sarıkları anımsatmaktadır. Örnek no. 96' daki Mısır çavuşu figürünün başındaki ise bu tanımlamanın tam karşılığıdır. Başlık, üzerine kenarları üçgen üçgen kesilmiş kırmızı bir dokuma yerleştirilmiş, silindirik gövdeli sikke benzeri yüksek bir

kavuk ve alt kısmının çevresine beyaz bir destardan oluşmaktadır (Bkz.F.179). Örnek no 58' deki nakılcıbaşı tasvirindeki başlık ise ilk bakışta diyagonal sıralı sarıkları anımsatmakla birlikte takke yerine daha ince, uzun ve silindirik formda bir kavuğun üzerine sarılmış destardan ibaret olduğu görülebilir (Bkz.F. 141). Levni' nin 18. yüzyıl başında resimlediği albümlere benzeyen resimleriyle, TSMK. H. 2155 numaralı bir albümde görülen derviş figürünün(y.38a) başında da kenarları altın rengi metal iplikli bir şeritle süslenmiş, taylasanlı destar sarılmış bir kavuk giymiştir. Kavuk Mevlevi sikkelerinden kısadır(Atasoy 2002:47, resim 42-43).

Kâvuk4. Armûdi görünümlü bir başlık üzerine sarılmış destar sıraları ile oluşturulmuş, kavuk formunda bir tür başlıktır. Örnek no. 39, 101, 11, 189 ' taki erkek figürlerinin başlarında bu tür başlıklar bulunmaktadır. Örnek no. 39' daki şehzadeler ve Örnek no. 189' daki PBN. Hekim başındaki başlıklar kavuk türüne biraz daha yakındır. Şehzadelerin başlığında diyagonal sarılmış tek sırası belirgindir. Hekim başının kavuğunda ise iki destar sırası başlığın ön tarafında kesişerek çapraz bir biçim almıştır (Bkz.F.123, 268).

Kâvuk5. Konik kâvuk; form itibariyle kavuk olarak ta nitelendirilebilecek başlık, düşey sıralar halinde sarılan destar sıralarına diyagonal sarılan tek sıra bir destar sırasından oluşan bir tür başlıktır. Tanımlamada da belirtildiği üzere konik bir başlığın üzerine sarılan sarık sıraları ile oluşturulmuştur. Ancak sarık sıraları başlığa bir tür tutkalla yapıştırılmış gibi durmaktadır. Örnek no. 34, 138 ve 163' teki serpuşlar bu türdedir. Cücebaşı ve Subaşılının başlarında görülen sarıklar, Ralamb'ın İstanbul' daki IV.Mehmed'in av alayını resimlettiği tablolar da hem saray cücelerinin, hem de subaşının başında görülmektedir (Resim için bkz. 17. Yüzyılda İsveç Büyük Elçisi Ralamb'ın ...2006:59 ve 83).

Çok fazla çeşidin görüldüğü başlık türü ise külâhlardır. Biçim itibariyle şeker külâhlarına benzeyen başa oturan kısmı silindirik olup tepe bölümüne doğru sivrilerek daralan bir başlık türüdür.

Külâh1. *Sivri Külâh*; şekerçi külâhına benzer başa giyilen silindirik kısmından yukarıya doğru sivrilerek sonlanan bir başlık türüdür. Örnek no. 52, 75, 79 ve 80' deki figürlerin başlarında görülmektedir. Örnek no. 78' de de halaç figürü külâhın uç kısmını öne doğru eğerek giymektedir. Yine Örnek no. 140 ve 142' deki saray hamalı ve acemioğlanı figürlerinin başında da kaskete benzeyen ancak sivri uçları öne eğilerek giyildiği anlaşılan bu külâhlardan bulunmaktadır. Acemioğlanların külâhlarının bir benzeri Paris' te 1662' de yayınlanan *Histoire des Turc*, C.2, pl.12'

deki bir acemioğlan gravürün başında fakat bu kez aynı Ralamb tablolarındaki gibi şekerci külâhı biçiminde dik olarak görülmektedir. Ancak, gömleğinin yakası yine bir Avrupalı sanatçının hayal gücünün ürünü gibidir (Resim için bkz.Gravürlerle Türkiye Giysiler ve Portreler 1, 2002: 001 ve F.337). Benzer külâhlar 16. yüzyılın sonunda resimlenen Surnâme-i Hümâyun yazmasının bir minyatüründe de görülmektedir(TSMK.H.1344, 322b, 323a). Şenliğin yapıldığı meydana getirilen Hıristiyan çocuklarının başlarında kimi kırmızı kimi beyaz bu tür külâhlardan bulunmaktadır(Resim için bkz. Reyhanlı 1983, resim 93a,b). Yine acemioğlanlara has bu külâhlar Mustafa Ali' nin 1581' de kaleme aldığı Nusretnâme' nin TSMK' deki resimli bir nüshasında bulunan minyatürlerden birinde görülmektedir. Arkasında ayakta duran silahtarağa ve ibriktarağaların önünde bir iskemleye oturmuş Kanuni Sultan Süleyman' ın önünde biri oldukça büyük olmak üzere dört şehzadesi görülmektedir. Biri eline yeşil bir eldiven giymiş, şahin tutmaktadır. Şehzadelerin arkasında yürüyen iki acemioğlanının birinde tüfek, diğerinde şehzadelerin oturması için taşıdığı anlaşılan bir yer yaygısı bulunmaktadır. Sanırım av talimi yapan şehzadelere eşlik eden acemioğlanların başlarında sivri külâhlardan bulunmaktadır (Resim için bkz. Atasoy 2002:36, resim 21).

Tespitimizin doğruluğu yine benzer tarihlerde yapılmış Hünernâme' nin II. cildindeki av talimini konu eden bir minyatürde görülmektedir (TSMK. H. 1524, y. 56a). Sultanın önündeki iki genç şehzadenin arkasında yine tüfekte bekleyen, sivri külâh giymiş bir acemi oğlanı bulunmaktadır (Resim için bkz. Atasoy 2002:235, resim 348).

Külâh2. *Ucu açıkta bırakılacak biçimde tülbent sarılı külâh;* Örnek no. 86' daki bostancı figürü külâhın ucunu açıkta bırakacak biçimde beyaz tülbent sarılı bir başlık giymektedir.

Külâh3. *Aşçı külâhı;* külâhın temel formu üzerine beyaz bir tülbendin muhtemelen yapıştırılması ile hazırlanan, arkaya doğru hafifçe eğik ve tepesi ters "V" biçimi sonlanan bir külâh türüdür. Örnek no. 88 ve 194' teki aşçı figürlerinin başında bulunmaktadır. Ralamb'ın yaptırdığı yağlıboya tabloların birinde seyyar mutfağın arkasından yürüyen aşçı figürlerinin başlarında yine beyaz renk olmakla birlikte tepesi şekerci külâhı gibi sivri sonlanan külâhlar bulunduğu görülmektedir(Resim için bkz. 17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Ralamb...2006: 89). Örnek no. 194' te ise 1688' lerde bu külâhın yine tepe kısmına doğru huni gibi daraldığı fakat tepe kısmının daha ince ve dik durduğu görülmektedir.

Külâh4. *Seyis Külâhlı*; biçim ve hazırlanış özellikleri ile aşçı külâhına benzemekle birlikte tepe kısmı arakaya doğru eğilmez ve külâha sarılan beyaz tülbendin tepe kısmı baklava dilimi biçiminde katlanmıştır. Bu tür külâhlar seyis külâhı olarak adlandırılmıştır. Örnek no. 98 ve 131' deki seyis figürlerinin başlarında görülmektedir. Tepe kısmı arkaya doğru hafifçe kıvrılan bölümü dışında çok benzer bir külâh, 1720' ler civarında hazırlandığı tahmin edilen Levni'nin Surnâme-i Vehbi' sinde hükümdarın, şenliklerin yapılacağı meydana gelişini gösteren bir minyatürde, sultanın atının arkasından yürüyen imrahor figürünün başında da görülmektedir (Resim için bkz. İrepoğlu 2003: 78). 19 yüzyılda resimlenmiş, Roma Ulusal Grafik Enstitüsü'nde bulunan suluboya bir resimde altta yazılan İtalyanca nota göre sultanın 100 seyisinden bir konu edilmiştir (Bkz. Doğu' ya Bakış...1996:62). Ancak seyisin başında altın rengi, üzerinde bitkisel bezemeler bulunan yüksek, metal görünümlü bir tas bulunmaktadır.

Külâh5. *Zülüflü Külâh*; Külâh1' deki modelin yanlardan siyah zülüfler sarkan değişik bir biçimdir. Örnek no. 49, 50 ve 191' deki figürlerde görülmektedir. Örnek no 49 ve 50 1650' ler civarına tarihlenen Naradowa Albümü' ndeki kandilci ve bölük başı tasvirleri ile Örnek no. 191' deki 1688' tarihli PBN Od.6-4 albümündeki zülüflü baltacı figürünün başında da bu tür bir külâhın bulunduğu görülmektedir.

Külâh6. *Kürklü kısa külâh*; Kısa konik bir külâhın başa giyilen kısmının çevresine kürk kaplandığı bir tür başlıktır. Özellikle av sahnelerinde doğancılara has bilindik serpuşlarının dışında bir grup avcının da bu tür başlıklar taktıkları fark edilmektedir. Örnek no. 17' deki elinde şahin tutan avcının başında da baklava dilimi motifleriyle süslü bir dokumadan yapılmış, kürklü bir külâh bulunmaktadır.

Yeniçeri Keçesi1. *Tüylüklü yeniçeri keçesi*; başa giyilen kısmı silindirik formdaki başlık, genellikle alın kısmının üstünü saran geniş bir süsleme şeridi ki tam ortasına düşey olarak yerleştirilmiş tüylük kısmı takılmaktadır, tepe kısmına doğru hafifçe genişleyerek enseye doğru sarkan bir yatırtmalıkla son bulan, keçeden yapılmış bir tür başlıktır. Genellikle yeniçerileri subay ve erlerinin başlarında görülmektedir. Yeniçeri borkü, üsküfü diye de adlandırılan başlığa yeniçeri keçesi dememizin sebebi ise Evliya Çelebi' nin üsküflü keçe (Başa oturan kısmın etrafını çevreleyen altın rengi metal iplik şerit kastediliyor olmalıdır) tabirini kullanıyor olmasıdır (Bkz. Çelebi 1996,I.Kitap,s. 244). Örnek no. 80, 115, 116, 135, 170 ve 174' te bu tür başlık görülmektedir.

Yeniçeri Keçesi2. *Tüylüksüz yeniçeri keçesi*; tanımlamadan da anlaşılacağı üzere tüylük kısmının olmadığı ve altın rengi metal iplikten yapılmış, yatay bir şeritle başlığın süslendiği bir tür yeniçeri keçesidir. Örnek no. 167 ile 168’ de tüylüksüz keçeler bulunmaktadır. Örnek no. 167’ dekinde altın rengi süsleme şeridi dahi yoktur(Bkz.F. 250). Erken devir minyatürlerinde yeniçeri keçelerinin beyaz olduğu ve alın kısımlarında altın yıldız şeritler bulunduğu görülmektedir. Ancak bu başlıkların yatırtmalık kısımları daha kısadır(Bkz. 1460 civarına tarihlenen Külliyyat-ı Kâtibi, TSMK.R. 989,y.93a ; resim için bkz. Mahir 2004, resim 8). Bazı yatırtmalıkların uç kısımlarının ise üçgen biçimi içe doğru katlandığı görülmektedir. 1558’ lerdeki Süleymannâme’ de ise metal iplikten yapılmış süsleme şeridi çok daha geniştir(TSMK.H.1517,y. 360a; resim için bkz. Bağcı, Çağman ve Diğerleri 2006:103). Tüylüksüz yeniçeri keçelerini daha çok bu ocağın subayları tarafından takıldığı görülmektedir.

Yeniçeri keçesi3. *Siperlikli yeniçeri keçesi*; yatırtmalığı diğer keçe örnekleri gibi olan başlığın başa giyilen kısmına, üzerinde kırmızı lekeler olan beyaz bir dokuma sarılmıştır. Başlığı diğerlerinden farklı kılan ise her iki yanı sivri uçlu çatal biçimi bir siperliğinin bulunmasıdır. Örnek no. 118’ deki tasvir bir Mısır yeniçerisini konu etmektedir. Siperliklerinde güneşin etkilerinden korumak için yapıldığı düşünülebilir.

Keçe1. *Mahkum keçesi* ; yeniçeri keçesine benzeyen ancak yatırtmalığı ve süsleme şeridi bulunmayan başlık, üst köşelerine takılmış, aşağıya doğru sarkan iki siyah püskül ile tamamlanmaktadır. Örnek no. 70’ deki mahkum figürünün başında bulunan başlık; katalogdaki başka hiçbir örnekte görülmez.

Tasvirlerde kuka adı verilen bir tür üsküflü başlık ta görülmektedir. Kuka başa oturan kısmı silindirik formda olup, bu kısmın hemen üzeri altın rengi, metal iplikli bir şeritle süslenen, tepe kısmı bir boru gibi daralıp genellikle kıvrılarak başlığın arkasında sonlanan bir tür serpuştur. Çorbacı adı verilen yeniçeri subaylarının başında süpürge sorguçları ile gördüğümüz kukalar, anonim tarihlerden birinde (Özcan 2002:218), “kuka tabir olunan çorbacıların süpürgesi gibi ama siyah balıkçıl tüyü takılmamış ...” cümlesinden de anlaşılacağı üzere yukarıda açıkladığımız biçimde olmalıdır.

Aslında tek tipin farklı sorguçlar takılarak kullanıldığı bir başlık türüdür. Ancak sorguçlarına göre bunlarda üç tipe sokulabilirler:

Kuka1. *Süpürge sorguçlu kuka*; yukarıda tanımladığımız modelin ucuna süpürgeye benzeyen genişlikte beyaz bir sorguç takılan çeşidedir. Örnek no. 18, 46, 106, 112, 120, 140 ve 141' deki örneklerde görülmektedir.

Kuka2. *Tüy sorguçlu kuka*; Kuş tüyü sorguç takılmış bir çeşidedir. Biçim olarak kuka1' le aynıdır. Örnek no. 107' deki figür bu tür bir başlık takmaktadır.

Kuka3. *Üç tuğlu kuka*; üç tuğ takılmış çeşidedir. Örnek no. 114' teki duacı adı verilen figürde görülmektedir.

Takkeler, silindirik gövdeli, yarım yuvarlak veya düz tepeli sonlanan ve çoğu zaman yüzeyi dilimli olan, fazla yüksek olmayan bir tür başlıktır. Sarıklarda destarın üstüne sarıldığı bir giyim ögesi olduğu gibi herhangi bir şey sarılmaksızın tek başına da kullanıldığı görülmektedir.

Takke1. *Tepesi yarım yuvarlak sonlanan kısa takkeler*; bunlar günümüzde kullanılan namaz takkeleriyle benzerlik göstermektedir. Örnek no. 3, 62, 123 ve 153' te bu tür takkeler bulunmaktadır. Örnek no. 62' de tasvir edilen bayraktarın başındaki iki adet kuş tüyü takılmış takkesinin tek tüylü bir benzerini 19. yüzyıl başlarında yapılmış, Roma Ulusal Grafik Enstitüsü'nde bulunan suluboya tekniğinde çizilmiş bir serdengeçtinin de başında da takılıdır(Resim için bkz. Doğu'ya Bakış...1996: 63). Yaklaşık 150 senelik bir zaman diliminde biçim değişikliğine uğramadan kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 153' teki derviş takkesinin başa giyilen kenarları turuncu renkte ince bir şeritle süslüdür. Bu tür bir takkenin 16. yüzyıl sonlarında resimlenen Surnâme'i Hümâyun yazmasında Şehzade Mehmed'in sünnet düğününde geçit yapan kuyumcuları gösteren bir minyatürde, kompozisyonun sol alt köşesindeki küçük bir çocuğun başında uçlarından püsküller sarkan farklı bir modeli görülmektedir(Resim için bkz. Reyhanlı 1983, resim 94a).

Takke2. *Sivri tepelikli takkeler*; tepesi ters "V" biçimi sonlanan sivri tepeli, silindirik gövdeli takkelerdir. Örnek no. 184, 183 ve 184' te bu tür takkeler görülmektedir. Kırmızı renkteki bu takkeler genellikle çocukların başında görülmektedir. 1590 civarında yapılmış, Şemailnâme-i Âl-i Osmân(TSM.A.3592) daki bir minyatürde Kanuni Sultan Süleyman ve genç şehzadesi sohbet ederken görülmektedir. Sahnenin ön tarafındaki fiskiyeli bir havuzun önünde eğlenen küçük şehzadelere bazılarında bu türde takkeler bulunmaktadır(Resim için bkz. Bağcı, Çağman ve Diğerleri 2006: 179). Bu takkelerin biçim olarak çok benzerleri Topkapı Sarayı Müzesi'nde de korunmaktadır(Bkz.F.63).

Takke3. *Kürk kenarlı takkeler*, tepeleri düz veya torba biçimi bol olan takkelerin kenarları kürk kaplıdır. Bu biçimleri ile tatar kalpaklarını anımsatmaktadırlar. Örnek no. 73 ve 99’ da cellatların başında görülmesi ilginçtir. Yine bu tipte takkeler bazı tasvirlerde tercüman figürlerinin başlarında da görülmektedir(Venedik Correr Albümü’nde Venedik Balyosu Lazaro’ nun tutuklanması sırasında arkasında duran figür Ralamb Albümü’ ndeki sicim tutan cellat figürüne çok benzese de bu bir tercüman olmalıdır.

Sikkeler silindirik formda olup, tepesi yarım yuvarlak sonlanan, çoğu zaman yan tarafında düşey bir çizgi bulunan, destarlı veya destarsız giyilen uzun bir başlık türüdür. Mevlevi dervişlerine özgü bir serpuştur.

Sikke1. *Sikke*, herhangi bir örtü ile sarılmayan sade görünümlü uzun, silindirik gövdeli bir başlıktır. Örnek no. 152’ de nakkare çalan Mevlevi dervişinde görülmektedir. 17. yüzyılın başlarına tarihlenen Taeschner Albümü’ ndeki sema eden bir grup Mevlevinin de başında bulunmaktadır(Bkz.F.370).

Sikke2. *Destarlı sikke* ; alt kısımlarına taylasanlı, tek sıra, düz beyaz bir dokuma-destar sarılan sikke türüdür. 1600’ ler civarına tarihlenen BL.Or.2709’ daki bir grup Mevlevi dervişinin başlarında bu tür sikkeler bulunmaktadır(Bkz.Örnek no. 14, 15, 16). Develioğlu’ nun ansiklopedik lûğatında Mevlevilerin başlarına giydikleri sikkenin üzerine sardıkları destarlara destar-ı şerif adı verildiği söylenmektedir(1993:178). 1600’ ler civarına tarihlenen ve bu tarihle de bizim katalogdaki British Library örneklerine uyan,Camiü’s Siyer yazmasındaki bir minyatürde(TSMK.H.1230, y. 121a) hem destarlı sikke hem de sade sikke takan bir grup Mevlevi figürü görülmektedir(Resim için bkz. Mahir 2004, resim 26).

Tolga veya miğferler hükümdarların ve sipahilerin savaş ve sefer esnasında taktıkları başa oturan kısmı silindirik formdaki, tepesi yarım yuvarlak sonlanan ve tepeliği bulunan, bazılarında ise kulak ve ense siperlikleri olan bir tür muharebe başlığıdır. Tolga olarak ta isimlendirilen miğfer örnekleri ve çeşitlemeleri şunlardır:

Tolga-Miğfer1. *Taylasan destarlı miğfer* ; tepesi yarım yuvarlak sonlanan, kulak siperliği bulunan miğfer üzerine bir ucu boşta kalacak biçimde alın kısmının çevresine düz dokuma sarılan bir başlık türüdür. Örnek no. 44’ te Bağdat Seferi’ ne çıkan ve Arap cengaveri kılığındaki IV.Murad’ın başında görülmektedir. 17. yüzyılın ortalarında resimlenmiş, Hz. Hamza’ yı simurg sırtında gösteren bir tasvirde, Hamza’ nın başında çok benzer bir destarlı miğfer bulunmaktadır. Tek fark Sultanın başlığı üç tuğ, Hz.

Hamza'ninki ise tek tuğla süslüdür (TSMK.H.2134/2; resim için bkz. Mahir 2004, resim 31).

Tolga-Miğfer2. *Kulak siperlikli miğfer* ; her iki yanında kulağı korumak için üçgen kesimli kulak siperlikleri bulunan, tepesi yarım yuvarlak olup, altın rengi metal bir tepelikle sonlanan bir tolga-miğfer türüdür. Örnek no. 44' tekinden farkı bunun orta kısmına sarılan düz dokumanın çok ince bağlanması ve tuğsuz olmasıdır(Bkz. Örnek no. 136; F. 219).

Tolga-Miğfer3. *Tüylük kısmı bulunan kulak siperlikli miğfer* ; bu türdekine çok benzer biçimdeki bir miğfer örneği de, Örnek no. 90' da bulunmaktadır. Miğfer yine kulak siperlikli olup, beyaz renk süpürge sorguç takılmıştır. Daha çok bir merasim başlığını anımsatmaktadır. Başlığın benzerleri 1594-95 tarihli Dublin Chester Beatty' deki Siyer-i Nebi'de bulunan Bedir Savaşı konulu bir tasvirde, kompozisyonun sağ alt köşesindeki kalkanlı bir grup askerin başında da görülmektedir(Bağcı, Çağman ve Diğerleri 2004:163).

Barata. *Bostancı baratası* ; başa oturan kısmından tepeye doğru genişleyerek bir torba biçimi sonlanan, kırmızı renkte bir başlık türüdür. Ekim 1703' te ulufelerinin ödenmediğini ileri sürüp ayaklanan bostancıların başlarındaki barataların çıkarılıp görevlerinden azledildikleri ve enselerine birer tabanca mermisi sıkılıp öldürüldükleri anlatılmaktadır (Özcan, 2002: 257). Barata, katalogdaki Örnek no. 172' deki genç adamın başında görülmektedir. Benzer örnekler Vehbi' nin Surnâmesi' nde (III. Ahmed Kitaplığı A. 3593) şenlik meydanının güvenliği ve düzenini sağlayan, elinde ince asaları bulunan bostancıların başında da bulunmaktadır(y.33b-34a ve 51b-52a; resimler için bkz. İrepoğlu, 1999: 130 ve 137).

Üsküf. Sultan I.Murad' ı at üzerinde gösteren 17. yüzyılın ortalarına tarihlenen TSM. 17/179' taki bir minyatürde, hükümdarın arkasında yürüyen kırmızı keçeli iki silahtarının üzerinde eski harflerle üsküf ibaresinin yazılı olduğu görülmektedir(Resim için bkz. Mahir, 2000: 327). Develioğlu'nun sözlüğünde okunuşu üsküf olan bu kelime rahip anlamında olduğu belirtilir(Bkz. Devellioğlu, 1995). Şemseddin Sami' nin Kâmus-ı Türkî'sinde ise "Akdenizdeki adalıların çok sıklıkla giydiği tepesi dönen, ucu püsküllü bir takkedir ve kırmızı yünden yapıp, fesin esasıdır" diye tanımlanmaktadır (Sami, 1317:206). Bu görseldeki örneğe göre alın kısımları altın rengi metal iplik şeritle süslenmiş, yatırtmalı kırmızı keçelere üsküf denildiği anlaşılrsa da üsküf kelimesinin altın telli şeridi bulunan keçe ve kukalar içinde kullanılmış olabileceği düşünülebilir. 1688-1704 tarihli anonim bir tarihteki "On bin kişilik üsküflü yeniçeriyen, solakan ve peykan " cümlesindeki (Özcan, 2002:142) farklı başlıklar

takan yeniçeri, solak ve peyklerin başlıklarındaki tek ortak noktanın bu süsleme şeridi olması da bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Örnek no. 61' deki Ralamb Albümü silahtar ağasının süs taşları ile bezenmiş kırmızı bir üsküf giydiği görülmektedir (Bkz.F.144). Örnek no. 47' de Naradowa Albümü' nde yine bir has odalı olan Tülbent ağası ve 51' deki İbrikar ağanın başların da bu başlığın yanları zülüflü bir çeşidini görmekteyiz. 1688 tarihinde resimlenmiş PBN örneklerinde de has odalılar ve tülbent ağasının başlarında hala zülüflü kırmızı üsküflerin olduğu görülmektedir (Bkz.Örnek no. 186, 187).

Hayvan postu. Anadolu parsı derisinden yapılmış, tepe kısmına doğru düzgün olmayan bir biçimde genişleyen bir tür başlıktır. Altı tuğludur. Örnek no.72' deki serdengeçti figürünün başında görülmektedir.

Terkli ve tepelikli tac. Miğfer formundaki başlığın metal görünümlü altın rengi bir tepeliği bulunmaktadır. Yüzeyi terk adı verilen dokuz dilime ayrılmış, başa oturan kısmı yine altın rengi, ince bir şeritle çevrilidir. Bektaşî taclarına benzer. Örnek no. 206' daki dervişin başında bulunmaktadır.

Daha çok takan kişilerin adlarıyla tanımlanan bazı başlıklar türleri de bulunmaktadır.

Hamlacı serpuşu. Başa giyilen kısmı silindirik formda olup ortasından hafifçe daralarak tepe kısmına doğru tekrar genişleyen, düz tepeli bir serpuştur. Kırmızı renktedir. Örnek no. 53 ve 108' te başlık bu türdendir. Barataları anımsatmaktadır.

Dilsiz serpuşu. Başa giyilen düz kısımdan sonra yatay dikdörtgen bir bölüm ile onu dik eksende kesen ince uzun bir dikdörtgen parçadan oluşan ve her iki kenarında kulaklarına doğru sarkan, sivri uçlu çatal biçimi kulak siperliği bulunan bir başlık türüdür. Sadece Örnek no. 130' da karşımıza çıkmaktadır.

Beylik çoban serpuşu. Öne doğru hafifçe eğik, düzgün olmayan dikdörtgen bir tepe kısmı bulunan ve her iki yanına eklenmiş, biçim olarak boynuzu anımsatan ve iki ucu sivri geniş üçgenimsi parçalardan ibaret bir serpuş türüdür. Sadece Örnek no. 81' deki saray çobanı figürünün başında bulunmaktadır.

Doğancı serpuşu. Arkaya doğru yükselen, torba biçimi geniş ve düzgün bir formu olan, tepe kısmının her iki yanından kulaklarına doğru sarkan, uçları sivri çatal siperlikler eklenmiş bir tür başlıktır. Genellikle doğancı figürlerinin başında görülmektedir(Örnek no. 95, 104, 109). Üç örneğinde desenli dokumadan yapılması başlığın bir özelliği olmalıdır.

Avcı serpuşu. Tepe kısmı bostancı barataları gibi yukarıya doğru genişleyip yarım yuvarlak sonlanan kulak hizasındaki yan kısımlarından bu kez bir tavşan kulağı gibi yukarıya doğru yükselen, uçları sivri, çatal kulaklıkları bulunan kendilerine özgü bir tür başlıktır. Örnek no. 76' da tüfeğine avladığı tavşanı asmış bir avcı figürünün başında görülmektedir.

Rumeli Beylerbeyi serpuşu. Başa geçen kısmı silindirik formda, yarım yuvarlak tepeli, ön ve arka tarafında tekne gövdesini anımsatan, kenarları aşağıya doğru kıvrık ve sivri, eşkenar olmayan üçgen siperlikler eklenmiş bir tür şapkadır. Tepe kısmına her birinde üçer tuğ olan, altın rengi yuvaları bulunan dokuz tuğ takıldığı görülmektedir. Örnek no. 133' teki figür bu tür bir başlık takmaktadır(Bkz.F. 216). Bu türde bir başlıkta bu yüzyılın başında hazırlanmış, alimler biyografisi Şakayik-i Nu' maniye' deki Seyid Veled'i ziyarete gelen, insan kılığına girmiş bir melek figürünün başında görülmektedir (Resim için bkz. Taşköprülüzâde Osmanlı Bilginleri 2007:231).

Rumeli Beyi serpuşu. Neredeyse aynı tür başlığın ön ve arka kenarlara eklenen siperlikleri daha kısa ve uçları aşağıya doğru kıvrık ve sivri değildir. Yine tepe kısmına her birinde üçer tuğun olduğu dokuz tuğlu bir sorguç takılmıştır(Örnek no. 83; F. 166).

Rumeli çavuşu serpuşu. Rumeli Beyi' nin taktığı başlığa çok benzer bir formdaki başlık, çok daha küçüktür ve eşkenar olmayan dikdörtgen siperliklerin uçları sivri fakat yukarıya doğrudur(Bkz.Örnek no. 132, 196). Örnek no. 132' deki Ralamb Albümü Rumeli çavuşu figürünün başına taktığı, diğer üç örnekten farklı olarak yeşil renktedir.

Peyk tası. Silindirik gövdeli başlık, yarım yuvarlak sonlanmaktadır. Üzerinde kazıma tekniği ile yapıldığı düşünülen bezemeler bulunmaktadır. Ayrıca yeniçeri tüylüklerine çok benzer tüylük kısımları da başlığın ön tarafına eklenmiştir. Bunların uçlarına tek tüy sorguçlar takılıdır(Örnek no. 128, 129). Örnekleri günümüze ulaşmış peyk tasları da benzer biçimlerde(Bkz.F.344). Levni' nin H. 2164' deki albümünde y. 3a' da bulunan peyk tasvirinde de benzer bir başlık bulunmaktadır(İrepoğlu, 1999:174).

Topçu serpuşu. Beylik çoban figürünün başındaki ile neredeyse aynı modeldedir. Bu da Beylik çoban figüründeki gibi giysiyi taşıyanın yabancı kökenli olabileceğini akla getirmektedir. Topçular arasında Macar kökenlilerin olduğu da bilinmektedir. Örnek no. 143' teki bu başlığın benzeri 19. yüzyılda resimlenmiş suluboya bir resimdeki kadirga topçusu tasvirinde de görülmektedir(Roma Ulusal Grafik Enstitüsü FN 3451; resim için bkz. Doğu'ya Bakış...1996:68).

Kulak siperlikli ve güneşlikli derviş serpuşu. Başlığın ön kısmında alınına doğru eğik, uzun bir güneşlik ve yan kısımlarında yukarıya doğru kaldırdığı kulak siperlikleri bulunan, tepe kısmına doğru daralan bir tür serpuştur. Örnek no. 212' deki dervişin başında bulunmaktadır. Güneş siperliği ile Levni' nin 1720' lerde resimlediği TSMK.H.2164 no lu albümdeki y. 22b' deki, kalenteri dervişinin başındaki başlığa çok benzediği görülmektedir(Resim için bkz. İrepoğlu, 1999:205). Levni muhtemelen saray ressamlarından İstanbullu Hüseyin tarafından yapılmış Paris örneklerini görüp bunlardan esinlenmiş olmalıdır.

Katalogda yer alan kadın figürlerindeki başlıklar erkeklerdeki gibi çok çeşitli değildir. Ayrıca Haseki ve Valide sultan figürlerinin dışında da unvanı gösteren başlıklar bulunmaz. Kadın başlıklarında yüzyıl boyunca bazı değişikliklere uğrayan bir modayı takip edebiliriz. Başlık türleri daha çok biçim özelliklerine göre isimlendirilmiştir. O dönemde kullanıldığını bildiğimiz bazı başlıklar bilinen isimleriyle tanımlanmıştır.

Küçük takkeler. Fes benzeri, başa giyilen kısmı silindirik formda olup, tepe kısmına doğru hafifçe daralan, tepesi düz başlıklardır. Genellikle desenli dokumalardan yapıldıkları görülmektedir. Nurhan Atasoy'un(2001) fino fes, İnal' ın tamtura adını verdiği başlıklar fes de diyebileceğimiz küçük takkelerdir(Örnek no. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 38, 41). Katalogdaki ilk örnekler 1600 lerin başındaki bu modayı işaret etmekte iken örnek no. 41' deki tasvir 17. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenmektedir. Yani 1630' lar civarında da hala bu küçük takkeler moda olmalıdır. Çiçek desenli benzer takkeler günümüze kadar ulaşabilmiştir(Bkz.F. 64). Ayrıca III.Mehmed'in Eğri fethini konu alan yazmadaki (TSMK.H.1609) bir minyatürde pencereden bakan iki genç kadının başında da altın rengi fes görünümlü bu takkelerden görülmektedir. Yani başlık 16. yüzyılın sonlarında da kullanılmaktadır(Resim için bkz. Reyhanlı, 1983, resim 101).

Yüksek konik başlıklar. Bunlar başa oturan kısımları silindirik olup, tepeye doğru hafifçe daralan ve tepeleri genellikle düz sonlanan oldukça uzun başlıklardır. Örnek no. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30). 1610' lardan itibaren moda olmaya başlamıştır. 1618 tarihli Mundy Albümü' ndeki birçok örnekte görüldüğü gibi başlıklarda gümüş ve altın rengi iplikle yapılmış seraser kumaşlar ve desenli dokumalar kullanılmıştır. Dokumalar genellikle çiçek ve yaprak desenlidir. Bunların Mundy Albümü'nde kaşbastılarla süslandıkları görülmektedir. Hanzâde Sultan'a ait seraserden yapılmış

bu tür bir başlıkta bunların yüzyılın hemen başından itibaren saray ve çevresinde moda olduğunu göstermektedir(Bkz.F.68).

Hotoz. Başın bir tarafına doğru yatırılan, küçük bir mindere benzeyen biçimi ile bir tür hotoz, 17. yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlamaktadır. Başlık, ortasından sarkan altın rengi metal iplikli bir püskülle ve katlanmış yelpaze biçimi bir taçla süslenmektedir(Örnek no. 65, 67, 68, 126, 145, 149, 158, 159, 201, 203, 205). 1688'lerde yapılmış örneklerde de görülmesi uzun süre moda olduğunu göstermektedir. Van Mour' un yaptığı loğusa kadın konulu resimdeki bazı kadınların başında yine hafifçe yana yatırılmış, bu kez incilerle süslü benzer hotozlar görülmektedir(Resim için bkz.Bull 2003: 38). Ancak Levni'nin yine aynı yıllarda yaptığı H.2164' deki kadın figürlerinin bazılarının başında başın bir yanına doğru kıvrılan, daha yassı ve ucu sivrilen hotozlar artık beğeninini değiştiğini işaret etmektedir(Resimler için bkz. İrepoğlu 1999: 181, 183).

Yüksek terpuş. Başa oturan kısmı silindirik ve dar olup, tepe kısmına doğru hafif bir iç bükey kıvrımla genişleyen ve tepesi düz sonlanan bir tür kadın başlığıdır. Katalogdaki örneklerde sokak kıyafetli kadınların başlarında görüldüğü için bir yaşmakla birlikte kapatılarak kullanılmışlardır(Örnek no. 66, 162). Başlığın günümüze ulaşabilmiş bir örneği iri yapraklı bir bitki tasviri bulunan seraser kumaştan yapılmıştır (Bkz.F.70). Yüzyılın ortalarına doğru moda olmuş bir başlık türü olmalıdır. Örnek no. 157' deki Marciana Albümü Valide sultanında başa giyilen kısmın kenarında taç bulunan, yüksek bir terpuş görülmektedir. İki sorguçla süslü başlık, stilize kuğu figürleri ile bezeli bir dokumadan yapılmıştır(Örnek no. 157). Yüksek terpuşun kaşbastı ve ucu çatal görünümlü bir dokuma ile kullanıldığı örnek, Örnek no. 112 ve 165' tir.

Tepesi yassı terpuşlar. Sadece elips biçimi olan yassı tepe kısımları görülmekle birlikte muhtemelen alt kısmı boru gibi ve daha dar olup, başa oturan kısmı silindirik olmalıdır. Bunların yaşmakla kullanıldığı örnekler de vardır(Örnek no. 64). Örnek no. 155 ve 161' deki kenger yaprağı desenli bir dokumadandır ve yaşmaksız kullanılmıştır. Örnek no. 55' te yine yaşmaksızdır fakat bu kez başa oturan kısmı tek sıra düz bir dokuma ile tutturulmuştur. Arka kısmına yuvalı bir tüy sorguç takılmıştır. Örnek no. 160' da ise tepesinin ortasından geçen, beyaz bir dokuma ile başa tutturulduğu görülmektedir. Tepesi yassı terpuşun bir yemeni ve kaşbastı ile kullanıldığı örnekler, Örnek no. 199 ve 200'dür. Enseliğinde eklendiği çok daha zengin bir baş tuvaleti bulunan PBN örneği ise kadın başlığındaki zengin tasarımların varlığını göstermektedir(Örnek no. 202). Yassı terpuşun aynı zamanda gelin

başında da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örnek no. 119' daki Ralamb Albümü gelini ile katalogda kullanılmayan İDM. gelininin başına örtükleri telli duvakların üstünde yassı terpuşlar kullanılmıştır. Duvağı başlığa tutturmak için altın rengi bir saç bandından yararlanıldığı da görülmektedir.

Yaşmak. Beyaz dokumadan yapılan saçı, yüzü ve boynu örtmeye yarayan bir tür örtüdür. Sokak kıyafetinin değişmez bir parçasıdır. Örnek no. 147' de hamama giden kadının başında bulunmaktadır. Başına yassı tepelikli bir takke giydiği de anlaşılmaktadır. Bu takkenin açıkça görüldüğü örnek, Örnek no. 204' tür. Saçını örten siyah takkesinin üstüne bağladığı yaşmak yüz ve saçı örten iki parçalıdır. Yaşmağın kenarlarında altın iplik işlemeli bir şerit bulunduğu da görülmektedir. 1590' lardan sonra hazırlanan Surname-i Hümayun' da (TSMK. H. 1344) şenlikleri seyreden halkın arasındaki kadın figürlerinde benzer yaşmak örneklerinin kullanıldığı fark edilmektedir(Resim için bkz. Reyhanlı, 1983, resim 93b).

Tepesi ters "V" biçimi sivri dikdörtgen formlu yüksek başlık. Katalogda yer alan başlık diğer hiçbir örnekte görülmemektedir. Başlığın ortasına sarılan düz beyaz bir dokuma enseye doğru sarkmaktadır.

Haseki kadın tacı. Miğfer formunda olup, orta kısmında taç biçiminde üç sivri dilim bulunmaktadır. Genellikle süs taşları ve sorguçlarla süslenmektedir. Başlık Örnek no. 146, 166 ve 198' de bulunmaktadır. Örnek no. 146 ve 198 çift sorguçla süslüdür. Başlık, Siyer-i Nebilerde bulunan Cebrail ve melek tasvirlerinin başlıklarına da çok benzemektedir(Resimler için bkz. Tanındı 1984, resim 27, 31, 38, 39, 47 ve 50). Özellikle bir resimde Hz. Muhammed' in göğze çıkararak Burağın da başında görülmesi ilginçtir. Erkek çocuk vererek Osmanlı soyunun devam etmesini sağlayan hanımlara haseki unvanı verilmesi ve Osmanlı soyunun da Hz. Muhammed'in soyundan geldiğinin silsilenâmelerde vurgulanması ile ilgili bir düşünceyle, haseki sultan figürleri böyle bir başlıkla resimleniyor olabilirler. Ancak 1720' lerde Levni'nin yaptığı H.2164 no lu albümdeki Acem gelininin başında da bu tür bir başlığın üstelik çift sorguç takılmış şekilde görüldüğü de bilinmektedir(Resim için bkz.İrepoğlu, 1999: 177).

Kenarı kürk kaplı takke. Başa oturan kısmı kürkle kaplanmış, içe doğru hafifçe basık bir tepeliği ve dilimli yüzeyi bulunan kısa bir takke türüdür. Örnek no. 115' teki kadının başında bulunmaktadır. Erkek başlıklarına benzeyen tek örnektir. Örnek no. 73' teki elinde kazık tutan celladın başlığına çok benzeyen bir modeldir. Takke cellatta kırmızı burada altın rengi dokumadandır. Ancak başlığın ağız kenarının çevreleyen kürk, her iki örnekte de kırmızı ve siyah olmak üzere çift renklidir.

Sivri üçgen kulaklıklı takke. Miğfer formuna benzeyen başa oturan kısmı silindirik olup, tepesi hafifçe sivri yarım yuvarlak sonlanan, kulak hizasından aşağıya doğru sarkan, uçları sivri üçgen biçimi kulak siperlikleri de bulunan bir başlık türüdür. Sadece Örnek no. 31' te görülmektedir. Başlığın başa oturan kenarları, üzerindeki feracenin kumaşından yapılmış ince bir şeritle süslenmektedir. Yine tepe kısmından enseye doğru sarkıtılan beyaz bir enselikle başlığın süslemesi tamamlanmaktadır (Bkz.F.115).

Kavuk ve kavuk örtüsü. Tepesi yarım yuvarlak sonlanan ve çok fazla uzun olmayan silindirik formdaki bir kavuğun üzerine uzun, beyaz dokumadan yapılmış kavuk örtüsünün örtüldüğü ve beyaz bir kaşbastı ile başa tutturulduğu bir başlık türüdür. Sadece Örnek no. 148' de görülmektedir.

17. yüzyıl kadın başlıkları biri hariç erkek başlıklarından çok farklı biçim ve süsleme özellikleri göstermektedir. Erkek başlıklarının çoğunlukla tüy sorguçlarla süslediği görülürken burada çok az örnekte tüy sorguç kullanıldığı görülmektedir(Örnek no.146, 157, 166 ve 198). Kadın terpuşları daha çok enselik, kaşbastı, altın rengi katlanmış küçük taçlar ve püsküller ile bezenmiştir. Bir çok örnekte kaşbastı kullanılmıştır(Örnek no. 38, 119, 122, 148, 156, 165, 200, 203 ve 205). Enselik Örnek no. 31 ve 156' da görülmektedir.

Katalogdaki çocuklardan genç şehzadelerin başında selimiler, berber çırağı ve annesi ile hamam giden küçük çocuğun başında ise tepesi sivri küçük kırmızı takkeler bulunduğu görülmektedir. Benzer takkeler sünnet çocuğunun da başında bulunmaktadır.

Erkek başlıklarında keçe, mukavva üzerine tülbent, düz dokumalar, deri, metal ve renklendirme ile deve tüyünü anımsatan malzemeler kullanılmışken, kadın başlıklarında metal iplikli püsküller, kürkler, düz dokumalar ve özellikle desenli dokumaların kullanıldığı görülmektedir. Sorguç, kaşbastı, enselik, altın rengi katlanmış küçük taçlar, değerli süs taşları gibi süsleme öğelerinin yanı sıra desenli dokumalar da kadınların taktıkları başlıkları bezemektedir.

6.1.11. Ayağa Giyilenler

6.1.11.1 Ayağa Giyilenlerin Türleri, Süslemeleri ve Kullanılan Malzemeler

Erkek figürlerinin ayağa giydikleri türlerin kadınlara göre biraz daha fazla çeşidi bulunmaktadır.

Çizme1. *Uzun konçlu çizme*; uzun konçlu, konçlarının ön kısımları daha uzun arka kısımları biraz daha kısa kesimli ve sivri kavisli burnu olan topuksuz bir ayak giysisidir. Bazı örneklerde uzun konçları elbiselerinin altında kaldığı için görülmemekle birlikte yan taraflarındaki topuğa kadar inen ince birleştirme çizgisinden bunların modeli anlaşılabilir. Örnek no. 34, 35, 37, 43, 44, 46, 47, 48, 51, 56, 59, 69, 71, 73, 74, 80, 81, 82, 84, 87, 91, 93, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 112, 117, 120, 121, 124, 131, 136, 137, 138, 139, 144, 151, 154, 163, 167, 169, 170, 171, 173, 176, 183, 185 ve 191' de erkek figürlerinin ayağında çizme bulunmaktadır. Örnek no. 112 ve 191' de çizmenin rengi kırmızı, Örnek no. 69, 81, 87, 167, 176' dakiler siyah, diğer tüm örneklerdeki ise sarı renktedir. Yine Örnek no. 87 ve 191' deki çizmelerin uzun konç ağızları diğerlerinden farklı olarak düz kesilmiştir.

Çizme2. *Kısa konçlu ve topuklu çizmeler* ; Kısa ve biraz bol konçlu, sivri burunlu ve topuklu olup bazı örneklerinde demir mahmuzlar bulunmaktadır(Örnek no. 83, 132, 133, 196). Örnek no. 132 ve 196' daki Ralamb ve PBN. Albümlerindeki Rumeli Çavuşu çizmelerinin topuk kısımlarının arkasına eşkenar dörtgen biçimi mahmuzlar takılmıştır.

Pabuç-mest. Kısa konçlu, sivri kavisli burunlu, topuksuz bir ayak giysisidir. Kısa koncun saya kısmıyla olan birleşmesi ince yatay bir dikiş çizgisi ile belirgindir. Yine topuğa doğru uzanan ince düşey bir dikiş izi de pabuç-mesti kolaylıkla tanımlayabilmemize olanak vermektedir. Katalogdaki çok sayıda örneğin ayağında görülmektedir(Örnek no. 18, 19, 42, 49, 50, 52, 53, 54, 60, 61, 70, 72, 75, 77, 78, 79, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 103, 108, 113, 115, 116, 118, 127, 128, 129, 130, 134, 135, 140, 172, 174, 187, 188, 190, 192 ve 193). Kısa konçlarının ağız kenarları düz kesimli iken aşağıda değineceğimiz bazı botların konç kesimi gibi "V" biçimi olan örneklerde bulunmaktadır(Örnek no. 78, 90). Örnek no 132' teki şatırın pabuç-mestinin konçları diğerlerine göre çok daha uzun olup bot konçları gibidir. Hiçbir örnekte süsleme bulunmadığı görülmektedir.

Pabuç. Konçsuz, sivri, kavisli burunlu ve topuksuz bir ayak giysisidir. Örnek no. 1, 4, 5, 16, 33, 36, 39, 45, 70, 123, 186, 142' de ayak giysileri bu türdür. 1600' lere tarihlenen BL. örneklerinden birinin de pabuç pembe renktedir(Örnek no 16). Örnek no. 70, 123 ve 142' de ise pabuçlar siyah renktedir. Bunlardan Örnek no. 70 pranga vurulmuş bir mahkumu göstermektedir. Diğer tüm örneklerde pabuçlar sarı renktedir.

Ancak pabuçlarda da herhangi bir süsleme görülmemektedir. Sadece Örnek no. 210' daki dervişin ayağındaki pabuç kısa konçludur. Fakat konç ağzı botlardakine benzeyen "V" biçimi kesimlidir. 1720' lerde yapılmış Levni'nin resimlediği Surnâme' de yeniçerilerin çorapsız olarak kırmızı pabuçlar giydikleri görülmektedir(Resim için bkz. İrepoğlu 1999:129). Sivri kalkık burunlu bu pabuçlar 19. yüzyıl örneklerinde bile bulunmaktadır(Resim için bkz. Doğuya Bakış...1996 :49, 64, 67).

Bot1. *Konç ağzı düz kesimli botlar*; Kısa ve dar konçlu, sivri kavisli burunlu ve topuksuz bir modeldir. Örnek no. 22, 40, 211 ve 212 bu türde ayak giysileridir. Örnek no. 211' de kırmızı renkte olup konç ağzının kenarları sarı şeritlerle süslüdür. Örnek no. 212' de ise lacivert renktedir ve yine konç ağzları aynı biçimde bir süsleme şeridi ile bezenmiştir. Diğer iki örnek ise sarı renkte ve süslemesizdir.

Bot2. *"V" kesimli konç ağzı bulunan botlar* ; tanımlamasından da anlaşılacağı üzere konç ağzları "V" biçimi içeri doğru kesilmiştir. Dönemin ayakkabı modalarından biri olarak dikkati çekmektedir. Benzer örnekler Topkapı Sarayı Müzesi pabuç koleksiyonunda da bulunmaktadır(Resim için bkz. The Topkapı Saray Museum Costumes 1986). "V" kesimi konçlu botlar 19. yüzyıl örneklerinde de görülmektedir (Resim için bkz.Doğu'ya Bakış...1996:66, 68).

Dilli yemeni. Bir tür pabuç kesimi olup, konç yerine ön kısmında küçük bir dikdörtgen dili bulunan, ucu sivri, kavisli burunlu ve topuksuz bir modeldir(Örnek no. 62, 76, 153). Tümü sarı renkte olup, üzerlerinde hiçbir süsleme bulunmamaktadır.

Terlik. Konçsuz, topuk kısmı açık , sivri burunlu ve topuksuz bir ayak giysisidir. Örnek no. 14, 21, 58, 194, 197 da bu tür terlikler bulunmaktadır. Örnek no. 14 ve 197' terlikler siyah, Örnek no. 194' teki ise kırmızıdır.

Takunya. Kalın bantlı, kısa ve kalın ökçeli,üstü tamamen açık bir ayak giysisidir. Bir tek örnekte tasvir edilen bir dervişin ayağında görülmektedir(Örnek no. 208). Malzemesi deri bant ve ahşap olmalıdır.

Yüksek ökçeli nalın. İnce uzun ökçeli, bantlı, üstü açık bir modeldir. Takunyadan farkı ince, uzun ökçeleridir. Genellikle ev içinde ve hamamlarda kullanılır. Burada da bir erkek figürünün ayağında gösterilmiştir(Örnek no. 175). Sokak berberinin çırağının ayağında ise pabuçla birlikte kullanıldığı görülmektedir(Örnek no. 77).

Erkek ayak giysilerinde yapım malzemesi olarak deri ve bazı örneklerde ahşap kullanıldığı ve bunların hiçbirinde(PBN örneklerindeki iki dervişin ayağında bulunan konç ağzlarında sarı şeritler olan botlar hariç) süsleme öğesi bulunmadığı anlaşılmaktadır. 27 Eylül 1702 tarihinde Vezir Mustafa Paşa zamanındaki kanun

suretinde kefere ve Yahudi taifesinin sarı mest ve pabuç giymesinin yasaklandığı belirtilmektedir(Özcan, 2002: 176). Örnek no. 197' deki muhtemelen bir Ermeni badanacıyı konu eden tasvirde terliğin rengi siyahtır. Ancak bunun tam tersi olarak bazı Türk figürlerinde kırmızı ve siyah renkte çizme ve pabuç kullanıldığı, bu yasağın sadece gayrimüslimler için olduğunu göstermektedir.

Kadın figürlerinde erkeklerde görülen ayak giysilerinden çizmeler haricinde tümü kullanılmaktadır. Modelleri ve kesimleri tamamen aynıdır. Onun için tür ve model tanımlaması yapılmadan örneklendirilecektir.

Pabuç. Katalogdaki kadın figürlerinin ayaklarında en çok görülen giysi türüdür(Örnek no. 6, 8, 10, 13, 26, 29, 30, 55, 63, 68, 125, 145, 147, 149, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 165). Örnek no.6' daki açık mavi, 10 ve 56' daki siyah, 157' deki Valide Sultanın pabucu ise altın sarsı renktedir. Pabuçlarda herhangi bir süslemeye rastlanmamaktadır. Oysa yaklaşık 10 sene sonra resimlenen H. 2164' teki Levni tasvirlerinde, genç hanımların ayaklarında burun kısımlarında süslemeler bulunan pabuçların var olduğu görülmektedir(Resimler için bkz. İrepoğlu, 1999: 179, 181, 183, 185, 189, 193). Ayrıca katalogdaki örneklerde bulunmayan yüksek topuklu pabuçların da 18. yüzyılın başından itibaren kullanıldığı görülmektedir(Resim için bkz. İrepoğlu 1999: 194).

Terlik. Pabuçlardan sonra en çok giyilen ayak giysisidir. 1600' ler civarına tarihlenen BL. Albümü örnekleri ile 1688' lerdeki PBN. örneklerinde terliklerin özellikle bir tabiatın üzerinde resimlenen figürlerde görülmesi, bunların yüzyıl boyunca dışarıda da giyilen bir ayak giysisi olduğunu göstermektedir(Örnek no. 7, 8, 9, 23, 31, 41, 198, 199, 200, 201 ve 202). Örnek no. 7' deki açık mavi renkte olup üzerindeki hırkayla uyum göstermektedir. Örnek 8 ve 9' takiler siyah renktedir. Örnek no. 31' deki ise Levni' nin resimlerindeki bir çok örnekte olduğu gibi beyazdır. Ancak yine hiçbir süsleme ögesi görülmemektedir.

Nalın. Örnek no. 24 ve 65' te nalınlar bulunmaktadır. Örnek no. 11' de nalın üzerine lacivert renkte pabuç giyilmiştir. Pabucun rengi yine içe giyilen giysinin kumaşı ile uyum göstermektedir. Örnek no. 166' da ise iki ayak giysisinin birlikte kullanıldığı görülebilir. Bu kez bir terlik nalının üzerine giyilmektedir. Örnek no. 27 ve 38' deki nalınlar ise yüksek ökçelidir.

Pabuç-mest. Örnek no. 64, 66, 28, 67, 122, 158 ve 204' te pabuç-mestler görülmektedir. Bunlardan Örnek no. 28' deki beyaz renkte olup, koncu biraz daha

uzundur. Diğerleri hep sarı renktedir. Üzerlerinde herhangi bir süsleme ögesi bulunmadığı görülmektedir.

Katalogda bulunan çok az sayıdaki erkek çocuğu figürlerinin ayak giysileri incelendiğinde dönemin büyükleri ile benzer nitelikte ayak giysileri giydikleri görülmektedir. Berber çırağı yüksek ökçeli nalın üzerine pabuç, hamama giden çocuk ise pabuç-mest giymiştir. Kırdı içki içen üç genç saraylı ise konçsuz, sarı renk pabuçlar giymektedir.

Tüm örnekler incelendiğinde kullanılan malzemenin yine çoğunlukla deri ve birkaç örnekte ahşap olduğu görülmektedir. Hiçbirinde süsleme bulunmamaktadır. Ancak göremediğimiz örneklerde süslemeli pabuçların da olabileceği unutulmamalıdır.

6.2. Görsellerin Osmanlı Sosyal Yaşantısı İle İlgili Yansıttıkları

Osmanlı kıyafet resimlerinde görülen bazı figürler dönemin Osmanlı toplumsal yaşantısı ile ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Bir çok meslek kolunun temsilcileri ve bunların giyim- kuşam tarzları albüm resimlerinde görülmektedir.

Kıyafet albümlerinde berber, sünnetçi, hallaççı, hamal, badanacı, saka, simitçi, meyve-sebze satıcısı, yumurta satıcısı, çalpara satıcısı, meyhane aşçısı, salatacı, akideci, Rum balıkçı, kürkçü, ekmekçi,oyuncakçı, akça tahtacısı, maskara gibi meslekleri yapan figürler de resimlenmiştir.

17. yüzyıl sokak berberindeki bir saç kesiminin tiyatral bir kurgu ile canlandırıldığı görülmektedir. Bu sahne bir çok şeyi ortaya koymaktadır. Birincisi sokak berberlerinin varlığıdır. İkincisi sandalyesi, musluklu tulumları ve bunların ahşap askıları ile sokakta yaratılan küçük bir dükkanın görünümüdür. Bu tasvirde müşterinin saç kesimi hakkında da bilgi edinilmektedir. Berberin elindeki ustura ile müşterisinin başının tam ortasında bir tutam bırakacak biçimde bir saç kesimi yaptığı görülmektedir. Bu saç modeli dönemin bir çok tasvirinde bulunmaktadır. Yine tasvirden berberlerin bir çırak yardımıyla çalıştıkları da görülmektedir. Taeschner Albümü'ndeki sokak berberi ise buradaki tasvirle neredeyse aynıdır. Küçük farkları berberin sarığını süsleyen sırma bir bant ile hakim yakalı, kolsuz üstlüğünün

eteklerinin daha kısa olmasıdır (Bkz.Taeschner 1925, resim 21). İstanbul Deniz Müzesi Albümü'nde, İDMK.2380,65-64 kayıtlı berber tasviri ise biraz daha farklı bir kıyafet ile karşımıza çıkmaktadır. Berberin başında subaşılar da da gördüğümüz armûdi formda bir tür sarık bulunmaktadır. Berber bu kez yalnız tasvir edilmiştir. Küçük hakim yakalı, kısa kollu, bele kadar düğmelerle kapanan bir hırka giymektedir. Hırkanın kollarının altından beyaz bir iç gömlek giydiği görülmektedir. Boynuna attığı peşkiri, belindeki kuşağa soktuğu saplı aynası, elinde tuttuğu küçük bakracı ve açık renk iş önlüğü ile berber olduğu kolaylıkla anlaşılabilir (Resim için bkz. Renda, 1997a:169,resim 27). Belirli kalıplara bağlı kalınarak yapıldığını savunduğumuz bu tasvirlerin bazılarında farklı dükkanlarda çalışan ressamın kişisel yorumlarının da verildiği anlaşılmaktadır. Belki de resimlerin satışında etkili olabileceğini düşündüğümüz bu değişiklikler çarşıdaki bu tür dükkanlar arasında bir rekabetinde olabileceğini akla getirmektedir.

Berlin Staatliche Museen Kunstbibliothek, Lipp.17, B1 116 no lu kıyafet albümünde de İstanbul sosyal yaşantısında yer bulan bazı mesleklerin temsilcileri resimlenmiştir. Bunlardan biri, kare bir kutu üzerine koyduğu, yuvarlak bir saç üzerinde balık pişiren bir meyhane aşçısıdır. Aşçı figürü iş önlüğü ve peşkir takmaktadır (Resim için bkz.Renda, 1997a:167,resim 19). Diğer bir figür ise bir elinde tuttuğu maymun ile gösteri yapan maskaradır. Sokaklarda halkı eğlendirerek para kazanan maskaralardan birini gösteren tasvirde figür, tunik benzeri kısa bir üstlülle, diz çakşırı ve tozluk giymektedir. Başında yine haktan kişilerin çokça giydiği takke etrafına dolanmış tülbentten yapılmış bir sarık bulunmaktadır(Resim için Bkz. Renda,1997a : 167, resim 20).

Türkiye' de korunan tek albüm örneği İstanbul Deniz Müzesi'ndedir. Albümdeki ilk resimlerin akide şekeri satıcısı, kaymakçı, salata satıcısı, Akça tahtacısı, kürkçü ve oyuncakçı gibi sokak satıcılarını resimlediği görülmektedir(Renda 1997a). Oyuncakçı figürü Bodleian Library örneğiyle benzerlik göstermektedir.

Günümüzde yün yatak ve yorganlarının kullanıldığı bölgelerde az da olsa devam eden bir zanaat kolu da hallaçlıktır. Hallaç, elindeki alet yardımıyla yünü atarak havalandırmak suretiyle çalışır. Albümde resimlenmiş hallaç aleti döneme ait görsel bir belge olduğu gibi bu dönemde geçerliliği olan bir meslek kolu olduğu da anlaşılmaktadır.

Gerek Taeschner Albümü gerekse Venedik Albümü'ndeki sünnet edilen çocuk ve sünnet yatağı konulu resimler de Müslümanlıktaki bir sosyal geleneği göstermektedir. Bu resimler sünnet yatağı, sünnet önlüğü gibi objeler hakkında da bilgiler vermektedir. Bologna Comunale dell Archiginnasio' daki sünnet çocuğunu gösteren tasvirde, çocuğun başındaki takke ile desenli bir yorganla özenle hazırlanmış sünnet yatağı görselin belgesel yansımalarıdır(Bkz. 263). Yastıkların üstüne altın yıldızdan yapılmış, yastık benzeri küçük , yassı dokumaların konulması da bir geleneğin sonucu olmalıdır.

Yumurta satıcısı figürü bir başka sokak esnafını göstermektedir. Yumurtaların deve kuşu yumurtası gibi iri resimlenmesi sattığı şeyin izleyici tarafından kolay algılanması için olmalıdır. İsveç Kraliyet Kütüphanesi'ndeki bu tasvir, envanterde *ayran seller* olarak belirtilse de bu figür bir yumurta satıcısını gösteriyor olmalıdır. Resimdeki iri yumurtalar deve kuşu yumurtasına ait olabilir mi? Muhtemelen sanatçının sepet içindeki yumurtaları vurgulamak isteğinin bir sonucu olarak oldukça iri çizilmişlerdir. Majda (2006:210,resim 14) bu figürün çökelek satıcısı olduğunu belirtmektedir.

Osmanlı kıyafet albümlerinin çok sık tekrarlanan konularından birisi de sakalardır. Su ihtiyacını karşılayan sakalar, kimi zaman omuzlarına astıkları kovalar veya tulumlarla kimi zamanda bir hayvan yardımıyla su taşırlarken resimlenmişlerdir. Kırba adı verilen deri tulumları sırtlarında taşıyarak dolaşan sakaların sayısının yük hayvanı kullanarak taşıyanlardan çok olduğu bilinmektedir(Mantran,1990,II:105). Katalogdaki omzuna astığı askıların ucundaki deri tulumlarla su taşıyan acemioğlan görünümlü figür, saka tasvirlerindeki kalıplarla benzerlik göstermektedir(Bkz.F.233).

İstanbul sokaklarında dolaşarak taze meyve ve sebze satanların da bulunduğu bilinmektedir(Mantran,1990,II:106). İstanbul sokaklarında satış yapan çok sayıdaki seyyar satıcıdan birisini gösteren tasvir Ralamb Albümü 8:10,y.12'de bulunmaktadır(Bkz.F.152). Meyve ve çiçek satan bu figürün benzerine BBKA' daki Bologna albümündeki tasvirde de rastlamaktayız. Katalogda yer almadığı halde 18 ve 19. yüzyıl tek figürlü resimlerinde ciğer satıcısı, marul satıcısı ve baca temizleyicisi gibi sokak satıcılarının da bulunduğu bilinmektedir.

Ralamb Albümü'nde y.61' de bulunan kıyafeti ile bir Yahudi olduğu anlaşılan figür, elinde tuttuğu çalparaları satmaktadır(Bkz.305). Omzuna astığı torba da ise muhtemelen satacağı çalparalar bulunmaktadır(Resim için bkz.Majda 2006:234,resim 61).

Paris Albümü'ndeki badanacı tasviri bir badanacının kullandığı araç-gereçleri de göstermesi açısından önemlidir. Resimdeki figür, güğüm ve uzun saplı badana fırçası kullanmaktadır. Ermeniler, Osmanlı toplumsal yaşantısında badanacılığın yanı sıra fırıncılık, marangozluk gibi meslekleri de yapmaktadır(Mantran 1990,II:58). Bunların dışında İran ile Doğu ve Orta Anadolu kumaşlarını İstanbul'a getirenler arasında Ermenilerinde bulunduğu bilinmektedir. Özellikle de İran ve Bursa ipeklilerinin başkentte ulaşmasını sağlayan tüccar gruplarında Ermeniler de bulunmaktadır(Mantran,1990,II:58).

Kıyafet albümlerinde yer alan kayıkla gezen kadınlar, müzisyen ve dansçı kadınlar Osmanlı günlük yaşamında kadınların önemli bir yeri olduğuna işaret etmektedir. Sokak kıyafeti içerisindeki kadınların ferace ve yaşmakla da olsa aktif bir dış yaşantıya sahip oldukları söylenebilir. Zira BBKA' daki çocukları ile hamama giden kadınlar, Avrat pazarında satış yapan kadınlar ve VBNM' daki kayık sefası yapan kadınlar bunun göstergesi olmalıdır(Bkz.F.294).

Kıyafet Albümlerindeki hamam sahnelerinin çokluğu suyun Türklerin yaşamlarında ne denli önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Daha sonraları resimlenecek oryantalist resimlerde de Doğu'nun merak edilen imgelerinden biri olan hamam ve hamamda yıkanan kadınların biraz daha farklı kurgularla resimlendiği örneklerin bulunduğu bilinmektedir. Katalogdaki örneklerden VBNM' daki banyo yapan genç hanım konulu tasvirde, genç kadın ayağının altına kaymaması için kırmızı bir dokuma parçası sermiştir(Bkz. F.295). BCA' daki örnekte ise sütunu anımsatan bir taşa oturmuş genç hanımın önündeki kurnanın çift musluğu üst üste yerleştirilmiştir(Bkz.F.296). Her ikisinde de vücutlarının üst kısımları çıplak gösterilirken genellikle bellerinden itibaren bir peştamal ile örtülmüş biçimde resimlenmişlerdir. Başının üzerinde bıraktığı bir tutam saç ile dönemin erkek saç tıraşı modasına göndermeler yapan örnekteki erkek figürünün de belden itibaren peştamal bağladığı görülmektedir(Bkz. F.254). Berlin' daki albüm resminde de genç bir hanımın yuvarlak bir tabureye oturarak önündeki kurnadan su döktüğü yine

dizlerinin üzerine bir peştamal örttüğü fark edilmektedir(Resim için bkz. Renda 1997a:166, resim 18).

VMC.Ms.Cicogna 1971'deki bir çok minyatür 17. yüzyıl ticaret hayatının canlılığına işaret etmektedir. Bu minyatürlerden birinde kervansaray konu edilmektedir(Bkz.F. 297). Minyatürde kervansarayın dış cephesine açılmış eyvan tipi dükkanlarda Türklerin satış yaptığı görülmektedir. Kafalarını sıcaktan korumak amacıyla tamamen örten atlı figürler, zincirli bir kapıdan içeri girmektedir. Giriş kapısının her iki yanına karşılıklı yerleştirilmiş, ahşap sekiye oturmuş iki figürün rahat görünüşleri dikkati çekmektedir.

VMC.Ms.Cicogna 1971'deki başka bir minyatürde bu kez bir kervansarayın içten görünümü konu edilmiştir(Bkz.F.298). Bu sanatçının bir kervansarayı iç ve dış görünüşünü vermenin yanı sıra yaşayan bir mekanı içindekilerle de tanıtmaya amacında olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Minyatürdeki kervansarayda kapının her iki yanında yüksek birer seki bulunmaktadır. Sekiler üzerinde yatan iki figür dikkati çekmektedir. Kervansaraydaki müşterilerin birkaçı içinde ateş yakılan ocak nişlerinin önünde ısınmaktadır. Yolcuların silahlarının duvara asıldığı görülmektedir. Dönemin ticari yapısının ne şekilde kullanıldığı görülmektedir. Çok benzer bir tasvir 17. yüzyılın başına ait Taeschner Albümü'nde de bulunmaktadır. Yine bu albümde çeşmesi olan bir meydanda Osmanlı sokak yaşamından bir kesitinde resimlendiği tasvirlerle rastlanmaktadır. Tüm bu resimler konuların değişim sürecine girdiğini ve daha insani konuları işleyen janr resimlerinin yapılmaya başlandığı görülmektedir.

VMC.Ms.Cicogna 1971'de yer alan minyatürlerden biri Osmanlı sosyal hayatında kadının çok bilinmedik bir yönünü ortaya koymaktadır. Minyatürde dikilitaş ve caminin bulunduğu bir meydanda (Muhtemelen avrat pazarı) çiçek, hayvan, meyve ve muhtemelen pide benzeri bir ekmek satan bir grup satıcı ve müşterileri görülmektedir. Önlerinde lacivert iş önlükleri bulunan satıcılar kolaylıkla ayırt edilebilmektedir. Oysa dikkatli bakıldığında sokak kıyafetli iki kadının karşılıklarında duran kaftanlı bir Osmanlı beyefendisine, ellerinde tuttıkları kasedeki meyveleri ve iki kazı satmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Kadınların bir tür Pazar esnafılığı yaptıkları da söylenebilir(Bkz.F.299).

VMC.Ms.Cicogna 1971'de bulunan son bir örnek ise gayrimüslimlerin Osmanlı ticari hayatında bilinen etkilerine örnektir. Makaraya sarılan ve tezgahlardaki sergenlere asılmış iplik ve kumaş ruloların satıldığı dükkanla, zahire sattığı anlaşılan yan yana iki dükkanda satıcılar Yahudi kıyafeti ve başlıkları ile resimlenmiştir. Dükkanların kepenkleri de ilginç birer ayrıntıdır(Bkz.F.300). Gayrimüslimlerin ticari hayattaki ağırlığını belgeler nitelikte bir tasvirdir.

At pazarını gösteren minyatürde(VMC.Ms.Cicogna 1971) kâtipi sarıklarındaki destarlarda sırma bantlar bulunan İstanbul soylularının satın almak için at seçtikleri görülmektedir(Bkz.F.301). Bazı satıcılar atların üzerinde ellerinde kırbaçlarla atları koşturmaktadır. Böylece alıcıya atın performansını gösteriyor olmalıdırlar. Sol üst köşede bir katır ve üzerinde satıcısı bulunmaktadır. Resmin ortasındaki at figürünün üzerinde binicisi olmadığı için eyer ve eyer örtüsü açıkça görülmektedir. Eyerin biçimi bu dönemden günümüze ulaşmış eyerlerle benzerlik göstermektedir. Sol alt köşedeki atın üzeri ise yollu bir dokuma ile tamamen örtülüdür. Buradaki ilginç bir ayrıntı günümüzde de uygulanan bir pazarlık geleneğinin 17. yüzyılda da benzer biçimde yapıldığını göstermektedir. Atın yularından tutan at sahibi ile atı satın almak istediği anlaşılan, altın kemerli ve kürk kaftanlı soylu görünümdeki kişinin ellerini tutup uzlaştıran bir üçüncü kişinin varlığı dikkati çekmektedir. Minyatürdeki bazı at sahiplerinin pantolon giydikleri ve mintanlarını bunun içine soktukları görülmektedir ki bu tür bir alt giysisi katalogdaki beylik çoban figüründe karşılaştığımız nadir görülen bir giysi ögesidir.

TSMK.B. 408 envanter numaralı albüm, I.Ahmed Albümü olarak bilinir. Albümdeki aynı sayfaya yapııştırılmış tek figürlerin yanı sıra kalabalık figür gruplarının günlük yaşamla ilgili sahneleri oluşturduğu tasvirler dikkati çekmektedir. Bu tasvirler arasında kırdı sazlı,sözlü ve içkili eğlence yapan çiftler ile maskeli curcunabazlar ve onları izleyen halk gibi konularda bulunmaktadır. Bu resimlerden birinde medrese öğrencileri ve muhtemelen bir hafta sonu etkinlikleri konu edilmiştir(TSMK.B.408, y.28a). Tasvirde yere serilmiş bir halıya oturmuş kitap okuyan iki genç, resmin merkezine yerleştirilmiştir. Gençlerden biri sarığını dizine koymuştur ve sarığın altına giydiği küçük,yeşil takkesi görülmektedir. Karşısındaki gencin kenarı sırma şeritli sarığı bu dönemin tipik erkek başlıklarındandır. Çaprastlı kaftanı ile Halili Koleksiyonundaki gencin ve şeyhi ile gösterilen öğrencisinin giyimine çok benzediği görülmektedir(Bkz.F.103,104). Kompozisyonun kenarlarına ağaca çıkmış ve meyve

toplayan gençler yerleştirilmiştir. Burada da ilginç ayrıntılar gözlenmektedir. Gençler yine sarıklarını çıkarmışlar ve küçük takkeleri ile kalmışlardır. Hatta bir tanesinin başı çıplaktır. Saçını tamamen kazıtmış genç tam tepesinde bir tutam saç bırakmıştır. Bu saç kesimi de dönemin beğenilerinden biri olmalıdır. Zira benzer bir örnek Ralamb Albümü'ndeki berberin tıraş ettiği adamda da görülmektedir(Bkz.F.160). Resmin ön düzlemindeki çamaşır yıkayan bir grup öğrencinin ise üst bedenlerine katalogdaki örneklerde görmediğimiz bir tür iç giyim ögesi giydikleri görülmektedir. Bu muhtemelen ya bir iç gömlek yada mintan olmalıdır. Giysi, kolsuz ve önü açık bir modeldir. En alta giydikleri dize kadar uzun giysi, güreş kispetlerine benzemektedir. Çamaşır tahtası kullanarak ellerindeki beyaz dokumaları yıkayan gençlerin başında yine küçük takkeler bulunmaktadır. Görüldüğü gibi günlük yaşam sahnelerinde katalogda yer almayan bazı giyim unsurları da bulunmaktadır(Bkz.F.302).

Hümâyûnnâme'deki(TSMK.H.843) bir minyatür ise bu dönemdeki konuların çeşitliliğine işaret ettiği gibi tasvirdeki figürlerin giyim özellikleri ile de dikkati çekmektedir. Evli bir çiftin evine girip onları soyan iki hırsızın konu edildiği resimde hırsızların biri başına bone benzeri değişik bir başlık giymiştir. Üzerine giydiği ve uzun etek uçlarını rahat hareket edebilmek için belindeki kuşağa sıkıştırdığı üstlük, altın rengi iplik çapraştıdır. Ev soyan bir hırsızın üzerinde böyle bir giysinin olması ilginçtir. Muhtemelen sokakta dikkat çekmemek için böyle giyinmiş olmalıdır. Hırsızın yüzünü mavi bir dokuma parçası ile gizlemeye çalıştığı görülür. Ayağına giydiği pabucun konç kesimi oldukça değişiktir. Konçlar "V" kesimli modellere benzese de sanki iki yuvarlak top gibidir. Yerdeki döşeğin üzerinde birbirlerine korku ile sarılmış ev sahiplerinin üst giyimleri ev içinde giyilen gece kıyafetlerini örneklemektedir. Yaşlı adam yeşil bir takke ile muhtemelen dönemin yazılı belgelerinde de geçen sade adı verilen bir tür düz beyaz gece giysisi ile resimlenmişken, genç yaştaki karısı başındaki altın yıldız renkte fes benzeri bir takke ile ön kısmında düğümlediği desenli beyaz baş örtüsü ve kısa kollu uzun entarisiyle gösterilmiştir. Yatma giysisi olduğu anlaşılan desenli, uzun paçalı donu, entarisinin altından görülmektedir(Bkz.F.303).

17. yüzyıl Osmanlı eğlence hayatını tüm canlılığı ile gösteren en bilindik örnek Chester Beatty Library MS 439' daki kahvehâne sahnesi olmalıdır(Bkz. And, 1982a, f.76; Bağcı ve Diğerleri, 2006:232, resim 193). Gruplar halindeki figürlerden bazıları kahve içerken bazıları da çalpara ile dans eden farbala etekli bir zenneyi seyrederken resimlenmişlerdir. Başka bir figür grubu ise el falı baktırmaktadır. Bir köşede domino

oynayan figürler dikkati çekmektedir. Bir başka grup kitap okuyan Mevlevi sikkeli bir genci dikkatle dinlemektedir. Mûsiki dinlemenin, kitap okumanın, taş oyunları oynamanın, raks seyretmenin ve fal baktırmanın bir kahvehanede yapılan günlük yaşamdaki etkinliklerden olduğu görülmektedir (Bkz. F.304).

Kafadar(2006: 70), kahve düşkünlüğünün 1550'lerden başlayarak sıra dışı bir toplumsal kurum olan kahvehânelere dönüştüğünden bahsetmektedir. Yine belirli eğlence biçimlerinin özellikle meddah ve Hacivat karagöz olarak 17.yüzyılda yaygınlaştığını da belirtmektedir.

6.3. Osmanlı Topraklarındaki Gayri Müslimlerin Giyim Özellikleri

Osmanlı İmparatorluğunda Ermeni, Rum, Yahudi gibi değişik milliyetten çok sayıda insan bulunmaktaydı. Bunların kıyafetleri tür, model ve kesim özellikleri ile Müslüman toplumun giydiklerine çok büyük bir benzerlik göstermekle birlikte başlık türleri ve kimi zamanda ayak giysilerinin renkleri ile farklılaşmaktadır. Ancak başlığın tanımlayıcı olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bu bölümde Osmanlı topraklarında yaşayan etnik grupların kıyafet özellikleri, kıyafet albümlerinden seçilen bazı örnekler ışığında nakledilecektir.

Ralamb Albümü'nde y. 61'de yer alan tasvirde konu bir Yahudi'dir. Çalpara satıcısı Yahudi üstüne önü açık, uzun kollu, ön ortasından arkaya doğru kavisli kesilmiş bir üstlük giymektedir. Üstlük koyu renktedir. İçine, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, belden itibaren genişleyen bir entari giydiği görülmektedir. Belinde turuncu bir kuşak bulunmaktadır. Sırtına deri bir tulum atmış figür, elinde ses çıkararak müşterilerin dikkatini çekmeye çalıştığı bir çalpara tutmaktadır. Figürün başlığı ayırt edicidir. Yüksek sayılabilecek tepesi düz sonlanan silindirik bir başlığın başa oturan kısmının etrafına ince, tek sıra burma bir sarık sardığı görülmektedir. Mest pabuçlarının modeli aynı olmakla beraber siyah renktedir. Sakalının sivriliği de belirleyici bir unsur olmalıdır(Bkz.F.305,Ç.54).

Aynı albümün 79 no lu resmi yine bir Yahudi'yi göstermektedir. Başlık, üst giysisi, uzun iç giysisi ve sakal tipi aynıdır. Ancak mest pabucu turkuvaz renktedir (Bkz.F.306, Ç.65). Özellikle üste giydiği kesimi cüppe kesimine benzeyen üstlüğün

ön ortasının arakaya doğru kavisli kesimi farklı bir model izlenimi vermektedir. Bu üstlük bir önceki Yahudi' de görülmektedir.

Ralamb Albümü'ndeki 73 no lu resimde sokak kıyafeti ile bu kez Yahudi bir kadın resimlenmiştir. Kadının üst giyimi model ve kesim özellikleri ile Müslüman kadınların giydikleri ile aynıdır. "V" yakalı feracesi, içine giydiği kol ağızlarında küçük diller bulunan entarisi, ince, uzun külâhlının üstüne geçirip, çenesinin altından bağladığı yaşmağı ile başlığının modeli de Müslüman kadınları ile çok benzer bir niteliktedir. Ancak ayağına siyah bir pabuç giymektedir(Bkz.F.307, Ç64).

Yahudilerin Osmanlı toplumsal yapısının özellikle ticaret alanında önemli bir ağırlığa sahip oldukları bilinmektedir. Yahudilerin saten ve kuyumculuk işlerinde de etkin oldukları görülmektedir(Mantran, 1990,II:56).

Ralamb Albümündeki elli beş numaralı resim genç bir Rum hanımı göstermektedir. Genç kadının başlığı Türk hanımları ile aynıdır. Sadece yassı hotozun tepesinden sarkan metal iplikli (altın) püskülün zikzak şekilde kıvrılması küçük bir farklılık yaratmaktadır. En üste boynuna asarak giydiği volanlı uzun pelerini ile kıyafet biraz farklılaşmaktadır (Bkz.F.308,Ç.48). Gerçi bu tür bir pelerin Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı'nda H.2132, y. 4 te kayıtlı suluboya bir Başkentli bir Türk hanımını gösteren tasvirde de karşımıza çıkmaktadır(Bkz.F.309). 17. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Rum kadın tasvirindeki boynuna astığı, göğüs dekoltesini gizleyen, sırma kenarlı, turkuvaz döşlüğü değişik bir kıyafet parçasıdır. Bunun dışındaki etek kenarında sırma şeritler bulunan iç gömleği, kol ağızları içten oyularak kesilmiş hırkası, okucu biçiminde taranmış kemeri, şalvarı ve hatta sarı pabuçları ile Türk hanımları gibi giyinmektedir.

Peter Mundy Albümü' deki(BM. 1974-6-17-013) Ermeni kadını(y.56b) siyah renkte bir ferace ile gösterilmiştir. Feracenin içi koyu mavi renkte gezi olduğu anlaşılan bir kumaşla astarlanmıştır. Belinde ortasından düğümlediği geniş bir kuşak bulunmaktadır. Başlık hazırlanış bakımından Osmanlı sokak kadını başlıklarını anımsatmakla birlikte farklı özellikler göstermektedir. Baş örtüsünün (yaşmağının) altına fes benzeri bir başlık giymektedir. Beyaz dokumadan örtü, başlığı tamamen sarıp, çenenin altından düğümlenerek omuzlarının üzerine doğru dökülmüştür. Ancak

esas değişik olan fesin her iki kenarından aşağıya doğru sarkıp çenesinin etrafını saran, birbirine eklenmiş altınlardır. şalvarı beyaz, pabucu yine sarıdır(Bkz.F.310).

Paris Albümlerinde (Od. 6-4 ve Od.7-4) birbirlerinin neredeyse aynısı iki tasvir Ermeni Patriği'ni göstermektedir(y.37 ve y.60). Patrik koyu bir cüppe giymektedir. İçine giydiği entarisi bele kadar düğmelidir. Belinde ortası düğümlü kuşak bulunmaktadır. Her iki resimde de ellinde asa tutmaktadır. Birinin ayağında kırmızı diğerinin patlıcan moru mest-pabuçlar bulunmaktadır. şalvarları da koyu renktir. Belirgin olan başlığıdır. Tepesi düz,yüze yi dilimli geniş bir takkenin etrafına harel i kumaştan bir örtü sardığı görölmektedir(Bkz.F.311ve 312).

Ralamb Albümü'ndeki Ermeni benzer nitelikte bir kıyafet ile görölmektedir (y.80). Başlık yine dilimli, tepesi düz bir takke etrafına sarılmış, harel i bir dokumadan yapılmıştır(Bkz. F.313,.16).

Paris Bibliothek Nationale Od. 6.4, y.38' te kucaklarında ocuk olan bir Ermeni ailesi resimlenmiştir. ocuk figürü tıpkı Türk çocukları gibi giyinmektedir. "V" yakalı, önü açık, bele kadar düğmeli bir uzun üstlük giymiş, kırmızı bir takke takmıştır. Baba ve anne yine koyu renkler içindedir. Babanın başlığı kenarları kürk kaplı, yukarıya doğru daralan bir modeldir. Kadının ise fese benzer bir takkenin ön kısmını açık bırakacak şekilde beyaz bir dokuma ile sararak başlığı hazırladığı görölmektedir. Babanın mest-pabuçları kırmızı iken, eşinin terlikleri sarıdır. Özcan'ın(2002) evirdiği anonim tarihte 1702 tarihinde yayınlanan bir kanunla kefer e ve Yahudilerin Müslümanlara özgü sarı mest ve pabuçları giymelerinin yasaklandığı bildirilmiştir. Bu tasvirin 1688' lerde yapıldığı gözüne alındığında kadının ayağında sarı renkte terlik olması normaldir. Ancak Ahmet Refik' in 15553-1591 yıllarındaki İstanbul' daki sosyal yaşantı hakkında bilgi verdiği kitabında, kefer e ve Ermeni kadınlarının ferace giymemeleri, Yahudi kadınlarının ise siyaha ferace giymelerinin hüküm edildiği anlaşılmaktadır. Yani kanunlarla her yüzyıl Hıristiyan, Ermeni ve Yahudilerin kıyafetlerinde belirli kurallara uyma zorunluluğu getirildiği anlaşılmaktadır(Refik 1935:47,48).

Ralamb Albümü'ndeki gayrimüslim tasvirlerinden biri de y. 120 deki Macar erkeğini konu etmektedir. Tunik kesimi, bele kadar düğmelerle kapatılabilen, küçük hakim yakalı, uzun kollu bir üst giysisi giymiş figür, ağlı kesim, dar paçalı bir don

giymektedir. Bu alt giysisinin kesimi poturları anımsatmaktadır. Paçalarını uzun konçlu çizmelerinin içine soktuğu görülmektedir. Siyah çizme topkludur. Belindeki kırmızı kuşakta zarf kapaklı küçük bir çanta, kama ve kını ile muhtemelen top fitili takılıdır. Macar, kenarları kürk kaplı, barata gibi torba biçimi arkaya doğru sarakan kırmızı bir başlık giymektedir(Bkz.F. 314,Ç.96). Bu albümden Gürcü, Lehistanlı, Yunanlı,Safavi ve Tatar figürleri ile bunların giyimlerini gösteren resimlerde bulunmaktadır(Bkz. Ç. 5, 22, 69, 78, 79, 80, 92, 93, 95, 96).

Yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan gayrimüslim tebaa benzer tür, model ve kesimde kıyafetler giymekteydi. Başlıkları genellikle kendilerine özgü nitelikler göstermektedir. Ayakkabıları ve üst giysileri birçok tarihi belgede de belirtildiği üzere çoğunlukla koyu renktedir. Müslümanlara has sarı renkte pabuçların bazı resimlerde gayrimüslimlerin de ayaklarında resimlendiği dikkati çekse de verdiğimiz örneklerin büyük çoğunluğunda bu giysi öğelerinin koyu renkte olduğu görülmektedir.

6.4. Resimlerin Günümüze Ulaşmış Nesnelere Bağlantıları

Osmanlı resim sanatının 17. yüzyıl örnekleri incelendiğinde resimlerdeki çok sayıda objenin, günümüze ulaşabilmiş olan taşınabilir kültür varlıkları ile olan bağlantısı tespit edilebilir. Bu karşılaştırma resimlerin gerçeği yansıtmaya oranı hakkında da ipucu verecektir. Resimlerde görülen nesnelere tüfekler, kalkanlar, kılıçlar, yaylar, yandan mürekkep muhafazalı divit kutuları, topuz, şeşber ve güzler, zırh gömlekler, yay muhafazaları, müzik aletleri, ayakkabılar, başlıklar, çiçek oyaları, tütün çubukları, vazolar, kahve zarfları, at koşumları, eyerler gibi çok değişik çeşittedir.

17. yüzyıl resim örnekleri döneme ait çok sayıda silah ve benzeri malzeme hakkında bilgi vermektedir. Yay muhafazaları bu malzemelerden biridir. Halili Koleksiyonu'ndaki atlı süvari figürü, Topkapı Sarayı Müzesi H.2134' teki IV. Murad'ın at üzerindeki tasviri, Ralamb Albümü'ndeki paşa ve İstanbul Deniz Müzesi'ndeki Deli Hüseyin Paşa tasvirlerinde (Bkz. Örnek no. 22,44,56,82) görülen yay muhafazalarının biçim olarak çok benzeri bir muhafaza (sadak), Poznari Ulusal Müzesi'nde bulunmaktadır. 17. yüzyıla ait yay muhafazası doğal ve boyanmış deri

kullanılarak yapılmıştır (Savaş ve Barış,1999:193). İşleme tekniğinin görüldüğü sadakta metal iplikte kullanılmıştır (Bkz.F.327). Sadaktaki kıvrım dallar arsına yerleştirilmiş çiçek motiflerine çok benzer bir kompozisyon 17. yüzyılın ortalarına ait bir Siyer-i Nebi yazmasındaki(TİEM. 1974) minyatürde deve sırtındaki figürlerden birinin yay muhafazasında çok benzer bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki Poznari' deki sadakta görülen kenarların metal iplik şeritle çevrelenmesi ve kıvrım dal kompozisyonu burada da aynen uygulanmıştır(Bkz.F.328).

Bu yay muhafazalarından iki tanesi de Floransa Museo Nazionale del Bargello'da FMNB, Bg.386 ve M.387 envanter no ile sergilenmektedirler. Deri, kadife, altın, gümüş iplik kullanılarak yapılmış muhafazalar yine biçim olarak minyatür örnekleriyle büyük benzerlik göstermektedir(Bkz.F.329).

Resimlerde Osmanlı kılıçlarının hafif bir kavisi bulunduğu görülmektedir. Özellikle kabza ve kınlarının altın rengi metal plakalarla süslü olduğu anlaşılmaktadır. Örnek no. 56, 61, 75, 99, 100, 121,134,136'teki kılıçlara biçim ve kınlarındaki altın rengi kakmalarla benzerlik gösteren 17. yüzyıla ait bir örnek, karabel tipi olarak müze kayıtlarına geçmiş bir kılıç ve kınıdır. Kıvrımlı kesici gövde Osmanlı, kabza Polonya işidir(Savaş ve Barış 1999). Kornik Kütüphanesi PAN. MK.2051 envanter no ile kayıtlı kılıç ve kınında, altın kakma, dövme demir, pirinç, akik, siyah deri, ağaç deri kullanıldığı görülmektedir(Bkz.F. 330). 17. yüzyıla ait bir başka Osmanlı kılıç ve kını Krakov Ulusal Müzesi'nde V.98a,b envanter numaraları ile korunmaktadır(Savaş ve Barış 1999). Kınında yine altın plakalar kullanıldığı görülmektedir(Bkz.F. 331).

Kıyafet resimlerinde bazı sultan ve askerlerin ellerinde topuz, gürz ve şeşber tuttıkları görülmektedir. Örnekler incelendiğinde oval başlıklı topuzlar yerine daha çok çokgen şeşberlerin kullanıldığı görülmektedir. Örnek no. 59, 96, 132, 179,196 ellerinde şeşber tutmaktadır. Minyatürlerdeki çokken başlıklı şeşbere tepesindeki top biçimi çıkıntısının dahi benzediği, çokgen bir şeşber örneği TSM 1/2957 kayıtlıdır. 17. yüzyıla ait demir şeşber, 67 cm.dir (Bkz.F.332). şeşber altı kanatlı anlamını taşımaktadır.

17. yüzyıldan kalmış topuz, gürz ve şeşberlerin de gümüş, altın yaldız, ametist, turkuvaz, yakut ve kırmızı akik gibi değerli maden ve süs taşları ile bezendiği görülmektedir. Wilanow Sarayı Müzesi'nde bulunan bir Osmanlı şeşberi 54 cm.

uzunluğundadır. Kazıma tekniği ile süslemeler yapıldığı görülmektedir(Bkz.F.333). Yine Wilanow Sarayı Müzesi'ndeki 507 envanter no lu topuz bu kez 72 cm. uzunluğundadır. Kıyafet resimlerindeki topuzlarında sapları uzundur. Topuz, gümüş, ahşap, ametist, turkuvaz, yakut, altın yıldız ile kaplıdır(Bkz. F.334). 1683 Viyana Kuşatması sırasında ele geçirildiği bilinen Osmanlı gürzü, Czartoryski Müzesi'nde 425 envanter no ile kayıtlıdır. Gürzde boynuz, altın kaplama, bronz, kırmızı akik kullanılmıştır(Bkz. F. 335).

Osmanlı ordusunun envanterinde çakmaklı tüfeklerde bulunmaktaydı. 17. yüzyıl resimlerinde çok sayıda askerin elinde gördüğümüz tüfekler, bu yüzyılda tüfeğin yaygın olarak kullanıldığını da göstermektedir. Kıyafet resimlerinden örnek no. 76, 79, 80, 90, 115, 116, 118, 123, 144 de gördüğümüz tüfeklerin benzerlerinden üç tanesi, İstanbul Askeri Müzesi'nde bulunmaktadır(Bkz. F.336). Tüfeklerde ahşap bölümler kemik, madeni bölümler ise altın ve gümüş kakma ile yapılmışlardır(Bkz. Askeri Müze Katalogu,1993:60). Katalogda bulunmayan ancak 1658 yılında Ralamb tarafından yaptırıldığı bilinen Stockholm Nordiska Museet'teki yağlıboya tablolardan birinde atlı bir cebecibaşı ve arkasında yürüyen yaya acemioğlanları resimlenmiştir(NM. 991060). Bu resimdeki acemioğlanlarının omzunda dipçikleri kemikten yapılmış tüfeklerin bulunduğu görülmektedir(Bkz. F.337).

Osmanlılar genellikle bileşik yaylar kullanmaktaydı. Katalogdaki örnek no. 56, 128, 140,141 benzer tipte yaylar kullanmaktadır. Osmanlı yaylarında daha çok ahşap, boynuz ve sinir kullanıldığı görülmektedir(Bkz. Medicilerden Savoylara 2004: 124- 130). Katalogdaki 18 no lu örnekteki solağın bileşik bir yay tuttuğu açıkça görülmektedir. Bunun dışında Örnek no. 56, 128, 140, 143 ve 144'de de figürlerin elinde yay bulunmaktadır.

Savaşlarda düşmanın öldürücü darbelerinden korunmak için kullanılan kalkanlar, üzerlerinde benzersiz süslemelerin de bulunduğu birer sanat eseridir. Çoğu merasim kalkanı olan bu koruma silahı, resimlerde yuvarlak biçimlidir. Osmanlılardan günümüze ulaşmış çok sayıda kalkan bulunmaktadır. Katalogdaki örneklerden 96 ve 136 no lu örneklerde yuvarlak kalkanlar görülmektedir.

Katalogda yer almayan, 17. yüzyıl ikinci yarısına tarihli Nordiska Museet'teki yağlıboya bir tabloda(NM.991070), Alay-ı Hümayun'da Geçiş yapan Sadrazam ve

Vezirlerdeki göbekli, yuvarlak tören kalkanlarının çok benzerleri, Polonya Ordu Müzesi ve Poznari Ulusal Müzesi'nde bulunmaktadır(Bkz.F.338). Resimdeki altın rengi kalkanların üzeri bitkisel bezemelerle süslüdür. Polonya Ordu Müzesi'ndeki incir ağacından yapılmış kalkanda bitkisel motiflerle bezelidir. 24317X envanter numaralı kalkan, ipek, gümüş, altın ve deri kullanılarak yapılmıştır(Bkz.F.339). Poznari Ulusal Müzesi örneği ise söğüt dalından yapılmıştır. Bunun yanı sıra dövme demir, kumaş ve ipekte kullanılmıştır. Biçim olarak minyatürlerdeki örneklerle benzerlik gösteren kalkanda ortası düğümlü stilize ejder motifleri görülmektedir(Bkz.F.340). Kalkandaki ortası düğümlü ejder biçimi Çin bulutu motifi dönemin çini örneklerinde de karşımıza çıkmaktadır. Sadberk Hanım Müzesi, SHM.4197-HK.1134 envanter no lu(Sadberk Hanım Müzesi... 1991:42) bir çini parçasında hançer yaprakların arasında kırmızı renkte yapılmış bu stilize motifler kullanılmıştır(Bkz.F.341).

Czartoryski Müzesi'nde bulunan 1683 tarihli bir tören kalkanı (Savaş ve Barış,1999:184) ise Osmanlı süsleme sanatının ulaştığı seviyeyi göstermesi açısından ilginçtir. Söğüt dalları kullanılarak yapılmış, yuvarlak ve göbekli kalkanda ipek üzerine sim, sırma, sim iplikle yapılmış işleme, altın yıldız, gümüş paftalar, yeşim taşı, turkuvaz, kadife gibi çok çeşitli malzemeler bulunmaktadır(Bkz. F. 342).

Katalogda yer alan peyklerin başında gördüğümüz tüylüklü, altın yıldızlı metal tasların çok benzeri Varşova, Polonya Ordu Müzesi'nde env. no. 850X kayıtlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorguç yuvası (tüylük) bulunan peyk taşı pirinç ve gümüşten yapılmıştır(Savaş ve Barış,1999:183). Daha da ilginç olanı savaş ganimeti olarak ele geçirilmiş bir örnekten esinlenerek yapıldığı anlaşılan başlık, 1697-1733 yıllarında hüküm sürmüş, Polonya Kralı II. August'un hassa alayında kullanılmıştır(Bkz.F. 343). Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan TSM. 1468 envanter numaralı tombak peyk başlığı albüm resimlerindeki peyklerin başlarındaki metal taslarla çok büyük oranda benzerlik göstermektedir(Bkz.F.344). 17. yy. ait başlık, 30cm. yüksekliğindedir(Resim için bkz. Palace of Gold...2000,s.136,C13; Topkapı a Versailles 1999, s.48,p.7) . Bu çok benzer metal başlıklara Nordiska Museet'te NM.991071 envanter no ile kayıtlı bir yağlıboya tabloda da rastlamaktayız. Peykbaşı ve Peykleri gösteren resimdeki başlıklar bu tipte, sorguç yuvalı, altın rengi taslardır(Bkz.F.345). Sorguç yuvalarının üzerine de turna telleri takıldığı görülmektedir.

Başlıktaki yerinden söküldüğü anlaşılan altın varaklı sorguç yuvasının çok benzerlerini bazı yeniçerileri figürlerinin keçe başlıklarında da görmekteyiz. Örnek no.115,116,144' deki örneklerde bu tip altın yıldız tüylüklere rastlanmaktadır. Nordiska Museet'teki samsoncuları gösteren tabloda yeniçeri keçelerinin ön taraflarına takılmış sorguç yuvaları (tüylük) görülmektedir(Bkz. F.346). Viyana Kuşatmasında ele geçirilmiş sorguç yuvası ise Czartoryski Müzesinde XIV-890-1 envanter numarası ile kayıtlıdır. Sorguç yuvası bir bölümü çinko kaplı pirinç ve altın varaktan yapılmıştır(Bkz. F. 347).

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan ve çok bilinen iki kadın başlığı ise katalogda yer alan bir çok örnekle biçim özellikleri ile benzerlik göstermektedir. Başlıklardan ilki seraser kumaştan yapılmış ve bitkisel bir bezemenin bulunduğu yüksek başlıktır. TSM 13/ 791 envanter numaralı başlık, başa oturan kısmından yukarıya doğru hafifçe genişleyen ve tepesi düz sonuçlanan bir modeldir(Bkz.F.70). Tez çalışmasında benzerlerine F. 83,149, 240, 243, 244, 245'te rastlanmaktadır. Yine seraserden yapılmış bu kez desensiz yüksek konik başlık, TSM. 13/792 numara ile kayıtlıdır. Benzer başlıklar, F. 107,108,109,110,111,112,113,114,140'taki örneklerde görülmektedir.

Örnek no 23'teki sipahi zırh gömlek giymektedir. Yakası farklı olmasına rağmen uzun bir kesimi bulunması ile resimdeki örneğe benzerlik gösteren, 17. yüzyıla ait bir zırh gömlek , Krakov Ulusal Müzesi'nde bulunmaktadır(Savaş ve Barış,1999:179). Düşük yakalı, önü kapalı zırhlı gömlek demir halkaların perçinlenmesi ile yapılmıştır(Bkz. F.348).

Koruma amaçlı kullanılan savaş gereçlerinden birisi de kolçaklardır. Bilekleri ve kolları kılıç darbelerinden korumak için takılan kolçaklar katalogdaki Örnek no. 56, 76 ve 90 deki figürlerde görülmektedir. Kataloga koymadığımız Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki silsilenamede yer alan IV. Murad'ın madalyon içerisine yerleştirilmiş portresinde, sultan Irak seferindeki Arap cengaveri kıyafetleri içerisinde gösterilmiştir ve kolçak takmaktadır(Bkz. F. 349). 1682 tarihli resimdeki kolçağın form olarak çok benzeri Czartoryski Müzesi'nde envanter no. XIV-295,1,2 ile korunmaktadır. 1648-49 yıllarına tarihlendirilen(Savaş ve Barış,1999:182) Osmanlı kolçağı, dövme demir, zincir örgü, altın tel ve yıldızlı pirinç kullanılarak yapılmıştır(Bkz.F.350). 1695 yılında Edirne' den İstanbul'a dönen II. Mustafa'nın zırh

ve kolçak kuşanıp, başına yeşil şal sarılı bir tolga taktığı da anlatılmaktadır(Özcan, 2002:113).

Resimlerde bulunan ve günümüze de benzerleri ulaşabilmiş nesnelere birisi de at koşumları ve eyerlerdir. Bunlarında altın ve değerli süs taşları ile bezendikleri görülmektedir. Nakşi tarafından yapıldığı düşünülen British Library'deki II.Osman'ın bindiği atının, TSMK.H.2132'deki III.Mehmed'in atının yine TSMK,H.2134' teki IV.Murad'ın atının göğüslüğündeki çiçek motifli altın plakanın çok benzeri günümüze ulaşmış at koşum takımlarındaki göğüslüklerde de görülmektedir(Bkz.Örnek no.5, 43, 44). At göğüslüklerinin orta kısımlarının çiçek şeklinde, üzerleri genellikle süs taşları kakılmış plaklarla süslenmesi hayvan giysilerine verilen önemde bir göstergesi olmalıdır. Atlar, üzerlerinde taşıdıkları kişilerin ihtişamlarına uygun şekilde süslenmektedir. Krakov Ulusal Müzesi'ndeki bir at koşum takımı ile minyatürlerdeki örnekler arasında gerçekçi bir bağlantı vardır(Bkz. F.51). At koşumlarında sadece göğüslüğün ortasında değil bazen atın kafasına takılan başlık kısmında da çiçek biçimi altın plakalar bulunduğu görülmektedir. 17. yüzyıl ortalarına ait bir Siyer-i Nebi yazmasındaki(TİEM. 1974,y.79a) Cebrail'in atının başına takılan yular kayışında da çiçek motifi şeklinde bir altın rengi plaka dikkati çekmektedir(Bkz.F.352).

Floransa, Museo Nazionale dell Bargello'da M.1265 envanter numarası ile kayıtlı olan at koşum takımına ait göğüslük te, ortasına süs taşı kakılmış, altın bir plakanın yerleştirildiği deriden yapılmıştır(Bkz.F.353). Özellikle Padişahların atlarının koşum takımlarının ince bir işçilikle hazırlandığı görülmektedir. Ralamb Albümü'ndeki iki seyis tasvirinden birisi sade bir koşum takımı tutarken, sultanın seyisinin elinde taşlarla süslü bir koşum takımı olduğu görülmektedir(Bkz. Örnek no. 85).

Günümüze ulaşmış eyer örnekleri incelendiğinde oturma kısmının altındaki kumaş veya deri örtülerin kenarlarının ince birer şeritle çevrildiği görülmektedir. Oturma kısımlarında tutma yerleri bulunmaktadır. Oturma kısımları çok geniş değildir. Minyatürlerde atlı figürler eyer üstüne oturduğu için daha çok bu tutacak kısımları görülebilmektedir. Resimlerde eyer örtüleri daha algılanılabildir. Katalogdaki Örnek no. 43 ve 44' deki padişahların bindiği atların eyerlerinin tutma kısımları altın yaldızdır. Hatta Örnek no. 43 'deki III.Mehmed'in bindiği atın tutacak kısmı değerli süs taşları ile bezelidir. Benzer bir eyer Czartoryski Müzesi'nde XIV-534 envanter no ile korunmaktadır(Savaş ve Barış,1999:203). 17. yüzyıldan kalmış eyer, ahşap, sırma

iplikle işlenmiş kadife, deri kumaş ve ham pamuk kullanılarak yapılmıştır. Yeşim, turkuvaz, mercan, zümrüt, altın sırma ile süslenmiştir(Bkz.F. 354).

Polonyalı askerlerin veziriazam Kara Mustafa Paşa'nın çadırını ve dolayısıyla savaş ganimetlerini ele geçirmeleri sonucu Polonya'nın bir çok müzesinde Osmanlı kültürüne ait objeler sergilenebilmektedir (Zdzislaw, 1984:21:23). Poznari Müzesi'ndeki bir başka eyer ise yün, doğal ve boyalı deri, metal iplik işleme, pirinç çiviler kullanılarak yapılmıştır (Bkz.F.355).

At koşumları ile ilgili iki parça minyatürlerdeki bazı örneklerle neredeyse birebir benzerlikleri ile dikkati çekmektedir. Czartoryski Müzesi'nde XIV-536 ab ile kayıtlı bir çift üzengi(Savaş ve Barış,1999, res.105), 17. yüzyıldan kalmadır. Altın yaldızlı gümüşten yapıma üzengide turkuvaz ve yeşim kullanılmıştır(Bkz.F.356). Gerek üzerindeki süslemeler gerekse biçim özellikleri ile katalogdaki 41. örnekte bulunan III.Mehmed'in atının üzengisine çok büyük bir oranda benzerlik göstermektedir(Bkz. F.127).

Minyatürlerle günümüze ulaşmış kumaş parçaları arasındaki dikkat çekici benzerliklerden birisi IV.Murad'ın atını süsleyen çintemani motiflerini anımsatan fakat tavus kuşu kuyruğu motifleri ile bezeli eyer örtüsü olarak kullanılan bir dokumada görülmektedir (Bkz.F.128). Örnek no.44' deki tasvirde görülen bu kumaşın motif ve kompozisyon olarak çok benzeri Krakov Ulusal Müzesi'ndeki kadife bir kumaş parçasında da görülmektedir. XIX-10331 envanter no lu örnek, ipek sırma, sim iplik atkıdan desenlendirilmiştir(Bkz.F.357, bilgi için bkz. Savaş ve Barış,1999:222). Bu şaşırtıcı benzerlikler kıyafet resimlerini yapan sanatçıların gözlemlerindeki başarıyı da ortaya koymaktadır.

Katalogdaki Örnek no. 76,118,143 ve 144' deki figürlerin bellerindeki kuşaklarda barutluklar bulunmaktadır. Kıvrımlı barutlukların biçim olarak çok benzerleri değişik müzelerde muhafaza edilerek, günümüze kadar ulaşabilmiştir. FMNB' deki sığır boynuzu, fildişi, pirinç ve deri kullanılarak yapılmış barutluk 17.yüzyıl ikinci yarısına aittir(Bkz. F.358). Biçim olarak benzer diğer bir örnek ise yine FMNB' de Bg.R.179 envanter no ile kayıtlıdır(Medicilerden Savoylara...2004). 17. yüzyılın ilk yarısına ait örnek, sığır boynuzu, fildişi, ipek, deri ve mercan kullanılarak yapılmıştır(Bkz.F.359).

Kıyafet resimlerinde askeri malzemelerin dışında değişik kullanım amaçları bulunan nesnelere de resimlenmiştir. Genellikle Haseki sultanların tütün çubuğu ile tütün içerlerken gösterildiği resimlerdeki tütün çubuklarının bir benzeri Portakal Müzayedesinde sergilenmiş olan üç Tophane lülesi ve kehribarlı çubuğudur. 19. yüzyıldan kalmış olması, iki yüzyıl geçmesine rağmen biçimsel olarak çok fazla değişime uğramadığının bir göstergesidir(Bkz.F.360). Katalogda Örnek no.67 ve 166' teki kadın tasvirleri benzer biçimde tütün çubuğu kullanmaktadırlar.

Örnek no. 145' teki genç hanımın bir tepsi içerisinde ikram ettiği kahvelerin fincan zarflarının form olarak benzerlerinden birisi 9 Mayıs 1993 tarihinde Conrad' ta yapılmış müzayededeki katalogda yer almaktadır(Bkz.F. 361).

Katalogda yer alan Ralamb Albümü'ndeki bostancının(Örnek no.86) kuşağına soktuğu yandan mürekkepli divit kutusunun benzerleri günümüze çok sayıda ulaşmıştır. Bunlardan birisi Sotheby's in 17 ekim 1997 deki katalogunda yer almaktadır. Divit ve mürekkep kutusu gümüşten yapılmıştır(Bkz. F.362). Katalogda bulunmayan bir 17. yüzyıl minyatüründe hattat konu edilmiştir(TSMK.H.2168,52a). Hattatın küçük ahşap sehпасının üzerinde altın yaldızlı, yandan mürekkep kutulu bir divit kutusu durmaktadır(Bkz. F. 363).

17. yüzyılda özellikle padişah ve maiyetindekilerin kıyafetlerinin altın ve değerli süs taşları ile bezendiğini görmekteyiz. Kıyafet albümlerindeki tasvirlerin çoğunun belinde altın sarısı kemer veya kuşakların bulunması, altın kullanımının kıyafetin süslenmesinde ne derecede etkin olduğunu göstermektedir. Öyle ki katalogdaki örneklerden 19, 24, 28, 30, 32, 33, 45, 54, 67, 68, 72, 85, 100, 103, 104, 106, 109, 110, 112, 117, 120, 122, 125, 128, 129, 139, 140, 141, 145, 146, 149, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 177, 178, 180, 181, 182, 185, 186, 191, 192 nolu larda kemerler altın yaldızlıdır. Bazı örneklerdeki kemerler ise yakut, yeşim, turkuvaz, inci gibi değerli taşlarla bezenmektedir. Örnek no. 2, 5, 36, 44, 60, 63, 111, 166, 199 ve 200'de altın rengi kemerlerde süs taşları bulunmaktadır. Günümüze ulaşmış çok sayıda örnekten üç tanesi TİEM, 508,513 envanter numarası ile kayıtlıdır. Kemerler çift tokalıdır ve deri üzerine çiçek şeklinde yerleştirilmiş altın rengi plakalar üzerine yeşim ve turkuvaz gibi süs taşları kakılarak hazırlanmışlardır (Bkz. F. 364). Minyatürlerdeki altın rengi kemerler de ya dikdörtgen ya da ok ucu şeklindeki

plakaların birbirlerine eklenmesi ile yapılmış gibi görülmektedirler. 17. yüzyılın başına ait gümüş üzerine yekpare altın plakadan yapılmış kemer tokası ortalarına yakutlar kakılmış, küçük çiçek motifleri ile süslüdür(Bkz. F.365). TIEM. 506 envanter no lu başka bir kemer ise sırma kaplı meşin üzerine altın yıldız kaplı gümüş plakalar kullanılarak yapılmıştır(Türk İslâm Eserleri Müzesi Katalogu,2002:308). Deri üzerine yerleştirilmiş ok ucu biçimindeki plakaların birbirini izlediği görülmektedir(Bkz.F.366). Altın plakalar değerli süs taşları ile bezelidir. Katalogda kullanmadığımız IV.Mehmed'i tahtında otururken gösteren bir resim, İstanbul Üniversite Kitaplığında T. 9365,y. 18a da bulunmaktadır. Sultanın belinde yukarıdaki örneklere çok benzer şekilde süs taşları ile bezeli altın bir kemer bulunmaktadır(Bkz. F.367).

Albümlerdeki kadınların gerdanlık, kolye, hasır bilezik ve tek taş veya incili küpeleri aksesuar olarak kullandıkları görülmektedir. Katalogdaki Örnek no. 95, 108, 110, 122, 125, 279, 282 'deki kadın figürlerinin kulaklarını süsleyen tek taşlı sarkıt küpelerin birer benzeri TSM. 2/7535 ve TSM. 2/3537' de karşımıza çıkmaktadır. Envanter numarası verilen ilk örnek kristal ve altın kullanılarak yapılmışken diğer örnek yakut ve altın birlikte kullanılarak yapılmıştır. İki örnekte 17. yüzyıla aittir(Bkz.F.368,369).

Kıyafet resimlerinde çalpara, tef, ud, kemençe, lir, kanun, saz gibi çok değişik müzik aletlerinin resimlendiği görülmektedir. Bu enstrümanlardan biri de nakkaredir. Örnek no.152' daki Mevlevi derviş, nakkare çalarken gösterilmiştir. Yine katalogda yer almayan, 17. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen Taeschner Albümü'ndeki Mevlevi dervişlerden birisinin de nakkare çaldığı görülmektedir(Bkz.F.370). Tasvirlerdekilerine benzer bir nakkare, 17.yüzyıldan kalmış olup, bakır ve deriden yapılmıştır. Tarnow Bölge Müzesi'nde MT-A-Sz. 496 ile kayıtlı nakkare, Hotin Savaşı ganimetidir (Savaş ve Barış,1999,resim 69 ; bkz.F. 371). Özellikle albüm resmindeki Mevlevi dervişin çaldığı nakkarenin gövdesindeki üçgen deri parçalarının, Tarnow Bölge Müzesi'ndeki bir örnekte de benzer şekilde bulunması ilginçtir.

17. yüzyıl kuşam modalarından biri de özellikle erkeklerin sarıklarına çiçek takmalarıdır. Bu çiçekler kimi zaman doğadan koparılmış bir çiçek olurken kimi zamanda başlığı veya giysiyi süslemek için hazırlanmış çiçek biçimi oyalarıdır. Örnek no. 37'de sevgilisiyle birlikte resimlenmiş genç adam üzerinde bir hilâl motifi bulunan çiçek oyası takmaktadır(Bkz.F.121a). Özel koleksiyona ait, günümüze ulaşmış iki

adet çiçek oyası, örnektekine birebir benzememekle birlikte başlıkları süslemek için kullanılanlardan olmalıdır(Bkz. F.372).

6.5. Resimlerdeki At Koşumları

Kıyafet resimleri sadece o dönem insan giyim-kuşamı hakkında bilgi vermekle kalmaz, döneme ait bir çok kullanım eşyası, silahlar, müzik aletleri vb. değişik malzemenin de görsel belgesi niteliği de taşır. Bu belgelerden biri de at koşumları ve giysileridir. Eyer örtüleri, at koşumları ve eyerler dönemin at giyimine ışık tutmaktadır.

Üzengi, yular gibi at koşumları figürlerin unvanlarına ve sosyal statülerine göre kimi zaman gösterişsiz kimi zaman ise altın ve süs taşları ile bezenmiş şekilde resimlenmişlerdir.

Eyer örtüsünün mutlaka kullanıldığı görülmektedir. Bu örtüler genellikle kenarları püsküllü ve desenli dokumalardır. Örtüler çoğunlukla geniş ve dikdörtgen formdadır. Sadece Halili Koleksiyonu'ndaki genç süvaride gördüğümüz şekilde oval de olabilir (Bkz.Örnek No.22). Sultanları atlarına örtülen eyer örtülerinin kenarlarını ince bir bordürün çevrelediği ve iç kısımlarının da dönemin süsleme motifleri ile bezendiği görülmektedir(Bkz. Örnek no.1, 41,42).

Padişahların ve şehzadelerin atlarının yularlarında altın kullanıldığı ve süs taşları ile süslendiği anlaşılmaktadır. Atlar çoğu zaman boyunlarına takılmış, altın rengi bir boyunluğun ucundan sarkan beyaz püsküllerle süslenmektedir(Bkz.Örnek no.1,38,41). Bazı örneklerde ise başlarına tuğ takıldığı görülmektedir(Bkz. Örnek no.43).

Bu örtülerin üzerine çoğunlukla ortası kavisli, ön kısımlarında tutamak kısımları bulunan küçük ve kısa eyerler yerleştirilmiştir(Bkz. Örnek no 1, 22, 41, 42, 78,104). Bazılarında ise eyer görülmez. Atlı figürünün üzerine eyer vurulmadan serilen eyer örtüsüne oturduğu anlaşılmaktadır(Bkz. Örnek no. 70).

Rumeli Beylerbeyi ve süvari iç oğlanı gibi figürlerde eyer örtüsünün oldukça sade olduğu görülmektedir(Bkz. Örnek no.70,104). Rumeli Beylerbeyi'nin eyer örtüsünün tam olarak dikdörtgen olmadığı, üzengi kısmının içeriye doğru yarım

yuvarlak biçimde kesildiği fark edilmektedir(Bkz. Örnek no. 70). Bu değişik bir uygulamadır. Ancak bu sade sayılabilecek eyer örtülerinde bile kumaşın kenarlarının altın rengi metal iplik harçlarla çevrelendiği ve püsküllerle süslendiği görülmektedir. Benzer süslemeleri bulunan eyer örtüleri Ralamb'ın yaptırdığı yağlıboya tasvirlerde de görülmektedir(Resimler için bkz. Adahl, 2006b: 32, 33, 34). Ancak eyer örtülerinin arka taraflarının üçgenimsi bir kesimi buldukları da görülmektedir.

Padişahların bindiği atların üzengilerinin tamamı altın rengidir(Bkz.Örnek No.1, 41,42). Bazıların üzeri yakut, yeşim gibi değerli süs taşları ile bezenmiştir(Bkz.Örnek no. 1,41). Rumeli Beylerbeyi' nin bindiği atın üzengilerinin yine altın rengi olduğu ancak çok daha ince bir formda ve sade olduğu görülmektedir(Bkz.Örnek no.70). Yine Ralamb'ın yaptırdığı IV.Mehmed'in Alay-ı Hümayununu gösteren tasvirde sultan değerli süs taşları ile bezenmiş, altın rengi bir üzengiye basmaktadır(Resim için bkz. Adahl, 2006b: 29).

Atların sadece birinde metal tül bir maske kullanılmıştır. Halili Koleksiyonu'ndaki atlı gencin atının yüzü böyle bir örtü ile örtülmektedir(Bkz.Örnek no.22). 17. yüzyılın sonlarına ait bir anonim tarihte atlara yancık vurulduğundan bahsedilmektedir(Özcan, 2002:141). Yancıklar muhtemelen atın yanaklarına örten bir tür at maskesi olmalıdır. Ancak bu tür bir at koşumu örneklerimizde görülmemektedir.

17. yüzyıl Osmanlı resim sanatındaki at giysilerine son bir örnek 1605 tarihli Nadiri'nin Divanı'ndandır. TSM.H.889,y.7a daki resimde Haçova Savaşı konu edilmektedir. Altın rengi at koşumları ile giydirilmiş doru bir at üzerinde padişah ordusunun başında ilerlemektedir. Atın üzerinde yine kenarları sırma şeritli, kırmızı dokumadan bir eyer örtüsü bulunmaktadır. Örtünün kenarları yine püsküllüdür. Zemin hançer yapraklarının ortasına yerleştirilmiş şakayık motifleri ile bezelidir. Eyerin sadece tutamağı görülmektedir. Resimde iki ilginç detay görülmektedir. Birisi padişahın atının hemen arkasında elinde eyer örtüsü tutan saraç, diğeri ise padişahın atının önünde düşman askerlerinin kesik başları üzerindeki eyer tasviridir(Bkz.F. 315).

1680 tarihli IV.Mehmed Kanunnamesi'nde eyercilerin uyması gereken kurallar belirtilirken, eyer ve at örtüleri hakkında da kısa bilgiler sunulmaktadır. Örneğin; eyerin önünün iki yükseltisi olması gerektiği, dizginin, yularının ve geminin tam

olması gerektiği belirtilmiştir. Kordoba dizgini, Bulgari dizgin, koyu kaplamalı dizgin ve Osmani dizgin gibi dizgin çeşitlerinden bahsedilmiştir. İki katlı ve zincirli olanlarının en iyi cinsinin 14 akçeye satılması gerektiği belirtilmiştir. Keçeden yapılan at örtülerinin uzunluklarının 12 karış, enlerinin ise 8 karış olup, kenarlarının bastırılmış olması gerektiği belirtilmiştir. Yine bu metinde siyah at çantalarından da bahsedildiği görülmektedir(Mantran, 1990,I:320,321).

Albüm resimlerinde atların kuyruklarının çoğunlukla bağlandığı görülmektedir. Eyerler ise oturulacak yerlerinin içeriye doğru kavis yaptığı, çoğunlukla ön ve arka taraflarında tutma yerleri bulunan, oldukça küçük biçimlerdedir. Eyer örtülerinin ise kanunname de belirtildiği gibi uzun ve geniş oldukları görülmektedir. Padişahın dışında özellikle sadrazam ve divan vezirlerinin atlarının da divanın yapıldığı günler *divan rahtları* olarak adlandırılan görkemli eyerlerle süslendiği bilinmektedir(Özcan, 2002: 140).

Katalogda bulunan sınırlı sayıdaki örneğe bakıldığında at koşumları veya başka bir deyişle at giysilerinin özellikle sultanları at sırtında gösteren tasvirlerde, Osmanlı saltanatının ihtişamı ile doğru orantıda bir gösterişe sahip oldukları anlaşılmaktadır. Altın ve değerli süs taşları, tüy sorguçlar ve altın yuvalı püsküllerle atların süslendiği görülmektedir.

6.6. Avrupalı Sanatçıların Çizimlerindeki Osmanlı Giyim-Kuşamı

Avrupalı sanatçıların yaptıkları çok sayıda gravür ve yağlıboya resim Batılıların gözünde Türk insanının görünüşünü yansıtmaları açısından önemlidir. Bu bölümde bazı örnekler doğrultusunda, bu sanatçıların giyim kuşam öğelerini ne derece doğru aktardıkları verilmeye çalışılacaktır.

Ptuj Bölge Müzesi'nde sergilenen çok büyük boyutlu yağlıboya tablolarında bazı Türk kadın ve erkek tipleri resimlenmiştir. Bu tablolarında giysiler üzerinde çok fazla inci takı ve yardımcı malzemeler kullanıldığı ve bunların doğunun ve özellikle Osmanlı'nın zenginliğini vurgulamak amacıyla tasvir edildiği söylenebilir. Oysa bu tür malzemenin Osmanlı minyatürlerin de bu denli yoğun bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir.

Ptuj Bölge Müzesi'nde G 884 envanter no ile sergilenen, 1682 tarihli *Doğulu Kadın* temalı resim, giysi unsurlarının temelde benzer model ve kesim özellikleri gösterdiği ancak gerek yaka gerekse süsleme malzemeleri ve baş tuvaletlerinde Türk giyim kuşamında hiç görmediğimiz, daha çok Batı giyim tarzının farklı uygulamalarının biraz daha yumuşatılarak kullanıldığını anlaşılmaktadır (Bkz.F.316). Bu resimdeki genç saraylı hanım küçük kırmızı bir başlığın dörder sıralı inci sarkıtlarla süslendiği bir tür başlık giymektedir. Başlığın alın kısmı, ortasında iri bir yeşil süs taşının bulunduğu altın bir yuvadan çıkan, siyah bir sorguçla bezenmektedir. Başın arka kısmından aşağıya doğru sarkan saç, kırmızı ipliklerle bukleler halinde örülmüştür. Oysa minyatürlerde bu kısımlarda kolan dokumadan yapılmış enselikler bulunmaktadır. Genç hanım en üste kürk yakalı, kısa kollu bir kaftan giymektedir. Kaftanın kol ağızlarının kesimi farklıdır. Yine kaftanın yakası, ortasında iri bir yeşil taşın bulunduğu, kenarlarına inci dizileri yerleştirilmiş, altın bir broşla kapatılmaktadır. Bu ayrıntıda minyatürlerde rastlamadığımız bir özelliktir. Batılı sanatçıların bazı kıyafetlere ekledikleri değişik detaylarla Osmanlı giyim kuşamı hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadıkları da anlaşılmaktadır. Örneğin; bu tasvirde genç hanımın içine giydiği entarinin fırfır yakası bu tür bir detayın örneklemesidir. İç gömleğin kol ağızlarına geçirilmiş, inci ve yakutlarla süslenmiş ağır harç yine bir hayal gücü ürünü olmalıdır(Bkz.F.316).

Ptuj Bölge Müzesi'ndeki G 885 no lu tablodaki genç hanımında minyatürlerde gördüğümüz tepesi düz sonlanan boru biçimindeki silindirik hotozun incilerle yoğun şekilde süslendiğini görmekteyiz. Öyle ki hotozun tepe kısmı, incilerle oluşturulmuş yaprakları olan bir çiçek deseni ile bezenmiştir. Aralara yine yeşim taşlarının kakıldığı da gözlemlenmektedir. Hotoz, başa kırmızı renkte yollu bir ipek dokuma ile tutturulmaktadır. Örtünün başı örtmesi de çok farklıdır. Zira tepesi yassı başlıklara benzeyen terpuşun arkasına tüm sırtı kaplayan, duvak benzeri, kenarları işlemeli harçla çevrili bir baş örtüsü takılmıştır. Bu ayrıntılara minyatürlerde rastlanmamaktadır(Bkz.F.317). Üstündeki kısa kollu üstlüğün düğmeleri incidir ve birit iliklidir.

17. yüzyıla ait bir gravürde Sultan I.Ahmed'in karısı Evemenia at sırtında gösterilmiştir. Varşova Ulusal Müzesi'nde Gr.Ob.N.1993 envanter numarası ile korunan eserde, kadın figürü sivri bir külâhın etrafına sarılmış yayvan bir sarık

takmaktadır. Külâhın ucundan sırtına doğru sarkan çok büyük bir kumaş parçası görülmektedir. Sarık, mücevherli yuvaları olan iki adet siyah tüy sorguç ve ön tarafın tam ortasına yerleştirilmiş ucunda bir hilâl motifi bulunan baklava dilimi bir taşla süslenmektedir. Hilâl motifi tasvirin kimliğinin kolaylıkla algılanabilmesi için özellikle kullanılmış olmalıdır. 17. yüzyıl gravürlerinde hilâl imgesi bazen sultanların ellerinde tuttıkları asaların uçlarını da süslemektedir. Oysa hiçbir minyatürde böylesi bir ayrıntıya rastlanmaz. Evemenia'nın üstüne giydiği giysinin derin göğüs dekoltesi bolero tarzıdır. Giysinin ortasında fiyonk şeklinde bağlanmış, ince bir kuşak bulunmaktadır. Bu abartılı ve gerçeği yansıtmayan resimleme atın koşum takımlarında da kendisini göstermektedir. Eyer örtüsünün kenarları püsküllüdür fakat neredeyse yere kadar uzundur. Kuyruk ve alın kısmına takılmış püsküller ise abartılıdır(Bkz. F.318).

Ptuj Bölge Müzesi'ndeki *raks eden çalparalı kadın* tasviri(G 265) yine kesim ve modelleme de oldukça benzer fakat detaylarda farklılaşan bir giyim tarzı göstermektedir. Çalparalı kadın, yollu dokuma ile başa tutturulmuş bir hotoz takmaktadır. Yine duvak benzeri, enseden sırta doğru sarkan bir tül ile siyah bir tüy sorguç başlığı süslemektedir. Üste giydiği hırka fırfır yakalıdır ve çiçek biçimli iri düğmelerle kapatılmaktadır. Alta giydiği çift katlı üstteki küçük olanı (farbalası) düz dokuma olup, alt kısmı yine şeffaf bir dokumadan yapılmıştır. Sanki bu küçük eteğe dikilmiş bir parça olmayıp, en içe giydiği ve kolları dökümlü olan bir iç gömleğe ait gibidir. Böylelikle çarşı ressamlarının çizdiğinden tamamen farklılaşmaktadır(Bkz. F.319).

Avrupalı sanatçılarca yapılmış çok sayıda resimde durum farklı değildir. Benzer süsleme öğeleri bunlarda da kullanılmış ve Osmanlı figürleri çok gösterişli resimlenmişlerdir.

Viyana Şehir Müzeleri Tarih Müzesi'nde sergilenen yağlıboya resim Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'yı konu etmektedir(Env.no.31.033). Paşa taylasanlı, yayvan bir sarıkla gösterilmiştir. Sarığın ön kısmına inciler ve süs taşları ile bezenmiş tokası olan siyah bir tüy sorguç takılmıştır. Paşa, en üste kürk yakalı bir kapaniçe içine ise çiçek desenli bir dokumadan yapılmış bir iç kaftanı giymektedir. Kapaniçe de altın rengi düğmeler bulunmaktadır. Ancak yaka kısmında süs taşları kakılmış, yuvarlak, altın rengi bir broş takılıdır. İç kaftanı da boncuk düğmelerle kapanmaktadır. Burada

da göğüs kısmına ucundan damla şeklinde inci sarkan, yıldız formlu, süs taşları ile bezeli bir broş takılıdır(Bkz.F.320). Özellikle minyatürlerde hiç rastlamadığımız broş gibi süsleme öğelerinin resmin etkisini arttırmak için abartıldığı görülmektedir.

Czartoryski Müzesi'nde MNK-XV-R.6805 envanter numarası ile bulunan II.Osman'ın çizgili kağıt üzerine oymabaskı ile yapılmış madalyon içerisindeki portresi(Bkz.Savaş ve Barış,1999,s.130), Osmanlı sultanı imgesinin Avrupalı sanatçıların hayal gücüne dayalı aktarımını göstermesi açısından önemlidir. II.Osman kolsuz gibi görünen ancak kısa kollu olduğu anlaşılan, hakim yakalı, bele kadar çaprazlı bir kaftan giymektedir. Kaftanın kumaş deseni Türk sanatı süsleme özellikleri göstermez. Muhtemelen İtalyan olmalıdır. Kol ağzlarının yanlarına açılmış küçük yırtmaçlarının yine çaprazlarla kapanabildiği görülmektedir. Burada değişik bir kapama şekli uygulanmıştır. Oysa minyatürlerde resimlenen giysilerin bazılarının uzun kollarında , kol ağzlarındaki yırtmaçların düğmelerle kapatılabildiği örnekler bulunmaktadır. Başka bir değişiklikte bir omzundan diyagonal bir şekilde hamaylı gibi geçirilip yandan düğümlenmiş harelî bir dokumanın varlığıdır. Bu İskoç savaşçıları anımsatan bir ayrıntıdır. Beldeki aynı dokumadan yapılmış ve fiyonk şeklinde bağlanarak aşağıya doğru sarkıtılmış kuşağı da bir hayal ürünüdür. Başındaki yayvan bir sarığa hilâl şeklinde yuvası olan bir tüy sorguç takıldığı da görülmektedir(Bkz. F.321).

Paul Rycault'un kitabında yer alan, 1678 tarihli bir gravürde Osmanlı sadrazamı ve yardımcıları görülmektedir. Gravür, Varşova Ulusal Kütüphanesi'nde XVII. 4.3169 envanter no ile korunmaktadır(Savaş ve Barış, 1999). Resimde atın yularından tutan peyk figürü, peykten çok seyis kıyafeti içerisinde. İbriktar ve silahtar figürleri ise diğer tasvirler göre gerçeğe daha yakın resimlenmişleridir. Sadrazam at sırtındadır. Başında selimi veya mücevveze türü, yandan körüklü gibi görünen bir yüksek kavuk bulunmaktadır. Kavuğun resimlenişi, özellikle tepe kısmının ortasındaki küçük eşkenar dörtgen parça ve yan kısmın gösterimi ile minyatürlerdeki örneklerle benzerlik göstermektedir. Üstüne giydiği kolsuz ve kısa kaftanın yaka kesimleri ceket yakasına benzemektedir. Bu da görünmeyen bir niteliktir. Atın göğsündeki ortası çiçekli kayış ise birçok minyatürde gördüğümüzün bir benzeridir(Bkz. F.322).

Silahtar ve İbriktarı gösteren gravürde ise yine minyatür örnekler uygunluk görülmektedir. Varşova Ulusal Kütüphanesi'nde XVII. 4.2359 envanter numarası ile kayıtlı resim(Savaş ve Barış,1999, s.168), iki hasodalıyı konu etmektedir. Sivri yakalı üslukleri ve kenarları altın rengi metal iplik şeritli, yatırmalı üsküfleri ile minyatürlerdeki örnekler benzerlik göstermektedirler(Bkz. F.323).

Ptuj Bölge Müzesi'ndeki sipahi tasviri 1682 tarihlidir(17.yüzyıl Avrupası'nda Türk İmajı, 2005: 215). G. 862s envanter numaralı resimde sipahi kadife izlenimi veren kalın bir kumaştan, kolsuz, hakim yakalı, bele kadar çapraştı, diz seviyesinde bir dolama giymektedir. Etekleri pililidir. İçinde uzun kollu, kol ağızları dilli, önü açık ve aynı uzunlukta bir iç giysisi bulunmaktadır. Belinde ipekten yapılmış izlenimi veren, yatay eksende ince ince katlar yapmış, geniş bir kuşak bulunmaktadır. İncilerle yapılmış bir kılıç askısı ile yine kını altın rengi plakalarla süslü bir kılıcı sol tarafına astığı görülmektedir. Sergi katalogunda üst giyimi ve gösterişli kılıç ve askısı ile padişahın yakınındaki has odalıların giyim tarzına benzediği belirtilmişse de(17.Yüzyıl Avrupası'nda Türk İmajı 2005:214) üsküf benzeri fakat hayal gücü ile katkılanmış bir tür başlıkla farklı bir görünümüdür. Başlık kenarları sırma şeritli bir kuka görünümünde olup, siyah bir süpürge sorguça süslenmektedir. Enseye doğru sarkan altın yıldız dokuma parçası yatırtma gibi algılansa da başlıkla bir bütünlük göstermemektedir. Yine sorguça başlığın sivri tepeliği arasına bağlanmış kırmızı bir dokuma Osmanlı resim sanatında hiç rastlanmayan bir ayrıntıdır. Sipahinin çizmesinin uzun koncunun ön kısmının aşağıya doğru "V" biçimi kesilmesi minyatür örneklerden farklıdır (Bkz. F.324).

Porec Bölge Müzesi'nde bulunan ve Venedikli bir ressam tarafından yapıldığı bilinen elçi portresi, tuval üzerine yağlıboya(17.Yüzyıl Avrupası'nda Türk İmajı 2005:288, 289). Kakum kürk astarlı, önü açık, uzun kollu, kol ağızları bol bir kaftan giydiği görülmektedir. İçine giydiği iç kaftanının ön ortası sağdan sola doğru diyagonal bir şekilde kesilerek, bele kadar boncuk düğmelerle kapatılmıştır. Belinde ince bir kuşak bağlı olan figürün başında kenarları kürklü bir başlık bulunmaktadır. Giyim özellikleri ile bir Osmanlı yöneticisi gibi dursa da başlığı ile elçi olduğu vurgulanmaktadır(Bkz.F.325).

Bu bölümdeki son örnek 1681 tarihli Tercüman Thomas Tarsia'nın portresidir. Koper Bölge Müzesi'ndeki resimde (17.Yüzyıl Avrupası'nda Türk İmajı, 2005:

282,283) figür üzerine göre dikilmediği belli olan ve giymekle yükümlü olduğu sanılan bir kıyafet içerisinde. Katalogda *üzerine altın işlemeli mavi atlastan bir kıyafet ve üzerine de altın düğmeli kırmızı bir ceket giydiği* belirtilse de(17.Yüzyıl Avrupası'nda Türk İmajı, 2005:282) en üste giydiği içi kürk kaplı bir hilat, içine giydiği ise bir iç kaftanı olmalıdır. Belindeki kırmızı kuşağın ortasından düğümlenmesi minyatür örneklerle bağlantılıdır. Başındaki kürklü başlıkla bir elçinin giyimi tümüyle yansıtılmış olmalıdır. Bu tür giyim-kuşam Van Mour'un elçi kabulü sahnelerinde de açıkça görülmektedir(Bkz.F.326).

17. yüzyıldan itibaren artarak devam eden, Avrupalı Sanatçılar tarafından yapılmış Türk tiplerini gösteren figürler sayıca çoktur. Burada seçilmiş bir kısmından da anlaşılacağı üzere giysi türlerinin model ve kesimleri çoğunlukla gerçeğe yakın olsa da fırfır yaka, bolero dekolte gibi bazı eklemeler ile oldukça farklılaşmaktadırlar. Özellikle başlık türlerinin işlenişlerinde önemli deformasyon ve değişiklikler gözlenmektedir. Bu tür resimlerde Doğunun zenginliğini vurgulamak istercesine giysilerin çok abartılı, inci, değerli süs taşları ile hazırlanmış broşlarla süslendiği görülmektedir.

Figürler resimsel anlamda değerlendirildiğinde Osmanlı kıyafet resimlerinden farklılaştıkları görülmektedir. Avrupalı sanatçıların yaptığı bu resimlerde daha çok figüre önem verildiği görülür. Figür oldukça gerçekçi, nesne ise figürü çerçeve içerisine alacak bir ayrıntı olarak görülmüştür. Ancak, resmin estetik kurallarına göre abartılı eklemelerle sunulduğu giysiler, daha çok dekoratif bir sanat yansıması olarak algılanmıştır. Oysa Osmanlı kıyafet resimlerinde figür genellikle ikinci plandadır. Gerçek bir gözlemciliğe rağmen gözlemi soyutlama vardır. Özellikle figürlerin bazı uzuvlarının soyutlanması gibi. Buna karşılık nesnelere detaylara inen bir gerçekçilik ve ayrıntıcılık görülmektedir. Kısacası, üzerlerinde taşıdıkları kıyafetleri belgelemek esas amaç gibi görünmektedir.

6.7. Resimlerdeki Giyim-Kuşam Özelliklerinin Çağdaşı Olan Çevre Kültürlerdeki Örneklerle Karşılaştırılması

Osmanlı kıyafet resimlerindeki giyim-kuşam özellikleri Safavi, Murgal ve Avrupa kıyafet resimleriyle karşılaştırıldığında giysilerde bazı benzerlikler ve çok

önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu karşılaştırma sonucunda Osmanlı kıyafet kültürünün kendine has özellikler taşıdığı da anlaşılmaktadır.

Katalogda yer alan Örnek no.4'teki Ali Şir Nevai'nin , Halili Koleksiyonunda MSS 505 no ile bulunan Örnek no.15'teki Mevlevi dervişin ve yine BL. Or.2709, y.16b'deki Mevlevi dervişin(Örnek no.16) üstlükleri, soldan sağa doğru kapanmaktadır. Bir tek British Library' deki Or.2709 Mevlevi dervişi figürlerinin hırkaları sağdan sola doğru kapanmaktadır. Ancak bu kapama koltuk altına kadar uzanmamaktadır. Bunun dışında katalogda yer alan diğer tüm örnekler ön ortalarına dikilmiş düğmeler yardımı ile bele kadar kapatılabilir niteliktedir. Yukarıda bahsettiğimiz örneklerdeki kıyafetler ve giyenlerin kimlikleri incelendiğinde, ön ortalarının bir tarafını diğerinin üzerine gelecek şekilde kapattıkları bu kıyafetleri neden giydikleri de anlaşılmaktadır. Üç örnek zaten Mevlevi dervişidir ve önü açık hırkalarını kapayabilmek için kuşak kullanmışlardır. Diğer örnek ise Ali Şir Nevai'ye aittir. Herat doğumlu olan şair kendi kültürüne has bir kıyafetle resimlenmiştir. Ancak, katalogda yer alan ve Venedik Nazionale Biblioteca Marciana Albümü' nde bulunan Fatih Sultan Mehmed tasvirinde de(Bkz.Örnek no.182) , Padişahın soldan sağa doğru kapanan bir üstlük giydiği görülmektedir.

Safavi dönemi örnekleri incelendiğinde bazı resimlerdeki giysilerin soldan sağa doğru diyagonal bir biçimde kapatılarak, sağ koltuk altından kurdele benzeri küçük şeritlerle bağlandıkları görülmektedir. Bu günümüzde anvelop olarak ta adlandırılan farklı bir model ve kapama tekniğidir. Boston Museum of Fine Art'ta bulunan Ağa Rıza İmzalı saz çalan saraylı bir genç adam tasvirinde içine giydiği soldan sağa doğru kapanan bordo üstlük, sağ koltuk altından bele kadar dikilmiş olan küçük şeritlerle kapanmaktadır(Bkz.F.373). İsfahan'da yapıldığı düşünülen, ince bir çubuğa yaslanmış yaşlı adam tasviri ise Free Library'de bulunmaktadır. 1630-40 arasına tarihlendirilen tasvirdeki adamın üst giysisinde sağ koltuk altından bele kadar olan açıklığın, kurdele biçimi küçük şeritlerin çapraz biçimde bağlanması ile kapatıldığı açık bir şekilde görülmektedir(Bkz. F.374). Giysi yandan kapanan, önü açık ve ayak bileklerine kadar uzun farklı bir modeli göstermektedir.

Dönemin ünlü Safavi ressamı Rıza-i Abbasi'nin tek figürlü albüm resimlerinde farklı bir çığır açtığı görülmektedir. Minyatürden çok resim niteliği gösteren bu çizimler kıyafetleri de başarılı bir şekilde aktarmaktadır. Zaten 17. yüzyıl İran

resminde portrenin kitap sanatının önü geçtiği ve figürün baskın bir nitelik kazandığı bilinmektedir(Canby, 1993:3; Titley, 1983:113). Rıza-i Abbasi'nin 1633 tarihli bir minyatürü, ip eğiren bir adamı konu etmektedir. Freer Library'deki resimdeki adamın bel uzunluğundaki üst giysisi soldan sağa doğru diyagonal biçimde kapanmaktadır. İçinde çizgili kumaştan bir döşlük dikkati çekmektedir(Bkz. F. 375). Paris Musee Guimet' teki elinde yıldız çiçeği tutan beyaz giysili genç adam, ön tarafı yine soldan sağa doğru kapanan, beyaz bir üstlük giymektedir. Üstlüğün etek kenarlarının kesimi çok farklıdır. Yanlardan aşağıya doğru sarkan ikiye sivri kumaş parçası ile etek yırtmacı oluşturulduğu görülmektedir ki bu tür bir kesim, katalogda bulunan etek yanları yırtmaçlı hiçbir örnekte görülmemektedir. Giysinin bu özelliği İran'daki farklı bir beğeni göstermektedir(Bkz.F.376).

Üst giysinin yandan kapatıldığı örneklerden birisi de San Diego Museum of Art 'ta bulunmaktadır. 1610-15 tarihli resim Faruk Bey İmzalıdır. İlginç başlığı ve farklı bir altın kemerle giysi tamamlanmaktadır(Bkz.F.377). Yeşil renkteki bir dokumanın tam ortasından geçen sarı renkteki altın yıldız bant daha çok bir hasır dokusu göstermektedir. Ancak kolan bir dokuma da olabilir. Bu hasır benzeri malzemeyi torba biçimi yeşil başlığın başa oturan kısmının hemen üzerine yatay şekilde birkaç sıra sarmış, boşta kalan bir sırayı da bu yatay sıralara düşey gelecek biçimde bağlamıştır. Hazırlanışı ve modeli bakımından katalogdaki örneklerden tamamen farklı bir başlık modeline işaret etmektedir.

Safavi resimlerinde kıyafetlerin kumaşlarının çoğunlukla desenli olduğu ve çok canlı renklerle resimlendiği görülmektedir. Genellikle tek figürlü bu resimler yüz işlenişleri ile birer portre niteliğindedir. Özellikle sakal ve saçların kıvrıkcık izlenimi veren ince teller halinde, özenle işlendikleri bu resimler, Safavi giyimindeki giyim-kuşam unsurlarını da göstermesi açısından önemlidir. Muhammed Cafer imzalı bir tasvirde rubab adı verilen yaylı bir çalgıyı çalan genç bir hanım konu edilmiştir(Canby,1993:96,pl.62). Genç müzisyenin geniş şal yakalı, yeşil üstlüğü yine soldan sağa doğru kapanmaktadır. Koltuk altından bağlanmasına yarayan ince şeridin bağlanmayıp, kıyafetin ön tarafına doğru sarkıtıldığı görülmektedir. Bu açık bırakılan yaka kısmından, yeşil elbisenin koyu mavi astarının kenarlarına geniş bir turuncu harç geçirildiği anlaşılmaktadır. Sanatçı, figürün kıyafetini bu şekilde resimleyerek, kıyafetin model, kesim ve teknik yönlerinin de algılanmasını sağlamış olmalıdır. Giysinin dışarıya doğru kıvrılmış dillerinin, katalogdaki Serdengeçti ve

Beylik Çoban figürlerinin üst giysilerinin kollarındaki dillere çok benzediği görülmektedir(Bkz.F.155 ve 164). Kuşağın bağlanış biçimi ise katalogda verdiğimiz British Library örneklerini anımsatmaktadır. Ancak bir farklılık gözlemlenmektedir. İnci benzeri küçük, beyaz boncukların, boşluklar bırakılarak takıldığı siyah bir ipliğin kuşağa dolandığı ve değişik bir aksesuar yaratıldığı görülmektedir. Elbisenin çiçek desenleri ile süslü yakası ile altına giydiği şalvarın kumaşı benzerdir. Ancak ayağına giydiği koncunun ön tarafı arkaya göre yüksek kesilmiş, uzun konçlu, sivri burunlu, topuklu çizmesi, katalog örneklerindeki ayak giysilerinden model olarak oldukça farklıdır. Genç kadının başlığı ise ensesine doğru sarkan, şal desenli, külâh formunda bir başlıktır(Bkz.F.378).

Rıza-i Abbasi imzalı, arkalıksız tahta oturan genç bir adamın konu edildiği resimde (Canby,1993:101,pl.66) figürün üzerinde Safavi örneklerinde çok görünmeyen küçük hakim yakalı bir üstlük bulunmaktadır. Soldan sağa doğru kapanan bir giysinin üstüne giydiği altın rengi iplikli, hatayi desenli dokumadan yapılmış kaftan, önü açık, hakim yakalı ve uzun kolludur. Kol kesiminin oldukça dar olduğu görülmektedir. Özellikle küçük hakim yakası katalogda yer alan ve Osmanlı giyiminde çok kullanıldığı anlaşılan bu türdeki yaka kesimi ile benzerlik göstermektedir. Çorabının altına giydiği terlikleri de benzer bir ayak giyimine işaret etmektedir. Ancak başındaki küçük bir takkenin etrafına yollu bir dokumayı, Safavi başlıklarına özgü biçimde doladığı görülmektedir(Bkz.F.379).

Topkapı Sarayı Müzesi'nde H. 2165,y.54b ile kayıtlı(Resim için bkz. Swietochowski,2000:293,p.2) bir Safavi resminde bu kez tüfeğini dolduran genç bir adam görülmektedir(Bkz.F.380). Soldan sağa doğru kapanarak koltuk altından bağlanan kısa üstlüğünün yan tarafında zarf kapaklı bir cep bulunmaktadır. Kuşağın altındaki cep, katalogdaki hiçbir örnekte bu şekilde verilmemiştir. Tozluğu ve bağcıklarla bağlanan işlemeli deriden çizmesi de çok farklı bir ayak giyimine işaret etmektedir(Bkz.F.380a). Tüfek, kılıç ve barutluk ise Osmanlı örneklerine çok benzemektedir. Çok şişkin ve abartılı sarılmış sarığı ise yine Safevilere özgüdür.

Murgal örneklerinde de soldan sağa doğru diyagonal gelerek, koltuk altından kapanan üstlükler görülmektedir. 1616-17 tarihli Minto Albümü'nden, Abu'l Hasan imzalı bir minyatürde, Prens Hürrem konu edilmiştir. Londra Victoria and Albert Museum'da yer alan resimde, genç prensin küçük hakim yakalı, çan etekli üst giysisi,

soldan sağı diyagonal kapanarak, sağı koltuk altından sarkan volanlı bir kumaş parçası ile kapanmaktadır. Çan eteğı kendi kültürlerine has bir modeldir. Osmanlı kıyafet kültüründe görülmemektedir. Yine beline bağıladığı etek uçlarına kadar sarkan işlemeli kuşağı ve uçları kavisli, topuksuz ve arkası açık terlikleri, Osmanlı kıyafet resimlerinde görülmeyen kıyafet öğeleridir. Avrupalı sanatçılar tarafından yapılmış Osmanlı figürlerinin kıyafetlerinde çokça gördüğümüz yoğun inci kullanımı bu resimde de görülmektedir(Bkz.F.381).

1670-80 tarihli Majlisi'nin portresi konulu Safavi Dönemi resmi, bir Hintliyi tasvir ediyor gibidir. Yollu dokumadan yapılmış bir kaftanı omzuna atmış figür, içine yine soldan sağı doğru kapanan çizgili bir kumaştan entari giymektedir. Belinde desenli dokumadan kuşak bulunan orta yaşlardaki adam, hareli kumaştan ön tarafı boğumlu, şişkin sarılmış, hareli bir sarık takmaktadır(Bkz.F.382). Başlık ve üst giysisi Osmanlı örnekleri ile benzerlik göstermez. Ancak kol ağızlarının ucun sivri dilleri katalogdaki Örnek no.40' taki II.Osman, örnek no. 42' teki IV.Murad, Örnek no. 44' teki I. İbrahim, Örnek no. 51' deki sokak giysili kadın, Örnek no. 53' teki yine sokak giysili kadın, Örnek no. 142' teki tef çalan kadın, Örnek no. 148' teki saz çalan kadın tasvirlerindeki kola ağızlarında bulunan küçük dillerle kısmen bir benzerlik göstermektedir. Tek fark buradakinin sivri, bizim örneklerimizdekilerin ise yuvarlak çıkıntılar biçiminde olmasıdır.

Yine fizyonomik özellikleri Hintlilere benzeyen bir soyluyu otururken gösteren resim 1660'lara ait olup, Freer Library'de bulunmaktadır. Omzuna kürk yakalı bir kaftan atmış olan figür, içine soldan sağı doğru kapanan bir üstlük giymektedir. Belindeki desenli kuşak,Trablus işi kuşakları anımsatmaktadır. Başına, ön tarafına bağlanmış bir kaş bastı ile alın kısmı boğumlu bir hal almış, yine hareli dokumadan şişkin sarılmış bir sarık takmaktadır. Omzuna attığı, puanteli dokumadan, kürk yakalı kaftanın yakasından aşağıya doğru, bağlanarak kapatılmaya yarayan kırmızı şeritler dikildiğı görülmektedir. Bu da Osmanlı kaftan veya üst giyimlerinde görmediğimiz bir kapama malzemesi olmalıdır(Bkz.F.383).

Los Angles County Museum of Art' taki bir Murgal minyatüründe tahta oturan bir saraylı resimlenmiştir. 1600-1604 tarihli tasvir, Gulam imzalıdır. İçki kasesi ve cam bir sürahi tutan genç adam, sivri kürk yakalı bir üstlük giymektedir. İçine giydiğı sarı renk giysi yine soldan sağı doğru kapanmaktadır. Beline şal desenli bir kuşak

bağlamıştır. Dar paçalı açık mavi donu katalogdaki çok sayıda figürde karşımıza çıkan donlarla kesim olarak benzerlik göstermektedir. Ayağına giydiği Hintlilere has kavisli burunlu, bantlı, topuksuz ve arkası açık terlikler burada da karşımıza çıkmaktadır(Bkz. F. 384).

Baltimore' deki Walters Art Gallery' de W. 668, y.37 no ile kayıtlı Abdullah Hasan imzalı resimde dua eden bir grup figür görülmektedir. Çan etekli, soldan sağa doğru kapanan üstlükleri, bellerinde etek uçlarına kadar sarkan şal desenli kuşakları ve kavisli, bantlı, topuksuz ve arkası açık terlikleri ile Murgal dönemi giyim-kuşamının tüm özelliklerini taşımaktadırlar(Bkz.F.385).

Safavi resimlerinden bazı örneklerde değişik bir üst giyim modeli daha dikkati çekmektedir. Bu modelde giysi türünün önü tamamen kapalıdır. "V" yakalı bu giysilerde yakanın altında birkaç düğme bulunmaktadır. Kolları uzun giysilerde, kol ağzları bol kesimlidir.

Bu modele ilk örnek, Freer Library' deki 17. yüzyılın ortalarına tarihlenen şarap dolduran adam tasviridir. Orta yaşlardaki adam, üste "V" yakalı, önü kapalı, ayak bileklerine kadar uzun bir üstlük giymektedir. Yakasında beş adet inci düğme bulunan giysinin üstüne bir şal attığı görülmektedir. Şal da Osmanlı kıyafet resimlerinde özellikle erkeklerin üzerinde görülmeyen bir giysi unsurudur. Osmanlı örneklerinde özellikle din adamlarının omzuna attığı peşkirlere de(Bkz. Örnek no.141, Şeyh Efendi) büyüklük ve genişlik olarak benzememektedir. Başında ise dilimli bir takkenin etrafına sardığı taylasanlı bir sarık bulunmaktadır(Bkz.F.386). Resim, Rıza-i Abbasi tarzını yansıtmaktadır.

Smithsonian Collection' daki 1658-59 tarihli kırdaki bir adama içki ikram eden kadın konulu resimde, dizlerinin üzerinde çökmüş adamın giydiği üstlük, önü tamamen kapalı bir modeldir. Sivri yakalı giysinin yaka kısmında iki adet sırma düğme dikilidir. İçine yine "O" yakalı bir döşlük veya mintan giydiği görülmektedir. Başında taylasanlı bir sarık bulunmaktadır(Bkz.F.387). Yukarıdaki resimde de görüldüğü üzere önü tamamen kapalı olan bu giysilerde kuşak veya kemer kullanılmamıştır.

Freer Library' deki yeşil kıyafetli genç minyatürü 1600-1610 civarına tarihlendirilmektedir. İçki dolu bir vazo tutan genç adam, en üste göğsün biraz altına kadar açık, değişik bir yaka kapaması bulunan, önü kapalı bir kıyafet giymektedir. Geniş kürk yakalı giysi, boyun kısmında ortasında çiçek biçimi bir düğmenin bulunduğu birit ile kapanmakta, göğsün hemen altında aynı tür bir çiçekli birit ile bu açıklık sonlanmaktadır. Birit ilikler daha çok küçük çaprastra benzemektedir. Bu tür bir kapama katalogdaki hiçbir örnekte görülmemektedir. Genç adam içine "O" yakalı, önü kapalı muhtemelen bir mintan giymektedir. Belindeki kuşak, yollu bir dokumadandır. Figürün başında etrafı kürk kaplı bir başlık bulunmaktadır. Başlığa, altın yıldız çiçek desenli açık mavi bir dokuma çapraz bir biçimde sarılmıştır. Taylasanı dikkati çekmektedir. Başlığı, incilerle bezeli yuvası olan, tek bir siyah tüy sorguç süslemektedir. Daha çok Moğol veya İlhanlı Dönemi başlıklarına benzemektedir(Bkz.F.388). Dokumanın başlığın etrafına taylasanlı biçimde sarılması katalogdaki Örnek no. 42' deki Irak Seferine giden acem kıyafetli IV.Murad'ın başlığını anımsatmaktadır.

Arthur M. Sackler Museum Harvard University' deki 1935,y.27 no lu minyatürde(Resim için bkz. Adamova,2000:30,pl.9 ve Grabar,2000:76,figüre 37) tipik başlığı ile bir Safavi genci resimlenmiştir(Bkz.F.389). Gencin en üstte omzuna attığı palto benzeri üstlüğün, giyim tarzı ve model olarak çok benzerini katalogdaki Örnek no. 92' taki Başkentli soylu tasvirinde de görmekteyiz(Bkz.F.175). Tek fark katalogdaki örnekte yaka kürklü geniş yaka iken burada geniş devrik yakalı olmasıdır. Benzer bir kürklü üstlük Muhammed Kasım imzalı olup, Victoria and Albert Museum'daki bir murakka sayfasındaki guaj resimdeki bir Safavi gencinin üstünde görülmektedir(Resim için bkz. Adamova,2000:32,pl.12). Yine geniş devrik yakalı, ön ortası yuvarlak düğmelerle kapanan palto kesimli uzun üstlüğün bir benzeri de bu kez Rıza-i Abbasi imzalı, 1600 ler civarına tarihlenen genç bir adam tasvirinde görülmektedir. Başlık tipik Safavi sarığı olup, ayağında topuklu çizmeler bulunmaktadır(Resim için bkz. Sotheby's, 1996a:60,pl.51).

Katalogda Örnek no.22' de bulunan Halili Koleksiyonundaki atlı genç tasvirindeki(MSS 775) giyim tarzının çok benzeri(Bkz.F.106) Sotheby's kataloglarından birinde bulunan, 51 minyatürlü Durri Şahvar'ın Antolojisi'ndeki atlı genç adam tasvirinde görülmektedir. Genç süvari "O" yakalı bel hizasında kesilen bir mintan ve kırmızı şalvar giymiştir. Başındaki bir ucu sırma ile süslü sarığı dahi büyük

benzerlik göstermektedir. At koşumlarının da katalogdaki örneğe benzerliği dikkat çekicidir(Resim için bkz. Sotheby's, 1997c:42,pl.34).

Örnek No. 148' deki, Ralamb Albümü 8:0,10,y. 128 kaseli kadının(Bkz.F.231) başını örtüşü ve kıyafetinin çok benzeri, 1600 ler civarında Isfahan'da yapıldığı düşünülen bir grup tek figürlü kıyafet tasvirlerinden pl.54' teki genç kız tasvirinde karşımıza çıkmaktadır(Resim için bkz. Sotheby's, 1996b:57,pl.54).

Sotheby's kataloglarından birinde bulunan ve 1640' lara tarihlendirilen Muhammed Kasım imzalı genç bir kadın tasvirinde de değişik giyim öğeleri görülmektedir. Tipik bir Safavi sariği takmış genç kadının üzerine giydiği önü açık, bele kadar düğmeli, uzun entarisinin üzerine bağladığı kuşağının hemen altından üçgen kesimli küçük bir parçanın sarktığı görülmektedir. Bu parça daha çok dönemin Avrupa kadın giysilerindeki ceketleri anımsatmaktadır. Asıl değişik giyim parçası kısa şortudur. Katalogdaki hiçbir örnekte görmediğimiz kısa şortun altına giydiği beyaz çoraplarının- ki onunda pabuçlarının üst kısmından açıkça görüldüğü gibi ayak uçları dokunmamış bir giysi türüdür- diz kısmına bağladığı renkli boncuklarla süslü diz bağları da oldukça değişik bir aksesuara işaret etmektedir(Bkz.F.390).

Topkapı Sarayındaki Rus elçilerini gösteren, tek figürlü kıyafet resimlerinde kürk kaplı kalpaklar çok ayırt edici özelliktedir. Tatar kalpaklarından farklı olarak bunlar daha çok kürkle kaplıdır. 17. yüzyılın ilk yarısına ait TSMK. H. 2155, y.20a' da bulunan bir murakka resmindeki Rus(Resim için bkz.Adamova,2000:28,p,7), önü açık, ön ortasında üç adet ince çizgi şeklinde çaprastrları bulunan, içi kürk kaplı hil'at a benzeyen bir üstlük giymektedir. Etek yanlarındaki yırtmaçlar katalogdaki örneklerde görülen yırtmaçlardan biraz farklıdır. İçinde çizgili kumaştan uzun bir giysi bulunmaktadır(Bkz.F.391).

TSMK.H.2155, y.19b' deki Rus Elçisini gösteren albüm yaprağında(Adamova, 2000 :29, p.8), kır sakallı adamın üzerinde kürk yakalı, uzun kollu palto kesimine benzer bir kaftan bulunduğu görülmektedir. Kaftanın açık önü biraz farklı bir biçimde kapatılmıştır. Aslında kapamada kullanılan yardımcı malzeme ince çizgiler halinde çaprastrlar ve boncuk düğmelerdir. Farklılık bunların bel seviyesinin oldukça altına kadar ve neredeyse kalça hizasına kadar devam etmesidir. Elçinin içine Safavi ve

Murgal örneklerindeki gibi soldan sağa doğru kapanan bir üstlük giydiği görülür. Başındaki kürk kenarlı kalpak ise milliyeti hakkında bilgi vermektedir(Bkz.F. 392).

Hermitage Müzesi'nde 1640 tarihli bir tabloda Avrupalı iki kız çocuğu resimlenmiştir. Elizabeth ve Philadelphia'lı Wharton' un portre niteliğindeki resimlerinde giysi modellerinin katalogda incelenen Osmanlı çocuk giyiminden çok farklı olduğu görülmektedir. Kızların kıyafeti, "U" yakalı, önü tamamen kapalı, belin biraz üzerinden büzülerek bel hizasında sonlanan bir üst parça ile aynı kumaştan yapılmış ve yerlere kadar sürünen uzun bir etek kısmından oluşmaktadır. Üst giysisinin yakasından büzülmenin uygulandığı kısma kadar işlevsiz ve sadece süs amaçlı, dört adet iri düğme dikildiği görülmektedir. Kolların dış kenarlarına dikilmiş aynı tür ikişer düğme ile kollar büzülmüştür(Bkz.F.393).

Yine Hermitage Müzesi Kostüm Bölümü' nde korunan ve 1874-80 tarihleri arasında Fransa'da yapılmış olan porselen bir tabakta bizdeki seramik tabaklarda olduğu gibi, 17. yüzyıl kostümlü bir kadın tasviri bulunmaktadır. Avrupalı kadın kolları bol ve dökümlü (karpuz kol), kol ağzlarında dışarıya doğru dönen uçları fırfırlı danteller bulunan, doublet adı verilen, bolero tipi bir üst parça ve altına uçları pilili, yerlere kadar sürünen, kenarlarında iki yan parça dikili, uzun bir etek giymektedir. Başında ise kenarları siperlikli bir şapka bulunmaktadır. Önü tamamen kapalı giysi, model, kesim ve kumaş özellikleri bakımından katalogdaki hiçbir kadın kıyafetine benzememektedir(Bkz.F.394). Genç hanımın üst giysisinin, 1620 tarihli bir Fransız giysisi olan ve *doublette* adı verilen bir tür giysi ögesine çok benzediği görülür(F.395).

17. yüzyılın başlarına ait iki kadının büst portresi, Avrupa kadının farklı giyim tarzına işaret etmektedir. Fletcher Fund Koleksiyonu 1935(35.89.2) envanter no lu portre ile Friedsam Koleksiyonu 1931(3210) no lu portrede dantel yakalar dikkati çekmektedir. Kadınların Safavi resimlerindeki bazı örneklere benzer biçimde saçlarının üstüne kenarları oyali küçük kumaş parçaları koydukları görülmektedir(Bkz. F.396; 397).

1566-1601 arasına tarihlenen, madalyon içine yapılmış Avrupalı genç bir erkek portresinde, tıpkı o dönem Avrupa kadın giysilerinde olduğu gibi dantel yakalı üst giysisi görülmektedir (Bkz. F. 398). Bu tür yaka kullanımı katalogdaki hiçbir örnekte olmadığı gibi Türk resim sanatı örneklerinde de görülmez. Ancak Levni'nin 18.

yüzyılın başlarında resimlediği TSMK.H. 2164 no lu albümünde bazı Avrupalı kadın ve erkek figürlerine yer verdiği görülmektedir. Bu örneklerden Frenk kadını konu ettiği bir minyatürde(y. 13b) genç kadının yakası dantellerle süslüdür(Resim için bkz. İrepoğlu 1999:192).

16. yüzyıl sonuna ve 17.yüzyıl başlarına ait bazı İngiliz minyatürleri Avrupalıların giyim tarzı hakkında bilgi vermektedir. Isaac Oliver'e ait bir minyatürde bir ağacın altına oturmuş genç bir Avrupalı erkek tasvir edilmiştir. 1590-95 civarına tarihlendirilen(Strong 1983:16) minyatür tarzındaki resimde, figür resimsel özellikler taşımakla birlikte arka plandaki derinlik çabası içeren mimari birimlerin aktarımında minyatür etkileri gözlenmektedir. Genç adam, başına yuvarlak siperlikli melon bir şapka giymektedir. Başlık katalogdaki hiçbir örnekte görülmemekle birlikte Portekizli bir genç adamı gösteren Safavi minyatüründeki başlığa oldukça benzer(Bkz.F.403). En üste giydiği takma dantel yakalı, ajur tekniği ile dokunmuş izlenimi veren bir tür dokumadan, uzun kollu, önü açık, apoletli, etek uçları yer yer sivri bırakılmış bir ceket giymiştir. Ceketin kol ağzları dışarıya doğru katlanmış dantellerle süslüdür. Bu tür kol ağzlarının dışarıya katlanması Türk giysilerinde de görülmekle birlikte kullanılan malzeme ile farklılaştığı görülmektedir. Genç adamın bacağına giydiği dar ve kısa pantolonda delikli ajur tekniği ile dokunmuş izlenimi vermektedir. Diz seviyesinin üzerinden kesilmiş paça ağzları yine dışa doğru katlanmış beyaz dantellerle yapılmıştır. Bu tür bir alt giyim Osmanlı resim örneklerinde görülmemektedir. Ayağına giydiği mahmuzlu topuksuz çizmesinin konçları çorap gibi uzundur ve dizin hemen üzerinde sonlanmaktadır(Bkz.F.399).

İngiliz minyatür örneklerinden biri, Nicholas Hilliard'ın kadın tasviridir. Strong'un(1983:16) belirttiğine göre genç kadın, orta sınıf halk kadınlarının giydiği çember siperlikli melon bir şapka giymektedir. Genç kadının üst giysisi Fransızların doublette adını verdiği giysi türüne benzeyen bir üst giysisi giymektedir. Kıyafetin yakası bolero kesimli, karpuz kolları omuz kısımlarından dantelli, belden bir korse gibi sıkılarak vücuda oturan bir model olduğu görülmektedir. Yaka yine kenarları dantelli fırfır yakadır. Boynunda küçük boncukların dizilmesi ile yapılmış, dört sıra altın kolye bulunmaktadır. Giysinin göğüs kısmına kenarları oyalı beyaz, ince bir şerit geçirildiği görülmektedir(Bkz.F.400).

İngiliz minyatürlerinden son örnek yine Isaac Oliver'in yaptığı, 1609 tarihli bir kadın portresidir. Tasvirdeki genç kadın muhtemelen Lady Masque'dir (Strong,1983:25). Kadının giydiği "U" yakalı ve kenarları dantelli üst giysisindeki, yaka kesimi ve dekolte Levni'nin bir yüzyıl sonra resimleyeceği bazı kadın tasvirlerindeki giysileri hatırlatmaktadır. Ancak, yeşil üstlüğüne takılmış yakut ve incilerle bezeli altın broşu ve kenarları dantelli kıyafetinin göğüs kısmına taktığı aslan başlı, iri broşu farklı bir beğeniyi göstermektedir(Bkz.F.401). Genç kadının baş tuvaleti ise Doğu izleri taşımaktadır. Saçının ön kısmında üçgen bir parça oluşturacak biçimde sarkıtığı, kenarları oyali, şeffaf dokumadan örtüsü ve bunu başına tutturduğu inci sıraları ile süslü, yakut bezemeli altın sorgucu, İran resmindeki kadın figürleri ile Avrupalı sanatçıların Osmanlı kadını gösteren bazı resimlerinde yabancı olmadığı unsurlardır.

17. yüzyılın ünlü ressamlarından Vermeer'in(1632-1675) bir çok resminde türban ve inci gibi Doğuya özgü imgeleri kullandığı görülmektedir. Vermeer'in resimlerinden birinde genç bir Lady hizmetçisi ile birlikte resimlenmiştir (Schneider,1994:53). Genç kadının üstündeki ipekli dokuma izlenimi veren parlak yüzeyli, hırka benzeri kısa üstlüğü'nün ön ortasının kenarları, kol ağızları ve içi kakum kürk astarlıdır(Bkz.F.402). Hırka benzeri giysinin sadece kollarının bol ve pilili kesimi Avrupa giysileri tarzında olup, model özelliği ile katalogdaki Örnek no 198' teki (Bkz. F.277) kahve ikram edilen Haseki Sultan konulu resimde (PBN.Od.6-4,y.4) kapının yanında ayakta duran siyahi Hadım Ağası'nın üstündeki kürk kaplı hırka ile büyük benzerlik göstermektedir. Vermeer'in kakum kürk kaplı benzer giysiyi bir çok kadın portresinde kullandığı görülmektedir. Yine Doğu kültürünü çağrıştıran inci dizili kolyelerde sanatçının bazı resimlerinde genç kızların boyunlarını süslemektedir.

Rubens'in çizdiği tablolar da Avrupa giyimi hakkında bilgi edinmekteyiz. Bu tablolardan biri de genç bir adamın portresidir(Bkz.F.403). New York Metropolitan Museum of Art, Jack Belle Linsky Collection' daki 1597 tarihli resimde genç adamın fırfır yakalı bir ceket giydiği görülür. Bu tür yakalar dönemin Avrupasında modadır ve hem kadınlarda hem de erkeklerde görülen bir giyim öğesidir. Ceketteki boncuk düğmeler, Osmanlı kıyafetlerindeki yoğun kullanılan boncuk düğmeli örnekleri anımsatır. Rubens'in tablolarından Marchesa Brigida adlı kadının portresinde benzer bir fırfır yaka görülmektedir(Bkz.F.404). Karpuz kollu bir ceketin üzerine taktığı yaka kadar, içten oyularak kesilmiş ve dirseklerden aşağıya doğru sarkan yırtmaçlı kol

yenleri dikkati çekmektedir. Koldaki yırtmaçlar birit ilik ve düğmelerle kapatılabilmektedir. Kol ağzlarının aşağıya doğru sarkması katalogda yer alan kadın figürlerindeki iç gömlelerde de görülmektedir. Örnek no 23, 24, 27, 30, 38, 41, 57, 65, 149, 159, 160, 195' te kol ağzları sivri bir şekilde dirseklerden aşağıya doğru sarmaktadır (Bkz.F.107, 108, 111, 122, 125,140,148, 232, 242, 243, 278). Hatta bu model iç gömlek Örnek no 108'deki hamlacı ile Örnek no.220'deki Kahire sipahisinde de görülmektedir(Bkz.F.191, 220). Ancak üst kıyafettin kol ağzlarındaki bu yırtmaçlı kesim daha çok Levni'nin kadın kıyafetlerindeki entarilerin kollarını anımsatmaktadır. TSMH.2164' teki y.7b, 8b, 11b, 12b, 14b, 18a, 19a'daki kadın figürlerindeki üst giysilerin kolları Rubens'in portresindeki hatırlatmaktadır(Resimler için bkz. İrepoğlu 1999, s.181, 183, 187, 189, 193, 200, 201). Ancak Avrupalı kadının giysisinin kol kesimini ve düğmelerle kapanmasına en çok benzeyen giysi örneği Mu'in Musavvir'in çizdiği bir minyatürdeki kadın figürünün üzerinde görülmektedir(Bkz.F.432). Hintli hanımlara hatırlatan baş süslemesine sahip kadının üzerindeki ferace modelinin kolları buradaki örneğe çok benzer.

17. yüzyıla ait bir Fransız kadın ayakkabısı ucu sivri, dikdörtgen dilli ve sivri topukludur(Bkz.F.405). Çiçek desenli krem rengi bir deriden yapılmış ayakkabının sivri yüksek topuğu katalogdaki kadın ayakkabılarından hiçbirine benzerlik göstermemektedir. Bu ayakkabının çok benzerinin 18. yüzyılın başından itibaren Levni'nin albüm resimlerindeki kadınlardan saydam yaşmaklı genç hanım portresinde görülmesi(TSMK.H.2164, y. 15a), ayakkabıların bu yüzyılın başlarından itibaren bazı kadınlar tarafından kullanılmaya başladığını göstermektedir(Resim için bkz. İrepoğlu 1999:194).

Safavi sanatçısı Rıza-i Abbasi, tıpkı Levni'deki gibi bazı Avrupalı tiplerin minyatür tazında, tek figürlü resimlerini de yapmıştır. Bunlardan biri 1630 tarihlidir ve Portekizli bir genci konu etmektedir. Roger Fund 1955 envanter numaralı resimde, genç adam, önü açık, kısa kollu, sivri yakalı, bele kadar sırma düğmeleri bulunan, bel hizasında bir ceket giymektedir. İçinde uzun kollu bir giysi daha görülmektedir. En içte kol ağzlarında dışarıya doğru kıvrılmış bir iç gömlek fark edilmektedir. Altta, ayak bileklerinden büzgülü bir şalvar bulunmaktadır. Belinde ise ortası düğümlü, altın rengi bir kuşak bağlıdır. Elindeki tüy takılı, siperlikli şapka Batı tarzındadır. Ancak, sanki kuşak ve şalvar Doğu kültürünü, üst giysi ve şapka Batı giyim tarzını yansıtmaktadır(Bkz.F.406). Portekizli kıyafeti ile resmedilmiş genç bir adam tasviri

de Halili Koleksiyonu'nda bulunmaktadır(Env.no. MS 1000.1). Kıyafetler neredeyse birebir aynıdır. Sadece renklendirmede bir farklılık gözlenmektedir. Figürün yanına resmedilmiş küçük, beyaz bir köpekle tasvir, Roger Fund'daki örnekten ayrılmaktadır. 1648 civarına tarihlenen örnek Mu'in Musavvir imzalı olup, bu örnekler kıyafet albümlerinde Avrupalı tiplerin de sevilerek resimlendiğini göstermektedir(Resim için Bkz. Heaven on Earth,2004:130, pl.80).

Şah Cihan Dönemi, Murgal resim örneklerinde de tek figürlü tasvirler dikkati çekmektedir. Bu tasvirlerin birinde elinde altın yıldız cilt kapaklı bir kitap tutan yaşlı bir adam konu edilmiştir. Şah Cihan Albümü'nde yer alan resim, 1610-15 tarihli olup, Boston, Museum of Fine Art' ta 14.663 envanter no ile bulunmaktadır. Kol ağzları geniş cüppesi, boynuna doladığı atkısı ile katalogda bulunan, Örnek no. 154' deki Şeyh Efendi tasvirindeki giyim tarzına benzemektedir(Bkz.F.237). Başındaki sarıkta benzer olmakla birlikte buradaki daha basık sarılmış ve hareli bir dokumadan yapılmıştır(Bkz.F.407).

Prens Sadettin Ağa Han Koleksiyonunda bulunan Ir.M.91 no lu genç kadın tasvirinde katalogda yer alan Türk kadın giyiminden oldukça farklı bir giyim tarzı görülmektedir(Bkz.F.408). Safavi kadını yakaları kürklü, belden itibaren eteğe doğru genişleyen, önü açık, uzun kollu, kalça hizasında bir ceket giymektedir. Ceketin modeli, Osmanlı kıyafet resimlerindeki uzun kollu hırkaları anımsatsa da değişik bir modele sahip olduğu fark edilmektedir. Kıyafette yine katalogdaki örneklerde rastlamadığımız bir kapama malzemesi kullanılmıştır. Ceket, yakasından itibaren bele kadar altın rengi ipliklerin fiyonk şeklinde bağlanması ile kapatılmaktadır. Fiyonk şeklinde bağlanan şeritlerle yapılan kapatmanın bir benzeri Sotheby's 15 October 1997 katalogunda sayfa 47'de yer alan çiçek koklayan şarap sürahisini tutan genç tasvirinde de görülmektedir. İçine giydiği altın rengi metal iplikli kumaştan yapılmış entarisi yine soldan sağa doğru kapanmaktadır. En içe koyu mavi bir döşlük giydiği görülmektedir. Genç hanım ortası boğum yapacak şekilde çapraz sarılmış, hareli kumaştan bir sarık takmıştır. Sarığı, tüy bir sorguç süslemektedir (Bkz.F.408). Farklı bir giyim öğesi de ayakkabısıdır. Kavisli sivri burunlu, sivri dilli ayakkabısı, topukludur(Bkz.F.408a).

Upsala Üniversite Kütüphanesinde Celing 1,y. 69b' de kayıtlı minyatürde Rüstem'in beyaz fili öldürmesi konu edilmektedir. 1620 tarihli Anonim bir Tercüme-i

Şehname' nin içinde yer alan minyatürde hamamdan koşarak dışarıya çıkan Rüstem' in üzerindeki dönemin iç çamaşırı niteliğindeki bir iç gömleği görülmektedir. Üzerinde başka hiçbir giysi ögesi olmadığı için model ve kesimi çok net bir şekilde algılanabilmektedir. Kısa kollu, "O" yakalı iç gömleğin ön kısmı bel seviyesine kadar açıktır. Şeffaf bir dokusu vardır(Bkz.F.409). İç gömleğin ön ortasının bu kesimi katalogdaki örnek no 6, 7, 9, 11, 13, 24, 27, 29, 30, 50, 52,55, 95, 109, 112, 113, 124, 132, 133, 136 da görülen iç gömleklerin bütününe algılamamızı sağlamaktadır.

Muhammed Harravi imzalı genç prens konulu minyatür de görülen genç bir Mirza'nın kıyafeti, katalogda görülen şehzade kıyafetleri ile kıyaslama yapmamız açısından önemlidir. Freer Library' deki Safavi Dönemi minyatüründeki prens, önü açık, kıvrık yakalı, kol ağızları içten oyularak kesilmiş bir kaftan giymektedir. Kaftanın içi kakum kürklüdür. Ön ortasının sol kenarlarına altın rengi düğmeler dikilmiştir. Kaftan, savaştan ikili figür grupları ve aşık genç bir çiftin konu edildiği figürlerle bezelidir. Safavi döneminden günümüze ulaşan figürlü halıların ve bazı dokumaların varlığı (Bkz.F.410) kıyafetlerdeki kumaşlarda da bu tür bir dokumanın kullanılabileceğini akla getirmektedir. Katalogdaki Osmanlı kıyafetlerindeki kumaşlarda insan figürüne rastlanmamaktadır. Ayrıca Safavi dönemi tasvirlerindeki bazı kıyafetlerin üzerlerinde de hayvan desenlerinin bulunduğu görülmektedir. Muhtemelen İran kumaş ve dokumalarından bazıları hayvan ve insan figürleri ile süslü olmalıdır. Bu tür dokumaların varlığını gösteren tasvirlerden biri Washington'daki Freer Gallery of Art, Smithsonian Enstitüsü'nde D.C. (53.22) de kayıtlıdır. Dizlerinin üzerinde çökmüş, çiçek koklayan genç saraylının üzerindeki kaftanın kumaşını keçi ve geyik figürleri süslemektedir(Resim için bkz.Grabar, 2000:80,figure 41). Burada karşılaştırma örneği olarak verdiğimiz Muhammed Harravi imzalı genç prens ise içine ön tarafı soldan sağa doğru kapanan bir üstlük giymektedir. Belinde tek tokalı murassa bir kemer bulunmaktadır. Safevilere özgü batonlu armûdi bir sarık taktığı görülmektedir(Bkz.F.411). Baton adı verilen ince uzun tepeliğin bizim sarıklardaki karşılığı mücevveze adı verilen, küçük kırmızı tepeliklerdir. En üste giydiği kaftan kumaşı ile farklılaşmakla birlikte kol ağızlarının içeri doğru oyularak kesimi, kakum kürk kullanımı ve modeli ile Örnek no 39' deki şehzadelerin kaftanları ile benzerlikler göstermektedir(Bkz.F.123). İçte giydiği üst giysisi ise soldan sağa kapanan özelliği ile yine farklı bir nitelik göstermektedir.

Açık önü bele kadar, ön ortasına dikilmiş düğmelerle kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun giysi modelleri, İran resimlerinde çoklukla görülmektedir.

Tek figürlü minyatürlerin çok ince ve titiz bir üslupla çizildiği Safavi resim sanatı örneklerinden birisi de yukarıda bahsettiğimiz modelde bir kıyafetle resimlenmiş, vazo taşıyan kadındır. 1649 tarihli Muhammed Muhsin imzalı tasvirde genç kadın “V” yakalı, önü açık, bele kadar belirli aralıklar yerleştirilmiş düğmeler yardımıyla kapatılabilen, ayak bilekleri uzunluğunda bir entari giymektedir. Giysinin kumaşı stilize kuğu figürü ile bezelidir. Stilize kuğu figürleri katalogdaki bir Valide Sultan tasvirindeki yüksek başlığın kumaşında da görülmektedir (Bkz. F. 240). Kol ağzlarının da katalogdaki Osmanlı resim örneklerinde bir çoğunda olduğu gibi yatay eksende üst üste kat yaparak toplandığı anlaşılmaktadır. Giysinin ön ortasının yaka kısmına ve bunun biraz altına birer tane yuvarlak düğme dikilmiştir. Göbek hizasında ise üç adet yuvarlak düğme sık bir şekilde yerleştirilmiştir. Üstteki iki düğme aralıklı olduğu için dekolte oluşturmuş ve içe giydiği “O” yakalı giysisi bu boşluklardan görülebilmektedir. Kavisli sivri burunlu ve topuksuz, arkası açık bir terlik giydiği görülmektedir(Bkz.F.412). Düğmeleri belli aralıklarla ilikleme, katalogda yer alan Örnek no.6, 8, 9, 10, 200, 202, 205’ teki kadınların üzerindeki entarilerde de görülmektedir (Bkz.F.90, 92, 93, 94, 279, 281, 284). Ayağına giydiği terliğin benzerleri BL Albümü (Or.2709) mendil tutan kadın(Örnek no. 7), portakal ve yelpaze tutan kadın(Örnek no. 9), yelpazeli kadın(Örnek no 11), Mevlevi dervişler(Örnek no 14 ve 16); BM albümü (A.1974-6-17.13) nar tutan kadın (Örnek no. 31) , TSMK. H.2168’ teki genç hanım(Örnek no. 41), Bologna Biblioteca Comunale dell Archiginnasio albümündeki Haseki sultan(Örnek no 166) ve PBN Od. 7-4’teki Aşçı (Örnek no. 194) figürlerinin ayaklarında da görülmektedir(Bkz. F. 7, 9, 11, 14, 16, 31, 41, 166, 194).

Katalogda yer alan ve 17. yüzyılın başlarına tarihlenen British Library Or.2709 no lu albümdeki bir çok kadın tasvirinin ellerinde, ince, uzun saplı dikdörtgen yelpazeler bulunduğu görülmektedir. Bu figürlerin bir benzeri Freer Gallery of Art, 32.9 ‘ta bulunmaktadır (Bkz.F.413). Aga Rıza imzalı resim 1590’ lar civarına tarihlendirilmektedir. Benzer yelpazeli figürleri 1590’ lar civarında yapıldığı bilinen Surnâme-i Hümayun yazmasındaki Galata Hıristiyanlarının ellerinde de görmekteyiz(Resim için bkz. Reyhanlı, 1983, resim 92a-b). Bu yelpaze tipinin de 17. yüzyılın ilk çeyreğine kadar moda olduğu anlaşılmaktadır. Bu tip yelpazeler 17.

yüzyılın ortaları ve 18. yüzyılda hiçbir örnekte görülmemektedir. Elinde kıvrım dallar arasına yerleştirilmiş rumi desenli dikdörtgen bir yelpaze tutan genç Safavi kadınının baş tuvaleti dışında, katalogdaki BL.Or.2709'da bulunan (Örnek no. 8, 10, 11, 12, 13) Türk kadınlarına benzer bir kıyafet ile resimlendiği görülmektedir(Bkz.F.90, 92, 94 95, 96, 97,). En üste, kol ağızları içten oyularak dıştan sivri kesilmiş kısa kolları bulunan, bele kadar düğmelerle iliklenebilen, küçük hakim yakalı ve ayak bileklerine kadar uzun bir giysi giymektedir. Giysinin kol kesimi, modeli, yakası, katalogda yer alan yukarıda belirttiğimiz örneklerdeki giysi modelleriyle büyük benzerlik göstermektedir. İçine giydiği uzun kollu giysinin kol ağızlarının bol olması katalogdaki bir çok örnekten farklıdır. Katalogda bulunan kıyafet resimlerinde kollar genellikle dardır. En içe giydiği iç gömlek ise, 1600' lere tarihlenen, Örnek no.6, 7, 9, 11 ve 13' te de görülmektedir (Bkz.F.90, 91, 93, 95, 97). En büyük farklılık genç hanımın başlığında görülmektedir. Alın kısmına kaplayacak şekilde yerleştirilmiş küçük , yassı, kenarları oyalı bir kumaş parçasının üzerine saçın arka tarafını örtecek biçimde ve boynun altından bağlanan desenli bir dokuma örtmektedir(Bkz.F.413). Kıyafetin çok benzerine katalogda bulunmayan ancak 17. yüzyılın başlarına tarihlenen TSMK. B.408, y.16a envanteri ile kayıtlı ev giysileri ile gösterilmiş bir Türk kadını tasvirinde de rastlamaktayız. Tek fark Türk kadının dönemin modası olan küçük konik külâh (Fino fes) takmasıdır (Bkz.F.414).

17. yüzyılın başlarına tarihlenen diz çökmüş içki sunan genç Safavi kadını, açık önü bele kadar sırma düğmelerle kapatılmış, kola ağızları dar ve ayak bileklerine kadar uzun bir entari giymektedir(Bkz.F.415). Bu özellikleri ile Osmanlı örneklerine çok benzese de yaka kesimi ile biraz farklılaştığı görülmektedir. Yakası astarının renginde ve devrik yaka biçimindedir. Belindeki kuşağın ortasını düğümlemesi bir tek Örnek no. 148' teki Ralamb Albümü'ndeki kaseli kadın figüründe karşımıza çıkmaktadır(Bkz.F.231). Katalogda kullandığımız bu tasvirin bir Safavi kadını göstermiş olabileceği de akla gelmektedir. Katalogda görülen kadın tasvirlerinde genellikle altın yaldızla renklendirilmiş, kemerler görülmesi bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Burada görülen bağdaş kuran genç Safavi kadını ise başına geniş bir saç bandı takmıştır. Bu katalogdaki Türk kadınlarında hiç görmediğimiz bir baş süslemesidir(Bkz.F.415).

Safavi dönemi resim örneklerindeki iki kadın tasvirinde, katalogdaki örneklerden farklı giyim öğeleri bulunmaktadır. TSMK. H.2165, y.54b ve TSMK.

H.2137, y. 21b 'deki tasvirlerde(Resim için bkz. Swietochowski,2000:294, p.3 ve s.37, p.2) kadınların desenli, örgü tozluklar giydiği görülmektedir. Tütün içen kadının tozlukları baldıra kadar uzanmaktadır. Acemlere has olduğu anlaşılan bu nakışlı örgü tozlukların bir benzeri yine Levni' nin H. 2164 no lu albümündeki Acem genci Tayyar'ı konu ettiği resimde görülmektedir(y. 9a). Şalvarın altına giydiği tozlukların bilek kemiklerine doğru uzanan küçük dilerli de bulunmaktadır(Resim için bkz. İrepoğlu 1999: 183). TSMK. H. 2137, y.21b' deki örnekte tütün içen genç hanım, koyu renk bir iç gömlek ve puanteli bir paçalı don giymektedir(Bkz.F.416). Her ikisinde de Safavi örneklerine has baş giyimi bulunmaktadır. Kulakları kapatan ve yukarıya doğru sivrilen üçgenimsi birer kumaş parçası saça ince kaşbastı ve bantlarla tutturulmuştur. TSMK. H. 2165' teki örnekte saçın tepesinden yere doğru sarkan kolan dokumadan bir enselik bulunmaktadır(Resim için bkz.Swietochowski, 2000,p.3). Enseliğin benzerine katalogdaki BBKA 'daki sokak kıyafetli kadın(Örnek no 156) ve PBN Od.7-4'teki gül tutan kadın(Örnek no.202) tasvirlerinde de rastlamaktayız (Bkz.F.239 ve 281).

Tütün içen kadının(Bkz.F.416) uzun tozluklarının bir benzeri de kırdan uzanmış genç bir kadın tasvirinde karşımıza çıkmaktadır(British Museum,1930-4-12-02). Mir Afsal Tuni imzalı, 1640'lar civarına tarihlendirilen tasvirdeki genç hanım (Stchoukine,1964,LXXIII; Canby,1993:105,pl.67) en üste ön tarafı kurdele biçimi küçük şeritlerle kapatılan uzun bir entari giymektedir. İçine giydiği yeşil giysinin yakasını ilikleyip, altındaki birkaç düğmeyi ilklemediği görülmektedir. Bu tarz kapamalar katalogda yer alan bazı kadın giysilerinde de görülmektedir. Sanatçı bir yastığa başını koyan genç kadının üst üste giydiği giysilerini göbeğini açık bırakacak şekilde katlanmış olarak resimlemiş ve iç giyim unsurlarını da görmemizi sağlamıştır. Genç hanımın altına belinde püsküllü ipler takılı bir uçkuru bulunan, beş yapraklı çiçek motifli bir don bulunduğu görülmektedir. Donun hemen altına yatay yollu, dokuma bir tozluk giymektedir (Bkz.F.417). Örgü tozluğun bir benzeri de TSMK.H.2165, y.54b'deki Safavi dönemi kadın kıyafetleri ile resimlenmiş bir genç hanımın ayaklarında bulunmaktadır(Bkz.F.418).

Elinde beyaz çiçek tutan bir Safavi kadını ise sokak kıyafeti ile resimlenmiştir. New York, Hans Peter Kraus Collection , H.7' de bulunan resimde(Resim için bkz. Swietochowski,2000:297,p.6) genç kadının üstünde, başını da örten yağmurluk benzeri uzun bir örtü bulunmaktadır. Bu farklı giyim öğesinin başı örten kısmı kaşkol

kesimi gösterir. İçine giydiği uzun üstlüğü ön ortası kısa, küçük çaprastra benzeyen birit düğmelerle kapatılmaktadır. Yaka kesimi de katalog örneklerinden farklıdır. Dışa doğru kıvrık “V” yaka şeklindedir. En içte hareli kumaştan bir döşlük dikti çekmektedir. Ayağındaki topuklu kısa çizmelerde renk ve model olarak katalogda yer alan kadınlardaki hiçbir örnekle benzerlik göstermemektedir(Bkz.F.419).

Katalogdaki örneklerde genç kadın dansçıların çift katlı etekler(farbalalı) giydiği görülür. BBCA ve Ralamb Albümü’ndeki (Örnek no 125 , 149 ve 159) çalparalı kadın tasvirlerindeki küçük etekler (farbalalar) kenarlarına altın rengi metal iplik şerit geçirilmiş, kırmızı renk dokumadandır (Bkz.F.208, 232, 242). Bu etekler dans ederken sallanarak güzel bir görüntü sağlıyor olmalıdır. Bu tip eteklerin çok benzeri 1650’ ler civarına tarihlenen bir freskoda da karşımıza çıkar. İsfahan Çihili Sütun Sarayı’ndaki freskoda Şah Büyük Abbas’ın bir elçilik heyetini kabul edişi konu edilmiştir(Resim, editörlüklerini M.Hatstein ve P.Delius’un yaptığı *İslâm Sanatı ve Mimarisi* adlı kitapta, 500. sayfada yayınlanmıştır). Tasvirde kompozisyonun ön tarafında dans eden dört figürün çift katlı yani farbalalı bu eteklerden giydikleri görülmektedir(Bkz.F.420). Elllerinde katalogdaki örneklerden biraz farklı olarak, uçları püsküllü ziller tutan figürlerin farbalaları, pilliden çok volanlı gibidir. Renkleri kırmızı değildir. Uzun etekler katalogdaki örneklerden farklı olarak yollu dokumalardan yapılmışlardır. Erkeğe de benzeyen figürlerden ikisi yanlardan zülüfler sarkan küçük takkeler diğer ikisi ise kürk kaplı ve yanlarından yine zülüfler sarkan başlıklar takmışlardır. Ancak giysilerin modeli katalogdaki örneklere benzemektedir. Bir nevi eğlenti giysileri olan bu örneklerin benzerliği İslâm moda dünyasındaki ortak beğeni ve üretime işaret etmektedir.

Mir Seyid Ali tarafından yapılmış, Los Angles County Museum’ da bulunan rahle önünde diz çökmüş genç kâtip tasviri, değişik başlığı ve omzundan göğüs kısmına doğru çapraz sardığı, kenarlarına ince, altın rengi metal iplikten yapılmış harç geçirilmiş tül atkısı ile değişik bir giyim tarzını yansıtmaktadır. Başına taktığı boneye benzeyen beyaz bir takkenin üzerine, kenarları yine metal iplik işlemeli bir dokumayı bir kez sararak arkadan bağladığı görülmektedir (Bkz.F.421). “V” yakalı, önü açık, kol ağızları dar ve ayak bileklerine kadar uzun entarisi ve içe giydiği döşlük veya “O” yakalı beyaz mintanı ise Osmanlı giyim örneklerine benzemektedir.

Boston, Museum of Fine Arts' taki 14.595 envanter no lu iki genç aşığı konu eden minyatürde özellikle başlıkların katalogdaki örneklere benzemediği görülmektedir(Bkz.F.422). Hakim yakalı, açık önü bele kadar altın rengi düğmelerle kapatılan bir giysi giymiş, genç adam başına kürke benzeyen fakat muhtemelen örgüden yapılmış bone benzeri bir başlık takmaktadır. Başlık , başa hareli bir dokuma ile tutturulmuştur.Tıpkı TSMK:H:2162,y.26b'deki genç aşıklar minyatüründeki erkek figürünün sarığındaki (Örnek no. 35) gibi başlığına çiçek taktığı görülmektedir(Bkz. F.121 ve F.422a). Bu iki örnek genç aşıklar teması işlenirken sanatçıları çoğunlukla tercih ettiği küçük bir ayrıntı gibidir. Genç kadın ise Safavi dönemi kadın baş giyiminin tipik bir örneğini sergilemektedir. Başa oturtulmuş, kenarı ince, metal iplik şeritli, yassı bir takkenin üzerine boynun altından bağladığı beyaz bir örtü örtmektedir. Yassı, küçük takkenin kenarlarından sarkıp, çenenin altını dolaşan bir inci dizisi dikkati çekmektedir(Bkz.F.422b).

17. yüzyılın başına tarihlenen Sadıkî imzalı bir mürekkep resim, Dublin, Chester Beatty Library' de bulunmaktadır. Rıza-i Abbasi gibi tek figürlü resimleriyle ünlü Safavi sanatçısından biri de Sadıkî' dir. Küçük bir çocuğun elinden tutan bastonlu bir yaşlı adamın konu edildiği tasvirde, yaşlı adam, önü açık, uzun kollu bir üstlük giymektedir(Bkz.F.23). Üstülüğün ön kısmı bele kadar fiyonk biçiminde bağlanmış küçük şeritlerle kapatılmaktadır(Bkz.F.23a). Bu özellik katalogdaki örneklerde görülmemektedir. Başına ise yollu kumaştan bir sarık dolamıştır. Sarığın bir takke veya başlık yerine direkt kel olan başına sarıldığı görülmektedir. Yüzü büyük insan gibi resimlenmiş küçük çocuğun ise hakim ve "V" yakanın birlikte kullanıldığı önü kapalı, kısa, tunik tarzında bir üstlük giydiği görülmektedir. Altında, dizin biraz altından kesilmiş, kısa paçalı bir don bulunmaktadır. Başında ise yine örgüden yapılmış izlenimi veren bir şapka bulunmaktadır.

Rıza-i Abbasi'nin yaptığı Hermitage Museum' da bulunan kürk şapkalı kız minyatürü, 1602-03 tarihlidir. Genç kız katalogdaki örneklerde benzerlerini gördüğümüz, "V" yakalı, açık önü bele kadar sırma düğmelerle kapatılan, kısa kollu, ayak bileklerine kadar uzun bir giysi giymektedir. İçinde uzun kollu, kol ağızları dar, açık önü yakasındaki boncuk bir düğme ile kapatılmış bir iç gömleği bulunmaktadır. Başındaki serpuş, katalogdaki örneklerde görmediğimiz içi, yalardan taşan kürkle kaplı, mavi dokumadan, tepesi yuvarlak sonlanan, uzun bir başlık modelidir. Belindeki kuşağın tam ortadan düğümlenmesi katalogdaki birçok örnekle benzerlik

göstermektedir(Bkz. F.424). Kuşağın bu şekilde düğümlemesi 18. yüzyıl başlarında çizilmiş Levni figürlerinde de görülmektedir.

Freer Library' deki 17. yüzyıl ilk çeyreğine ait kitap okuyan genç konulu minyatürde figürün başındaki altın yuvalı, tüy sorguçla süslü sarığı, Safavi dönemine özgü bir şekilde sarılmıştır(Bkz.F.425). Oldukça kilolu gösterilen genç adam omzuna gri renkte pelerin benzeri bir üst giysisi atmıştır. Sarı renkteki kumaşın üstünde altın yıldızla renklendirilmiş çok yapraklı çiçek motifleri bulunmaktadır. Sanatçının genç adamın kırmızı renkteki kuşağını dizlerinin üzerinden geçirerek bağladığını göstermesi sanki bir model üzerinden çalışılmış izlenimi vermektedir. Çünkü kalıpların dışına çıkan bir kompozisyon söz konusudur. Figür, ayaklarına katalogdaki bir çok örnekte olduğu gibi mest-pabuç giymektedir (Bkz.F.132, 133, 135, 136, 147, 149, 158, 162, 168, 169, 175, 176, 191, 198, 199, 201, 205, 210, 211, 212, 213, 217, 218, 223, 224, 245, 266, 267, 268, 269, 283).

Soheby's' in 17 October 1997 müzayede katalogunda bulunan Gürcü tasviri 1623 tarihlidir (Bkz.F.426). Gürcü figürü siyah kulaklı, kırmızı bir şapka takmaktadır. Katalogdaki örneklerden farklıdır. Ancak, çarşı ressamlarınca yapılan tasvirlerle anımsatan figür, üzerine katalogdaki bazı figürlerin giydiği çok benzer nitelikte dizin hemen üzerinden kesilmiş, Batılıların tunik adını verdiği tarzda kısa bir üstlük giymektedir(Bkz.F.141,152, 153,154, 159, 161, 163, 191, 226, 255, 275, 276). Ancak, eteği üst giysiden daha uzun bir kıyafeti alta giymesi ile katalogdaki örneklerden farklılaşmaktadır. Ayağına giydiği topuklu çizmesinin uzun koncunun ön tarafının arkasına göre uzun kesimi ile de katalogdaki bir çok örnekle benzerlik göstermektedir (Bkz.F.128,156,163,182,227,255).

Freer Library' deki 1640 civarına tarihlendirilen kova taşıyan adam konulu minyatürde yaşlı adam sivri burunlu, düz tabanlı, topuk kısmının arkasında ayakkabıyı giyerken tutmaya yarayan kıvrımlı bir deri parçası bulunan bir ayak giysisi giymektedir(Bkz.F.427). Katalogdaki pabuçlarda görülmeyen bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yine Freer Library'de bulunan Muhammed Muhsin imzalı bir minyatürde tütün içen bir derviş ile karşısında, kenarlarında bir teknenin gövdesini anımsatan siperlik parçaları bulunan şapka giymiş genç bir adam tasvir edilmiştir(Bkz. F.428). Bu

başlığın biçim olarak oldukça benzerlerine katalogdaki Örnek no. 83,132,133 ve 196 da bulunan Rumeli Beyi, Rumeli Çavuşu, Rumeli Beylerbeyi ve yine Rumeli Çavuşu figürlerinin başlarında da rastlamaktayız. Başlığın dervişin karşısında oturan tarikat üyesi bir gençte bulunuyor olması ve aynı başlığı taşıyan yukarıdaki Osmanlı örneklerinde de Zülfikar motifli pelerinler bulunması, katalogdaki örneklerin bir tarikata mahsus başlıkları taktıkları düşüncesini güçlendirmektedir. Tütün içen dervişin ortasına destar sarılmış uzun, silindirik külâhı ise Örnek no 14,15,16' daki Mevlevi dervişlerinin destar sarılmış sikkelerini anımsatmaktadır(Bkz. F. 98,99,100).

Freer Library' deki 1638 tarihli Şah Abbas ve şarap dolduran kadın minyatürü (Bkz.F.429) ve 1639 tarihli Rıza-i Abbasi imzalı küpten sürahilere içki dolduran kadın minyatürlerinde (Bkz.F.430) biri erkek diğeri kadın figürlerinin başında Safavi döneminin tipik sarığını görmekteyiz. Kadın ve erkekte aynı tür başlığı kullanılmaktadırlar. Freer Library' deki 1630 tarihli sevgilisini öpen genç adam tasvirinde de erkeğin başında benzer tipte bir sarık görülmektedir(Bkz.F.431). Sarıkların sarılış biçimleri Osmanlı sarık örneklerinden farklıdır. Sarıkların ortalarından boğum yapacak biçimde sarıldıkları görülür. Aslında Osmanlı çapraz sarılmış sarıklarının değişik bir uygulaması gibidir.

Ustası ünlü portre ressamı Rıza-i Abbasi olan Mu'in Musavvir tarafından resmedilmiş iki resim, 1648 tarihli Firdevsi'nin Şehnamesi'nde bulunmaktadır. 17. yüzyılın ikinci yarısında çok popüler olduğu bilinen egzotik kıyafet resimlerinden ikisini gösteren tek figürlü albüm yapraklarının bu yazma eserde bulunması da ilginçtir (Heaven on Earth, 2004:131). Bu tasvirlerden genç bir kadının üzerindeki giysi çok değişik bir ferace modasına işaret etmektedir. Halili Koleksiyonu MSS 1000.2 envanter no ile kayıtlı (Heaven on Earth,2004:131, pl.81) minyatürdeki genç hanımın başında ayak bileklerine kadar uzayan, saçın tam tepesinden inci sırası ve ince bir bantla büzülmüş, eflatun bir örtü bulunmaktadır. Siyah bir tüy sorgucun baş tuvaletini tamamladığı görülmektedir. Elinde altın yaldızlı küçük bir içki kasesi ve sürahisi tutan kadın üzerine ayak bileklerine kadar uzun, ön ortası bele kadar açık olup, belli aralıklarla iliklenmiş inci düğmelerle kapatılan fakat belden aşağısı kapalı, ferace benzeri bir üstlük giymiştir. Giysinin kolları bu kez üstten içe doğru oyularak kesilmiş olup, kollara açılan derin yırtmaçlar yine ikişer adet inci düğmelerle kapatılmaktadır. Bu özellik katalogdaki bazı örneklerdeki üstlüklerin kol ağızlarındaki yırtmaçların düğmelerle kapatılmasına benzemekle birlikte yırtmacın çok büyük

olduğu görülmektedir. Belden aşağısı ön ortadan kapalı olan giysinin her iki yanına bel hizasına kadar uzayan derin birer yırtmaç açıldığı ve bunlarında yine üçer adet inci düğmelerle kapatıldığı görülmektedir. Üstlükteki bu uygulamalar katalogdaki kadın kıyafetlerinden farklılaşmaktadır. Ancak içine giydiği iç gömlek ve desenli kumaştan entari, birkaç küçük detayın dışında, Osmanlı kadın kıyafetlerine model olarak benzemektedir. İç gömleğin kol ağzlarının, entarinin kol ağzlarının üzerinde dışa doğru, dantel benzeri kıvrılması bu detaylardandır(Bkz.F.432).

Isfahan'da yapılmış, 1697 tarihli bir yazmada bulunan albüm yaprağı, kırdan oturan iki sevgili ve onlara içki sunan bir yardımcı kadını konu etmektedir. Hermitage Müzesi'nde VP. 983 envanter numarası ile kayıtlı minyatür, suluboya tekniğinde yapılmıştır(Heaven on Earth,2004:133,pl.83). Tasvirde Safavi kadın giyimine ait örgü tozluklar, sorguçlu, altın boncuk saç süsleri gibi unsurlar görülmekle birlikte, genç çifte içki servisi yapan hizmetçinin giyimi katalogdaki bazı örneklerle göndermelerde bulunmaktadır. Kadın yardımcının başında kenarları kürk kaplı bir takke bulunmaktadır. Vücuda oturan, uzun kollu kırmızı bir göyneğin altında , pilili, eflatun bir farbalanın dikildiği, yollu dokumadan veya örgüden(çünkü tozluktaki dokumanın bir benzeridir) uzun bir etek bulunmaktadır(Bkz.F.433). Bu çift katlı (farbalalı) etek, bel seviyesinde kesilmiş göynek ve başındaki kürklü kalpaktan oluşan giyim tarzının çok benzeri katalogdaki Ralamb Albümü 8:0,10, y.86' daki çalparalı kadın tasvirinde de görülmektedir(Bkz.F.208).

Katalogdaki üstlüklerde de benzerlerini gördüğümüz, önü açık, bele kadar altın rengi düğmelerle kapanan modelde bir giysi ile resimlenen Freer Library' deki minyatürde, şahinle avlanan bir genç resmedilmiştir. Elbisesinin uzun etek uçlarını belindeki, ortası düğümlü ince kuşağa sokması, yine katalogdaki bir çok örnekte de görülmektedir. Genç adam, katalogdaki şahinle avlanan figürlerden çok değişik bir başlık takmaktadır (Bkz.F.101,124,178,187). Örgüden yapılmış ancak kürke de benzeyen başlığın ortasına bir sıra yollu kumaş bağlamıştır. Katalogda yer alan ve benzeri hiçbir örnekte bulunmayan başlığa gelincik çiçeği taktığı görülmektedir (Bkz.F.434).

Safavi Döneminde yapılmış derviş resimleri de katalogdaki örneklerle benzer veya farklı giyim-kuşam özellikleri göstermektedir.

Paris Musee Guimet' te Basaravan imzalı derviş tasviri (Bkz.F.435), katalogda daki Ralamb Albümünde bulunan kalenteri dervişi tasviri(Örnek no.153) ile PBN Od.7-4 te bulunan derviş figürlerinden birkaçı ile (Örnek no.208,209,212) giysi ve üzerindeki taşıdıkları nesnelere dolaylı benzerlikler göstermektedir (Bkz.F.236, 287, 288, 291). Hepsinin de omuzlarına vahşi hayvan postları attıkları görülmektedir. Belindeki kuşak ve kemerlerde keşkülü fukaralar ve bohçalar asılıdır. Katalogdakiler düz dokumadan kuşaklar takarken , bu tasvirdeki derviş ortasında çiçek biçimi toka bulunan, ince bir halat izlenimi veren kemer takmaktadır. İkisinin de baldırı çıplaktır. Her ikisi de etek benzeri bir alt giysi giymektedir. Ralamb Albümündeki(Örnek no. 236) ve PBN Od.7-4 teki bir dervişin(Örnek no.299) kulaklarında bulunan halka küpelerin benzerleri Basavaran imzalı, Safavi dönemi derviş konulu bu resimde de bulunmaktadır. Katalogdaki örneklerde dervişler ellerinde çomaklar tutarken bu örnekteki derviş bir elinde kıvrık bir çomak, diğerinde ise ucu balıkçıl kuşu kafası biçiminde, ince bir baston tutmaktadır. Peter Mundy Albümü'nde resimlenmiş aynı dönemlere ait bir resimdeki Bektaşî dervişi'nin(BM. Sloane 5258,y.90) elinde ise bu kez ejder başlı bir baston bulunduğu görülmektedir(Bkz.F. 436). Paris örneğinde omzuna nefirde astığı fark edilmektedir (Bkz.F. 435). Ralamb Albümü'ndeki derviş figürünün elinde de benzer bir nefir bulunmaktadır(Bkz.F. 236).

Londra' daki Victoria and Albert Museum' daki Minto Albümü' nde de 1615 tarihli, Faruk Bey imzalı derviş konulu bir resim bulunmaktadır. Resimdeki derviş dört terklı Bektaşî taçlarına benzer bir serpuş takmaktadır. Üstüne kolları çok uzun olan, önü açık bir cüppe giymiştir. Boynunda uzun bir atkı bulunmaktadır(Bkz.F.437).

Yine Faruk Bey imzalı, 1615' lere ait Minto Albümü'nden bir minyatür, Londra Victoria and Albert Museum' da dır. Yaşlı adamın dört terklı bir tacın etrafına taylasanlı bir destar sardığı görülmektedir. Üstüne kolları çok uzun bir cüppe giymiş ve boynuna uzun bir atkı veya peşkir atmıştır. Ayağında kavisli sivri burunlu, topuksuz bir pabuç bulunmaktadır(Bkz.F.438).

Topkapı Sarayı Müzesindeki 1614-16 tarihli Kalender Paşa'nın Falnâme' sindeki H. 1703, y. 6b' deki ilginç bir minyatürde, dönemin Çin rahiplerinin kılığına bürünerek bir tapınağı ziyaret eden Sadi'nin tasviri, kıyafet albümlerinde her türlü milletten insanların kıyafet örneklerini gösterilmesi açısından ilginçtir. Demek ki saray nakkaşhanesinde bu tip resimli yazmalar bulunmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz bir

resim örneğine bakılara çizildiği tahmin edilen tasvirdeki rahip figürü, kenarlarında metal iplikli şeritler bulunan kulak siperlikli bir başlık giymektedir. Üstünde kenarlarında yine altın rengi iplikten yapılmış şeritler bulunan oyma yakalı, uzun kollu, önü kapalı ve etek yanlarında yırtmaçlar bulunan bir giysi bulunmaktadır. Giysi, altın rengi iplikle yapılmış, aslan ve hayvan mücadeleleri sahneleri bulunan kırmızı renkte ipek izlenimi veren bir kumaştır. Figürlü dokuma Safavi örneklerini anımsatır. Hakim yakalı siyah renk rahip giysinin altına ise beyaz bir şalvar giymektedir. Ayağında konç ağızları altın yıldız şeritlerle süslenmiş, topuksuz, uzun konçlu bir çizme bulunmaktadır. Belindeki altın yaldızlı, çiçek ve şemse plakalarla süslü kolan dokumadan yapıldığı anlaşılan kemeri Osmanlı örnekleri ile benzerlik gösteren tek giyim-kuşam ögesidir (Bkz. F. 439).

Safavi resimlerindeki figürlerin üzerindeki bazı savaş giysileri katalogdaki örneklerin üzerinde bulunanlarla benzerlikler gösterdiği gibi biçimsel farklılıklar da göstermektedir. Aslan başı başlığı ile rahatlıkla tanımladığımız İran kahramanı Rüstem'in yaralanmış Sohrab'ın yanında gösterildiği tasvirde , Rüstem'in üzerindeki zırh gömleğinin katalogdaki sipahinin zırh gömleğine bazı yönleri ile benzediği görülmektedir. 1649 tarihli ve Mu'in Musavvir imzalı resimdeki (Canby,1993:109,pl.73) zırh gömleğinin kesimi, kalça hizası uzunluğu, kısa kollu olması ile Ralamb Albümü sipahisinin (Bkz.F.219) zırh gömleğini çağrıştırmaktadır. Ancak sipahinin zırh gömleğinin yakası sivri, Rüstem'in giydiği ise geniş "V" yakalıdır. Rüstem'in benzer biçimde kolçaklar taktığı görülmektedir. Ancak kolçakların bilekteki kenetleme yerleri sipahide daha farklıdır. Rüstem ve Sohrab'ın dizlikleri de değişik bir savaş kuşamına işaret etmektedir. Dizlikler bacağın ön kısmını tümüyle korumaktadır. Sadece diz kısımlarının yuvarlak biçimli olduğu dizlikler aslında bir bacak korumalıdır (Bkz.F.440). Katalogdaki şatırın dizlerine taktığı demir dizlikler biçim olarak bu örneklerden çok farklıdır (Bkz. F.186).

YEDİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Katalogdaki 212 örneği inceleyerek ortaya koymaya çalıştığımız Osmanlı Dönemi Türk giyim-kuşamının, Anadolu öncesine dayanan uzun bir tarihi geçmişi bulunmaktadır. Orta Asya bozkırlarındaki göçebe kültürüne uygun kıyafetleri giydikleri görülen Türklerin özellikle at binmede sağladığı kolaylıkla uzun paçalı

donlar, gömlek veya içliklerle uzun kaftanları tercih ettikleri görülmektedir. Türklerin Anadolu'ya ayak bastıkları Selçuklu çağında da önü tamamen açık ve çoğunlukla bir tarafına doğru diyagonal kapanan, kolları tirazlarla süslü kaftanlar giydikleri anlaşılmaktadır. Selçuklu Dönemi çinilerinde görüldüğü üzere aplike veya işleme teknikleri ile giysilerinin bezenmesi ve bu metal iplikli tirazların kullanımı Türklerin giysilerine verdiği önemin bir göstergesi olmalıdır. Kemer veya kuşaklar ise hem süs hem de kuşanma ögesidir. Başlıklar Orta Asya kültürü ile bağlantılı kenarları üçgen dilimli, tepesi sivrimsi yarım yuvarlak ve çoğunlukla keçeden yapılmış börklerdir. Ayaklarına ise çoğunlukla sertleştirilmiş, düz tabanlı keçe veya deri çizmeler giydikleri bilinmektedir.

Osmanlı döneminde ise bu geleneksel giyim tarzının kendilerine has bir biçime sokulduğu anlaşılmaktadır. Bu dönem Türk giyimi hakkında günümüze ulaşmış kıyafetlerin varlığı ile daha sağlıklı bilgilere ulaşılabilmektedir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde korunan kaftan, entari, başlıklar, çizme ve pabuçlar, sorguçlar ve kemerlerin oluşturduğu zengin bir kültür varlığı hazinesi dönemin giyim-kuşamına ışık tutmaktadır. Bu giysi parçalarındaki model, kesim ve malzeme özellikleri resimlerdeki örneklerle karşılaştırılmış, çok büyük benzerlikler tespit edilmiştir. Bu tespitler kıyafet resimlerinin dönemin giysilerinin soyut yansımaları olduğunu göstermektedir. Gerçekten kumaşlardaki birçok motifin bu resimlerde aşırı bir stilizasyonla nakledildiği de anlaşılmaktadır. Giysilerin model özellikleri de neredeyse birebir nakledilmiştir. Örneğin; günümüze ulaşmış kaftan ve entari örneklerindeki peşli modeller resimlerde etek kenarlarındaki dış bükey kavislerle verilmeye çalışılmıştır. Yine kolların içten oyularak kesilmesi de dış tarafları sivri görünen kol çizimleri ile izleyiciye aktarılmıştır.

Bu kültür varlıklarının yanında çok sayıda görsel malzeme de 17. yüzyılın giyim-kuşam kültürü hakkında bilgi edinmemizi kolaylaştırmaktadır. Özellikle erken dönemlerden itibaren tarihsel resimcilik anlayışı ile yapılan resimli yazmaların içindeki figürler tek tek ele alındığında birer kıyafet resmi niteliğinde oldukları görülmektedir. Bu resimler erken devirlerde bazı figürlerin kıyafetlerinde tiraz gibi süslemelerin bulunduğunu veya börk türünde başlıkların giyildiğini göstermektedir(1460 tarihli Külliyyat-ı Katibi, TSMK. R.989, y. 93a, Sultanın meclisi konulu resimde, hükümdarın arkasındaki bazı figürlerin başında kenarları taçlı börkler bulunmaktadır, resim için bkz. Mahir 2004, resim 8). Ancak üste giyilen uzun kaftanların ön ortalarına dikilen

düğmelerle bele kadar kapatılmaya başlandığı da fark edilmektedir. Yine dilimli takkelerin üzerine sarılmış, ortaları “V” biçimi bırakılmış, düşey destar sıralı sarıkların da kullanılmaya başlandığı görülmektedir.

16. yüzyılın sonlarından itibaren yaygınlaşan bir kitap sanatı türü tek figürlü resimlerin üretimini arttırmıştır. Değişik konulardaki resimlerin toplandığı albümler konularında değişime uğradığını göstermektedir. 16. yüzyıl sonu Avrupasında da janr konulu tabloların yapıldığı düşünüldüğünde sanatta bir paralelliğin en azından konu bazında gerçekleştiği söylenebilir. 16. yüzyılın ortalarından itibaren Safavi Dönemi resim sanatında da tek figürlü resimlerin yaygınlaşması, daha çok geçmiş ve yaşayan tarihi resimlemeyi düşünen Osmanlı sanatçılarının da bu konulardan etkilenmelerini sağlamış olmalıdır. Özellikle bir vessale ustası olan Kalender Paşa'nın da saraydaki varlığı ile 17. yüzyılın başlarından itibaren Falnâme gibi albümlerin hazırlandığı görülmektedir. I.Ahmed Albümü'nde kıyafet albümlerinde de kullanılacak tek figürlü tasvirlerin bulunması artık Osmanlı resim sanatının değişen tema seçimlerini ortaya koymaktadır.

17. yüzyıl boyunca bir çok örneğin verildiği bir albüm türü de kıyafet albümleri olarak tanımlanan resimli kitaplardır. Bunlar özellikle Avrupalıların siparişleri ile belli kalıplar kullanılarak üretilmiş eserlerdir. 1600' lerin başına tarihlenen BL.Or. 2709 envanter numaralı albümde dönemin kadın ve erkek figürleri resimlenmiştir. 1618' lerde hazırlanmış ve Peter Mundy Albümü olarak tanınan albüm ise 59 resimli olup, yine erkek ve kadın figürlerini ve değişik giyimlerini göstermektedir. Taeschner Albümü' de yüzyılın ilk çeyreğinde hazırlanmış, Osmanlı sosyal hayatından da kesitler sunan bir kıyafet albümüdür. Topkapı Sarayı Kütüphanesi' ndeki H. 2153, H. 2135, H. 2165, H. 2161 ve H. 2168 no lu albümler de tek figürlü resimler kıyafet resimleri olarak nitelendirilebilir. 17. yüzyılın ortalarından itibaren birbirine çok benzeyen bir grup eserin çarşıdaki ressamlarca yapıldığı ve özellikle yabancılara satıldığı düşünülmektedir. Çarşı ressamı olarak tanımlanan bu sanatçı grubu sarayla da ilişki içinde olmalıdır. Çoğu yurt dışı müze ve koleksiyonlarda bulunan bu albümlerden sadece bir İstanbul Deniz Müzesi' nde bulunmaktadır. Albüm, 1645-58 yılları arasına tarihlenmektedir. Berlin Staatliche Musee Kitaplığında bulunan benzer bir albüm ise 160 resimlidir. Resimlerde çok sayıda kadın ve erkek figürü dönemin kıyafetleri ile resimlenmiştir. Yüzyılın ortalarına tarihlenen Varşova' daki Narodowa Albümü 100 resimlik olup sadece saray çevresine ait erkek figürlerini konu eden

minyatürlerle dikkati çekmektedir. Albümde seçilen konuların siparişe göre şekillendiğini düşündüren bir örnektir. Katalogda bütünüyle kullandığımız Ralamb Albümü ise İsveç Kraliyet Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Erkek ve kadın kıyafetlerinin algılandığı tek figürlü tasvirlerden oluşmaktadır. 119 resimlidir.

Venedik Correr Cicogna 1971 ve Marciana Cod. Marc. It.IV,49(5578) 'deki tasvirlerde ise hem tek figürler hem de figür grupları kullanılmıştır. Correr Albümü'nde dönemin tarihi olaylarından kesitlerinde resimlendiği görülmektedir. Renda'nın birkaç resim yayınladığı Paris Grunberg Koleksiyonundaki örnekler incelendiğinde Ralamb, Berlin, Venedik ve İDMK örnekleri ile büyük benzerlikler gösterdiği anlaşılmaktadır. Zaten bunlardaki benzerlikler belirli kopyaların kullanılarak üretildiği atölyelerin varlığını da ortaya koymaktadır.

Paris Louvre Müzesi İslâm Sanatları Bölümü'nde bulunan bir grup tek figürlü tasvirlerde kıyafet resmi niteliği taşımaktadır. Genellikle Safavi figürleri dikkati çekse de tasvirlerden biri Mehmed Çelebi'nin portresi olarak tanımlanmaktadır. 17. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilen resim, renklendirilmiş kağıt üzerine suluboyadır (Envanter no. MA 0835).

Türk kıyafetlerini ve Türk figürlerini gösteren resim veya gravürlerin moda olduğu 17. yüzyılda Avrupalı sanatçılarındaki yaptıkları benzer tasvirler bulunmaktadır. Tezin değerlendirme bölümünde bunlarda incelenmiş ve bir çok unsurun abartılı bir nitelendirme sonucu bu resimlerde verildiği ortaya konulmuştur. Ancak Ralamb'ın büyük bir olasılıkla en azından eskizlerini İstanbul'daki bir sanatçı veya sanatçı grubuna yaptırdığını düşündüğümüz IV.Mehmed'in Alay-ı Hümayun'unu konu eden tablolar, bizim kullandığımız minyatür örnekleri ile çok büyük benzerlikler göstermektedir. Avrupalı sanatçıların yaptıkları diğer betimlemelerde fıfır yaka, inci kolyeler, broşlar ve hilâl sorguçlu değişik başlıklar hayal gücünün de ön plana çıkarıldığı resimlerin yapıldığını göstermektedir.

Katalogda kullanılan 212 örnekte Türk kadın, erkek ve çocuk giyiminin yanı sıra hükümdarın kendisi ve ailesi ile yakınında çalışan saray ve devlet görevlileriyle birlikte, saray dışı halk giyiminin de özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öncelikle bunlar kendi aralarında sınıflandırılmış ve böylelikle cinsiyetin dönemin modası üzerindeki etkisi de belirlenmek istenmiştir.

Saray halkı ve görevlilerinin üst giysi türleri apolet yakalı kaftan, biniş, ceket, çaprastlı uzun üstlük, cüppe, dolama, hırka, gömlek, kaftan, kısa kaftan, kapaniçe, leopar ve Anadolu parsı postları, mintan, uzun ve kısa pelerin, uzun ve kısa üstlük ve zırh gömlek olarak belirlenmiştir. En çok giyilen giysi türü olarak kaftan dikkati çekmektedir. Saray görevlilerinin üst giysilerinden birisi de dolamalardır. Dolamaların genellikle hizmet grubundaki figürlerle askerler tarafından giyildiği anlaşılmaktadır. Üste giyilen saraylı kıyafetlerinden birisi de üstlüklerdir. Etek boylarına göre uzun ve kısa olarak ikiye ayrılmıştır. Vezir-i azâm gibi sarayın ileri gelen yöneticilerinin giydiği tarihi belgelerde kürk olarak ta tanımlanan enseye doğru sarkık kürk yakalı, geniş kaftanlara kapaniçe adı verilmektedir. Kapaniçeler katalogdaki beş örneğin üzerinde görülmektedir. Bu giysi türünün modeli erken ve klasik devir Osmanlı resim sanatındaki tarihi konulu minyatürlerde hükümdarın ve sarayın ileri gelenlerinin üzerinde gördüğümüz kürk yakalı kaftanlara çok benzemektedir. Üst giysi türlerinden birisi de mintanlardır. Bu kıyafet kuşağın ve alta giyilen şalvar veya donun içine sokularak giyildiği bir türdür.

17. yüzyıl saray görevlilerinin ve askerlerin bazılarında görülen pelerinler, üzerindeki zülfikâr motifli nesnel bezemelerle dikkati çekmektedir. Yine bunlarda kısa ve uzun olmak üzere beden boylarına göre adlandırılmışlardır. Katalogdaki bazı kıyafetler tek örnektir. Bunlardan birinde yakası apoleti anımsatan geniş, sivri yakalı bir tür kaftan giymiş saray çobanı figürüdür. Aslında üstüne giydiği giysinin ceketi de anımsattığı söylenebilir. Saray çevresi erkek giyiminde belirlenen son tür geniş kesimi ve bol kol ağızları ile binişlerdir. Saraydaki hizmet işleriyle uğraşan figürlerin iş önlükleri de değişik bir giyim ögesini göstermektedir.

Osmanlı askeri sınıf temsilcilerinin üst giyimleri incelendiğinde yine en çok görünen giysi türünün kaftanlar olduğu anlaşılmaktadır. Albümdeki Kahire sipahisinin kaftanı yollu dokumadan yapılmış değişik bir örnektir. Asker figürlerinin uzun eteklerini bellerindeki kuşaklara soktukları ve bunun içinde böyle adlandırıldıkları bilinen dolama türü giysileri de katalogdaki asker örneklerinde görmekteyiz. Bazı askerlerin Batılı araştırmacılarca tunik olarak nitelenen kısa üstlükler giydiği anlaşılmaktadır. Osmanlı ordusunda bir grup vardır ki hükümdarın sefer sırasında atının üzerinde gösterildiği tüm tasvirlerde onun çevresinde resimlenmişlerdir. Bu

figürler kendilerine has kartal kanatlı gömlekler ve beyaz merasim etekleri ile kolaylıkla tanımlanabilirler.

Minyatürlerde üstlerine giydikleri vahşi hayvan postları ile kolaylıkla tanımlanan figürlerden birisi de deli ve serdengeçti tabir edilen cesur akıncılardır. Rumeli Beylerbeyi, beyi ve çavuşu tasvirleri de zülfikâr motifli kırmızı pelerinleri ile ayırt edilebilmektedirler. Osmanlı ordusunda askerlerin dini konuları ile ilgilenen beктаşi softaları ve duacılar bulunmaktadır. Bunların genellikle cüppe türü giysiler giydikleri görülmektedir. Ordunun deniz piyadeleri olan leventler ise üzerine giydikleri salta ve küçük kırmızı takkeleri ile yine kolaylıkla fark edilebilirler. Osmanlı ordusunun en seçkin sınıfı sipahilerdir. Sipahi figürleri üzerlerine zırh gömlekler giyip kulak siperlikli tolgalar takmaktadırlar. Bileklerine sardıkları kolçaklar da kıyafeti daha korunaklı bir hale getirmektedir.

Sarayın dışındaki erkeklerinin giydiği üstlükler de belirlenmeye çalışılmıştır. En çok giyilen türün hırka olduğu görülmektedir. Özellikle Mevlevi dervişlerin üzerindeki hırkalar ön taraflarının üst üste kapatılarak kapandığı uzun giysilerdir. Bellerine sardıkları kuşaklarda giysinin ön tarafının kapanmasını sağlamaktadır. Halkın kullandığı üstlüklerden biri de dokuz örnekte görülen kısa üstlüklerdir. Daha çok günlük kullanımda ve sokakta giyildiği anlaşılan giysi türü sokak satıcıları ve meslek grubu figürlerinin üstünde bulunmaktadır. Bir İstanbul asilzadesini gösteren tasvirde genç adamın üstünde palto benzeri bir kıyafet bulunduğu görülmektedir.

Katalogdaki örneklerden sadece altı tanesi çocuk giyimi hakkında bilgi vermektedir. Bunlardan berber çırağı, annesi ile hamama giden çocuk ve sünnet çocuğu dışında kalan örnekler ya şehzadeler ya da çocuk yaşta tahtta geçmiş hükümdarların giysilerini yansıtmaktadır. Saray çocuklarının giyim örneklerinde kaftanlar ön plana çıkmaktadır. Şehzadelerin de tıpkı babaları gibi değerli kumaşlardan yapılmış benzer modelde kıyafetler giydikleri anlaşılmaktadır. Başlıkların modelleri de aynıdır. Ancak hükümdarın başlığı sorguçlarla süslenmektedir. Saray dışı çocuk kıyafetleri de büyükleri ile aynı modelleri göstermektedir. Ancak kendilerine özgü sivri tepelikli, silindirik takkeler giymektedirler. Bunların rengi çoğunlukla kırmızıdır.

Osmanlı saray çevresi kadın giyiminde kaftan sadece valide sultan ve haseki sultan figürlerinde görülmektedir. Bunların başlıkları da kendilerine has özellikte olup, sorguçlarla süslüdür. Bunun dışında en çok görülen giysi türü entarilerdir. Bunlar uzun etekli giysi türüdür. Entari modellerinin çok benzerleri Topkapı Sarayındaki Kaya İsmihan ve Hanzâde Sultan' a ait 17. yüzyıl entarilerinde karşımıza çıkmaktadır. Kadın giysilerinde kısa beden ölçülerine sahip hırkalarda sıklıkla kullanılmıştır. Mundy Albümü' ndeki kadeh tutan kadın figürü yelek türünden kolsuz bir üst giysi ile tasvir edilmiştir.

Saray dışı kadın kıyafetlerinde de en çok görülen tür entarilerdir. Ancak sokak kıyafetinin belirgin giysi türü palto benzeri feracelerdir. !8. yüzyıl örneklerindeki gibi şal yakalı feracelere rastlanmadığı görülmektedir. Feraceler bu dönemde daha sade ve açık gibidir. Birkaç örnekte ön ortalarının üst üste kapatıldığı fark edilmektedir.

Erkek giyiminde üst giysinin altına en çok uzun üstlükler ve iç kaftanları giyildiği görülmektedir. İki örnekte etekler alt giysisi olarak giyilmiştir. Mintan, kısa üstlükler içe giyilen giysi türleridir. Saray dışı erkek figürlerinde üst giysinin altına entari, etek, hırka, uzun ve kısa üstlükler giyilmiştir. PBN. Od. 7-4. y. 38' teki derviş figürü ise önü tamamen kapalı, sadece göbek hizasına kadar inen bir yaka açıklığı bulunan dizin biraz altında sonlanan bir erkek entari ile resimlenmiştir. Bu tür önü kapalı erkek giysisi katalogdaki tek örnektir. Erkeklerinde kadınlar gibi iç çamaşırı niteliğinde kol ağızları çok dökümlü ve uzun iç gömlekleri giymektedir. Bunların keten veya pamuk gibi ince dokunmuş dokumalardan yapıldığı anlaşılmaktadır. Kol ağızları çoğunlukla üst giysinin altından sarkıtılarak bir tür moda tarzı uygulanmıştır.

Saraylı kadınlar ise iç giysisi olarak hırka ve entari giydikleri görülmektedir. Halk kesiminde ise en çok iç gömlek görülmektedir. BM. Albümündeki nar tutan kadın tasvirinde üste şal içe ferace ve bunun içine de entari giydiği görülmektedir. Osmanlı giyim kültürünün en belirgin özelliği üst üste giyinmektir. Ancak çağdaş kültürler incelendiğinde Avrupalıların dahi bu yüzyılda kat kat giyindikleri ve gösterişli kabarık duran giysileri tercih ettikleri görülmektedir. Katalogdaki Örnek no. 31, 198, 199 ve 200' deki örneklerde üst üste dört giyim ögesinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Sadece müzisyen ve dansçı cariyelerin entari içine beyaz dokumadan iç gömlekleri giydikleri fark edilmektedir. Bu figürlerde göze hitap etmesi için dekolte uygulaması da görülmektedir.

Erkeklerde ve kadınlarda giyilen alt giyim parçaları don ve şalvarlardır. Bunlardan en çok kullanılan şalvarlar olmuştur. Bol paçalı ve resimlerde vurgulanmamasına rağmen ağırlı olması gereken şalvarların uzun paçaları yatay ekseninde üst üste kat yapılarak toplanmaktadır. Sadece üç örnekte büzgü uygulaması görülmektedir. Donlar ise genellikle kırmızı renkte olup, dar paçalıdır. Bunların dar paçaları da kat yapmaktadır. Alt giyim öğelerinden diz çakşırları tozluk ve çorapla birlikte kombine edilerek giyilmişlerdir. Tozlukların Safavi örneklerinden farklı olarak düz dokumalardan yapıldıkları anlaşılmaktadır. Saray çobanı figürünün altında uzun paçalı, PBN dervişlerinden birinin ise kısa pantolon bulunduğu görülmektedir. Ralamb Albümü'ndeki kalenderi dervişi ise kısa paçalı bir don giymiştir. Kadın figürlerinin alt giysilerinden çift katlı etekler(farbalalı) erkek giysilerinde görülmeyen tek alt giysisi türüdür. Özellikle İslam resim sanatı örneklerinde görülen çengi ve cariyeye tasvirlerinde farbalalı etekler görülmektedir. Levni H. 2164 no lu albümdeki bir Frank hanımını da dantel farbalası olan bir tür uzun etekle resimlemiştir.

Giysilerin modelleri kol ve beden uzunlukları ile ön kapama biçimleri göz önüne alınarak sınıflandırılmıştır. Kısa kollu model 1' de öne bele kadar kapatılabilen, kalça hizasında modeller, model 2' de bele kadar kapatılabilen, bel hizasında kesilmiş giysiler, model 3' te yine bele kadar kapatılabilen, etek kenarlarında yırtmaçlar açılarak üç parça etek görünümü verilen giysiler, model 4' te bele kadar kapatılabilir, diz hizasında kesilmiş giysiler, model 5' te bele kadar kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 6' ta öne tamamen açık olup, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 7' de öne açık ve kalça hizasında kesilmiş giysiler ve son olarak model 8' te ön ortası diyagonal olarak bir koltuk altından kapanan giysiler bulunmaktadır.

Uzun kollu giysi modellerinden model 1' de ön ortası kapatılabilen ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 2' de bele kadar kapatılabilir ve diz hizasında kesilmiş giysiler, model 3' te bel kadar kapatılabilen bel hizasının çok az altından kesilmiş giysiler, model 4' te bele kadar kapatılabilen, bel hizasında kesilmiş ve alt giysinin içe sokulan giysiler, model 5' te yine bele kadar kapatılabilen etek kenarlarında yırtmaçlar bulunan giysiler, model 6' da bele kadar kapatılabilen, diz hizasında kesilmiş modeller, model 7' de bele kadar kapatılabilen, etek kenarlarındaki derin yırtmaçlarla üç etek görünümü verilen giysiler, model 8' te bele

kadar kapatılabilen ayak bileği uzunluğunda giysiler, model 9' ta bele kadar kapatılabilir, kalça hizasında giysiler, model 10' da kolu dirseklerden itibaren genişleyen, önü tamamen açık, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 11' de kollar yine dirseklerden genişleyen, bele kadar kapatılabilen ayak bilekleri uzunluğunda giysiler, model 12' deki boru biçimi kol kesimli, önü açık, sağdan sola doğru kapanan giysiler, model 13' te soldan sağa doğru kapanan ancak ön ortasına dikilmiş süs amaçlı düğmeler bulunan giysiler ile model 14' teki önü tamamen kapalı, diz seviyesinde giysi modelleri bulunmaktadır. Dikkat edildiğinde uzun kollu giysilerde model uygulamasının sayıca çok olduğu görülmektedir.

Kolsuz giysilerde model 1' de ön ortası kapatılabilir, dizin biraz altından sonlanan giysiler, model 2' de bele kadar kapatılabilir, ayak bilekleri uzunluğunda giysiler, model 3' te bele kadar kapatılabilir, sırtından sahte kollar sarkan, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 4' te ön ortası kapatılabilir, kalça hizasında kesilmiş giysiler, model 5' te bele kadar kapatılabilen, etek kenarlarına açılan yırtmaçlarla üç etek görünümü verilen, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 6' da önü tamamen açık, sahte kollar sarkan, ayak bileklerine kadar uzun giysiler, model 7' de önü tamamen açık, sahte kollu, ön ortasında kürk şeritler bulunan, diz seviyesinde kesilmiş giysiler, model 8' te ise önü açık, kürk astarlı ve kalça hizasının biraz altından kesilmiş giysiler bulunmaktadır.

Bazı giysi modelleri ise kartal kanadı adını verdiğimiz sahte kolları bulunan giysilerdir. Model 1' de bele kadar kapatılabilen, kalça hizasında giysiler, model 2' de bele kadar kapatılabilen, ayak bileklerine kadar uzun giysiler görülmektedir.

Giysilerin beden kesimleri ise dört çeşittir. Birinci kesimde üst bedenin vücuda oturduğu ve belden itibaren genişlemektedir, ikinci tipte üst beden koltuk altından eteğe doğru hafif bir diyagonal çizgi şeklinde indirilmektedir, üçüncü kesimde ise üst beden biraz daha geniş olup, belin biraz yukarısından dikilen peşlerle eteğe doğru genişlemektedir ve son olarak üst kısım vücuda tam oturmakta ve kısa kesilmektedir. Giysilerin beden boyları ise bel hizası, kalça hizası, dizin hemen üstü, dizin hemen altı, ayak bileklerine yakın ve ayak bilekleri hizasında olmak üzere altı çeşittir.

Giysilerde kısa, uzun, kolsuz japone ile sahte kol kesimleri görülmektedir. Sahte kollar ya çok uzun ve dar yada kol ağızları düz kesilmiş, geniş kartal kanadı

biçiminde ve daha kısadır. Erkek örneklerde en çok uzun kol kesimi görülmektedir. Kol ağızları genellikle dar olup yatay ekseninde kat yapmaktadır. Bazılarında küçük dikdörtgen manşetler dışa doğru katlanmıştır. Bu tip kol ağızları 18. yüzyılın başında Levni tarafından yapılacak tek figürlü albüm resimlerinde de görülecektir. Bazı sultan kaftanlarında ise kol ağızlarında küçük dillerin olduğu da görülmektedir. Bu tür kol ağızları günümüze ulaşmış örneklerde de bulunmaktadır(Bkz.F.74). Kol ağızları dirsekten hafifçe genişleyip düz veya sivri kesilen örneklerde bulunmaktadır. Kısa kol da oldukça fazladır. Çok sayıda kısa kol içten oyularak dıştan sivri gibi görülmektedir. Bu tip kol kesimi de günümüze ulaşmış kıyafetlerde bulunmaktadır(Bkz. F. 67, 69, 75). Bir örnekte kısa kol ağızları “V” biçimi kesilmiştir. Sipahi figürünün giysisindeki kısa kol ağızlarının kenarları tiraz benzeri, altın rengi iplik şeritlerle çevrelenmiştir. Erkek kıyafetlerindeki kaftanların çoğunda ön ve arka beden uzatılarak günümüz terminolojisi ile japone kol uygulaması yapılmıştır. Bu giysilerde genellikle sırttan sarkan sahte kollar bulunmaktadır. Sahte kollu örnekler Topkapı Sarayı Müzesi’nde de bulunmaktadır(Bkz.F.71,72). Son olarak kartal kanadı adı verilen günümüzdeki zeybek ve efe saltalarının sırtındaki kolların ilk örnekleri de erkek kıyafetlerinde kullanılmıştır.

Kadın kıyafetlerinde de en çok uzun kol kesimleri görülmektedir. Bazı kol ağızların küçük diller süslemektedir. Kısa kollarda da hem düz kesim hem de içten oyularak kesilen kol ağızları bulunmaktadır. Kolsuz japone kadın elbiseleri de yaygın olarak kullanılmıştır. 1688 tarihli PBN örneklerinde ise kol ağızlarına küçük yırtmaçlar açıldığı ve bunların boncuk düğmelerle kapatıldığı görülmektedir. Bu yıllarda başlayan uygulama 18. yüzyılın başındaki örneklerde de görülecektir(Özellikle Vehbi’nin Surnâmesindeki bazı örneklerin giysilerinde kullanılacaktır).

Giysilerin yaka kesimleri de çok çeşitlidir. Erkek figürlerinde en çok “O” yakalar görülmektedir. Bunu hakim yakalı giysiler islemektedir. On örnekte yaka uygulaması yoktur. Bazı örneklerde ise sivri yaka, devrik kürk yaka, önlük yaka, oyuk yaka ve “V” yaka biçimleri ile Ayaklı yani yüksek hakim yaka türleri kullanılmıştır. Özellikle kumaştan farklı renkteki sivri yakaların günümüz uygulaması ile kombine edildiği örnekler genellikle dolama adı verilen giysilerde karşımıza çıkmaktadır. Kadın giyiminde de en çok “O” yakalı giysiler görülmektedir. Bunları yine hakim yakalı giysiler izlemektedir. Geniş sivri yaka, “V” yaka, oyuk yaka, takma yaka veya döşlüğün de kullanıldığı anlaşılmaktadır. İki örnekte günümüzde Amerikan yaka veya

şömizye yaka denilen bir tür yaka türü de görülmektedir. Bu yaka biçiminde “V “ yaka üzerine küçük sivri yaka uygulaması yapıldığı görülmektedir.

Giysilerde düz dokuma , desenli dokuma, havlı dokuma, yollu dokuma ve metal iplikli dokumaların kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kadın giysilerinde en çok düz dokumalar kullanılmıştır. İç gömlekler düz beyaz dokumadandır. Yüzyılın son çeyreğinde 18. yüzyılın başlarında da moda olacak gümüş ve altın iplikle yapılan yollu beyaz dokumalarda görülecektir. Desenli dokumalarında gerek iç gerekse dış giysilerde çokça kullanıldığı da anlaşılmaktadır. Sadece dört örnekte altın rengi metal iplikle yapılmış seraser kumaşlara rastlanmaktadır. Metal ipliklerin yatay sırlar halinde atıldığı görülmektedir. Sadece bir örnekte altın rengi iplik sıraları düşeydir.

Erkek kıyafetlerinde de en çok düz dokuma kullanılmıştır. Ralamb Albümü'nde çocuk yaştaki IV. Mehmed'i tahtta gösteren tasvirde sultanın üstünde fitilli kadife benzeri, havlı dokumadan bir kaftan bulunmaktadır. Renklendirme yollu veya seraser kumaş izlenimi de vermektedir. Bir örnekteki üstlüğün ise kürkten yapıldığı görülmektedir. Erkek örneklerde çok sayıda desenli dokuma da kullanılmıştır. Sanatçıların bazı kıyafetlerde iç içe geçmiş kıvrım çizgilerle gezi kumaş dokusunu yansıtmaya, parlak renklerle atlas, koyu zemin ve koyu renkli iri desenlerle brokar, mat renklerle de soft ve çuha dokuma izlenimi verdikleri de görülmektedir.

Astarlama malzemesi olarak kumaşın kendi rengi, farklı renkte kumaştan astarlar, kenarları renkli şerit dikilmiş beyaz astarlar, altın rengi dokumadan astarlar ve kürk astarlar kullanıldığı anlaşılmaktadır. Erkek figürlerinin çoğunda kürk astarlar kullanıldığı görülmektedir. Hatta bazı örneklerde cepler bile kürk astarlıdır. Kürkler çoğunlukla kakum, samur, tilki gibi hayvanlardan elde edilmiştir. Resimlerde görülen açık koyulu kahverengi kürkler samur, uçlarında siyah noktalar olan beyaz kürkler kakum olmalıdır. Bazı başlıklarda kırmızı ve siyah renkte çift renkli kürklerin kullanıldığı da görülmektedir. Correr Albümü'ndeki Fatih Sultan Mehmed ise Anadolu parsı kürkü ile astarlanmış bir kaftan giymektedir. Kadın figürlerinin sadece ikisinde kürk astar kullanılmıştır. 1688 tarihli PBN Albümlerindeki resimlerde beyaz renk astarın kenarlarına farklı renkte şeritler dikildiği görülmektedir. Bu örneklerde başlayan astar tekniği Levni' nin 18. yüzyılın başında resimlediği H. 2164 no lu albümündeki kadın ve erkek figürlerinin elbiselerin de görülecektir.

Giysilerde kumaşla aynı renkte veya siyah düğmeler, altun rengi düğmeler, boncuk düğmeler, inci düğmeler, çaprastlar, bant ve şeritler, kopçalar, ipek iplikli düğmeler gibi yardımcı malzemeler de kullanılmıştır. İstanbullu genç asilzâdeyi gösteren resimde ucu kırmızı püsküllü bir ipte kapama malzemesi olarak kullanılmıştır. IV.Murad'ı Arap cengaveri kıyafeti ile gösteren resimde iri siyah düğmeler ile Fatih Sultan Mehmed' i gösteren tasvirde kalp biçimi altun rengi düğmelerin kullanıldığı görülmektedir(Bkz.F.128 ve 261).

Giysilerde motifler genellikle kumaş dokunurken yapılmış olmalıdır, ancak baskı tekniği kullanılarak desenlendirmelerin yapıldığı örnekler de bulunmaktadır. Zülfikâr motifli pelerinlerde applike veya işleme tekniği ile birçok kadın iç gömleği ile bazı solak eteklerinin yanlarında altın ve gümüş ipliklerle işlemler yapıldığı, BM. deki Mundy albümündeki bir örnekte de damla şeklinde tığ işi uygulandığı düşünülmektedir.

Süslemelerde bitkisel, geometrik, geometrik ve bitkisel birlikte, nesnel, kozmik ve figürlü bezemelerin konu edildiği anlaşılmaktadır. Bitkisel bezeme konuları arasında "S" biçimi düşey ekseninde kıvrılan dal ve iri yapraklı çiçekler, lâle, nergis, çan çiçeği, kenger yaprağı, altı yapraklı bitki, çift yapraklı gül, lotus, rumi, beş yapraklı yıldız çiçekleri, buğday başağı görülmektedir. Geometrik motifler daha çok düşey ve yatay çizgiler, dalgalı düşey çizgi, elips madalyonlar, puanteler olarak çeşitlenmektedir. Nesnel bezeme olarak ok ucu motifi, buda dudağı veya leopar beneği ve zülfikâr motifi görülmektedir. Çok stilize edilmiş Çin bulutları bir çok örnekte kullanılan kozmik bezeme motifidir. Çok kollu yıldız, hilâl ve beş kollu yıldız motifleri de kozmik bezeme türlerindedir.

Süslemelerde soyut yani non-figüratif ve antinaturalist biçimlendirmeler kullanılmıştır. Motifler çoğunlukla zemine kaydırılarak yerleştirilmiştir. Bazı örneklerde çizgi motiflerinin birbirlerine paralel yerleştirildiği birkaç örnekte ise motiflerin zemine serpiştirildiği görülmektedir.

Figürlerde beden giysisini donatan ve tamamlayan kuşak, kemer, halkaya takılmış kuşak ve murassa kemerler kullanılmıştır. Kuşaklar genellikle orta kısımlarından düğümlenerek takılmıştır. Bu tip kuşaklar 16. yüzyıldaki tarihi konulu yazmalardaki figürlerde görüldüğü gibi,18. yüzyılın başında Levni tarafından

resimlenecek figürlerde de görülecektir. Kuşakların bazı kadın figürlerinde aşağıya doğru sarkan kavisli parçalar halinde bağlandığı BL. örnekleri çok zengin bir kuşam kültürüne işaret etmektedir. Bu tür savatlı tokalar kullanılan kuşaklar seramik tabaklardaki bazı kadın figürlerinde de karşımıza çıkmaktadır (Bkz.F. 82). Bu tabaklardaki figürlerin bazılarında da katalogdaki resim örneklerinde görmediğimiz çiçek tokalı kemerlere de rastlanmaktadır (Bkz.F. 83). Katalogdaki hiçbir örnekte görülmeyen fakat günümüzde kullanılan kadın kemerinde de görülen bir kayış modeli bu döneme ait seramik tabakların birindeki kadın figürünün belinde karşımıza çıkmaktadır. Genç hanımın kuşağı belin yan tarafında bırakılan bir halkaya sarılmıştır (Bkz.F. 81). Yakut, ametist, yeşim ve elmas gibi değerli süs taşları ile bezeli altın rengi murassa kemerler sadece hükümdar ve ailesindeki kadınların bellerinde görülmektedir. Ancak, altın rengi kemerler katalogdaki birçok kadın figürünün bellerinde de bulunmaktadır. Bunlar ya düşey dikdörtgen plakalar, ya okucu biçimi plakalar ya da içi "X" şeklinde çizilmiş yatay dikdörtgen plakaların birleşmesi ile yapılmış gibidir. Bazı erkek figürlerinde kuşakların belin ortasındaki iri halkalara takıldığı görülmektedir.

Beden giysilerini tamamlayan nesnelere, matara, kama ve kılıçlar, sadaklar, tirkeşler, barutluklar, keseler, derviş tasları(keşkülü fukaralar), şeşberler, tüfekler, dizçekler, kolçaklar, çomak ve ince çubuk biçimi asalar şeklidir.

Osmanlı giyiminde kişinin kimliğini ve unvanını gösteren en önemli giysi ögesi serpuş ve terpuşlar ile bunlara takılan sorguç, tuğ ve tüyledir. Erkek başlığı türleri sarıklar, külâhlar, kavuklar, keçe başlıklar, baratalar, kukalar, üsküfler, takkeler, miğferler, taslar, hayvan postları, zer külâhlar ve kendilerine has serpuşlardır. Sarık tipleri, diyagonal sıralı sarıklar, yanlara doğru taşkın sarılmış sarıklar, armûdi başlık üzerine sarılmış sarıklar, Horosâni sarık, örfi sarık, konik sarık olmak üzere altı genel tipe ayrılmıştır. Kavuklar ise mücevveze, selimi, destarlı kavuk olmak üzere üç genel tipe, külâhlar ise, sivri külâh, ucu açıkta bırakılacak biçimde tülbent sarılı külâh, aşçı külâhı, seyis külâhı, zülüflü külâh, kürklü kısa külâh olmak üzere dört tipe, yeniçeri keçeleri ise tüylüklü, tüylüksüz, siperlikli olmak üzere üç tipe ayrılmıştır. Kukalar süpürge sorguçlu, tüy sorguçlu ve üç tuğlu olmak üzere üç tipe tekkeler, tepesi yarım yuvarlak sonlanan kısa takkeler, sivri tepelikli takkeler, kürk kenarlı takkeler olmak üzere üç tipe, sikkeler ise sade ve destarlı olmak üzere iki tipe ayrılmıştır.

Tolga veya miğferler ise taylasan destarlı miğfer, kulak siperlikli miğfer, tüylük kısmı bulunan kulak siperlikli miğfer olmak üzere üç değişik tiptedir. Aslında form olarak birbirlerine çok benzeseler de bazı küçük eklemelerle farklılaştıkları görülmektedir. Diğer başlıklar ise barata, zülüflü zerrin külâh, hayvan postu, terkli ve tepelikli taktır. Takan kişilerin isimleri ile tanımlanan başlıklar ise hamlacı serpuşu, dilsiz serpuşu, beylik çoban serpuşu, doğancı serpuşu, avcı serpuşu, Rumeli beylerbeyi, beyi ve çavuşu serpuşları, peyk tası, topçu serpuşu, kulak siperlikli ve güneşlikli derviş serpuşudur. Katalogdaki örneklerde bulunmayan ancak şenliklerin konu edildiği eserlerde görülen bazı başlıklar Karagöz ve Hacivat serpuşlarını anımsatmaktadır. Bu tür kukuletalar genellikle halkı eğlendiren figürlerde karşımıza çıkmaktadır (Resimler için bkz. İrepoğlu 1999:138, 150). Şenlik geçişlerinde başa takılan en ilginç başlıklardan biri de hayvan başı biçiminde olan serpuşlardır. Bunlardan biri Surnâme-i Vehbi' de (TSM. A. 3594, y. 125a) cilt ustasının arabasının önünde yürüyen ve elinde fener tutan bir figürün başında bulunan horoz başı biçimi serpuştur. Serpuşun çene altından geçen, kırmızı bir bantla başa tutturulması da ilginç bir ayrıntıdır (Resim için bkz. Atasoy 2002:169, resim 261).

Kadın başlıkları ise fes biçimi küçük takkeler, yüksek konik başlıklar, hotozlar, yüksek terpuşlar, tepesi yassı terpuşlar ve yaşmaklardır. Haseki kadın tacı, kenarı kürk kaplı takke, sivri üçgen kulaklı takke, kavuk ve kavuk örtüsü de kadınların baş giyimlerinde görülmektedir. Erkek başlıklarından oldukça farklıdır. 16. yüzyılın sonlarında görülmeye başlayan küçük takkeler 17. yüzyılın ilk çeyreğindeki kadın başlıklarında da görülmektedir. İkinci çeyreğinden itibaren yüksek konik başlıkların giyildiği, yüzyılın ortalarına doğru ise yastık biçimi hotozların başı süslediği görülmektedir. 17. yüzyılın ortalarında tepesi yassı başlıklarda kullanılmıştır. Sokağa çıkan Türk kadınlarının ortası boğumlu yüksek başlıklarının veya yarım yuvarlak küçük takkelerinin üzerine yüzü, saçı ve boynu örten ince, beyaz dokumadan yaşmaklar taktıkları da görülmektedir. Kadın başlıklarını altın rengi metal iplik püsküller, sorguçlar, altın rengi katlanmış küçük taçlar, kaşbastılar ve enseliklerin süslediği fark edilmektedir. Bu başlıkların 18. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren değişik hotoz tipleri ile farklılaştığı görülecektir. Levni' nin tasvirlerindeki hotozlar başın bir yanına doğru bırakılmış ucu daha sivri ve yassı tiptedir. 18. yüzyılın sonlarında başlıklar da değişimlerin devam ettiği görülebilir. 1793 tarihli Zenannâme' deki Osmanlı kadınlarını Kağıthâne' de eğlenirken gösteren bir minyatürde (İÜK. T.5502, 78a) kadınların başlarına uçlarında ponponlar olan, başa oturan kısımları daha geniş,

yukarıya doğru daralan rengarenk, külâh benzeri başlıklar taktıkları görülmektedir. Bu başlıkların üzerlerine doladıkları beyaz yaşmaklar 17. yüzyıldaki gibi yüzü kapatmamakta bilâkis yüzü tamamen açık bırakacak biçimde bağlanmaktadır. Bazı figürlerin şeffaf iç gömleklerinden göğüsleri dahi belli olmaktadır(Resim için bkz. Atasoy 2002:282-283, resim 396). Görüldüğü gibi özellikle kadın başlıklarındaki bu aynı yüzyılın çeyreklerinde bile yaşanan değişimler, modanın değişken varlığına işaret etmektedir.

212 örneğin üzerinde yaptığımız değerlendirmede son olarak ayağa giyilen erkek ve kadın giysileri belirlenmiştir. Erkek figürlerinin ayağa giydiklerinin türleri kadınların giydiklerine göre biraz daha fazladır. Erkek figürlerinin ayağında uzun konçlu çizmeler, kısa konçlu topuklu çizmeler, pabuç-mestler, konçsuz pabuçlar, konç ağızları düz kesimli ve “V” biçimi kesilen botlar, dilli yemeniler, terlikler bulunmaktadır. Yalnızca bir örnekte takunya, iki örnekte ise yüksek ökçeli nalınlar bulunmaktadır. Yüksek ökçeli nalının içine pabuç giyen berber çırağı ile pabuç –mest giyen annesi ile hamam giden küçük çocuk figürleri de dönemin çocuk ayakkabıları hakkında bilgi vermektedir. Erkek ayak giysilerinden pabuç-mestler, terlikler ve yüksek ökçeli nalınların modelleri, kadınların giydikleri ile aynıdır.

Kadın ayak giysilerinin türleri pabuç, terlik, nalın ve pabuç-mest ile sınırlıdır. Pabuç mestler bazı örneklerde beyazdır. 18. yüzyılın başındaki kadın pabuçlarının çoğunda deri renginin beyaz olduğu görülmektedir. Levni’ nin kadın tasvirlerinde aynı yüzyılda Avrupalı kadınların giydikleri topuklu ve üzeri çiçek desenli ayakkabılara da rastlanmaktadır. Topuksuz pabuçlarında ön kısımlarının desenli olduğu görülmektedir. Ancak katalogda kullandığımız örneklerde ayak giysilerinde herhangi bir süslemenin yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Katalogda kullanmadığımız ama bu albümlerde resimlendiği görülen İmparatorluktaki gayrimüslim tebaanın kıyafetlerinin Türk giyimi ile çok benzer olduğu, farklılığın yine başlıklarda görüldüğü fark edilmektedir. Bu durum başlığın Osmanlı giyim kültüründeki kimlik belirleme özelliğini daha da vurgulamaktadır. Gayrimüslim figürlerinin çoğunlukla koyu renk kumaş ve ayak giysisi giydikleri de görülmektedir.

Örnekler doğrultusunda çağdaşı olan çevre kültürlerle giyim-kuşam yönünden bir karşılaştırmaya gidildiğinde önemli farkların olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle üst giysilerin kapanma özellikleri ile Murgal ve Safavi örneklerinden farklı uygulamaların yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak giyilen üstlüklerin modelleri Osmanlı kıyafetlerini çağrıştırmaktadır. Safavi üstlüklerinde ön ortanın diyagonal olarak üst üste getirilmesi ile günümüz terminolojisi ile anvelop bir kapama uygulandığı, genellikle yan tarafa dikilmiş küçük şeritlerin bağlanması ile giysinin kapatıldığı anlaşılmaktadır. Safavi giysilerinde ön ortanın bele kadar çaprast ve düğmelerle kapatıldığı da görülebilir. Bu özelliği ile Osmanlı giysilerinin karakteristik kapama biçimine çok benzemektedir. Murgal örneklerinde yine sağdan sola doğru kapanan üstlükler çoğunluktadır. Bunlarda üste gelen tarafın koltuk altına doğru sarkan püsküllerle kapatıldığı görülmektedir. Murgal giysilerinde çok görülen şeffaf etekler 17. yüzyıl örneklerinde görüldüğü gibi özellikle Levni' nin figürlerinde de sıkça kullanılmıştır. Ayak giysileri ise çok farklıdır. Esas fark bazı örneklerde sadece farklı kültürlerdeki türleri anımsatan ancak yine de çok değişik ve her milletin kendine özgü başlıklarında ortaya çıkmaktadır.

Metropolitan Museum of Art,1944(44.30), Millet Kütüphanesi Ali Emiri Bölümü, MKAE.772, Halili Koleksiyonu, MSS.775, TSM.H.415, 889, 2132, 2133-34, 2135, 2162, 2165, 2168, B.408, İstanbul Rahmi Koç Müzesi, British Museum, A.1974-6-17.013, İÜK. T 9365, Sotheby's Katalogları, Varşova Biblioteka Naradowa,BOZ. 165, İDMK.2380, Stockholm Kraliyet Kütüphanesi, Ralamb 8:0,10, PBN.Od.6-4, Od.7-4, Venedik, BNM.Cod.Marc. It.IV, 49 (5578), Venedik, Museo Correr,Cicogna 1971, Bologna, BCA,British Library Or. 2709 ve Sloane 3584 gibi çok değişik kaynaklardan derlediğimiz 17. yüzyıl resim örneklerinden bu dönem Osmanlı giysi kültürünün kendine özgü nitelikleri bulunduğu anlaşılmaktadır. 17. yüzyıl giysileri de, döneme has bazı değişiklikler ve eklemelere rağmen kendinden önceki yüzyılın model ve kesim özelliklerini kullanan, dönem boyunca uyguladığı değişiklikleri ise 18. yüzyılın başlarına aktaran bir giyim kültürüne sahiptir. Kıyafetlerde üst üste giyim dikkati çekmektedir. Genellikle bol kesimler kullanılmıştır. Özellikle bu yüzyıl kıyafetlerinde hakim yakanın yaygın kullanıldığı, içe doğru oyularak kesilen kol ağızları, dilli ve dışa doğru katlanmış, küçük dikdörtgen manşetlerin süslediği kol kesimleri gibi daha önceki dönemlerden farklı model uygulamalarının yapıldığı giysiler dikkati çekmektedir. Bu tür kesim ve model özellikleri bir yüzyıl sonra resimlenen bazı örneklerde de görülecektir. Kadın başlıklarındaki değişim ve farklı modeller, erkek

başlıklarına göre çok daha keskin bir dönem özelliği taşıtmaktadır. Erkek başlıklarının birçoğu 16 ve 18. yüzyıllarda da görülmektedir. 17. yüzyıl erkek giyimindeki en belirgin niteliklerinden biri de kırmızı tozlukların yoğun kullanımıdır.

KAYNAKÇA

ABDULLAEVA, I.F; “ A Turkish Prose Version of Firdawsî’s Shah-nama in the Manuscript Collection of the St. Petersburg State University Library”, **Manuscripta Orientalia**, St.Petersburg-Helsinki, Vol.3:48-57, 1997.

ACUN, Hakkı; “ The Dragon at the Door”, **Image**, Sayı 44, s. 9-12, 1991.

ACUN, Hakkı; “ Tokat-Pazar Mahperi Kervansarayı Çeşmesinin Ejder Başlı Lülesinin Bulunuşu”, **Prof.Dr. Yılmaz Önge Armağanı**, Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi, s. 263-266, 1993.

ADAHL, Karin; “ Ralamb Paintings and the von Celsing Collection at Biby Mano Turkish Motifs from the 17th and 18th Centuries in Sweden”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, 23-27 Eylül 1991, Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Cilt I, s. 13-26, 1996.

ADAHL, Karin; “ Claes Ralamb: 1657-1658’de İsveç Kralı X. Carl Gustaf’ın IV. Mehmed’e Gönderdiği Elçi”, **17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptırdığı Tablolarla Avcı Mehmed’in Alay-ı Hümayunu**, İstanbul, Pera Müzesi Yayını: 12, s.10-17, 2006a.

ADAHL, Karin; “ Edirne’ye Sefer: Ralamb’ın Yirmi Alay-ı Hümayun Resmi”, **17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptırdığı Tablolarla Avcı Mehmed’in Alay-ı Hümayunu**, İstanbul, Pera Müzesi Yayını:12, s. 26-41, 2006b.

ADAMOVA, Adel,T; “ On the Attribution of Persian Paintings and Drawings of the Time of Shah Abbas I: “, **Persian Painting From Mongols To the Qajars**, Edit. By. R.Hillenbrand, London.New York, 2000.

ALTAY, Fikret; **Kaftanlar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1979.

REFİK Ahmet; **On Altıncı Asırda İstanbul Hayatı (1553-1591)**, İstanbul, Devlet Basımevi, 1935.

ANAFARTA, Nigar; **Portraits of the Sultans**, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları. Tarihsiz.

AND, Metin; “ XVI. Asırda Av ve Avcılık ”, **Hayat Tarihi Mecmuası**, sayı 12,s.17-21, 1970.

AND, Metin; **Turkish Miniature Painting**, İstanbul, 1982a.

AND, Metin; **Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:529, 1982b.

AND, Metin; “ 17. Yüzyıl Türk Çarşı Ressamları”, **Tarih ve Toplum**, sayı 16, Nisan, s.40-45, 1985.

AND, Metin; “ 17. Yüzyıl Çarşı Ressamlarının Padişah Portreleri”, **Türkiyemiz**, İstanbul: Sayılı Matbaa, sayı 58,s.4-13,1989.

AND, Metin; “ 16.Yüzyılda Serpuşlar, Sorguçlar ve Yeniçeri Nişanları”, **Kültür ve Sanat**, sayı 13,s.5-10, Ankara: Türkiye İş Bankası Yay, 1992.

AND, Metin; “ Türk Çarşı Ressamlarının Gözünden Çalgıcı Cariyeler”, **Kültür ve Sanat**, sayı17,s.4-7, Ankara:Türkiye İş Bankası Yay,1993a.

AND, Metin; “ Bazaar Painters” **İstanbul**, Ocak sayısı, s.75-81,1993b

AND, Metin; **İstanbul in the 16th Century.The City-The Palace-Da Life**, İstanbul, 1994.

AND, Metin; “17. Yüzyıl Çarşı Ressamları ve Resimlerin Belgesel Önemi”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, 23-27 Eylül 1991, Ankara:T.C.Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 1995, cilt I,s.152-163.

AND, Metin; “ Varşova’da Bir Çarşı Ressamı Albümü”, **Antik&Dekor**, sayı 51 s. 62-67,1999.

AND, Metin; **Osmanlı Tasvir Sanatları 1/ Minyatür**, İstanbul: İş Bankası Yayınları, 2004.

AND, Metin; **Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitologyası**, İstanbul: MAS Matbaacılık, Yapı Kredi Yayınları, 2007.

ANDALORO, Maria;“Constanzo da Ferrara.Gli anni a Contantinopoli alla Corte di Maometto II”, **Storia VII Arte** , La Nuova Italia, sayı 38/40, s.187-212,1980.

ANONİM; **Art Treasures of Turkey Catalogue of the Exhibition of Art Treasures of Turkey(1966-1968)**, Washington,D.C,1966.

ANONİM; **Çağlarboyu Anadolu’da Kadın, Anadolu Kadınının 9000 Yılı**, İstanbul, 1993.

ANONİM; “ Ralamb’ın Günlüğünde Alay-ı Hümayun”, **17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptığı Tablolarla Avcı Mehmed’in Alay-ı Hümayunu**, İstanbul: Pera Müzesi Yayını:12, s.52-55, 2006.

APAK SEVÜKTEKİN Melek ve Diğerleri **Osmanlı kadın Giyimleri**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1997.

ARIK, Rüçhan; **Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı**, Ankara: Mas Matbaası, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.

ARIK, Rüçhan; **Kubad Abad Selçuklu Saray ve Çinileri**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul: MAS Matbaacılık, 2000.

ARIKAN, Zeki; “ Avrupa’da Türk İmgesi”, **Osmanlı Kültür ve Sanatı**, İstanbul: Yeni Türkiye Yayınları, sayı 9, s.81-99, 1999.

ARSEVEN, C. Esat, ŞEHİSUVAROĞLU, Haluk; “ Eski Erkek Baş Giyimleri ”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 30, s.1528-1531, 1952.

ARSLANTÜRK, Zeki; **Naima’ya Göre XVII. Yüzyıl Osmanlı Toplum Yapısı**, İstanbul, 1997.

Askeri Müze Military Museum Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul. 1993.

ASLANAPA, Oktay; “ Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi”, **Erdem**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, cilt 2, sayı 6, s.851-866, 1986.

ASLANAPA, Oktay; “Osmanlı Minyatür Üslubu”, **Kültür ve Sanat**, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, s.17-20, 1996.

ASLANAPA, Oktay; “Osmanlı Minyatür Sanatı”, **Osmanlı Kültür ve Sanatı**, İstanbul:Yeni Türkiye Yayınları, sayı 11, s.151-159, 1997.

AŞA, Emel; “ Kadın Kıyafetleri”, **Osmanlı Ansiklopedisi, Tarih/Medeniyet/ Kültür**, İstanbul:Ağaç Yayıncılık, cilt V, s.68-73, 1993.

ATASOY, Nurhan; “ Selçuklu Kıyafetleri Üzerine Bir Deneme”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, İstanbul, cilt IV, s. 111-151, 1971.

ATASOY, Nurhan; “ Nakkaş Osman’ın Padişah Portreleri”, **Türkiyemiz**, sayı 6, s.2-14, 1972.

ATASOY, Nurhan; **Türk Minyatür Sanatı Bibliyografyası**, İstanbul, 1974.

ATASOY, Nurhan; “ Kıyafetnamelerin Doğuşu ve Fenerci Mehmed Albümü”, **Osmanlı Kıyafetleri Fenerci Mehmed Albümü**, İstanbul, s.15-21, 1985.

- ATASOY,Nurhan; **Splendors of the Otoman Sultans**, Ed. And Trans. Tulay Artan, Wonders The Memphis International Cultural Series, Memphis Tennessee, 1992.
- ATASOY,Nurhan; **Surname-i Humayun Düğün Kitabı 1582**, İstanbul, 1997.
- ATASOY,Nurhan; **Levni ve Surname Bir Osmanlı Şenliğinin Öyküsü**, İstanbul: APA Tasarım Yayıncılık, 1999.
- ATASOY,Nurhan; **Derviş Çeyizi: Türkiye' de Tarikat Giyim-Kuşam Tarihi**, İstanbul, T.C. Kültür Bakanlığı, 2000.
- ATASOY,Nurhan; **Hasbahçe, Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek**, İstanbul: MAS. Matbaacılık A.Ş. 2002a.
- ATASOY,Nurhan; “ Scenes of Ottoman Women at Leisure”, **Frauen, Bilder und Gelehtre, Festschrift Hans George Majer**, Yay. Sabine Prator ve Christoph Neumann, 2. Kitap, s.387-400, İstanbul, 2002b.
- ATASOY,Nurhan; “Osmanlı İstanbul’unda Alay ve Teşrifat”, **17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptırdığı Tablolarla Avcı Mehmed’in Alay-ı Hümayunu**, İstanbul: Pera Müzesi Yayını:12, s.40-52, 2006.
- ATASOY, Nurhan, ÇAĞMAN, Filiz; **Turkish Miniature Painting**, İstanbul: Doğan Kardeş Matbaası, 1974.
- ATASOY, Nurhan, RABY, Julian; **İznik Seramikleri**, Alexandria Press, London, 1989.
- ATASOY,Nurhan, DENNY, Walter ve Diğerleri **İpek: Osmanlı Dokuma Sanatı**, İstanbul: TEB İletişim ve Yayıncılık, 2001.
- ATIL, Esin; “ Ottoman Miniature Painting under Sultan Mehmed II”, **Ars Orientalis**, cilt IX, s. 103-120, 1973.
- ATIL, Esin; “Ahmed Nakşi,an Eclectic Painter of the Early 17th Century”, **Fifth International Congress of Turkish Art**, Ed.Geza Feher, Budapest: Akademia Kiado, s.103-121, 1978.
- ATIL, Esin; **Süleymanname: The Illustrated History of Süleyman The Magnificent**, New York, 1995.
- BABİNGER, Franz, “ Fatih Sultan Mehmet ve İtalya”, çev. Bekir Sıtkı, **Bellekten** , Ankara, cilt XVII sayı 65, s. 41- 81, 1953.

BAĞCI, Serpil; “ İslam Toplularında Matemî Simgelleyen Renkler: ve Siyah”, **İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri** Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.163-168, 1996.

BAĞCI, Serpil; “ From Iskender to Mehmed II: Change in Royal Imagery”, **10th International Congress of Turkish Art, 17-23 September 1995**, Geneve, s.111-125, 1999.

BAĞCI, Serpil; “ Adem’den III.Mehmed’e: Silsilename” **Padişahın Portresi,Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.188-201, 2000a.

BAĞCI, Serpil; “ Elyazmalarından Albümlere:III.Mehmed”, **Padişahın Portresi,Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.216-295, 2000b.

BAĞCI, Serpil, ÇAĞMAN Filiz, RENDA Günsel v.d. **Osmanlı Resim Sanatı** İstanbul: Mas Matbaacılık, T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları, 2006.

BANARLI, Nihad Sami; **Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul:Güven Matbaası, 1943.

BARIŞTA, H.Örcün; **Osmanlı İmparatorluk Dönemi Türk İşlemelerinden Örnekler**, Ankara:Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, 1981.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Osmanlı İmparatorluk Döneminde Genellikle Seçilen İşleme Türleri”, **II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri**, Ankara, sayı V, s. 53-59, 1983.

BARIŞTA, H.Örcün; **Türk İşleme Sanatı Tarihi**, Ankara, 1984.

BARIŞTA, H.Örcün; “ İşlemeler “ maddesi, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, sayı 32, s. 295-298, 1994a.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Oya “ maddesi, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, sayı 32,s. 295-298, 1994b.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Yazmacılık “ maddesi, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, sayı 32, s.295-298, 1994c.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Selçuklu Dönemi İşlemeleri Üzerine” **IV. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyetleri Semineri Bildirileri**, Ankara:25-26, 1995.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Konya Mevlana Müzesi’ndeki Sultan Veled’e Ait Olduğu Düşünülen Gömlek Üzerine”, **V. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri(25-26 Nisan 1995)**, Konya, s.53-72, 1996a.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Burdur Çeltikçi Arvalli’ dan Damat Giyimi”, **Erdem**, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, cilt 9,sayı 26,s. 491-497, 1999b.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Eyüp’te Bazı Çocuk Mezar Taşları”, **1. Eyüpsultan Sempozyumu Tebliğler** Eyüpsultan Belediyesi Kültür Yayınları No:7, s. 172-180, Tarihsiz.

BARIŞTA, H.Örcün; **Türk El Sanatları**, T.C.Kültür Bakanlığı Sanat Eserleri Dizisi 192, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1998.

BARIŞTA, H.Örcün; **Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk İşlemeleri**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi,1999.

BARIŞTA, H.Örcün; **Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen Terminolojisinden Örnekler**, Ankara,T.C.Kültür Bakanlığı,2001.

BARIŞTA, H.Örcün; “ Timur Beneği ve Anadolu’dan Bazı Örnekler”, **Prof.Dr. Haluk Karamağralı Armağanı**, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Basımevi, s.17-31, 2002.

BAYKAL, Bekir Sıtkı; **Peçevi İbrahim Efendi Peçevi Tarih**, Ankara, cilt I-II, 1992.

BAYRAM, Sadi; “ Medailloned Genealogies”, **Image of Turkey**, sayı 30, s.11-15, 1990.

BAYRAM, Sadi; “ Musavvir Hüseyin Tarafından Minyatürleri Yapılan Silsilename”, **Vakıflar Dergisi**, sayı XXIV,s.51-116, 1994.

BAYRAM, Sadi; “ Vakıflar Genel Müdürlüğünde Bulunan 1682 Tarihli Silsile-nâme”, **Silsile-nâme**, Tıpkı Basım, Ankara 2000.

BEACH, Milo Cleveland; **The Grand Mogul Imperial Painting in India 1600-1660**, Williamstown, Massachusetts, 1978.

BEATA, Biedronska-Slota; “Polonya’daki Osmanlı Kumaş Koleksiyonlarının Tarihçesi”, **Savaş ve Barış 15-19. yüzyıl Osmanlı-Lehistan İlişkileri**, İstanbul: MAS Matbaacılık, s. 62-69, 1999.

BERKER, Nurhayat; “ Kaşbastı (Diadem)”, **Türk Etnografya Dergisi**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi,sayı XIII,s.9-22, 1973.

BERKSOY Funda; “ Paolo Giovio’nun Doğu İlgisi ve Osmanlı Sultan Portreleri Dizisi”, **Abdullah Kuran İçin Yazılar**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 143-160, 1998.

BERTHIER, Annie, HALBOUT de TANNEY, Dominique; “ Liste des Manuscrist a Peintures du Fond Turc de la Bibliotheque Nationale de Paris”, **Turcica**, sayı 13,s. 216-241, 1981.

BİNNEY, Edwin; **Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney**, Los Angles: County Museum of Art, 1973.

BJÖRKMAN, Walther; “ Kavuk “ maddesi, **İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, cilt 6, s. 454-456,1955.

BLAIR,S.Sheila- Jonathan M.BLOOM; **The Art and Architecture of Islam(1250-1800)**, New Haven, 1992.

BOPPE, Auguste; **Les Peintres du Bosphore au XVIIe Siecle**, Paris,1989.

BULL,Duncan “ Ressam ve Sanatı”, **Lâle Devrinin Bir Görgü Tanığı Jean-Baptiste Van Mour**, İstanbul:MAS Matbaacılık. s.25-39, 2003.

BUSBECQ, Ogier Ghislain; **Türk Mektupları**, çev. Derin Türkömer, Turkish Letters Busbekii Legationis Turcicae Epistolae Quattuor (1605), İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2005.

ÇAĞMAN, Filiz; “ XVI. Yüzyıl Sonlarında Mevlevi Dergahlarında Gelişen Bir Minyatür Okulu”, **I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi Tebliğler**, s.651-677, 1979.

ÇAĞMAN, Filiz; “ Turkish Miniature Painting”, **The Art and Architecture of Turkey**, Ed. E.Akurgal, Friboug,s.222-247, 1980.

ÇAĞMAN, Filiz; “ Anadolu Türk Minyatürü”, **Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi**, cilt 5, s.929- 951, 1982.

ÇAĞMAN, Filiz; “ Nakkaş Osman in Sixteenth Century Documents and Literature”, **10th International Congress of Turkish Art, 17-23 September 1995**, Geneve, 197-206, 1999.

ÇAĞMAN, Filiz; “ İstanbul Sarayının Yorumu: Üstad Osman ve Dizisi”, **Padişahın Portresi,Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.164-187, 2000.

ÇAĞMAN,F-TANINDI, Zeren;**Topkapı Sarayı Müzesi İslam Minyatürleri**, İstanbul, Güzel Sanatlar Matbaası, 1974.

ÇAĞMAN,F-TANINDI, Zeren;**Portreler**, İstanbul, 1984.

- CANBY, R. Sheila; “ Age and Time in the Work of Riza “, **Persian Masters: Five Centuries of Painting**, Bombay,s.71-84, 1989.
- CANBY, R. Sheila; **Persian Painting**, London: Published by British Museum,1992.
- CANBY, R. Sheila; **Rebelious Reformer: The Drawings Paintings of Rıza-i Abbasi of Isfahan**, London, 1996.
- CANBY, R. Sheila; **Princes, Poets& Paladins**, Islamic and Indian Paintings from The Collection of Prince and Princes Sadruddin Aga Khan,London: British Museum Press, 2002.
- CAPELLEN, Zur Jürg Meyer;“Das Bild Sultan Mehmet's des Eroberers”, **Pantheon**, cilt III, s. 208-220, 1981.
- CAPELLEN, Zur Jürg Meyer; “Sultan Portraits in European Printed Boks of the 16th Century the “Cronica Breve of 1598”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi Bildiriler**, 23-27 Eylül 1991, Ankara, cilt I, s. 451-463, 1993.
- Cengiz Han ve Mirasçıları Sergi Katalogu, 7 Aralık 2006- Nisan 2007**, Sabancı Müzesi, İstanbul,2007.
- CENKMEN, Emin; **Osmanlı Sarayı ve Kıyafetleri**, İstanbul, 1943.
- CEZZAR, Mustafa; “ Yeniçeriler “, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 27,s.1382-1384,1952
- CLAUSE, Peter Haase; “ An Otoman Costume Album in the Library of Wolfenbüttel dated before 1579”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi Bildiriler** , Ankara, cilt II, s. 225-234, 1992.
- COCO,Carlo; **Secrets of the Harem**,New York: Vendome Press, 1987.
- ÇAKMUT, Feza; “ Osmanlı Sarayında Yemek Hizmetlerine Ait Sofracı Giysileri”, **Antik ve Dekor**, İstanbul, sayı 23,s.62-66, 1994.
- ÇAL, Halit; “ İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”, **Tarihi,Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III Tebliğler**, İstanbul, Seçil Ofset, s.206-225, 2000.
- ÇETİN,Hakan; “ Jean Baptiste Van Mour'un XVIII: Yüzyıla Ait Kıyafet Albümünden Osmanlı Askeri Kıyafetleri”, **II.Müzecilik Semineri Bildirileri**, İstanbul, s.142-145, 1994.
- ÇETİN,Hakan; **Kıyafetli Albüm ve Kitaplardaki Osmanlı Kıyafetlerinde Bazı Örnekler(1710-1820)**, Gazi üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1995.

ÇORLU, Salih Münir; “ Osmanlı Tarihinde Kadın Kıyafetleri ”, **Tarih Dünyası**, Ocak 1965, sayı 2,s. 178-181, 1965.

ÇORUHLU, Hülya; “ Türk Miğferinin Kaynakları ve Gelişimi”, **Sanatta Anadolu Asya İlişkileri, Prof.Dr. Beyhan Karamağaralı'ya Armağan**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2006.

ÇORUHLU, Yaşar; **Erken Devir Türk Sanatı İç Asya'da Türk Sanatının Doğuşu ve Gelişmesi**, İstanbul:Kabala Yayın Evi, 2007.

DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan; “ Les Cimetieres et les Pierres Tombales du Point de vue de L'art”,**First International Congress of Turkish Arts**, 19th-24th.October 1959, Ankara: T.T.K. Basımevi, s. 85-89, 1961.

DELİBAŞ, Sema; “ Behice Sultan'ın Çeyizi ve Muhallefatı” , **Topkapı Sarayı Müzesi Yıllık**, İstanbul, sayı 3,s. 63-105, 1988.

DENNY, Walter; “ Textiles”, **Tulips, Arabesques and Turbans, Decorative Arts from the Ottoman Empire, Exhibition Catologue**, Ed. Y. Petsopoulos, London, 1982.

DEVELLİOĞLU, Ferit; **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, 1995.

DİRİMTEKİN, Feridun; “ Ecnebi Seyyahlara Göre XVII. yy.da İstanbul'un Medeni ve İçtimâi Hayatı”, **İstanbul Enstitü Mecmuası**, İstanbul, sayı V,s. 85-86, 1959.

DİYARBEKİRLİ,Nejat; **Hun Sanatı**, İstanbul, 1972.

DUDA, Dorothea; “ Islamische Buchkunst”, **Kultur des Islam, Ausstellung der Handschriften**, Wien,s.228-241, 1980.

EDHEM,F.-I.STCHOUKINE;**Les Manuscrits Orientaux Illustres d'la Bibliotheque d l'universite d'Stanboul**, Paris, 1933.

ESİN,Emel; “ Quelques Aspects des Influences de L'art des Anciens Nomades Eurasiens et de L'art du Turkestan Pre-Islamique sur les Arts Plastiques et Picturaux Turcs”,**First International Congress of Turkish Arts, 19th-24th, October**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 102-127, 1959.

ESİN,Emel; **Turkish Miniature Painting , Art Treasures of Asia**, Ed. Jane Gaston Mahler, Rutland, Vermont- Tokyo, 1960.

ERTUĞ, Tarım Zeynep; **XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Cülus ve Cenaze Törenleri**, Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.

ETTINGHAUSEN, Richard;**Turkish Miniatures from the 13 th to the 18 th Century**, Milano, 1965.

Evlıya Çelebi Seyahatnamesi Transkripsiyonu, I.Kitap, Çev. Ş.Faik Gökyay ,İstanbul,1996.

FABRIS PEDANI,Pia Maria;" The Portrait of Mehmed II: Gentile Bellini, The Making of an Imperial Image", **10th International Congress of Turkish Art**, 17-23 September 1995, Geneve:Fondation Max Van Berchem, 2002.

FERRIER, W.R.; **The Arts of Persia**, London, 1989.

GABRIELI, Francesko;**Muhammed in Europa**, München, 1983.

GALLAND, Antoine; **İstanbul'a Ait Günlük Hatıralar(1672-1673)**, çev.Nahid Sırrı Örik, Ankara:Türk Tarih Kurumu, cilt I-II, 1949.

GELİBOLULU Mustafa Ali; **Hattatların ve Kitap Sanatçıları Destanları (Menakıb-ı Hünerveran)**, haz. Müjgan Cunbur, Ankara: Başbakanlık Basımevi,1982.

GÜRTUNA, Sevgi; **Osmanlı Kadın Giysisi**, Kültür Bakanlığı Yayınları/2261 Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.

GRABAR,Oleg; **Mostly Miniatures An Introduction to Persian Painting** Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2000.

GRAY,Basil; "Two Portraits of Mehmed II", **Burlington Magazine**, sayı 62, s. 4-6, 1932.

GRAY,Basil; **Islamic Paintings from the 11th to the Centuries in the Collection of Hans P.Kraus**, New York, 1972a.

GRAY,Basil; "Portraits of Mehmed II Fatih", **I.Milletlerarası Türkoloji Kongresi: Tebliğler**, İstanbul, s.765-770, 1972b

GRAY,Basil; **Persian Painting From Miniatures of the XIII.-XVI. Centures**, B.T. Batsford, London New York Toronto Sydney, 1981.

GRUBE, Ernst; "Painting", **Tulips, Arabesques& Turbans**, Ed.by Yanni Petsopoulos, London, s.193- 216, 1982.

GRUBE, Ernst; “Some Observations Concerning the Otoman Illustrated Manuscripts of the Kalilah wa Dimnah:Ali Çelebi’s Humayun-name”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, 23-27 Eylül 1991, Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi,s.195-206, 1995.

HAASE, Peter-Claus;“ An Ottoman Costume Album in the Library of Wolfenbüttel dated before 1579”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi Bildiriler**, Ankara,cilt II, s. 225-233, 1995.

HACİP Yusuf Has; **Kutadgu Bilig**, çev. Reşid Rahmeti Arat, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.

HAMMER, Joseph Von; **Osmanlı Tarihi**, çev.Mehmet Ata, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1989.

HEGYİ, Klara, ZİMANYİ, Vera; **Muslime und Christen das Osmanische Reich in Europa**, Budapest, 1988.

HEPPNER, Harald; “ Johann Josef von Herberstein und die Kaiserliche Grossbotschaft nach Konstantinople 1665-66 ” **Österreichische Osthefte**, sayı 20,s.116-123,1978.

Heaven on Earth Art from Islamic Lands, Works from The State Hermitage Museum And the Khalili Collection, Edited by M.B.Piotrovsky and J.M.Roger, Munich.Berlin.London.New York, Prestel 2004.

HUBBARD, I.; “ Ali Rıza-i Abbasi, Calligrapher and Painter”, **Ars Islamica**, sayı IV,s.282-288, 1937.

İbn BATTUTA; **İbn Battûta Seyahatnamesi, Ebû Abdullah Muhammed İbn Battûta Tancî**, çev. A.Sait Aykut. Cilt I-II, Yapı Kredi Yayınları, 2000.

İNAL, Güner; “ Tek Figürden Oluşan Osmanlı Albüm Resimleri”, **Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi** (Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi), sayı III,s.83-96, 1981.

İNAL, Güner; **Türk Minyatür Sanatı, Başlangıcından Osmanlılara Kadar**, Ankara, 1995.

İPŞİROĞLU, Mahzar, EYÜPOĞLU,Sabahattin ; **Turkey: Ancient Miniatures**,New York, 1960.

İREPOĞLU, Gül; “ Batılılaşma Hareketinin İçerisinde Kitaptan Tuvale Padişah Portreciliği”, **Antik Dekor**, 38:82-88, 1996a.

İREPOĞLU, Gül; “Osmanlı Takıları”, **Arredamento Dekorasyon**, s. 95, 1996a.

İREPOĞLU, Gül; **Levni, Nakış, Şiir, Renk**, İstanbul, 1999.

İREPOĞLU, Gül; “ Van Mour ve Levni: Aynanın İki Yüzü”, **Lâle Devri'nin Bir Görgü Tanığı Vanmour**, İstanbul:MAS Matbaacılık, s. 73-103, 2003.

İSEN, Mustafa, KURNAZ,Cemal ;“ XVII. Yüzyıl Divan Edebiyatı”, **Türk Dünyası El Kitabı**, Ankara,sayı III,s.157-185, 1992.

İslam Sanatı ve Mimarisi, Ed. M.Hatstein and P.Delius, İstanbul, Literatür Yayınevi, Tarihisiz.

KAFADAR, Cemal; “ Tanzimat'tan Önce Selçuk ve Osmanlı Toplumunda Kadınlar” , **Çağlarboyu Anadolu'da Kadın Anadolu Kadınının 9000 Yılı**, s. 192-201, İstanbul, 1993.

KAFADAR, Cemal; “ Ralamb'ın Ziyaret Ettiği Kent: 1650'lerde İstanbul'un Politik ve Kültürel Atmosferi”, **Alay-ı Hümayun İsveç Elçisi Ralamb'ın İstanbul Ziyareti ve Resimleri 1657-1658**, İstanbul:Kitap Yayınevi, s. 58-73, 2006.

KARAMAĞRALI, Beyhan; **Ahlat Mezar Taşları**, Kültür Bakanlığı Yayınları /1394 Ankara:Türk Tarih kurumu Basımevi,1992.

KARATAY, Fehmi; **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu**, İstanbul:Küçükaydın Matbaası,cilt I-II, 1961a.

KARATAY, Fehmi; **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Katalogu**, İstanbul:Küçükaydın Matbaası, 1961b.

KASİMİY, İslamcan; **Uygur Millî Giyimleri**, çev. Soner Yalçın, Ankara, 1996.

KAŞGARLI, Mahmut; **Divan-ı Lügat-it Türk**, çev.Besim Atalay, Ankara,1936.

KIRTUNÇ, Erkan; “Saraydan Giyim Örnekleriyle Türk Dokuması”, **Kültür ve Sanat**, Ankara:İş Bankası Kültür Yayınları, sayı 4, s. 83-85, 1988.

KIRTUNÇ, Erkan; “ Osmanlı Yaşayışını Anlatan Kıyafet Albümleri”, **Kültür ve Sanat**, Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları, sayı 7, s.61-64, 1988.

KOCATÜRK, F.Mahir; **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, 1964.

KOÇU, Reşat Ekrem; **Türk Giyim, Kuşam ve Süsleme Sözlüğü**, Ankara, 1967.

KÖYMEN, M. Altan; **Alparslan Zamanı Selçuklu Saray Teşkilatı**, Ankara, 1966.

KRAFFT, H.V.; **Türklerin Elinde Bir Alman Tâcir, Ein Schwabischer Kaufmann in Türkischer Gefangenschaft**, çev. Turgut Akpınar, İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş., 1996.

KUMBARACILAR, İzzet; **Serpuşlar**, Ankara: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, Tarihsiz.

KURZ, Otto, KURZ, Hilde ; “ The Turkish Dresses in the Costume Book of Rubens”, **Kunsthistorich Jaarboek**, sayı 23, s. 275-290, 1972.

KÜRKMAN, Garo; **Ottoman Silver Marks**, İstanbul, 1996.

KÜTÜKOĞLU, Bekir; “Şehnameci Lokman”, **Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu’na Armağan**, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, s.39-48, 1991.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat; “ Minyatürlerde Divan-ı Hümayun ve Arz Odası”, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, sayı16, s. 47-69, İstanbul, 1998.

LAQUEUR, Hans, Peter; **Hüve’l Baki**, Sad.Selahattin Dilidüzgün, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1997.

MACİDE, Gönül; **Topkapı Sarayı Müzesinde Bulunan Padişah Elbiseleri**, İstanbul, 1972-73.

MAHİR, Banu; “ Resim Gösterim Amacıyla Hazırlanmış Bir Grup 17. Yüzyıl Osmanlı Minyatürü”, **17.Yüzyıl Osmanlı Kültür ve Sanatı Sempozyumu Bildirileri**, İstanbul, s. 125-139, 1997.

MAHİR, Banu; “Anadolu’da Türk Minyatürünün İlk Örnekleri”, **Osmanlı Kültür ve Sanat**, Ed. Güler Eren, İstanbul:Yeni Türkiye Yayınları, sayı 11, s.167-179, 1999a.

MAHİR, Banu; “ A Group of 17th Century Paintings Used for Picture Recitation”, **10th International Congress of Turkish Art**, 17-23 September 1995, Geneve, s.443-455, 1999b.

MAHİR, Banu; “Abdullah Buhari'nin Minyatürlerinde 18. Yüzyıl Osmanlı Kadın Modası”, **P Sanat Kültür, Antika**, sayı 12, s.70-81, İstanbul, 1999c.

MAHİR, Banu; “Portrenin Yeni Bağlamı”, **Padişahın Portresi Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.298-335, 2000a.

MAHİR, Banu; “Elinde Altın Küre(Kızıl Elma) Tutan Osmanlı Sultan Portreleri”, **Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi, Bildirileri 4-7 Kasım 1997**, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.169-182, 2000b.

MAHİR, Banu; “ Türk Minyatürlerinde Hil'at Merasimleri”, **Belleten**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, cilt LXIII, s.745-754, 2000c.

MAHİR, Banu; “ Sultan IV. Murad Portreleri İkonografisi”, **Sanatta Etkileşim Bedrettin Cömert Anısına Uluslararası Sempozyumu**, 25-27 Kasım 1998, s. 170-175, Ankara, 2000d.

MAHİR, Banu; “ Osmanlı Padişah Portreciliğinde Ahmed Nakşı”, **VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Bildirileri**, 8-10 Nisan 2002, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Kayseri, s. 563-572, 2002a.

MAHİR, Banu; “ XVI.Yüzyıl Osmanlı Nakkaşhanesinde Murakka Yapımcılığı”, **Prof.Dr.Gönül Öney'e Armağan Bildiriler, Uluslar arası Sanat Tarihi Sempozyumu**, İzmir, s. 401-411, 2002b.

MAHİR, Banu; **Osmanlı Minyatür Sanatı** , İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2004.

MAHMUD ŞEVKET PAŞA; **Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti**, Ankara: Kara Kuvvetleri Komutanlığı Basımevi1909(1983).

MAJDA, Tadeusz; **Katalog Rekopisow Tureckich I Perkich Katalog Rekopisow Odientalnych Ze Zbiorow Polskich(Catalogue des Manuscrits Orientaux des Collections Polonaises)**, V,Warszawa, 1967.

MAJDA, Tadeusz; “ Polonya Koleksiyonlarında Osmanlı Sanatı “,**Savaş ve Barış 15-19.Yüzyıl Osmanlı-Polonya İlişkileri**, İstanbul:MAS Matbaacılık A.Ş. s. 46-51, 1999.

MAJDA, Tadeusz; “ Türk Kıyafetler Albümü” , **An Album of Turkish Costume CD’ si**, sayfa numarasız ve tarihsizdir.

MAJDA, Tadeusz; “ The Ralamb’ın Türk Kıyafetleri Albümü”, **Alay-ı Hümayun İsveç Elçisi Ralamb’ın İstanbul Ziyareti ve Resimleri 1657-1658**, Ed. Karin Adahl, çev. Ali Özdamar, İstanbul: Kitap Yayınevi, s. 196-265, 2003.

MAJER, Hans Georg;“ Nigari and the Sultan’s Portraits of Paolo Giovio”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, cilt II,s.443-455, 1995.

MAJER, Hans Georg; “ Individualized Sultans and Sexy Women, The Works of Musavvir Hüseyin and Their East West Context”, **Turkish Art, 10th International Congress of Turkish Art Geneva**, 17-23 Eylül 1995, s. 443-455, Cenova, 1999a.

MAJER, Hans Georg; “ Musavvir Hüseyin, ein Meister der Osmanischen Miniaturmalerei des Spaten 17. Jahrhunderts”, **Studies in Ottoman Social and Economic Life/ Studien zu Wirtschaft und Gesellschaft im Osmanischen Reich**, yay. R.Motika, C.Herzog, M.Ursinus, s.9-42, Heidelberg, 1999b.

MAJER, Hans Georg; “ Yeni Yaklaşımlar”, **Padişahın Portresi Tesavir-i Al-i Osman**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.336-375,2000.

MANTRAN, Robert; **17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul**, Çev. M.Ali Kılıçbay, Enver Özcan,Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi, cilt I-II, 1990.

MANTRAN, Robert; **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, İstanbul: Say Yayınları,cilt I, 1992.

MAZIOĞLU, Hasibe; “Eski Türk Edebiyatı, XVII. Yüzyıl” Maddesi, **Türk Ansiklopedisi**, Ankara, sayı XXXII,s.123-130, 1982.

Medicilerden Savoylara Floransa Saraylarında Osmanlı Görkemi, 21 Aralık 2003- 21 Mart 2004, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul:MAS Matbaacılık A.Ş., 2004.

MEHMED, Zeki; “ Serpuş”, **Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası**, İstanbul, Cüz 49-62, s. 103-121, 1335-37.

MENGİ, Mine; **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, 1994.

MEREDİTH,M, OWENS,G.; **Turkish Miniatures**, London: British Museum, 1960.

MEREDİTH,M, OWENS,G.; **Meşar’ir üş-şû’ara Tezkire of Âşık Çelebi**, Londra,1971.

MERİÇ, M.Rıfki; **Türk Nakış Tarihi Araştırmaları**, Ankara: Tercüman Ahmed Matbaası, 1953.

MİNORSKY, Viladimir; **The Chester Beatty Library A Catalogue of the Turkish Manuscripts and Miniatures**, Dublin, 1958.

NECİPOĞLU KAFADAR, Gülrü; “An Experiment in Official Historiography: The Post of Şehnameci in the Otoman Empire”, **The Age of Sultan Süleyman the Magnificent: Art, Architecture, and Ceremonial at the Otoman Court**. s.158-182, 1989.

NECİPOĞLU KAFADAR, Gülrü; “ Osmanlı sultanlarının Portre Dizilerine Karşılaştırmalı Bir Bakış”, **Padişahın Portresi Tesvir-i Al-i Osman**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.22-61, 200a.

NECİPOĞLU KAFADAR, Gülrü; “Bir Geçiş Dönemi: II.Selim Portreleri ”, **Padişahın Portresi Tesvir-i Al-i Osman**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.202-208, 2000b.

NİCOLAAS Eveline Sint; “ Lâle Devri İstanbulunda Bir Büyükelçi”, **Lâle Devrinin Bir Görgü Tanığı Jean-Baptiste Van Mour**, İstanbul:MAS Matbaacılık. s.9-23, 2003.

NOCKERT, Margareta; “ Ralamb Koleksiyonundan Ralamb Kaftan ve Osmanlı Dokumaları ”, **Alay-ı Hümayun İsveç Elçisi Ralamb’ın İstanbul Ziyareti ve Resimleri 1657-1658**, Ed. Karin Adahl, çev.Ali Özdamar, İstanbul:Kitap Yayınevi, s.266-277, 2006.

NUTKU, Özdemir, **IV.Mehmet’in Edirne Şenliği(1675)**,Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2006.

OKADA, Amina; **Imperial Mughal Painters, Indian Miniatures From The Sixteenth And Seventeenth Centures**, Translated By Deke Dusinberre, Flammarion, 1992.

ORAL, Mehmet Zeki; “ Selçukilerde Giyim Eşyası” **Türk Etnografya Dergisi**, Ankara, sayı V,s.14-20, 1962.

17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptırdığı Tablolarla Avcı Mehmed’in Alay-ı Hümayunu, Paintings Commissioned by the century Swedish Ambassador Claes Ralamb Mehmed the Hunter’s Imperial Procession, Küratör. Karin Adahl, İstanbul: Pera Müzesi Yayınları: 12, Haziran 2006.

ORGUN,Zarif ; “ Osmanlı İmparatorluğunda Name ve Hediye Getiren Elçilere Yapılan Merasim”, **Türk Tarih Vesikaları Dergisi**, cilt I, s.407-413, 1942.

Osmanlıda Bir Köle Brettenli Michael Heberer’in Anıları, 1585-1588, Eski Almandan çeviren:Türkis Noyan, İstanbul:Kitapevi, 2003.

- ÖĞEL,Bahaeddin; **İslâmiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, Ankara, 1962.
- ÖĞEL,Bahaeddin; **Türk Kültür Tarihine Giriş**, cilt 5, Ankara, 1985.
- ÖĞÜTMEN, Filiz; **XII ve XVII. Yüzyıllar Arasında Minyatür Sanatından Örnekler: Topkapı Sarayı Müzesi Minyatür Bölümü Rehberi**, İstanbul, 1966.
- ÖNDER,Mehmet; “ Selçuklu Devri Kadın Başlıkları”, **Türk Etnografya Dergisi**, İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi, sayı XIII,s.1-8, 1973.
- ÖNDER,Mehmet; “ Mevlana Müzesi’nde Bulunan Mevlana’nın Elbiseleri Üzerinde Bir Araştırma”, **Türk Etnografya Dergisi**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi, sayı XIV, s.5-14, 1974.
- ÖNDER,Mehmet; “ Selçuklu Dokumaları ve Mevlâna’nın Giysileri”, **Prof.Dr. Hâluk Karamağaralı Armağan**, Ankara, 2002.
- ÖNEY, Gönül; **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara: Doğu Matbaacılık, 1992.
- ÖZ, Tahsin; “Hünername I”, **Journal of the Paletsine Oriental Society**, sayı 18,s.167-171, 1938.
- ÖZ, Tahsin; **Türk Kumaş ve Kadifeleri I**, İstanbul, 1946.
- ÖZ, Tahsin; “ Osmanlı Hükümdarlarının Resimleri” , **Tarih Hazinesi**, sayı 2, s. 55-57, 1950.
- ÖZ, Tahsin; **Türk Kumaş ve Kadifeleri II**, İstanbul, 1951.
- ÖZ, Tahsin; “ Osmanlılar Devrinde Resimli Türk Kumaşları”, **V.Türk Tarih Kongresi**, 12-17 Nisan 1956, Ankara: T.T.K.Basımevi, s.442-452, 1960.
- ÖZ, Tahsin; **Topkapı Sarayında Fatih Sultan Mehmet II. ye Ait Eserler**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- ÖZ, Tahsin; **Turkish Ceramics**, Published by The Turkish Press, tarihsiz.
- ÖZCAN, Abdülkadir; **Anonim Osmanlı Tarihi(1099-1116/ 1688-1704)**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2002.
- ÖZER, Cebe; “ Edirne’de Üsküflü Mezartaşı Örnekleri”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, cilt III,s. 47-58.

ÖZTEKİN, Özge; **XVIII. Yüzyıl Divan Şiirinde Toplumsal Hayatın İzleri, Divanlardan Yansıyan Görüntüler**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 2004.

PAKALIN, M.Zeki; **Tarih Deyimleri ve Sözlüğü**, İstanbul, 1946

PAŞAYEVA, Valide;“ Safevi Dönemi Azerbaycan Kadife Kumaşları”,**Sanat Dergisi**, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık, s.157-174, 2006.

PAQUIN, G.; “Cintemani”, **Halı**, Ağustos 1992, sayı 64,s. 104-119, 1992.

PELLETIER, Olivia;“ Les Robes d’honneur et les Ambassades Europeennes a la Cour Ottomane”,**Topkapi a Versailles Tresors de la Cour Ottomane**, Paris, 1999.

Persian Painting from the Mongols to the Qajars, Edited by. Robert Hillenbrand I.B.Tauris, London, New York, 2000.

RABY, Julian; “A Sultan of Paradox: Mehmed the Conqueror as a Patron of the Arts”, **Oxford Art Journal** 5, No:1,s.3-8, 1982.

RABY, Julian; “Pride and Prejudice: Mehmed the Conqueror and the Italian Portrait Medal”, **Studies in the History of Art**, Washington D.C: National Gallery, Vol.21:171-193, 1987.

RABY, Julian; “Oyun Başlıyor”, **Padişah’ın Portresi Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, s.64-95, 2000a.

RABY, Julian; “Avrupa’dan İstanbul’a”,**Padişah’ın Portresi Tesavir-i Al-i Osman**, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, s.136-163, 2000b.

RACINET, Auguste;**The Complete Costume History**, Taschen, Köln, 2003.

RENDA, Günsel; “Topkapı Sarayı Müzesindeki H.1321 No lu Silsilename’nin Minyatürleri”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, İstanbul, sayı V, s. 443-479, 1973.

RENDA, Günsel; **Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı (1700-1890)**, Ankara, 1977a.

RENDA, Günsel; “ İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi’ndeki Zübdet-üt Tevarihin Minyatürleri”, **Sanat**, sayı 6,s.58-67, 1977b.

RENDA, Günsel; “ Europe and the Ottomans” , **Europa und die Kunst des Islam 15. bis 18.Jahrhundert**, 5, XXV.Internationaler Kongress Fue Kunstgeschichte.Ciha.Wien.10.9.1983., s.9-31, 1983.

RENDA, Günsel; “Ankara Etnografya Müzesindeki 8457 no.lu Silsilename Üzerine Düşünceler”, **Kemal Çığ’a Armağan**, İstanbul, 1984.

RENDA, Günsel; “Chester Beatty Kitaplığındaki Zübdetü’t Tevarih ve Minyatürleri, **Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu’na Armağan**, İstanbul, 1991.

RENDA, Günsel; **Osmanlı Padişah Portreleri Bir 19.Yüzyıl Albümü İnan ve Suna Kıraç Koleksiyonu**, Milano, 1992.

RENDA, Günsel; “17.Yüzyılda Bir Grup Kıyafet Albümü”,**17.Yüzyıl Osmanlı Kültürü ve Sanat Ortamı Sempozyumu Bildirileri**, İstanbul, s.153-178, 1997a.

RENDA, Günsel; “Minyatür”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, cilt II, s. 1263, 1997b.

RENDA, Günsel; “Osmanlı Minyatürü”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, İstanbul, cilt II, s. 1266-1271, 1997c.

RENDA, Günsel; **Osmanlı Minyatür Sanatı**, İstanbul: Promete Yayın Evi, 2000.

RENDA, Günsel; “Van Mour ve İstanbul’da Yaşam”, **Lâle Devri’nin Bir Görgü Tanığı Jean-Baptiste Vanmour**, İstanbul: MAS Maatbacılık, s. 41-72, 2003a

RENDA, Günsel; “ 17. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu ve Avrupa: Değişen İmgeler”, **17.Yüzyıl Avrupa’sında Türk İmajı**, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi,s.44-55, 2000b

REYHANLI, Tülay; **İngiliz Gezginlerine Göre XVI. Yüzyılda İstanbul’da Hayat (1582-89)**, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1983.

REYHANLI, Tülay; “The Portraits of Murad III”, **Erdem**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi,s.453-468.

ROGER, M. J.; **Islamic Art and Design, 1500-1700**, London, 1983.

ROGER, M. J.; **The Topkapi Seray Museum : Costumes, Embroideries and Other Textiles**, A New York Graphic Society Boston.

ROGER, M. J.; **Mughal Miniatures**, The Trustees of the British Museum, London, 1992.

ROGER, M. J.; **Empire of the Sultans Ottoman Art From the Khalili Collection**, The Nour Foundation, London, 2002.

ROUX, Jean Paul; “ Osmanlı Sanatı”, **Erdem**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.893-932, 1989.

RUBENS, Peter Paul, Text By Charles Scribner III, London: Thames and Hudson Ltd. 1989

SAMİ Şemseddin; **Kâmus-ı Türk-î**, İstanbul, 1317.
1317

SANZ, Serrano Manuel; **Türkiye'nin Dört Yılı 1552-1556**, Çev. A. Kurutluoğlu, Tercüman 1001 Temel Eser 18, Tarihsiz.

SAHİLOĞLU, Halil; “ XVII. Yüzyılın Ortalarında Sirmakeşlik ve Altın –Gümüş İşlemeli Kumaşlarımız”, **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, 16, s.48-53, 1969.

SALMAN, Fikri; “ Göktürk Dönemi Kıyafetleri”, **Sanat Dergisi**, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık, s. 12-34.

SCARCE, Jennifer; “ Principles of the Ottoman Turkish Costume” , **Costume**, sayı 22, s.13-31, 1980.

SCARCE, Jennifer; **Women's Costume of the Near and Middle East**, London, 1987.

SCARCE, Jennifer; “ Doğu ve Batı: Giysiler Aracılığıyla Avrupalıların Gözünde Türkiye”, **Uluslararası Sanatta Etkileşim Sempozyumu**, Ankara, 25-27 Kasım 1998, s. 210-215, 2000.

SCHICK, Leslie Meral; “ Otoman Costume Albums in a Cross-Cultural Context”, **10th International Congress of Turkish Art**, 17-23 September 1995, Geneve: Fondation Marx Van Berchem, 1997.

SCHICK, Leslie Meral; “ Meraklı Avrupalılar İçin Bir Başvuru Kaynağı Osmanlı Kıyafet Albümleri”, **Toplumsal Tarih**, sayı 116, s.4-9, 2003.

SCHNEİDER, Norbert; **Vermeer 1632-1675, Veiled Emotions**, Köln, Taschen, 1994

SELÂNİKÎ MUSTAFA EFENDİ; **Tarih-i Selânikî 1563-1600**, Haz. Mehmet İpşirli, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, cilt I-II, 2000.

Selçuklu/Osmanlı Sanat Eserleri Türk Resim Sanatı Müzayedesi, Raffi Portakal, 1991
5 Mayıs 1991, Pera Palas Oteli, İstanbul: Mas Matbaacılık, 1991.

Selçuklu/ Osmanlı Sanat Eserleri, Hat, Tablo, Gravür ve Müzik Enstrümanları, 1993
Portakal Sanat ve Kültür Evi, Raffi Portakal, 9 Mayıs 1993
Conrad İstanbul, Aksoy Matbaacılık, 1993.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlıların Askeri Serpuşları”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 63,s.3730-3731, 1955.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 73,s.60-64, 1956a.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 74,s.119-125, 1956b.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 75,s.193-199, 1956c.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 76,s.261-266, 1956d.

SERTOĞLU, Mithat; “ Osmanlı İmparatorluğu Ordu Teşkilatı ve Kıyafetleri”, **Resimli Tarih Mecmuası**, sayı 77,s.321-325, 1956e.

SEVİN, Nurettin; **On üç Asırlık Kıyafet Tarihimize Bir Bakış**, İstanbul, 1973.

SEVİN, Nurettin; “Saray Kaftanları”, **Sanat Dünyamız**, Ankara: Yapı Kredi Bankası Yayınları, sayı 3,s.14-20, 1972.

SİNEMOĞLU, Nermin; “ Bir Osmanlı Kıyafet Albümünün Takdimi”, **Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, İstanbul, sayı1, s. 204-212, 1991.

SİNEMOĞLU, Nermin; “ On yedinci Yüzyılın İlk Çeyreğine Tarihlenen Bir Osmanlı Kıyafet Albümü”, **Aslanapa Armağanı** , İstanbul:Bağlam Yay., 1996.

SİLAHTAR FINDIKLILI MEHMET AĞA; **Nusretnâme**, çev. İsmet Parmaksızoğlu, İstanbul, cilt 2, 1960.

SİLAHTAR FINDIKLILI MEHMET AĞA; **On Yedinci Asır Saray Hayatı**, çev. M. Nijad Özön, Ankara, tarihsiz.

Silsile-nâme, Genealogical Tree, Tıpkı Basım, Ankara: Vakıfbank Kültür Hizmeti,2000.

SİMS, Elenor; **Five Seventeenth Century Persian Oil Paintings, Persian and Mughal Art**, P.D. Colnaghi& Co.Ltd. s. 223-248, 1976.

SKILLITER, Susan; **Life in İstanbul 1588, Scenes from a Traveller's Picture Book**, Oxford, 1977.

SOFUOĞLU, Ebubekir;" 1650-1700 Tarihleri Arasında Osmanlı Devletinin Genel Durumu", **Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Uluslar arası Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, s.67-71, 1998.

Sotheby's Paintings, Watercolours and Drawings from Greece, the Near and Middle the Americas,Africa, Australasia and Asia and Paintings from the Collection of Henry Blackmer , London, Wednesday October 1991, 1991.

Sotheby's , Oriental Manuscripts and Miniatures, 24 April 1996, London, 1996a.

Sotheby's , Oriental Manuscripts and Miniatures, 16 October 1996, London, 1996b.

Sotheby's The Turkish Sale, Friday 17 October 1997, London, 1997a.

Sotheby's Oriental Manuscripts and Miniatures, 15 October 1997, London, 1997b.

Sotheby's Oriental Manuscripts and Miniatures, 23 April 1997, London, 1997c.

SÖZEN,Metin; **Bir İmparatorluğun Doğuşu Topkapı**, İstanbul: Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık, 1998.

STCHOUKINE,Ivan; **Les Peintures des Manuscrits de Shah Abbas I er A la Fin des Safavis**, Paris, 1964.

STCHOUKINE,Ivan; **La Peinture Turques d'apres les Manuscrits Illustres,I re Partie: de Suleyman I er a Osman II(1520-1622)**, Paris,1966.

STCHOUKINE,Ivan; **La Pinture Turques d'apres les Manuscrits Illustres, II'me Partie : de Murad a Mustafa III(1623-1773)**, Paris, 1971.

STRONG, Roy; **The English Renaissance Miniature**, New York: Thames and Hudson Inc., 1983.

SU, Kamil; **Tarih-i Gılmani Mehmed Halife**, Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

SÜMER, Faruk; **Oğuzlar**, Ankara, 1967.

SÜSLÜ, Özden; “ İstanbul Üniversitesi Kitaplığı Müzesindeki 16. Yüzyıla Ait Osmanlı Minyatürlerindeki Kumaş desenleri Üzerine Bir Deneme”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, İstanbul, s.547-558, 1972-73.

SÜSLÜ, Özden; **Tasvirlere Göre Anadolu Selçuklu Kıyafetleri**, Ankara, 1989.

SWIETOCHOWSKI, Marie,L.; “ Habib Allah”, **Persian Painting From The Mongols to The Qajars**, Edit by. R.Hillenbrand,London. New York, 2000.

TAESCHNER; **Stambuler Hof und Volksleben. Ein Turkisches Miniaturealbum aus dem 17.Jahrhundert**, Hannover, 1925.

TANINDI, Zeren; “Tarihi Konularda Türk Minyatürleri”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, s.151-156, 1969-70.

TANINDI, Zeren; “Osmanlı Döneminde Türk Minyatürü”, **Kültür ve Sanat**, Ankara, sayı 3, s. 24-28, 1989.

TANINDI, Zeren; **Türk Minyatür Sanatı**, Ankara:Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş., 1996.

TANINDI, Zeren; “ Osmanlı Döneminde Türk Minyatürü”, **Osmanlı Kültür ve Sanatı**, sayı 11, s.160-166, 1999.

TANINDI, Zeren; “ Osmanlı Yönetimindeki Eyaletlerde Kitap Sanatı”, **Ortadoğu’da Osmanlı Dönemi Kültür İzleri Uluslar Arası Bilgi Şöleni Bildirileri**, Ankara: Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, cilt II, s. 501-508, 2000.

TANSUĞ, Sabiha; “ Ayakkabı Kültürü”, **Türkiyemiz**, İstanbul: Sayılı Matbaa, sayı 58, s.38-45, 1988.

TAŞKÖPRÜLÜZÂDE; **Osmanlı Bilginleri, eş-Şakâiku’n-Nu’mâniyye fî ulemâi’d Devleti’l-Osmâniyye**, çev.Muharrem Tan, İstanbul:Şenyıldız Matbaası, İz Yayıncılık, 2007.

TEZCAN, Hülya; “Textiles and Kaftans”, **Topkapi**, Ed. İlhan Akşit, İstanbul: Haşet Kitapevi, 1986.

TEZCAN, Hülya; “ Türk Kumaş Sanatı”, **Türkiyemiz**, İstanbul: Sayılı Matbaa, sayı 58, s. 14-27, 1989.

TEZCAN, Hülya; “ Saray Çocukları ve Kıyafetleri”, **Kültür ve Sanat**, Ankara: İş Bankası Yayınları, sayı 11;s.71-74, 1991.

TEZCAN, Hülya; “ Osmanlı Sarayının Şıklığı”, **VİP**, İstanbul, No.24, s. 126-128, 1993.

TEZCAN, Hülya; “ Saray Nakkaşhanesinin Erken Devir Resim Programına Göre Hazırlanmış Türk Kumaş ve İşlemeleri”, **Dokuzuncu Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi**, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, cilt III s. 321-330, 1995a.

TEZCAN, Hülya; “Ferace” maddesi, **İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, cilt 12, s. 349-350, 1995b.

TEZCAN, Hülya; “Bursa’da İpekçilik ve İpek Dokumacılık”, **Kültür ve Sanat**, Ankara: Türkiye İş Bankası, sayı 35, s. 49-53, 1997.

TEZCAN, Hülya; “Costumes et Habits Dans les Collections du Palais de Topkapı”, **Topkapı a Versailles Tresors de la Cour Ottomane**, Paris,s.83-88, 1999.

TEZCAN, Hülya; **Children of the Ottoman Seraglio, Customs and Costumes of the Princes and Princesses**, İstanbul: MAS Matbaacılık A.Ş., 2006.

TEZCAN, Hülya; **Topkapı Sarayındaki Şifâlı Gömlekler**, İstanbul: Entegre Matbaacılık A.Ş., tarihsiz.

The Topkapı Saray Museum Costumes, Embroideries and Other Textiles, Ed.J.M.Rogers, A New York Graphic Society Book Little, Brown and Company.Boston. 1986.

Topkapı a Versailles Tresors de la Cour Ottomane, Paris, 1999.

The Sultan’s Procession The Swedish Embassy to Sultan Mehmed IV in 1567-1658 and the Ralamb Paintings Swedish Research Institute in İstanbul, Ed. By. Karin Adahl İstanbul 2006.

THEVENOT, Jean; **Relation d’un Voyage Fait au Levant**, Paris ,1665. **1655-56’da Türkiye**, Çev. Nuray Yıldız, İstanbul, 1978.

TİTLEY,Norah; **Miniatures from the Turkish Manuscripts, Catalogue and Subject Index of Painting in the British Library and the British Museum**, London, 1981.

TİTLEY,Norah; **Persian Miniature Paintings and its Influence on the Art of Turkey and India, The British Library Collections**, London: Published by British Library, 1983.

TİTLEY,Norah; **Artist for the Sah**, New Haven, 1986.

TUĞLACI, Pars; **Osmanlı Döneminde İstanbul Kadınları**, İstanbul, 1984.

TUĞLACI, Pars; **Osmanlı Saray Kadınları**, İstanbul, 2000.

Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Katalogu, Akbank Kültür ve Sanat Dizisi:70, İstanbul: MAS Matbaacılık A.Ş., 2002.

TÜRKOĞLU, Sabiha;“ Topkapı Sarayı Müzesi Arşiv ve Kütüphanesindeki Mücevher Tasarımları”, **Antik ve Dekor, Antika ve Dekorasyon Dergisi**, sayı 2,s.72-76, Tarihsiz.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı; **Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988a.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı; **Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları II**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988b.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı; **Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları I**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988c.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı; **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988d.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı; **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988e.

ÜNVER, Süheyl; **Ressam Nigari,Hayatı ve Eserleri**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1946.

ÜNVER, Süheyl; “ L’Albüm d’Ahmed ler”, **Annali dell Istituto Universitano Orientale di Napoli, Nuova ser XIII**, s. 127-162, 1963.

ÜNVER, Süheyl; **Ressam Nakşi: Hayatı ve Eserleri**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1969.

ÜNVER, Süheyl; **Geçmiş Yüzyıllarda Kıyafet Resimlerimiz**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987.

VİDMAR, Polona; “ Vurberk’in 17.Yüzyıl Resim Galerisi : Cesaret, Güç, Güzellik ve Zenginlik, **17.Yüzyıl Avrupa’sında Türk İmajı** , İstanbul: Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi, s.78- 113, 2005.

WELCH, Anthony; **Shah Abbas & The Arts of Isfahan**, New York, 1973.

WELCH, Anthony; “Worldly and Otherworldly Love in Safavi Painting”,
Persian Painting From The Mongols to The Qajars, Edit.by. R.Hillenbrand, London.
New York, 2000.

WELCH, Anthony, WELCH, Stuart Cary; **Arts of the Islamic Book, The Collection of Prince Sadruddin Aga Khan**, Ithaca and London: Cornell University Press, 1982.

YAHYA, Ağâh bin Salih el-İstanbulî; **Mecmû’atü’z Zarâ’if Sandûkatu’l-Ma’ârif Tarikat Kıyafetlerinde Sembolizm**, Türkçe Sadeleştiren: Ülker Aytekin, İstanbul: Ocak Yay., 2002.

YAMAN, Bahattin; **Osmanlı Resim Sanatında Kıyamet Alametleri: Tercüme-i Cifrü’l Câmî ve Tasvirli Nûshaları**, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, 2000.

YETKİN, Suut Kemal; **L’Ancienne Peinture Turque du Xlle au , XVIIe Siecle**, Paris, 1970.

Yüzyıllar Boyunca Venedik ve İstanbul Görünümleri/Vedute di Venezia ed İstanbul Attraverso i Secoli, İstanbul,1995, s.223-294.

ZAJACZKOWSKI, A.; “Les Costumes Turc du XVIIe Siecle d’apres un Album de la Colection Polonaise”, **Atti del Secondo Congresso Internazionale di Arte Turca, Vezia 26-29 set. 1963**, Napoli, s.287-296, 1963.

ZDZISLAW, Zygulski Jr.; “Polonya’da Türk Sanatı”, **Yeni Boyut**, Ankara, Mart 1984, Yıl:3, sayı:21, s. 22-24, 1984.

ZDZISLAW, Zygulski Jr.; “Kalkanın Tanımı, Kökeni ve İşlevi”, **Barış, 15-19. Yüzyıllarda Osmanlı-Lehistan İlişkileri**, İstanbul:MAS Matbaacılık, s. 70-79, 1999.

FOTOĞRAFLAR

F.1.

F.2.

F.3.

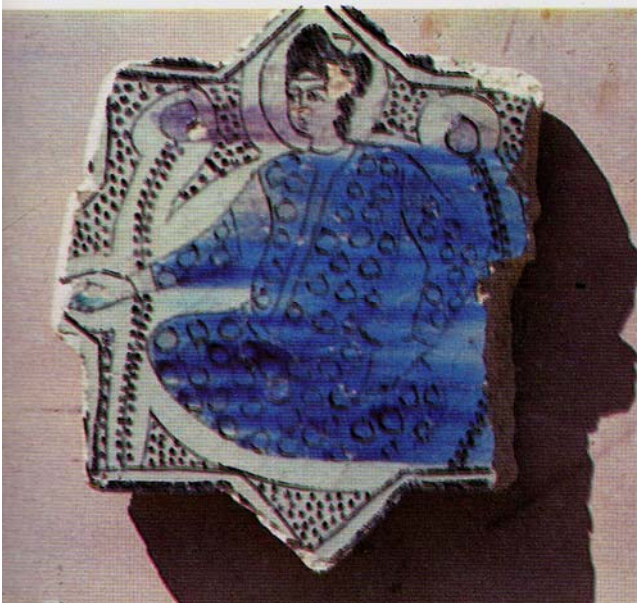
F. 4.

F.5.

F.6.

F.7.

F.8.

F.9.

F.10.

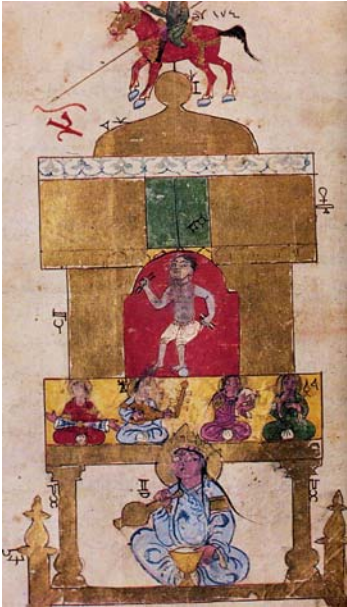
F.11.

F.12.

F.13.

F:14.

F.15.

F.16.

F:17.

F.18.

F.19.

F.20.

F.21.

F.22.

F.23.

F.24.

F.25.

F.26.

F.27.

F.28.

F.29.

F.30.

F.31

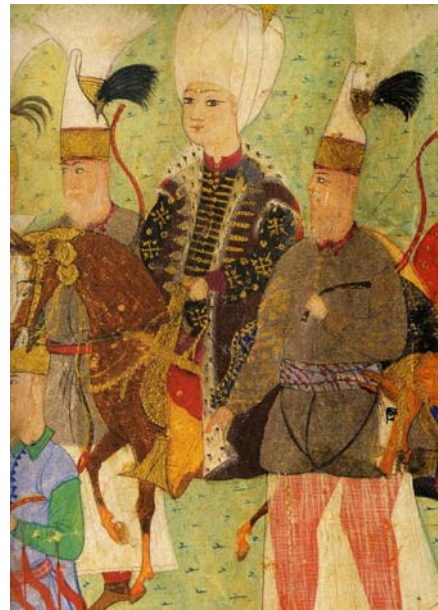
F.32.

F.33.

F.34.

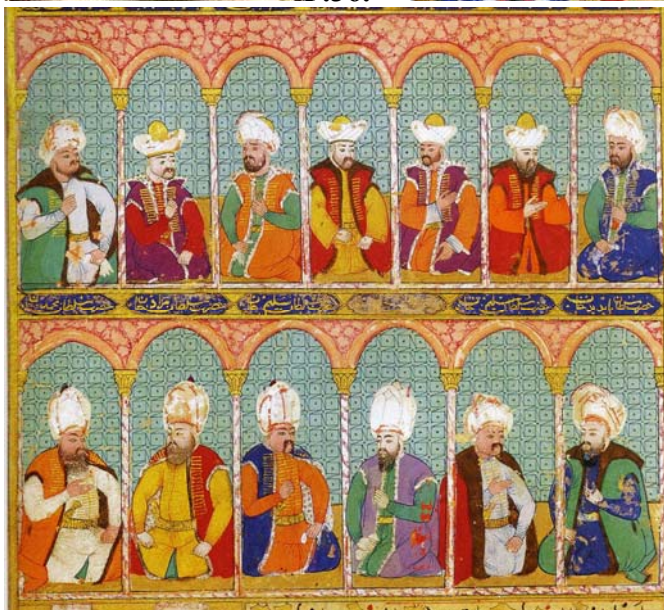
F.35.

F.36.

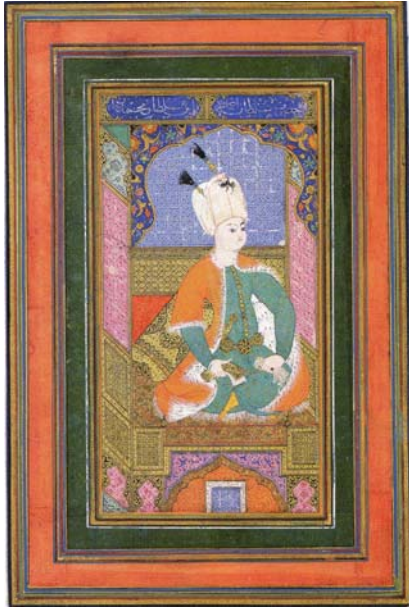
F.37.

F.38.

F.39.

F.40.

F.41.

F.42.

F.43.

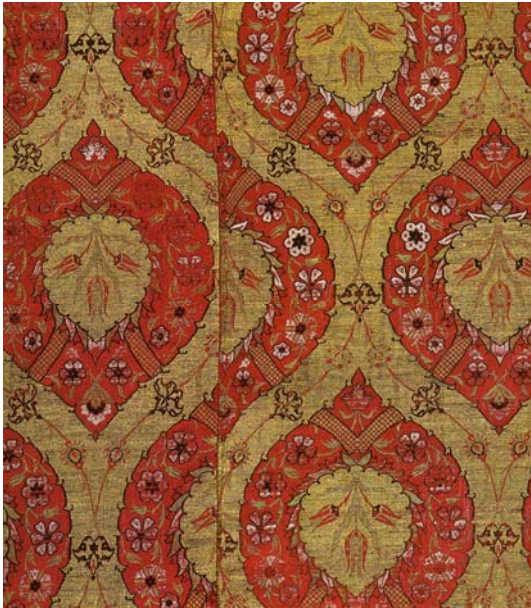
F.44.

F.45.

F.46.

F.47.

F.48.

F.49

F.50

F.51.

F.52.

F.53.

F.54.

F.55.

F.56.

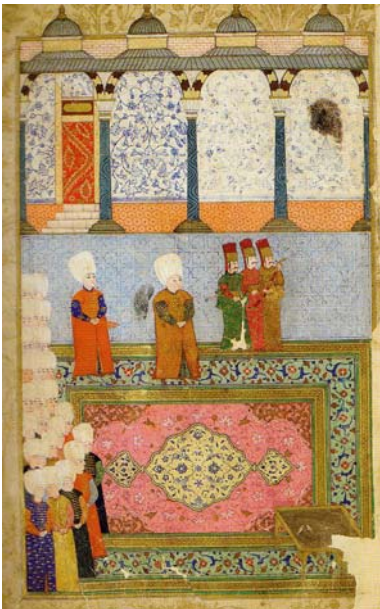
F.57.

F.58.

F.59.

F.60.

F.61.

F.62.

F.63.

F.64.

F.65.

F.66.

F.67.

F.68.

F.69.

F.70.

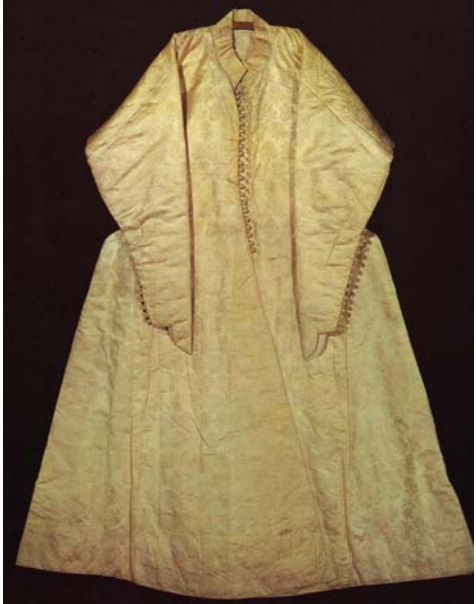
F.71.

F.72.

F.73.

F.74.

F.75.

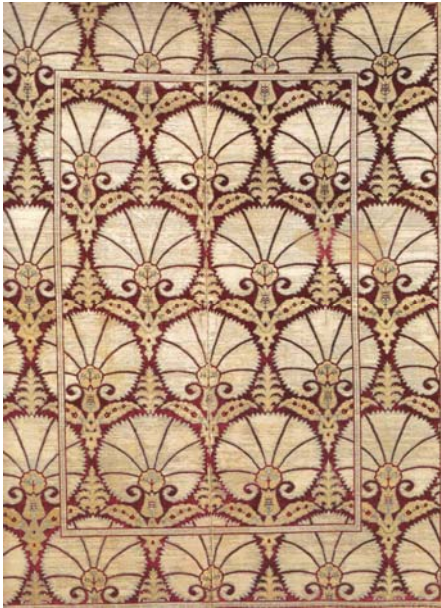
F.76.

F.77.

F.78.

F.79.

F.80.

F.81.

F.82.

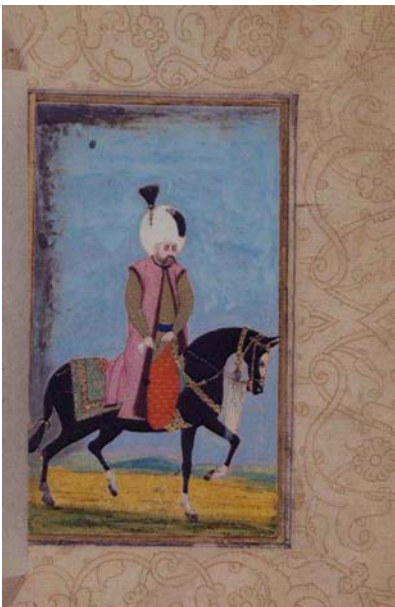
F.83.

F.84.

F.85.

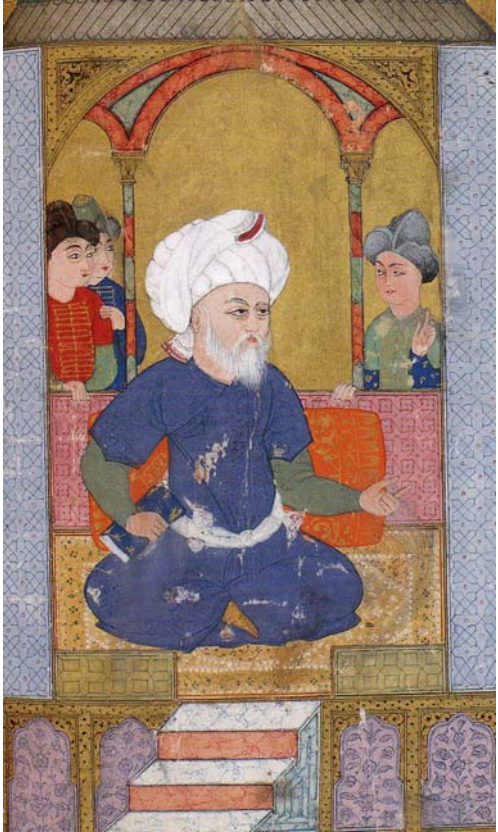
F.86.

F.87.

F.88.

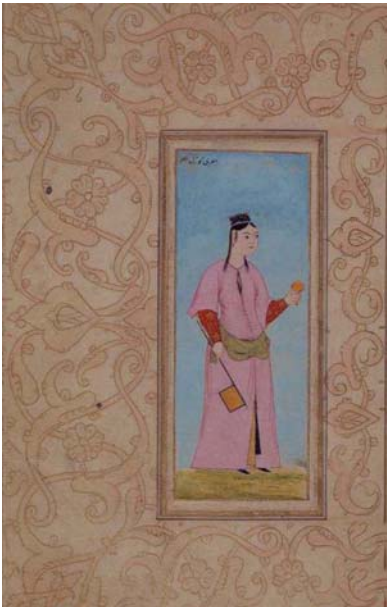
F.89.

F.90.

F.91.

F.92.

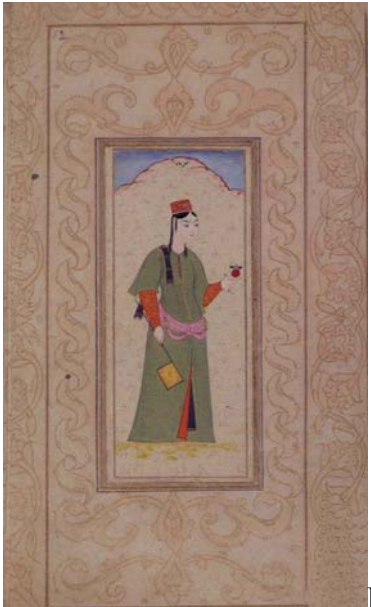
F.93.

F.94.

F.95.

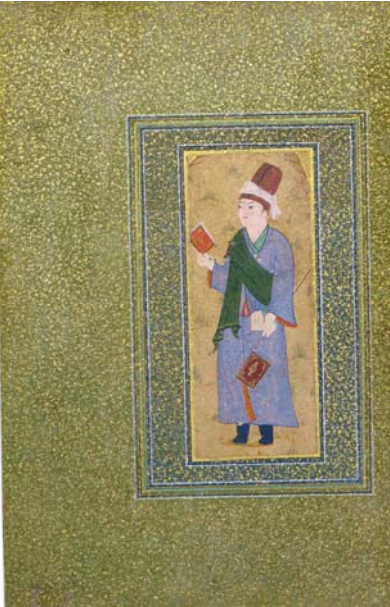
F.96.

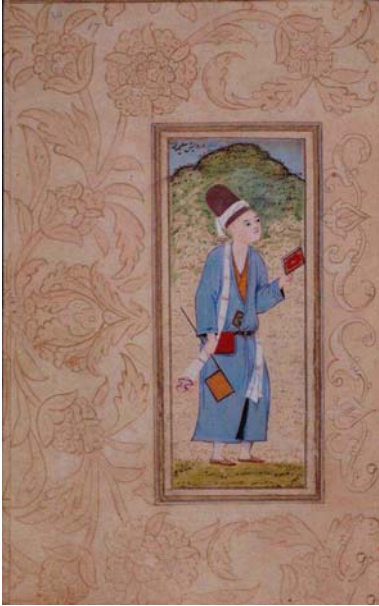
F.97.

F.98.

F.99.

F.100.

F.101.

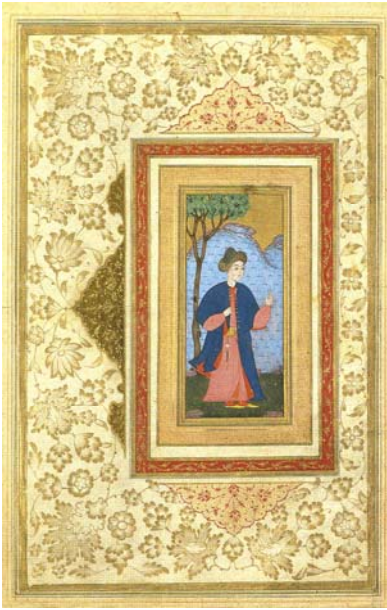
F.102.

F. 103.

F.104.

F.105.

F.106.

F.107.

F.108.

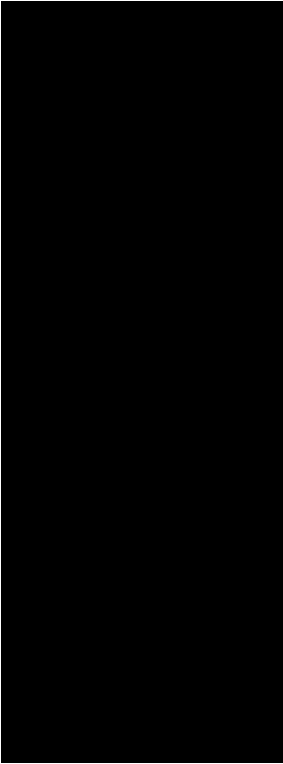
F.109.

F.110.

F.111.

F.112.

F.113

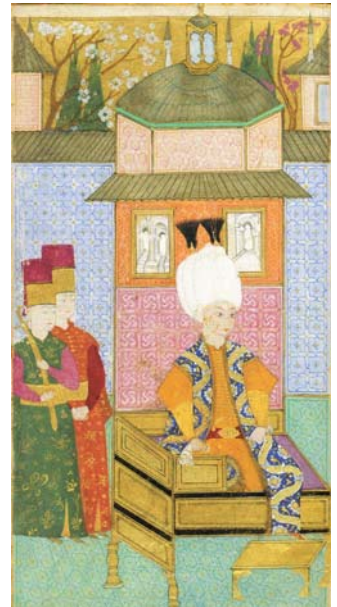
F.114.

F.115.

F. 116.

F.117.

F.118.

F.119.

F.120

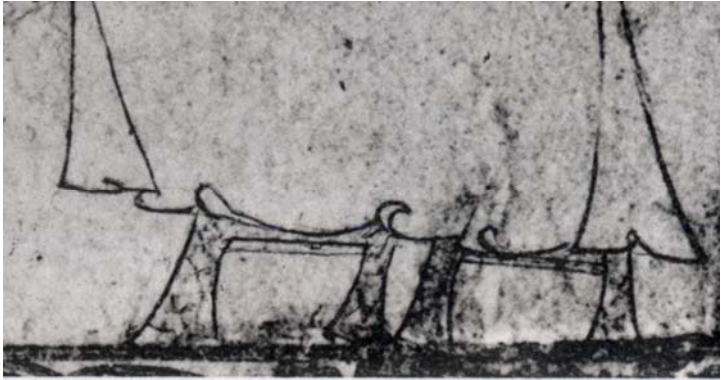
F.121

F.121a

F.122.

F.122a.

F.123.

F.124.

F.125.

F.126.

F.127.

F.128.

F.129.

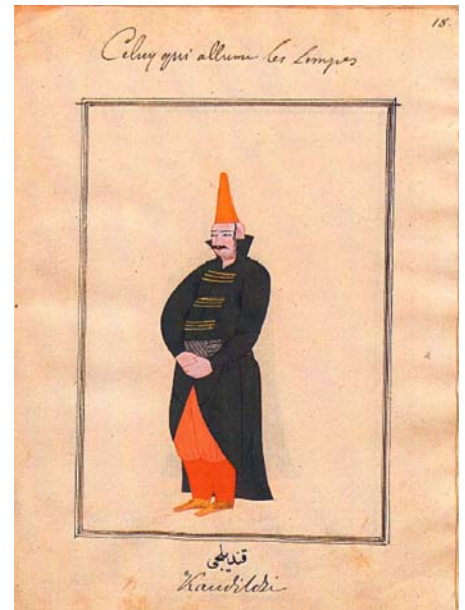
F.130.

F.131.

F.132.

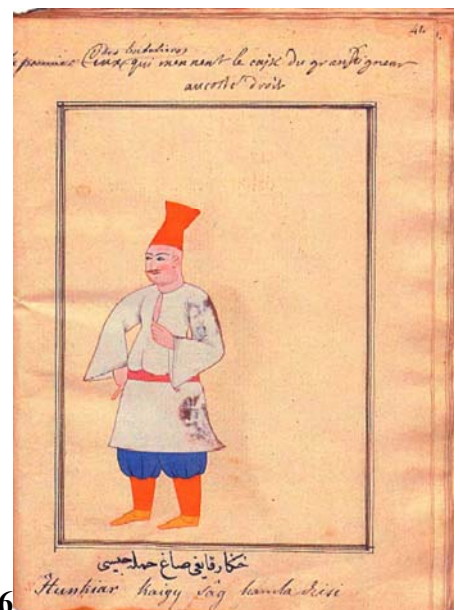
F.133.

F.134.

F.135.

F.136

F.137.

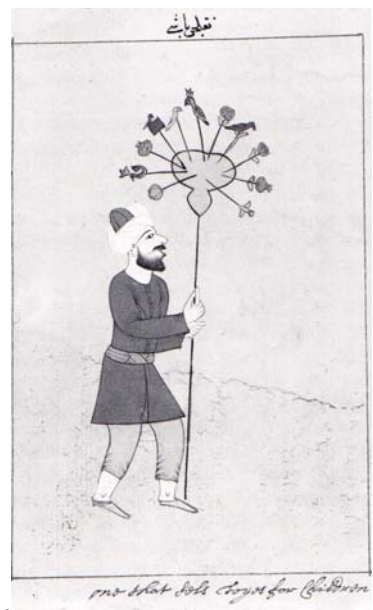
F.138.

F.139.

F.140.

F.141.

F.142.

F.143.

F.144.

F.145.

F.146.

F.147.

F.148.

F.149.

F.150

F.151.

F.152.

F.153.

F.154.

F.155.

F.156.

F.157.

F.158.

F.159.

F.160.

F.161.

F.162.

F.163.

F.164.

F.165.

F.166.

F.167.

F.168.

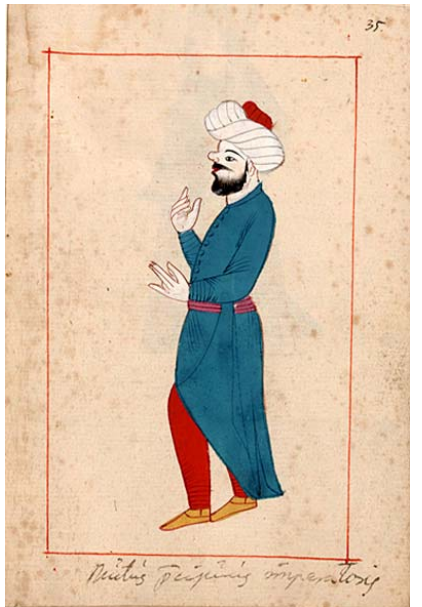
F.169.

F.170.

F.171.

F.172.

F.173.

F.174.

F.175.

F.176.

F.177.

F.178.

F.179.

F.180.

F.181.

F.182.

F.183.

F.184.

F.185.

F.186.

F.187.

F.188.

F.189.

F.190.

F.191.

F.192.

F.193.

F.194.

F.195.

F.196.

F.197.

F.198.

F.199.

F.200.

F.201.

F.202.

F.203.

F.204.

F.205.

F.206.

Tamiffar.

Bozlan a cavallo

Tamiffar d' Egipte

Sponza

*Tamiffar
Chorbaffij qui vont à cheval
à cheval Tamiffar aye*

*Kadilesker aux
Europe
Cassidien*

*Kikaria Cadena
son son vif vif mady alle
Paravinas*

Levente

F.207.

F.208.

F.209.

F.210.

pesu ilpore Miftazib

F.211.

*Perik
qui vante l'empereur*

F.212.

Perik ja fou

Mistig

F.213.

*Katun
qui garde les brides
de l'empereur.*

F.214.

F.215.

F.216.

F.217.

F.218.

F.219.

F.220.

F.221.

F.222

F.223.

F.224.

F.225.

F.226.

F.227.

F.228.

F.229.

F.230.

F.231.

F.232.

F.233.

F.234.

F.235.

F.236.

F.237.

F.238.

F.239.

F.240.

F.241.

F.242.

F.243.

F.244.

F.245.

F.246.

F.247.

F.248.

F.249.

F.250.

F.251.

F.252.

F.253.

F.254

F.255.

F.256.

F.257.

F.258.

F.259.

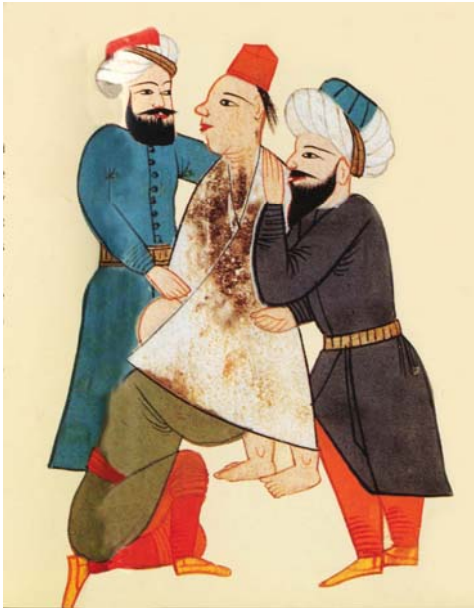
F.260.

F.261.

F.262.

F.263.

F.264.

F.265.

F.266.

F.267.

F.268.

F.269.

F. 270.

F.271.

F.272.

F.273.

F.274.

F.275.

F.276.

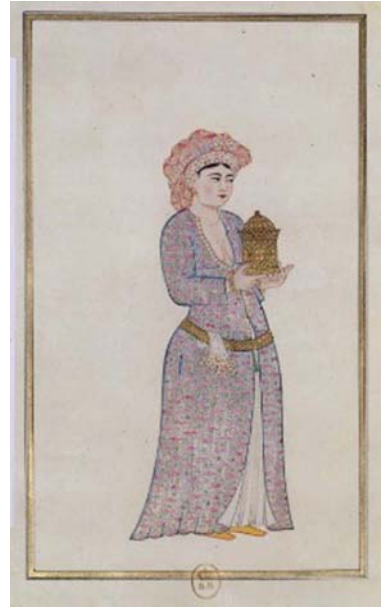
F.277.

F.278.

F.279.

F.280.

F.281.

F.282.

F.283.

F.284.

F.285.

F.286.

F.287.

F.288.

F.289.

F.290.

F.291

F.292.

F.293.

F.294.

F.295.

F.296.

F. 297.

F.298.

F. 299.

F. 300.

F. 301.

F. 302.

F.303.

F.304.

F.305.

F.306.

F.307.

F.308.

F.309.

F.310.

F.311.

F.312.

F.313.

F.314.

F.315.

F.316.

F.317.

F. 318.

F.319.

F.320.

F.321.

F.322.

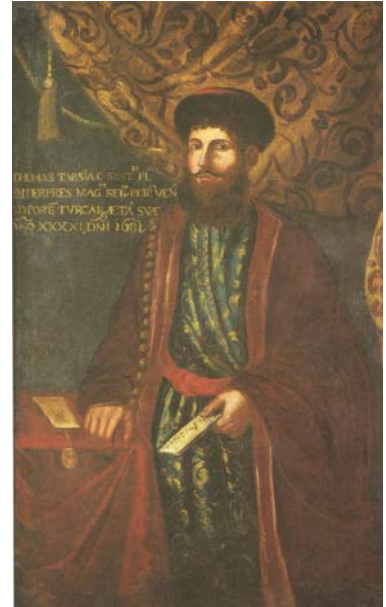
F. 323.

F.324.

F.325.

F.326.

F.327.

F.328.

F.329.

F.330.

F.331.

F.332.

F.333.

F.334.

F.335.

F.336.

F.337.

F.338.

F.339.

F.340.

F.341.

F.342.

F.343.

F.344.

F.345.

F. 346.

F.347

F.348.

F.349.

F.350.

F.351.

F.352.

F.353.

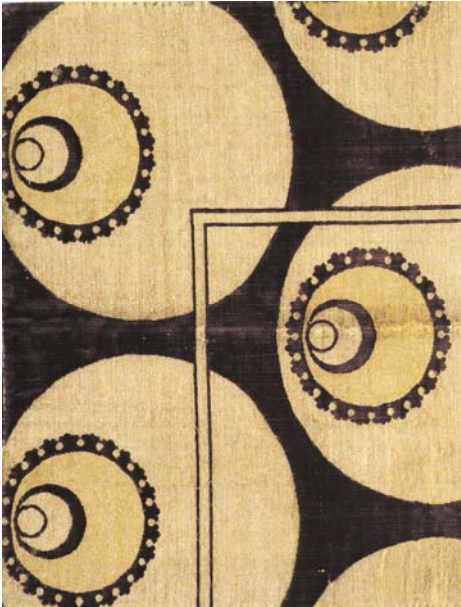
F.354.

F.355.

F.356.

F.357.

F.358.

F. 359.

F.360.

F.361.

F.362.

F. 363.

F. 364.

F.365.

F.366.

F.367.

F.368.

F.369.

F.370.

F.371.

F. 372.

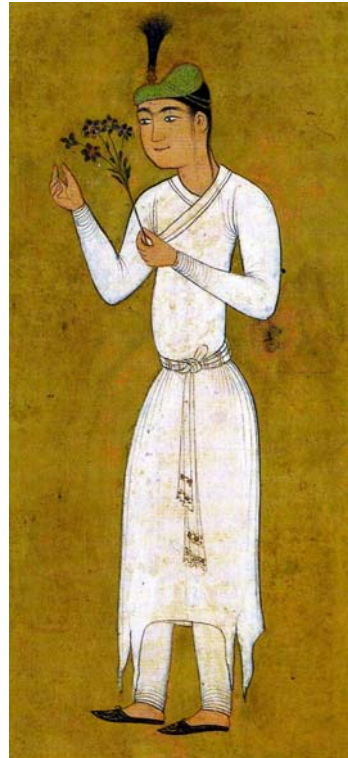
F. 373.

F.374.

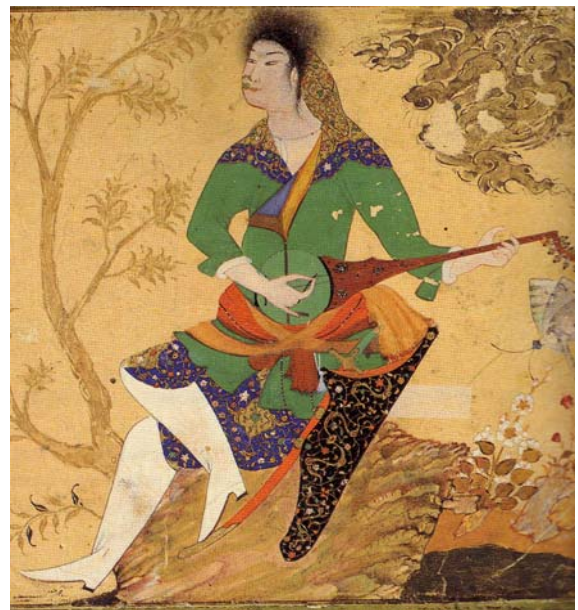
F. 375.

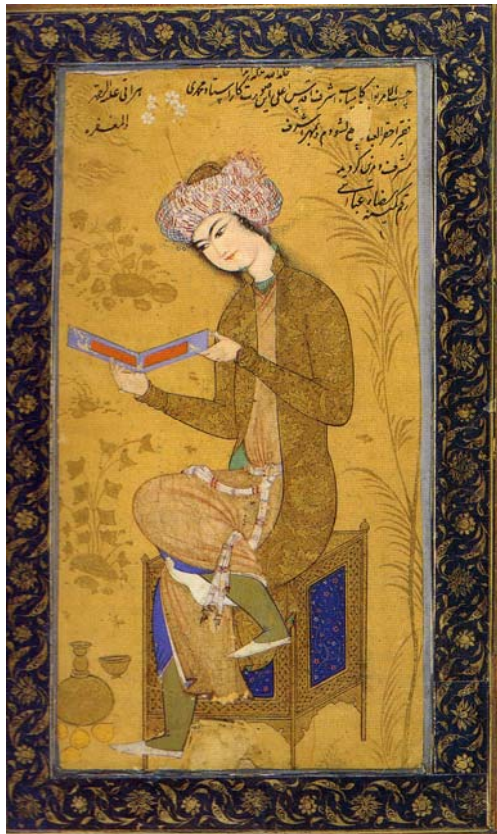
F.376.

F.377.

F.378.

F.379.

F.380.

F.380a.

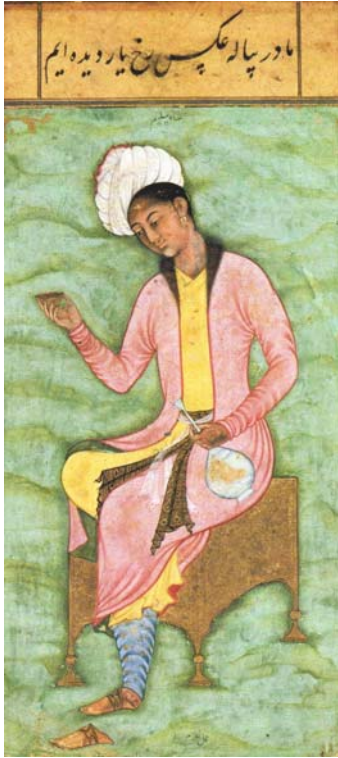
F.381.

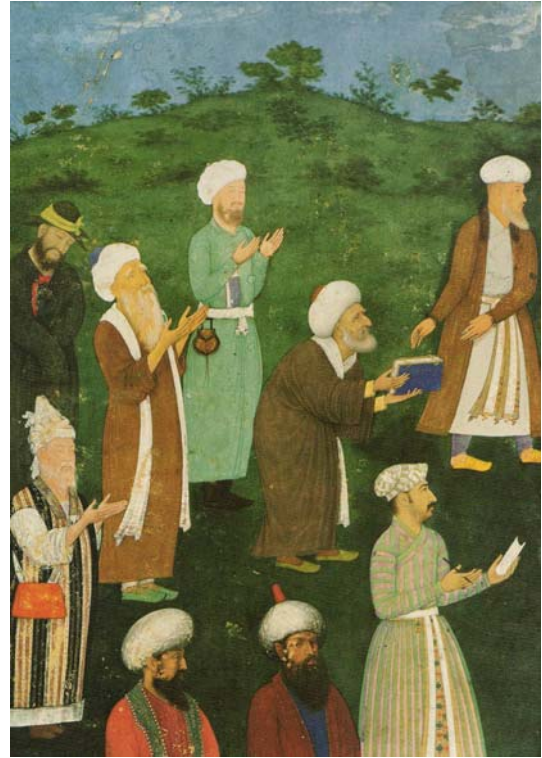
F.382.

F.383.

F. 384.

F.385.

F. 386.

F.387.

F. 388.

F.389.

F.390.

F.391.

F.392.

F.393.

F.394.

F.395.

F. 396.

F.397.

F.398.

F.399.

F.400.

F. 401.

F.402.

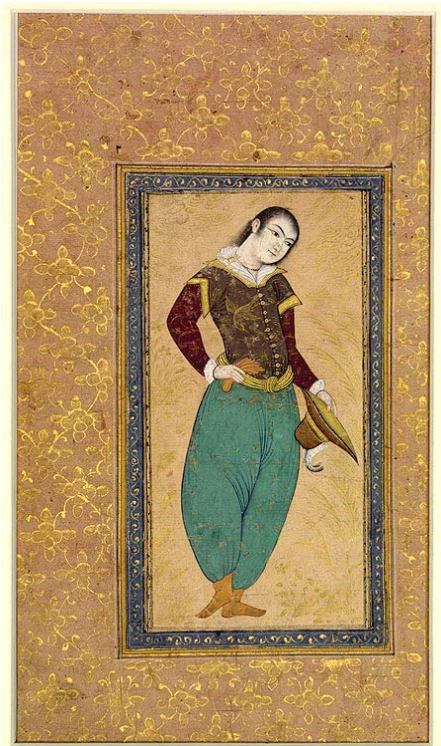
F.403.

F.404.

F.405.

F. 406.

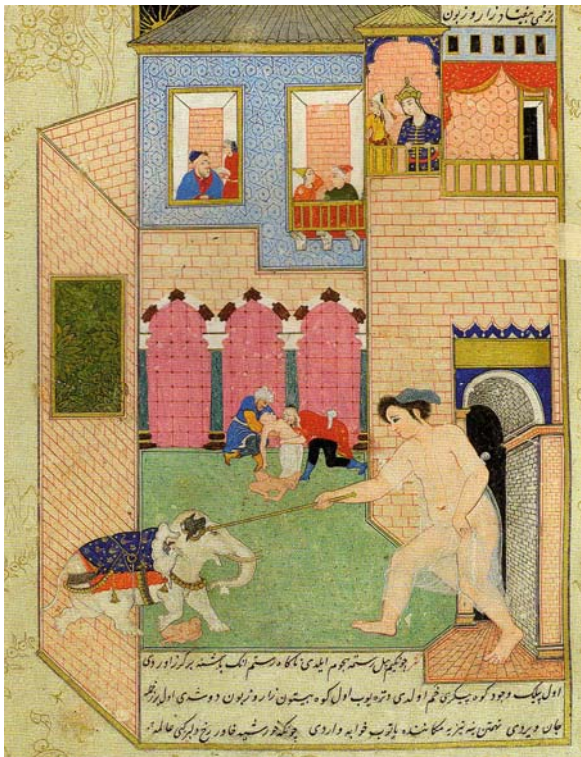
F.407.

F. 408.

F.408a.

F. 409.

F.410.

F. 411.

F.412.

F. 413.

F.414.

F. 415.

F.416.

F.417.

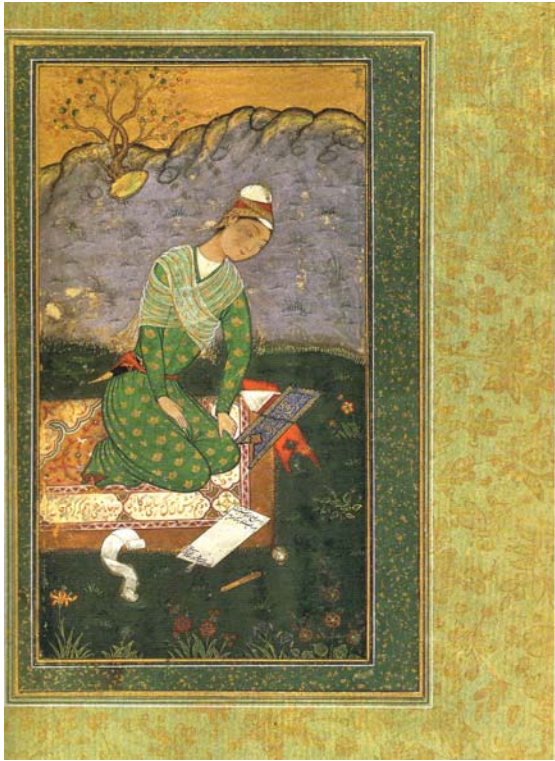
F. 418.

F.419.

F.420.

F.421.

F.422.

F.422a.

F.422b.

F. 423.

F.423a.

F. 424.

F.425.

F. 426.

F.427.

F. 428.

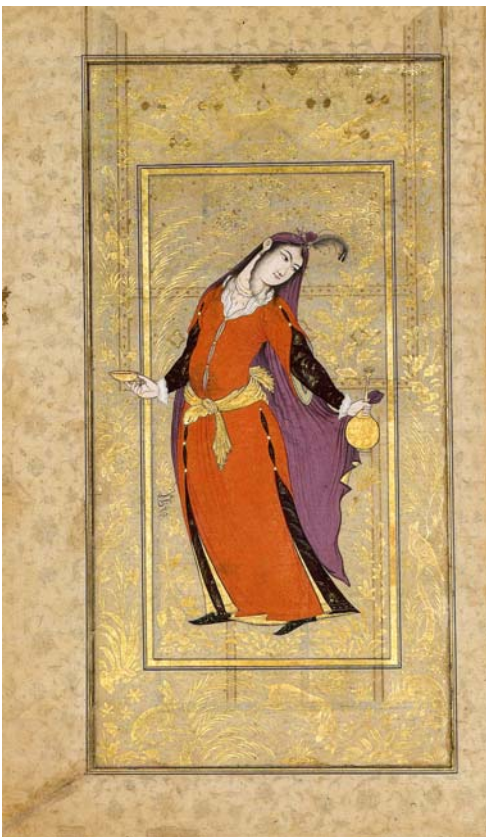
F.429.

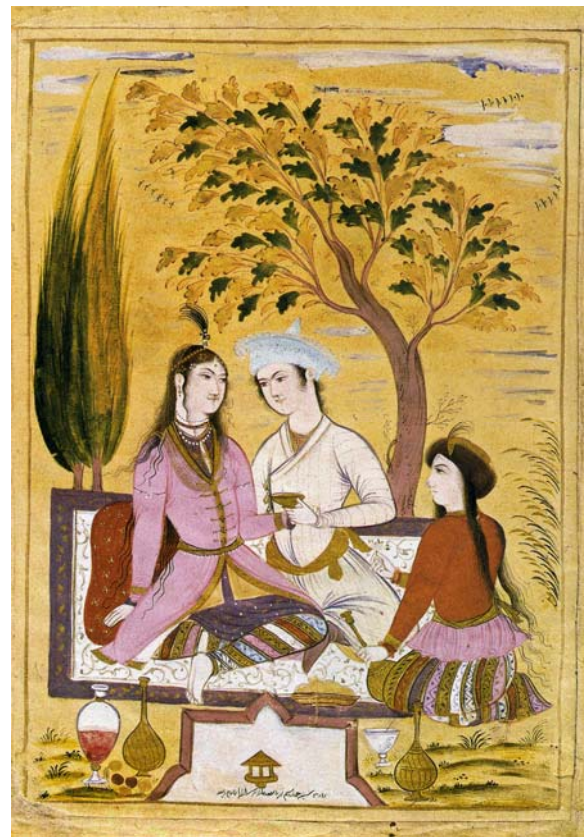
F. 430.

F.431.

F.432.

F.433.

F. 434.

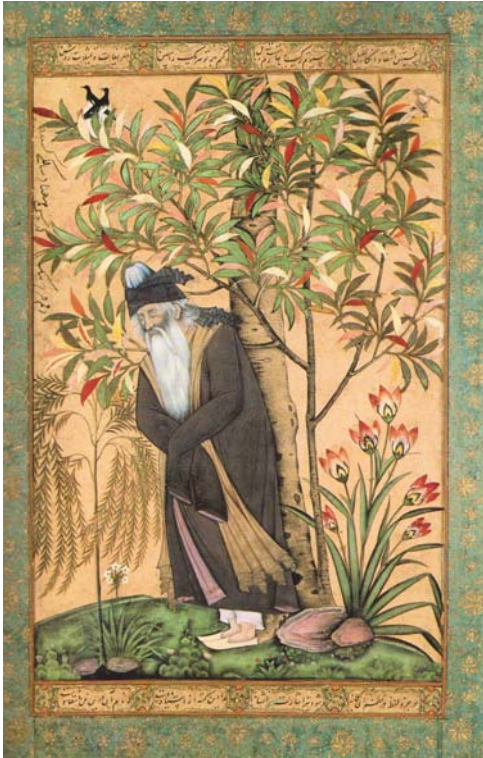
F.435.

F. 436.

F.437.

F. 438.

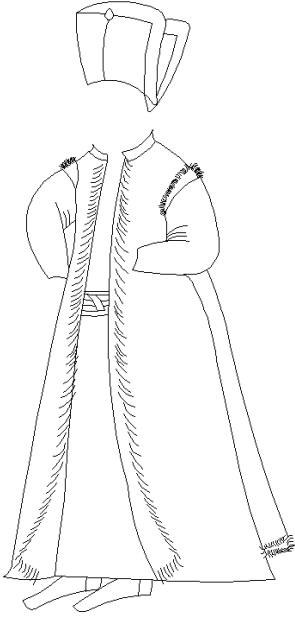

F.439.

F. 440.

ÇİZİMLER

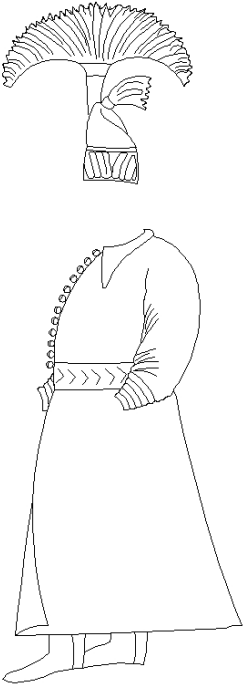
Ç.1.

Ç.2.

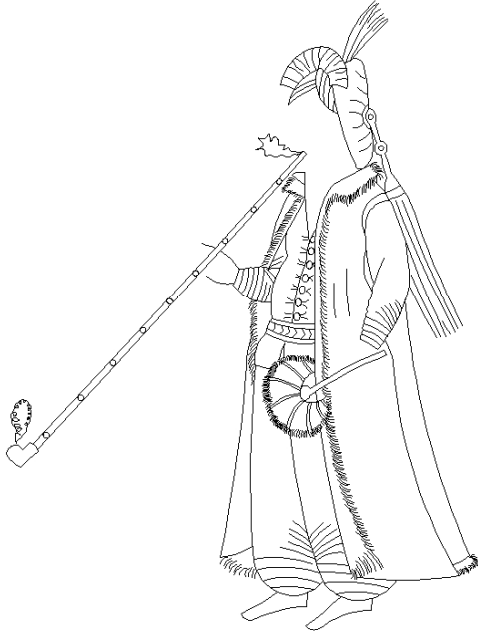
Ç.3.

Ç.4.

Ç.5.

Ç.6.

Ç.7.

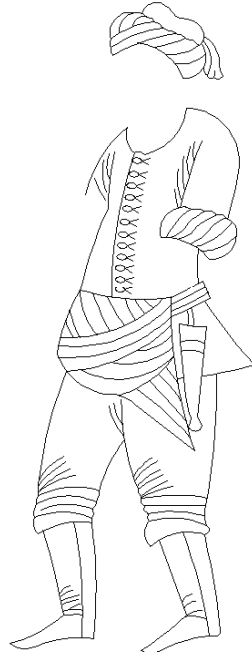
Ç.8.

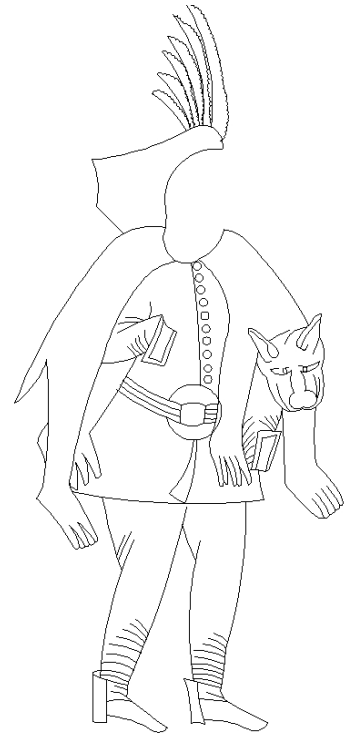
Ç.9.

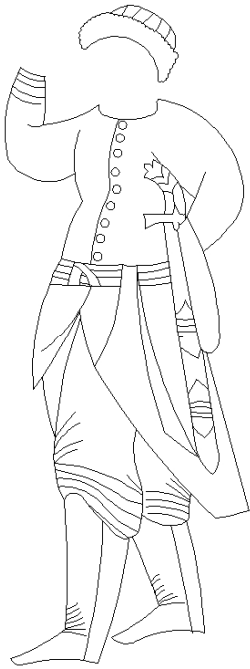
Ç.10.

Ç.11.

Ç.12.

Ç.13.

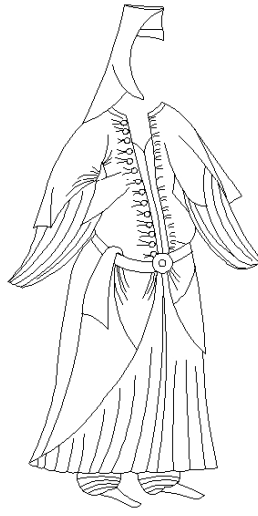
Ç.14.

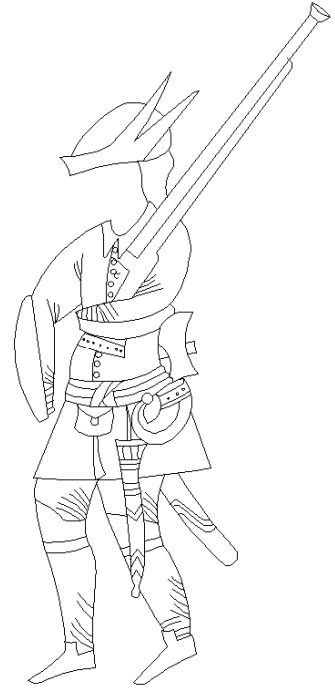
Ç.15.

Ç.16.

Ç.17.

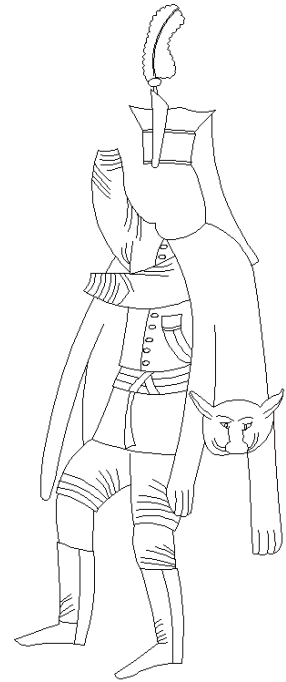
Ç.18.

Ç.19.

Ç.20.

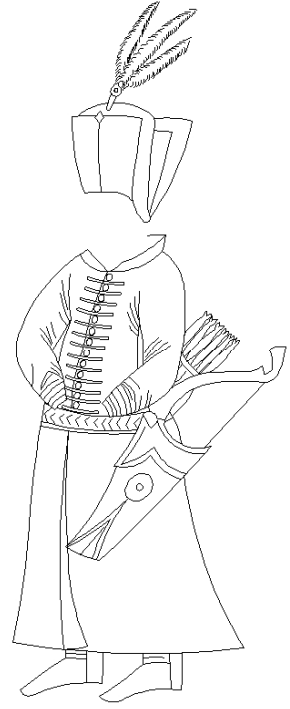
Ç.21.

Ç.22.

Ç.23.

Ç.24.

Ç.25.

Ç.26.

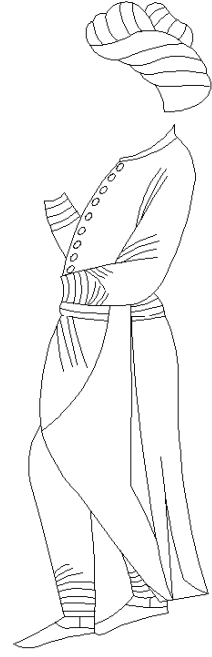
Ç.27.

Ç.28.

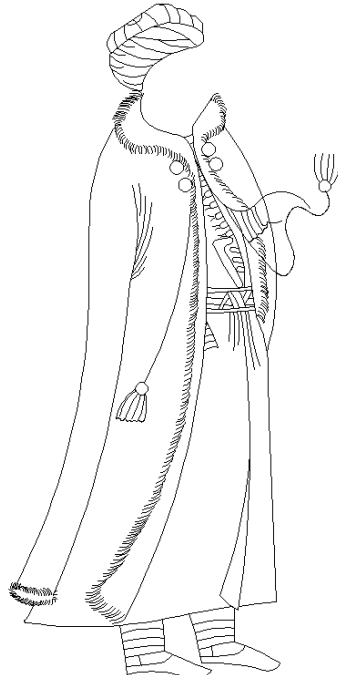
Ç.29.

Ç.30.

Ç.31.

Ç.32.

Ç.33.

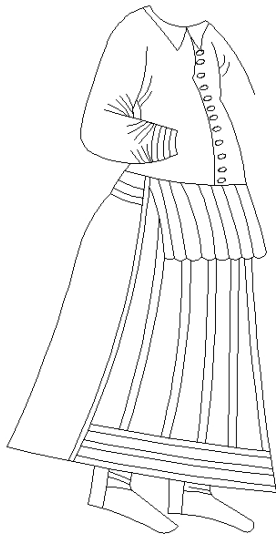
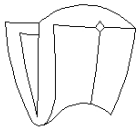
Ç.34.

Ç.35.

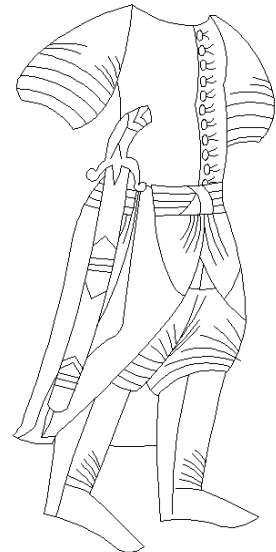
Ç.36.

Ç.37.

Ç.38.

Ç.39.

Ç.40.

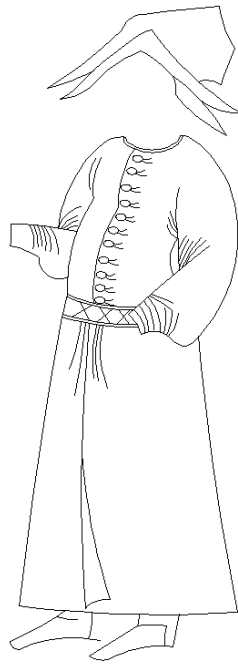
Ç.41.

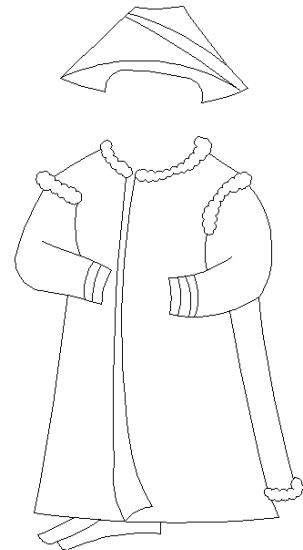
Ç.42.

Ç.43.

Ç.44.

Ç.45.

Ç.46.

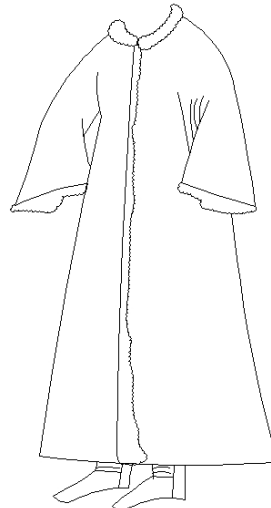
Ç.47.

Ç.48.

Ç.49.

Ç.50.

Ç.51.

Ç.52.

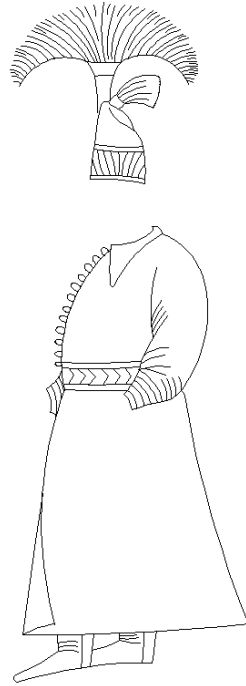
Ç.53.

Ç.54.

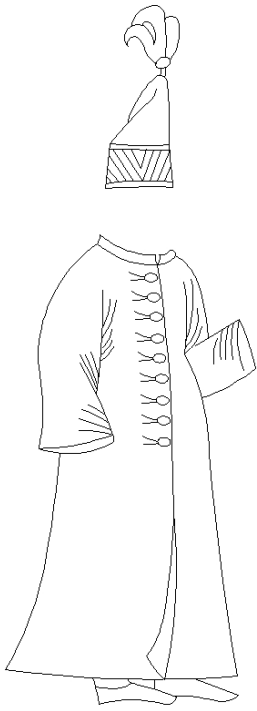
Ç.55.

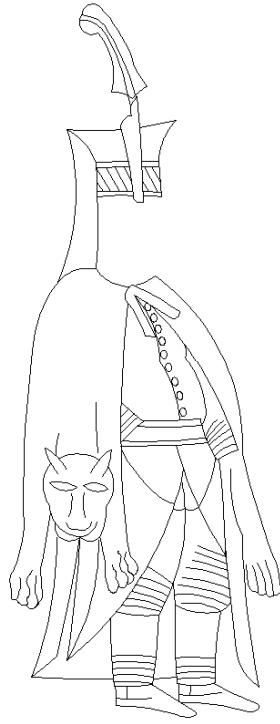
Ç.56.

Ç.57.

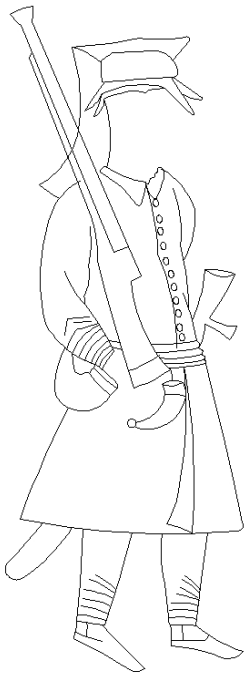
Ç.58.

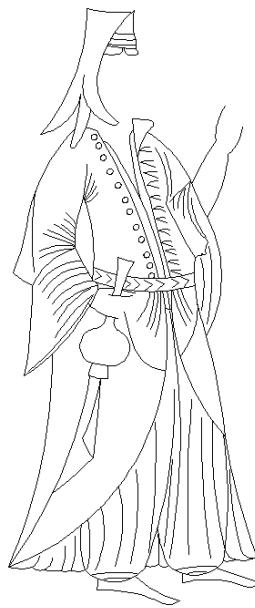
Ç.59.

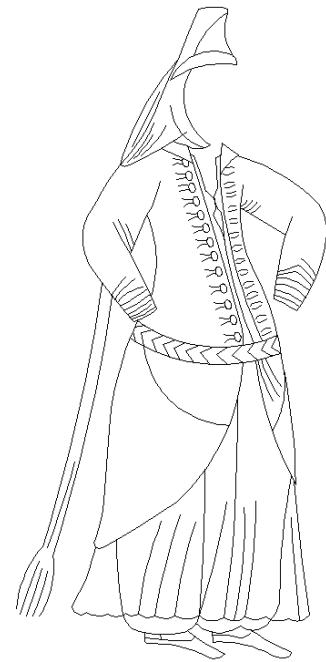
Ç.60.

Ç.61.

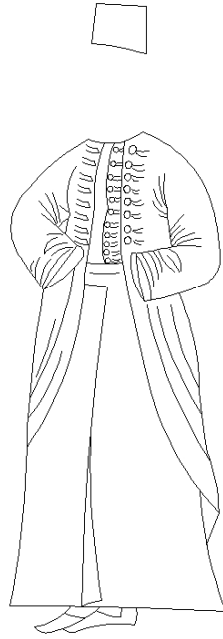
Ç.62.

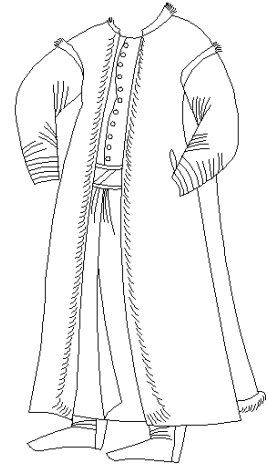
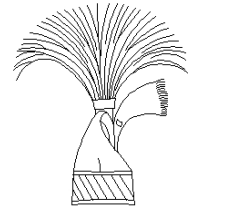
Ç.63.

Ç.64.

Ç.65.

Ç.66.

Ç.67.

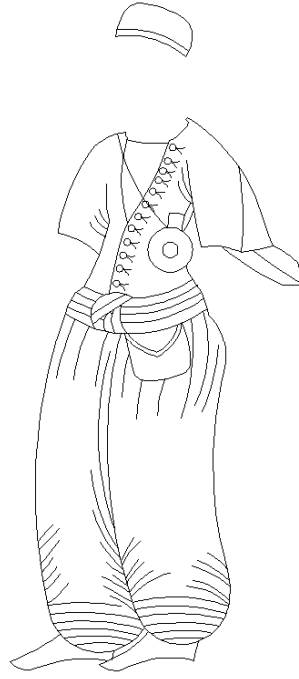
Ç.68.

Ç.69.

Ç.70.

Ç.71.

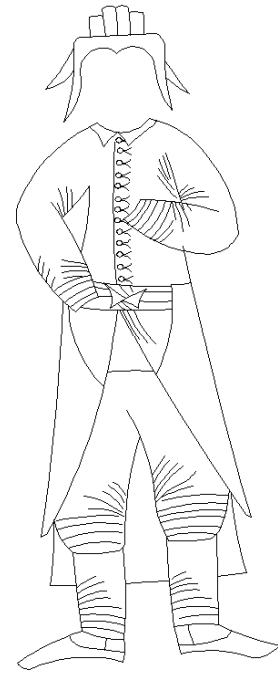
Ç.72.

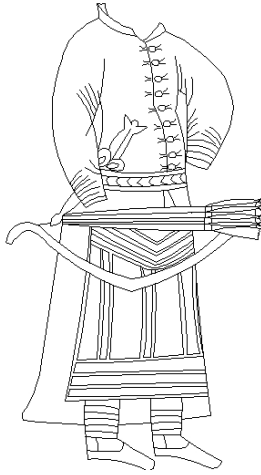
Ç.73.

Ç.74.

Ç.75.

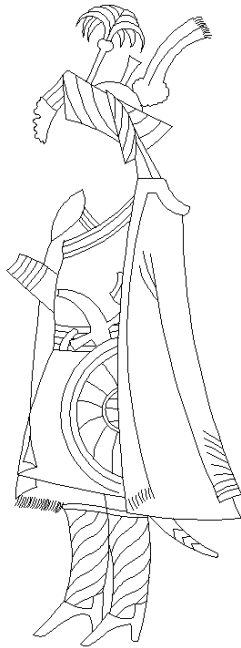
Ç.76.

Ç.77.

Ç.78.

Ç.79.

Ç.80.

Ç.81.

Ç.82.

Ç.83.

Ç.84.

Ç.85.

Ç.86.

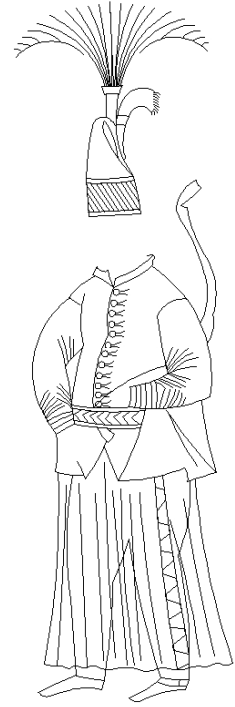
Ç.87.

Ç.88.

Ç.89.

Ç.90.

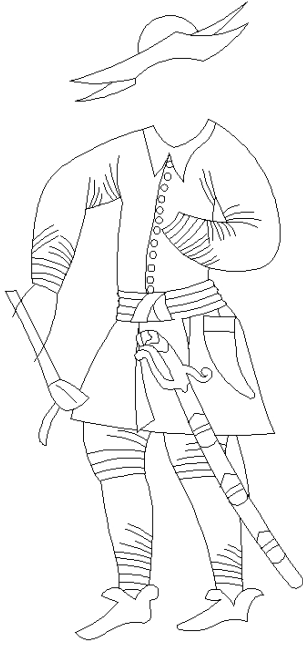
Ç.91.

Ç.92.

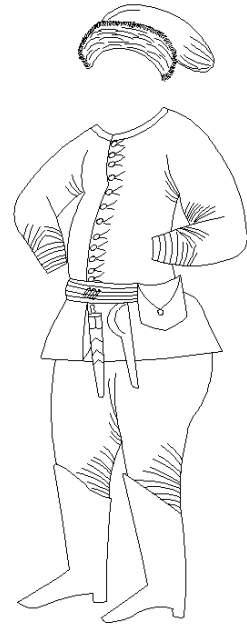
Ç.93.

Ç.94.

Ç.95.

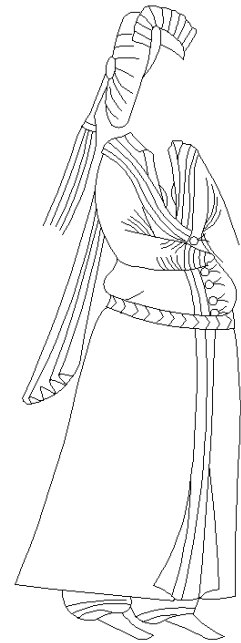
Ç.96.

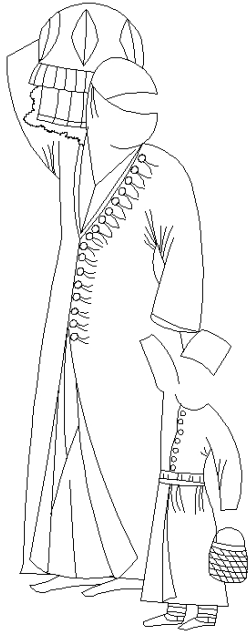
Ç.97.

Ç.98.

Ç.99.

Ç.100.

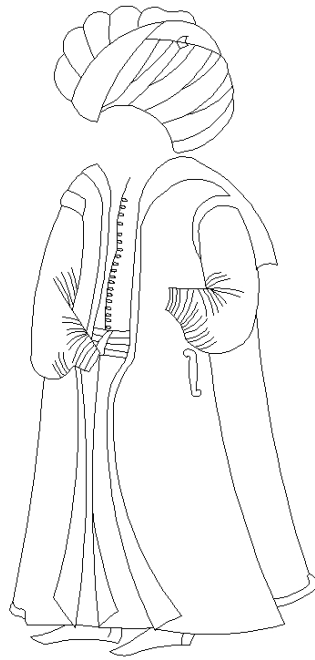
Ç.101.

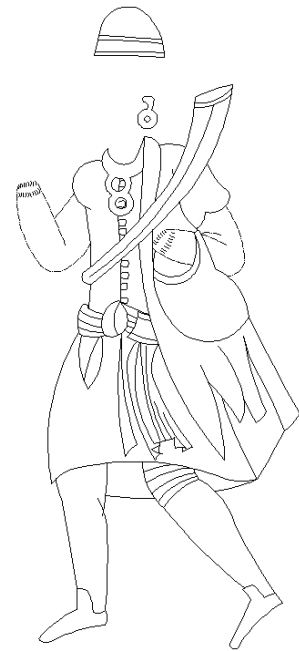
Ç.102.

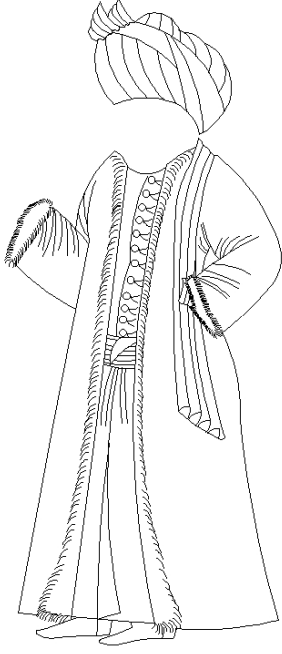
Ç.103.

Ç.104.

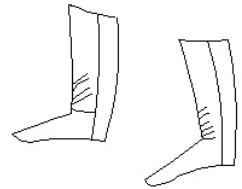
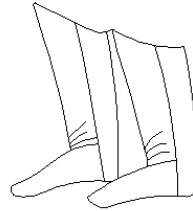
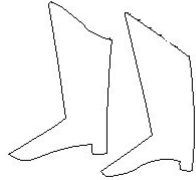
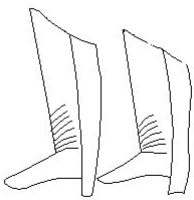

Ç.105.

Ç.106.

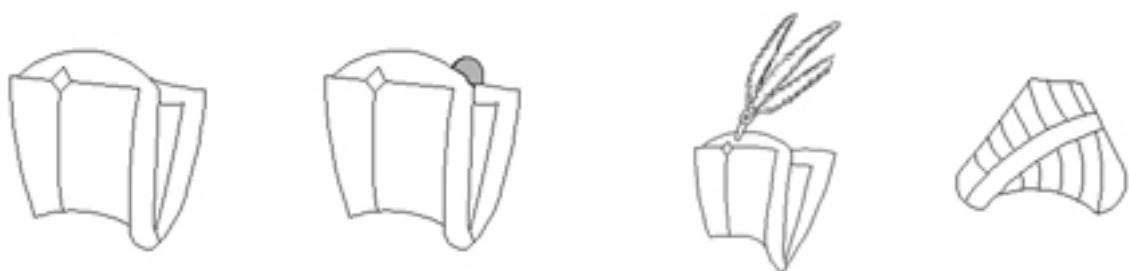
Ç.107. Ayağa Giyilenler

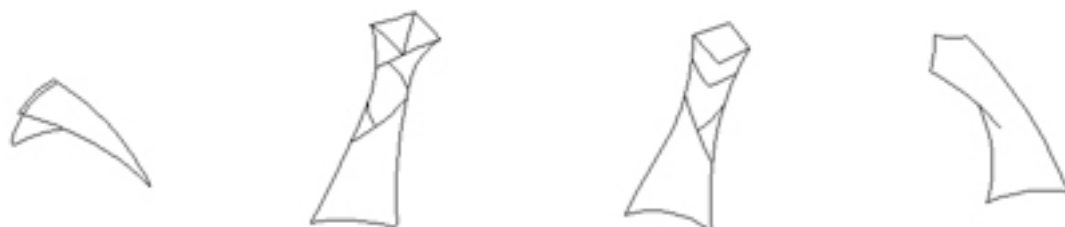

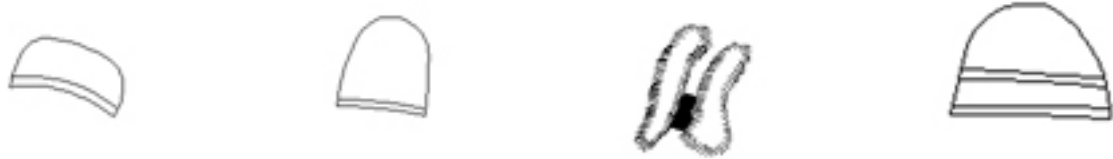

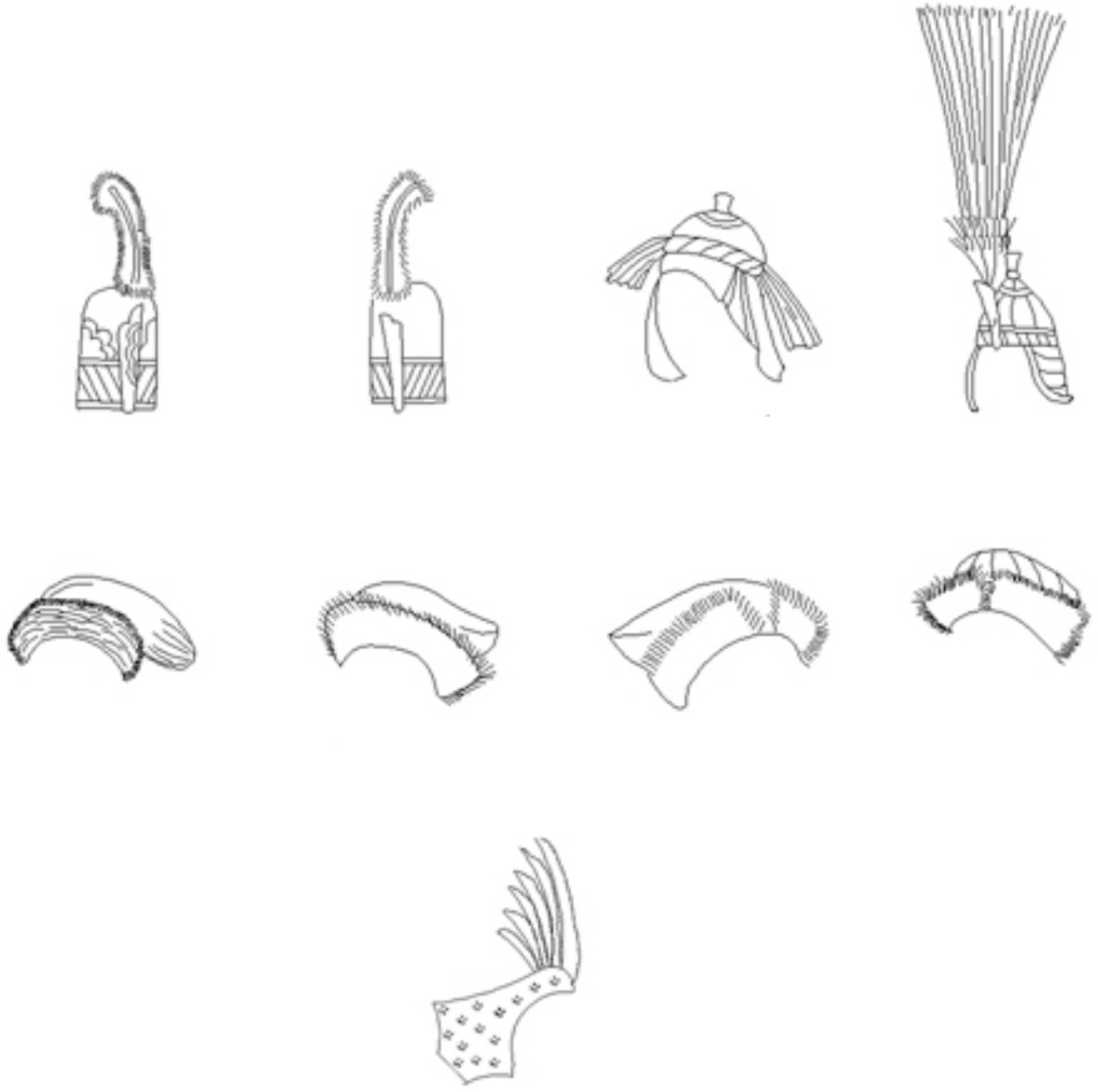
Ç.108. Erkek Başlıkları

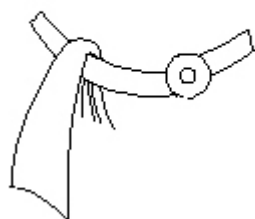
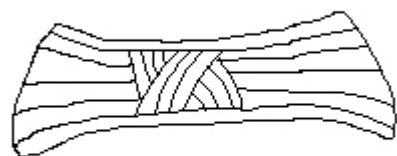
Ç.109. Kadın Başlıkları

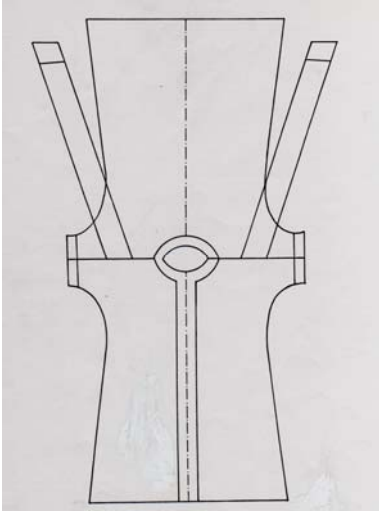

Ç.110. Kemer ve Kuşaklar

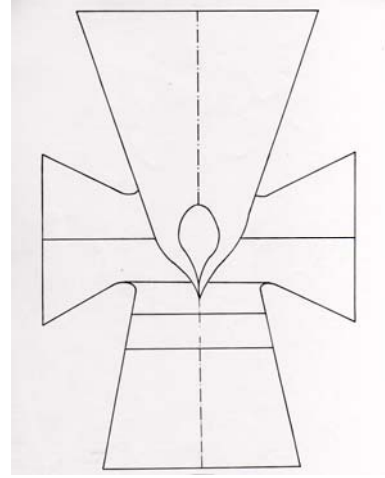

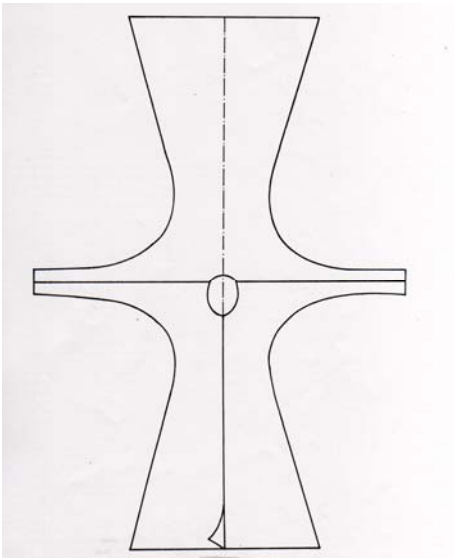
Ç.111. Ölçeksiz Taslak Model Çizimleri

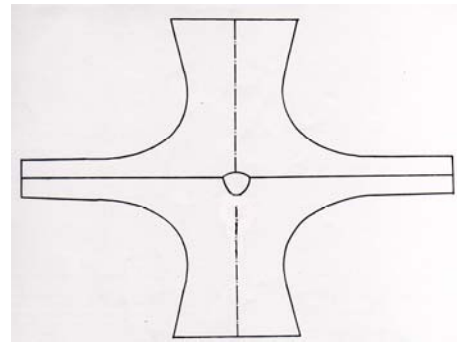
Ç.111a

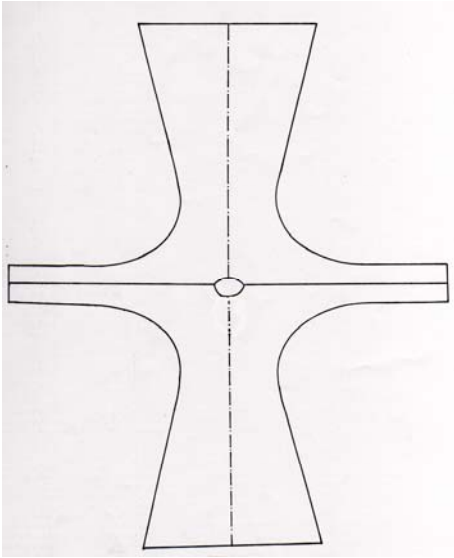
Ç.111b

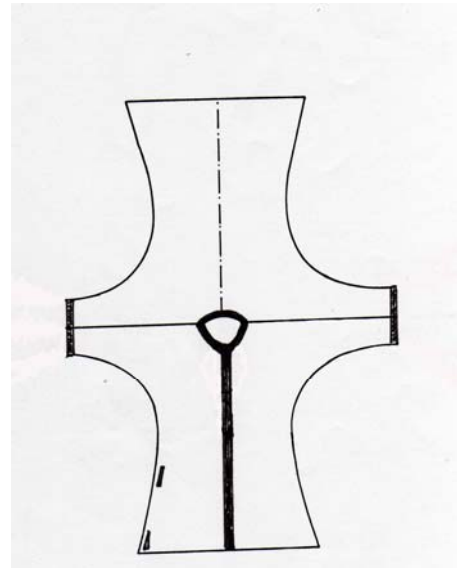
Ç.111c.

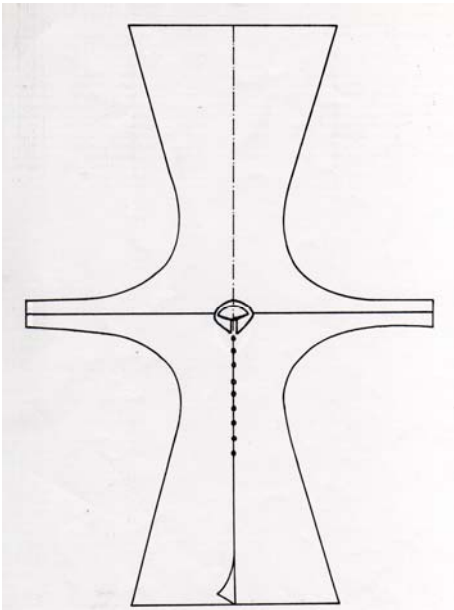
Ç.111d.

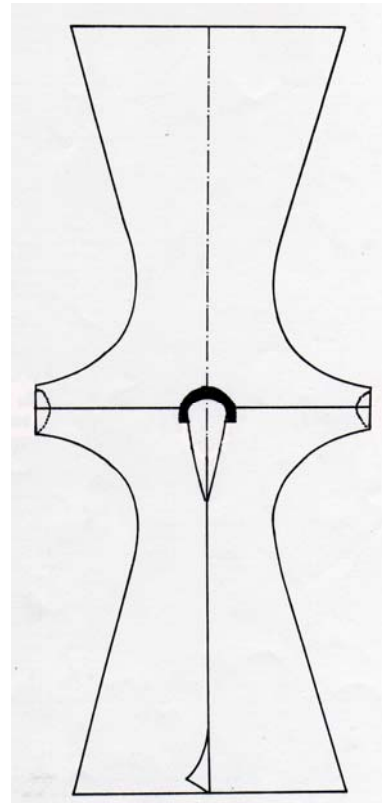
Ç. 111e.

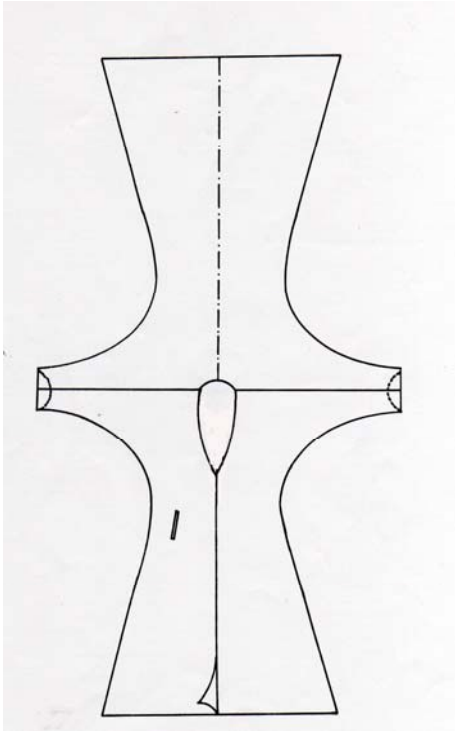
Ç.111f.

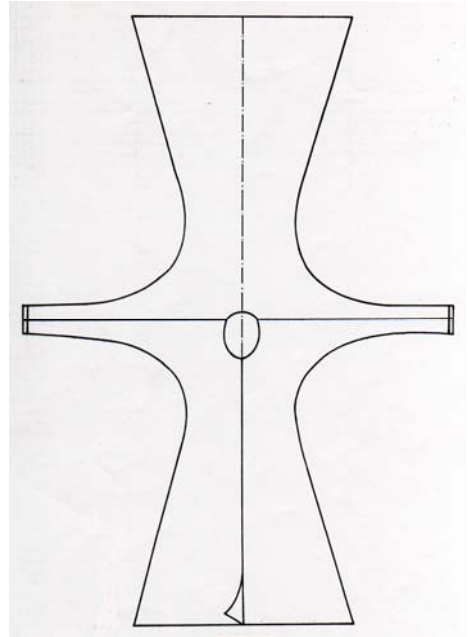
Ç. 111g.

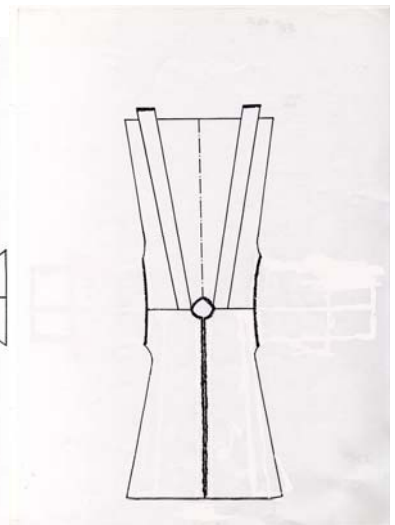
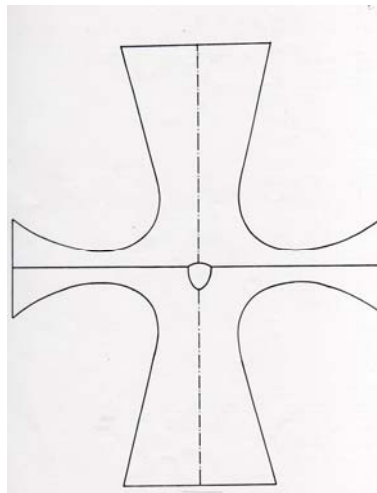
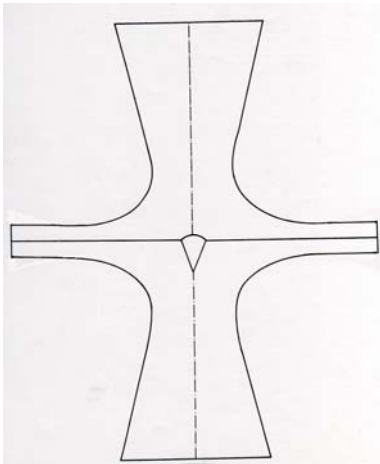
Ç.111h.

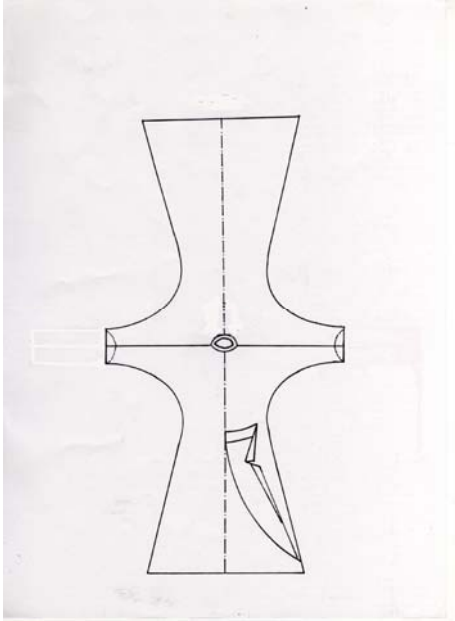
Ç. 111i.

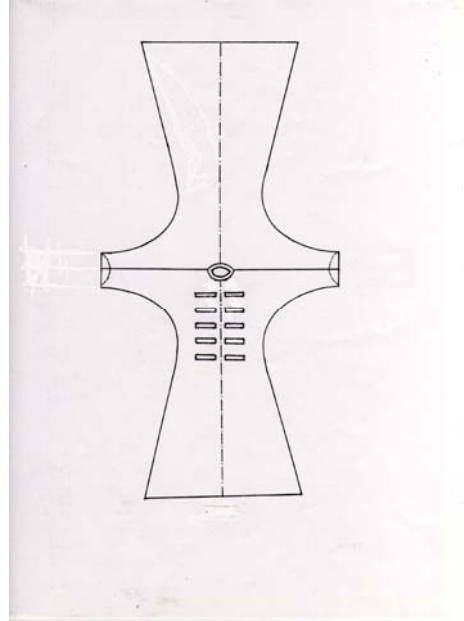
Ç.111j.

Ç.111k.

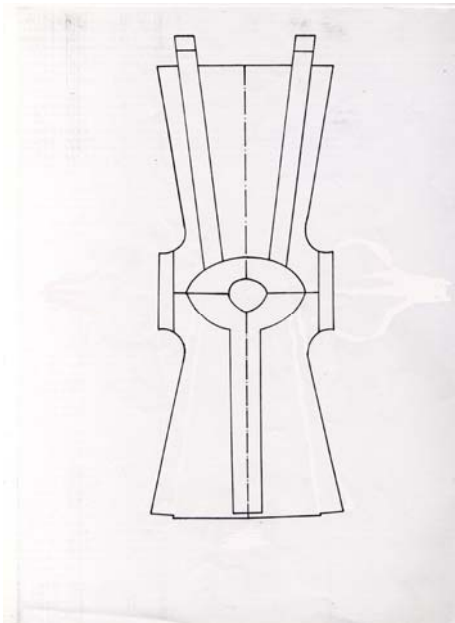
Ç.111l.

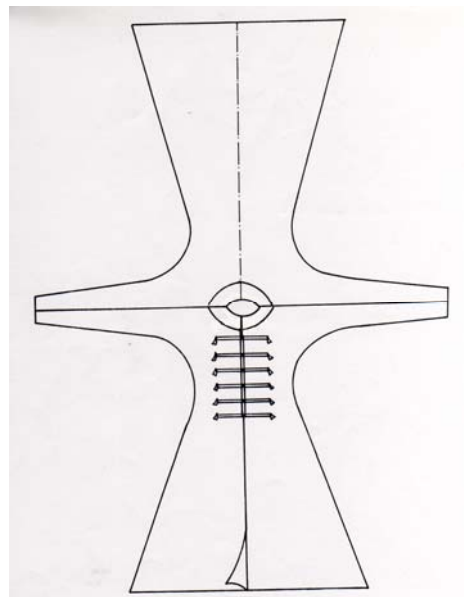
Ç.111m.

Ç.111n.

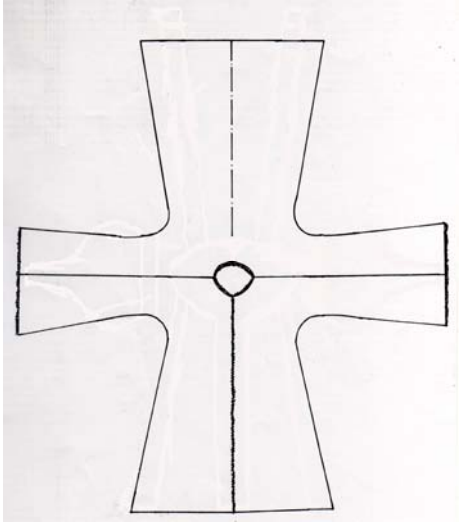
Ç.111o.

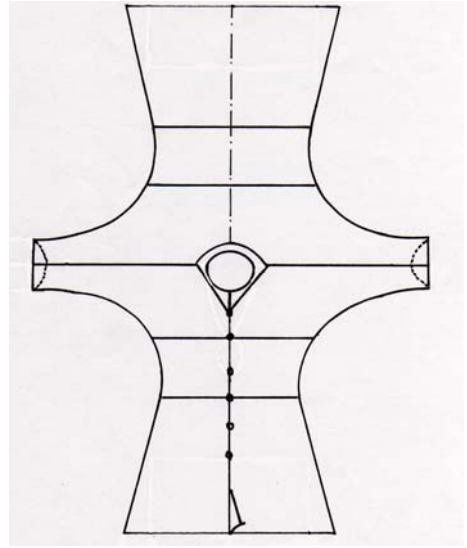
Ç.111ö.

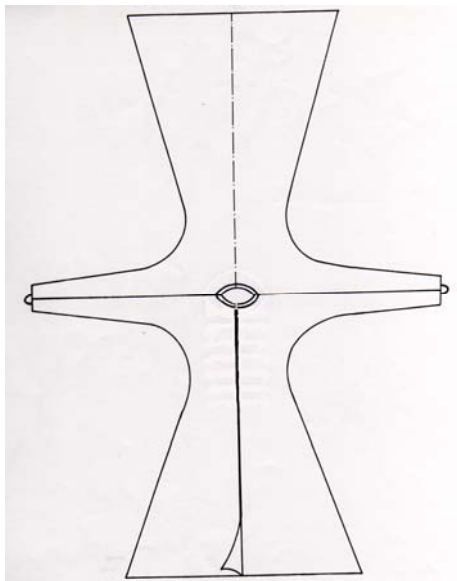
Ç.111p.

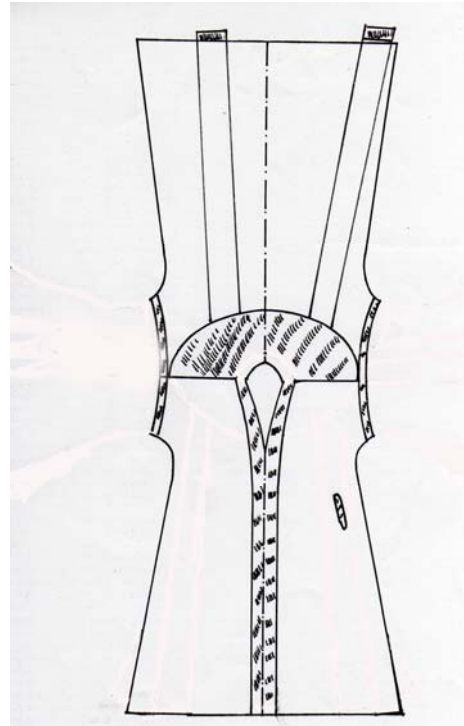
Ç.111r.

Ç.111s.

Ç.111t.

Ç.111u.

ÖRNEK NO:

- A-Görselle İlgili Bilgiler** :
- Türü** :
- Fotoğraf No** :
- Çizim No** :
- Görselin Bulunduğu Kitap/Yazma/Albüm** :
- Bulunduğu Müze/Koleksiyon/Kitaplık** :
- Envanter No / Yaprak No** :
- Tarihi** :
- Sanatçısı** :
- Konu** :
- B-Görseldeki Giyim-Kuşamın Analizi** :
- Parça 1(Dışa Giyilen)** :
- a-Giysin Türü** :
- b-Giyenin Cinsiyeti** :
- c –Giysiyi Taşıyanın Sosyal Kimliği** :
- d-Giysin Modeli** :
- Beden Kesimi** :
- Kol Kesimi** :
- Yaka Kesimi** :
- e- Giyside Kullanılan Malzeme** :
- Ana Yapım Malzemesi** :
- Astarlama Malzemesi** :
- Yardımcı Malzemeler** :
- f- Giyside Görülen Süslemeler** :
- Süsleme Gerci** :
- Uygulanan Teknik** :
- Konu** :
- Renk** :
- Biçimlendirme** :
- Kompozisyon** :

Parça 2 (İçe Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	:
b-Giysinin Modeli	:
- Beden Kesimi	:
- Kol Kesimi	:
- Yaka Kesimi	:
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	:
- Yardımcı Malzemesi	:
- Astarlama Malzemesi	:
d- Giyside Görülen Süslemeler	:
- Süsleme Gereci	:
- Uygulanan Teknik	:
- Konu	:
- Renk	:
- Biçimlendirme	:
- Kompozisyon	:
Parça 3(En Alta Giyilen)	:
a-Giysinin Türü	:
b-Giysinin Modeli	:
- Beden Kesimi	:
- Ağ Kesimi	:
- Paça Kesimi	:
c- Giyside Kullanılan Malzeme	:
- Ana Yapım Malzemesi	: ---
- Yardımcı Malzemeler	: ---
Beden Giysisiyle Bütünleşen Parçalar	:
g- Beden Giysisiyle Bağlantılı Donatıcı Parçalar	:. :
h- Beden Giysisini Tamamlayan Diğer Parçalar	:
ı- Başa Giyilen	:
- Türü	:
- Modeli	:

- Yapım Malzemesi :
- Süslemesi :
- i-Ayağa Giyilen :
- Türü :
- Modeli :
- Yapım Malzemesi :
- Süslemesi :

j-Beden Giysisinin Sosyal Kimliği Belirleyen Parçaları İle İlgili Açıklamalar:

Tablo 4. BAŞA GIYİLENER TÜR TABLOSU

Ornek No	Erkek					Kadın										Çocuk																																												
	Diğer Başlıklar					Kavuk		Külâh		Sarık		Sikke		Takke			Tolga		Takkeler																																									
	Barata	Avcı serpuşu	Beyllik goban serpuşu	Derviş serpuşları	Dilsiz serpuşu	Doğancı serpuşu	Hamıacı serpuşu	Feyk tası	Rumeli Beylerbeyi serpuşu	Rumeli Beyi serpuşu	Rumeli Çavuş serpuşu	Topçu serpuşu	Hayvan postü başlık	Armüdi	Destarlı	Konik	Mücevveze	Selimi	Üç tüğ sorguçlu	Süprüge sorguçlu	Tek tüy sorguçlu	Ağcı külâhı	Kürkü kısa külâh	Seyis külâhı	Sivri külâh	Tülbent sarılı külâh	Zülfü külâh	Zülfü zerrin külâh	Mahkûm keçesi	Diyagonal sıralı sarık	Horasanı sarık	Örni	Vanlara doğru taşkın sarık	Sade	Destarlı	Kısa	Sivri tepelikli	Kürk kenarlı	Terklı tac	Kulak sipertikli	Taylasan destarlı	Tuyüktü	Siperikli	Tuyüktü	Yeniçeri keçesi	Tuyüksüz	Haseki kadın taci	Fotoz	Kavuk ve kavuk örtüsü	Küçük takkeler	Kürk kenarlıklı	Üggen kulaklıklı	Tepesi yassı terpuş	"V" tepelikli	Dikdörtgen başlık	Yasmak	Yüksek konik başlık	Yüksek terpuş	Selimi kavuk	Küçük sivri tepelikli takke

Tablo 5. AYAĞA GIYİLENER TÜR TABLOSU

Ornek No	Erkek			Kadın			Çocuk
	Bot	Çizme	Pabuç	Bot	Pabuç	Pabuç	
	Konğ ağızlı düz kesimli	Konğ ağızlı diyagonal kesimli	Dilli yemeni	Konğuz pabuç	Pabuç - mest	Yüksek ökçelli nalin ve pabuç	
	"V" konçlu	Kısa konçlu	Pabuç - mest	Konğuz pabuç	Pabuç - mest		
	Konğ ağızlı düz kesimli	Konğ ağızlı düz kesimli	Konğuz pabuç	Terlik	Pabuç		
	Kısa konçlu	Konğuz pabuç	Terlik	Nalin			
	Konğuz pabuç	Yüksek ökçelli nalin					
	Pabuç - mest	Terlik					
	Pabuç - mest	Yüksek ökçelli nalin					
	Pabuç	Terlik					
	Pabuç - mest	Yüksek ökçelli nalin ve pabuç					

Tablo 6. ASTARLAMA MALZEMESİ DÖKÜM TABLOSU

Örnek No	
	Beyaz dokuma
Altın rengi dokuma	
Kenarına altın rengi şerit geçirilmiş	
Kenarına kırmızı şerit geçirilmiş	
Kenarına mavi şerit geçirilmiş	
Kenarına yeşil şerit geçirilmiş	
Füme yeşilli dokuma	
Hardal sarısı dokuma	
Kanverengi dokuma	
Kumaş ile aynı renk dokuma	
Anadolu parsi kürkü ile astarlanmış	Kürk astar
Çift renkli (samur) kürk ile astarlanmış	
Kakum kürk ile astarlanmış	
Pembe dokuma	
Puantiyeli dokuma	
Siyah dokuma	
Turuncu dokuma	
Yeşil dokuma	

Tablo 7. YARDIMCI (KAPAMA) MALZEME DÖKÜM TABLOSU

Örnek No	
Bant	
Birir	
Altın rengi metal iplikli	Çaprast
Kırmızı iplikli	
Siyah iplikli	
Altın rengi düğme	Düğme
Altın rengi kalp biçimli düğme	
Boncuk düğme	
İnci düğme	
İpek iplik düğme	
Gizli kapama	
Kopça veya şerit	
Ucu püsküllü ip	

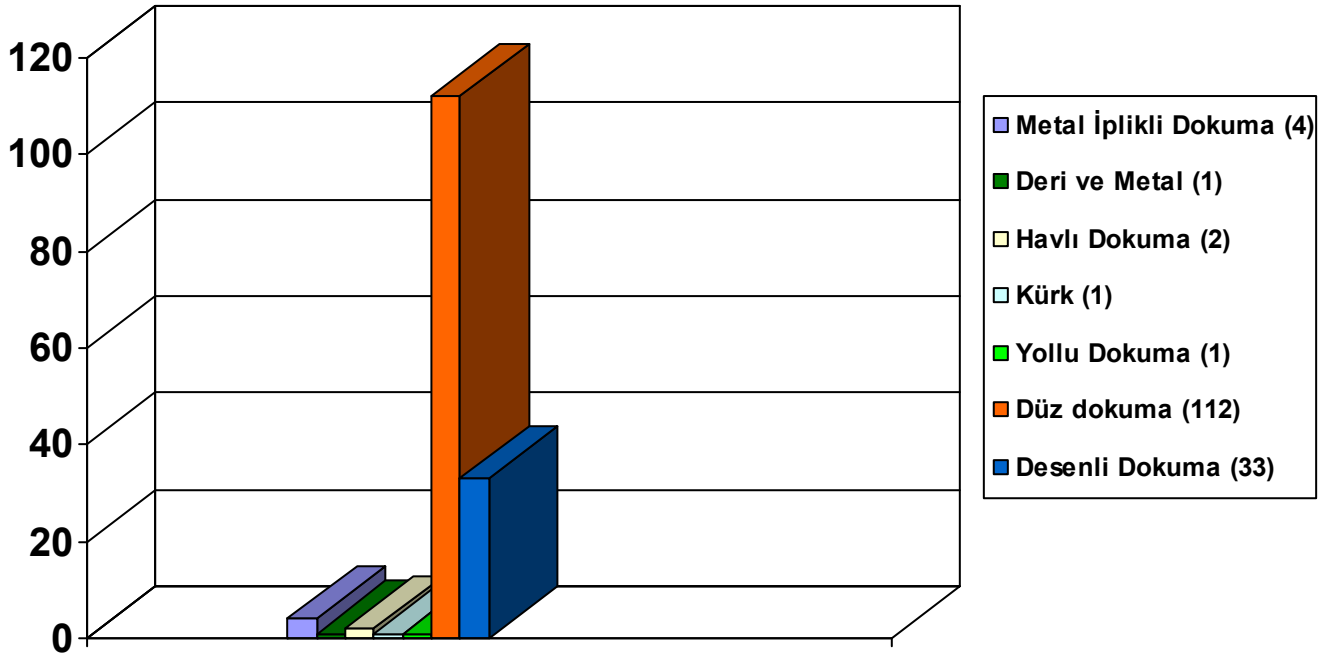
Tablo 8. ALTA GİYİLEN GİYSİLER TÜR TABLOSU

Örnek No	
Çakşır	Çakşır
Çorap ve çakşır	
Tozluk ve çakşır	
Çorap	
Dar paçalı don	Don
Çorap ve don	
Kısa paçalı don	
Düz beyaz dokuma etek	Etek
Farbaleli	
Kenarında sırma süsleme şeritleri bulunan	İç gömlek
Düz beyaz ve şeffaf görümlü	
Pantolon	
Paçaları üst üste kat yapan	Şalvar
Paçaları buzgülü	
Tozlukla giyilmiş	

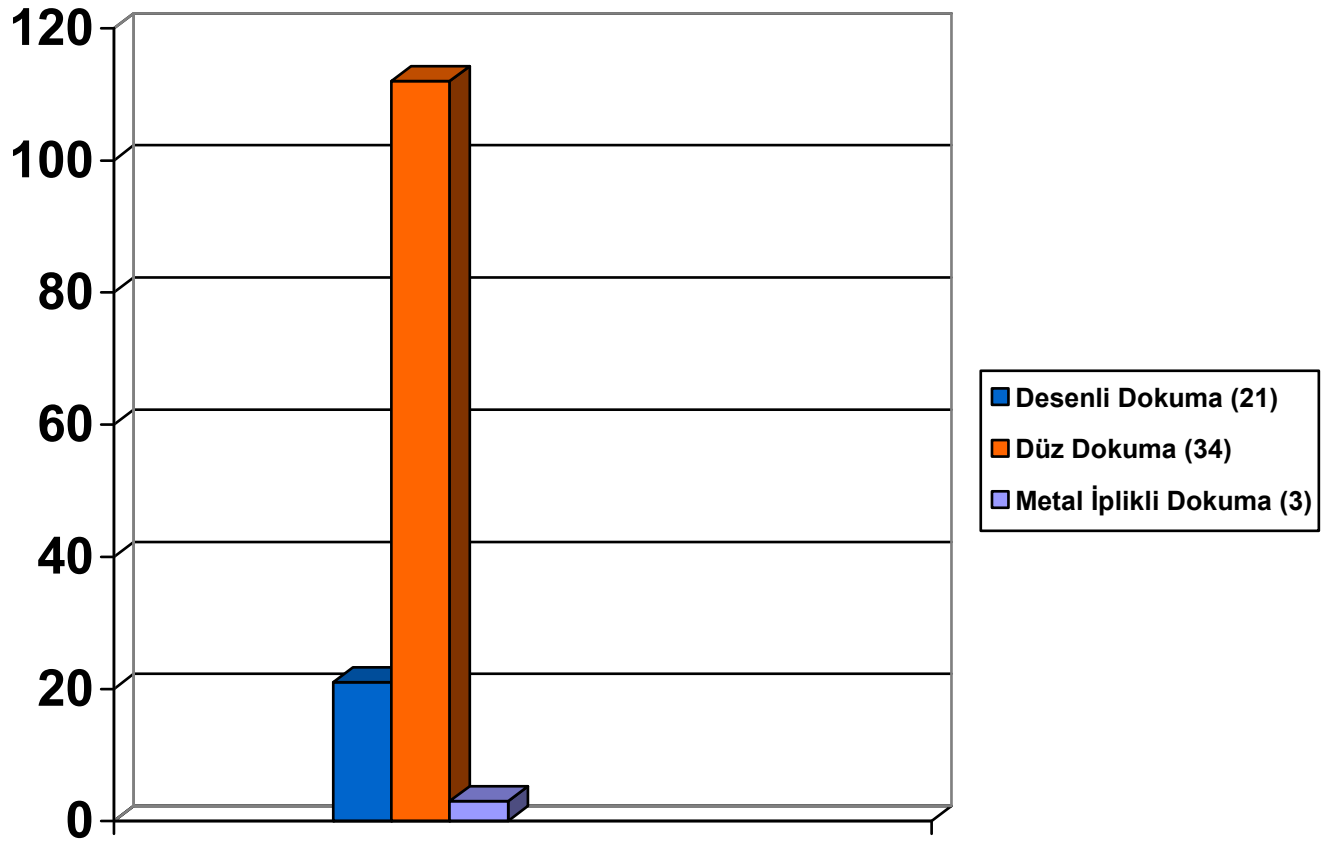
Tablo 9. SÜSLEMELERDE GÖRÜLEN KONU ve MOTİF DÖKÜM TABLOSU

Bitkisel bezeme		Figürlü bezeme	Geometrik bezeme	Karışık bezeme	Kozmik bezeme	Nesnel bezeme
Çiçek	Buğday başağı					
	Beş yapraklı çiçek					
	Beş yapraklı yıldız çiçeği					
	Çan çiçeği					
	Dört yapraklı çiçek					
	Gül					
	Kır çiçeği					
	Lale					
	Nergis					
	Sumbul					
	Şakayık					
	Hatayl ve iri dal					
	Hatayl ve hançer çiçeği					
	Kenger yaprağı					
	Lotus					
	Stilize kuğu					
	Dalgalı çizgi					
Damla motifi						
Düşey çizgi						
Eşkenar dörtgen (baktava dilimi)						
Madalyon						
Üçtop (gintemâni)						
Ters düz üçgen ve eğik çizgi						
Zikzak						
Kenarları diken biçimli madalyon						
Ok ucu ve kesik çizgi						
Beş kollu yıldız						
Çok kollu yıldız						
Hiial motifi						
Stilize Çin bulutu						
Leopar benegİ						
Ok ucu						
Zülfkâr						

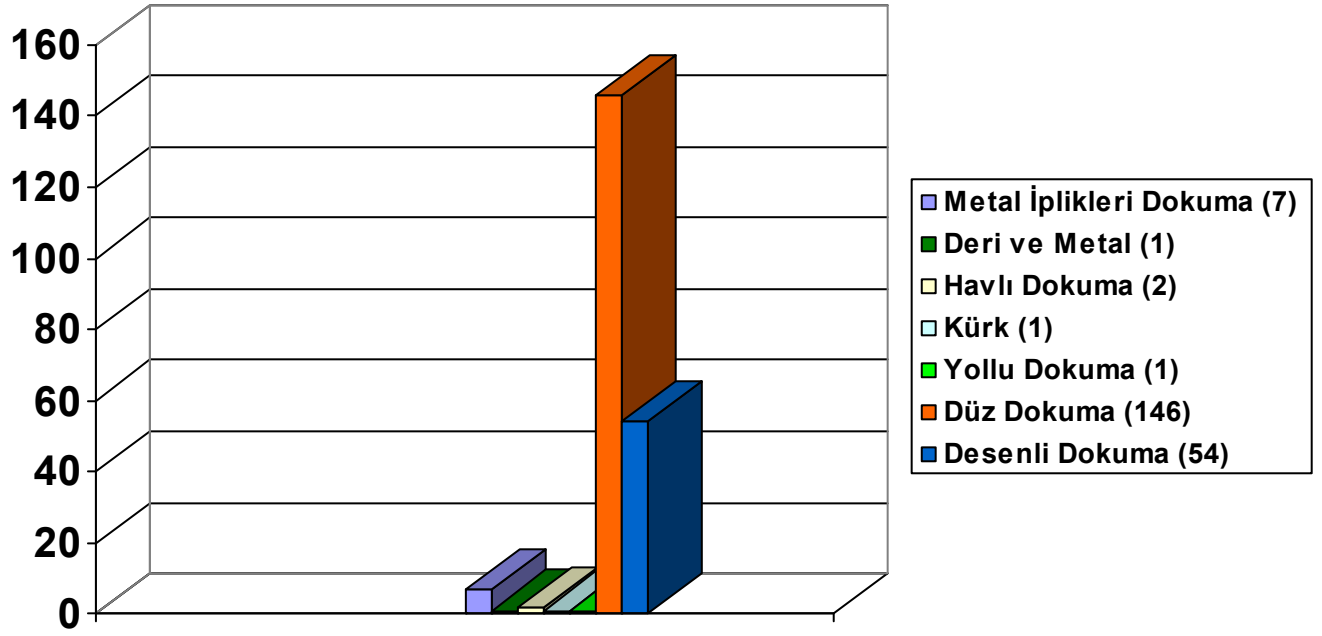
Örnk No

Grafik 1. Erkek figürlerinde en üste giyilen giysilerde kullanılan ana malzemeler.

Grafik 2.Kadın figürlerinde en üste giyilen giysilerde kullanılan ana malzemeler.

Grafik 3. Kadın ve Erkek figürlerinde en üste giyilen giysilerde kullanılan ana malzemeler.

ÖZET

[ÇETİN, Ökkeş Hakan]. [Osmanlı İmparatorluk Dönemi Resim Sanatında Türk Giyim-Kuşamı(1600-1700)], [Doktora Tezi], Ankara, [2008].

Osmanlı İmparatorluk Dönemi Resim Sanatında Türk Giyim-Kuşamı(1600-1700) konulu doktora tez çalışmasında bu döneme ait 212 adet görsel belgede bulunan figürlerin üzerindeki kıyafetlerin analizi yapılarak, 17. yüzyıl Türk giyiminin tür, model, kesim, malzeme ve süsleme özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

17. yüzyıl Osmanlı kıyafetlerinde aba, biniş, cüppe, hırka, kaftan, uzun ve kısa üstlükler, pelerin, kapaniçe, entari, gömlek, iç gömlek gibi üste giyilen giysi türleri ile şalvar, çakşır, don, tozluk, çorap, farbalalı etek gibi alt giyim türleri tespit edilmiştir. Bunlarda genellikle önleri açık, bele kadar yardımcı malzemelerle kapatılabilen giysi modelleridir. Kıyafetlerde sivri, hakim, kürk, geniş, "0", "V", "U", ayaklı yakalar kullanılmıştır. Günümüzde şömizye veya Amerikan yaka da denilen "V" yaka üzerine sivri yaka uygulamasının yapıldığı örneklerde bulunmaktadır. Elbise kesimlerinde giysilerin genellikle belden itibaren peş adı verilen eklerle genişletildiği görülmektedir.

Kol kesimlerinde ise kısa, uzun, kolsuz ve sırttan sarkan sahte kolluklar kullanılmıştır. Yine Türk giyimine özgün kartal kanadı adı verilen bir tür sahte kol uygulaması da görülmektedir. Giysilerde düz ve desenli kumaşların yanı sıra altın ve gümüş iplikli kumaşların kullanıldığı anlaşılmaktadır. Astarlama malzemesi olarak kürk ve düz dokumalar, kapatma malzemesi olarak ta düğme, çaprast, şerit, kopça, püsküllü ip gibi malzemeler kullanılmıştır. Kadınların ve erkeklerin genellikle birkaç tür dışında benzer giyindiği ancak kullandıkları başlıklarda ise farklılık bulunduğu görülmektedir. Kadın başlıkları daha özenli ve değişik biçimlerde dizayn edilmiştir. Erkek başlıkları ise unvanlarına göre çeşitlilik göstermektedir. 17. yüzyıl Türk giyiminde pabuç, pabuç-mest, nalın, terlik, çizme gibi ayak giysileri kullanılmıştır.

Sonuç olarak bu dönem Türk giyim-kuşamı daha önceki dönemlerden bazı model, tür ve kesim özelliklerini koruyarak almış, kendi dönemine özgün nitelikler katmış ve sonraki yüzyılı da bazı özellikleri ile etkilemiştir.

Anahtar Sözcükler

1. Osmanlı
2. Minyatür
3. Giyim
4. Kuşam
5. Kıyafet Albümleri

ABSTRACT

[ÇETİN, Ökkeş Hakan]. [Turkish Clothes&Finery in Ottoman Imperial Period Painting Art(1600-1700)], [Doctorate Thesis], Ankara, [2008].

In the doctorate thesis on the subject “ Turkish Clothes& Finery in Ottoman Imperial Period Painting Art(1600-1700)”, 212 visual documents with figures were studied and the outfits of the figures were analyzed. It was aimed to determine the 17 th Century’s Turkish clothing type, cutting, material and decoration features.

Other outfits such as wool cloth, robe, robe(with broad sleeves), cardigan, caftan, long and short tunic, cape, kapanice, lady’s dress, shirt, inner shirt and inner outfits such as shalwar, trousers, underpants, spat, socks, furbelow skirt were established. These are dress models that were closed with assistant materials through the waists. Sharp collar, fur collar, wide collar, “O”, “V”, “U” collars were used. There are samples where “V” collar that is known today as American collar was used with sharp collar. In the dress cutting under the waists the dresses were widened with addings called “peş”.

In the arm cuttings, fake cuffs were used in the shape of short, long and on the back. A kind of fake cuff known as “eagle wing” was also seen. Along with flat and patterned fabrics, golden and Silver designed fabrics were used. As a lining material fur, and as a closing material button was used. It is also determined woman and men were dressed look a like but the hats. Woman’s hats were designed with more care and with different shapes. Men’s hats show a difference according to the titles. In the 17 th Century Turkish dressing; shoes, slippers, high boot, bath clog were used as foot dressings.

As a result, the Turkish Clothes&Finery of this Period showed some similitaries with the earlier periods. With some qualities peculiar to this certain era, it effected the next century.

Key Words

1. Ottoman
2. Miniature
3. Clothes
4. Finery
5. Dressbook